MALLEI
MALEFICARVM
TRACTATVS ALIQVOT
NOVI AC VETERES;

Opus è variis auctoribus in vnum corpus coaceruatum,

IN QVO PRÆVARICATORIS NATVRA PERVICAX, nocendi auida poteſtas, prodigioſa religionis ſpecies, præſtigioſa transformatio, fictitia Scrimagarum tranſuectio, delicioſa ludorum illecebra, & infinita propemodum hæreſes cum exterminio pœniſque earum recenſentur,

TOMI II. PARS II.

Cum ſummariis, notulis marginalibus, & INDICIBVS auctorum rerúmque ac verborùm neceſſariis.

Non inueniatur in te qui ariolos ſciſcitetur, & obſeruet ſomnia, atque auguria, nec ſit maleficus, nec incantator, qui Pythones conſulat, nec diuinos, & quærat à mortuis veritatem: omnia enim hæc abominatur Dominus & propter iſtiuſmodi ſcelera delebit eos in introitu tuo. Deuteronom. 8. cap.

LVGDVNI;

Sumptibus CLAVDII BOVRGEAT, ſub ſigno Mercurij Galli.

M. DC. LXIX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

Digitized by Google

Proœmium Operis.

TANTA eſt hiſce temporibus hominum nocendi cupiditas, vt nihil ſit à ſummo deorſum vſque, cui effrænata cuiuſque libido detrahere non conetur. Hoc certè communi omnium malo, vbi nullus ferè hominum annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ recogitat. Atque vtinam mentem & animam ad hoc miſerabile ſæculum tantiſper referremus, meritò non ingemiſcere, & à gemitu cordis rugire non poſſemus. Vix enim ſcio, cui bono diuina prouidentia tam truculentos humani generis hoſtes viuere ac nobis conuerſari patiatur: abſit tamen altiùs ea myſteria perſcrutari. Nullum quippe eſt tam turpe, tam execrandum, támque abominabile ſcelus, quod impia peſtiferáque Sortilegorum atque Strigimagarum ſecta non leni quidem aut negligenti animo facere ſint aggreſſi, ſed tanquam rabidi canes per fas & nefas in dies ſingulos omnia tentarunt, adeò vt quod mente conceperint ſcelus, id opere, necnon præſtigioſis facturis, quaſi venenum veneno addentes, exequantur & perpetrent. Quod autem tam anxiè optauerunt, Deo permittente, & Dæmone eorum patre & magiſtro improbè ſollicitante, magna ex parte, proh dolor! aſſequuturos ſe ſibi pollicentur. Ac tam virulentum eorum dog-

ma, quod Paulo teſte, vt cancer ſerpit, tam ſæuè atque potenter graſſatum eſt, vt vix vlla ſit iam Chriſtiani orbis atque vniuerſi prouincia, cuius pars aliqua non ſit hac peſte infecta. Nec igitur eſt, quod quis ignoret non paucos reperiri, qui peruerſa cupidine & malitia ducti, abiecto proprij baptiſmatis ſacramento, ac Dei præpotentis vero cultu penitùs derelicto, diabolicam profeſſionem ſectantur, & pro mundi huius vanitatibus diaboli ſuffragia quæritant, eidémque tanquam ſuo proprio principi obedientiam cum iuramento præſtare non erubeſcunt, eiúſque mandatis poſtergatis diuinis parere, & quæcunque noxia fidelibus Chriſtianis infligere non ceſſant, ac omnia quæcunque, quæ in læſionem Diuinæ Maieſtatis, ſacræque legis corruptionem ac ſanctæ matris Eccleſiæ tendunt opprobrium, promptè ſuſcipiunt, & pro viribus adimplere ſtudent, quibus Dæmonis illuſionibus & prauitate diuerſa maleficia in humanis ſeu brutorum corporibus inferre contendunt, vitáſque inſontium labefactare non dubitant, futuráque prædicere & occulta penitùs cognoſcere hac diabolica obſeruantia profitentur: quorum opera quidam appellant ſortilegia, quidam facturas, alij verò incantationes, alij maleficia. Quæ omnia arte quadam malefica & plerumque deluſoria non ſine dæmonis miniſterio fiunt, & quaſi ſemper in alterius detrimentum vertuntur: vltimus eorum effectus ſemper tendit in peccatum. Hi verò, qui fraudibus ipſorum fidem præſtant, & eorum cultui addicuntur, non minimam animæ faciunt iacturam. Inde tot tantorúmque malorum fons & origo: inde ſeditiones, adulteria, ſtupra, inceſtus, ſacrilegia, veneficia, homicidia, membrorum debilitationes & mutilationes, fœtuum abortiones; ac tum demum diuerſæ hominum & brutorum ægritudines; in fructibus pluuiæ, grandines, tempeſta-

tes

tes & procellæ ; arborum ac terræ naſcentium quandoque ſterilitates : iumentorum gregúmque aborſus innumeri, & quamplura infinitáque propemodum enormia ſcelera, turpia atque nefanda facinora perpetrantur. Vt verò his tam truculentis & mortis auidis hoſtibus occurreretur, multi viri Catholici & docti ex orbe Chriſtiano ſe his oppoſuerunt pro muro Eccleſiæ, qui verbo & ſcripto contra peſtiferas eorum ſuperſtitiones acerrimè pugnarunt. Scripſerunt aliqua Ioan. Laurent. Anania, Bernardus Comenſis, Ambroſ. de Vignate cum Franciſco Peña, Ioan. Gerſonius, Ioan. Franciſ. Leo, Iacobus Simancas, Alphonſus à Caſtro, & Paulus Grillandus : plura ſcripſerunt alij, quorum memoria aliquando recoletur. Verùm & ſi ab his omnibus aliiſque doctiſſimis viris tam dextrè pugnatum ſit, vt planè & apertè de his humanis hoſtibus triumphauerint, nunquam tamen reſipuerunt, aut inſanire deſierunt. Tanta quidem eſt illorum obſtinata malitia & impudens obſtinatio, vt quamuis apertè conuicti, nunquam tamen errori cedere voluerint, imò potiùs duriores effecti, & in ſuis facturis pertinaciores rabiem ſuam in dies auxerunt, tam nouas, támque diuerſas & nobis ignotas quotidie inducendo ſuperſtitiones, vt nihil aliud eo penſitare & excogitare meritò credamus, quàm quomodo eorum quilibet plus poſſit Chriſti fidelibus nocere. Iſti ſint necne ſerpentes illi, quos Deus per Hieremiam Prophetam minitatus eſt ſe nobis immiſſurum, quibus (vt ille ait) non eſt incantatio, videris. Nam furor iſtis ſecundùm ſimilitudinem ſerpentis, ſicut aſpidis ſurdæ obturantis aures ſuas, quæ non exaudiet vocem incantantis, & venefici incantantis ſapienter. Ea propter non tantùm Sortilegorum ex variis auctoribus facturas, ſed horrendos etiam concubitus & congreſſus, qui ſæpius dæmonis ope & tentatione procedunt : pocula item

venefica & amatoria, & pœnas iis impoſitas ex vtroque iure clericis & laïcis, huic opuſculo ſubnectere viſum eſt. Cùm itaque & reipublicæ Chriſtianæ & totius vniuerſalis Eccleſiæ plurimùm interſit hanc impiam ſectam, cùm animas tum corpora Chriſti fidelium ſæpiſſimè vulnerantem, provt iuſtitia ſuadet corripere, & ab omni ciuitate propulſare & eliminare, non iniuria certè ipſæ vtriuſque inſtrumenti ſacræ paginæ, ſancta ſummorum Pontificum & Oecumenicorum Conciliorum decreta, antiqua ſanctorum Patrum teſtimonia, ſacræ Imperatorum, Regum & Principum leges & conſtitutiones, ipſa denique ſanctæ inquiſitionis inſtitutio, hanc nefariam peſtem non tantùm euitare, ſed & à nobis auerruncare, exterminare, & mortis pœna damnare vt naturæ humanæ peregrinos & communis ſalutis hoſtes ſanctionibus edixêre delendos. Iam igitur ſatis ſupérque compertum eſt, nihil eiuſmodi facinoroſis blanda prodeſſe tormenta: quapropter acerbioribus vtendum eſſe medicaminibus, vt non ampliùs verbis aut ſcriptis, ſed fuſtibus & flagellis, gladiis & flammis contra illos agatur, vt & pœna illos efficiat ſapientiores, qui benignitate abutentes in ſua hactenus perſiſtant nequitia, & reliquis ſupplicium capitis det intellectum, quem nimia manſuetudo præſtare non potuit. His igitur motus rationibus pœnas, quibus meritò teneantur iſti Sortilegi, aliquot huiuſce opuſculi locis & præcitatis doctoribus, explicare viſum eſt: vt ſanctæ inquiſitionis cenſores de Strigimagarum ſupplicio bene perſuaſi, nullam earum pœnarum, quas ius vtrumque contra tam impia & diabolica dogmata decernit; prætermitti patiantur, quin illas pertinacibus & obſtinatis animis infligere iubeant, & pœnarum metu alij coërceantur, ne ſimiles ſuperſtitiones præſtigioſoſque ritus & ſpurcitias effutire audeant, & ſic tandem à ſuis erroribus

bus reſipiſcant. Ac ſi fortè illi (quod Deus pro ſua clementia dignetur auertere) Pharaonem imitantes (tanquam malleatoris incus) indurati fuerint: alij tamen, vt credere par eſt, alieno periculo ſapientiores erunt. Sed iſtis iam ſuperſedeo, vt ad materiam & ad inſtitutum redeam. Breuiter ergo & deciſiuè per quæſtiones & capitula, diuino fauente ſuffragio, habita notitia criminum diſtinctè ſingulorum pœnæ, in vtroque foro conſtitutæ, tranſcurrentur. Præſens itaque opuſculum è variis coadunatum ſcriptoribus ſub diuerſis titulis multiplices itidem Sortilegorum & faſcinariorum hæreſes continet. Ibi naturam, virtutem, & potentiam Dæmonis in homines, verſutias eiuſdem, nociuam cupidinem & libidinem, illuſionem & præſtigias aduerteris, quibus homines, & vt plurimum mulierculas & vetulas fragiliores & faciliores, ad vanas quaſdam ſuperſtitiones ſpecie mendacium quarumdam pollicitationum, voluptatum deliciarúmque fictitio apparatu, miraculorum etiam velamine futurorum omnium vt præſentium & præteritorum reſponſis, varia apparitione, transformatione non tantùm ſua ſed & Strimagarum eius miniſterio diuerſa, & equitatione & tranſuectione ad ludos nocturnos bonæ (vt aiunt) congregationis, allicit & ſeducit. Ipſa verè ac realiter illis contingat in corpore, An ſolùm illudantur in ſpiritu, facturæ & præſtigiæ, quæ arte malefica Dæmonis ope fabricantur, ſatis commonſtrant. Quorum peſtiferas hæreſes vt retorqueamus, retundamus ac conteramus, pœnis eiuſmodi facinoroſis conſtitutis de iure diuino & humano, ciuili & canonico, in foro conſcientiæ & contentioſo, clericis vt & laïcis, vtriuſque ſexus hominibus totum opus abſoluitur. Omnia tandem vt expediam veluti poſt terga metentis ſpiculas colligens huius operis aceruo reconduntur, vt in noſtri Ananiæ libros de natu-

ra

ra Dæmonum commentarij vices ſubeant, & quod ipſe vel non attigit vel omiſit, reliqui ſaltem ſubſequentes ipſum explicent & defectus ſuppleant. Atque ſic extricata præſens & propoſita quæſtio de diabolica ſecta & diſciplina, in tam peſtiferæ luis exterminium, malorum tamen conuerſionem, & ſpem bonorum ab oculo Dei noſtri vindice prodeat.

ELENCHVS AVTHORVM HVISCE ſecundæ Partis, ſecundi Tomi.

I. IOAN. *Laurentij Anania Tabernatis Theologi libri 4. de natura Dæmonum.*

II. *R. P. F. Bernardi Comenſis ordinis Prædicatorum Tractatus de Strigibus, cum notis Franc. Peña ſacræ Theologiæ & I. V. Doctoris.*

III. *Ambroſij de Vignate Laudenſis I. V. D. famoſiſſimi elegans ac vtilis quæſtio de Laniis ſeu Strigibus & earum delictis, cum comment. eiuſdem Franc. Peña ſacræ Theolog. & I. V. D.*

IV. *V. M. Ioan. Gerſonij Doct. & Cancell. Pariſienſ. Tractatus de erroribus circa artem Magicam & articulis reprobatis.*

V. *Ioan Franc. Leonis Ipporegienſis I. V. D. Epiſcopi Theleſini libellus de Sortilegiis.*

VI. *Iacobi Simancæ Pacenſis Epiſcopi Titulus vnicus de Laniis.*

VII. *Alphonſi à Caſtro Zamorenſis, Ordinis Minorum, regularis obſeruantiæ, prouinciæ ſancti Iacobi, de impia Sortilegarum, Maleficarum & Laniarum hæreſi, earúmque punitione, opuſculum.*

VIII. *Clariſſ. V. I. Doct. D. Pauli Grillandi Caſtillionæi Florent. diœc. Aretin. criminal. cauſar. Auditoris, R. P. D. Andr. Iacobatij S. D. N. PP. Almæque Vrbis Vicarij Generalis vtiliſſimus Tractatus de Sortilegiis, eorúmque pœnis.*

DE

DE NATVRA DÆMONVM

IO. LAVRENTII

Ananiæ Tabernatis Theologi

LIBER PRIMVS.

PRÆFATIO.

DÆMONVM naturam, eorúmque vim nosse, rem summè arduam ac difficilem semper extitisse, cùm apud Philosophos, qui de his nonnulla verè aliquantùm scripta reliquerunt, tum ipsos etiam Theologos, quibus horum facultatem, nonnihil altiùs scrutari cœlitùs datum est, neminem esse vel in literis mediocriter tinctum, qui ignoret, pro comperto habeo. Proinde, nec mirum cuiquam videri debet, si de eorum potestate, operandíque modo, ne dicam simplici natura, nec dum hodie, vlla scientia suis numeris absoluta, ac vndique perfecta, haberi potuit: cùm & de Astrologia quam ante alias omnes ingenuas artes, ac scientias, mortales & colere & profiteri cœperunt, cuius materia tamen oculorum obtutui patet, adhuc exacta cognitio haberi, minimè creditur: licèt hanc non pauci, vel ante ipsum etiam diluuium, cognouerint, posteríque temporibus ipsi Chaldæi, Hebræi, & Ægyptij, passim obseruauerint quos simili studio exinde Græci, Latini, demum Arabes, Persæ, Indi, & Seres subsecuti sunt. Huius etenim rei causa fuit, eorum natura adeò abstrusa & à nostro intellectu magis remota, immò, cùm sensibilis haud sit, penitùs occulta: de quorum tamen spirituum substantia ac facultate, gentium sub-

Dæmones vix in notitiam veniunt.

Astrologiæ cognitio non exacta.

Astrologiæ periti, qui priotib. temporibus.

Spirituũ facultatem &

ſtantiam norant gentium ſacerdotes.

tium ſacerdotes, cùm non pauca olfecerint, multa ſcriptis prodiderunt, & ſi minus veriora, vtnoſtri, cum Syri & Græci, tum Latini Theologi ſcripſerint: de quibus profectò Spiritibus, haud cum eo (vt res ipſa poſtulare videbatur atque in cæteris contingit ſcientiis) dicendi lumine, aut ordine, hiſce omnibus pertractatum fuit. Videre enim eſt, cunctos gentium peritos, etſi de his eleganter admodum diſſeruerint, nihilominus tamen, ob eorum (qua ſunt) difficiliorem cognitu naturam, deluſos forſitan, vel à propria eorundem ſpirituum aſtutia, plurimum à rei veritate declinaſſe: noſtri verò Catholici ſapientes, licèt magis vera ſcripſerint, nullo tamen Latinitatis ſtylo, nec elegantiæ alicuius ſplendore, ob temporum illorum iniuriam, vſi ſunt. Hinc factum, vt non omnino abs re, operæque pretium fore exiſtimarim, ſi quæ magis conſona, atque ſparſim hinc inde, de natura & poteſtate illorum ſcripta reperi, cùm à Platonicis, aliiſque gentium ſcriptoribus, tum etiam à noſtris Theologis, ea, pro virili noſtra, ex ordine, ſingula ſuo loco in vnam collata, piis animis, ob oculos legenda proponam. In quorum equidem variis atque diuerſis, variorum multorumque auctorum, quos præ manibus habere potui, colligendis opinionibus, ita elaboraui, vt diu multúmque inſudauerim ſimul, & aſſerim, apum ipſarum naturalem ſagacitatem & ſolertiam inſecutus, quæ, etſi diuerſos peruolitant floſculos, ex iis tamen dumtaxat ſuccos excerpunt, quos ſuis in ſtipandis fauis, naturæ inſtinctu, vtiles eſſe, cognoſcunt deprehendúntque. Cunctæ enim Platonicorum ſententiæ, quæ ab Ægyptiis & Chaldæis, de dæmonibus relatæ, híſque acceptæ fuerunt, ſi veritati nullo pacto, mihi conſentire poſſe, viderentur, eas, vt erroneas, reieci, & exploſi. At vbi quid veri ſub cortice continere, apparerent, eas concordes (quo ad eius fieri potuit) noſtris cum Theologis reddendas curaui: ea verò, quæ noſtri omnes, vel abſurda vocabulorum barbarie, vel abditis verborum ambagibus, ob Latinæ Phraſis penuriam temporúmque iniuriam inuoluerunt, nullóque diſpoſitionis otdine collocarunt; hac (inquam) puriori Latini ſermonis phraſi efferre, ſuiſque ſingula locis diſponere ſic enodatè, quantum licuit, ſtudui. Tuum itaque erit, (benigne lector) hunc noſtrum labotem, eo, quo nos in publicum damus, animo, bono nimirum & candido, accipere, hilaríque & alacri fronte legendum aggredi: in ſpe ſum enim non dubia, quicquid in hiſce perlegendis, temporis otiíque poſueris eius te (inſtar agri non ita ſterilis) inde fructum vberrimum abundè relaturum.

Spiritũ deluſio & aſtutia.

CAP. I.

Dæmones ſintne in rerum natura: quid & ad quid ſint: varia Philoſophorum opiniones, & fidei noſtræ teſtimonia.

Dæmones qui ex Philoſophis

DÆmones, ergo, iam diu certatum eſt inter Philoſophos, alioſque antiquorum peritos, ſintne, quos Deus in rerum natura fecit, an quos ſolummodo hominum intellectus atque ingenium ſibi effinxit, nec vlla inter eos concordia eſſe potuit: quoniam, etſi horum ſectæ plures fuerint, nihilominus hi omnes, hac in re, tantùm in duas diuiſi ſententias, maior horum pars, Epicureorum ac Peripateticorum opinionibus, inhæſere: qui quidem nihil, quod non

non validis argumentis demonſtrationibúſque conſequi valuerunt, approbando, hos in rerum vniuerſitate Spiritus ceù ſuperfluos, ac ſuperuacaneos, à natura prorſus exterminarunt: eoſque duntaxat Poëtarum figmentis, vetularum fabulis, ac prudentum legibus, effictos eſſe, aſſeuerando, vt & inferorum pœnas, quò mortales, à malo perpetrando horum terrore abſtinerent, ac iuſtè humanéque viuere conſueſcerent; idcircò hos Spiritus, in hominum opinionibus nomine tantùm vagari, re ipſa autem nihil omninò eſſe, autumarunt. Quibus omnibus obnixè refragando Stoici, qui Socrati, hos eſſe acceptum referunt, ac etiam Platonici, qui, variis proborum ſapientúmque narrationibus freti, atque antiquis oraculis, pleríſque hiſtoriis quæ cuncta, hos apertè oſtenderent, innixi ferè omnes, Dæmones in rerum natura & exiſtere, & multarum rerum cauſam eſſe procul dubio, aſſerere non dubitarunt. Itaque Peripateticis, & aliis quibuſcunque, multi (vt dixi,) fuerunt diuerſum hac in re ſentientes, aqua (vt aiunt) & igni quaſi profanis, ac religioſis, quæ nobis natura, vt exiſtat comparatum eſt, penitùs aduerſariis, atque ab eo non conſuetudine remittentibus, optimo iure interdicere: in quorum ſanè opinionem ac ſententiam, quod noſtris cum Theologis hac in re, pedibus iuerunt his enim, fidei afflatis lumine, vera de eis, vt dictum eſt, ſupernè conceſſum manifeſtare fuit, ſanè doctrinæ neminem vnquam diſcrepaſſe, in confeſſo eſt. Ea itaque de cauſa hi, tanquam omnino à veritate aberrantes, immò prorſus eam reſpuentes, omnes poſthabendi, in minimíſque ponendi ſunt, qui, cunctis, hac in re Epicureis, Peripateticis, ac nonnullis etiam ſuffragantur hæreticis qui vno cum ipſis ore, impudenti tamen, vel animæ immortalitatem, ne dicam corporis (cum Saducæis) reſurrectionem omnino abnuunt & abiiciunt: nobis enim ſatis eſt, horum naturam ac facultatem, Stoicorum, atque Platonicorum opinione probari, nullámque eſſe legem, in qua horum ſubſtantia ac poteſtas, verè abnegetur: verùm etiam Arabibus, eorum ſecta, & Hebræis, Moyſis lege, nobíſque fide, omni demonſtratione longè melior, firmiter credi & amplecti. Quod nimirùm patet, tum ex veteri teſtamento, *Gen.* ſub metaphoris, ac Serpentis, Euam alloquentis, forma, & fine velamine. In eodem, *penès Iob* cùm etiam ex nouo, *apud Matth.* vbi legitur: *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & angelis eius*, idémque alibi ſæpius: ex quo fit, vt Dæmones in naturæ ſtatu exiſtere, lippis (vti parœmia fert) & tonſoribus liqueat.

Sticorũ opinio de dæmonibus.

Peripateticorũ & noſtrorum Theologorum opinio.

Dæmones ſunt ex Stoicis, Platonicis & ex fidei teſtimoniis.

CAP II.

De Spirituum nomine & Græcis & Latinis; ſubſtantiáque eorumdem ac facultate diuerſa hac in re Theologorum opiniones producuntur.

DE quibus profectò Spiritibus, quoniam, & nomine, & ſubſtantia, adde etiam facultate haud parum à Platonicis noſtri diſcrepant Theologi, quæ horum ſit differentia, dicere, nunc animus eſt: Aiunt námque Philoſophi, hoc nomine, Dæmon, cùm ſciens Græcis ſonet, & bonos & malos angelos, vbi id vtroſque non dedeceat, crebrò innui:

Vnde & ἰυδαίμονες & κακοδαίμονες, frequens apud eos mentio reperitur: ex quorũ ſententia noſtri Theologi, quibus hæc ſemper nomen-clatura infenſa ac odioſa habita eſt, omnes valdè diſſentiunt, inquiunt enim, hoc vocabulum, licèt eorum creationis principio, his, & Angelis cunctis ſimul, ob communem inditam propriæ naturæ ſcientiam, conuenerit; nunquam tamen hos beatos Spiritus, nec apud Hebræos, nec penes noſtros Theologos, demonſtraſſe: etenim hac voce, non quod eis natura dedit, ſed quod ſibi, & ob propriam eorum malitiam, ob prætenſámque noſtros in protoparentes calumniam, obuenit, qua etiam & Diaboli nuncupantur, vtique nec iniuria, vt *inferiùs* manifeſtabitur, omnes noſtri periti intellexere. Quapropter nuſpiam non malum hoc nomen piis auribus reſonuiſſe inuentum eſt. neque mira res: cùm ſcientiam & iniquos, & prauos conſecutos, reperiri, nihil obſtat: vnum enim ex his donum eſt, quod haud quicquam, quo mereat, perficit habentem, neque hoc dumtaxat nomine, hi nequam Spiritus nuncupati ſunt; ac diuerſas aut varias in nos ſtruxere calumnias, appellationes ſortiti fuere. Omnia tamẽ hæc vel propriora ei, vel metaphorica ſint, eos, vt & opera eorum auerſantur nos prauos, iniquos, impios, ac crudeles nobis oſtendere altius euenit. Hinc fit, vt, vel exorciſmo conſtricti, eorum ſic nomina ſpernant, ſic aufugiant: de quibus ſingulis in locis, dicendum reſtat. Verùm de Dæmonibus, quod ad eorum naturam ſpectat, haud modò, omnibus in rebus, vbi à noſtris antiqui gentiliũ Theologi diſſenſerunt, cunctorum referam errores, cùm hos obiter omnes, opportuniùs referendi, ſeſe offeret occaſio. At ſolùm (inquã) quidnã maior noſtrorum de his ſcribentium pars, opinata ſit, quibus, tũ ex eorum operatione, tum etiam ex fide circa multa de his, omnis penè veritas illuxit: quorum quidem opinio, neotericorum præſertim, nõ enim omnes ſic vnà concordant, vt ſecum nihil diſcrepent, hæc eſt: Dæmones ſcilicet ſpiritus eſſe, ſubſtantiâ bonos, quippe à Deo Opt. Max. creatos, intellectu præpollentes, incorporeos omnes, & immortales, ſua voluntate malos: quibus furor, rationis expers ineſt, demẽs concupiſcẽtia, cogitatio præceps, atque proterua. Qua in re, quantùm errauerit Plato, eiuſque imitator Porphyrius, ex hoc cernere licet: cùm alter apertè, hos ſpiritus aëreo, prætenuíq; ac vti aſtra, rotundo corpore, alter verò, inter eius aſſeclas doctrinæ haud vulgaris, eoſdẽ dicit genus eſſe, naturâ fallax vniforme, Deos ſimilans: quandoquidem, quod Plato ſentit falſum demonſtratur, vel ex eorum actione, quæ (vt Philoſophis placet) formam ſequitur: nihil enim ipſi, licèt appareant, quod ſenſus habet, veriùs operantur. Cæterùm, quidquid faciunt, ſolùm ab intellectu, vt ſuo in loco clariùs apparebit, totum procedit, ac proficiſcitur: atque quod alter, maximum eſſe errorem, vel ob id oſtenditur: cùm hi ſpiritus è tenebris, vt ſibi nonnulli hæretici finxerunt, mali non exurrexerint, quoniam nullum in mundo principium malum eſſe quiuit, ne duo cuncti-potentes, (quod abſurdũ eſt) dari cogantur: quandò certè omnia, quæ videntur: aut quæ oculorũ acie comprehendi non poſſunt, ex vno tantùm bono emanant initio: Cunctarum etenim rerum vna eſt cauſa, à qua, cùm ſit ſummè bona, nihil vitij proficiſci valet. Quamobrem, aut vllum datur, vt autumauit Manes, ſummum in rerum natura malum:

Dæmonis nomẽ quibus ſpiritibus cõuenit.

Dæmones dicti diaboli ob calũniam.

Dæmones qui ex Theologis.

Platonis & Porphyrij error de ſpiritibus.

Hæreticorum error de creatione Dæmonum.

Cauſa vna omnium, & ſummæ bona.

malum : *Vidit enim Deus cuncta quæ fecerat, & erant valdè bona.* Reliquum eſt igitur, vt Dæmon alius ſit, quàm naturâ malus, voluntate ſcilicet, cuius quidem firmam ac ſtabilem poſt ſuum ipſius errorem, malitiam atque perfidiam, Ægyptij qui hieroglyphicis quibuſdam pleraque arcana abſconderunt, Scaleno imperfectum quid continente, pingebant.

Ex his habes (candide, piéque lector) Dæmonum naturam ſpiritalem eſſe initio perfectam à Deo creatam, dehinc hos omnes in eorum cogitatione, vt ſatis in ſequentibus patebit, corruptos, lapſóſque quò tempus nos admonet, ne ordinem, cunctis in rebus apprimè neceſſarium, vel hilum quidem tranſgrediamur, vt de eorum creatione, quid noſtri exiſtimarint Theologi, quàm exactiſſimè referamus.

CAP. III.

De creatione Dæmonum ex Theologis Cabaliſtis, Arabibus, Thalmudiſtis, Philoſophis, Græcis & Latinis: Quo etiam die creati ſint, & ad quid creati.

Creatio quæ ſit Dæmonum.

HAnc igitur, etſi per ſimplicem emanationem, abſque vlla temporis intercapedine, motúſve interſtitio, extitiſſe volunt: Deo tamen haud coæternam, quòd ab æterna Dei ſubſtantia, quaſi à ſole radij effluxerint, vt arbitratur de mundi productione Philoſophus, cogitare, rantùm abeſt, dicere fas eſt: cùm vt ij extiterint, quia opera ſunt propria extra Dei ſubſtantiam, ſola diuina voluntas in cauſa fuit, qua eos, vt & Angelos, vt ſibi placuit, omnes vnà produxit ac effinxit: non enim vnus alterum genuit, quemadmodum Cabaliſtæ nonnulli ſibi ſomniarunt: quorum opinioni ſatis Auicēna, haud profectò poſtremæ inter Arabes eruditionis, tractans de intelligentiis, firmiùs adhæſiſſe videtur. Creatio namque ipſa, cùm infinitam ſibi poteſtatem exigit, creaturæ certè finitæ nullo pacto impertiri valuit: ſic enim & propria eius natura deſtrueretur, & Deum, quem eſſe neceſſe eſt, aliis cunctipotētia impertita, exiſtere poſſibile eſſet: quod, vt abſurdiſſimum, eſſe minimè poteſt. Nec creari ex ſiniſtro maſſæ latere, vt Talmudiſtę ſibi fingunt, quodammodo mali quaſi ranæ ac muſcæ, ex ſubiecto putri: intellectiles enim ſunt, omniſque (vt oſtendetur) materiæ expertes: hinc ne mori quidem vnquam eos contingit, quemadmodum falsò nonnulli Philoſophi ac etiam Arabes, (vt dicetur *inferiùs*) ab ipſis ſpiritibus deluſi crediderant: nec etiam malorum animæ, vt Plotinus sēſit philoſophus, exiſtunt, cuius opinioni Tertullianus adhærere videtur: cuncti enim ſimul ex nihilo, Dei præpotentis imperio producti ſunt, quādo (*vt ex ſuperioribus* videre eſt) ſibi placitum fuit, ab animis quæ corpora vt informēt opus habent ſatis diuerſis: at non ante hanc mundi conſtitutionem, vt plerique ex Græcis opinati ſunt, qui ſpiritalem hanc naturam, multis iam ſæculis corpoream, quò ſeipſos, Deúmque ſupernè, vt ſui contemplaretur principium, præſtitiſſe aſſerunt: cùm veriſimile id non eſt; quandoquidem Deus, cuius perfecta ſunt opera, ſi ſeorſum à corporea Angelicam creaſſet naturam: eùm hæc pars mundi exiſtat, hanc mundi ſubſtantiam imperfectè feciſſet: quod vel opinari, nedum dicere, ſatis abſurdum eſt, atque profanum. Sed creatos (inquam, vt quàm

Cabaliſtarū & Arabum de creatione Dæmonū opinio.

Malorū animæ non exiſtunt.

Dei perfecta sūt opera.

plurimi Latini ſanctores aſſeuerant) ſub cœli nomine, prima die: quod quidem verius eſſe, ipſa Scriptura ſacra teſtis eſt locupletiſſimus, vbi dixiſſe legitur: *Quando facta ſunt ſydera, laudauerunt me Angeli mei.* Quis enim eſſe poteſt, in lectione ſacrarum literarum vel mediocriter verſatus, qui adeò excutiat, vt quarta die, ſydera creata fuiſſe, penitùs non videat? An ergo, ſi tunc ſydera facta ſunt, & Angelos ipſos, tum ſimul factos fuiſſe non oportuit? At oportuit profectò: alioquin quomodò (cùm ij forent quidem) Deum ipſi laudaſſent. Nec dicere ſatis eſt eos ſecunda, aut tertia die creatos fuiſſe, cùm horum mentio hiſce diebus ſacra in pagina nulla omnino reperiatur. Reſtat ergò, conſequiturque ex dictis *ſuperiùs*, vt prima die ſub Cæli nomine facti ſint, maximè cùm & Propheta dicat: *Fecit cœlos in intellectu*; quod quidem de intelligentiis multi non vulgares exponunt, quas initio cum cœlis vt eos mouerent, ac virtutes influerent, creari neceſſe fuit. Ex his itaque ſatis intelligi, breuiſſimè quidem, non dubito, quidnam de creationis eorum æuo, plerique ferè Latinorum Theologorum cætus meditati ſunt; quinimò, & ipſa Eccleſia, æterna veritate confirmata, aſſerere videtur.

CAP. IV.

Quonam pacto creati fuerint Dæmones. Qua item & quanta ſit inter eos differentia.

NVne verò reliquum eſt, ordine rerum attento, vtpote in rebus enarrandis maximè neceſſario, vt, quonam pacto creati fuerint apertiùs quoad fieri poteſt, à nobis explicetur. Facti ſunt ergo, vt & cæteri Angeli boni, ac perfecti omnes; at illi, non ex æquo, hanc ſuſceperunt perfectionem: licèt hac de re nihil inter eos, inuidiæ ortum fuerit; verùm cuncti, pro naturæ eorum captu, contenti fuerunt: quam quidem naturam, inter ſe differentem his omnibus à materia Hebræi ac Platonici obueniſſe aſſerunt: non enim abnegant, hos Spiritus omni prorſus materiâ carere; tametſi, qua eos donent, haud ſit, ſicuti noſtra, diuerſarum formarum, ob contrarias ſcilicet, quas habet, qualitates, aridiſſima: verùm continuæ corruptioni minimè, vt cæleſtis obnoxia. Quod cùm procul à rei veritate remotum, repertum ſit, tum ex eorum ſubſtantia atque operatione, quorum altera omni corpore caret, altera tantùm intellectualis exiſtit (vt *inferiùs* copiosè demonſtrabitur) tum etiam ex Dionyſij auctoritate, omnem ab eis materiam amouentis: mirum non eſt, ſi multi, haud quidem ſpernendi Theologi, hos, qui ſecùs aſſeuerant & ſentiunt, ceù prorſus ignaros ab eorum claſſe omnes eiiciunt, expellúntque: nec tamen eſt, quin & ipſi ſecum aut diſſentiant, ac diſceptent; quandoquidem in duas diuerſas ſeparati animi ſententias, qui à D. Thoma ſunt, eos tantummodo forma inter ſe differre dicunt, à quorum profecto opinione, iterum atque iterum diſcrepant, quicunque Scotũ ſectantur: ſectantur enim eum multi iique minimè contemnendi Theologi, qui haudquaquàm temerè ſibi ſentire videntur, aſſerentes nimirum, nihil omninò inconcinnum ac abſurdum eſſe, horum Spirituum plurimos ſub vna forma exiſtentes, propria, qua ſunt, indiuidua natura mutuò differre: vbi,

Dæmones vt Angeli boni & perfecti omnes creati ſunt, ſed diſpari modo.

Dionyſij & Theologorum opinio.

Thomiſta.

Scotiſta.

vbi, & animæ vnius formæ omnes, abſque tanta formarum varietate, ſpecierúmque multiplicatione, in primo (vt inquiunt) naturæ inſtanti, quibuſdam internis propriæ eſſentiæ gradibus inuicem inter ſe diſtent, ac differant. Cui quidem rei, quò opinio eorum reddatur probabilior, libenti addunt annectúntque animo præter talentorum, quæ initio ipſis data ſunt varietatem, latis naturæ ordinem de decore tot Angelorum ſpecies, intellectili ac glorioſo in mundo, Dæmones cùm æternùm apud Tartara damnentur, deeſſe: quando ſi vna quidem ſpecies deſiiſſet, hoc ne corporeo, ne ſenſibili orbe, quem illius inſtar ad ſimilitudinem creatum, aiunt, imperfectus merito dici poſſet; eóque magis, quòd, omnibus ex nationibus, linguis, ac artibus, quàmplurimi apud homines, ab æterno cruciatu, Dei tamen ope adiuti, incolumes reddantur. Qui profectò dæmones, quãuis creati fuerint omnes, quòd Spiritus, quòd indiſſolubiles, quódque immortales, æquales, vt Angeli ac ſimiles cuncti: non tamen eſt, cùm ex omnibus ceciderint, (vt *infrà* oſtendetur) Angelorum ordinibus, vbi cõplurium formarum exiſtit varietas, qui mutuò ſibi, & ſpecie nonnulli, & poteſtate quàm plurimi diſtant, differúntque. Quorum quidem differentia, quæ, & quanta inter eos ſit, Deũ ſolummodò, qui cuncta numero, pondere, ac menſura fecit, & ſtellas, vnamquãque illarum, ſuo nomine vocans, minimè latere poteſt: nobis verò, hoc tantùm diuina reuelatione patefactum eſt, quòd licèt tres eſſent Angelorum claſſes, nihilo tamen ſeciùs, nec excellentioris naturæ vigor, quin hi ſpiritus ſtarent, nullam infirmitatem adduxit, nec minor ſapientiæ virtus, nec intelligerent, vllam ignorantiam ingeſſit, nec etiam inferior libertas arbitrio, aliquam, vt caderent neceſſitatem impoſuit: Quinimò ex hac eorũ varietate, quæ in mundo intellectili facta ſunt, admirabile ac ſtupendum, vt in hoc præſenti ob rerum ſenſibilium diuerſitatem, decorum, ornamẽtúmque emanauit: Nec ex tanta horum variatione, quicquam eis imperfectius euenit, quò de ſuo creatore iuſtè conqueri poſſent: quamquàm natura, quantò quis ſuperior eſſet, tantò ſe inferiorẽ, per pauciores rerum ſpecies, intelligit, & ampliori virtute valet. Cunctorum ſiquidem propria cuiuſque virtus tanta fuit, vt eis nihil aliud perfectionis, quod naturâ capere poſſent, abſque propriarum vniuſcuiuſque formarum mutatione, vnquam addi potuiſſet: quod ob eius propriam deſtructionem vnuſquiſque renuit, ac recuſat. Hoc ergo modo producti fuerunt dæmones omnes, vt reliqui Angeli, quoquo pacto, vt eis par erat natura felices.

Orbis vniuerſi commẽdatio.

Varietas ſenſibilũ tranſit in mundi intellectilis ornamentum.

CAP. V.

De lapſu Dæmonum: quænam & quot ſint lapſus eorum cauſæ: probatur multis Theologorum rationibus & ſententiis.

TAnta namque eis naturæ indita fuit perfectio, in qua ſic omnino perdurare ac conſiſtere poterant, ſi quidem ipſi vellent vt (quamquam flexibilem, tum quo animo ducerent: arbitrij libertatem ſortiti eſſent) nullo, ſi id intenderent, pacto cadere poſſent. Suo igitur ipſorum crimine, culpáque cecidere omnes, cùm ipſi proprio, quod facere noluerunt, Marte ſtare valebant: ex quo tandem tali ac tanta deſuper ſi modò conſtitiſſent, omnes gratia obumbrati, donatíque fuiſſent, vt hanc vltimam felicitatem, quæ haud natu-

ræ,ſed eiuſdem finis eſt conſecuti inſtar Angelorum diuina ſemper eſſentia,conſpectúque fruentes,eſſent: & ſi non ex æquo,ob præſtantiorem eorum naturæ gradum , diuersámque quam habuiſſent gratiam,vti nec Angeli,nacti forent.At illorum qua fuerant,animi inſtabilitate , vt prælium in ipſo cælo inter eos magnum exortum ſit,effectum eſt : quoniam Lucifer (ira à præſtantiore qua donatus erat , natura nuncupatus) quem reliqui eius complices , proteruiæ ſuæ conſentientes,vltrò hunc, in tam funeſtiſſimum errorem , duci adhæſerunt,tanta inflatus ſuperbia , venenata prorſus rabie ac veſania tumens freménſque dum ſuam pro ſe,eo quòd Angelus,in qualibet rerum ſpecie intuenda naturam, quam ea de re continenter intuebatur , aliorum omnium ſubſtantia,pulchriorem atque excellentiorem conſpicatus : vt corrupto ſibi animi intellectu , non vlla quidé perturbatione ſenſibili , cùm nulla ei talis ineſſe potuerit,ſed iniqua ſua ipſius voluntate, dicere non erubuerit: *Ponam ſedem meam in Aquilone, & ero ſimilis Altiſſimo :* Quod quidem omnium grauiſſimum peccatum,maximéque omnium execrandum ſcelus, nefas, horribiliſque blaſphemiæ nullâ vnquàm ratione, (vt falsò Origenes cenſuit) expiandum , alio enim nullo ſuggerente , ab ipſomet ſponte patratum fuit:quod nō verè extiterit, mirum in modum Theologi certant, & adhuc ſub iudice (vt fertur vulgò) lis eſt.Quandoquidem nonnulli fuiſſe aiunt,quòd dæmon naturâ contentus, quâ donatus erat , vltimam ad quam duntaxat gratiam conſequendam procreatus fuerat, diu felicitatem reſpuit. Aliqui volunt fuiſſe quòd fortitudinem ſuam,non ab ipſo Deo à quo cūcta bona , tanquam fonte perenni, promanant,ſed à ſe ipſo proficiſci ſibi perſuaſit , pro certóque habuit: hinc factum eſſe (inquiunt) vt cùm mutabilis foret natura, immutabilis culpa , malo tamen liberè ſemper adhærendo,vtique efficeretur.Quidam verò exiſtimant,quòd,vel omittēs , vel propriis viribus innixus,id quod gratis conſecutus eſſet , vltrò tentaſſet. Nec etiam deſunt, qui hoc peccatum fuiſſe dicant,quòd ſibi Meſſiæ locum vendicare ſtatuiſſet : propterea quòd, cùm ſe videret cæteris omnibus (vt latum eſt) naturâ præſtantiorem,ſatis diúque , optauit vt eius causâ reliqui omnes ſuâ ipſius quò penes Deum conſequerentur gloriam,operâ vterētur. Verùm alij , hanc tanti piaculi anſam fuiſſe,affirmant, variiſque argumentis corroborāt:quòd Dei ſplēdorem,quem altiſſimi voluntate,diuini quadam luminis reuelatione,incarnādum præuiderat (veniret enim hic ſāctiſſimus Dei character,niſi, nos vt redimeret,cùm opus tunc non eſſet,vt ſua humanitate,maiori gloria nos afficeret) adorare,vt cæteri Angeli, ob ſuæ naturæ ſuperbiam , iterum atque iterum detrectauit ac renuit. Solùm, qui Scotum ſectantur, à litera minùs recedunt: id enim peccatum fuiſſe aſſerunt quòd Dei verè æqualitatem ac omnipotentiam, (quod litera ſonat) quæ tamen nullo vnquam pacto vlli creaturæ communicabilis eſt , perturbato , peruerſóque appetit animo, quod profectò haud aliunde,quàm à ſua ipſius peruerſa prouenit voluntate: cùm ob eſſentiæ præſtantiam,potiùs Deum proſequi amore debuiſſet cæteris omnibus ſubmiſſiùs ſe gerendo , Deóque gratias immortales habendo,id quod hîc in terra apud nos, dum illius proprium cultum tantoperè expetit , apertè præ ſe ferre videtur.Quorum quidé opinioni, vtpote veritati ipſi haud parū conſentaneæ, multi ex Theologis faciliùs adhærēt.

Lucifer vnde eius cōplices.

Origenis opinio.

Filium Dei incarnādū præuidēs,adorare cū ſuis recuſauit.

Diſſidij Angelorum inter ſe cauſæ à diſpari voluntate.

C.A P.

CAP. VI.

De dissidio Angelorum, causis eius & armis quibus concertarunt.

QVa de causa, hoc scelus crimenque nefandum & abominabile, haud exiguos belli apparatus inter eos, ob disparem nimirum eorum ab Angelis voluntatem, excitasse credere par est. Vbi Michaël bonorum dux tanta fortitudine Draconi pugnanti restitit, (hoc enim nomine Luciferum, malorum principem nuncupari, ob lethiferum in cæteros effusum virus) vt magno eis vltrò citróque prælio certatum sit, non corporeis quidem armis, cùm ipsi spiritus sint, omníque corporeæ molis (vt suo docebitur loco) expertes, nec cæli ob eorum naturam scindi queunt, at sola animi voluntate, quæ omnium actuum sibi clarior reddita, non secùs ac solis radij varia pertranseuntes specula, Draconis, vt peruersâ atque impia: sic ingratis superbísque hanc intus eis simul ortam, ac deforis ostensam, omnibus approbantibus, ita renuitur ac inculsatur cunctis bonis, vtrinque obnixè certantibus postremo, ipsius factio, propriis freta viribus, adeò debilitata est, ob gratiam Angelis viua fide desuper infusam, quàm in Messiam forsan (vt aliquibus placet (futurum, aut magnam verámque summi Dei bonitatem habuere, vt vel à bonorum minimo quoque de cælis omnes deturbari ac deiici potuerunt, vsque adeò natura superatur à gratia.

Michaël Angelorũ dux.

CAP. VII.

De loco & tempore, quo commissum est prælium ab Angelis, cum varijs in eam rem Thomistarum & Scotistarum sententijs.

VErumtamen, vbinam cœlorum id certamen peractum, & quandiu huius certaminis acies durauerit, magna inter Theologos, cùm diuersa plerique hac in re sentiant, controuersia etiamnum est. Thomistæ namque cum multis aliis Ezechielis auctoritate moti, qui *Diabolum in Dei delicijs fuisse*, inquit, atque ob similitudinem terrestris Adæ peccantis in Paradiso persuasi, tradunt hoc prælium commissum in cælo Empyreo, vbi beatorum spirituum ac deliciarum locus est. Alij, quorum primus D. Augustinus non exigui momenti fuisse videtur, apertè aiunt, hãc Angelorum pugnam in suprema aëris extitisse regione, quam cœlum interdum nominari consuetum est. Ego verò, si hoc mihi dicere fas est, neutrobique hoc prælium factum apertiùs referre ausus fuerim: quandoquidem, nisi prorsus conniuentibus (vt fertur) oculis præteream, vbi hanc rem vt Aquila in suos pullos firmiùs Solem inspicere nititur, perspicuè mihi videor videre: nullo Angelis pacto, quâ sunt incorruptibili natura, hunc aëris tractum, ob eius corruptibilitatem ac mutationem, initio conueniisse, qui posteà eis, nonnullíque pœnarum generi, ac ignobili exercitationi datus ac cõcessus est: nec etiam cœlum Empyteum, gloriæ ac naturæ locum ob supernaturalem supérque eminentem eius excellentiam. Neque illud Ezechielis

D. August. in suprema aëris regione.

Aëris suprema regionẽ locus prælij Angelorum.

dictum nobis quicquam aduersatur, cùm id verbum non loci qualitatem innuere videatur, sicut nec nostri etiã Saluatoris in cruce pendentis, ad latronem facta promissio: *Hodie mecum eris in Paradiso*: at eius conditionem, ac status qualitatem, qua Lucifer altiùs aliquantò, quàm cæteræ tum omnes creaturæ, Deum vt totius naturæ auctorem & principium, magna cum eius delectatione, ob propriæ essentiæ præstantiam cum aliis contemplari potuit. Quandoquidem verosimilius esse, haud parũ ad hanc nostram sententiam facit, quòd Diabolus inflatus & elatus superbiâ dixit: *In cælum ascendam, & super astra ponam solium meum.* Nam si in cælo Empyreo hæc pugna facta, quorsum hæc verba? cùm locus, hoc, nullus superior: an allegoricè tantùm interpretandum? haud certè, cùm ex litera sensus, vbi id fieri potest, eliciendus sit: non ergo is locus hoc certamen, at firmamentum sustinuit: quod Ioannis authoritate innixus, conuenienter dici posse, mihi videor, qui *in Apocalypsi sua* Draconem nostrum antiquum hostem, tertiam secum stellarum partẽ traxisse ait: quòd eos, vt propria eorum mobilis, ac incorrupta natura ostenderetur, nihil magis decuit, quàm hoc cælum, quod mouẽdo, absque sui mouetur corruptione. quo peractum est, vt alibi, de more Angelorum, triumphus fuerit, & alibi, quàm vbi disceptando obtenta est victoria, dæmonum atrocissima pœna, æternúmque sine fine supplicium, atque vt Angeli, vel loco Paradisum, ita dæmones inferna eodem tempore, non iniuria senserint.

Angelis Paradisus est destinatus Dæmonibus Inferna.

CAP. VIII.

Quanto tempore steterint Angeli in cælo à creatione ad ruinam: quandiu concertauerint, & quot dentur instantia ex Thomistis & Scotistis.

VErumtamen, quanto hi Spiritus tempore in cælo ab hac eorum ruina steterunt, ac quandiu cum Angelis mutuò concertauere, nondũ apud Theologos decretum est. Nam, qui D. Thomæ (qui non minùs apud Theologos, quàm ipsos etiam Philosophos, tanquam alter Aristoteles celebratur) sic addicti sunt, vt ne vnquam ab eius opinione vel sententia, transuersum etiam (vt aiunt) vnguẽ recedant: duo tantùm instantia ab eorum creatione ad ruinam vsque interceßisse tradunt, vnum scilicet, quo puris naturæ dotibus dumtaxat omnes extitere, alterum, quo peccato obnoxij à cœlo Angeloruni ministerio, qui gratia confirmati sunt, excluſi & expulsi fuerunt: At eorum, qui non ita in verba sui magistri iuratũt, quasi, vt sese sui animi omni iudicio ac opinione priuent, non omnes eiusdẽ omninò sunt sententiæ: sed bifariam inter se diuisi aliqui: qui Scotum suũ ducem agnoscunt, (qui & non sine causa, Subtilis, nomen meruit,) ij quatuor ab eorum productione ad casum vsque moras interueniße asserunt, nonnulli verò multis argumentis tres tantùm affirmare conantur: Et primam quidem, qua cunctos naturæ muneribus contentos fuisse asseuerant: secundam, quæ tantùm naturæ Angelicæ valuit, quantùm nobis totius, quo viuimus, temporis interuallum: quâ quidem secundâ morâ, sic eos à veritate declinasse, nonnulli affirmant: vt primo ab ipsis commisso crimine, etsi nimia inflati fuerint

Tres moras tantùm alij ponunt.

rint Philautia, poterant tamen, modò vellent, cùm adhuc eſſent in via, ſatis pœnitere, ac facilè miſericordiâ veniamque à Deo, quâ vtitur in opus ſuum clementiâ ac lõganimitate propenſus, conſequerentur. Quamuis huic contradicant plerique Theologorum, qui omnibus viribus contendunt, nullum omninò in hoc innocentiæ ſtatu errorem, venia vlla dignum eſſe potuiſſe, adhuc enim nulla creatura corrupta erat: ex qua quidem corruptione peccatum, tanquam ex Epimethei pyxide cumulatim in mundum inuolauit, quod haud negari poteſt: At ſic, quod nihil tum venia dignum fuerit, cùm vel propter liberam Angelorum voluntatem, ita fuiſſe certè decuit, quod vſque ad vltimam ipſorum damnationis moram duraſſe non pauci perhibuere Theologi, ne ſcilicet adeò nobilis ſpiritalis creatura vel exiguo temporis momento, erroréque modico obſtinationis inquam ratione, cui obnoxius ſtetit, præſertim cùm mutabilis ſuomet principio omnis creatura extiterit, tam repentè æternis cruciatibus, paulò poſtquam eſſet producta, maneiparetur, eò maximè, quòd in ſuis, *vt Scriptura inquit*, Angelis reperit mutationem. Verumtamen Dæmones (libet enim inceptum ordinem proſequi) plus iuſto & æquo diutius à voluntate ſui Creatoris ſeſe abſtrahendo, vſque adeò omnes, ſui ipſorum amore immoderati, ſtulti, & ebrij, in hac ſecunda mora proceſſere, vt tandem iuſtiſſimo Dei iudicio, honorem ſuum alteri non dantis, in ea præfracta ceruice, in odiũ Dei obſtinati perſeuerantes, ad vnũ omnes in tertia damnarentur mora, nulla prorſus iuſta excuſatione ipſos reuelante: ſiquidem hoc iudicio & ſententia, non præcipitatione quadam, ſed potiùs æquiſſima Dei longanimitate, iuſtitiáque: nempe ipſa miſericordia temperata contra ipſos proceſſum eſt. Adde, quòd non vnius (vt nonnulli opinantur) tantùm criminis rei peracti fuerint, ſed & diuerſorum, quibus omnes ſimul, ſua tamen quiſque peculiari malitia ineffabili cum cupidine agitabatur. Hi enim variis flagitiis & ſceleribus impliciti à minoribus ad maiora & atrociora ſemper adeò progreſſi ſunt, vt, etſi non ex æquo cuncti ſuæ naturæ præſtantia: at voluntatis certè imperio, frenum ſceleratiſſimis cupiditatibus laxando, in infinitum peccauerint, adeò vt in Dei extremum contemptum & odium (horribile dictu) ſic prolapſi & demerſi ſunt, quo inde pedem referre retrocederéque tandem ipſis integrum minimè fuerit. Hinc factum, vt hac tandem ſuâ poſtrema & funeſta mora, ipſi dæmones è Cœlo, non ſecùs ac plumbum in aquam, Angelorum, *vt dictum eſt*, miniſterio eiecti præcipitatique fuerint, non ſine ſumma extremáque ſuorum ignominia, ſic interni vermis nunquam morientis arroſionis dolore, & ad inferna plerúmque relegati: eorum enim plurimi adhuc, (Diuo Iacobo innuente) huic caliginoſo frigidóque aëri inhærent: quem quidem ipſe Deus, pro ſua miranda & infinita prouidentia, vt nos incautos exerceant, & ad timorem Dei ſomnolentos exſuſcitent, vſque ad diem magnam Domini, ne & ipſi penitùs ſine cauſa ibi relicti viderentur, ipſis ita conceſſit permiſitque: quibus etiam interdum in executione ſuæ diuinæ iuſtitiæ in nos homines vtitur, *vt ſuo loco dicetur*. Atque hos omnes, qui huic incluſi ſunt aëri, inferiores fuiſſe tradunt: magnates enim ob eorum nobilitatem, propriæque voluntatis à Deo ſeruertentis furorem & impetum atrociùs

Peccatũ ex corruptione

Dæmones è cœlo vt plumbũ in aquã præcipitati & ad inferna relegati.

Inferiores Dæmones inclusi sũt aëri.

aliis in creatorem ſuum peccando, iuſtiſſima Dei trutina rem examinantes, ad infinita Tartara detruſi ſunt vnà cum eorum principe Dracone. Hinc enim cùm ſuæ ipſius ſtolidæ ſuperbiæ veneno plus cæteris inflatus, nobilioris ſuæ eſſentiæ à Deo conceſſis donis ad id elatus, reliquiſque tam turpiſſimæ, æterniſque doloribus expiandæ apoſtaſiæ, anſam præbuiſſet: aut iniuriâ qui amiſit menſuram, qua ſummo torquetur opere, & Dei iure optimo pœnas delictis commenſurantis; acerbiores quoque luit, ſuſtinétque.

CAP. IX.

Quot Angeli ceciderint, & è quibus ordinibus detruſi ſint ad inferos.

CÆterùm, quanta pars lapſu illo ceciderit, & an ij omnes vnius, vel diuerſorum ordinum fuerint: non minima inter Theologos, ea de re diſſenſio eſt. Quidam enim conſiderantes, multò maiorum hominum turbam, ad inferos, cum diabolis ibi cruciandam detrudi, quàm ad cœleſtia gaudia cum Angelis perfruenda, euchi: huius quidam inſtar ac ſimile in ipſis etiam Angelis vſu veniſſe opinati ſunt: qua de re, maiori eos etiam numero ad inferos detruſos, hinc colligunt. Alij verò ſanioris aliquantò hac in re (vt mea fert opinio) iudicij, oculis defixis in bonum illud, quod ſpiritibus, vt intellectus purioris capacibus, inerat, ideò minorem eorum partem hoc lapſu corruiſſe voluerunt: quorum quidem opinio vt vero magis conſentanea, ita magis amplectenda mihi videtur. Quotus tamen quiſque eorum ſic præcipitatus è Cœlis fuerit, à diuerſis in diuerſas opiniones itum eſt. Nam quidam pattem decimam huius flagitij ream peractam fuiſſe referunt: alij verò, nonam his æternis pœnis deſtinatam, nec pauciores reperire eſt numero, qui tertium dumtaxat Angelorum agmen damnatum aſſerunt: quorum ſententiæ aut opinioni, vt putà D. Ioannis ſuffultæ auctoritate, ex ipſa veritate hæc verba deprométis: *Draconem ſua ipſius cauda, tertiã partem ſtellarum ſecum traxiſſe*, plerique tutiùs inhærendum prædicant. Verùm à quotis, quibúſve ordinibus pars hæc deiecta fuerit, quòd non ſecundùm gloriæ ſtatum intelligendũ, cùm nec etiam in meriti, *vt multi volunt*, conditiones vnquam ſteterunt: at, vt in puris fuerint naturæ dotibus, inferioribus nempe, an ſuperioribus ordinibus, an mixtim ex omnibus ſatis ſupérque inter Græcos ac Latinos Theologos contenditur. Illi enim ſpirituum pronitatem, vt materiæ magis appropinquantium, ſolummodò conſiderãdo retulerunt: vnà cum nõnullis Platonicis, qui Cacodæmones, vt Ioui rebellarent, materiam in cauſa fuiſſe produnt, vel omnes, cum eorũ principe Diabolo, quem Ophineum veritati alludendo, vocant, de inferiori ſede deturbatos, Noſtri autem, cùm nihil eis materiæ adſcribant, de cunctis eiectos fuiſſe ordinibus meditati ſunt: licèt propter horum minùs nobilem, minúſque quàm ſuperiorum præſtantem naturam, plures ex inferioribus deturbatos fuiſſe aſſerãt: negando prorſus, Diabolum cum aliquibus, qui excellentioris eſſentiæ fuerunt, de inferiori claſſe extitiſſe: quem profectò longè omnium peſſimum, non temerè, cunctorum ſupremum, haud pauci Theologi aſſeuerant: præſertim, cùm nihil, quod nonnulli obiiciunt, de Ezechielis dicto obſtare inquiunt: *In Cherub extentus & protegens, poſui te in monte ſancto Dei*: vbi

1. Opinio Theologorum.

2. Opinio verior.

Minor pars Angelorũ ceciderit.

Angeli ſtellæ dicti.

E quibus ordinibus deiecti Angeli.

vbi multi Theologorum ſunt, qui apertè confitentur, ſic Draconem à Sancto Propheta nuncupari, ob præſtantiorem eius ſcientiam, qua propriam, quam habuit, ob naturam, reliquos omnes facilè ſuperauit: cæterùm qui alio nomine, quod ei immẽſus Dei ardor indidiſſet, ni propriâ ipſiuſmet peruersâ voluntate, Deo reluctando, perdidiſſet, vtique appellandus foret: etenim capitali charitatem peccato, quòd ipſi omninò aduerſa, & ex diametro contraria ſit, nec perſiſtere, nec exhiberi in cõfeſſo eſt: quo agitur, vt eius nobilem eſſentiæ gradum exprobrando, alio nomine vocari non potuerit. Nec quicquam impedimento eſt, quòd hanc firmam eorum ſententiam, Draconem ſcilicet bonis omnibus, ab initio aduerſantẽ, æternámque oppugnantem veritatẽ de Seraphico ordine, apertè expreſſéque in ſacris literis non reperiant: cùm id ſatis elici per eos poſſit, qui non oſcitanter ſacram Scripturã ſcrutantur, vel eodem etiam Propheta, haud perperam intellecto, qui eius ruinam enarrans ait: *Quomodo enim manè oriebaris Lucifer*, & reliqua: ex quibus profectò verbis, ſi ſaniori iudicio examinantur penſantúrque, clarè admodum liquet, peſſimum hoc caput, ad aliud quicquam, quàm ſupremum omnium ordinem, in quo primùm Dei voluntate conditus eſt referri minimè poſſe: tum ex ſtellæ magnitudine, ac perlucido eius fulgore; tum ex diei potiori ac nobiliori parte, cuius tanti criminis nunquã eum, ſicut nec cæteros dæmones immenſa, ac infanda malitia, perfidia & obſtinatione prohibente, vel minima etiam ex parte pœnituit: quamuis ob tam execrandum facinus ex cœlo ipſo, partim in hanc (*vt ſuprà* dictum eſt) tenebroſi algidique aëris regionem, partim ad infima tartara, extrema cum eorum pernicie, ſumma omnium turpitudine, æternis denique cruciatibus afficiendi, deturbati ſunt: in qua tamen humanum omnem captum excedente ſummè miſerrima cõditione & ſtatu, longè nihilominus quotidiè eis miſeriora metuenda, formidanda, expectandáque ſunt: denique adeo peccato ſeſe manciparunt, eóque, vt ſus, luto, delectantur, occalluerúntque vt non niſi malum, & velint & agant: id quod non hinc ſolùm euenit, quòd Dæmones omnia intellectu percipiunt: quo per prima, vt & nos, principia mouentur: Verùm inde multò magis, quòd hoc modo diuinæ iuſtitiæ ordini placitum eſt confirmari, horrendæ nempe à Deo confectionis crimine non aliter promerente, ita vt nullâ dehinc ampliùs veniâ, gratiáque qua rurſus ſubleuentur, digni videantur: immò potiùs in omne æternum grauioribus in dies magis magíſque pœnis meritò miſeri ſubiiciantur.

Draco dictus Diabolus.

Draco è Seraphico ordine.

Dæmones non niſi malum & volũt & agunt.

DE NATVRA DÆMONVM

IO. LAVRENTII
Ananiæ Tabernatis Theologi

LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

De *impia Dæmonum contra Deum, & genus humanum cogitatione & vafritie.*

Dæmones qui in aëre manſere.

EX his itaque, quàm breuiſſimè id potuit fieri præmiſſis, cùm de nomine ac natura, tùm etiam miſerrimo dæmonũ lapſu, eiúſque cauſis, vnicuique facilè rem conſtare poſſe arbitror. Ex quo autem, ſæpiùs dicto modo, pars eorum ad infimos tartarorum abyſſos præcipitati, pars verò altera eáque potior huic nos circundanti obſcuro ac gelido aëri inhæſere, variam quoque tentandi voluntatem atque poteſtatẽ nacti, pro variis ab ipſis cõmiſſis criminibus, quorum quidẽ causâ ne vel minimâ ducuntur pœnitentia: immò, quòd in ipſo cœlo eſſe aſſequi potuiſſe deſperarũt, id hîc in terris omnibus neruis, velis, remíſque (quod dicitur) freti ſuâ aſtutiâ perficere contenderunt. Hinc & factum, vt cùm primùm Adamum iam factum formatúmque conſpicarentur nihil omninò intentatum certè reliquêre, Acheronta etiam ipſum mouendo, donec, cæterorum conſpiratione factâ, ipſe Lucifer, ceu Vertumnus in varia rerum miracula eſſe animo transformans; tum autem ſpeciem ſerpentis ſimulans, ipſius ſociam venenata ſuâ aſtutiâ circumueniens ſocium ſuæ à Deo, creationis auctore, defectionis (pfoh dolor!) faceret. Dracopeta enim Græcè ſerpens eſt, qui Euæ cauſa ſeductionis

Dæmones quod in cœlo perficere non potuerunt, id interra tentarunt.

Acherõta mouere.

Vertum. ni transformatio varia

Digitized by Google

ductionis fuit : nullũ enim enim aliud animal, quàm ipſum anguem ita horribilem aſpectu, ei vt ſubiret permiſſum fuit, nec alio vllo ſigno quàm vt loquendo ſuæ voluntatis ſentum clarè exprimeret, conceſſum : ea maximè de cauſa, quòd noſtri primi parentes id conſpicati, quaſi præmoniti, tam ſibi, quàm ſuis poſteris eò cautiùs proſpicerent, malúmque id omnium maximum declinarent, id quod & ipſe Dominus, ſi ex contumacia ſui obliuiſcerentur præcepti, ſibi euenturum prædixerat. Ipſi porrò Dæmones hanc eorum nõ tam duram, quàm magis miſeram & horrendam prouinciam, non ſolùm vt Deo aduerſarentur, ſed etiam ob eam, quâ laborant, inuidiam ſuſceperunt, cùm hoſce in præſenti ſtatu innocentiæ creatos viderent, ac in futuræ gloriæ, ſi ſtabiles permanſiſſent perſtitiſſẽtque, conditione, quam gratiâ dehinc confirmati auctíque conſequerentur quâ ipſi Dæmones ab hominibus verá & perpetuâ felicitate honoréque ſuperarẽtur æterno : verùm & hoc inſuper metuentes, & veritati, ne & homines in eorum ſedibus, ex quibus ſumma & perpetua cum ignominia gementes & fremebundos deturbatos ſe minimè obliti eſſent, ſumma vice versâ, & perpetua cum gloria & honore coronandi, collocarent, ſubſtituerentúrque.

Inuidet Adamo Diabolus.

CAP II.

De prauaricatione Adami & poſterorum, perpetuo Diaboli cum hominibus bello, & Dei pietate ac miſericordia in ſuam creaturam.

CVius quidem rei cogitatio quantum dolorem æmulationémque in eis concitarit, dictu haud facile eſt ; in ijs præſertim Spiritibus, quibus nihil vnquam ſtolida ſuperbia magis elatum, & vſque dum rumperentur, inflatum auditum eſt. Inde tãtum in odium, tantúnque furorem & rabiem contra Deum, eiúſque denuò formatum opus acti, ex propriis ſecundæ moræ actibus conceptâ inſaniâ inflammati ardent horrendum in modum, vt omnia, nunc eorum conſilia, acta & facta ſceleſtiſſima, in cum ſolum ſcopum, quaſi collimẽt, tendantque, vt ſi vllo pacto foret poſſibile, Deum honore ſuo diuino exuere & ſpoliare, eundémque ſibi falsò vendicare omnibus neruis contendant. Cúmque id viruleutum odiũ in ipſum Deum ſine vllo ſucceſſo, & fruſtra quidem ſe euomiturum Lucifer videret : at in eius creaturam hoc facere tentandum duxit, cùm in terreſtri Paradiſo ad Euam primam noſtram matrem, vtpote figmentum imbecillius, phaleratis verbis, mirâ aſtutia viam affectauit, porrigendo & ad guſtandum inuitãdo pomum illud, vt aſpectu pulcherimum, ita guſtatum ac comeſtum omnium in mundo rerum infelicíſſimum, cauſam nempe primam ac præcipuam omnium, quorum terra & mare pleuum eſt, malorum, mortis denique vniuerſæ carnis ſempiternæ & perpetuæ. Verumtamen, etſi hinc potiſſimum appareat, ipſum Diabolum hac ſua prima ſeductione, & in poſterum quoque perpetuum, & ἀστασιάστως, bellum toti hominum generi indixiſſe, adeò vt omnibus piis perpetuò, magíſque quàm aliis, cum eo decertandum ſit : ſimul tamen nihilominus, Dei omnipotentis in ſuum figmentum hine inſignis & paterna elucet pietas, & prouidentia non adeò Diabolo laxantis frenum, vt ſua quam animo conceperat, ſibíque certò promiſerat, perfectâ potiretur victoriâ : ſiquidem

Conſilia cogitatióque Dæmonum cõtra Dei honorẽ irrita.

Lucifer tentat Euam in Paradiſo

Dei pietas in hominẽ.

ipſum Adamum, (etſi poſteà non minùs peccantem) aggredi primum dubitauit, quod tamen in Eua, vtpote imbecilliori creatura Dei, ipſi magis (proh dolor! ſucceſſit. Adam enim nobilioris naturæ, totius generis humani principium, magnum mundi miraculum, non primùm à ſerpente, ſed perſuaſu potiùs mulieris ſuæ, deluſus legitur: vnius tamen & eiuſdē pœnæ ſocius iuſtiſſimo Dei iudicio factus, miſericotdià tamen Dei ineffabili, quâ quodammodo ſe ipſo maior eſt, ſempérque iuſtitia diuina temperata, hoc tantùm inflictum malum aliis æternæ morte piandum, remedio & antidoto longè efficaciori ipſo morbo, haud multò poſt (prolatis primis promiſſionibus ex ſinu æterni Patris,) oſtenſo, verus Samaritanus ſanare non deſtitit; adeò vt nemo vnquam hoc malo, niſi pueri Dei viſione in Lymbo orbari, ſuáque ipſius quiſque culpâ ad Tartara cum iis affligendus detrudi, æternúmque perire neceſſe habeat. Neque hoc tam ſceleſtiſſimum facinus ipſe Dæmon cum ſuis complicibus tulit inultū, cùm longè atrociſſimis pœnis in omnem æternitatem afficiendus, dehinc à Deo condemnatus ſit: dictúmque ſerpentis ſemen ipſius mulieris contriturum caput eius. Quod & ſigno diuino vnicæ pellis myſterio obumbratū eſt, qua parentes noſtri ſeſe exteriùs nudos cooperire tegetéque iuſſi: interiùs animo crimen vulnúſque tandem tegendum, ſanandúmque fore, non ſine maxima animorum lætitia perceperunt. Dei tum etiam, cùm deſtituti omni ſpe, præ dolore animi infando, in æternam deſperationem præcipites fuiſſent acti, peculiaris Angeli illuminatione ſubleuati, quem ſe-

Dei miſericordia in genus humanum.

Raziel Angelus Rabini.

crectiores Theologi, Raziel fuiſſe aſſerunt, pelle illa ouinâ verum & immaculatum agnum ipſis præfiguran-

te. Hinc, cùm & quod hac via aggreſſus erat, non ſibi ex animi ſententia ſuccedere videret Dæmon, non potuit non maiorem in modum triſtari ac dolere; cùm tamen ob noſtram præuaricationem, ab ipſo tanquam auctore profectam, nonnullam neque eam minimā in nos poteſtatē ſibi acceſſiſſe, haud ignoraret; eam in nos exercendi occaſionem nullam prætermittit, diuerſis technis retia tendens, nunc noſtris corporibus, nunc verò bonis, vtinam non inſuper pelle tectis, & ſanguine agni conſperſis multorum animabus: hinc & Satanas, quòd perpetuò nobis aduerſetur, alio nomine dicitur, vnum ad hoc, alterū ad aliud flagitium perpetrandum, in quod ſcilicet cuiuſlibet naturam pronam per ſe eſſe videt, incitando.

ſtis, quis ſit.

Satanas Diabolus vnde dictus.

CAP. III.

De varia Dæmonum voluntate nocendi: poteſtate eorum à Deo limitata: de malis Genijs: qui ſint. victoria noſtra aduerſus Dæmonem vnde petenda.

VAria autem atque diuerſa dæmonum nocendi facultas, non tam à præſtantiori horum (vt aliquibus placet) forma, vnde omnis noſtra operatio, quàm (vt aliis & fortaſſe rectiùs) ex vltimo eorum vario nixu, magnóque conatu procedit, quò cùm adhuc in cœlo exiſterent, magis procliues ad hæc, quàm illa flagitia criminàque vltrò in diuinam ad peccandum rapiebantur iuſtitiam, quod nempe æquo etiam Dei euenit arbitrio, vt quanto vehementiori propriæ voluntatis cupiditate in facinus aliquod aduerſus Deum ferebantur, tantò ardentiùs eiſdem nos oppugnare delictis pertentando, pluſquam ingrati

grati in eorum creatorem, atrociori ſupplicio, æternóque cruciatu ad tartara detruſi, mille tormentorum pœnarúmque generibus afficiendi. Verùm & hæc dæmonum in nos quæſita poteſtas, nóſque ſine fine ſeducendi ſtudium, ſuis etiam finibus & carceribus à Deo & miſericorde & iuſto incluſum eſt. Ipſe enim qui nullum ſibi fidelem dictóque audientem vltra vires tentare permittit, Angelos ſingulos ſingulis, ſeu plures omnibus, pro varia eorum diuerſáque dignitate attribuit: quibus etſi ante lapſum, non abſimiles erant: tamen nunc, vt viliſſima mancipia, (maxima certè capitis diminutione minuti) velint nolint ſubiecti ſunt diaboli. Quamquam autem, veteris ſuæ ſuperbiæ fermento in dies magis magíſque inflati non ſecus ac ſimia hominum facta, ita dæmones Angelorum imitari ſtudent, in eo tamen, vtpote re impoſſibili ſeſe anteà plus ſatis turpes, turpiſſimos tamen magis dant quod vel ex Pharaonis Magorum tertio ſigno ipſa meridianâ luce clariùs oſtéditur. At quænam hæ res ſint propriæ, & quando eueniant, humani ingenij imbecillitatem fugit: id nobis ſufficiat ſcire ſæpenumerò dæmones, cùm anteà maiora feciſſent, minora tamen multò facere, fuiſſe prohibitos.

Dæmonum nos ſeducendi poteſtas à Deo limitata.

Dæmones ipſi à prima ſtatim hora atque in lucem ſumus editi, immò in ipſo vtero materno, nobis ſummè aduerſantur: hinc & malos Genios, nuncupauêre Latini Poëtæ, quòd eos falsò nobiſcum naſci cenſerent; ob peccatum enim originis, variam ſibi nobis nocendi anſam datam arbitrantur, minori aut maiori malitiâ præpollentibus, quibus ſæpenumerò, niſi Angelorum adiuti præſidio, dubio procul ſuccumberemus.

Mali Genij Latinis Poëtis qui.

Si quam autem victoriam inde reportamus, (quam quidem frequentiſſimam ſanctos Dei reportaſſe ſcimus) id diuinæ gratiæ auxilio, caſtorúmque Angelorum præſidio, non immeritò adſcribendum eſt. Nobis certè, qui nec aſtu, nec per nos ipſos armis pares vnquam eſſe poſſumus hoſti antiquo Draconi ſemper ſuccumbendum eſſet diuino auxilio deſtitutis: etſi ex vltimo & infimo Angelorum ordine defecerint Spiritus hi nequam: excepto eo, qui primos parentes in terreſtri Paradiſo & in deſerto Chriſtum tentationibus aggreſſus eſt, quem quidem ſupremum certè, reſpectu præſtantiæ ſubiecti quod tentauit, eſſe oportuit: Duo enim principia ſtatus innoxij, vnum gratiæ; alterum, quorum neutri ſeruitus inerat, vbi alter ſic in gratiâ conſtitutus fuit, vt poſſet, quanquam deliquit, non delinquere, alter autem eiuſmodi naturæ, vt in eum nullum omnino peccatum cadere potuerit.

Tẽrator Chriſti & primorum parentũ è ſupremo ordine.

CAP. IV.

De diuerſa nos ſeducendi poteſtate dæmonum, & ætate qua nos adoriri incipiant: ſtratagematis etiam eorum in conſideratione humana.

NEc mirum, quòd hi ſpiritus ſæpenumerò vnius ſint formæ, tentatum accedentes: minimè tamen habeant inter ſe tentandi æquam poteſtatem: cùm, & inter cunctas animas vnius formæ magna tamen reperiatur varietas, ex internis propriæ

Spiritus nequitiæ etſi vnius formæ, nõ tamẽ

habeant æquam tentandi potestatem.

priæ essentiæ gradibus promanans, ex quibus etiam gradibus varia spiritibus in peccando conatuum obuenit magnitudo ac diuersitas. Quod eò magis affirmandum videtur, quòd præterquàm quòd nihil prorsus inde absurdi procedere potest, rerum etiã ordo id expoſcere ac requirere appareret; quò scilicet, vti, qui maiori gloriæ prædestinantur, vt plerique beati ac sancti fuere, Angeli etiam ipsi virtute præpollentes, licèt haud diuersæ formæ, nisi ob officium suscipiant: sic & qui grauiori miseriæ præsciũtur, vt plurimi fuere, ac in dies sunt apostatæ, hæresiarchæ, pedicones cæteríque hoc genus flagitiis nobilitati, Dæmones quoque eiusdem speciei, impensè malos sibi accersant: cùm contrariorum, vt alibi docetur, eadem sit ratio & doctrina. Hinc euenit, vt qui officij præstantiorem, præter custodem Angelũ, sortiti sunt: iidem & Dæmonem aliquo vitio eorum, in quod natura propensior fertur, qui plus defatigentur, clarum ac superbum, quò armis æqualibus contendere, queant, accipiant: qui quidẽ impuri spiritus haud inuiti, quâ sunt astutiâ sese associant, vt eò facilius voti sui compotes fieri possint, iam à primo nostro ortu statim (vt multis placet) corporibus ni prohibeantur, nociturí; animæ verò non ante, quàm liberi arbitrij voluntate nos regi contingit, quod vt plurimùm septimo ætatis anno fieri assolet, nec etiam sine consilio, vtpotè spiritus maxima calliditate præditi & vaferrimi, temerè nobiscum congrediuntur, sed victoriam quasi certam iam ante sibi promittant, conscij nostræ imbecillitatis, & quàm in peccata, propter vitium originis, proni ruamus. Eo stratagemate vsi, quòd nostrorum omnium animi qualitates ac passiones, tum ex parentum constitutione, nostráque consuetudine, tum etiam ex propria cuiusque genesi, perspectissimas habere solent; facillimo quippe negocio, hos fore Saturninos, hos verò maligno & crudeli Martis influxui obnoxios. Illos, Venerem aspexisse retrogradam; nec Lunam, neque Solem, in eorum horoscopo benignè fauisse. Omnium enim hominum Astrologicarum aliarúmque rerum longè sunt peritissimi, perspicuitate ingenij, diuturnóque tot mille annorum vsu, qui solus facit artifices, maximè edocti. Qua de re fit, vt & quæ naturâ eueniant, immò quò sua cuique inclinatio feratur, vsque adeò exactè calleant, vt solùm ij religione, quò quisque ducitur, decipi videantur.

Contrariorũ eadem ratio.

Homines quæ ætate vexẽtur à Diabolo.

Stratagemata Dæmonum in conſide- ratione corporis humani.

CAP. V.

De variis artibus, quibus ſæpenumerò, vt nos circumueniant Dæmones vtuntur: & variis eorum denominationibus.

PRoinde, quo minore negotio nos circumueniant, laqueisque suis irretiant, eò maiori astutia ordinis nobis imponunt. Quos enim natura magis in furorem irámque præcipites ferri intelligunt, iis ætherei spiritus, huic rei magis perficiendæ accommodati, negotium facessant. Sic enim quidam nominantur, non ob id, quòd cùm elementis habeant cognitionem, quid enim Spiritui cum materia elementari? nihil certè, alioquin, corpus in Spiritum, idémque in alterum naturâ ageret, quo nihil absurdius, cum in nullo, quo naturâ mutuò pati possint, conueniant: non itaque ob elementorũ analogiam dicti sunt sic hi spiritus, vt multi sibi ex philosophis persuaserunt,

Spiritus ætherei furiosos sollicitant.

rumt, ſed potiùs à locis elementorum quæ inhabitant, hoc ipſis nomen obuenit; nec tamen ita caliginoſo huic alligati ſunt aëri, vt omnis quoque locorum obambulandis eis præcluſa ſit poteſtas, cùm ſæpenumerò diuerſiſſima Elementorum interſtitia perualeant, nec vllus reperiatur locus, in quo non mille ſuis nocendi artibus occaſionem captét, ac inſtar Harpyarum infernalium ferali ſuo contactu (vt Poëtæ verbis vtar) omnia fœdét ac polluant. Quos verò ambitionis vitio natura præ cæteris laborare perſpectum habent, hos pituitâ aërei aggrediuntur diuexantque. Oſcitantia torpentes ac libidine inſtigatos aquei ſanguine ſatis exercent. Auaritia diráque habendi cupidine infectos atra bili terrei defatigant, qui quidem inter cæteros principatum obtinere dicuntur; qui & alias vt à ſerpentibus nomen ſortiti, ob diuersũ quò circũaguntur ſitum ac poſitum. Ex quo fit, vt qui nos ad omnimodam à Deo creatore noſtro defectionem apoſtaſiámque ſollicitent, ab Aquilone, qui ſemper pro malo & ominoſo Cabaliſtis habitus eſt, denominationem acquiſierint; non tamen ab illo cœleſti, quò quidem Lucifer princeps eorum propria ſtoliditate aſcendere præſumpſerat, ſed à terreſtri potiùs, ad quem merita ſuorum ſcelerum præmia referens, cum aliis ſuæ farinæ principibus repétino ictu, fulguris inſtar, cœlo excluſús corruit. Atque hos, Hebreorum Mechubales, præcipuæ poteſtatis inſigníſque nequitiæ, eſſe affirmant. A meridie verò ij dicuntur, qui nobis blanditiis ſuis imponunt, quoad optatis contra nos potiantur: genus & hoc dæmonum non minùs quàm terreſtre, peſſimum quoque in eo, quod perficere intendit nullum non mouẽs lapidem, ſolet eſſe potentiſſimum, Dauidis exemplo docemur, qui Deum aſſiduis votis & compellare & exorare iubet, vt ab huius aſtu & inſidiis vmbrâ alarum ſuarum nos protegat: inquit enim: *A damone meridiano, &c.* Qui verò diuinationibus, quarum humanas mentes naturâ curioſas auidiſſimáſque vti & ipſius Adami haud ignorant, nos adorari tentant: quos, cùm Dei magis proprium ſit ſcire futura, omnes his curioſitatibus frenum laxantes, peccatum incurriſſe palàm eſt, ij Eoï nominantur, cæteris plus vafritiâ, iactantiâ, ac mille dolis præcellentes. At qui nos ſæpenumerò in mœſtitiam inducunt, animíque deſperationibus ſuccumbere moliuntur, rationi rectæ mendaciorum tenebras obtendentes, Occidui vocantur: his omnibus mirando Dei nobíſque occulto iudicio quotidie, vel ſingulis etiam horis, nos vt infeſtent, poteſtas data eſt, non tamen ex æquo vnumquemque.

Tentandi ratio quæ ſeruetur à Dæmone.

Apoſtatas aggrediuntur ſpiritus Aquilonei, Aquilo ominoſus Cabaliſtis.

Meridiani Dæmones potétiſſimi

CAP. VI.

De ſumma Dei in nos affectione: perpetua Angelorum cuſtodia contra Diaboli fraudes: déque titulis quos diuerſimodè ſortitus eſt Damon.

IN quibus quidem continuis tentationum pugnis quid mirum: ſi vel decies, in dies victi, ab hoſte callidiſſimo proſterneremur, ni diuina ope ſuffulti erigeremur. Paternâ enim ſuâ in nos affectione ſic rem moderatus eſt; ne ſpiritus hi ſemper propriâ eſſentiâ ac pro voluntatis maligno libitu, animi noſtri affectibus incommodare poſſint, vt omnibus conatibus nihil intentatum relinquentes & extrinſecus & internè ibi ſedulò operam dent: hæc enim via peccato nos contaminatos, ijs ag-

Dei paterna in nos affectio.

gredi poteſtas à Deo facta eſt: quo fit, vt crebrò in nobis varias animorum perturbationes concitent, imaginationes corrumpant, phantaſiáſque ad eorum peruerſum libitum accommodent, diuerſo quod faciunt phantaſmatum motu interioríue concupiſcentiæ accenſu, nihil tamen vel parum, iis omnibus adhibitis machinis promouent, ſi modò nobiſmet ipſis deeſſe nolimus, noſtro appetitui deprauato indulgẽdo: ſed potiùs gratiâ omnipotentis, ſanctorúmque Angelorum pro nobis perpetuò excubias agentium, auxilio adiuti, militis Chriſtiani ab Apoſtolo luculenter depicti modo *fortiter illi reſiſtamus.* Neminem enim his præſidiis munitum reluctantem violenter trahere, ſed ſponte peccatis indulgentem, ipſóſque ſequentem ducere poſſunt. Quod verò non ſemper ex æquo vnis iiſdémque peccatis nos ſolicitent, *vt paulò ante* dictum eſt, hinc factum, quòd (phyſicè tamen in hoc loquendo) ipſius cœli magis propitiam in noſtra corpora ſentientes virtutem ex parte impediantur: adde non poſtremo, ſed priori loco, quòd ſanctorum Angelorum excubiis arceantur, præſertim cùm nos gratiâ diuinâ corroboratos ſentiunt, quod vel ex Balaam ariolo nõ obſcurè deprehendere eſt, qui vt populo Dei omnia infauſta diráque precaretur propriæ Iſraëlis intelligentiæ oppoſitum influxum, quo, quæ imprecaturus erat, vt reperiret ſollicitè quæſiuit, quod apparet vel hinc, dum per montes varios aſcenderet, nunc hæc, nunc illa expectans tempora, & hinc vſu venit, vt magis hoc, quàm illo loco, frequentiúſque noctẽ, quàm interdiu nos infeſtẽt, maximè verò ante intẽpeſtam, quãdo more Hebræorũ mane dici incipit, & *din* 117 vt ipſi aiunt viget, durum dixeris iudicium. Nec ita mirum cuiquam videri poteſt, quòd eo potiùs quàm alio tempore maior dæmonum ſit poteſtas facta: qui enim non niſi in ipſis tenebris Spiritus tenebrarum, tanquam in ſuo regno potentiores; à quibus & ſuos ſortiti ſunt titulos (vt vocant) vt nẽpe poteſtates tenebrarũ in ſacris literis vocitentur. Iis autẽ ob eorũ peculiarem ab aliiſque diſtinctam perfidiam & nequitiam nõ ſemper ex æquo pro eorum, vt dictum eſt, rabie, vno tentationum genere nos aggredi datum eſt: cùm magis hoc, quàm illo tempore ac die (quod & de ſuperioribus dictum) hac vel illâ vigiliâ, horâ & momento viribus præualeant: tum ob diuerſam Angelorum mutationẽ, mutuis enim viciſſitudinibus, pro ratione temporum ac vigiliarum, non ſecùs ac milites excubitores in ſpecula collocati ſibi ſuccedunt. Hanc autem rem ſic ſeſe habere patet vel ex eo ad oculum: quòd Angelus cum Iacob Patriarcha, noctu multũ diúque luctatus, ob has diuerſas vigilias inſtãter ab eo, vt dimitteretur quæſiuit. Porrò, & propter diuerſum cœli influxum variúmque ſitum, ſub vno magis quàm alio poſſunt ac præualẽt: hi enim ſitum ſuis inſtitutis malignis nacti idoneum, loci mutatione (*vt poſt* dicetur) maximè in ſuis rationibus turbantur, eámque nobis magni eſſe momenti, ad præcauenda auertendáque mala nobis ab illis imminentia, vel ex Angelis patet, qui diuinum iuſſum exequuturi, déque Sodomæis ſupplicium ſumpturi eſſẽt, pium Deóque dilectum Loth, vt inde fugâ ſibi conſuleret, locúmque mutaret fideliter monuerunt.

Angeli hominũ cuſtodes

Balaam ariolus.

Tituli Dæmonum.

Tentationum eodem genere nõ ſemper tendamur.

Lucta Angeli cum Iacob.

CAP. VII.

De precibus in Eccleſia Catholica inſtitutis: vſu item in ea campanarum ac luminum: & ad quem finem.

Preces Eccleſiæ qua ratione inſtitutæ.

TEmporis etiam diuerſi diuerſa ratio ipſis, vel ſecunda, vel magis aduerſa, accidere ſolet: hinc non ſine cauſa ſancta Eccleſia Catholica, ritum populi Iſraëlitici piè æmulans, conſuecuit vt ſepties in die ſtatis tamen horis, ad Deum Optimum Maximum preces effundantur, forſan, quòd his ipſis aſtutiſſimus ille hoſtis, in nullas non occaſiones intentiſſimus, maiores inſidias animabus noſtris ſtruat, etſi alioquin, ne vel exiguo temporis momento (inæqualiter tamen) in nobis oppugnandis feriatur. Circuit enim, haud ſecùs ac Leo rugiens, quærens ſemper quem deuoret. Hoc autem conuenientiſſimo epitheto diabolus à Spiritu Sancto depingitur, cùm aperto Marte quaſi nos aggreſſurus eſt, quod aſſiduè facit. Quòd autem in tenebris magis quàm in luce, potentiuſque vires ſuas contra nos exerat: hinc Saluator noſter, æterna veritas æterni Patris, nos dum lucem habemus, operari iubet, paterniſque monitionibus hortari non deſtitit: ex quo & mos ille introductus eſt, vt morituris, (his enim crebrò tum temporis omnibus dæmon conſpiciendum ſeſe exhibere ſolet, maximiſque tentationibus eos concutit) candelæ accendantur, veram lucem, *de qua Simon canit*, lumen de lumine nobis præfigurantes. Ipſæ quoque Romanorum leges tenebras non immeritò tam ſuſpectas infenſáſque habent, vt nullam ſententiam legitimam noctu, niſi tribus quatuórve accenſis luminibus proferri ſinant. Quare vt præſentiâ huius luminis fallaces dæmonum inſidiæ, quas nobis ſtruunt, retunduntur retardãturque: ira eius abſentia maiores vires in nos ſumere, omnium ferè antiquorum Thalmudiſtarum doctrinis traditum legimus: quod tamen non ita accipiendum, quòd hoc elementari lumine haud ſecus, ægrorum oculi radiis ſolaribus offendantur, & à ſuo cœpto repellantur: ſpiritus enim ſunt, & ſic ab omnibus corporis tactúſque affectionibus immunes. Nam ſi ab hac luce pœna aliqua eis reformidanda foret (vt nonnulli Hebræorum Mechubales ſomniarunt, quod & Arabes hac earum falſa religione imbuti ſequuntur) hoc abſurdum inde euenire neceſſum eſſet, Dæmones quocumque locorum ſeſe recipiant, inferorum pœnas minimè ſemper ſubſequi, quin potiùs caliginoſi aëris ſubterfugio, ac ſpecuum caueâ, cùm hanc lucem omnem ſiue à Sole, cæteris aſtris, ipſóque igne profectam declinare vitaréque poſſint: neque tamẽ hinc affirmãdum dæmones nihil prorſus angoris & cruciatus ab his Solaribus reliquorũq; Planetarũ rãdiis sẽtire, aut etiã ignis elementari ſplendore affici, cùm id fieri poſſit, non tamen quòd ſenſu aut aliquo virtutis contactu, ſed potiùs intellectui ſibi aduerſari intelligant, vt eis accidit ad campanarum ſonitum, facéſque aceenſas, ad quas quidem ſacerdotum Chriſtianorum, cæterorúmque religioſorũ ipſo Purificationis feſto, preces fieri cõſueuere: aut ob ſanctorum, qui de his triumphum reportarunt, reliquias, aliáque id genus ſimilia: ex quibus quidẽ omnibus infinitã illius ſupernæ lucis virtutẽ, cuius latiſſimo

Tenebræ Romanis ſuſpectæ

Præſentia lucis inſidiæ Dæmonum retundũtur.

Campanarũ & luminũ vſus in Eccleſia.

aſpectu & vitam & motum accipimus, ſatis agnoſcunt ac percipiunt: Chriſtum nempe ipſum, lapidem angularem, ipſorum ſtolidâ ſuperbiâ reprobatum & contemptum, non ſine extrema æternâ morte luenda pernicie. Quocirca, non abs re factum, vt ſancta, Apoſtolica & Catholica Eccleſia, à primitiua quaſi per manus tradito & accepto more, hunc luminũ vſum in hunc vſque diem retineat, non quòd omnes omnium generum dæmones (plures enim ſunt) hac luce Elementari, prorſus in fugam acti, à nocendo deſiſtant. Aliqui enim (cùm ſex à Platonicis numerentur genera) non ita magnopere hanc lucem, occultâ eorum proprietate, odio habent: ſubterranei vtpote, qui eius præſentiam vel inuiti fugere cogantur: quin ad candelas ab Eccleſia benedictas, aut quæ ſanctorum reliquias tetigere (ne dicam de aliis luminibus) ita immoti perſiſtunt, vt ſupremi luminis virtutem magis expaueſcant, ſuperiorúmque à perpetrandis malis vix deſiſtant: frequenter enim id vſu veniſſe legimus.

Luminis vſus ex primitiua Eccleſia.

CAP. VIII.

De occaſione quam nobis nocendi nacti ſunt Dæmones: de noſtra illorum conatui reſiſtendi neceſſitate: déque doloſis contra moribundos præſertim machinationibus.

VErùm cùm ipſis dæmonibus in nos graſſandi animus eſt, multò frequentiùs anſam arripiunt ex noſtris prauis cogitationibus, otioſis & obſcœnis dictis & factis, cœleſti influxui contrariis, Angelicorúmque præſidiorum expultricibus: ſiquidem altiſſimi diuini numinis virtus, non niſi caſtiſſima pectora inhabitare gaudet. Cúmque nos propria eorum eſſentia tentatum venientes adoriuntur, tanta ſubitò ſpirituum compreſſio, animi anguſtia, repentinuſque mœror nos inuadit occupátque, vt ſæpenumerò ſic quaſi obſeſſos vel propriæ vitæ nos tædium capiat ab ipſis nempè dæmonibus, quibus nihil magis horrendum triſtiúſque, noſtris ſpiritibus adeò conturbatis: quæ quidem animi ſubitanea quaſi extaſi abrepta deſperatio, vt plurimùm ab occulta cauſa prouenies (longè meliùs vt ſentiunt puro iudicio Cabaliſtæ) dæmonum acceſſui aſcribitur, quam Aſtrologi ſolis aſtris eam acceptam referunt. Siquidem, ſi hoc deſperationis genus duntaxat à cœlo cauſaretur, nequaquam tam repẽte & è veſtigio quaſi, nec etiam ſine inſigni aliqua corporis, animi, ac valetudinis mutatione aut diſpendio (vt ſæpè fit) contingeret. Nec tamen negandum, cùm dæmones gladiatorio animo ad nos adſectant viam, eos nobis aduerſorum ſyderum aſpectuũ occaſiones negligere haud ignari malis corpora ſcilicet noſtra, peccato originis ipſorum culpa infecta, aſtris afficiendi; magis tamen numinis imminutionem curantes, quæ vt ſuccedat, nõ tam ſydera, quàm ipſa flagitia in cauſa ſunt. Ex quo fit, vt nullo non tempore, cùm etiam iuſtus ſepties in die cadat, in nobis tentandis oppugnandíſque ſtrenuam nauent operam, pro eo, quo nos fallere ac circumuenire doloſè flagrant, aut potius toti æſtuát deſiderio; huius, quo compotes fiant, omnia poſtponunt reliqua, etiam ipſam quam ſibi imaginantur habere lætitiam hanc temporaneam, cùm verum aut ſolidum gaudiũ nullo pacto in eos cadere poſſit, ob perpetuum ignem, vermem nunquam morituru, æternos denique inferorum cruciatus quibus mancipati ſunt & dolore præſentium,

Occupatio Dæmonum.

Deſperationis origo.

Numinis imminutio non tam ex ſyderibus quàm ex flagitiis.

Oppugnatio Dæmonum cõtinua.

Dæmones vnde anſã nobis nocẽdi ſumant.

ſentium, & timore futurorum. Hoc autem omnem humanum captum excedens, triſtiſſimúmque & acerbiſſimum tormentum non hinc eos afficit, quo ad pœnam coexiſtentem, quæ in Deo, vt beatitudinis obiecto, nunquã videndo conſiſtit, quò diris flammis hi nequam Spiritus, vel etiamnum vrantur: ſed à ſupplicio ex accidenti, quod apud Theologos nomen obtinuit, quod tum à loco deteriori, tum ex hoc tenebroſo vbi crebriùs obſeruantur aëre, omnes ad inferna, omni ſpe inde redeundi penitus præcisâ, intrudẽdi ſunt, maiori cum anguſtia, ob mala, ad quæ induxere damnatos: tum etiam à ſenſibili igne tanquam diuinæ iuſtitiæ inſtrumento ſinguli caſtigandi ſatis ſupérque ſunt: cui perfecto igni in omne æuum deſtinati, tãtò vehementiùs ardebunt, quantò magis peccarunt, ac in hos grauius ſcelus machinati fuerint, ter & ampliùs ſine fine omnium miſerrimi: Nec tamẽ propterea de ſuo aliquid in nos, quo sũt animo doloſo & peſſimo remittunt: itaque continuo viuæ fidei clypeo munitis aduerſus eos nobis p ælio decertandum eſt, à Deo ſuppetias & petentibus, & ſpe non dubiâ expectantibus, iuxta Principis Apoſtolorum Diui Petri præceptum, cum fide fortiter eis reſiſtẽdum *venit enim Diabolus à Deo, vt tentet, quò interiorẽ inſpiciat hominem*; vbi haud vnquam noſtram non machinantur ruinam, minimè ſic à Deo miſſus, at quo eſt animo in nos maleuolo ac in Deũ inſolenti haud immeritò permiſſus. Diuina autem miſericordia ſemper tẽperata Iuſtitia, etſi nos ſæpenumerò non ob noſtri perditionem, ſed potiùs æternam ſaluationem his tentationibus exerceri permittat; nunquam tamen, modò nobis ipſi non deſimus, in iis nos ſubmergere ſuccumberéque concedit, quantacúmque etiam nequam horum Spirituum ſit poteſtas, immò fides noſtra ne ſopore torpeſcere aſſueſcat, ac haud ſecùs ac ferrum nõ ex rubigine obducatur ab iis eg egiè continuò exercetur; mirabilitque Dei gloria & potentia, ex tentationibus veluti ex inferorum abyſſis nos forti ſua manu vel ex inſperato eripientis, velut inſignis gemma hinc nõ obſcurè relucet. Porrò, etſi nunquam non Diabolus (vt & ſuprà adductũ) tentationibus omnis generis aggrediatur hominem: maximè tamen omnibus ſuis adhibitis doloſis machinis animam iam agentes oppugnare non deſiſtit: quod non ſine ſummo myſterio, ex poſtremis verbis Saluatoris noſtri in crucẽ acti patri æterno Spiritum ſuum ardẽti pectore viuidáque voce commendatis, ſatis ſupérque videre eſt. Inter alias autem tentationes, hæc etiam non minima, ſed grauiſſima certè exiſtit, quod poſtquam peccatum mũdum inuaſit æternâ Dei iuſtitiâ id poſtulante hominem internè tentationibus ſuis aggredi poteſtas Diabolo facta eſt: qua quidem primùm ſtatim à cõdito mundo, ex duobus illis fratribus, Cainis animum horrendum in modum perculit & concuſſit: (quod ſcilicet nomen tale ex re ipſa, more primi ſæculi, ipſi Caini obuenit) tantam enim tãmque diram inuidiam erga germanum fratrẽ Abelem innocẽtiſſimum Deóque dilectum internè in eo excitauit fouítque ſtrenuè: vt & luctuoſâ morte omni fraternæ charitatis vinculo rupto ipſum tandem perimere non dubitari, ea vnica de cauſa (ſi modo cauſa dicenda) quòd ſecundùm Hebræorum placitum, fumum ex ſacrificio fratris rectiùs cœlum petere videret: Sic & Lamech carnis illecebris libidiníſque flamma incẽdit, poſtquã ab Aemos primùm nomen Dei *Sadai* vocati audierat, vt priùs duas

Hominis neceſſitas reſiſtẽdi Diabolo

Ex diuina miſericordia tentationibus Dæmonũ exercemur & non ſubmergimur.

Morientes tentantur à Diabolo

Lamech libidine ſollicitatur.

conjuges appeteret, ſicque filij Dei in filias hominum irruerent.

CAP. IX.

De diluuij cauſa, & quis ab eo ſaluus remanſerit: de imprecatione Noë in Caïnum & nepotes: déque gigantibus & eorum ſuperbo molimine.

QVo factum, libidinum flammis ſemper creſcentibus, vt ferè omnes, pauciſſimis exceptis, à recto deuiarent tramite, timore Dei à terra prorſus exploſo, poſthabitóque nefariam, tandem Dæmonum artibus paſſim Gigantes illi producerentur: quorum vaſtam, humanæque naturæ parum decentem & inconditam molem, tempore vniuerſæ carnis reſurrectionis, ab his dumtaxat auferet qui diuinâ gratia, ab inferorum vinculis exoluti ſunt. Hi nempe Gigantes, quâ erant ſuperbiâ ſibi filiorum Dei nomen aſſumentes, cæteros præ ſe contemptos, hominum filios, appellauere: tandem vltionem diuinam ſibi & toti mundo acceleratunt, vt omnia diluuio ſubmerſa perirent, excepto Noë (quæ vox quietem Domini denotat) propter quòd cæteris iuſtior eſſet, & ſemen aliquod generis humani ſeruaretur. Quod quidem diluuium, ab Angelo (quem Pelion fuiſſe Cabaliſtæ volunt) inſtructus Noë (hoc enim modo, multa præſciuiſſe antiquitùs Patriarchas, cum de rerum euentibus, tum de humana ſalute, iidé aſſerunt) Deíque ad hoc excitatus ſpiritu, totis annis centum ante populo prædixerat, ad reſipiſcentiam concionibus ſuis fideliter exhortando: ſed omni ſine fructu, fruſtra & incaſſum laborando. Interea temporis arcam ſibi, diuinitùs id edoctus, extruxit: in quam, cum vxore ſua, tribus filiis, totidémque nuribus, adde & nonnullis, de cunctis cæli & terræ animantium generibus, ſeruandus ſeſe reciperet, cæteris omnibus Cataclyſmi aquis ſubmerſis & peditis. Poſt hæc, haud longâ temporis morâ, & antequâ adauctũ adhuc eſſet nouũ genus humanum, Diaboli antiquum obtinẽtes filium Noë, Cham dictum, induxere eò, vt patrem denudatum dormientem cæteris fratribus deridẽdum propinaret ac monſtraret, quem tamen anteà faſcino quodam ligaſſe, ne gigneret, quò id ſemen impediretur, Beroſus antiquiſſimus Chaldæorum hiſtoricus teſtis eſt, qui hinc expergefactus Noë tantùm piaculum in ſe patrem commiſſum ſentiens, à Dæmonum inſidiis, filiíque malitia profectum, Cain eius nepoti imprecatus eſt; cùm quibus Deus benedixerat, ipſi maledicere non integrum eſſet: ex quo tempore Caïnum primum nigro à reliquis diſtinctum eſſe cœptũ non leuis ſuſpicio eſt, cum vel extrinſecus tum Dei vindicta appareret, id quod magis aliqui aſſeuerare videntur, cũ ex ipſo Æthiopes, Ægyptij, cæteríq; Nigritæ orti propagatíq; ſint. Verùm enimuerò an nõ etiã egerunt variis iterũ per vniuerſum terrarũ orbẽ nationib⁹ hinc inde diſperſis, cùm per plurima ſigna & ſacrificia antiquos patres à propriis intelligentiis quibus familiares erant, vt eorũ fidem in id futurum ſemen clariùs teſtatam facerent, inſtructos viderent, quo & ipſi, varias regiones, & loca peruolando, omnis generis vitiis Mundum inquinarent, tentaréntque; vt huius benedicti promiſſi germinis omnem memoriam, (ſi foret poſſibile) penitùs obliterarent, totóque exterminarent mundo. Diuino itaque permiſſu, hominum peccatis id merentibus factum, vt quemadmodum pij ſenſim incrementa ſumunt in dies, in ſcientia & timore Dei illuminati: ita

Gigãtes diluuij cauſa.

Noë, quies Domini. Angelus prænonuit Noë futuri diluuij.

Cham patrem Noë fratribus deridendũ propinat.

Caïni poſteri Æthiopes, Ægyptij, Nigritæ.

ita rursus impij contemptores nominis diuini magis magísque ignorantiæ tenebris inuoluantur. Quapropter sub id tempus Zoroaster, hic dictus Astronomus, quidam Nembroth fuisse autumant, Dæmonum astutiâ hûc risisse ferunt, tam variis præstigiis hominum, cælorum siue potiùs Dæmonum ope adiutus, oculos perstrinxit, vt supra omnes humanas vires inde superbia elatus dicatur. Eorundem porrò Dæmonum furiis & excitatus & agitatus, ille Gigantum pessimus, proles hominum miserrima, felicitatem hîc in terra à cœlo sibi contingere, omnibúsque aliis asserere non erubuit, ex quo consequutũ vt homines mirum in modum superbiâ efferrentur, superbissimæque turris illius extructionem molirẽtur, à qua tamen immissâ in eos diuinitùs linguarum diuersitate ac tanta confusione inextricabili, vtpotè operis nefarij cœpto statim desistere coacti sunt. Hoc itaque pacto & lingua illa, quâ Adam cunctis rebus vnicuique & propriæ substantiæ virtute nomina indiderat, omnibus in hoc consentientibus erepta est; si Heberum, cui Hebræi suam originem acceptam referunt, illi operi minimè consentienti exceperis. Eodem etiam tempore idem Nembroth, dum passim ignem obseruari præciperet, quo priùs Aretia, Noë vxor, ex arca egressa, gratias Deo agens, quòd minimè totum genus humanum submersum voluerit, Deum adorauit: is in causa fuit, vt Chaldæi primi Assyriíque Reges hunc coram se præferrent ac colerent, ansámque præbuit non exiguam, quòd Abraham, primus Dei martyr, seu confessor haberetur. Nam is apud Hur, Chaldæorum existens, Deum cœli verè adorauit: Elementum verò idololatricum, vt potè ab imperfectiori institutum sexu, diuinis honoribus vt afficeret adduci nullo pacto potuit, qua de causa & tyranni iussu in fornacem ardentem coniectus, in testimonium suæ fidelis constantiæ, cedentibus nihilque lædentibus flãmmis, saluus (vt Franciscus Georgius Venetus asserit) ac incolumis euasit.

Zoraster aliàs Nébrothus impiæ doctrinæ magicæ primus inuentor

Aretia al. Tyrea Noë vxor.

Abrahã primus Dei martyr.

Abrahã è fornace, & testimonio saluus euadit.

CAP. X.

De origine cultus idolorum superstitiosi perfugio delinquentium: circumcisionis præcepto: & transformatione toties à Poëtis laudata.

SVb id porrò idem tempus, eorundem Diabolorum instinctu, Ninus Assyriorum rex, primus in mundo, & author hominibus, & inuentor æris signati, quo quidem nonnulli in priori mundo Christum esse venditum putant) idola colendi occasionem præbuit, erigendo in honorem patris sui Beli statuam, azylum cunctis ad eam confugientibus delinquentibus, haud abominandam impietatem, posteà Cedax longiùs in vulgus sparsit, quibus imaginibus è limo, ceu alter Prometheus fictis quam profectò Deus miro suæ prouidentiæ ordine priùs irrepere propter mundi recentem creationem prohibuit ac vetuit: malum certè, quo non aliud magis abominabile ac detestandum, cùm homo eò insaniæ à diabolis seductus peruenit vt neglecto & obliuione dira præterito suo Creatore, Creaturam aliquam sordidam & interdum se longè ignobiliorem diuinis affecerit honoribus, crimen scilicet omnium criminum grauissimum ratione obiecti, læsæ nẽpe Maiestatis nõ humanæ sed diuinæ.

Gen. 11. cap. Quod vel hinc clarè patuit, quidnã ſydera etiam ipſa, ob eiuſmodi piacula commiſſa, in noſtra corpora poſſint, cùm Aram ante patrem morte rebus humanis exemptus ſit, nec id ſine cauſa, cùm ſæpenumerò in magna delinquentium turba, etiam ſi qui reperiuntur innocentes, vnà rapiantur ad ſupplicium, nec tamen in hoc etiam Deus alicuius iniuſtitiæ incusãdus, cùm ex hoc malo pœnæ bonos præmio afficiat potiùs, ornatioréſque reddat, cum ipſos malos meritò pœna maneat & interitus excipiat. Ex hoc autem idololatrico creaturarum cultus initio, res paulatim eò deducta eſt, Dæmonum miris technis & fraudibus, vt Chaldæi priùs, dehinc ſacerdotes Ægyptij, vtporè maximè præ cæteris ſuperſtitioni huic Diabolicæ irretiti, eò tandem dementiæ proceſſerint, vt firmiter penitúſque illi per ignes, hi verò per ſtatuas magica fabricatas arte, Dæmoni vel propriam ſalutem, omniáque ſua bona & commoda, accepta referentes, ab vniuerſo eorum ordine, vt à Deo animas in corpora naturâ immitti ſomniarint potiùs quàm crediderint. Quam ob cauſam proceſſu temporis hac venenatiſſima animarum peſte maximam partem hominum inficiente, à Deo ipſo Abrahæ mandatum eſt, vt hanc quamuis ſibi cognatam infectam tamen hoc veneno præſentiſſimo gentem penitùs fugeret, mutando ſolum etſi patrium, vel Deo (vt aſſolet) Angeli miniſterio, quem Zadchiel, Cabaliſtæ fuiſſe volunt, ad hoc vtente, ne & ipſe ex eorum conuerſatione corrumperetur, cùm iuxta commune verbum, *Cum peruerſis peruertemur*, vt plurimùm. Ne autem diuinæ promiſſiones ſuo tandem tempore complendæ; intereà prorſus penitúſque ex omnium fidelium etiam animis, Diabolicis dolis extirparentur: inire Deo cum Abraham eiúſque poſteris perpetuum fœdus placuit, externo præputij circumciſionis ſigno poſt octauum, ex quo maſculi naſcerentur, diem faciẽdo, quaſi adumbrato. Hoc nimirum ſigno, cùm Dæmones prohibitarum libidinum flammas ſummoperè debilitari animaduerterent, ne hîc quidem pro more ſuo, aliquid intentarum relinquerent, quò huius ſeminis memoriam omnem aboleret, gentes reliquas acriter inſtigando, vt hoc, quò Hebræi à cæteris ſecernebantur gentibus, quaſi dedecoris & infamiæ loco exprobrarent, eóſque homines cœlerios Appellas ac Veres nuncuparent: denique pro gente impia ac ſuperſtitionibus dedita, paſſim diuulgarent. Iis itaque gentibus omnem gratiam, à vero Deo profectã quaſi pedibus conculcantibus, inciderunt tandem iuſtâ Dei vindictâ in ſẽſum prorſus reprobum, naturæ etiam lumine ipſos deſtituente, pluſquam brutorum naturam induentes, adeò vt eorum multi ipſis brutis miſcerentur, mas in marem, fœmina in fœminam, in proprium denique hominẽ (*horreſco referens*) coïre nõ erubuerint. Hoc belluino ac nefando ſcelere, quo non aliud Deo magis exoſum, res eò deducta eſt, vt tandem omnes meritas luerent pœnas: tres ix meridie non ſine myſterio Angeli apparuere, ex quibus duo tantùm veſperi Sodomiam ingreſſi, hinc ſine mora cœlum vndique ſulphur & ignem pluere viſum eſt, quo quinque illæ antiquæ inſignéſque vrbes hoc nefando crimine pollutæ, penitus deletæ, ac etiam hodie ita ſubuerſæ, in perpetuum diuinæ iræ teſtimonium cernuntur in lacu, quo contra reliquorum naturam viua abſorptis mortuis non ſubmerguntur animantia, tanto fœtore exhalante, vt cunctis ſuprà volantibus alitibus lethalis ſit; adeò

Pactum Dei cũ Abrahã.

Hebræorũ gẽs.

Dæmoni omnia ſua referentes.

Abrahæ mandatum à Deo.

Genes. 6. cap.

Coïtus contra naturã.

adeò vt Cabaliſtæ ibi locorum inferorum portas eſſe rati ſint, de loco enim ſubterraneo, nobiſcum alioqui concordant. Ipſius quoque Loth cõiux, quæ non ſine maximo ſecreto anonyma in ſcriptura reperitur, ex tranſgreſſione mandati, quo egrediens ne retrò circumſpiceret iuſſa, in ſalis ſtatuam vel in hodiernum diẽ non ſine horrore conſpicuam, transformata ſcribitur. Hæc & ſimilia diuina oracula, quòd dæmones eluderent, quadam cacozelia ſtultáque imitatione, haud ſecùs ac ſimia humana facta imitari tentat, authores fuere, vt tot, tantæque metamorphoſeon fabulæ, ab antiquis Poëtis fingerentur, quibus gentiles iam anteà ſtultos, prorſus (vt ille ait) inſanos reddebant. Ad inſtar enim huius ſtatuæ, Bactum in ſaxum, in montem Rhodopen apud Poëtas primùm tranſlatos legimus; Phyllidem in Amygdalum, in florem Narciſſum, in fontem Arethuſam, in auem Picum, atque adeò in ſtellam Arctophylacem, milléque alias eorum fabuloſas tranſmutationes, vbique gentium apud eos videre eſt: hinc etiam factum volunt, vt diluuij memoria, quam Noë Hetruſcos edocuit, dum iam ad alta, iam ad ima tenderent, ærumnoſæ tunc vitæ memores, Pani Lyceo poſt Euandri acceſſum, dæmonum aſtutiâ falsò aſcripta ſit.

Transformatio apud Poëtas.

CAP. XI.

De ſacrificijs hominum: quinam ea inſtituerint, qui verò abrogarint.

CÆterùm, cùm & intellexiſſent Deum, ob præfigurandum verum illud, multis ſæculis poſt futurũ ſacrificium tentaſſe Abraham, præcipiendo vt filium ſibi vnicum, vnicéq; dilectum in monte Moria mactaret, (montibus enim antiqui Patriarchæ, loco templorum vſi ſunt) haud mora idẽ genus ſacrificij ſibi expoſtularũt, hinc in reliquiarum ad ſacrificandum deſtinatarum penuria, Phænices primùm apud Tyrum impulit: Deinde & alios pleroſque vicinarum gẽtium, vt humana ſacrificia ſibi cæderent, immò tandem parentes, vt propriis liberis minimè parcendum duxerint, ad eam dementiam adegit. Huius rei vel ſacra ſcriptura teſtis eſſe poteſt, quæ tradit, regem Moab primogenitum ſuum, regni ſucceſſorem, in obſeſſæ vrbis mœnibus, hoſtibus videntibus, quò de Hebræis victoriam reportaret, idolo Molocho iugulaſſe: quam ex voto etiam obtinuit, minimè tamen ob tantum ſcelus commiſſum, omnibus potiùs flagris digniſſimum: ſed quòd Hebræi diuinitùs, ob multifaria commiſſa crimina, ipſo quaſi medio punirentur. Hæc tam execranda parentum in liberos lanienа, vnd. nã aliò, quàm ab ipſo Diabolo, homicida & mendace ab initio profectam dixeris? innatam parẽtum in liberas στοργὴν, in crudeliſſimam carnificinam conuertente: ſuperbiſſimus omnium ſpiritus iſte nequam, qui excellentiſſimam & ad ipſius Dei imaginem formatam creaturam, ſibi litari expoſcere non veretur, quod tamen iis, qui Tyriorum coloniam Carthaginem inhabitarunt perſuaſit, Saturno ſic litantibus, dein in Taurica Cherſoneſo, Arabia Ægyptóque idem factitatum, quod tandẽ Amaſis Ægyptiorum rex magis cordatus vir, ſubſtitutâ imagine cereâ abrogauit. Inuaſit & hæc dira peſtis tãdem Germaniam, qui Theutati ſuo idolo, multo tempore eiuſmodi ſacrificia nefaria offerebant: perrepſit poſteà & in Sueciam prope Vpſaliam; quin & ipſa Italia rerum olim domi-

Præcipit Abrahæ

Montes loco templorum.

Amor parentũ in crudelitatem verſus.

Sacrificium filij Deus

Sacrificarunt vatij populi.

na, deluſa à Græca voce φῶς, ab hac immunis remanſit, immò tam diu ea afflicta eſt, donec Hercules orbem terrarum peragrans, tot eum monſtris purgando, veriorem reddiderit interpretationem: eam ſcilicet, vt hoc ſacrificium potiùs lumine, id quod vox ſonat facerent edocuit. Nec ipſa Roma, quòd veriora reportaret reſponſa, humano ſanguini parcendum rata. Exinde in Galliam, Britániam ac Noruegiam apud Druydas ſerpere cœpit. Quis itaque hæc omnia à dæmonibus otta eſſe non videt? Tempore tamen (vt anteà Prophetarum prædictum erat vaticiniis) aductus Chriſti in carnẽ, hęc diabolica laniena in vſu eſſe deſiit in imperio Romano, quod Adriani Imperatoris miniſterio, diuino autem inſtinctu factum eſt. Maiorem etiam in modum hæc peſtis graſſata reperitur in nouo illo otbe ſuperiori ſæculo, Hiſpanica nauigatione à Chriſtophoro Columbo Ligute primùm teperto, vbi non rarò vſu venit, vt quotannis ad ſeptem millia hominum variis gemmis ſacrificaretur, ſic enim ipſorum Idola vocabantur, tum à Sucatanenſibus hîc ſolùm, ignotâ tamẽ de cauſa Appellis: cùm etiam à Mexicanis, qui tum ibi rerum potiebantur: Quod tamen execrandum facinus noſtro tempore à magno illo Ferdinãdo Correſio, Iberorum duce, ſub auſpiciis Catoli quinti nunquam ſatis laudati, vel ex hoc ſolo, ipſorum quoque finibus exturbatum eſt, haud ſecùs ac altero Hercule. Prætereà, horum etiam ſpirituum fraude factum peractumque eſt, vt Ioſephus innocens à fratribus ſuis, Ægyptiis venderetur. Ab iis enim Pharao Moyſi famulo Dei credere diſſuaſus eſt, qui quidem primus prophetarum miracula edidit, hinc bicornem per ceruam Cabaliſtæ prophetaſſe tradunt: immò ex eo Hebræos arctiùs premere cœpit: quò autem miraculorum diuinorum auctoritatem imminuerent, è veſtigio per ſuos magos ſimilia, præſtigiis tamen hominum oculos faſcinando, facere tentarunt: quibus præſtigiis adeò non tã oculos, quàm ipſa corda gentium occuparunt, vt non modò cœlum, ſtellaſque, ſed & omne ferè btutorum genus, piſces, allia, cæpas, aliáque oleta, gemmas & ipſa Elementa, hominum gratiâ tamen producta à Deo, quæque cuiuſque ingenium ſibi idola finxerat, prodiis ſuis colere nihil addubitarint.

Druydæ non pepercerũt humano ſanguini in ſacrificiis.

Ioſephus à fratribus venditus Ægyptiis.

Idola plurima pro Diis co ũtut.

CAP. XII.

De legibus gentilium; qui imitatione Moſaica Diis ſuis omnia referebant accepta: quo item idiomate ferrentur: de libris ſacris & pauca de Sibyllinis.

CVm poſtmodum autem, verus & vnicus Deus verum quoque & vnicum cultum, quo ſe affici vellet, miſertus generis humani multis modis à vero aberrantis inſcriptum binis tabulis lapideis (legem illam omnium legem, duarum nempe tabularum) populo ſuo per Moyſen in monte Synai inter fulgura & tonitrua promulgaret, & inter cætera Sabbatum obſeruare præciperet, mendaces hi Spiritu & tum in contrarium nixi ſub diuerſis fabulis feſta celebranda eſſe ementiti ſunt, quò magis ſuã ſuperſtitionẽ ſtabilirẽt, ipſos Hebræos feſta vera vero Deo ritè celebrantes imitati, Ioui, Apollini, Dionyſio, infinitiſque aliis ſuis laruis & heroïbus vbique gentium peculiaria feſta ſacrificiáque inſtitui procurarunt, agni etiam paſchalis

Præcep. ta Dei tabulis duabus lapideis inſculpta.

come

comeſtionem æmulati variis libaminibus agentibus immolatum eſt, quibus & diuinationem, quo vſu increbeſceret, mirâ addiderunt aſtutiâ: nec defuere, qui in ferendis legibus ſuis gentibus Moyſi cedere voluerunt: hinc Ægyptiis Hermes, & Apis; Perſis Oromaſis; Bactris Zatriaſtes: Cretenſibus Minos, & Epimenides Thracibus Zamolxis; Scythis Anacharſis: Lacedæmonibus Lycurgus; Triptolemus, Phoroneus, Draco & Solon Athenienſibus, legumlatores fuere, ſicut apud Macedones Cabiris, apud Romanos Romulus ac Numa Pompilius: atque multis ſæculis poſt, apud Indos Senáſque Somogorbonus, qui exercitiorum idololatricorum (vt & hodie adhuc Orientalibus moris eſt) cauſa fuit præcipua, perinde vt Viracoces, in orbe nuper reperto, apud Peruanos, & Zuazatlus penes Mexicanos: apud Iaponios Amidas & Xaca, & tandem Mahumectus: ſic enim aliqui ſcriptum reliquêre, quem ex eius ortu, nomine, ne dicam dictis ac factis, ipſummet Antichriſtum, orbis beſtiam, ferum aprum blaſphemiæ denique & iniquitatis filium, noſſe licet. Qui quidem Pſeudopropheta legem ab Archangelo acceptam aſſeclis ac miſeris mancipiis ſuis tuliſſe mentitus eſt, provt & alia omnia, ab aliis ſimiliter ferè factum vniuerſis: qui, quò maiorem actoritatem ſibi conciliarent, Moyſem imitati, ſuis etiam Diis leges acceptas referebant; hinc Zatriaſtes legem à bono numine ſe accepiſſe gloriatus eſt. Minos à Ioue: ab Apolline Lycurgus: atque à Veſta Zamolxis: & Numa ab Ægeria Nympha. Haud multùm abſimili dolo & fraude caruerunt, vt tot eorum leges aliâ quàm vernacula lingua ſcriberentur, quò minùs eorum cultus paſſim ſcribendo vilelceret: inſtar eius, quòd veram viuentis Dei religionem, ob maiorem obſeruantiam, non aliâ niſi Hebraicâ (omnibus vocabulis Ægyptiis inde exterminatis, quò citiùs eorum ſuperſtitionum obliuio induceretur) ſcriptam cernerent: Proinde antiquiores Græci Puniceis literis ſuas leges exaratas obſeruauerunt: Romani lingua Hetruſca ab Aramea non ita diſſimili fulguritorum ac auguriorum artem cuſtodiuere, quam pueros eorum edoceri ſedulò dederũt operam. Sic veteres Germani & Galli Græcis elementis quæ de religione ſentirent, ſcripſere. Vniuerſi verò Orientales Syriacis caracteribus ſuas ſuperſtitiones conſignant. Nunc etiam temporis adhuc diabolorum fit inſtinctu, vt pleræque gentes barbaræ, nos, Græcos, Æthiopes, nonnullóſque Indos, omnes tamen Chriſtianos, apud quos alius à vernaculo ſermone in religione exercenda vſurpatur, in ſuis quoque ſuperſtitionibus æmulentur, vt hodie faciunt Sinæ, etiamnum idololatræ, Iaponij & Peruani, cum nouæ Bæthicæ incolis: qui omnes diuerſa ab ea quâ loquuntur lingua vtebantur: immò & adhuc licèt clãculum vtuntur. Horum etiam ſpirituum opera peragitur, vt Turcæ, Aſſyrij, Mauri, Arabes, Nigritæ, Aegyptij, Perſæ, Medi, Parthi, Arachoſij, Sogdiani, ac nõnulli ex Indis, eiſque Tmaũ, Tartari, necnõ Sacæ diuerſa orbis climata inhabitantes, alio quàm vernaculo ſermone ſuam legem Arabico nempe ſcriptam habeãt: ad hæc nõne, dum Hebræos ſuilla carne lege vetante abſtinere viderẽt, & ipſi vt à bobus Ægyptij ſibi temperarent, effecere; quod & adhuc obſeruatur ab Indis, ſic & à piſcibus Syri. Illa itaque diuinę legis obſeruatione, res eò deducta eſt, vt hoc benedict. ſemẽ nõ modò

Mahumecti aduẽtus.

Leges Diis acceptas referentes.

Romanorum leges qua lingua ſeruatæ.

apud Iudæos in dies magis magiſque radices ageret, verum & gentibus Sibyllinis innoteſceret oraculis, quarum decem celebrantur (etſi nonnulli vnam tantùm fuiſſe velint diuerſis dictam nominibus) quæ omnes diuino afflatæ numine, vaticinatæ ſunt: etſi ipſæmet ſuorum vaticiniorum ignaræ miſeræ. Haud enim exiſtimandũ, cùm verę fidei eſſẽt expertes, eas, inſtar noſtrorum Prophetarum, fuiſſe illuminatas, verùm vaticinia illa ex diuino influxu in earum animis quaſi imagines in ſpeculo, relucebant: non ad illarum proprium, ſed potiùs gentium, ne quicquam cauſare poſſẽt commodum, perinde vt Balaam ariolo, ac Caïphæ ſacerdoti immittebantur. Quorum porrò molitionibus factum, Hebræos imitando, qui Salomonis Cantica, Ezechielis prophetiã, allegoricámque ſcripturæ interpretationem, non niſi viris dignis manifeſtari volebant, harum libros, atque Hidaſpim legi, præterquam quod à quindecim viris capitis cunctis ſupplicium præſcriptum erat.

Libri ſacri non omnibus manifeſtati.

CAP. XIII.

De Poëtarum miris figmentis: eorum doctrina fabuloſa à Damonibus inſtigata: reſponſis etiam Damonum, oraculiſque diuerſimodè redditis imitatione ſacrorum Prophetarum.

PRæter hæc, an non ijdem nequã & fallaces ſpiritus excitarunt, vbi hoc beatiſſimum ſemẽ apud Hebræos naſci debere, eíſque propriâ malitiâ crucifigi ac expelli, gentibus verè Dei filium prædicandum perceperint, quo vllo ſi modo poſſent impedirent, aut ſaltem ni poſſent retardarent tot Poëtas, ad tot tantáſque fabellas effingẽdas vbique gentium de Iouis liberis, qui nonnulla ex parte huius ſanctiſſimi ſeminis virtutes, ac Theandrica geſta, non ſecùs ac ſimia humana, æmulari viderentur. Quid enim aliud ſibi voluere antiquorum vates per Perſeum è virgine natum, niſi vt hac fabula, Apoſtolos hoc diuinum germen à virgine prodiiſſe docentes, quaſi nihil inauditum, admiratione aliqua dignum afferentes, præ ſe cõtemnerent? quid per Mercurium, Deorum hominúmque internunciũ, niſi, cùm hoc ſemen verè hoc officio functurum audirent, leuiùs eo afficerentur? quid per Herculem natum è Ioue, orbem terrarum à tot monſtris vindicantem intelligi voluerũt, in cuius beneficij memoriam tot tãtíſque malis erepti, propria mortales ſedendo libarent ſacrificia, eíque decimas inſtituerent? quid per Sameticum regem inferos petentem, atque cum exuuiis redeuntem? quid per tot plures alios, niſi vt cùm hoc diuinũ germen ineffabili quodam modo humanam ſuæ diuinæ indiſſolubili vinculo copulaſſe naturam audirent: quò homines ex inferorum poteſtate, è lacu illo, in quo non erat aqua, liberaret: hæc (inquam) omnia non maioris ac ſuas facerent fabulas, ynúmque alteri quaſi ſimilia conferrent? quid aliud per Aeſculapium, morbis hominum variis medentem, niſi vbi hoc ſanctitatis germen verè noſtros languores ſanaſſe intelligerent, flocci omnino penderent? Quæ porrò effinxere de Ariſteo Proconeſio mortuo, & denuò tandem viuo apparente, Cleomede in arca incluſo nec ampliùs reperto, Adonidi quẽ ſpargerent planctu, Abari ac Hyperboreo per aëra volante, niſi vt nos huius ſeminis memoriam requieſcentis in ſepulchro quotannis celebrantes derideant: quaſi perinde ac cùm eum, propria virtute à mortuis

Perſeus.

Perſeum è virgine natum.

Deſcẽſus ad inferos.

Poëtæ quæ à Diabolo edocti.

tuis reſurrexiſſe, ad cœlum in conſpectu multorum ex fratribus cõcendiſſe, grata mente & ore recolimus, vt rem nullâ admiratione tantâ dignam, ſtupentes ludibrio habent. Quid de Mithræ ſacrificio, pane ac poru, Mercurij aqua, quâ commiſſa ſcelera expiare miſeri ſomniabant, denique de tot innumeris hoc genus fabulis ab eis confictis? an ob vllam aliam id factum putaueris, quàm vt huius clariſſimæ lucis ad reuelationẽ gẽtium cœlitùs demiſſæ, ſplendorem ſuarum fabularum caligine tenebríſque retunderent, ac inuoluerẽt, cùm penitùs illud extinguendi poteſtatem omnem ſibi præciſam viderent. Haud abſimili modo & conſilio diuinos Prophetas, populum ad veri Dei cognitionem crebris concionibus prodigiíſque inuitantes, diuináſque reuelationes propalantes, ſuis & ipſi falſis diris æmulati ſunt, quorum inſigniores celebrantur, Muſæus Atticus, huiuſque ciuis, Lycus, Bachides, Boëticus & ipſe Tireſias, Eucleus, Epimenides, ac Mopſus, omnes quidem, at diuerſis futuris prædicendis olim occupati, vt à diuerſis dæmonibus ipſorum abriperentur ſacrificia, vel etiam ieiuniis, lotionibus, variíſque cantibus, choreíſque præmiſſis: vix enim dici poteſt, quàm hi immũdiſſimi ſpiritus diuinorum tamen honorum ſint auidiſſimi, adeò miſerandum in modum diuinos honores ſibi expoſcentes miſeris hominibus diù multùmque impoſuere. Hinc neque Branchis, virgo vatidica, ni virgam manu teneret, triduò ante ieiunans, pedes limbúſve fontem tangerent, reſponſa dare poterat. Ita nec Colophone reſponſa proferebat, non guſtatâ anteà aquâ illâ, quâ omnium cõſpectui ſubtrahebatur quid? quod ipſum Delphicum nihil promebat, ni ſacerdos in antri adytis tripodi infidẽs diras illas potiùs quàm diuinas exhalationes exciperet. Adde de tot aliorũ oraculorum reſponſis, quæ ijſdem dæmonibus ducibus & auctoribus primùm in Iouis Dodonei templo ex quercu reddi cœpta ſunt: poſt vbi veri Dei vocem ex arca reſonantem, & ſacerdotibus vt populi futuras pœnas caueirent iubentẽ, primùm perciperẽt. Quid porrò cum illis fatidicis ſermonibus totque Deorum ſimulacris, quę omnia vſque ad tempora Pyrri Epyrotarum regis carmine reſponderunt, aliud ſibi voluere, niſi vt Iob verſus, Dauidíſque Pſalmos imitarentur; miră certè aſtutiâ breuiloquentiam introducentes, vt ambiguitate veridici haberentur, cùm tamen reipſa, nil niſi hominum exitia ſpectantes fallaciſſimi mendacéſque in ipſo euentu rei ſemper comperti ſint. Reſponſa itaq; dæmendacia ſtrictioribus numeris incluſa, ſonora magis, ſenſuíque gratiora reddere volebant, quò & eorum laudes ſuauitate quadam veri Dei laudes hymnis decantari ſolitas exuperarẽt: progreſſu tamen temporis, cùm non ampliùs ligatâ, ſed proſâ potiùs ſuâ reddere cogerentur, minùs certa tum prædicere potuiſſe deprehenſi ſunt, quod non cœleſtis alicuius influxus defectu factum putandum: quaſi verò pythones ac ventres eorum non tanto vt anteà terræ halitu explerentur, quod nonnullis per ſomnium in mentem veniſſe videmus, cùm oraculo paſſionis omnis expertia, nec à rerum natura, nec loco certo afficiantur, concludantúrque, verùm longè potẽtiori cauſæ id factum meritò adſcribendum, vt pote ab altiori intellectu profectum. Neque enim, quod Aniel Zachieli præfecturam ceſſit (his enim intelligentiis mundi committi regimina ferunt) quorum cauſâ varios inferioribus influxus contingere ſecretiores aſſerunt ſapientes, cùm

Reſurrectio & Aſcenſio Chriſti.

Poëtæ diuinos Prophetas æmulantes.

Oracula ex quercu reddita.

Imitatio Pſalmorum Dauidis

Reſponſa Dæmonum quæ.

Brãchis vatica.

cùm quæ in voluntate, vt ipsa quidem responsa consistunt, longè ante quàm eueniant, vnico intuitu in suæ essentiæ speculo prospiciat.

CAP. XIV.

De aduentu Christi: an ei silentium responsorum Dæmonum tribuendũ sit: de illorum in operibus diuinis æmulatione: déque aduentus Christi testibus: de fuga denique Dæmonum & subuersione idolorum sole illo iustitiæ temporis exoriente.

NEc inde etiam factum, quòd eorum sacerdotes, auaritiæ vitio laborantes, pecuniâ corrumperentur; cùm enthusiasmo extra se quodammodo rapti, vti his fieri consueuerat, inquirentibus ipsimet quidnam esset quod responderent, ignorarent: multò minùs ipsorum Dæmonum aliquo ætatis vitio morbóve factum existimandum, cùm ijs minimè sint obnoxij, more hominum non senescẽtes: hinc verò potiùs (*vt Comici verbis dicam*) illæ lachrymæ, & in hoc cardo totius huius rei vertitur, quòd tempus venerat, quo ipse Sol Iustitiæ splendore gloriæ paternæ totum mũdum illuminante iam iam exoriebatur ex alto, ad cuius lucis recens prodeuntis auroram conspectam, omnia illa diabolica tenebris mundum obducentia, oraculorum responsa victa ac fugata terga dedere, penitúsque conticuere: haud secùs quàm & nocturna eorum spectra, sub tempus Solis emergentis in fugam acta, hominibus molesta esse desinunt: cuius etiam gratiâ Græci, quos qui alios erudirent, sapientes habuerunt, & Romani rerum domini, qui ius ferrẽt, iureconsultos obtinuere. Dæmones præterea ijdem videntes Hebræos in deserto, iustâ Dei vindictâ à serpentibus venenatis morsos, aspectu solo, eius iussu à Moyse erecti ænei serpẽtis incolumes euadere, simias & in hoc agere more suo non neglexere: hinc eiusdem imaginis dæmon à Nicagora Sicyonibus allatus est eundẽ in vsum, vt à Romanis ad sedandam pestem vectus est Aesculapius. Extructo porrò à Salomone summo veróque Deo Sabaoth, quasi in medio orbis terrarum, templo omnium pulcherrimo ac magnificentissimo, ipso etiam Dei Spiritu artificibus ad id opus vndique conquisitis coactísque, vt in eo omnes Hebræi Deum suum adorarent, nonne hi spiritus hinc inde æmula quasi fama sua ædificari fategere? quòd vel illo Delphico, in medio quasi habitati orbis vmbilico, Apollini erecto fano cernere est. Ægyptus quoque Alexandriæ Serapidi, totáque Asia, Ephesi Dianæ, & Schandia Thoroni Vpsaliæ, magnificis omninò sumptibus ædificauere templa. Denique iam à tot seculis promisso mundo exhibito in carne hoc sanctissimo germine, quidnã intentatum hi impuri spiritus reliquêre, quo id mortalibus inuidentes, statim vicissim è medio tollerent? nil profectò. Nonne Herodem, vt ne suo sanguini parceret nefariis armis instruxere: vt & Augustus, se malle Herodis porcum quàm filium esse dixerit? cúmque tandem volens, licèt innocentissimus hic agnus ἀναφὴ pro nobis exoluturus in manus peccatorum sese traderet, nullis non tormẽtorum generibus, vsi instrumento ad hoc Iudæi ipsi eum intentatum reliquêre? quódque tunc à capite exorsi erant posteris temporibus in membris etiam: sanctis nempè martyribus Christi, strenuè prosecuti sunt? quorum omnium memoriam recolẽdo, etsi quotidie quinque millium, immò

Silentiũ oraculorum vnde.

Serpens aẽneus sanat morsum serpentis venenati

Templũ Salomonis vero Deo extructum

Templa Dæmoni extructa.

immò complurium numerus coniungeretur, annus tamen integer minimè ſufficeret: quorúmque oſſa tanta copia Romæ, ac ſi eſſent tædæ paleæque paſſim per compita viarum, ardere viſa ſunt. Annon omnibus omnium gentium ſcriptoribus hanc rem geſtam literis poſteritati conſecrare, vtpote Senatui Imperatoribuſque maximè infeſtam, interdictum eſt: quorum opera? dæmonum ipſorum: nixi tamen incaſſum; ipſe enim Auguſtus, licèt neſcius de ortu eius, (quem tanto ardore extirpatum vellent, eiúſque memoriam deletam funditùs) de vita Lentulus, de morte Tacitus, de eius in Iudæa aduentu Suetonius, de ipſius autem miraculis ac reſurrectione Ioſephus, ex ſolis præterea præternaturali deliquio, Areopagita ſit teſtis, Phlegræ ſtupendum ac priùs numquam auditum terræ motum refert Plinius. Cuius etiam, niſi ipſorum Dæmonum impulſu effectum, vt huius ſanctiſſimæ doctrinæ ſectatoribus à tyrannis interdicerentur literarum ſtudia, quo tandem ignorantia irretiti cœleſtis ſtudij doctrinam abijcere ac deſerere cogerentur? Verùm nec quod hac viâ aggreſſi erant eis ſucceſſit, cùm innumeri hinc ferè doctrinâ inſigni conſpicui prodierint ſapientes, diuerſis linguis inſtructi, hoc ſemen ſanctum laudibus celebrantes, ſuáque morte, veram fidem confirmantes. Ab iiſdem itidem profectum, vt Ὀνείχνλον, in ſanctitatis germen pictores effingerent, quo homines ab eius cultu alienarent. Et quid per Celſum, Porphyrium, Iulianum alióſque Sophiſtas, tantis fallaciis falsáq; tot hæreticorum doctrina, non incœptum eſt? itidem tamen ſine ſucceſſu; quos enim radicitùs extirpatos vellent, eos potiùs quotidie magis creſcere, virésque ſumere contigit: hinc tanta martyrum corona, qui vel vltrò veritati huius ſanctiſſimi feminis teſtimonium præbẽtes, mortem ſubierint; nec propterea quod literis interdicebatur, multi egregiè docti defuere, ad quorum exempla, & nos noſtram vitam inſtituere, ſi ita vſu veniret, æquum foret, protecti viuificâ vmbrâ ſanctiſſimi huius feminis. Et vt ad ea de quibus ſuperiùs digreſſi ſumus, redeamus. In tantũ hi ſcelerati ſpiritus ad exortum huius lucis diuinæ, eiúſque verbi per Apoſtolos prædicationem, in fugam verſi vbique locorum exterminati ſunt, vt & ob ſolum nomen etiam à malis prolatum obmuteſcant penitùs, eorúmque idola ſubuertantur; cuius rei vnum ex aliis multis exemplum extare inquiunt, à Diuo Bartholomæo aduerſus Aſtharothum, inſignis magnitudinis Albanię Dæmonis ſimulachrum, ac Sancto Thoma coram Meideo deſignatum.

Aduẽtus Chriſti teſtes.

Fuga Dæmonum aduentu Chriſti.

Litetatũ ſtudia interdicta.

Chriſtus à Pictoribus fictus.

CAP. XV.

De cæcitate Hebræorum, qui literarum punctis occupati, ſcripturis genuinum ſenſum diſtrahunt: Meſſiam adhuc venturum expectant: ſine rege, ſine ſacerdotio viuunt errantes, ſecretáque Dei ignorantes: cuius nomen licèt apud diuerſas nationes proferatur, tamen apud eaſdem quatuor tantùm literis enuntiatur, non ſine myſterio.

QVid aliud porrò illius miſeræ Hebræorum plebeculæ ac fecis veriùs oculos & animos vſque adeò obcæcat & demẽtat, vt alium adhuc venturum Meſſiam expectent ſtolidi? Dæmonum certè opus quorum opera

râ redditi omnium miſerrimi, mendacia veritate neglecta amplectentes occupati in ſcripturarum punctis literiſque ſenſum ipſum corrumpunt, quò vſque eis nihil veritatis reliquum maneat, vmbram relicto corpore ſectantes. O ter quatérque infelices, tot ſæculis iam à patria ſua excluſi, exules facti, cuius recuperandi ſtudio, ter quotidie Deum precibus compellant, cùm eâ tanto tempore non caruerint vnquam ob tot commiſſas idololatrias, neces Prophetarum omníſque generis alia flagitia, ita vt nunc carent, cùm & ſine Rege, ſacerdotio, abſque ephod, prophetis, quibus tantopere gloriabantur, vbique gentium & locorum ſummè exoſi, vagentur miſeri odio (vt ferunt) Vatiniano, alioqui pietate digni, laborantes ipſi ſoli, hanc cæcitatem (qua talpis ſunt cæciores) ſpontè accerſentes, in ſumma luce non ſecùs ac veſpertiliones ad Solis lumen cæcutiunt, præſertim cùm & Rabini eorum huius ſeminis miracula nequaquam ſilentio prætereant, propriam Iſraëlis ruinam & interitũ iniuſtæ huius germinis morti adſcribentes, provt à Rabbi Moſe Ægyptio, ſummæ apud eos authoritatis viro factum eſt. Cuius profectò ſeminis nomen, cùm ſit nouum, ac ſuprà omnem modum & nomẽ inſcrutabile non *Ieſuah* ישוע Hebraicè, vt nunc iidem perperam ac de induſtria agunt, cùm hoc nomine plures nũcupatos fuiſſe, modóq; adhuc apud ipſos vocari reperiatur: at Ieſu ישו proferri potiùs iuſtum eſſet provt & in antiquiſſimo quodam numiſmate Hebraicis literis ſcriptum reperi, ſicut etiam pronunciatur Arabibus ac Chaldæis, vel exiguum in loquendo ab eorum idiomate differentibus, quod per artem Cabaliſticam doctis ex his dictionibus ſatis patet, ו שלו, *iauo*, *ſelo velo*. Cuius quidem nominis myſterium, verè αἰνιγματῶν, lubens prætereo, quidnam de eo nonnulli Cabaliſtæ ſcripſerint, cùm ſub hoc nouo ac ineffabili Iudæis cunctíſque aliis infidelibus miro arcano Diuinitatem ac humanitatem in vno ſuppoſito, vnde noſtra dependet ſalus, oculi ac abſcondi innuant, apertè nobis cœlitùs oſtenditur, non modò ex eius anomala à reliquis omnibus propriis nominibus inflexione, vti Iupiter apud Latinos & Græcos; ζεὺς; ſecretum certè animum aduertenti, adeò mirabile ſtupendúmque vt nullum aliud nomen nobis exhiberi poſſet, cuius virtute & auxilio, à poteſtate Satanæ, cui culpâ primorum parentum ſubiecti eramus, liberaremur, quàm hoc ipſo omnis ſanctitatis fonte, noſtrarum miſeriarum refugio, verùm etiam clariùs (vt ferunt) ſole ex eius vocabuli ſcriptura; ſiquidem quatuor apud Hebræos literis ſcribitur, quo apud omnes nationes non ſine maximo arcano, Dei nomen profertur, vti videre licet apud eoſdem exaratum nomen magnum *Ieouah*, יהוה terragrammaton: Quod quidem *Alexander* ille magnus in Ial ſummi Pontificis Cidari aureis notatum literis dum conſpicaretur, ſuſpiciens illud ſtatim ex equo deſiliens, pronus, percuſſo pectore manu adorauit: totidemque elementis profertur nomen Dei: Alla, apud Arabes: Teut, apud Ægyptios: apud Magos, Orſi, Græcos, θεὸς, Perſas, Sire: Latinos, Deus: antiquos Thuſcos, Eſar: apud Germanos etiam Gott: Sarmatas Bouh: & Iſtu, apud Peones ac Tartaros, Itga: ex cuius admirabili ſecreto, quàm

Hebræi literarũ punctis occupati.

Hebræi errantes.

Hebræorũ cæcitas.

Deus & homo in vno ſuppoſito quomodo ſignificetur.

Ieſus quomodo ab Hebræis Arabibus, Chaldæis & Cabaliſtis dicatur.

Alexander magnus nomen Dei adorauit

quàm facilè Porphyrius, qui Deorum vanitati præ cæteris indulſit, noſſe potuiſſet, ni ipſemet diuinum à ſe auertiſſet lumen, cuius ſplendore ſic expulſæ Dæmonum fuerunt tenebræ, vt nihil quod petitum ab idolis eſſet, impetrari potuerit, poſteaquàm adorari hoc feliciſſimum nomen inciperet, tantopere lamentatur: cuius rei etiam cauſa, non ſine magnis clamoribus Pana quendam ex eis, quos decepta gentilitas ſibi Deos finxerat, extinctum fuiſſe, Plutarchus author eſt, non quidem vt nos, atque hoc magis, quòd omnis horum operatio ab intellectu quem nullo pacto corrumpi, vti nec noſtrum etiam cùm deforis adueniat, neque vt intelligat, vllo aliquo indiget ſenſus inſtrumento. Immò, nec hinc, quaſi dæmones gratiâ diuinâ priuati (quæ veriſſima mors eſt) fuerint, cum iam ante crimine priori ea longè ſatis exciderint. Verùm multò magis ob tyrannici ſui imperij amiſſionem, tanto tempore diuino permiſſu in homines obtenti, donec tandem in hoc Dei germen, in quod nihil habebant iuris, cùm naturâ impeccabile foret, manus iniecerunt mortem inferendo, quâ quod per Adam amiſeramus non iniuriâ maiori cum fenore recuperatum eſt: vbi enim abundauit peccatum, ſuperabundauit & gratia.

Gratiæ priuatio mors animæ.

CAP. XVI.

De inſolenti Dæmonum cupiditate, ſibi diuinos honores vindicare volentium; ſibique vrbium ſalutem tribuentium.

AD propoſitum ergo noſtrum nunc redeundo, pleráque & alia præter hæc machinatos eſſe ipſos Dæmones videmus, quò omnino quantùm fieri poterat, diuinos honores ſuos facerent, nihil non imitari auſi; arbores enim quædam voces humanas edere auditæ ſunt; cùm apud Dodoneam ſyluam poſt vbi Dom nũ ex Arca reſpondiſſe perceptum eſt: tum etiam apud Perſidem, vbi ex arboribus reddebantur oracula; & ex earum, quæ Soli conſecratæ erant crebriori fructuum vſu homines ſibi vitam prætendere credebant, vt Arteſius magus. Simile quid & prope lacum Nymphæum accidit, ibi etſi non voce, ſignis tamen certis reſponſa quaſi ſua prodebant, in hoc etiam Deum imitari ſtudentes, per ſigna etiam ſæpenumerò veritatem innuétem; perinde vt Moyſi per rubum igne non conſumptum, ita per humidum vellus in arida humo ac vice verſa, Gedeoni Hebræorum iudici aliis ſignis quoque aliis in locis indicatis. Qui enim ſucceſſum rerum ſuarum euentúmque oculis quaſi inſpicere deſiderarent, ex thure igni iniecto præſcire poterant. Si enim cœpta ſua ex ſententia ſucceſſuta erant, nulla interiecta mora in terram proiectum flammis abſumebatur; ſin minùs, ignis quaſi id refugere cõſpectus eſt. vt & ſæpenumerò apud

Voces humanæ ex arboribus auditæ.

Reſponſa non tantùm voce ſed etiam ſignis prodita.

Gnetiam contingit, vbi oblatum (ſiquidem placebat) ſacrificium flāmis cœlitùs demiſſis ſtatim corripiebatur, ad inſtar ſacerdotum Bahali, dæmonibus id procurantibus iuxta Hebræorum Thalmudiſtarum ſentētiam, antequam cum Helia de vera religione contenderent ſuccumbèréntque, à conſuetis ſignis defecerunt. Quæ porrò in Tyaneo fonte, fluuióque Scamandro ab ipſis cœpta ſunt, (ad ſimilitudinem aquæ maledictionis, quæ adulteras prodebat) vbi virgines vno iurando, altero verò lauando, an Dianæ caſtum ſeruaſſent hymenæum, explorabantur.

Aqua maledictionis adulteras prodens.

Ad hæc, graſſantibus delictis aliquibus publicis, ad tempus interdum à reſponſis ſuis ceſſabant, imitaturi & in hoc verum Deum, qui vocē ſuam in arca cohibuit, peccantibus filiis Heli. Regna etiam vibéſque vergentes ad interitum ſua opera conſeruari mentiti ſunt, vt in Ilij deſtructione ſub Iunonis & Veneris imaginibus depingitur: ſanctorum Angelorum, pro piis perpetuas excubias agentium, munus æmulantes. Multa præterea & alia huius generis ab iis factitata ſunt, ex quibus tamen vel hæc adduxiſſe, nobis ſatis ſufficiat.

Graſſantibus delictis reſpōſa ceſſabāt. Vrbium ſalutem ſibi Dæmones tribuerunt.

DE NATVRA DÆMONVM

IO. LAVRENTII

Ananiæ Tabernatis Theologi

LIBER TERTIVS.

CAPVT PRIMVM.

De reſponſis oraculorum: cur dubia & obſcura reddantur: de prædictionibus vaticiniiſque probentur necne: & qua ratione permittatur vſus.

Reſponſa Dæmonum aut dubia aut obſcura.

VERVM ad reſponſa dæmonum, quod attinet, ſemper hoc proprium habebant, quod aut dubia, aut per obſcura erant quò homines inextricabiliter perplexitatibus inuoluerent; vt vel hinc patet: *Ibis, redibis, non morieris in bello, & non Apulus Carolus vincet.* Neque hoc naturæ oculorum, quaſi aliter reddi non poſſent adſcribendum (vt multi ex antiquis falsò ſibi perſuaſerant) ſed dæmonum partim fraudi, partim verò inſcitiæ: etſi enim plurimarum rerum cognitione, ingeniique acumine præditi ſunt, & ob proprias rerum ideas, quæ in ipſorum eſſentiæ fonte inſunt, quiſque eos nunquam in poteſtate eſſe Theologi aſſerunt: non tamen propterea, rerum contingentium determinatam certámque veritatem aſſequi poſſunt, aut quòd Angelis (vt Scotus inquit) prohibeantur: ait namque ſatis dedecere, cùm ſenſile nihil ſit, quòd intellectu comprehdi nequeat quicquam reperiant: quod verè (vt Thomas aſſerit) nequeant: nec ad rem facit, quòd ſæpenumerò ipſorum prædictiones ab euentu præcisè comprobatæ ſunt, vt videre eſt in Martio vate, qui multis annis ante Canę-

Perplexitas oraculorum cui ſit aſcribenda.

Prædictiones interdū compro. ſem batæ.

pugnam prædixerat, vt non tam futura, quàm iã facta referre videretur, ſic & ab Hidaſpe antiquiſſimo vate Lydiæ rege, qui ſimul cũ Romani Imperij excidio vniuerſalẽ mundi etiam præcinuit ruinã iudiciúmque futurũ: nã cum hæc prædicerẽt, non quaſi ea quæ à ſe ſcita forent, at quæ certa ab Angelorum (vt *vt inferiùs demonſtrabitur*) auditent reuelatione vaticinabantur, etenim his formis tantùm id quod à naturæ principiis pẽdet, ſimplicĩ nihilominùs vt & Angeli intuitu percipiunt, quamuis ratiocinandi virtutem habere, ſi vellent, modò ipſorũ natura ex parte non repugnaret, vtique poſſe Scotus non denegat, non tamẽ vt rebus ordinãtur diuinis, cùm his quaſi noctuæ cęcutiant. Qua quidem naturali ſcientia nequaquam ob commiſſũ crimen (*vt ſuprà dictũ eſt*) priuati fuere, licèt nõnihil obſcurati, cùm ea (vt dixi) nõ ad Dei gloriã vti faciunt Angeli, ſed ignominiã potiùs vtantur. Proinde hæc eorũ ſciẽtia potiùs nocturna, quàm veſpertina, quæ propria eſt Angelorũ, à propriis ſcilicet eorũ naturę emanãs principiis nũcupanda eſt: qua quidẽ omnium rerũ virtutes ita percipiũt, vt vnico tantùm actu ad cognoſcendam quamlibet ſui formã, cũ omnibus indiuiduis cõuertantur, etſi nõ ad diuerſas rerũ ſpecies vti nec intelligentiæ, propria virtute cõuerti queunt, ex quarum quidẽ ſingularũ perfecta cognitione, ſi haberi vllo ab homine poſſet, multò certè maior, quàm ex totius mundi perſpectione, orietur voluptas & delectatio, qua quidem Dæmones ob commiſſũ in Deum ſcelus deſtituti (etſi ſcientia non careant) nihilominùs hac quãtucunque eis reliqua ſit, haud tamen aſſequuntur ea quæ à Dei tum etiam noſtra dependent voluntate, vel iam exiſtentia, tantùm abeſt futura.

Perfectã rerũ cognitionẽ nullus cõſequi poteſt.

CAP. II.

De futurorum prædictione: an ſit & qua ratione conceſſa: de colloquio Dæmonum cum Angelis, & ad quẽ finem, déque huius præſcientia cupiditate: an certa haberi poſſit, & cui aſcribenda: Sortilegæ demum artes vnde cœperint.

EX quo conſequitur, ſi quando futurorum euentus aliqui prædixiſſe reperti ſunt, id eos ex ſuperiorum nutu ac reuelatione, miro Dei ordine ac prouidentia, primùm omnium accepiſſe, vt homines qui præ cæteris omnibus creaturis imaginem diuinã expreſſiùs referunt, ſponte tamen ſpreto ſummo infinitóque bono, ſceleribus ſeſe contaminantes, magis præcipites in pœnas exitiúmque ruãt. Nec cuiquam mirum videri debet, Angelos interdum dæmonibus colloqui, cùm non ſint animi ita diſſimillimi, naturæque ſic repugnantes, vt omnem amorem prorſus exuiſſe videantur, etſi Dei dilectionem abjecerunt, quâ Angeli vel hac altiore minimè vacant: & propterea operã dantes, vt fides eò magis exerceatur, incrementúmque ſumat: mutuum verò inter ipſos bellum, ratione diuerſarum voluntatum excitatur, cùm hi Dei honorem omnibus modis auctũ, illi verò diminutum velint, procuréntque. Nec tamen dæmones ex hac cum Angelis conuerſatione, quaſi ad aliquem amorem erga Deum, commouentur, cùm ſumma obſtinatione atque militiã opere (ob quod charitate deſtituuntur) ab Angelis diſcrepent futuri ſolummodò alicuius cognoſcendi cauſa, hæc colloquia potiſſimùm expetentes in hunc etiã modum, Satanã cum ipſo Deo collocutũ,

Futurorũ prædictio vt cõceſſa.

apud

apud Iob. clarè patet, ex quo factum, vt gentes crebrò per oracula deluſæ ſint, adhuc quoque nonnullæ deludantur. Hac futurorum prædictione, humanis mentibus iam naturâ rerum eiuſmodi cognitionum plus ſatis cupidis ac curioſis per totum. ferè mũdum olim diabolus aſtutè inſinuauit vbique locorum, & quod mirũ, idẽ cultus antiquitus Druydum in Gallia, & gymnoſophiſtarum in India deprehenſus eſt: atque etiam per naturalia, quibus, cùm diuinum nomen laudandum eſſet, ſiquidem cuncta in hominum gratiam vſúmque creata ſunt, propter eorum abuſum vituperari, ac blaſphemiis affici cœpit: cùm ipſorum dæmonum dolis fraudibúſque ſortilegæ ac ſuperſtitioſæ artes, quæ originem ex Elementis, cæteriſque creaturis traxêre, hominum animis obtruſæ ſunt, erepto inde vero honore Deo debito, pietatéque ipſa, hinc infinitus ille gentilium deorum numerus excogitatus, vt tandem nec vnica res, vel naturâ vel arte producta ſuperfuerit, quam diuinis honoribus non affecerint.

Auſpiciis omnia fiebant.

Ignem adorãtes

CAP. III.

De cultu variarum gentium diuerſo: multis idololatriæ generibus: reſponſis ex idolis petitis: exterminatione idolorum & ſyderum obſeruatione.

HInc vt & præmiſſũ anteà, Chaldæi igni, quo ptiùs Aretia Deũ coluit, genua flexerunt cui & Achã, furore diabolico agitatus, proprios liberos initiare non addubitauit, cui & hodie nonnullæ veneficæ crebrò alienos vel etiam ſuos infantes conſecrant, multi præterea in Scythiæ extremis penitioribúſque Æthiopiæ tractibus, cernui ſeſe inclinant, ab inenſibili hoc Elemento auxilium, aquam è pumice nempe poſcentes. Perſæ quoque antiqui Lunam, cùm in nouilunio Hebræos caput aperire cernerent, de noua rerum prole Deum laudantes adorauere, ipſúmque Solem Mirim ipſis dictum, diuinis honoribus proſecuti ſunt, ad cuius exortũ, vel equorum hinnitu interdum futura præſcire ſibi polliciti fuere. Inde etiam à diuerſis idolis, vt & Ægyptij, Græcíque & aliæ gentes ſua habuerunt reſponſa, nec adhuc in hunc diem ſimilia idola prorſus penitúſque ex mundo extirpata ſunt, quantumuis id ſibi perſuaſerit, hallucinatus tamen in hoc Bernardinus Mandelius, innixus textui Zachariæ ac Eſaiæ Prophetarum, minimè tamen ſatis ei intellecto, præcinenti ſub Meſſiæ aduentum, cuncta idola abolita iri, (vir hic alioqui acutiſſimus, vt qui ætatem ferè in philoſophia ac logices argutiis conſumpſit, cui equidem non pauca debeo) cùm tantùm exploſa ſint à Romano Imperio, cuius appellatione, cum toti tum cognito ferè orbi imperaret, totũ regi mũdũ dicebãt: quem dicendi morẽ etiam in nouo teſtamẽto ſecuti ſũt ſpiritus Dei illuminati Euangeliſtæ, vt miſit Cæſar quo deſcriberetur totius orbis & hic tantummodo Romanũ imperiũ deſignetur. Quæ itaque idola adhuc ſupersũt in mundo, ſenſim & paulatim quoq; expellentur, donec tandẽ ab omnibus hoc increato lumine clariùs perſpecto vnum fiat ouile & vnus paſtor: in Europa enim, apud Gruntlandẽſes; in Aſia, apud Obolorianos: ac alios multo in Africa, nonnullos Nigritas, & in nouo Orbe penes diuerſos populos, etiamnum idola reſponſa dant ex certis ſimulachris. Verùm, ad inſtitutum redeundo, cæteráque quæ de hic

Lunæ Solíſque cultus.

Totus orbis quomodo deſignatur.

Cultus variarũ gẽtium.

hîc idololatrarum generibus, adduci huc poſſent prætereundo. Quoniam tot tantáque fuere apud Æthiopes, Arabes Mauros, Hiſpanos, Gallos & Germanos, Sarmatas denique, Scythas, Romanos, Pœnóſque idololatriarum genera, vt ad trecenta eóque ampliùs excreuerint, *authore Themiſtio*, ex quibus Thuſci, tonitrua, fulgura, fulmina, decidua ſydera, cæteróſque aëreos ignes & Cometas coluere: à quibus non rarò (cùm ſæpenumerò ſint ſigna, non ita fallacia, vt potè ab ipſa natura proficiuntia) edoceri poſſent futura, quæ contingunt, ignari rebus aſcripſere, quorum diligentia eò proceſſit, vt aſſiduè dierum numerum prædixerint, diuerſóſque deos his præeſſe ſtatuerint, artémque fulguritorum eorum aſtutiâ edocti, literis ſcripſerit Hetruſcis, Thages & Begoe Nympha. Hac dæmonum ſuperſtitioſa arte Pythonicáque, Porſena, Larthes induſtria, Vulſenam vrbem diu fruſtra obſeſſã horrendo fulmine ictam ſuccendit, fũditúſq; igne vaſtauit: qua etiã Tullus Romanorum Rex nondum perfectè ſatis inſtructus, periculũ aliquod faciens, ſuæ ipſius mortis occaſionem præbuit, fulmine ictus periens.

Idololatriæ genera.

Thuſcorum cultus qui.

Ars fulguritoria.

CAP. IV.

De auſpicijs & augurijs: eorum obſeruatione: an licitum ſit antiquitus quid aggredi ſine auſpicijs: referuntur tum demum quædam animalia quæ nos futura videntur edocere.

Auſpiciis omnia fiebant.

TAceo nunc, auſpicia & auguria, quæ ex vario præpetum volatu, oſcinum cantu, aliarúmque auium, cibi ac potus obſeruatione, captari ſolita ſunt, quibus quidem artibus, primùm à dæmonibus illuſum eſt Palæſtinis, dehinc ad Piſidas, Græcos, Hetruſcos, Romanos, cæteráſque ferè omnes gentes propagatæ ſunt. Hæc ars apud antiquos tanti tandem ponderis eſſe cœpit, vt ſine ea, haud quicquam, nec publicè, nec priuatim inciperent: neque mirum, cùm multa non abſque diuino arcano, ijs ſcire datum ſit: ipſorum etiam dæmonum excedentia poteſtatem, vt gentium hiſtorias conſiderant, occurrit ex Nauio, fama multorum celebrato augure, qui in alterius corde abſtruſas, ac quaſi ſepultas cogitationes, cognitas, perſpectáſque habere potuit: hinc & quod naturâ videbatur impoſſibile, curioſiùs rem indaganti, poſſibile eſſe apparet, nouaculâ ſcilicet cotem ſcindi, hæc auguria non minùs ex aduentu exoticarum auium inconſueto obſeruata ſunt, quæ dæmonum aliunde adductæ aſtutiâ, ſæpe ſuâ præſentiâ haud exiguam ſuperſtitionibus illorũ fidem fecere. Adde vt & per repẽtinũ incognitorum animalium acceſſum, qui paucis abhinc annis in Peruana Prouincia euenit, vbi murium nunquam anteà viſorum, tam portentoſa magnáque copia longè latéque agros eorum vaſtans, fructus abſumendo, nõ exiguum leuéque fecit incolis indiciũ ſubſecutarum calamitatum, ob ciuilia bella inter Hiſpanos propria eorum auaritia exorta, attractáque. Horum animantium complura genera iam olim in vſu eſſe deſiiſſe, à veteribus conqueſtum eſt, vt in Hetruſca videri poteſt diſciplina, minimè tamen (vt aliquibus placuit) ex noua aliqua cœleſti ſuperueniente configuratione factum: verùm ob diuini potiùs illius luminis exortum, has etiam dæmonum tenebras diſſipantis.

Mures Peruanis calamitates prænotarunt.

CAP.

CAP. V.

De prodigioſis eminibus, eorúmque diuerſis captandorum modis, hydromantiæ, geomantiaque generibus.

Prodigiorum captandorum modi diuerſi.

PEr animalium porrò repentinas figuras, varias hominum voces, diuerſóſque mulierum partus, omina ſua etiam captabant, vt ex nonnullis, quæ in aëre fiebant prodigijs, in quo ab illis ipſis dæmonibus, ibi quaſi regnũ poſſidentibus, variæ flammarũ igniũque figuręe, & ſplendores accenſi ſunt, ex quorum luce ac motu, nunc hoc, nunc illo, futuros euentus coniicere conſueuere. Ad hæc, & per diuerſa, quæ in ipſa terra apparebant, oſtenta, quorum ſuperioribus annis hoc maximè portentoſum conſpectum eſt in regione Popaiana, homo ſcilicet ſtatura giganteâ ſciſſo ventre, extíſque exenteratis, binos infantes quaſi filios brachiis amplectẽs, horrida mala, poſtea ſubſecuta etiam minatus, nonniſi maximum ijs gentibus incuſſum timorem relinquens, tandem euanuit. Sic & per amnium inundationes, varióſque aquarum fluxus & fragores aſſiduè contingentes, ventura prædicebant: vt olim apud Germanos, Velledam, primam nominis ſuæ ætatis, auguratricem factitaſſe legimus: ex diuerſis itidem terræ hiatibus, ſtridoribúſque concitatis, ac reliquis eius generis ſimilibus multis, omnia tamẽ nonniſi dæmonum operâ ſtudióque ſollicito cõfecta, ſicut & hodie adhuc apud aliquos Barbaros, eidem operam dare minimè deſtitêre, tantopere diuino honori inhiantes, humanúmque exitium pro ſua virili, procurantes.

Hydromantiæ genus.

CAP. VI.

Quónam pacto Dæmones ſibi cultum diuinum vindicare appetant, vſurpatio verborum ſacrorum in faſcinationibus frequens: nomina item aliquot Dæmonum ſuperſtitioſa & ſuppoſititia quâ lingua enuntientur, & vnde depromantur, explicatur.

VErùm, cùm hunc diuinum honorem, cultúmque duplici pacto quaſi (noſtris delictis id commerentibus) ſibi vendicare ſatagant, clàm ſcilicet ac palàm; de vtroque etiam illo modo nobis hîc, loco non ita alieno, quà tamen fieri poterit breuiter, lector admonendus non ab re videtur. Vnus eſt, cùm nos rebus nonnullis vanis futilibúſque quidem ſecundùm vim virtutémque nobis incognitam, vtimur tamen, quò rebus vehementer deſideratis conſecutis, animum expleamus. Cuilibet itaque cuitandum, vt mente præcognitum habeat, veluti cùm quibuſdam vtimur contra faſcinum variis crepundiis; vt nonnullis ſpeculis, Meletæ coriis, pleríſque hoc genus aliis rebus, aut cùm ſacra miſceemus verba dictis rebus inanibus futilibúſque, quò optatis frui liceat; veluti, ſi rei alicuius deſideratæ reperiendæ causâ, orationes Sanctorũ, pſalmos ac Euangelia recitauerimus; cùm hæc non ad res quaſuis viles & abiectas, ſed potiùs pretioſiſſimas omnium, æternas nempè nobis comparandas, cœlitùs concella ſint; iis autẽ rebus adeò vanis futilibúſq; haud vlla, ſiue à Deo, ſiue natura indita dicatur, virtus ineſſe poteſt: at dæmonẽ præſtigiis potiº ipſis quaſi ſuppoſititia & emẽtita: hincq; fit, vt cũcta nomina incognita

Verba diuina contra & ad faſcinũ recitata.

incognita dæmonibus adſcribantur, quibus vulgus furtim pro amuletis vtitur, atque etiam ante diluuium ſibi ſomniant: quorum tamen nulla in ſacra Scriptura nec mentio nec ſignificatio reperitur, vt ſunt Gob, Giber, Gabir, Cadebru, ac ſexcenta alia eóque magis, quòd hæc in manibus ſuperſtitionibus addictorum rarò non deprehendantur, quæ quidem eorundem dæmonum fraude dolóque iam tum inuenta aiunt, cùm primum in neceſſitatibus diuinum nomen inuocari cœptum eſt, יהוה ſcilicet, quo Enoch primus omnium in lege naturæ, cœleſte implorans auxilium, vſus ſcribitur, cui vtpote tertio ab Adamo, plus etiam cæteris gratiæ conceſſum eſt: ac etiam *Ieouah* Moyſi diuinitùs oſtenſum, quo cum Hebræi tot miraculis clarum celebrant, Deúmque factum Pharaonis indubitanter aſſeuerant. Multa ex iis à dæmonibus occultis, excogitatis hominibus, mihi videndi poteſtas aliquando facta eſt, in annulis quibuſdam argenteis, Hiſpanorum velitum, quos ignari haud pauci, quò tamen tutiores ab aliquibus periculis redderentur, non ſine deuotione gerebant, à me tandem rei ipſius tam impiæ edocti, animo promptiſſimo omnes perfregerunt. Neque exiſtimandum hæc fortè nomina, ex illa, qua dæmones inter ſe propria vtuntur, lingua aliqua deprompta, cùm nullo, vbi ſpiritus ſint, ſenſili inter ipſos indigent idiomate, quandoquidem cuncta intellectu, non ſenſu (crebrò vt repetitum eſt) percipiunt, proprios ſcilicet vt Angeli ſibi inuicem conceptus per propinquam vel longam diſtantiam manifeſtando: at magis cenſendum equidem exiſtimarim, barbaram aliquam inter ipſos in vſu eſſe, cùm peritiores, quorum ſententiæ & ego haud inuitus ſubſcribo, antequam Ægyptiam ſuſpicentur, vel ex eo quòd dæmones ea cõpellati, libentiùs pareant, præſertim cùm Ægyptij omnium primi, maximum cum illis habuere ſemper commercium, eorum cultum amplectentes.

Nomina falſa dæmonum.

Moyſes miraculis clarus.

CAP. VII.

De ſuperſtitioſis quibuſdam, ſuperſtitionúmque variis ſpeciebus: ſcripturis item Dæmonum, an ſcriptis quid poſſint nobis denotare & relinquere.

EA itaque nomina, dum peculiari quadam emphaſi, ob id, quod incognita in his ſuperſtitionibus exprimerentur, in tantam admirationem animos iam ante in id pronos, continuò rapiebant, vt certam fidem barbara cæcáque gentilitas his adhibere nõ addubitarit, atque ſi diuinitùs verè prolata eſſent, quibus libentiùs nonnullos ſuperſtitioſos adirent, præſertim ſi certas quaſdam barbaras antiquáſque figuras immiſcerent interlineatas, pentaculis, ſigillíſque, propriis eorum inſtrumentis, ad quæ alliciuntur, non perinde vt animalia ad cibos, ſed vt ſpiritus ad occulta ſigna, neque ex ſigillis iſtis ſatis conjicere poſſumus, dæmones aliquibus peculiaribus inter ſe vti literis, vt aliqui arbitrati ſunt, cuius quidem opinionis fuiſſe quemdam Theſeum Ambroſium, *ex libello eius de varijs alphabetis edito* videre eſt; in quo Spiritum quemdam, aliam atque diuerſam ab omnibus, quæ haberi poſſunt literarum, peculiarem quãdam cõfigurationem ſcripſiſſe aſſerit: cùm tamen vſu literarum nullo indigeant, ſicuti nec aliquo ſenſu, in propria eorum operatione: tum quod

Superſtitionum ſpecies.

Figuræ ſuperſtitioſæ.

rerum

rerum ſemel tantùm perceptarum nulla vnquam eos capiat obliuio. Cuius quidem rei non ita pridem factum fuiſſe periculum in Æmilia à mago quodam Felſinate, ac Mediolani ab altero tradunt, qui ſuauiſſimâ eorum muſicâ delectatus: nonnullis enim, quæ præ manibus tum erant, inſtrumentis ſonuerant, mutuò de anima ampliùs duabus horis peracutè diſſeruêre, cúmque magũ Auerrhois opinionibus addictum perciperent, ſic & ipſi eiſdem inhærere cœperunt, vt non modò dicti authoris nondum nobis repertos libros citauerint, ſed ſæpenumerò vel ipſiſſima authoris verba, ne dicam ſententias, protulerint. Hinc illi miſero accidit vt & ſuæ ipſius firmiter inſiſteret ſententiæ, & dæmones vel in rebus naturalibus opinione potiùs quàm re exiſtere, in quo vtroque antea ceſpitans decipiebatur, ex eo ſine hæſitatione crederet: quod tamen minimè mirum videri debet, dæmones altiori imperio raiò, vel numquam falſa ob id, quo conſtricti ſunt, reſpondere conſuetos, tum coactos hoc finxiſſe: nobis namque obeſſe ſemper quoquo poſſint modo operam nauant. Cæterùm, vt ad id vnde digreſſa eſt noſtra reuertatur oratio, Dæmones, certas etiam ſcripſiſſe notas comperti ſunt, non quòd iis ipſimet opus habeant tantopere, ſed eorũ, quibuscũ ipſis eſt commercium, potiùs causâ: ſolemnes enim certas quaſdam literarum obligationes, ceu dominus à vaſallo ſuo fidelitatis, perfidiæ potiùs nefandæ, iuramenti præſtiti, a ſuis illis omnium miſerrimis mancipiis extorquere ſolent, ad quam rem conficiẽdam, literis vti interdum conſueuere. Per varias quoque ſortes, alio longè à malis, quàm bonis viris vſurpatas, diuinos honores ſibi quærere ſtuduere, dum ſcilicet in rebus nihili, aſpectibus cœli in futuris denotãdis, plus iuſto, maior virtus attribuitur: cùm eiuſmodi ſuperſtitioſa Ægyptiaca diei horarúmque obſeruatio vti impia prohibita ſit. Eadem prorſus moliti, introducendo hydromantiam, quam Numam Pompilium Romanorum regem exercuiſſe perhibent, vbi, variis conſpiciẽdas ſefe exhibentibus ſpectris, imagin búſque in pelvi quadam ad id conſecrata, ſub aqua rapta, ac interdum inſtantia cognoſceret. Qua certè ſuperſtitione, vt potè à Græcis, vnde omne eiuſmodi genus ad Romanos promanauit, ex Dardani libris, Numa infectus, ex ſuo cum Ægeria Nympha colloquio, ea ſe hauſiſſe ſimulauit. Sic & per ipſam Pyromantiam, cuius Amphiaraus inuentor celebratur, quâ varius flammarum motibus, fulgure, lumine, ac ſtrepitu, extinctuique, futura inſpicien ibus, oſtendebant. Hæc & paucis abhinc annis, diabolus ſuperſtitioſis, de futuris conſulẽtibus Lithuanis, Samogetíſque illuſit; morbo enim aliquo laborant bus, ſi vmbra, corpore igni oppoſito, aduerſa ſcilicet mortem protẽdere perſuaſit. Ad eundem penè modum, & per Aëromantiam factum, qua etiámnum Mauri diuerſa prognoſtica inde captantes, vtuntur: ex variis nempe ventorum flatibus, aëris cõſtitutione, ſtellarúmque ſcintillantium quaſi forma. Sic & per Geomantiam, cui falsò vim ab anima adſcribunt, quaſi verò in hac ſuperſtitione in vſum adhibitis figuris mens excitata, ſenſibus, quibus vincitur prorſus ſopitis, nullo vnquam negotio, quæ vellet, contingentia, aut à ſe ipſa, quodam ſpirituali emiſſo lumine, aut in ſe, ſuperno influxu, ita reciperet; vt ſolis radios perlucidus excipit aër, ſeu ſpecula ſenſibilium obiectorum imagines; cùm tamen nemo vnquam alicuius rei cognitionem

Libri Auerrhois.

Scripturæ Dæmonũ ad quid.

Sortes, quæſitæ bonis & malis.

Hydromantiæ addictus Numa.

Geomãtiæ ſuperſtitio

nem assequi possit, nisi eius quod ipse adinuenit, aut ex aliorum doctrina percepit, neque à cœli motu id procedere existimandum, cùm sæpe quæ inquiruntur à superiorum voluntate dependeant, nec à Saturni intelligentia, astri vsa instrumentorum; siquidem intelligentiæ, vnde astra diuersa lumina, virtutem variam, cœlique motum ac vim recipiunt, haud vnquam cœlestes orbes deserunt, cùm propriæ essentiæ ac voluntatis, vt diuina ope, quò cœlos moueant, apprimè indigeant.

CAP. VIII.

Quòd superstitiones omnes sint à Dæmone, cui asscribuntur geomantia, coscinomantia, capnomantia, cabala Arabica, Theophania, onomantia, chiromantia, physiognomia, Astrologia Ægyptiaca.

Superstitiones omnes à Dæmone.

NEc etiam aliqui inferiorum Angelorum suamet sponte ad eas res accedunt, vt putà superstitiosas, diuinæque prohibitioni repugnantes, nec à Deo id negotij ipsis datur, quorum operâ ad res longè excellentiores, sui nempe ministerium, piorúmque hominum & animorum protectionem vtitur. Nihil itaque reliquum est, quàm omne id, nonnisi à Dæmone profectum esse. Ipsemet enim audisse me memini, quemdam insignem Geomantem frequentiùs feciſſe periculum, qui prorsus solēnique cum protestatione, omni, si quod esset Dæmonum occultum, abrenunciato instrumento, nihil quicquam ampliùs veri ex hac superstitione elicere potuit, cùm tamen anteà assiduè illam exercens, haud dubium rerum prospexerit euentum.

Plumbi infusio superstitiosa.

Per plumbi porrò infusionem similes nugas superstitiosas mundo obtruserunt, dum à Saturno, cui hoc metallum assignant, ad dubia quæsita responsa petunt superstitiosi, vbi plumbum feruendo, veneficia prodere sibi persuadent, pro eo, quod Saturnum, tum in metallum, cùm & in Dæmones habere dicunt, imperio, dominióque; quo etiam pacto, nonnullas fascino nexas venationes soluere pollicentur, à quibus quidem hoc edoceri maximè optarim, vndénam hæc tanta illorum proficiscatur debilitas, quominùs prohibeant, ne plumbum ab igne ferueat, cùm materia inquātum mobilis, ad nutum etiā obediat, nulla prorsus vi resistente. Vnde itaque hæc aliò, quàm Dæmonum arte prouenire dixeris? Idem fit quoque per Coscinomantiam ac capnomantiam, quarum illa cribri agitati gyrum, hæc fumi motum considerat: adde per cosmologiam, quamdámque aliam scientiam, quam Arabes falsò, cùm magica sit superstitio, *Cabalam* vocant, qua ex figuris nonnullis, ac Arabum literarū ordine, multa ac varia se præscire iactitant: per Theophaniam etiam, necnon per onomantiam, qua per numeri paris, impariſve excessū Achilles se Hectorem interempturum cognouit, & per alias quascumque quas Hebræi רומז nuncupant, vt per chiromantiam, sub qua mirā astutiā hic noster anguis antiquus latet, ac per Physiognomiam. Denique & per Astrologiam harum omnium matrem, tum præsertim, cùm quæ contingunt, sedulò inquiruntur; hanc inquam, quæ dæmonum technis corrupta est, quæ Ægyptios, Indósque in idololatriā præcipites egit: nec ipsi Hebræi, verum quamuis Dei cultum edocti, ab hac alieni fuere, quā tamen superstitiosam artem Iosias rex pius ac iustus extirpauit inde, dum sacra Soli, Lunæ, omníque cœlesti militiæ.

Venationes ligatæ.

Cabala falsa quæ.

Theophania.

Onomantia.

Chiromantia.

Physiognomia.

Iosias sacra Soli ac Lunæ sustulit.

litiæ è medio abſtulit; non tamen eã hîc intelligimus, quam Abraham Ægyptios docuit ſacerdotes, quà cœlos motu, iuſtáque rempora decernere, ac ſidera in hæc inferiora agere oſtondebatur; alio enim modo, quæ à voluntatis imperio fiunt, quàm quæ cœli influxu, aſtrorum figurà, manuũ ſignis, facierúmque lineis, alitúmque tum cantu cùm volatu fiunt, rerum curioſâ obſeruatione Deus diſponit ac regit; proinde vbi ex dictis deſumptam prædictionem aliquã euentus ita comprobauit, itidem nonniſi Dæmonum operâ factum exiſtimandum.

CAP. IX.

De diuinatione ex ſomnijs captata, eiúſque origine: quinam in ea excelluerint; tum demum de Notoria arte maximè omnium ſuperſtitioſa.

HInc conſequitur & illa per ſomnia diuinatio, hæc poſtcaquàm Dominus in ſomniis apparere cœpit, gentibus irrepſit, quæ quidem ſomnia, etſi ſæpenumerò à naturalibus cauſis, cœlorum imaginibus, angelorúmque reuelatione cauſentur, Dæmones tamen nihilo ſeciùs, ſeſe iis immiſcere ſolent: quòd vel tum maximè dant operam, cùm quaſi inuitantur ab his, qui hæc ieiuniis, precibus, thymiamatum ſuffitu, Sanctorum nonnullis operationibus, quibuſdam herbis, frondibus, lapillis, aduolatáque crebris circulis vertigine procurant: hæc tempora, dies, horæque ſeduló inſpiciunt, quibus proprias & peculiares virtutes ac noxas veteres, cùm Chaldæi, tùm Ægyptij; adſcribunt accenſis certo numero candelis, quibus noſtri religioſi benè precati ſunt, aut quæ beatorum tetigere reliquias. Huius generis multæ & aliæ ſuperſtitiones, & hodie à pleriſque nomine Chriſtianis, re autem ipſa Ethnicis longè deterioribus, clã obſeruantur, quod quidem relatu ſaltem (ne dicam factu) omnium eſt turpiſſimum. Quæ enim inſania ac cæca dementia, eos, qui nomen Chriſto dedere, tum primùm, cùm ſacræ aquæ infuſione Chriſtiana religione conſecrarentur; eos ipſos tandem turpiſſima defectione cum hoſte Dei & hominum colludere? quæ enim Chriſto ſocietas cũ Belial, ſic & quæ Chriſtianis, cuius nomine meritò gaudere volumus? Porrò & ſuperioribus diris ſuperſtitionibus à Diabolis & Notoria adjungitur, quâ multa de ſcientiis dictu incredibilia à cœlo prodire ferunt, cùm potiùs caſu, Dæmonúmque, vt & cætera, illuſionibus cõtingant, etſi ea antiquitas à Mopſo, Hermete, Atlãte, ac Apollonio Thyaneo (cuius nomini magicã vim ſubeſſe credidit) ſibi reuelari ſomniauit: quam vanitatem Zoroaſtri non ab re igne pereunti acceptam referunt, cui vel ex minima ſaltem parte addicti, indigni certè ab omnibus bonis reputantur qui ſolem, vt Thoes, oculis cõtemplentur, quos expergefactos nihil ex tantopere exoptatis vidiſſe contigit, præterquàm quòd ad priora peccata, maiorem inde cumulum acceſſiſſe, irámque diuinam contra ſe magis concitaſſe (ſi non cæcutiant prorſus) videre poſſent: vtinam omnes tandem hoc veterno ſepulti, dormientes aliquando expergiſcantur, ne tandem æternùm ipſis pereundum ſit.

Chriſtiani ſuperſtitionibus dediti.

Notoria ſuperſtitio.

Zoroaſter igne petiit.

CAP. X.

De quadam dira ſuperſtitioſáque Dæmonum inuocatione, déque Pythonica cadauerum erectione, animarúmque præſtigioſa reuocatione, & Necromantia, Necyomantiaque ritu, illa poſſibilis ſit necne: ac licita Dæmonibus?

Superſtitioſa inuocatio Dæmonum.

CÆterùm aliud eſt genus harum ſuperſtitionum, vbi nimirum Dæmones quos climata aiunt, palam inuocantur, quod tum potiſſimum peragitur, cùm allecti variis ſuperſtitionibus ac ſuffimigiis, humanóque interdum ſanguine accedunt, vt ab antiquis recentioribúſque noſtris obſeruatum eſt idololatris. Hac dirâ Necromantiâ (vti Græcis dicitur) cadauerum erectione olim fieri ſolitâ, Vlyſſem interempto Elpenore, ac Æneam Miſeno, vtrumque claſſiũ imari errabundarum ducem vſum fuiſſe, fidedigni ſcriptores teſtes sũt: vt & Simonem Magum, hæretici Menandri magiſtrum, cùm Nicetam puerum ſuum ſuis ipſe manibus hiſce nefandis diríſque ſpiritibus, quorum nefanda nomina *Egynpaymon*, *Aymon*, ac *Oriens* fingũtur. Hecate immolaret. Hac eadem & animas mortuorum euocari, olim creditũ eſt; falsò tamen: cùm haud vlla, niſi quæ informant corpora propriâ virtute (vt ſuo *inferiùs* dicetur loco) mouere queant, vtpote in hac ſcelerata arte fiebat. Idem dabant & operam, per Necyomantiam, ita Græcis appellatã, quam purpureis floribus, herbis odore fragrantibus, vario ſuccorum ſuffitu, ac diuerſis canticis, aliiſque rebus, quibus homines aptiores ad Dæmonum excipiendas actiones reddi putarunt, frequenter exercuere, vt eius rei, ex aliis multis exemplum videre eſt de Zebacco apud Indos: eo enim nomine animas, cum corporum è quibus antea emigrarunt, ſimilitudine apparentes, nuncuparunt antiquiores, quò ובא Hebræi appellãt, quod quidem reipſa contingere, antiquorũ plerique rati ſunt, vt ex hiſtoriis Ethnicorum apparet, vbi Homerum ab inferis, ab Appione Grammatico, quo nonnulla quæ in ſuis ſcriptis reliquerat dubia explicaret, longo iam tempore, poſtquam erat vitâ functus, reuocatum legimus. Quid? quod & in ſacro-ſãcta noſtra Scriptura eius rei exemplum reperire eſt de Pythoniſſa quadam, Saulis iuſſu belli exitum præuidere ſatagentis, Samuelis prophetæ animam in vitam reducente; quod quidem omnes ferè Hebræorũ Mechubales reipſa cõtigiſſe aſſerunt, qui ante annum animas ob laborem matribus nouem per menſes exhibitum, nullo niſi hoc poëtarum circulo completo loco, miſeras reputari affirmant. Cuius ſententiæ & hodie quidam videntur eſſe, qui ab amicis animam exhalantibus dexterã porrigi petunt, quò ſcilicet poſt diſceſſum animarum eorum conſpectum expoſcere volunt, ſub quarum tamen ſpecie potiùs hi ſpiritus, homines delu lentes ſeſe conſpiciendos exhibẽt. A quorum quidem animi ſententia non pauci claſſici diſcrepant recentiores Theologi, aſſerentes animas nullo vnquam pacto educi poſſe; cùm quòd animæ his corporeis exutæ exuuiis, quæ in mundo accidunt, per ſe perſpicere minimè queant, niſi in Dei, cùm fiunt, id videant eſſentia, aut antequam eiuſdem certè reuelatione id habeant: tum etiam inquiunt Sancti Dei famuli, Samuelis, piè iam defuncti anima, nullo ne vel minimo quoque modo, Dæmonum poteſtati ſubjacebat, ſed potiùs in ſinu Abrahæ exopta

Dæmonũ nomina.

Homerus ab inferis excitatus.

Samuelis anima in ſinu Abrahæ.

Samuelis resur. rectio ex sacris Paginis.

exoptatissimâ tum omnibus piis fruebatur quiete. Nec ad rem facere aiũt, quòd ipsa sacræ Paginæ litera Samuelem resuscitatum dicat: cùm nõ sit infrequens ipso signato pro signo Scripturam vti: quódque Dæmonum potiùs fuerit præstigiatrix illusio, vbi haud res ipsa vt apparet existit, ac aspicientium oculi ligantur, vt ex *ibi* subsequẽtibus colligere est, quòd animæ nullo, nisi quatenùs informant corpora, (supradicto etiam modo) motu moueant, nec semel à corpore dissolutæ, vt iterum illi coniungantur, vlla arte præstari queat. Adde nec vi aliqua, cùm hoc solius diuinæ

Reuocatio animarũ an sit possibilis.

sit potestatis, ergo nec reuocare illas possibile est, nec vt proprio cadaueri conglutinentur, nec etiam phantastico, verùm ementito, nec hoc ipsis Dæmonibus (cùm in eorum potestate non sint, nisi quatenùs dumtaxat affligantur) datur diuinæ iustitiæ, pœnis, non culpæ quidem commissæ, (misericordia mediante) condignis, sed potiùs congruis (vt Theologi dicere consueuerunt) castigantibus. Nec dæmones animas quasi secundùm quietem rerum imagines repræsentare possunt, ne vel ex his, quæ propriis maculis expiantur, nulla nẽpe in eos facultate ipsis victricibus existentibus dæmonibus relicta; etsi non prorsus alienum videatur, eis in Purgatorio variis cachinnis ac sarcasmis illudi: cùm ab igne solùm, eò quòd cum charitate emigrando: vt diuinæ iustitiæ instrumento patiantur, hisce superstitibus adhuc (vt nonnullis antiquorum Theologorum placuit) corporeis affectibus, secũdùm quos pati possint, nec ex illis, quæ sensûs nihil, sed damni tantùm pœnas dant: in quas haud quicquã ipsis iuris est, sicut nec in eas, quæ prorsus ob sua commissa delicta tartaris mancipatæ sunt, quarum tantũmodò tortores executoréſque meri diuinæ iustitiæ existunt, quò ad finẽ mundi vsque. Si enim vt illis placeret animas hinc inde & educere, & reducere integrum esset, minimè tum iustitiæ diuinæ satisfieret, locis destinatis cuilibet ad illorum libitum mutandis: etsi diuino permissu & dispensatione quasi, quò viuentes adhuc de earum immortalitate statúque edoceantur, inque fide confirmentur, nobis aliquando adesset posse, Iustinus Martyr Philosophus, ac Theologus haud postremæ notæ nihil cespitat, innixus forsan Ecclesiastis authoritati, vbi de Samuele legitur: *Obdormiuit in Domino, & notum fecit Regi finem vitæ suæ.* Quod etiam patet in vita S. Martini per latronis vmbram.

Non licèt Dæmonibus animas reuocare.

CAP. XI.

De ministerio Dæmonum erga homines, vnde & in quem finem: præstigiosarúmque expiationum speciebus: Hecates religione Magica & oraculis: Mathematicis artibus, libris Magicis: extirpationéque tam nefariæ pestis.

Ministeria Dæmonum erga homines.

ADsunt præterea hi nefarij spiritus hominibus apertè, & palam ministerio quarumdam, non ex arte, sed veneficiis, affictarum imaginum, in aliquorum exitium ac interitum adducti, ad explendum veneficorum desiderium. Quid his addant etiam insuper, hæ pestes hominum, alio loco innuimus. Per alia quoque veneficia atque philtra, vt *inferiùs* clariùs eluceſcet, attracti præstò sunt, mira Dei permissu efficientes: horum etiam fraude ac dolo plerique antiquorum Sacerdotes ac humanâ sapientiâ donati impulsi sunt, vt & suarum.

Theurgia magiæ ſpecies.

ſuarum animarum ſalutem Theurgia indicare ſatagerent, (hoc nomine enim alia quædam ars præſtigiatrix vocabatur) cuius ope falſam animis expiationem ſacrificiis quibuſdam, ac conſecrationibus, quas Teletas nũcupabant, ſibi pollicebantur, infelix certè inuentum, ac miſeranda horum infeliciſſimorum conditio, vt ex quo fonte, Ilias malorum, mors denique temporalis & æterna, in mundum profluxit, inde ſe ſuam ſalutem haurire crederent. Iidem dæmones authores quoque fuere, vt Hecate, vel oraculis (quibus vt plurimùm religionem ſimulabat) artem magicam doceret: non eam, quæ in naturæ arcanorum indagatione occupatur, quâ actiua paſſiuis applicando mirum in modum ſecretiores ſapientes mundum maritant, vt ſæpenumerò, licèt ſtupenda, vera nihilominùs præſtent: verùm mathematicam falſam, ita noxiam & periculoſam, vt eius exercitium palam vbique locorum omnibus temporibus prohibitum fuerit tam apud veteres, quàm recentiores etiam: quo factum, vt à ſua patria expulſæ ſint Adelrunæ magæ, ad quas Hunni ſuam referunt originem, ac Dardani libri, atque etiam qui Numæ Pompilio adſcriberentur ſenatusconſulto, quippe qui hanc vanam ſuperſtitioſámque artem continerent, flammis meritò conſumpti ſint. Nero quoque initio in exquirendis magicis iis artibus paulò curioſior, quòd nullum poſteà certum ſignum argumentúmque perſpexiſſet, eas ſuſtulit: Plinius enim author eſt, ætate ſua principem hunc vanas falſiſſimáſque comperiſſe magicas artes. Hinc etiam fit, vt & Hebræi ac Mahumethę vltimo ſupplicio iis vtentes afficiant. Ægyptij autem, vt ſemper ab initio vſque omnibus cæteris gentibus his ſuperſtitionibus addicti, peculiares Angelos ad eorũ Theurgicas operationes accedere, ſibi vt multa alia vaniſſima perſuaſere. Diabolos veriùs credere eos, par fuerat, cùm ſancti Angeli, gratiâ iam confirmati, *cane peius & angue* (quod dicitur) odio proſequantur, quæ diuinæ voluntati non dico, in his grauiſſimis, ſed vel minimis etiam contraria vident, immò potiùs rigidiſſimi, & ad vnguem, diuina præcepta vt obſeruentur, ſeduló dant operam.

Hecates ars magica & oracula.

Magæ exules.

Libri Magici igni dãnati.

CAP. XII.

De illuſoria Dæmonum effictione in Angelum lucis; déque fallaci illorũ Indificatione & veneficiis amatoriis, quibus maxima pars hominum nimia voluptatis captandæ gratia irretiti reperiuntur.

QVò autem arctiori vinculo his vanitatibus irretitos paulatim ſibi obſtrictos reddant, eorum conſpectui prænitenti fulgore ſeſe obiiciũt, mira ſanè, minimè tamen fide carens illuſio: ille enim artifex, quod hac nõ ſucceſſit, alia aggreditur via, atque vbi lupina pellis (vt ille ait) non ſufficit, aſſuit vulpinam, & ſic clam perficit, quod palam non potuit, in Angelũ lucis etiam ſeſe transformãs. Hinc non ſine cauſa, Cabaliſtæ eaſdẽ eſſe literas Dei, ac dæmonis nominis aſſerunt. His itaque artibus, gentium doctis, vti Abbari Hyperboreo, Empedocli Agrigentino, Pythagoræ Samio, qui ab aliis Thuſcus habitus eſt, Apollonio, Thyaneo, & aliis pleriſque Platonicis impoſuere, Porphyrio Thyrio, & Iamblico Ægyptio, dum natura quadam, quod ætherei hanc eis ineſſe enitentem qualitatem imaginati ſunt. Qui ſcilicet philoſophi ſuæ ſapientiæ confiſi ac innixi,

Aſtutia Dæmonis in illuſione.

Dæmon Angelũ lucis ſe effingit.

Dei & Dæmonis nominis eædem literæ ſunt ex Cabaliſtis.

innixi,& ſibi,& aliis, quominus ad veram ſapientiam peruenirent,impedimento maximo fuere. Moliti ſunt quæpiam alia, hi ſpiritus impuri per Goëtiam ac Pharmaciam artem non minùs corporibus,quàm animabus hominum noxiam & periculoſã; hac enim,amatoriis quibuſdam poculis ac veneficiis vſæ Lamiæ dici vix poteſt, quæ dira execrandáque mala perpetrent, extremam hominibus perniciem accerſentes: dum iis, turpiſſimi amoris faces quaſi accendunt, vti in Amone,& Antiocho, quorum alter ſororis,alter verò nouercæ, nefanda libidine flagrauit, alij alio modo illicitæ Veneris authores fuere; inuiti ad hæc auxilia ſua ſe conferre ſimulauerunt. Neque id mirum, cùm ſæpiùs per inſidias & clam, quàm aperto quaſi Marte, & palàm homines aggredi conſueuerint. Inuentum hoc falsò Salomoni adſcribitur, cùm tamen multo tempore ante eum ab Ægyptiis, & Chaldæis repertum ſit, quibuſdã ſacrificiis propriũ genium à ſua quiſque geneſi,quò malũ euitarẽt, felicitatémque conſectarẽtur tẽtando.

Goëtiæ & Pharmaciæ vſus inter Lamias.

CAP. XIII.

De verbis & characteribus Magicis: an iis prolatis & muſſitatis Dæmones volentéſque Necromanticarum artium vſu ac beneficio conſtringi poſſint? Déque ſiderum obſeruatione quibus vtuntur ad prætexendam ſuorum facinorum fidem. An etiam ea verba (barbara licèt) immutanda ſint? An denique Dæmones adeo conſtringãtur,vt non poſſint recedere.

EO tandem miſeri deuenere dementiæ, vt nonnullis barbaris linguæ verbis muſſitatis, certíſque characteribus effictis, hos nequam Spiritus conſtringi adigíque ſibi perſuaderent: atque vtinam in hac tam mala luce quidem profligatiſſimi hominum ſua ſponte hiſce diabolicis tenebris vel hodie ſeſe non inuoluerent: neque aliquem ex multis eiuſmodi ſceleſtiſſimis Necromanticis reperias, qui non crudeli violentáque morte, potiùs quàm placidâ rebus humanis eximatur, in ſummam deſperationem anteà adactus. Ex quo liquet, dæmones iis rebus conſtringi inuitos minimè poſſe; cóque magis,cùm nec cœlitus vis aliqua (vt quibuſdam videtur) contra eos vllam in pœnam cõceſſa ſit: id ſi aliter ſe haberet, illud inconueniens conſequeretur, quòd has ſuperſtitiones exercentes nihil peccarunt, quod omnino falſum eſt, ac quò maiorem fidem facerent ſuis facinoribus, ſiderum obſeruatione ſibi ad hanc opus eſſe vulgò perſuaſere, maxima cum aſtutia (cum nihil cœlo eo quòd ſpiritus ſubſint,) ex eo fit,vt etſi vocati, non ſemper præſtò ſint, aſtris id minimè eſſe adſcribendum: perinde nec ſi quandoque mœrore, quandoque verò afficiantur lætitiâ, vt nulli opinati ſunt. Non tamen negauerim quoſdam eoſdem effectus ſic planetarum radiis ſubiectos eſſe, vt nihil, niſi priùs propriâ ſibi ſtellâ inſpectâ perficere,aut conſequi poſſint: alios verò ſic ſubiici, vt non præmiſsâ aliquâ ſideris inſpectione ſua exequantur,magis tamen ex voto ſuccedit,ſub aſtro peractũ:aut fieri poteſt,quòd Angelorũ excubiis ſæpenumero, quominus ſua perpetrẽt facinora,arceãtur,aut certe ex cõpoſito quaſi hoc ſimulãt,quò aſtris diuinũ honorẽ apud homines conciliẽt, aut rurſus ipſis cœleſtibus corporibus infamiæ quamdã notam inurant. Vt plurimùm enim maius malum & eorũ clandeſtinis, quàm manifeſtis operationibus, metuẽdũ. Verbis præterea hoc ſuperſtitionibus

Necromanticorum mors frequentiſſima.

Siderũ obſeruatio à Necromanticis quæſita.

Verba ſuperſtitionum vana.

ſtitionibus eiuſmodi addictum genus hominũ vtitur prorſus ignotis & rariſ quæ tamen nullam nec ex ſe, nec ex ipſo cœlo vim habere poſſunt, vt hi ſibi ſomniant, dæmones conſtringendi, cùm haud coacti vllorum verborum virtute, at magis ex occulto cũ hominibus inito pacto fœderéque, vel etiam aperto, obediant: non tamen in dubium vocauerim, Hebraica quædam nomina non exiguam in his ſpiritibus eùm alliciendis, tùm profligandis vim habere, modò tamen rectè ac ritè prolata. Id olfaciens Orpheus, non ſine cauſa nomina barbara non eſſe mutanda voluit, non quòd, quò & in quantum ſunt vocabula, hanc virtutem (vt ipſe arbitrabatur) à natura quaſi infuſam, adepta ſint: cùm illa, neque ſonum efficiendo, nec aërem etiam tangendo, nec in corpus quidem vllo modo, tantùm abeſt, vt in ſpiritus imperium aliquod habeant. Cæterùm ſi quid, hoc inde accepiſſe putandum, cùm ab Adamo in ſtatu innocentiæ adhuc perſiſtente, longè omnium tũ ſapientiſſimo ſingulis rebus ſua ex natura ipſa hauſta, impoſita fuere nomina: in cœleſtia enim terreſtriáque illi tum quodámodo erat imperiũ. Ex quo fit, vt etiam angeli ſenſibili vtentes voce loquantur Hebraïca, cuiuſcunque gentis ſunt, quibuſcum ſermones conferunt, modò eas percipiant, haud dubium quin peculiari diuino arcano factum ſit; ideò quòd hæc primæ integritatis ſtatus quaſi adumbretur, ex eáque lingua eluceat, quódque primis parentibus ab initio fatiṁ (non vt reliquæ poſtmodum ex peccato conſecutæ in pœnam culpæ) data eſt. Aut etiam quòd dæmones maiorem laudem ex his barbaris vocabulis, D.Æque conceptum ſummum quærant, cùm hanc linguam vt pote propriam & peculiarem ſuis cultibus cõſecratit deſtinauerítque Omnipotens, cuius etiam vſum nouiſſimis diebus vbique locorum & gentium quaſi poſtliminio reductũ, communem ferè omnibus, cùm erit vnus Paſtor & vnum ouile, nõnulli perhibent, eámque in cœleſti patria omnibus vernaculam fore, aliis tamen non deficientibus non abs re haud pauci Hebræorum Thalmudiſtæ aſſeuerant, & quidem iure optimo eius conſiderata origine, quam non ex peccato inſtar reliquarum, ſed ex ipſa integritatis conditione trahit, Chaldæis & Phrygiis falsò ipsâ tanquam ſuâ gloriantibus. Præterea neque exiſtimãdum (vti fert opinio Necromantieorum) ob characteres illos, quibus vtuntur, dæmones accedere, vt aſtutè ſe iis cogi ſimulant, excitando in acceſſu quaſi conſtricti horribiles terrores tempeſtatéſque maximas, cùm potius ſua ſponte deceptum veniant, immò per omnes decipiendi occaſiones ſollicito ſtudio venentur, nihil magis in votis optatíſque habentes: quid enim homines, viliſſima ſua mancipia, tantùm trepidarent, vti præ ſe ferunt? eùm horum poteſtas ipſorum diabolorum longè ſit inferior, vt ne comparari illi poſſit, vel ipſo Apoſtolo teſte dicente: *Nobis non eſſe bellum aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus principes & poteſtates, rectoréſque tenebrarũ mundi huius.* Minimè itaque adeundo tam arctè conſtringuntur, aut loco alligantur, vt inde recedendi omnis facultas eis erepta ſimul videatur: ſæpe enim receſſiſſe inde cõſpecti ſunt, licèt ex pacto è veſtigio reuertantur, neque à quibuſlibet etiam vocati, vt verſipellis ſunt aſtutiæ, accedendo obediunt, etſi ſuperſtitionis nihil omiſſum ſit in obſeruandis conſuetis horis, fortè quòd ab angelis impediãtur, aut ſuis tanquam principum fi-

Orpheus verba immutari noluit

Hebraïca lingua ex integritate orta.

Dæmones accẽſu ſuo horrores cõcitãt.

de

de dignorum promiſſis fidem certam minimè haberi intelligant.

CAP. XIV.

De diabolicis artibus, quòd multi huic ſuperſtitionum generi aediti hoc appetant, vt diuitiis & deliciis fruãtur, artis Magicæ ſubdolâ ſpecie decepti: qua credunt ſignis quibuſdam Magicis herbis, gemmiſque virtutem aliquam ineſſe, cùm falſa meréque ſuppoſititia ſit: nec hoc fieri poſſe ſine aliquo Dæmonum commercio, nobis non abs re interdicto.

Diabolicis artibus dediti vt diuitiis & deliciis fruãtur.

DOlendum profectò lachrymiſque deplorandum, non exiguam hominum partem huic diro diabolico iugo ſponte ſua colla ſubdere, quò ſolummodò nonnullis optatis potiantur, friuolis votis, nihil penſi habentes (id quod ab ipſa Veritate de huiuſmodi permutatione dictum eſt,) cunctas nempe totius mundi & diuitias & delicias nihil prodeſſe, quæ vnius animæ iacturâ vel permutantur vel compatantur. Nec tam Saturni vel alio infauſto aliquo affecti ac irradiati ſidere (vt nonnulli ſomniant) aut planeta cadente impulſi id agunt: quàm potiùs ſuâ peruerſâ mente & iudicio, ipſis talpis cæciores, volentes ſeſe in talia extricabilia diabolica retia præcipites dant. Falsò itaque à talibus creditur & hoc iis ſignis magicis, ſeu herbis, ſeu gemmis à cœlo, aut arte (vti Zoroaſtres ac Zabulus effinxere) aliquam vim peculiarem ſubeſſe, aut ſi qua ineſt, ex pactis diabolicâ ſubdolâ fraude ſuppoſititia eſt, ſuo *inferiùs* dicẽda loco de imaginibus, hîc nobis ſufficiat, hanc iis virtutem à natura datam minimè eſſe, quò corporea ipſa trahant incorporea, poteſtate longè latéque ſuperiora, multò minùs ex aliqua obediendi facultate, quam Deus rebus iniunxit, ne amicitiæ alicuius ineundæ cum iis anſam præbuiſſe videatur, cùm è contrà nobis illius commercio ſeuerè interdictum ſit ab Apoſtolo, dum vt nobis ab omni dæmoniorum ſocietate caueamus præcipit. Quòd verò vocati, & quaſi ad imperandum adſint, ſuperiorum poteſtate & imperio, quorum nomina furtim ſub illis characteribus, ſigilliſque continentur, euenit, non vti bruta cibos ſequentia, ſicut anteà etiam monuimus, verùm vti ſpiritus ad ſuas teſſeras & occulta inſtrumenta veniunt.

CAP. XV.

De iam laudata conſtrictione Dæmonum: an poſſint etiam inuiti cogi & caſtigari cùm ſe nobis ſubiecerint; de illorum in nocendo impia concordia: de diuinarum appellationum, nominum Angelicorum, & Sanctorum orationum abuſu in his conſtrictis aduocationibus. An Deus bonis & malis Angelis, vt nos puniat vtatur? Subduntur dehinc circulorum ceremonia Magicæ cum characteribus in arte frequentibus, non omiſſis quæ tractantur de Fatorum ſuperſtitioſo inuento.

HIs ſuperiotibus cæteri dæmones ſeſe ſubiecere libenter, eorum vitiis adhærendo: ex quo & inuiti nunc cogi poſſunt, poteſtatéque caſtigantur: ſi quando in diuerſas partes diſcedere tentant, omnibus tamen in nocendo par animus & mens concors, non tam ab eſſentiæ aliqua nobilitate, quàm peruerſiſſima malitia profectum, quâ deploratis ſuis mancipiis

Dæmonum in nocendo concordia.

cipiis conſpiciendos ſeſe exhibent, etiam pro ſuo libitu id facientes, in annulis, ſigillis, ac tabellis ſeruire eis in hoc ſimulantes. Nec tamen cuiquam mirum videri debet, quòd in hac dæmones cogendi rarione aſſiduè Angelorum nomina proferantur, cùm & diuinis appellationibus, ac Sanctorum orationibus in iis turpiter abutantur, vti non ignotum eſt quibuſdam Mechubalibus, aſſerentibus dæmones ab his tantùm Dei nominibus lõgiùs abeſſe, quibus Thronorum, Dominationum, ac Seraphim, adiecta conueniunt, quoniam ijs ſolummodò Dei charitas, miſericordia, pietas, ſalus, libertas, ac inhabitatio innuitur: ab his aurem, quibus Dei iuſtitia ac poteſtas exprimitur, haud ſemper abeſſe, inquiunt, cùm ſæpenumero ſub bonorum prætextu, praui ac maligni latcant angeli, vtrorumque enim Deus nos puniendo miniſterio vtitur, cùm omnes ſint adminiſtratorij ſpiritus, licèt ſæpiùs ſuos fideles peccantes per bonos caſtiget angelos, vt Romanos punitos tradunt Diuo Gregorio Pontifice: irâ enim diuinâ admodum in almam vrbem tũc accensâ, angelus ſtrictum manibus tenens gladium apparuit: ex quo moles Adriani commutato nomine, Caſtrũ Angeli appellari cœpit. Diuum quoque Hieronymum, quòd plus iuſto Ciceroni deditus eſſet, ab Angelo correptum produnt: quod & Diuo Antonio contigiſſe volunt. In infideles autem ſuam exercens iuſtitiam, & obſtinato animo delinquentes malis angelis executionem committit, vt in pœna pertinaciſſimi Pharaonis, impiíque Herodis apparet. Cæterùm & in eo dæmones dirum ſuum virus euomuere, diuerſis rebus, quò alliciãtur, veneficis oſtenſis, Deo illudentes, (quem per circulum Ægyptij ſignificabant) hominibúſque perſuaſis, ingreſſos circulum, ac pentagona, furtim Dei nomina ſecundùm ipſos cõtinentia, tutos prorſus ab eorum violentia reddi. Nonnulli hãc ab Ægyptiis, ac Hebræis edocti blaſphemiam, qui vel effœtis eorũ mulieribus, vt à לולית ſic inquiũt, dæmonẽ partui noxam inferentẽ ita vocãtes, ſecuriores eſſent ſuis infantibus timendo, ter circulum in eorum cubiculis rhamno, cum nonnullis Hebraicis characteribus ſignant, quibus diuina nomina ſignificari volunt: diuerſis enim Deus nuncupatur nominibus, vti varij ſunt effectus, quos ſibi ſucceder optãt. Eſt & aliud dæmonum ſuperſtitioſum inuentum, apud vulgi noſtri fœmellas in vſu, quò Fatis, (ſic enim hos ſpiritus vocant) menſas variis dapibus inſtruunt, vt infantes eorum felici donentur auſpicio, domóſque ab immũditiis verrunt, expurgánrque. Verùm nunc & ad alia quædam digrediendo referre non alienum erit, plura etiam ab iis in hac ſuperſtitioſa arte, qua ſe cogi ſimulant, committi malà, apertè quidem hinc, non ſine cauſa, Salmaticenſe antrum occluſum fuiſſe aiunt: Nurſinum lacum cuſtoditum: Viſingianũ quoque ſpecus, quò ſe hoc genus hominum clam recipere ſolebat, obſtructum. Nec tamen hi nequã Spiritus in omne malum (vt quibuſdam placuit) bonâ quâ ſunt naturâ, ac ſubſtantiâ intelligenti, feruntur, cùm ordinati fuerint ſaltem ad Vniuerſi bonum, quò ſuæ voluntatis tanquam obiectum non poſſunt non velle, licèt nihil mali, neque hîc, neque in cœlo cõmiſſum, cuius ipſi, aut cauſa, aut occaſio non extiterint, cùm ipſis autboribus factum, vt lapſus Adæ totius generis humani ruinam ſecum traheret; minimè tamen conſequitur nos nulla delicta, niſi ipſis inſtigantibus noſtrâ ſponte committere.

Abuſus diuinarũ appellationum.

Boni Angeli bonos puniunt.

Angelus Romanis eos caſtigãs apparuit

Malis Angelis malorũ executio cõmiſſa.

In coactione Dæmonũ multa mala patrantur.

Necromanticis loca frequentia obſtructa.

CAP.

CAP. XVI.

De visibili forma Diaboli, & cur sit à Deo permissa? An ea forma sit corpore tecta ex variis Platonicorum, Theologorum nostrorum, Rabinorúmque opinionibus: sacris testimoniis, obiectionibus & solutionibus in id productis.

QVò autem acerbiùs contra hos concipiamus odium, cósque magis quàm præsentissimum venenũ fugere discamus, horrenda prorsus ac truculenta forma sese nobis ostendi, Deus singulari consilio permittit, vt vel ex isto horribili conspectu de altera vita, talíque, qualis aspectus, animo contra nos edoceamur: quare variis abominabilibus laruis sæpenumerò se nobis obiiciunt, & varia in miracula rerum infernales Vertumni se vertunt, vel in momento, vbi visum fuerit, cùm propriis formis destituantur, cuius contrarium tamen Platonem sectantes asserunt, hos spiritus nempe corpori corruptionis tamen experti obnoxios, nec crasso veluti nos obductos, at incorruptibili maximéque tenui, quò & animas circumdatas perperam imaginati sunt, à quibus non immeritò, omnes ferè Latini Theologi, præsertim Scholastici discrepant, negantes hos Spiritus, cùm omni careant materia, corporibus naturâ vnitos. Si enim (inquiunt) vlli corpori iuncti forent, quónã pacto multis antè à sæculis, quàm corporea natura creati essent, præsertim si cum Græcis conueniunt: cùm corpora sine loco esse non possint. Ex quo eos nullo prorsus corpore tegi euincitur. Nec obstat quòd forsan obiici possit, post perpetratum primum ab ipsis tale facinus, & à mundo iam condito, corpore donatos fuisse, quò acerbiores cruciatus experirentur: hoc tamen ipso, euitare Scylã studentes, in Charybdim incidunt. Si enim, vt motores tantùm corporibus inhærerẽt, & propterea, vt & nos, cùm hæc pœnæ loco acceperint, quasi ab ergastulo pati dixerint: ipsa Euangelij veritas eos reprimet, quæ septem Dæmones à Maria Magdalena eiectos fuisse clarè asserit, ac dæmoniũ ab obsessio expulsum, cui nomen erat Legio: quòd si alicui corpori indissolubili nexu adstricti essent, quo pacto vnus homo tantũ eorum caperet numerũ? Restat igitur, vt dæmones nullo prorsus neque splẽdido, nec subtili corpore indutos dicamus, cui & D. Augustinus *in loco de Angelis*, consentire videtur, multò minùs obscuro aliquo aut crasso. Neque & id obiecisse refert; dæmonum corpora pro eorum libitu cõstringi ac dilatari: nam si id foret, locum aliquem ob quãtitatem, quæ necessariò materiam veluti vmbra corpus comitatur, vt occuparẽt oporteret: non enim possibile, quantumuis restricti corporis, vt ab vno humano corpore caperetur eorum legio: haud quoque & id in cõtrarium adduxisse releuat, quod dicitur, dæmones nonnisi concauis annulis ob corpora sua vinciri posse: & quòd Thalmudistæ etiam eos esse corporeos affirmant, quódque quidã eorũ Rabinus plures dæmones ab vno nodo cuiusdã restis appensos viderit, cùm id, quò ampliùs deciperent, fieri imaginatione tenus potuerit. Nec quod antiqui retulere Thusci, hos aliorum ardẽtes imperio cinerem reliquisse: illusio namque esse potuit: mirum enim in modum in ostendendis variis imaginibus præualent, quos sæpenumerò secundùm quietem ostendunt, vbi diuersis præstigiis, volubilitate formarum, actionúmque velocitate ludunt. Neque impedimento est, quod aliqui finxere,

Diaboli formæ horrẽdæ Platonicorum opinio.

Scolastiorum opinio.

Obiectio 1. de corpore post lap. sum ad cruciatus.

Respon. sio.

Obiect. 2.

Respõs.

Obiect. 3. de restrictione in anulis.

Corporei Dæmones ex Thalmudistis & Rabinis.

Obiect. 4. Dæmonum corpora, vt nec beatorum poſt vniuerſalem reſurrectionem, ſi ita velint, loca occupatura: hoc ſi ſic eſſet, non ab aliquibus internis naturæ principiis prouenirent, at à ſtatu gloriæ, in quo Dæmones nullo vnquam tempore fuere, nec erunt.

CAP. XVII.

Dæmones vndénam aſſumant corpora, & quomodo vniant aſſumpta? Cur integra hominum corpora non referant, cùm ſint Angelorum lucis imitatores: brutorum potiùs animantium, auiúmque horribiliores formas ſub diuerſa ætate repræſentantes?

RElíquum itaque eſt, vt dum hi perfidi ſpiritus oculorum conſpectui ſeſe obiiciunt, aliunde corpora ſibi aſſumant, quibus tamen minimè, vt materiæ forma, vniuntur, nec vt motor tantùm mobili: verùm, vt repræſentent quibuſcum per ἀορασίαν aſſumptis, ſæpius noctu, quàm interdiu, vt perterrefaciant videri ſolent; ex quibus corporibus nihil eſt, quod ſenſu percipi poteſt, vel lapidum, vel vegetabilium, brutorúmve, cuius imagines aſſumpſiſſe viſum non ſit; quamuis in nouo Teſtamento non reperiatur integra hominum, vel exteriùs ſimulachra accepiſſe, non quòd ſuis viribus hoc nequirent, ſed quòd ab Angelis prohibeantur, quod veriſimiliter ob incarnati Verbi reuerentiam, cuius intuitu & Angeli ſeſe adorari non patiuntur, vt de illo *in Apocalypſi* factum legimus, licèt diuerſum ab hoc *in Veteri* appareat, etiam in Abraham tres Angelos videnté, & miro perſonarum arcano, Triadem ſcilicet ſub naturæ vnitate, diuini luminis radio agnoſcente, Vnũ adorando, eíque genua flectendo: aut certè, quod non permittitur, vt interna eorum fraus, ac cõditio brutorum, vel ex hac extrinſeca, quã capeſſunt, forma turpiori apertiùs iam oſtendatur. Quapropter, cùm ſeſe ſub ſpecie humana oſtentant, Angelorum id æmulatione faciunt, ſic apparentium, quò Filium Dei incarnandum præ ſe ferrent, ac ſe nobiſcum ſocios futuros oſtenderent, frequentiùs cáprinos, ac anſerinos pedes affingunt, quos longiori habitu aëreo ſibi aſſumpto celare conſueuerunt, veluti vadum in flumine diſquirenti apparuiſſe cuidã oſtendit ſuis in Genialibus Alexander monacho. Frequentiùs etiam, vt Centauri, Fauni, ac Satyri, in nemoribus, ſiluis, locíſque deſertis viſi ſunt: qua figurâ Diuo Antonio in ſuperiori Ægypto Paulum primum eremitam viſenti, Dæmonem, viro ſanctitate vitæ & doctrina apprimè claro, apparuiſſe ferũt (cuius literæ ab Ægyptiis, in eorum ſacrificiis, vt à nobis Apoſtolorum epiſtolæ leguntur,) à quo inſtanter, quiſnam eſſet abjuratus, (occurrentem enim dæmonem abjurari, at non rogari licet,) duntaxat, inſtar fallacis ſerpentis, locutus fertur: *Sum vnus ex iis, quos deluſa gentilitas pro diis adorauit.* Ac ſub Nympharum quoque Machabæo, Manchuco, atque Dunchano, viris in Scotia admodum illuſtribus, quibus ſalutatis ea, quæ poſteà veritas euentus comprobauit, admodum iucunda vaticinatur, aſſerit Boëtius, haud vulgaris apud Scotos hiſtoricus. Brutorum quoque animantium ſimilitudinem retuliſſe Dæmones inuentum eſt, vel iam inde ex vetuſtiſſimo tempore, ſed non anteà, quàm Dominus his ſeſe ſymbolicis & exterioribus ſignis oſtendit; iam ſub ariete Baccho, in arenoſis Lybiæ eremis erranti, aquam ſitibundo indicando: ac ſub quarumdam

Corpora Dæmonum ſub ſenſum non cadunt.

Trium Angelorum apparitio facta Abrahæ.

Dæmonum apparitiones humanæ.

Auium similitudinem induit Dæmō

quarundā auium Diomedeis in insulis omnibus qui illuc appellerēt, Græcis: sic & sub coruorum apparuere Alexandro volatu, Iouis Hammonis templum, ab ipso tantopere exoptatum ostendentes: sub nigris etiam alitibus, cuiusdam animam ad inferos ducentibus: vt & sub hominis nigerrimi forma cuidam Hispano, eum ob dentium, quo laborabat, dolorem frequēter inuocanti: quasi ita alteri equiti (cuius nomini parco) dum nullum verbū faceret, quo cum infelix haud

Dæmon sub hominis nigerrimi forma.

nominaret, sic etiam ac vultu prorsus deturpatus, beato Eadimundo, dum Aberdonium pergeret; nec multis ab hinc annis hirci specie apud quosdā Cantabros, quos furtim ad adorandū Sathanam sollicitauerat. Multorum præterea & aliorum animalium emētiti sunt formas, sæpius tamen ferociū, quod nonnisi Dei singulari, quo nos prosequitur amore fit, quò nos, per huiusmodi horribiliores vitui nostro

Vultu horrideus Dæmon apparet.

Horribiliores animantium formas cur assingat Dæmon.

obiectas imagines, de eorum qualitate nos commonefacit, licèt interiorem ipsorū malitia, nocendíque nobis studium, mille modis atrociorem (si oculis ita cerni posset) fore tam est certum, quàm quod certissimum. Non tamen semper ex æquo, quamuis humana specie apparentes perfectę ætatis videntur; sed nunc vt adolescentes, nunc vti senes, iā puerili aspectu vario planè ac dissimili, vti hac vel illa maiorem fallendi occasionem se captare posse intelligunt. Qua dissimilitudine etiam vtuntur vt plurimū, non singuli, sed plures simul apparētes, disparem & vnam magis alterā inter ipsos nobiliorem conditionem eo innuentes. Præ se ferúntque interdum sese mortem oppetere, quò salutem nos sperare ostendendo facilius nobis imponant, vt nonnullis Philosophis hæreticis ac Mahumethis imposuēre.

CAP. XVIII.

Quomodo eiusmodi similitudines assumant Diaboli sub vtraque hominis & fœminæ forma pro diuersis occasionibus & substantiæ gradibus. Vndénam tanta iste Dæmonis majestas, vt dedignans hominum societatem transformari cupiat in angelum lucis? Quas autem qualitates elementorum imagines assumpta attingant: sint mixtæ necne, cùm terrimum in excessu sapiant odorem.

NEc eiusmodi imagines propriâ, qua sunt, naturâ assumunt, vt nunc fœminæ, nunc mares videantur; alioqui quæ his spiritibus communio cum belluis, auibus, piscibus, atque adeo plantis, saxísque, quorum specie sæpe apparuere? nulla profectò. Vnde ergo hoc? provt fert occasio: etsi non negauerim, frequēter, pro earum substantiæ gradu, accidentibus distinctas variis sumpsisse; vt cùm terrestres subobscuram: aquei, perspicuam: clariorem verò, aërei assumunt: diuerso tamen modo omnes pro regionum quas inhabitant, diuersis interuallis: vt si ætherei sydereo amicti fulgore, magnáque cum majestate quasi & venerandâ magis quàm cæteri facie apparent; quem quidem luminis fulgorem, non à stellis (vt quibusdā visum est) cùm cælum nihil habeat, quod abscindi possit, nec ab igne, qui adureret, accipiunt, cùm nihil sit eis potestatis factum in elementorum proprietates, sed Deo soli reseruatum, perinde vt in ardenti camino, cui subiectos pueros ne comburerentur mandauit, videre est. At verò à propria ipsorum naturæ cum his Elementis analogia, &

Assumptio formarum in Dæmone fit pro occasione & substantiæ gradu.

Majestas apparentis Dæmonis vnde petatur.

& conformitate, quâ vel per ipſam imaginem, vti per oculos, anima ita obſcuriùs clariúſve, horum relucet eſſentia. Cæterum, qui crebrò, vt angeli lucis, quò faciliùs imponant, vel extrinſecùs ſaltem, quod non ſunt, videri cupiunt, haud ita diu, nec frequentiùs ſic apparendo, copiam ſui faciunt, quaſi ob naturæ ſuæ præſtãtiam, mortalium dedignentur conſuetudinem. Horum duos apparuiſſe cuidam, memoriæ produnt, Plinij liberto non illiterato, dum ſibi abraſis (vti ſomniarat) capillis, vt duo iuvenes albis induti veſtibus, eueſtigiò per oſtium exire viſi ſunt: ſic & Rathbodo Friſiorum regi alium, auream domum variis gemmis ac vnionibus refertam, tabelliſque & auro fulgentem oſtendendo: ac nonnullis etiam Mahumethis, ſub quorundam, quos ſibi fingunt, ſanctorum velamine, in neceſſitatibus invocati. Quas tamen ſubeunt imagines, nec ex humo, nec ex aqua eſſe Theologi omnes aſſerunt: non quòd à noſtris oculis euaneſcendo has effigies relinquere pro arbitrio nequirent ſine manifeſto fuci facti indicio, quaſi hi ſpiritus pro ea qua pollent facultate, illarum ſimulachra, ne ampliùs compareant, ſubitò non poſſint diſſipare, cùm id vel cogitare, tantum abeſt dicere ac referre, more quorumdam, res ſit friuola ac inanis, cùm materia hac in re, ipſorum imperium non detrectet, ſed potiùs pareat: ſed quòd per hæc duo, vti ſimplicia ſunt elementa, vbi non coaleſcant, nec ipſi contra ipſorum proprietates prævaleant, perſiſtere nequeant. Quas corporum imagines eadem facilitate, qua coalita cõdenſant, euaneſcendo rarificant ac diſſipant; neque etiam omnia ipſamet elementa, vel quò mobilia; at partim, ſæpiùs iam dicto modo, ne naturæ deſtruatur ordo, obtemperant,

Imagines à Dæmonibus aſſumptæ non ſunt terreſtres, nec aqueæ.

Ex quo fit, vt cuncti effectus profecti à magis vel veneficis, tantummodò per loca Angelorum, Deique permiſſu fiant. Verùm, vt in inſtituto noſtro pergamus: Dæmones hæc, cùm volunt, accipiunt corpora propria, ipſorum applicatione; minimè verò ex aëre hoc ſubtili ac tenui, qui colore ac figura pingi nullo pacto poteſt, nec ex craſſiori tantùm (vti nonnullis perſuaſum eſt) verùm (vt volunt plures alij cum Scoto perſpicuè illorum talem opinionem impugnantes) & mixtis, mixtione tamen imperfectâ, actiua ſcilicèt paſſiuis ſub proprio cœli aſpectu ſupponendo, vniendóque. Quod etiam certum verúmque eſſe, vel ipſi nequam ſpiritus demonſtrant, ex ſulphure ac tetro illo, quem euaneſcendo, poſt ſe relinquunt, odore, vti ſæpenumerò à multis expertum eſt, mihíque ipſi hæc ſcribenti in ſomno huius rei facere periculum datum eſt. Vera profectò, & experta profero: dum enim nocte quadam ab Incubo magna difficultate ac grauedine opprimerer, manu quaſi quiddam molle comprehendiſſe mihi viſus ſum, quo experrectus mirum in modum hunc tetrum odorem percepi, vt grauiorem vix tanquam vel Puteolis expertus ſim, totúmque biduum poſt nares emungendo eiuſmodi odoris grauedine me afflari contigit.

Effecta Veneficarum omnia Dei permiſſu.

Euaneſcentes ſpiritus ſulphureum relinquunt odorem.

CAP.

CAP. XIX.

Quomodo Dæmones aſſumant membra, & an eorum corpora ſint vt noſtra variis membris diſtincta, coloratáque figuris & pro libitu eorum nobis appareant viſibilia, & qua ratione? An viribus corporeis polleant, organicè moueantur, oſſibúſque carne, & neruis conſtent: an iis membris vtantur vt & nos? An loquantur & loquendo voces articulatas nobis diſſimiles referant, moréque noſtro audiant?

Corpora Dæmonum vt noſtra variis diſtincta mẽbris.

AT dum hæc corpora Dæmones aſſumunt, variis vti noſtra diſtincta membris coloratáque figuris, viſu, quorum volunt, ac etiam ne videantur per ἀφανσίαν, pro libitu citiùs, quàm noſtra percipit imaginatio, ſeſe objiciunt; vel impediendo mediũ, quominus horum ſpecies ad noſtros deferantur oculos, vel ipſaſmet ſimilitudines prohibendo, vel aſtantes in profundam aliquam imaginationem, vbi cũctis ſenſibus tam exterioribus, quàm interioribus, ſuperiores ſint, rapiendo: per quæ quidem corpora apparentes, nihil prorſus vitium, quas anima circa negatiuam ac ſenſitiuam poteſtatem, vel in exterioribus, quæ accipiunt, membris, exercent; quo

Spiritus organicè non mouentur, oſſa, carnémque & neruos non habent.

fit, vt nec organicè moueantur, neque hæc oſſibus, carne aut neruis, ipſa Veritate atteſtante, cõſtent, dum inquit: *Palpate, & videte; quoniam ſpiritus oſſa, & carnem non habet.* Quo dicto demonſtratur, nihil quod naturale non eſt, diuturnum eſſe poſſe: quocirca, quas ſibi aſſumunt aures, oculos ac nares, & ſi quæ alia membra habere videntur, non ita habent, vt iis vtantur eo, quo nos modo: at vel vt alij, quos mentiuntur, appareant homines, vel vt nos iis membris decipiant, fruſtrentúrque; etenim haud multò aliter eis inſunt, niſi vt pictis in pariete imaginibus, aut exciſis è marmore ſimulachris: non enim dæmones ſẽſibilia his artibus, ſeu corpore toto, quaſi aquam ſpongia, (vt rectiùs dicam) ipſa ſpecula oppoſita, rerum imagines recipiunt, (vt Pſellus cum multis aliis ſomniauit:) cùm quæcũque per ſenſus operari videntur, tantùm ab eorum, (vt iã ſæpe diximus) intellectu, ac voluntate procedant. Ex quo fit, vt per vniuerſarum rerum cognitionẽ ad particularium notitiam contrario ac nos ordine perueniant, atque pauca in his, vti & nos peragant. Neque contra hæc quid facit, quòd crebrò loquentes viſi ſunt, cùm quæ proferunt verba, non vt in nobis noſtrarum affectionum notæ exiſtant, nec quo nos pacto compellãt deſtituti pulmonibus, quorum vſus in aëre tam expirando, quàm inſpirando, ad vocem formandam neceſſarius, nec etiam horum mentis conceptus, inſtar, noſtrum aſſequuntur. Nec refert etiam, quòd ſonos articulatis vocibus noſtris haud multum diſſimiles edant, cùm & ex aëre ementito corpori quaſi infracto & intruſo, ſic eũdem extrudendo noſtri cauſa componunt, vt vel exterior tactus ac percuſſus ad audientium vſque aures, humanas voces reſonando, multiplicetur, quódque frequentius eſt, intus in ipſa aure efficiunt. Quo profectò modo vocatus Simonides, vt egrediendo domum ruinæ mox ſubiecutæ ſeſe ſubtraxerit, reliquis omnibus eâ oppreſſis. Mirum certè, magnúmque aliquid, ex tantâ hominum turbâ, vnicum Simonidem ab hoc interitu liberatum, eiuſmodi medio, iudicium hoc fallax, quàm magnæ Deo ſapientiâ ac prudentiâ

Voces Dæmonũ quæ.

Pulmonum noſtrorum vſus quis.

Articulatæ voces Dæmonum.

Viri prudẽtes Deo curæ ſunt. Auditus Dæmonũ quis.

dentia inſtructi viri curæ ſint. Neque etiam dæmones voces noſtras auribus vti nos hauriunt, verùm peculiaris virtutis cuiuſdam, ab idearum, propriæque ſubſtantiæ applicatione, vt & reliqua hoc genus alia, modo tamen eorum naturæ idoneo, etſi noſtrum imaginandi captum excedat. Hinc patet, dæmones in his ſibi adſcitis corporibus, nihil reipſa, niſi quæ ad motum ſpectant operari.

CAP. XX.

De habitu faciéque Dæmonis, & cur humanam aſſumat? De ſpiritibus ſubterraneis, & aëreis, cur lucem oderint: an propriè cibis veſcantur, & ſub qua forma? An cadaueribus gaudeant Dæmones, & quinam carunculis dominetur ſpiritus? De aqua luſtralis in monumentis ex Patribus vſu: de velocitate Dæmonum, déque locis à Dæmone dimexatis; qua ratione expianda ſint.

Humanã ſpeciem cur aſſumat Dæmon.

DVm verò humana ſpecie nobis, quòd Deus numquam niſi maximam ob noſtram commoditatem permittit, ſeſe conſpiciendos aſſerũt, maximè cùm non tam terroris incutiendi, ſed clàm nos circumueniendi gratiâ, nobis obrepunt, vt optatis ſuis minori negotio potiantur, peregrinorum, tum religioſorum, ſanguine nobis coniunctorum, ac familiarium vitâ iam anteà functorum, vel abſentium, faciem & habitum oſtendunt.

Lumen cur oderint dæmones.

Aliqui porrò ſic lucem hanc exoſam habent, non quòd illorum naturam, cùm incorporei ſint, tantopere oppugnet: at ob aliquod grauius commiſſum crimen, vt noctu, inſtar dirarum nocturnarum auium, terribiles ſeſe offerant, candelas, accenſáſque faces aëris afflatu extinguentes: ſubterraneum hoc dæmonum eſt genus, degens in latebris, frigidiſque obeſt paſſionibus, corporibus ſæpius moleſtum: alij, non hoc ſic lumen refugientes, interdiu ac noctu ſimul apparent, nõ ita multùm formidabiles, hos ferunt aëreos, adeò familiares, ac quaſi domeſticos ſeſe hominibus interdum reddẽtes, vti & cibo potúque noſtro exemplo frui ſimulent, cùm ſolummodo frangant, comminuant, propriámque in materiam conuertãt. Quod quidem reipſa fieri exiſtiment, toto errant cœlo: alludunt enim, licèt falsò ad Thalmudiſtarum opinionem, idem de ſuo Hazazele, quem cadaueribus dominari Cabaliſtæ affirmant, ſentientium: non enim famis explendæ gratiâ carnibus veſcuntur, vt deuoraſſe *in Dæmonum Annalibus* videre eſt, mortuum quemdam, per Aſuitum & Edimundum, quàm amiciſſimos dum viuerent, vt & ſimul viuere ſimúlque mori velle coniurarint: mortuo itaque vno viuus adhuc alter cum mortuo ſepultus partim lacerratus repertus eſt. Idem non pauci Platonicorum affirmare videntur, aſſerentes hos Spiritus crebriùs formâ præcellentium iuuenum puerorúmque carnes voraſſe, at in deſiderio immenſáque rabie, vel in cadauera, diuinum, dum viuerent, opus ſæuiendi, vti mortuas contra feras vertagi ac moloſſi: qua in re, hæc vera eſſe putantes, haud parum hallucinati ſunt, dæmonibus exiſtentibus, vt dictum eſt, incorporeis, cibum minimè appetentibus, vti ſit in creaturis corporeis. Quòd autem cadaueribus gaudeant, neminùs & hinc cuiquam mirum videri debet: maledictione enim diuina ſub ſerpentis forma cunctis diebus vt terrâ veſcerentur ipſis iniunctum eſt. Hinc & Angelum Michaelem cum dæmone altercatum ferunt de corpore Moyſis, Angelo aſſerente, id ad eũ minimè

Cibos non propriè vorant dæmones.

Amici duo viuẽtes & mortui ſimul.

Cadaueribus gaudent dæmones.

minimè pertinere, ex quo faciem Dei videre, illúmque coram alloqui meruiſſet. Quò etiam magis dæmones à defunctorum corporibus abſtineant ab antiquis Patribus introductum eſt, vt monumenta eorum ſubinde luſtrali aqua aſpergantur, quam tantopere, hunc corporum principem (ſic enim Cabaliſtæ diabolum vocant) refugere aſſerunt. Quæcumque porrò aſſumunt corpora, peculiari ſua virtute, vt Angeli id faciunt, cúmque alio, quàm quo aſſumpſerunt loco, ad hæc oſtẽdẽdũ iis opus eſt, nil obſtat, quominùs vel in momẽto quò velint ſe transferant: materia enim ſuâ naturâ mobilis, abſque mora, quod iubetur, facit. Induti itaque eiuſmodi corporũ laruis nonnunquâ in deſertis, aut aliquibus domibus, ob malum quoddam anteà in iis perpetratum, inſignibus & famoſis, vti & in locis ſtrage nobilitatis, quæ eſt ipſorũ nequitia, homines perterrefaciendi omnes occaſiones captant. Hinc & non rarò vlulatus horrẽdæque voces ac gemitus, noctu potiſſimum ſtatíſque horis, non ſine hominum maximo terrore audiuntur. Cuius generis quoddam viſu horrendum ſpectrum apparuit Athenis Athenodoro Philoſopho, quod ſtridore aſpectúque truculento, dum perempti cuiuſdam manes celebrant, morem ſuperſtitioſum gentium ſedulò in poſterùm obſeruare iubés, quod ſacrum ac religioſum eſſet, poſt humata oſſa euanuit. Quare non immeritò eiuſmodi à dæmonibus diuexata loca, ſemper piis precibus aquáque conſecratâ expiari par eſt, & à maioribus nobis quaſi per manus traditus mos: quos quidem & nos tam in doctrina, quàm moribus ſequi conuenit. Quò enim doctores ſancti, temporibus Chriſti, tanquam veri fontis omnis boni fuere proximiores: tantò plus lucis ſapientiæ diuinæ præ cæteris habuiſſe meritò reputati ſunt.

Velocitas Dæmonum.

Loca apparentiſ Dæmonum.

Loca à Dæmonibus vexata.

CAP. XXI.

De poteſtate & malitia Dæmonum, an ſit æqualis: quòd eorum aliqui non adeò nobis ſint noxij, cachinnis potiùs nos excipientes. De Paganis, ſic dictis Dæmonibus & eorum pœna. An differant ab iis, qui nos dormientes infeſtant & mole quadam opprimunt, & quomodo nuncupentur? Medicorum in eam rem ſententia.

CÆterùm, cùm eiuſmodi dæmones non omnes æqualis ſint poteſtatis (vti & *ſuprà* mentionem eius rei fecimus) nec etiam vnius malitiæ, licèt omnes ſine vllo diſcrimine nihil niſi exitium ſemper ſtruãt: haud itaque & eos æqualiter malas operari operationes contingit. Nam quò ipſi ſunt pejores commiſſis ab iis ipſis facinoribus, eò & nos infenſiori proſequuntur odio, grauiora pro ſua virili nobis inferentes mala. Qua de re fit, vt aliqui nonniſi illuſionibus ac præſtigiis non ita noxij inter homines vagentur, alij riſu ac cachinnis nos excipiant: quorum non pauci in Nouergiæ nemoribus conſpiciuntur, ac in ſyluis Norlandiæ, cùm ibi montium plerique miris æſtuent flammis: & ſub ipſa glacie frequentiùs horrendi vlulatus ac fletus audiantur, deſcenſum vel aditum ad inferos inde haud procul abeſſe poſſe multi conjiciunt, tranſeuntes, amicorum more, amicè nihilominus ſalutare conſueuere, ſubitò tamen euaneſcendo fruſtrantur. *Paganos* nonnulli hos appellant: ac pœnarum, præterquàm damni, vel minimùm in poſterum formidare aiunt: apparent etiam,

Malitia Dæmonũ non æqualis.

Dæmones Pagani dicti qui ſint.

Paganorum pœna.

dum mortuorum animas ſimulant, ad ad montem Hechlam continuis flammis, vt Ætna, fumantem, euaneſcendo ſeſe recipere aiunt. At qui eorũ quaſi de induſtria, imbelles videntur, ac è minimis infimæque ſortis angelis, quos Thalmudiſtæ ex hominum pollutione natos eſſe, vti & *Incubos* falsò ſibi imaginantur, hi corpore perexiguo, vti pomiliones apparent, paruam lucem habentes propia ab eorum (vt relatum eſt,) exiſtẽtia, quaſi ſidera à propriis intelligentiis; tactu ob multam coacti aëris leuitatẽ, frigidiſſimi ſunt, vt quotidie nõ paucis eius rei periculum facere in ſomnis contingit, mihíque ipſi quatuor abhinc annis Neapoli agenti vſu venit, qui dum ſub auroram nitum in modum ab hoc phantaſmate comprimerer, manu extenſa, qua tanto me pondere leuarem, ſpectrum tetigi, quo nihil algidius vnquam ſenſi. Hos ſpiritus Græci ἐφιάλτας, quaſi equos ſuprà nuncupant: Latini verò, quòd dormiẽtes tanto premant pondere, vt ne moueri quidem, multò minùs in auxilium aliquem vocare poſſint, *Incubos*, ab ineubando; nos autem Hetruſco ſermone, ceu delirio obnoxios, aut quòd reliquas vanitates quòd decipiãt fingere aſſueti ſũt, Folletos nũcupamus. Medici huius mali hãc reddũt cauſã ex arte ſua: craſſioré nempe pituitam aut melancholiam, non in cerebro, ſed circum præcordia inhæreſcentem, quà per crapulam aut cruditatem turgeſcente, diaphragma pulmone premitur, craſſo autem vapore illinc in fauces & cerebrum aſpirato, vox ſupprimitur, ſenſus atque mens obturbatur, viſíſque triſtibus offunditur: ex quibus quidem cauſis, vt putà phyſicis, Incubum aliquando procedere inficiandum minimè, ita vt plurimùm dæmonum adſcribendum illuſionibus: quòd inde etiam patet,

Incubi qui, & eorum apparitio.

vbi in amplis ac ſpatioſis ædibus, multis ſimul dormientibus, eiuſmodi ſpectra moleſta ſunt, quæ ſi loco (vt vulgò aiunt) addita ſunt, locum potiùs, quàm certos homines infeſtare tùm dici poſſunt, malum aliquod iam patratum, aut iam certè adhuc patrandum, eo ſubindicant.

CAP. XXII.

De ſpecioſa Dæmonum ſanctitate ac religione: qua ratione Lares dicantur, & quibúſnam ſacrificijs conciliẽtur: quinam etiam ſpiritus mœrorem inducant aduentu ſuo & receſſu, & qua calliditate in eo vtantur? An ſpecies animarum defunctorum referant, an fugandi ſint & quo pacto? Larua ac Lemures qui ſint? Quòd homines ſint Dæmonum imitatores, vt potè qui reliquiis Sanctorum, ipſo etiam ſanctiſſimo Sacramento abutantur.

SVnt & alij, qui hoc habent peculiare, quòd in apparendo, magnam præ ſe ferant ſpeciem velut ſanctitatis ac religionis, omníſque boni potiùs, quàm alicuius mali, hac ſua hypocriſi; cùm ſuâ naturâ tamen ſint peſſimi, fraudes diſſimulantes hos, quòd ſæpè in magnis atriis vagari ſolent, Lares deluſa vocauit antiquitas, ſuffitibus ac ſacrificiis inſuper eos ſibi Zoroaſtris arte deluſa conciliare non addubitauit. Vtinam & hodie in hac ſumma Chriſtiana luce incautum vulgus, quòd hi ſeſe furtim inſinuãt, familiaritate quadam defunctorum amicorum ſeſe animas eſſe mentientes, non ita cæcos redderent, & ad id credendum non inducerent, cùm tamen rarò, niſi magno aliquo inflicto malo, ab iis diſcedant, vt inferiùs paulò aperietur. Neque id alienum

Lares ſic dicti Dæmones.

Mendacia Dæmonum.

num ab eorum natura videri poteſt, cùm ſemper plus damni dent in receſſu, quàm prima fronte promittant. Quamuis mira calliditate conſolandi triſtitiâ affectos, causâ venire ſimulent, diſcedentes jam nihil niſi mœroris, triſtitiæ, adde & extremæ deſperationis veſtigia poſt ſe relinquere conſueuere. Contrarij in his ita omnibus angelis bonis, in fine cõſolantibus, etſi nõ negauerim quãdoque & has animas eſſe poſſe, quæ vt corporum ſuorum vmbræ (ſeu vt Hebræi vocant צלמי nephe) quorũcumque phantaſiæ apparere diuino permiſſu poſſunt, noſtráque ad hoc ope & auxilio indigent. Cuius exẽplum factum eſt apud Gallos, vbi anima cuiuſdam V. Vilhelmi Corui, quæ dum flebili ac ejulanti voce ei, quæ fuerat viuenti coniux, frequenter appareret, adiurationibus denique conſtricta à quodam reuerendo fratre, Ioanne Gobo, vt quídnam rei eſſet, quídque requireret, ac cur in hunc modum affligeretur, referret, multa reſpondit, ex quibus nonnullis petitis, rebúſque obtentis, ampliùs non apparuit. Simile quiddam apud Apulos vſu veniſſe teſtatur Bartholomæus Sibylla, qui animam crebriùs ob ſua ibi commiſſa crimina diutiùs paſſurã retulit. Verùm cùm vt plurimùm dæmones ſub ſpecie animarum apparere ſoleant, ideircò minor fides iis habẽda eſt quæ dicunt: at ante omnia cautè procedendum, cum proteſtationibus & abjurationibus, ſintne bona numina, necne: quò veritas tandem eluceſcat. Hoc enim pacto quãdã decepit Sathanas Caſſini puellã, ſub D. Franciſci ſpecie: qua tandem re cognitâ, nec ei ampliùs obtẽperãs, tot tantáque perpeti fertur, vt cũctos accolas in mirũ traxerit ſtuporẽ. Qui ſpiritus, quòd nõ abſque magnis inciſſis terroribus viatores frequẽtiùs aggrediãtur, ex eo Laruæ, ac Lemures antiquitùs dicti ſũt. Horum quempiam noctu reperit in India Apollonius Thyanæus, ad Bracmanes cũ Damide diſcipulo ſuo pergẽdo, quẽ vbi ſtridẽtem vlulãtémque circa ingẽtes rupes, profundáſque Caucaſi valles, ſẽtiret, (admonito anteà Damide eius rei, quæ nã eſſet) hinc clamoribus, minis, ac inſultibus, quaſi arte artẽ deludẽs, expelli ac fugari comitẽ edocuit. Hoc ab ipſo ſuperiorũ dæmonũ nomine, quibus familiariſſimus erat, factum putandũ, quorũ auxilio & plura alia humanas vires excedẽtia perfecit. Ex iis náque id ſpectrum erat, quæ minis ac clamoribus non timidâ naturâ (vt Platonici ſibi imaginãtur) effugiunt; at quòd ob eorũ flagitia, hæc pœna eis iniũcta ſit; quorum idola Iaponij, ac Sinæ, qui quoſdã dæmones, quò eos à reliquorũ Spirituum turbæ cuſtodiant, adorãtes, crebriùs clamoribus ac virgis etiam, ni probè ſuo munere in iis cuſtodiẽdis fũcti ſint, cùm precibus ac promiſſis, quod volebant, non potiuntur, & impetunt, & cædunt. Hoc diabolicum barbarorum factum execrãdo ſcelere noſtris tẽporibus quidam imitari nõ erubuerunt, dum Sanctorũ reliquiàs, imò Sanctorum omnium Sanctiſſimi imaginẽ (horreſco referẽs) in flumina, quò aquis potirentur, temerè projecerunt: eãdémque, quò pluuia ceſſaret, ſub dio, vt madefieret, de induſtria, noctu reliquêre, eámque Mandragonæ vt cõſequerẽtur vel ſanctiſſimum Sacramẽtum aſino manducãdum porrexere. Quaſi verò homines omnium profligatiſſimi, ipſa vel elemẽta hac blaſphemia coacturi. Proh facinus indignum, ipſos etiã Chriſtianos, paſtorũ quorũdã ignorãtiæ cauſâ, aut philoſophiæ inani ſtudentiũ, aut certè poëtarum fabulis ac rhythmis vacantium, venationibus atque aucupationibus cõuiuiíſque indulgẽtium,

Laruæ & Lemures.

Homines Dæmonum imitatores.

S. Sacramenti abuſus.

Boni Angeli in receſſu conſolãtur.

Apparitio animarum defũctorum.

tium, ac vtinam non ſummæ auaritiæ incumbentium, quorumdam etiã abſentia, vt oues ipſis paſtoribus vel ſtertentibus, vel aliud agentibus tantis dæmonum fraudibus exponi ac ſeduci! Quod enim piis precibus, jejuniis, eleemoſinis, ac ſeria pœnitentia pii ac religioſi à Deo exorare deberent, hoc tam nefando reliquiarũ abuſu & ſuperſtitione, quâ non alia horrenda magis, ethnico more, per vim extorquere tentantes. Nec exẽplum Moyſis, qui amaras aquas proiecto in eas ligno, in dulces vertit, ipſis patrocinari quicquam poteſt, cùm nullam ampliùs vmbram corpore ipſo & lumine præſente ſectari par ſit, nec etiam minis, ſed potiùs piis ad Deum effuſis precibus eum vſum fuiſſe conſtat, id, quod figura ſignificabat, animo reſpiciens. Vivum enim noſtrum ac verum Numen nonniſi precibus piorum flecti, minis verò obſtinatorum multò magis exacerbari ſolet.

Moyſis lignum in aquã proiectũ

CAP. XXIII.

De noua nocendi cupiditate Dæmonum, quæ in prætereuntes & hoſpites non ſine dolore impetum faciunt; cur Deus eorum tantam malefaciendi poteſtatem augeri permittat?

SVnt prætereà & quidam alij dæmonum, inſignioti nequitia ac cupiditate quadam truculenta nocendi prædiți, qui in prætereuntes eminùs impetum faciunt, horrendũ in modum affligentes ac cruciantes: huius generis fuiſſe illos conſtat, de quibus in Euangelio legitur, Geraſenis magna damna inferentes, quíque Tempſanos celebres olim (vt Gentilium antiquiores perhibent hiſtoriæ,) populos in Brutiorum maritimis multis magnis calamitatibus affecêre, adeò vt quamplurimos eorum, vel ipſa nece, perinde ac violati hoſpitij iuris reos percuſſerint. Res profectò magna admiratione nõ indignę aliquibus in locis vſu venêre, vbi enormia patrata ſunt flagitia, Dæmonum ibi malefaciendi poteſtatem augeri, & hanc Deus permittat, quò mortales hoc tanto terrore, tantíque mali metu, & tartara reipſa, non vulgi opinione tantùm, alicubi exiſtere, vbi commiſſorum delictorum pœnæ commeritæ dandæ ſunt, & à tantis ſceleribus perpetrandis abſtinere addiſcant.

Dæmonum nocẽdi cupiditas.

Deus cur Dæmones malefacere permittat.

CAP. XXIV.

De Dæmonum mendaciis, quòd eorum aliqui ſint iis adeò infecti, vt in omnibus facilique negotio nil niſi ea affectent, quibus ita circumueniunt homines inficiúntque, vt melancholia obſideant, imaginationes perturbent, lymphatóſque prorſus ac furibundos reddant: non ſolùm id rigoris in homines, ſed & in bruta ad hominum ruinam exercentes, quid de ſuis pœnis remitti credentes.

ALij ſunt & mendaciis adeò infecti, vt & aſtantes nihil niſi mendacia loqui nullo negotio procurent. Nec vel hoc tanta admiratione dignum, cùm hi dæmones ſuâ præſentiâ non modò ipſos flagitioſos, in quos tanquam mancipia exercent ſuam poteſtatem, vt in Veteri Teſtamento videre eſt, vbi hos erroris ſpiritus, quò Ægyptios fallerent, & de Achab rege Iſraëlis ſupplicium ſumerẽt, pſeudoprophetarum ore miſſos legimus, vti & odij ſpiritus, inter Abimelech, & Sichimitas: at vel loca ipſa, in quibus conuerſantur,

uerſantur, contactu quaſi Harpyæ infernales ita fœdant inficiúntque, vt eà pertranſeuntes omnes lymphati ac furibundi reddantur: quemadmodum nō ita pridem Romæ in Orphanotrophio accidit, vbi vna nocte plus quàm quinquaginta puellæ factæ ſunt dæmoniacæ. Sunt & alij quidam, non ſolùm ipſa bruta animalia, ſed & homines inuadentes & occupantes, melancholico vtplurimùm affectos humore, quo tanquam inſtrumentum nacti idoneum, ad hoc turpe ac miſerum admodum abuti cōſueuere. Ex hoc enim ſecūdùm quietem horrendas ac triſtes cauſantur imaginationes: vigilātibus verò cogitationes turpes, curæ ſæuæ in obſcœna prauáque tùm verba, cùm facta ſæpius prorumpentes. Hinc ex eiuſmodi corporibus, templis Dei deſtinatis, dæmonum fiunt latibula: neque tamē tantùm animalium ſanguinem, ſedem animarum, corporeóſque inde factos ſpiritus, earum vehiculum ſubintrant, quòd refocillationis quicquam inde quaſi corporei ob viuificū ſentiant calorem (vt nonnullis Platonicis, ac Pſello præ cæteris viſū eſt) eùm omnino ſint incorporei, nec his aliqua noſtris cū corporibus cognatio: verùm potiùs quòd ſic homines occupando, neſcio quid ob Dei contemptum hac corporum obſeſſione ſibi refrigerij ac refocillationis ſentire videntur: quòd hinc maior noxa, noſtrorúmque corporum atrocior pœna attrahitur, hanc poteſtatem in nos, quaſi ſuo iure, nunc ob Adæ præuaricationem, noſtris delictis quotidianis auctam, vendicant: cùm eo pacto miſerandum in modum carnem contaminant, Dominum aſpernātur, diuinámque execrantur maieſtatem, cerebri corrumpunt ſpiritus, actiones vitiant. Denique ſic vibrant corpora immutántque, vt his obnoxia corpora, facilè ex viſus oculorúmque diſtorſionibus rigoribúſque ab aliis diſcernantur, atque hoc modo homines occupando corpoream tantùm quantitatem, ac non per illapſum ſubintrant, quod vmbratili faciunt contactu: alioqui ſecùs agere nequeūt, túmque numquam non peruerſas actiones exercent, ſi non pro libitu, at certè pro ipſorum poſſe.

Romæ vna nocte 50. puellæ dæmoniacæ factæ.

Dæmones nos ſic inuadendo quid refrigerij ſentire videtur.

CAP. XXV.

Quòd Dæmones inter tantos cruciatus aliquod hominum tormentis dent interuallum: licèt vſitata fraude eos effictione animarum exagitent, quas mulierculis ſe hominum interemptorum referre perſuadent: vbi tranſcurſim Pythagoricorum μετεμψύχωσις enucleatur ex contraria noſtrorum Theologorum aſſertione.

SIc enim obſeſſis, præter iam enumerata, inſuper & alia inferunt damna: non tamen continuò ipſos exagitantes, ſic namque prorſus perimerent, ſed ex interuallis imaginationes corrumpunt & priuant, atque ob id benefaciendi ſtatu, hinc & vſitata fraude ſeſe quorundam ob facinus aliquod inſigne interemptorū animas ſimulant, adeò vt Philoſophi Pythagorici. Perſarúmque magi, animarum tranſmigrationem crediderint, quod ipſémet Pythagoras, Italiæ Philoſophorum ſuæ ætatis facilè princeps, de ſe blaterare nō erubuit, qui primus repudiato nomine Sophi, Philoſophus dici maluit, ac per Tetractim iurare ſuos diſcipulos edocuit, ſilentiúmque in eis indixit: voce illa Dei nomen mm intelligens, à quo tandem poëtæ, dæmonum itidē inſtinctu, quò verum Deum ex pectoribus hominum excuterent, ſuum

Pythagoricorum & Perſicorum magorum doctrina.

Ioue m

Transmigrationis asserto-res animarum.

Iouem effingendi occasionem sumpsere. Hanc animarum transmigrationem, seu μετεμψύχωσιν amplexus est Apollonius Thyanæus, qui vt sapientiam sibi cõpararet, Gymnosophistas ac Brachmanes (ne dicam, vt Democritus ac Plato Ægyptios & Chaldæos) accessit, aliisque persuasit, dum quemdam leonem his Spiritibus obsessum Amasis animam habere circũstantibus eum ostendendo suasit, qua quidem opera vtinam & his nostris tẽporibus, vti olim, incerti vulgi fœmellas nõ deciperẽt, quę quod aliquos iis oppressos spiritibus quo perẽptorum spiritus manifestare, ac vbi homicidia patrata sunt, spiritibus corripi eosdem perẽptorum arcana propalate videant, ac multa apparentia bona petere: vix ab hac animo concepta opinione, qua horum, quos referunt, animas firmitet credunt, amoueri queũt.

Imagines animarum falsæ.

Animas autẽ has verè esse nullo pacto fieri potest, tùm quòd animæ propriũ minimè est, post discessum à corpore quẽpiã opprimere, sed statim ac (vt Theologi asserunt) corpus reliquit, trutinæ examini subjicitur à Michaële: & à sinistris appensæ, cũ dæmone, vt æternùm torqueatur: aut à dextris cum Angelo recedit, vt ad tẽpus patiatur, vel sursum pro sua natura propria auolans in omne æuum Deũ contemplando saluatur: tùm etiam quòd haud vllum, nisi quod informat corpus (vt & sæpiùs anteà me retulisse memini) in fortiori foras virtute corpus mouere potest, neque animæ, vt duæ formæ, vni corpori inesse queunt: quò vna vt motrix, altera vt forma existat: nec refert, quòd perẽptorum plura manifestẽtur secreta, aliquáque bona quærãt; pateat namque sceleris natura nil est, quod dæmones ignorent ac aliud simulent.

CAP. XXVI.

Spiritibus erroris aliam demandatam esse de nouo prouinciam, ne videlicet otiosi simus, vbi ratio eius redditur: eosdem etiam bruta ingredi non sine aliis hominum damnis diuino permissu in contumeliam ignominiámque nostram ex vtriusque instrumẽti testimoniis memoria dignis.

Dæmonũ quorundam munus vt otiosi non simus.

PRoinde perspicuum est hoc horum fallacium spirituum opus esse, eorum maximè, qui hìc apud nos Dei permissu relicti sunt, ne otiosi essemus, sed potiùs in continua decertatione cùm iis tandem lætâ victoriâ potiremur, maioréque merito æuo frueremur æterno: qui quidem spiritus vel bruta ingrediendo animalia, rarò non grandia committunt mala, aut ea protinùs suffocando, vt de porcis in Euangelio patet, quos à Domino facta priùs eius rei potestate, ad vnum omnes in mare proximum præcipites egere, aut ipsis hominibus maxima inferendo damna, interdum mortem ipsam, vt in veteri Testamento vsu veniisse claret, per eos Vtos, qui tot pueros, vti Mallei Maleficarum auctor satis denotat, prophetam Elisæum variis afficientes ignominiis, ac contumeliis, cunctos discerpserunt; ac etiam per Leones aduersus Samaritanos immissos, eò quòd alio modo, quàm loci pristinus mos erat, Deum cœli adorarent: vt & per alium quemdam Leonem, qui Semeiam videntem sanctum Dei verbum, minimè, vt ei præceptum fuerat, adimplentem dilaniauit, quem tamen deuorare, etsi famelicus abstinuit, neque vnquam nisi visus, dum eum aspiceret, recessit: necnon & per Lupos, Viennam adeuntes, (quod certè semper

Porci in mare præcipitati.

Leones contra Samaritanos.

Lupi Viennẽses deuorarũt.

ſemper apud antiquos prodigioſum habitum eſt) quàm plurimos homines occidẽdi, ac deuorandi occaſio extiterunt: vnde tum primùm inſtitutæ ſũt à Mãmerto Epiſcopo ſupplicationes, quò placatus Deus præſens ac futurum impendens malum auerteret: aliáq; penè innumera aliis in locis, per hos animãtes mala patraſſe viſi ſunt, qui tamen ob id, quòd inſtrumẽta dæmonũ fuere, quibus ad profuſionẽ sãguinis humani vſus eſt, omnes ſimiliter ac ſerpens antiquus ipſi, iuſto Dei iudicio, pœnas dedêre.

CAP. XXVII.

Dæmones poſt tot atrocia facinora creaturam rationalem dedignantes, ſic ea abuuntur, vt Energumenos variis modis penitúſque horrendis, non tamen ex æquo omnes, excrucient, cùm ſint inæqualia obſeſſorum peccata, ſic & eorum pœna diuerſa: Confeſſionẽ tamen multùm valere, cæteráque Sacramenta contra eiuſmodi incurſus, quod Spiritus odij præuidentes, ne debitas laudes Deo noſtro perſoluamus, linguam vinciunt, oculos præſtringunt, mutos denique reddunt.

PRætereà, hi ſpiritus apoſtatæ, ſimilia maioráque in dies & adhuc committere minimè ceſſant, longè etiam atrociora commiſſuri, ni diuina poteſtate, angelorúmque virtute cohiberentur, per quoſdam Energumenos (ſic quos obſidẽt Græcis dictos) quorum membris omnibus, in aliorũ hominum perniciem, ſceleſto ac turpi modo abutuntur. Nec tamen cuncti Spiritus ex æquo, vt dictum eſt, ac ſine diſcrimine moleſti ſunt, atque infeſtant, cùm ob inæqualia obſeſſorũ, quos in pœnã occupant, peccata; tùm etiam diuerſam ipſorum dæmonum occupantium poteſtatem, malitiámq; quibus æqua Dei bilance vni magis quàm alteri, nocere conceſſum eſt, pro ratione cuiuſque flagitiorum: ex quo fit, vt nonnulli in hac vita non ita affligantur: ſed potiùs quiete & gaudio infelici, minúsque ſolido frui videantur, in altera tamen æterna perpetuis ac æternis pœnis ſubijciantur. Eiuſmodi autem dæmonieci, vſque adeò nonnunquam his immundorum ſpirituum furiis agitati, conturbantur, vt vix vnus à tribus quatuórve, licèt robuſtiſſimis hominibus, ne damnum aliis dent, coërceri aut ligari queant, cùm alios interdum, vti & Caïn, tremulos reddant, aliorum membra tumore inflent ad libitum, linguam ad omnia conuitia effundenda inſtruant; quemadmodum per quamdam fieri Energumenam meis vidi oculis. Hæc tam petulans erat, vt neminem conſpicere poſſet, cui non occultas tectáſque quaſdam ignominias non palàm exprobraret, vnde non contemnenda mala oriri poterant, ſuſpicionéſque haud exiguæ. Hinc factum, vt nemo niſi priùs confeſſus, ad eam ampliùs accedere vellet, religioſis tantùm Sacerdotibus, atque non ita pridem cõfeſſis, tutus patebat ad eam aditus. Ex quo cerni poteſt, peccata ob confeſſionem, quam tamen abs re, vt & alia Sacramenta hæretici allatrãt, verè dæmonibus tegi ac abſcondi. Hoc videns regius Propheta, diuino afflatus ſpiritu, magno animi affectu exclamat: *Beati quorum remiſſæ ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata.* Atque hoc pacto miſerè occupatos continuò mutos reddunt, vt clarè patet ex Euangelio, vbi mutum dæmonem ejectum legimus: aut ita linguam vinciunt, oculóſque præſtringunt, ne Deo debitas laudes effundant, neque videant ſacrificium, neque luſtrali aqua ſe tingant, ipſas manus,

Energumeni à Dæmonibus obſeſſi dicti ſũt

Energumenæ cuiuſdã tormenta.

Confeſſio delet & tegit peccata.

manus,cætera liberi detinent, vt ipſemet in muliere quadam Macheratenſi conſpicatus ſum, anno reparatæ ſalutis humanæ, M. D. LXXIX. apud Confluentes, Calabriæ oppidũ, quò animo lubenti me recepi, vt quæ de ſacrata Virgine nulla vnquam tincta macula prædicabantur miracula,certiùs cognoſcerem. Quo quidem in loco commoratus totum triduum, quid miraculorum, quæſo, non vidi? Herniâ enim laborantem, eâ liberari: multis etiam annis quemdam morbo detentum; ſic & podagrâ afflictum, priſtinæ valetudini reſtitui vidi;muto cuidam vſum linguæ reddi; nonnullos erigi eliſos;multos dirigi mancos. Atque de his hactenus præſertim, cùm alio loco magis opportuno plura de his proſequi animus ſit. Nunc ad id,vnde digreſſus ſum,reuertor.

B. Virg. Mariæ miracula.

CAP. XXVIII.

An plures numero Dæmones in eodem Energumeno dentur? An illuſiones quaſdam ex falſis ſuppoſititiiſque imaginibus ingerat Dæmon: interim fidem non habendam Dæmoni: proteſtationémque & abiurationem contra Dæmonis illuſiones,& arreptiones exponit: licèt Dei contemptu omnibus membris, vt phantaſiam interuertat, abutatur.

HOrum itaque Spirituum plures numero in vno eodémq; Energumeno pro variis commiſſis, ita cõmerentibus delictis, ineſſe poſſunt, vnde & dæmonium, *Legio*, dictũ, pulſum eſt. Alij verò ſic nonnullas deploratas vetulas, quoſdámque fatuos deludunt pueros, vt certò ſibi perſuadeant,certis noctibus horiſque ſtatis, animas vocatas à ſuis diſcedere corporibus,ac mortuis ſeſe cõiungere: quod non aliunde, quàm à dæmonibus, phantaſiam eiuſmodi eum in modũ infidelitate corrumpentibus, proficiſcitur,quæ cùm nonnullis ſtolidæ credulitatis vulgi mulieribus referunt, quoſdam morituros prædicunt, cui ſi euentus correſpondet nonnunquam, dici vix poteſt,quantam telam errorũ inde texant, proprias eas animas eſſe; quod tamen factu impoſſibile eſt, vel iuramento affirmare audent: cùm nil niſi dæmonum præſtigiæ, quibus eorum phantaſiam peruertũt,reipſa ſint: qui quidem error,& aliorum non ita vulgarium mentes inuaſit: hos autem omnes in hoc labi ac decipi,vel hinc manifeſtum eſt. Multis enim abhinc annis cõtigit Fuſcaldi, vbi & nonnullis iis paſſionibus dæmonúmque illuſionibus obnoxij reperiebantur, ex quibus,dum quidam Carolenſis,nuncupatus M. Antonius, homo habitus ab omnibus veridicus probúſque,ſic corriperetur,vt non raro vera magis, quàm falſa pronunciaret, præſertim de quibuſdam, quos mors propinqua maneret. Hic vocatus à quodam reuerendo Sacerdote,viro bono ac ſtudioſo Ioanne Antonio Anania, (de quo,ni mihi frater eſſet, plura, quæ dicerem,non deeſſent) quem hæc res nõ latebat,adfuit promptus, ſerióque interrogatus; au,quæ de eo dicta de re ſpargerentur, vera eſſent? reſpondens,non negauit. Qua re,vti certa, à Sacerdote illo percepta,miſerum illum hominẽ, quò ab eiuſmodi animo præconcepta erronea opinione diſcederet,hortari non deſtitit: addẽs, quod erat neceſſariũ,has nõ mortuorũ animas,ſed dæmones ipſos eſſe, quibus fallacibus ſpiritibus fidem habendo,grauiter in Deum peccaret. Quare per Deum ac animæ ſuæ ſalutem eum obteſtabatur, vt præſentiens futuram eiuſmodi dæmonum arreptionem (præſentiebat enim eam) vel vbi iam

Dæmon dictus Legio.

arripi

arripi inciperet, se iis obsequi amplius nolle seriò protestaretur: quódque Deus hac diabolica illusione, mentísque vesania eum liberare vellet, ardentibus votis precaretur. His miser auditis obstupescens credidit, séque pro virili monitis obtemperaturum pollicitus est, acceptáque ab hoc venerando Clerico cereâ quadam, ac sacratâ imagunculâ (*Agnus Dei* vocât) hilari prorsus animo, domum suam rediit. Cúmque consuetus dies, quo anteà his illusionibus obnoxius fiebat, adesset, nec eo ampliùs arriperetur, súmâ affect° lætitiâ, Deo pro hoc beneficio gratias egit: Verùm altera ab hac imminente die ac horâ (non enim cunctis hebdomadæ diebus, at ob majorem Dei contemptum ignominiámque, tertiâ ac quintâ feriâ, his præstigiis dæmonum oppugnari contingebat) suam hanc solitam arreptionem instare, atque ab his immundis vocari spiritibus, quibus signis, non sine summa animi tristitia, ac mœrore agnoscens, in clamorem vehementem prorupit, se nimirùm, cum his spiritibus rebellibus ac impiis posthac abire, minimè decreuisse: quo clamore, domestici ferè omnes (quorum erant non pauci) experrecti sunt. Iis manè accurrentibus, cùm rei non essent ignari, rẽ ordine narrauit, séque multis verberibus cæsum, ac crebris se scribilatum vicibus ostendit, ac iam tum liberatus est omnino, pro quo Deo gratias egit maximas. Hæc cùm intellexissem, ipsemet talia coram inspicere cupiens, crebriùs ad quemdam stolidum ac fatuum, hanc dementationem (vt passim ferebatur) pati solitum me contuli, à quo cùm nonnulla intellexerim, quæ tamen posteà, nõ eo quo ipse dicebat, tempore euenêre, licèt alia plura vera protulérit; obtuiam mihi posteà facto dixi. Heus tu, iocatúsne es nuper mecum, an diaboli te decepere? Certè non (inquit) cùm alia & diuersa apud illos, quàm nos, sit temporum ratio: crebrò enim longiora sunt dierum, hebdomadum, mensium ac annorum, quàm nos numeramus interualla. Quid plura? multa intellexi de tempore Angelico ab hoc, quo quidem nihil stolidius vidi vnquam, quo non potui, vehementer obstupescens, non mirari, cùm miserum reuera, *quid distent æra lupinis* (vt aiunt) nescire perspicerem. Idem, vel simile penè fertur apud Lappios, quorum maior etiamnum pars ignem adorat, contingere, dum nonnulli eos, à quibus occulta scire cupiunt, cadere, magicis priùs mussitatis carminibus, æneáque rana præscriptis ictibus percussa, vel angue suis inspiciendo oculis, credunt miseri, cùm mortuis similes iaceant, proprias vagarum animas instar corui Armocratis Clazomenij, emittere, atque hoc magis, eos à corpore egredi imaginantur, quod inde experrecti, multa narrant, ac certa ab ipsis exoptata signa afferunt. Quæ tamen omnia ex dæmonum fraudibus, phantasiam horum interuertentium proueniunt. Simili modo, vt & apud Cumanenses, noui orbis accolas, ab eorum Prorure correptos (dæmonis id nomen est) occultæ eorum linguæ, quam *Piaces* (sic horum sacerdotes vocant,) Hispanis, eorúmque vulgo, manifestare magna piacula committere sibi persuadent.

Protestatio & abiuratio necessaria contra arreptionem & illusionẽ

Corolẽsis in protestatione sua cæsus & tandem liberatus.

Magica tractatus Lappij.

Cumanensium Dæmõ.

DE NATVRA DÆMONVM

IO. LAVRENTII

Ananiæ Tabernatis Theologi

LIBER QVARTVS.

CAPVT PRIMVM.

De deorum varia denominatione; habitu & cultu pro regionum varietate.

ÆTERVM, hi maligni ſpiritus, etſi non cuncti (vt dictum eſt) ex æquo tentant: nihilominùs, cùm omnes incredibili, quæ eorum eſt malitia, nocendi deſiderio flagrent, nuſquàm non gentium eſt, quò vlla abſque mora, quàm ocyſſima haud percurrant, vt quoſuis inuentos, non ſecus ac Leones deuorent: atque ſic, non ſolùm (vti *ſuprà* meminimus) noſtrorum oppriméndorum causâ, nullum non mouent lapidem: ſed & contra Dei æterni propoſitum, quæ poſſunt, tentare non intermittunt, etiam ipſis Elemẽtis, in quibus, quò nos crebriùs ignauiâ alioqui torquẽtes exerceant à Deo aliqua iis poteſtas, commorandíque locus datus eſt, ad hoc abutentes; per quæ quidem Elementa diuinos honores & adorationem ab omnibus gentibus, ſibi vt adſcriberent, ſedulò nec ſine ſucceſſu operam dedere. Nam cùm ex hoc, nunc ex illo Elemento, diuerſa prodigia oſtentarent, gentes à Dei veri cognitione alioquin toto cœlo aberrantes, ita attonitas iis reddidere, vt his deluſæ varios quoq; diuerſóſque deos, pro regionum varietate, ex quibus prodibant illa prodigia, ſibi effinxerint. Quare, ex his ſpiritibus nonnulli, dij cœleſtes nũcupati ſunt; aliqui ætherei: quidam heroes: aliqui marini; alij fontani, fluuiatiles: Dryades, Hamadryades, Napeæ, ac Nymphæ: Oreadéſque, alij.

Elemẽtis abutuntur Dæmones vt exerceãt

Prodigia ex elemẽtis locum dedere diis effingẽdis.

Deorum denomiatio.

alij ſub puellarum habitu, quem nunquam in veteri Teſtamento, ob quamdam eorum imperfectionem, qua & à Sacerdotio arcentur, angeli repræſentauere; vti ſæpe in Nouo factitatum ob Mariæ ſummam creditur gratiam; qua nimirum, muliebri forma, non proprietate, hi qui sũt aliis molliores, ſe ſuperinduunt; at vt maiori fallant decipiántque occaſione, qua dei deæque, ac in cœlo ſexcentæ fictæ ſunt nuptiæ, poëtarum fabulis. Hinc & adhuc hi fallaces ſpiritus furtim apud nonnullos, præſertim Biornios ac Finnos interdum, Nympharum apparent habitu, vbi familiarum more, hominibus inſeruire, eóſque à diuerſis fortunæ telis, quibus omnes expoſiti ſumus, defendere produnt, quemadmodum videre eſt apud Saxonem Grammaticum, qui horum Spirituum gratiâ, Frontonem quemdam nullo telo aut ferro vulnerari vnquam potuiſſe, ſcribit. Horum ſpirituum & alij vocati ſunt, Selecti, Penates, Lares, Indigetes, Semidei, Summani, Cabiri, Curetes, Corybantes, Telchines, Antidei, Patellarij, Medioxumi, Anculi, Dryopúmque lingua Pappi, quos omnes præuaricatores Angelorum ideò olim Romam conuocari datum eſt, vel propriis id dæmonibus per ſtatuas oſtendentibus, vti factum à Iunone Veiis ferunt, quò hoc comparente diuino lumine, ſimul ac Adam deliquit, ſignis ab angelis mundo oſtenſo, ac à Prophetis prædicto, omnes tenebræ expellerentur: atque vbi anteà errorum ingẽs chaos, inde vera lux, per totum emicaret terrarum orbem ob victoriam, qua Paulus ac Petrus, duo mũdi lumina, propria eorum morte potiti ſunt: omniáque illine ſanctæ religionis dogmata diffũderentur, vbi fuerant denſiſſimæ tenebræ, cuius luminis radij vtique ſplenderent, neque ibidem nunquam palàm eſſe tyrannorum metu deſiſterent, donec iniquitatis filius in mundo reuelatus myſterium ſuæ iniquitatis operaretur. Ac, vt quæ de reliquis reſtant perſequamur: ſunt eorum præterea non pauci, qui ſub vmbra verſantur, habitantes in ſecreto talami, locíſque, vt inquit Iob, humentibus, quò factum aiunt, vt Ieſus noſter, Mundi Saluator ſibi porrectum acetum arundine bibere noluerit.

Angeli cur à ſacerdotio arcẽtur

Præuaricatores Angelorum Romã conuocati.

Acetum cur Chriſtus non bibit.

CAP. II.

Spiritus aliquos ſeſe turbinibus, procellis & fulminibus miſcere ſolitos: alios imminentes futuráſq; calamitates prodigiis prænunciantes: varios in aëre ſtrepitus armorum concitantes, tympanis ſonantes, tubis clangentes, tenebras importunas mercatoribus etiam per deſerta inducentes, prodigioſa portenta in aëre procurantes, cælo & ipſo ſidera Lunámque euocantes, pluráque nobis damna illaturos, niſi Angelorum miniſterio conſtringerentur.

ATque alij perſæpiùs, ſeſe magno turbine, ingentibus procellis, horrendis fulminibus mali patraturi immiſcent: qui, vt feriant minimè obliquo, vtpotè quæ à naturali siderum motu proueniunt, ſed recto ictu feriunt; quò fit, vt profundis etiam in vallibus, nedum in ſummorum montium verticibus perimant, atq; ex his Phocarum pelle, aquilæ pennis, lauro ac hyacintho, ſuperſtites eſſe antiqui animaduerterent, quod vt mirabili Dei prouidentiâ; ita dæmonum, ſicut *inferiùs* oſtendetur, inſigni peractum eſt aſtutiâ. Præter hæc & hi

prodigiis impendentes calamitates spiritus prænunciantes.

ſpiritus, immenſis aliquibus impendẽtibus calamitatibus, varia prodigia, quaſi exultantes hiſce malis, oſtendere conſueuerunt, quemadmodum haud multis abhinc annis fecere apud Germanos, vbi eorum veſtimenta variis crucibus vt veſtium illorum erat textura, colore, quaſi ſanguine ſingulo quoque mane, vel per menſem integrum, inficere ſoliti ſunt: ac grandibus ſaxis apud Inſubrios, antequàm Galli Italiâ pellerentur, pluiſſe; quod & triginta abhinc annis, propè Sicilam in nouo orbe, factum eſſe, Hiſpani paſſim narrant, ac terribiles quoſdam bellicorum tormentorum ictus excitaſſe, prout hoc anno, cum hæc exararem, per totam ferè hanc prouinciam, actum eſt: Vulcano, hos excitatos ſtrepitus adſcribunt vulgò, ſed falsò, vti mihi videre videor, veluti ex horum æquali prorſus, ac in nullo differenti, ſiue eminùs, ſiue cominùs, frequentiori auditu facilè deprehenditur. Quòd ſi à Vulcano profecti eſſent, haud tam aſſidui forent, neque vbique locorum eiuſdem ſonitus audirentur. Dæmonum itaque & illæ in aëre excitatæ illuſiones fuere, vt *alibi* prolixiùs de eo dicemus. His etiam auctoribus, variæ militum inſtructæ quaſi acies, in cœlo comparuêre, veluti Machabæorum tempore, Hieroſolymis, & ante Titi obſidionem contigit; idémque quinquaginta abhinc annis ſuperioribus, eueniſſe apud Cimbros Sleuſuici, ac in Apulia ante Caroli VIII. aduentum, ſic & apud Sarmatas, Cracouiæ: vbi quidam Monachus cum Rege diu certare viſus eſt, Monacho tandem cedente. Nuper etiam Mexici, haud multo tempore antequàm expugnaretur, factum quoque id abhinc quinquennium, ferè perſex menſes, ante Turcarum obſidionem Thamaſi, ſic enim olim Nicoſiam, vrbem Cypri metropolim, nuncupabant, quod Poëtæ quoque innuiſſe videntur, dum variam in Ilij euerſione deorum in cœlo pugnam viſam canunt. Olim quoque Cimbricis bellis, & armorum crepitus, equarúmque hinnitus perceptos, antiqui retulerunt hiſtorici, & bouem loquelâ ciuilia bella denunciaſſe memorãt.

Strepitus in aëre vnde fiant.

Spiritus etiam tympanis ſonare à mercatoribus ad Cataiam ſe conferentibus, crebrò audiuntur, ad Lopum aſperrimum deſertum (ſic enim nunc quemdam Imai montis tractum appellant:) eoſdem etiam tubis clãgere, in quibuſdam Arabiæ eremis, frequenter audiri aſſeuerant: aërémque prope Carmaniæ deſerta, ac Cheſmuriam, extra Caucaſum prouinciam, tanta tenebrarum caligine, vt noctem dixeris, mercatores offundere, Marcus Venetus ſcriptor fide dignus affirmat. Et reuerà non eſt res adeò mira, hos ſpiritus, vt plurimùm in antris locíſque deſertis obſeruari, cùm ex iis ſint, qui Sanctorum pugnâ deuicti, ne per certa tempora noceant, Angelorum ligati ſunt miniſterio, quemadmodum qui Saram vexabat, in ſuperiori Ægypto à Raphaële vinculis cõſtrictus, vt ſacra affirmat Scriptura. Quin & alia prodigia in aëre oſtentare ſoliti ſunt, vtpotè faces, lampades, trabes, bolides, & chaſmata, qui etiam interdum effecêre, vt & ſtellæ, Lunáque ipſa, arte quadam præſtigiatrice, cœlo quaſi decidiſſe apparuerint, vti apud Poëtas factitatum per Theſſalas Magas legitur, atque etiam per Mahumethum omnium magorum ſceleratiſſimum, Arabes fabulantur. Hinc cuncti eius ſectatores

Spiritus tympanis ſonãt

Dæmones Angelorum miniſterio ligati.

Luna in insignia Turcarũ

ctatores Lunâ pro insigni vtuntur: qui nimirum omnes ita rerum simulachra ac phantasmata oculis obiecerunt, vt vulgus sic delusum, ea tamen veriora, quàm quæ apud Sacram, (vt prouerbio fertur) acciderint, sese vidisse crederet. Qua de re antiqui Poëtæ non veriti sunt scribere: *Carmina vel cœlo possunt deducere Lunam*: & illa, *Reluctantem versu deducere Lunam nititur*: ac, *Cantus è curſu Lunam deducere tentant*; *Et facerent, si non ara repulsa sonent*. Quod certè, quàm à veritate alienum sit, vel ex hoc liquet: quòd dæmones naturæ ordinem nullo pacto, vel si rumperentur, peruertere queant: ne dicam nunc de Lunæ magnitudine, quæ decidendo (licèt minimè posset, cùm cœlum, cuius ipsa pars est, nec leue, nec graue sit) terram quasi operiret, & sic vniuersam mundi harmoniam pulcherrimam destruerent, quod nullius creaturæ opus est. Solius enim Dei totius naturæ auctoris & conditoris proprium, vt eam pro libitu etiam destruere possit. Atque ea de causa fit, quòd hi nequam spiritus, nec vt cœli pars aliqua scindatur, nec vt pendentium aquarum fluxus desistat, nec vt ignis frigescat, cùm hæc naturæ vim excedant, efficere queant. Hinc etiam factum, vt Sathanas tentauerit, dum dicere vellet, an Iesus verè Dei filius esset, quò lapides panes faceret.

Lunæ magnitudo.

CAP. III.

De nefario turpissimóque concubitu: vtpote quomodo nuncupentur vmbratiles illi spiritus, secretis thalami locisque humentibus gaudentes: vnde ortum duxerit concubitus: heroës quinam & vnde sint: an hæc spectra quid seminis & vnde, & ad quid in eiusmodi congressu emittant: Lamiæ quæ sint, & earum confessio de abusiuo dæmonum commercio: an possint generare, & quinam ex iis orti sint: omnia non paucis & luculentis historiis illustrata, & dogmatibus Christianis ornata.

VErùm & his spiritibus adduntur qui in aqua obuersantur; non pauci sunt, quos Græci Panas, & Galli Dusios nuncupant: hos assiduè in Accubos, atque Succubos conuerti perhibent, quorum quidem nefario congressu, qui iam ex heroüm tempore initium sumpsit, quando & fabulæ primùm cœperunt, licèt nonnulli & ante Noë diluuium hunc tam nefandum ac abominandum concubitum cœpisse velint. Intelligunt enim per filios Dei in filias hominum irruentes, hos immundos spiritus mulieres admodum tùm lasciuas, ac petulantes inuasisse, quod factum aiunt mirâ dæmonum versutiâ, ob frequentiorẽ eorum cum hominibus societatem. Vnde tot deûm filij falsò dicti sunt, cùm reipsa hos sic esse impossibile fuerit, qui postmodùm tamen prodigiis quibusdam clari, etsi à dæmonibus ipsis potiùs ostentis, sceleribus ac flagitiis quantumuis nobilitati, nihilominùs per apotheosim in numerum deorum relati fuêre, quorum auxilia postmodùm

Cõcubitus quãdo cœperint.

Filij Dei cum filiis hominum.

ab

ab hominibus, vt pote diuorum in neceſſitatibus implorari ſolitum eſt, tandémque eò veſaniæ dæmonum operâ res deducta, vt eis non modò bruta, reptilia, ſecta, quadrupeda animantia immolarent, verùm & aues, piſces, animalia terreſtria cuncta, ac amphibia, fructus, flores, herbas, gemmas, vniones, metalla, ſua ſingulis; quin & carnes humanas. Proh ſcelus, creaturam ad imaginem Dei formatam, templúmque Deo conſecratum, his ſpurcis, ac ſceleratis idolis turpiſſimè deſtinari, eorúmque gratiâ deſtrui! Hinc videre eſt, res prorſus admiratione dignas, interdum, Deo permittente, eueniſſe: nam & per hæc ſpectra, (ſic enim hos ſpiritus in phantaſia, aut corporea apparentes ſimilitudine nuncupauêre) mulieres eorum paſſim ſtupratæ ſunt, ac etiam pueri: horrendum facinus! quod ne ipſorum quidem plerique ob naturæ præſtantiam patraſſe legũtur, interdum imminuti, atque adeò humanæ naturæ intellectus obſcuratus, ac voluntas corrupta eſt, vt multa de his, licèt impoſſibilia, tamen credíderint, dum quaſi duplicis naturæ inſertos, ſemideos appellarent, ac ſcriberẽt; cùm dæmones minimè cum his ita coïre poſſint, vt ex eo nefando congreſſu Heroës quaſi ex duabus diuerſis ſpeciebus, haud ſecùs ac muli naſcerentur. Non enim hi ſpiritus aliquid ſeminis (vt falsò nonnulli Platonicorum imaginati ſunt) emittere poſſunt; verùm ſic congrediuntur, vt hoc nefario congreſſu deceptæ gentes ampliùs recto aberrent tramite, hunc tam nefarium ac turpiſſimũ coïtum, vel etiamnum dæmones exercere non deſinunt cum quibuſdam certis fœmellis, vt & hominibus nõnullis nequam. Deplorandum profectò, homines ratione præditos, & per baptiſmum Chriſto vel iuramento obligatos, his diris infernalium furiarum illecebris adeò ſeſe mãcipare, vt & animæ ſalutem in extremum diſcrimen æternúmque exitum earũ causâ præcipitent. Quò autem dæmones verſipelles pro ſolitâ aſtutiâ miſeris fœmellis magis fucum faciãt, aliqua ſemina de induſtria adhibent, quibus vehementiori libidine accenſæ flagrant, atque has, quæ heroüm amore captæ ſunt, Lamias docti vocant, vel ob ſimilitudinem cuiuſdam monſtri, puellæ faciem referentis, cætera belluas: vel à Lamiis, dæmonum quodam genere, puerorum ſanguinem exugentium. Quod & Poëtæ innuiſſe viſi ſunt. Hinc Horatius inquit: *Nec pranſæ puerum Lamiæ vinum extrahat aluo.* Hæ longè ardentioribus libidinum flammis ſi iueni robuſtiſſimo miſcerentur, flagrant, licèt abſque ſeminis reſolutione, nonnullæ tamen huius nefarij congreſſus reæ deprehenſæ illud arte quadam à viris extortum interdum ſenſiſſe confeſſæ ſunt, vtroque enim vtuntur genere. Quod quidem ſemen etſi in neruos, venas, arterias, ac oſſa, cùm ſit naturâ opus, in quo Deus minimè eis vtitur, haud dirigere poſſunt, nihilominùs tamen ex eo, ſub certa naturæ diſpoſitione cœleſtíque influxu directo, aliquos & oriri, & ortam heroüm maiorem partem eſſe, negari non poteſt: qui quamuis reipſa ex ſpiritibus non fuerint propagati, fraudes tamen ac dolos eorum plus ſatis ſapuere. Sic natum perhibent Æneam ex Venere & Anchiſe: Bacchum ex Ioue & Semele: ex Marte Romulum, tótque alios antiquorum heroës ſexcentos: in hunc quoque modum ortum Alexandrum tradunt Ammonii Iouis ſacerdotes: ac Neronem Imperatorẽ, quem

Spectra quæ.

Heroës vnde.

Spiritus nihil ſeminis poſſunt emittere

Lamiæ quæ & vnde.

quem conceptum ex angue aliqui imaginati ſunt; vt Merlinum quoque Britannorum Annales: & Iapponij ſuum Xacam, pluréſque præterea, qui idololatriæ ac hæreſeon auctores fuere, vt & Lutherum hereſiarcam, ac Mahumetam. Quocirca admirando Dei iudicio ac prouidentiâ contingit, vt ſub tempus exortûs horum non aliqua bona & læta, vti circa Sanctorum Dei natales fieri conſueuit: ſed potiùs cuncta infauſta ac horrenda mala portenta, prodigia conſpiciantur, eóque magis dira metuendáque, quò cùm dicta, tùm facta eorum, peſtilentiora futura ſunt, vt vnuſquiſque ſibi ab iis, tanquam veneno animarum præſentiſſimo, cauere poſſit. Hoc etiam nefario congreſſu dæmones nonnunquàm vel inuitis miſeris fœmellis ſtuprum violentum inferre conſueuere, proprio tamen crimine mulierc̃larum, in hoc victis, iis potiſſimùm, quæ impuris cogitationibus in mente locum dant & indulgent, exterioribuſque geſtibus tandem produnt, quemadmodùm varias in formas concinnandis & torquendis comis; quæque omne ſtudium ponunt in exornando corpore gemmis, vnionibus, faciémque ceruſſâ aut ſtibio fucant, graphióque, & ſupercilia nunc hoc, nunc alio modo componunt. Qua de re non ſine cauſa mulieres nonniſi velatas capite, ob Angelos, templa ingredi præcipit; cùm non rarò vſu veniat, vt quantò magis dicto modo comptæ & fucatæ in publicum prodeuntes alios ad ſui amorem inuitare & allicere ſtudent, tantò potiùs hæc turpia dira ſpectra dæmonum eas in pœnam ſibi attrahant. Nec profectò mirum, diuinam ſapientiam tantopere hoc crimine offendi, quo facies à Deo ſumma arte effictæ ita fœdè deturpantur. Hoc etiam nefãdo libidinis genere dæmones & cum iuuenibus quibuſdam, forma præcellentibus, virginibúſque, libidinibus tamen aſſiduè ſe polluentibus, vti ſolet, veluti in Martea regione euenisſe Scoticæ teſtãtur hiſtoriæ, in qua haud multis abhinc annis puella quædam formâ venuſta & egregia, natalibúſque non minùs clara, diu detrectans coniugium, ventrem ferre reperta eſt; parentibus de eo, qui ſtuprum tale intuliſſet, ſollicitè inquirẽtibus, ſponte fatetur puella, ſe tàm noctu, quàm interdiu Veneré exercuiſſe cum adoleſcente quodam; quis verò, aut vndénam veniret, aut eſſet, ignorare. Ad quæ non potuere non parẽtes vehementer obſtupeſcere, angi animo, ac affligi; à famula tandem hominem quẽdam in cubiculo cum filia rem habere edocti, haud morâ interpoſitâ vlla, facibus, tædíſque accenſis, quòd nox eſſet accurrẽtes, recluſis foribus, monſtrum horrendum, ingens, ac omnem humanam fidem excedens, maximè terribile, à filiæ complexibus pendere vidẽt. Sacerdotẽ eueſtigiò vitæ moribúſque probatis accerſunt, qui cùm in recitatione Euangelij S. Ioannis verba illa exprimeret, *Verbum caro factum eſt*, dæmon non ſine maximo ac horrendo excitato ſtrepitu, terroréque incuſſo, & poſt ſe relicto, (more nempe ſuo) diſparuit, cubiculi tectum ſimul auferens. At fœmina hæc infeliciſſima triduò pòſt monſtrũ non minùs horrendum enixa eſt, quod, ne in familiæ ſummam ignominiam aleretur ac educaretur, extructâ, pro more, pyrâ, flãmis conſumptum eſt. Simile huic quiddam in Garothea accidiſſe referunt, cum quodam Succubo formâ conſpicua puella, venuſtum non minùs adoleſcentem, quo ſuis amplexibus potiretur, ſolicitante: huius rei factus certior Diœceſianus, iuuenem vt orationibus, ieiuniis, ac

Prodigia diráque omnia in ortu hominũ impiorũ

Mulieres velato capite templ'a ingrediuntur.

Succubotum congreſſus cum iuuenibus

Incubus coit cũ virgine.

Puella è Dæmone ſuſcepit puerum, & enixa eſt

pœnitentiâ haud fictâ, ſed ſeriâ, Chriſtianam vitam inſtitueret, locúmque mutaret ſedulò monuit. His piis iuuenis obtemperans monitis, à ſpectri illius ſceleſtis ſolicitationibus liberatus eſt. Habet loci, vt & nominis mutatio, neſcio quid occultæ proprietatis, ob Angelorum, quos propterea mutari ſcribunt, efficaciorem virtutem, ſicut ex Abraham & Sara videre eſt, atque Iſaac: qui, (vt Cabaliſtis placet,) filium Iſaac, quò magis in bonis proficeret, vtique in partem Auſtralem, vbi loci, Angelũ ſibi propitiorem eſſe non ignorabat, perrexit. Idem euenisſe Corinthi cuidam Philoſopho Apollonius Thyaneus aſſerit; quod etiam iam vix annis viginti elapſis alicubi (cuius nomini parcendum duxi, cùm præſentia exempla ſint odioſa) accidiſſe cum Accubo minimè me latet: quibus nãque obſcœnis congreſſibus dæmones vti conſueuere, corporeo tamen velamine ſemper tecti ac induti. Huic etiam non abſimile quiddam factum apud Forteam, Scotiæ æſtuarium, vbi dum nauis quædam nauigandi eſſet in procinctu, adeo procellis, vndis, imbribúſque extemplò exagitari, cõquaſſari, ac penè obrui cœpit, vt velis ac malo fractis ſciſſiſque nulla ſpes ſalutis ſupereſſet ampliùs: interea dum fortè nauta quidam, præ admiratione ac magno timore, clariori voce exclamaret, hoc eſſe opus à diabolo profectum, ſtatim vox cuiuſdam mulieris hac exclamatione perterrefactæ è ſentina à cunctis naucleris exaudita eſt, qua ſeſe in cauſa huius extremi periculi eſſe prodiit, (non ſecùs ac in Sacris de Iona legitur,) propter nefandam cõſuetudinem, diu multúmque quamuis inuita, inſtar ſtatuæ, immobilis ab ipſo reddita, cũ eo habitam. Quapropter rogare cœpit, vt hoc infauſto onere nauem leuarent, ſeſéque in mare præcipitarent. Quod cùm non ſine multis lacrymis conſternata ſupplex peteret, & rem exponeret, continuò ſacerdos qui in eadem naui erat, fœminam hanc, ne de infinita Dei in peccatores reſipiſcentes miſericordia deſperaret, hortabatur ſedulò; addens multa de paterno & propitio Dei in nos animo, qui omne propterea ſibi peccatum concluſerit, quo omnium etiam miſereatur, quare, vt ipſa vera animi ad Deum conuerſione, veríſque ex animo & corde profectis ſuſpiriis, doloribúſque ob commiſſa tanta peccata in viam rediret perſuadet; cui obſequitur mulier, Deúmque quo in ſeipſam criminis ream, non etiam in nautas animaduertat, lacrymans precari non deſtitit. Hinc ſubitò è naui quædam nubecula exiliens flammâ ac ſulphure dæmonem prodidit. Noui & ego aliam quamdam puellam, quæ toties ab Accubo clam opprimebatur, vt eam tandem huius miſeriæ tæderet, rémque totam amicis aperiret, idque non ſine lacrymis ac dolore, hæc tandem Dei auxilio, loci ac nominis mutatione etiam liberata eſt. Nec de fide iam dictorum, quòd res mitæ videantur, aliquid dubitandum, cùm longè maiora ac plura de Accubis & Succubis, quotidiana experientia, proh dolor! edoceat.

Pars Auſtralis propitior.

Dæmon mulieris voce in naui procelloſa ſibi cauſam periculi intulit.

Sacerdotis hortatio ad mulierculam diabolicam.

CAP.

CAP. IV.

De impiis ſuperſtitioſiſque Strigimagarum conuenticulis. An, quando, & quónam pacto Lamiæ deferantur ad diabolica conſortia; quomodo tam nefandus actus exerceatur & nuncupetur? Quis honor, quæque ceremoniæ ſatanæ exhibeantur: quæ etiam choreæ, quæ pariter ſympoſia peragantur.

AMaribus pariter ac fœminis nonnullis crebrò hunc nefandũ actum exerceri legimus, hunc *Dianæ* ac *Herodiadis* ludum vulgò appellant, ad quem nocte intempeſta frequenter admodum mulieres illæ miſeræ, anteà infantium quos eam ob cauſam non tinctorum atrociter iugulant pinguedine, pro vnguentis vſæ, ſambucea quam liniunt virgâ hircóque vectæ (cuius diabolus formam ſimulat, aut certè quòd eorum corruptæ imaginationi talem figuram imprimat,) obequitare ſibi ſomniãt. Hoc modo, non ſecus ac paleæ, turbine quodam per diuerſa locorum interualla deferuntur, donec tandẽ perductæ ad Satanam, quem ſummam Majeſtatem alto inſidentem ſolio præ ſe ferentem ac mentientem, omnium miſerorum miſerrimæ cernuæ, flexis poplitibus adorare non verentur; diuerſo tamen quàm nobis conſuetum eſt ritu, non faciem ſed terga illi obuertentes, capútque non in pectus, ſed in ſcapulas inclinantes; quod vel ex eis præſcripta lege aliter non permittente, vt etiam ex hac eorum nobis contraria natura innoteſcat faciũt, quo ab aliis diſtincti domini videantur. Hinc plures variis rhythmis eãtilenas altiùs tùm inſtructi canunt, diuerſorúmque generum pro libitu choreas à noſtris penitùs abſimiles ducunt: fœminæ námque poſt dorſum maſculis inhærentes retrocedendo ſaliunt, terga dando inclinant, capútque non ante ſed retrò, ſic pedem tanta cum agilitate eleuant, vt altiore arte, quæ humanam tranſcendat, doctæ facilè videantur: atque ſic ſaltantes, genióque indulgentes, multis lautis & opiparis epulis expleti, tam mares, quàm fœminæ (nec enim viri ab his nefandis ſpectaculis abſunt) tandem vſque adeò & corporum ſceleſtas libidines explent, vt ſæpe nonnullæ, quibus auerſa placuit Venus, vel bifurcato membro impeti eodem ſentiant tempore. Hoc quidem omnium maximè execrandum ac deteſtandum ſcelus, etſi nullo non tempore, (vt plerique aſſeuerant) nullàque non ætate perpetratum fuerit; in hac tamen poſtrema mundi ſenectute tantùm inualuit, vt niſi armatæ leges ac iura igne vltore contrà inſurgerent, nuſpiam non hæc peſtis ſerperet.

Ludus Dianæ & Herodiadis quis.

Ceremoniæ Maleficarum.

Epulæ Strigimagarũ & Dæmonum.

CAP. V.

An diabolicus ille ludus opinione potiùs quàm reipſa peragatur, vt à Dæmone Lamiæ ſic deferantur? An ea traductio corporum Dæmonibus, vt & Angelis conceſſa ſit? Quod exemplo multorum etiam ſine crimine delatorum illuſtratur. Conuiuiorum [illegible] *debinc apparatus deſcribitur, & ad ea quædam de ſale, nomine Ieſu, & Crucis ſigno non pretereunda ſilentio. Loca item in quibus hæc conuenticula celebrantur, cùm reuerà & ex eorum confeſſione tranſuehantur, quænam ſint.*

CÆterùm cùm non pauci eius ſint ſententiæ, hunc diabolicum ludũ non tam reipſa, quàm potiùs opinio-

ne ac ſtulta imaginationis dementatione fieri, penitùs aſſeuerando hæc in phantaſia, ob dæmonum inductam infidelitatem accidere, vti ex aliquibus dementatis ſe vidiſſe affirmant: hoc ſic opinantes equidem non valdè mirari, & ab eis, (cùm dæmonibus longè aſtutiores fraudes, ac ampliores vires non deeſſe haud inficientur) hoc edoceri percuperem, quídnam ſit, quòd tantopere id denegent, quaſi dæmones propriæ virtutis contactu corpora obſtinatorum præſertim id optantium, haud transferre queant, cùm & Angeli ſua ipſorum virtute, qua & in ſpiritus ſatis pollent, vt dictum eſt, alter prophetam Habacuc ad Danielem capillis per aërem à Iudæa in Chaldæam duxit; alter verò Ezechielem de Chaldæorum regione in terram promiſſionis tranſtulit; ac Philippum Azoto ad Candacis Reginæ Eunuchum Hieroſolymam, vti Æthiopum moris erat, viſentem trãſportatum, ſacra Scriptura demonſtrat. An, ſi Angeli id propriâ virtute potuere, & dæmones eadem opera nequeant? queunt profectò tantóque magis, quòd hi nefãdis ſceleribus, ſuperſtitioſiſque maximè ritibus, quibus præcipuè gaudent, ad id inuitãtur aſſiduè, ac vocantur. Quo etiam pacto Empedoclem Agrigento Crotonem ad Pythagoram ab iiſdem ſpiritibus tranſlatum, & Abarim quoque Hyperboreum ex Taurica Cherſoneſo eodem lectitauimus; ac Apollonĩ Thyaneum Româ Dicæarchiam octo horarum ſpatio ductum Philoſtratus affirmat, ac Simonem Magum in aërem ſublatum, vt *in ſuo Itinerario* Clemens aſſerit coram Petro factum eſſe; quemdámque Zenobitam Noruegium rectà ſub polum Arcticum à dæmone traductum, aſſeuerant nonnullæ hiſtoriæ Boreales; & denique, abſque criminibus tamen, Hillidium Diſentinum Epiſcopum per aëra Romam tranſuectum; ſicut & Albertum Magnum, tradunt. Sed quid opus eſt verbis, aliiſque exemplis; cùm & ipſum noſtræ ſalutis auctorem, Ieſum Chriſtum, poſtquàm carnem noſtram ſibi copulauit, dæmon tentator per diuerſa loca tranſtulerit. Quod etiam verum eſſe per eorum probatur conuiuia, ad quæ annis abhinc haud ita multis, quidam in agro Sabino curioſitate magis, quàm ſuperſtitione adductus acceſſit, vt num vera eſſent, quæ ſua coniux, in eodem crimine deprehenſa affirmarat: ſuis ipſius inſpiceret propriis oculis. Hic dæmonum miniſterio ſub hirci forma vectus, anteà tamen vnctus pinguedine, hac de re ab vxore ſua edoctus, ad locum tandẽ conſuetum peruenit, tot conuiuiorũ, ferculorúmque apparatus magnopere miratus: cúmque miſer vnà cum Satanæ iuramento obſtrictis mancipiis aſſediſſet menſæ, cibóſque omnis generis, at nullo ſale conditos deguſtaſſet, ſalem crebrò efflagitat, tandémque allatum, quaſi admirans, dulce nomen IESV nuncupando, in cauſa fuit, vt cuncti conuiuæ, (mirabile dictu!) cum toto horum conuiuio vel in momento euaneſcerent: is verò, cuius ore hoc ſanctiſſimum nomen prodiit, nocturno tempore in profundiſſimis tenebris, indumento quodam horribili, multis milliaribus à domo ſua diſſito, ſemiviuum relictũ ſe tandem videt; diuina tamen virtute ſubleuatus, Angelorúmque adiutus miniſterio, etſi non ſemper oculis cernantur, nunquam tamen nos ope ſua deſtituunt, ſi tamen gratiâ diuinâ haud deſtituti ſumus, id quod Eliſæus ſuo manifeſtat diſcipulo: biduo pòſt domum reuerſus eſt, auctórque fuit, vt quàm plurimi homines, plures tamen mulieres, quaſi

Translatio corporum poſſibilis eſt ſpiritibus bonis.

Delati ab Angelis.

Delati à Dæmone.

Delati ſine crimine.

Nominis IESV efficacia.

Conuiuæ & cõuiuiũ dæmonũ euaneſcunt.

Digitized by Google

quaſi ex ſiniſtro, (vt ſecretiores inquiunt Theologi) latere profectæ, aut vaſa fragilia magis, vnà cum ſua coniuge omnes igne concremarẽtur. Idem fertur quoque de quadam Lamia, nomine Lucretia, à proprio dæmone, ob auditum ſub auroram campanæ cuiuſdam ſonitum, deſerta ad ripam fluminis, à iuuene quodam inuenta, qui re cognita, etſi miſeræ ſilentium pollicitus, Iudici tamen indicium fecit, ex quo & ipſa ad ſupplicium rapta eſt. Præterea, nec deeſt eius rei exemplum de reuerendo quodam Sacerdote, qui domo exiens, rus more ſolito perrecturus, dæmone equo poſt terga ignarus, dicto citiùs eò vectus eſt. Cæterùm, cuncta ea loca quæ Lamiæ frequentant, (cùm minimè in omnibus ob benigniorem cœli influxum, regioníſque Angeli cuſtodiam, talia mala patrare poſſint) vt plurimùm & ferè ſemper, aliquo inſigni facinore ac piaculo nobilitata anteà fuere, quibus, quòd Angelorum quodammodo deſtituantur tutelâ, magis præualent gaudéntque: horum famoſa Nux apud Samnium Beneuentana collis, in Dania mens, ac Virgo in Gothia feruntur, quò omnes Strigimagas dæmonum operâ tranſuehi vulgò credunt; proinde hæc negantes ſatis errare perſpicuè patet. Nec propterea inficias iuerim, ea in phantaſia, (vt ipſi volunt) contingere non poſſe, cùm frequentiùs eo pacto eueniat: haud enim in poteſtate horum conſiſtit ſpirituum, noctu Solem ſupra noſtrum retrahere Horizontem, vt dementatæ eiuſmodi ſibi ſomniant mulierculæ, at quòd per aëra interdum non vehantur de vno in alterum locum, nil eſt quod impediat. Ex quo conſequitur nonnulla re ipſa fieri, quædam verò in earum corrupta imaginatione ac phantaſia tantùm per ſomnium, quaſi in mentem venire, quæ tamen in rei veritate eueniſſe, ſic miſeræ deluſæ, vel iuramento affirmare ſolent. De his, quæ in medium afferrem, plura mihi non deeſſent exempla. Verùm par eſt de immenſa Dei in nos miſericordia admodùm mirari, quòd vel Crucis ſigno, vel nomine IESV, etiam à malis prolato, extemplò hæc diabolica præſtigiatricia Sympoſia conturbantur, & euaneſcunt, quò omnium infeliciſſimi, has ſceleratas cõſuetudines frequentantes, diaboli impotentiam ac imbecillitatem videdo, eò promptiùs ad Deum cunctipotentem, omnis boni auctorem & fontẽ conuertantur, inque eum credant, ac gratiam, qua turpiſſimè ſua ſponte exciderunt, omni ſtudio recuperent: non enim eſt Deus perditionis, ſed omnis ſalutis & ſaluationis, ni ex nobis ipſis proficiſcatur perditio. Vnde fit, vt ejuſmodi miſeriis obnoxij, dum diuina celebrantur Officia, nihil mali percipiãt, cùm alioquin ſemper variis huc atque illuc impellãtur imaginationibus, curíſque conficiantur maximis, immò ad omnia perpetrãda nefaria ſcelera, ab his ſpiritibus armãtur & in arenam protrudũtur, cætero qui rarò fit, ne hi haud euaneſcãt ſpiritus hanc diuinam virgam, ſui exitij ſignum, olfaciendo, quod tantoperè metuunt ac reformidant. Magnum profectò myſterium antiquis Ægyptiis nõ ita incognitum, qui hominum ſalutem hac Dei figurâ, in qua plura continentur arcana in ſuis hieroglyphicis notabant, ſic cã vſi, poſtquàm huius characteris notâ, cuncti iuſſu diuino, ianuarum poſtibus ſanguine ſignatis Hebræi; ab Ægyptiis incolumes, illorum primogenitis omnibus ab Angelo interemptis, euaſerunt. Quin nec Arabibus abſtruſum, qui hanc diuinam imaginem in brachiis, quò à

Sacerdos quidam à Dæmone vectus.

Lamias tranſuehi non impugnat.

Crucis ſigno & nomine Ieſu prolato diabolica cõuiuia euaneſcunt.

Salutis hieroglyphica apud Ægyptios.

nonnullis calamitatibus tutiores forent, ſibi pingi volebant; quod & Platonem olfeciſſe, per ſuam decuſſē, coniecturâ conſequi poſſumus. Verùm, vt vnde digreſſus ſum reuertar, non me pigebit de iiſdem ſpiritibus, quæ vir quidam, auctoritatis maximæ ſuis vidit oculis, & expertus eſt, breuiter annectere. Aberat is peregrè negotiorum quorundam familiarium conficiendorum causâ, vnde domum rediens, cinctus & ſeptus eſt horrendâ noctis caligine quodam in loco apud vulgus nece cuiuſdam Hebræi infauſto, ex quo pergens maximo correptus eſt horrore, ignotâ tamen vllâ quæ ſenſibus percipi poſſet causâ; quod hinc euenisſe autumo ob amplam dæmonis tentando tum ſe accingentis poteſtatem, cùm in eiuſmodi locis, vt dictum eſt, plus quàm aliis poſſint, quare & iis magis gaudent: aut vt interemptorum violenta morte animas vel ſimulent, aut etiam quò malorum perpetratorum memoria refricetur, vel quòd eorum naturæ voluntatíque perſi læ multùm ſint conſentanea, ac ab Angelis non adeò prohibentur, vt olim fuere campi Marathonij Perſarū ſtrage inſignes; vbi diu multúmque hos ſpiritus oberraſſe, accolis infenſos armorum ſtrepitu, ac equorum hinnitu, haud pauci antiquorum teſtantur ſcriptores. Sic etiam nunc perhibent, Hanſem (ita enim ſpecioſam quamdam regionem in Hiberia vocant) perpetua caligine oppreſſam, ab hiſque apoſtatis continuò vexari ſpiritibus, vbi & equorum hinnitus, gallorum cantus, aliorum animalium voces audiri, apertè affirmat Aitonius apud Armenios hiſtoricus haud ignobilis. Sed, vt nunc cœptam hiſtoriam pertexam. Vix nē-pe decem paſſibus, quò in id vitæ diſcrimen inciderat vir ille, digreſſus aberat, cùm ſubitaneo hoc perculſus terrore circumſpiciens mulam inſignis magnitudinis in locō angu-ſtiori obuiam venire vidit, qua conſpecta vehementiùs perterrefactus, non tamen penitùs animum abiiciēs, ac deſperans, nec ab itinere cœpto deſiſtens; quin potiùs vires & ſpiritus reſumendo, ter inter pergendum ſigno crucis ſe muniuit, crebrioribus votis dulciſſimum IESV nomen implorando his ex omnibus quaſi periculis emerſus, animo præſenti ac alacriter proſecutus eſt, vt opinione ſuâ dicto citiùs currendo perrexerit: nec tamen id ſpectrum prorſus diſparuit, quinimò nunc maioris, nunc verò minoris magnitudinis viſum eſt, variáſque in formas mutari. Tandem prægrandis cuiuſdam moloſſi ſimilitudinem referens, quam ad finem vſque retinens, nunquam, modò hâc, modò illâc, oculis ſeſe objiciendo, moleſtum eſſe deſtitit, qui propterea ſtrictum enſem concitato curſu ei obuertit. Plus itaque ſatis hic furiis exagitatus, tandem ad ingentem rupem peruenit, vbi B. Virginis ſacellum extructum conſpiciebatur, quà & ei per callem prætereundum erat, eò loci, cùm ſe huic Numini ex animo commendaſſet, confeſtim id horribile ſpectrum tanto cum ſtrepitu & fragore, vt nihil ſuprà, euanuit, quibus adeò redditus eſt attonitus, terroréque percitus, vt ex eo in febrim, denique in trimeſtrem tertianam inciderit.

Decuſſis Platonica.

Locus infauſtus morte cuiuſdā Hebræi inſignitus.

Signo Crucis & nomine IESV fugatus Dæmon.

Moloſſi prægrādis ſpecie Dæmon apparet.

B. Virginis preces effuſæ quid recōciliationis præbent cōtra eiuſmodi ſpectra.

CAP.

CAP. VI.

Quánam ratione Spectra dicantur arma, canes, equos, cæteráque id genus metuere, cùm ſint corporis expertia: cuinam illud armorum dominium tribuendum ſit. An per aliquos homines, & per quos Dæmones operationes ſuas peragant? Exorciſmorum vſus in Eccleſia vnde, & ad quid inſtitutus? Reliquiæ Sanctorum contra Energumenos, fugandóſque Dæmones an aliquid valeant.

Spectra vnde dicantur arma metuere

QVòd autem eiuſmodi ſpectra, enſem, & cætera arma, equum etiam & canem metuere, dicuntur, non eò fit, quòd ictibus aliquibus vt corporea expoſita ſint, nec quòd Metallum hoc ſit ſub Martis dominio (quemadmodum nonnulli Platonici finxerunt) qui in rebus omnibus & ſympathiam, & antipathiam quamdã eſſe volunt, atque etiam Pſellus, qui ſtricto gladio per Anaphalangem dæmonem à quodam obſeſſo expulſum aſſerit. Spiritus enim ſunt omnis corporis expertes, nec inde quòd ij, quas aſſumpſerũt imaginibus quodam excellunt dominio, neque etiam ex ſuperioris huius ſpeciei intelligẽtiæ oppoſita virtute, cùm ſi hoc foret, haud plerique eiuſmodi omnes occurrentes armis euaneſcerent, ſed ij tantùm, (cùm diuerſa ſint dæmonum genera,) qui quodãmodo Marti ſubſunt: verùm id accidere, inquam, ob maiorem, quem propter hæc habent, animi vigorem, vnde haudquaquàm dæmones terrorem incuſſuri duobus apparent comitibus. Hoc enim vigore, quod cupiunt efficere prohibentur: præſertim cùm non ſemper quantò quidem optarent, nobis terrores incutere permittantur, diuina pietate repulſi. Præterea, ij malitioſi ſpiritus ſæpe operationes ſuas perficiunt per eos, quos diuexãt, Energumenos; tùm maximè, cùm terrei ſunt, aut ſupplicij afficiendi causà ſupernè miſſi, aut Maleficorum operà intruſi, hos ægerrimè deſerunt, ac vix ab eis diſcedunt, vel etiam exorciſmis, quibus ſancta Eccleſia, iam ex Apoſtolorum tempore (vtà Salomonis ætate, Hebræorum Synagoga) vti ſolita eſt; neque Sanctorum quorumdam reliquiis, quos, quòd de iis triumphũ reportarunt maximè formidant adeò, vt has, quaſi Dei opera, multis in locis fugere cogantur compulſi. Sic nec ob Euchariſtiæ præſentiam, vbi tamẽ non ſine maximo cruciatu perſiſtunt, etſi primæ naſcentis Eccleſiæ initio, vel à quibuſlibet in nomine IESV, aut Crucis ſigno, ab obſeſſis eiiciebantur, quod non ſine causâ factum eſt: quò enim gentes idololatræ ac incredulæ, eò faciliùs ad fidem Chriſtianam venirent miraculis crebrioribus opus tũ erat: cùm hoc non pertentandi cauſa, curioſitatéve quadam impulſi facerẽt, vt nuper perhibent Neapoli factum quadam in domo his vexatâ ſpiritibus nonnullis, in quo matulam ac ſcaphiũ proprios ob oculos inſperſerunt, ac effuderunt, atque olim Sceuæ filiis, circa quemdam dæmoniacum, qui nudi ac vulnerati non ſine ſumma turpitudine ac dedecore vel propriis domibus exire coacti ſunt, metu trepidantes: ſed vt quod ſancta Eccleſia Catholica ageret, potiùs animi pietate, quàm curioſitate aliqua imitarentur.

Dæmones opera ſua per energumenos perficientes

Reliquiæ Sãctorum ad Dæmones fugãdos

CAP.

CAP. VII.

Cur non adeò frequenter ac in primitiua Ecclesia Dæmones de fidelium corporibus expellaneur: ad quid & vnde sibi nouas maioréſque exorcizando vires assumant. An ritus Magici locum habeant Energumenis cogendis, & Dæmon à Dæmone pelli possit, cùm ministerium & cõmercium nobis interdictum sit? An omnes ex æquo dæmones possessos deserere cogantur? an denique omnium exorcizantium sit par potestas.

NOstra verò ætate, ex quo iam tot tantísque miraculis Ecclesia floruit ac confirmata est, non mirum cuiquam videri debet, si non ita crebrò vt olim dæmones eiiciuntur; præsertim cùm nunc sæpiùs, vt pios in fide exerceant, pœnísque castigẽt propter admissa delicta quodammodò relinquantur. Hi præterea spiritus sæpenumerò hominum delinquentium exorcizando interuentu, sic vires acquirunt, vt Energumenos deserere minimè velint: proinde Exorcistis summopere cauendum, ne exorcizantibus temerè quilibet adsint, qui etiã pro ea, qua pleni sunt calliditate frequenter, & sanctæ Ecclesiæ exorcismis aggressi, adeò reluctantur, quò Exorcistas tædio affectos deterreant: cùm tamen magico ritu, quibusdam scilicet superstitionibus, figuris ac characteribus, atque (proh nefas!) nimia pastorum negligentia, à nonnullis Græcis præsertim, quos nostris in regionibus ac Hydrũti, (Caloieros vocant,) impetiti quandoque parumper, ac nonnunquam multùm repugnare videantur, non sine maxima fraude; quo nempe pacto paulatim fidem è mundo auferre moliuntur: alioqui dæmonem, vbi maius malum non subest, ab alio dæmone, quantumuis superioti, ac interdum dispari, expelli non contingit: hoc enim modo quo Græcis exploduntur, à corporibus tantùm, maximis intereà animabus tenebris immersis, excedunt; cùm id, quod forsan anteà pœnæ tantummodò erat, procul dubio assentientibus in culpam cedit: qua de re nec iure aliquo cogi hoc pacto, quin grande eo committatur peccatum, Energumenos vt relinquant, possunt, hócque magis, quò nobis omni commercio, omníque familiaritate dæmonum seuerè interdictum sit, nec eorum ministerio, ob quod nos polluimur peccatum, vti fas est; licèt id sanctis ac iustis quandoque concessum fuisse legitur, vti diuo Iacobo, qui vt Hermogenem ei afferrent, iis iniunxit: ac Simoni Iudæ, qui vt dæmones proprias statuas suas destruerent confringerétque eis præcepit. Sanctis etenim, vtpotè membris Deo ipsi insertis, obediunt, velint, nolint, propter eorum merita, etsi eis naturâ superiores sint; nihilominùs tamen diuino arbitrio & voluntate, iustis causis & rationibus hoc exigentibus, sæpè à pugna victores recessere. Idcircò diuersis angelis etiam, ne ampliùs, vel per tempora, de eo tamen quo tentãdo vitio superati fuerunt per tentatũ quempiam accedant, vinciri feruntur. Nec dum corpora occupant, eo ipso tentare dicuntur, cùm in hunc modũ obsessi ratione impediantur, vnde nec in merendi, neque in peccandi statu esse possunt; tùm præsertim, cùm imaginandi potestatem conturbant: non enim hanc continuò vexant, sed interdum tres quatuórve dies, & ampliùs ab eorum desistunt vexatione: interdum sic animæ concentrant potentias, vt vel proprium motum impedire videantur, vti satis ritè perspexit

Cautela pro Exorcistis.

An Energumeni cogendi magico ritu.

Ministerio Dæmonum vsi sunt aliqui Sancti.

Obsessi in statu peccãdi nec meritẽdi esse possunt.

xit Ioannes Baptiſta Attendolus, vir pius, in linguarum cognitione verſatiſſimus, omni ſcientiarum genere peritiſſimus, Dux Capuæ, cùm quemdam exorcizaret Energumenum. Prætereà non omnes dæmones ex æquo ſic poſſeſſos deſerere coguntur, cùm ob varia occupatorum crimina, tùm etiam non minùs diuerſa ſpirituum occupantium genera: adde quòd exorcizantium omnium non ſit par virtus & valor, perinde, vt cùm circunſtantium non ſunt tantæ virtutes, quæ è diametro quaſi, penitúſque dæmonum vitiis opponi poſſint: ex quo conſequitur (vt & dictum anteà,) quòd non tantoperè exorcizantium præſentiam, vim, & authoritatem reformident; immò, quòd inter exorcizandum alij eis quaſi auxilio veniũt, ac occurrunt ſpiritus, quorum aduentu majores vires recipiunt.

Exorcizantium non eſt par poteſtas.

CAP. VIII.

Quòd malignorum ſpirituum muti ſint omnium nequiſſimi & difficiliùs abigi cogantur: an quid habeant dominij in voluntatem noſtram, cùm nec peccati neceſſitatem nobis imponant? An teneantur ea, quæ noſtri ſunt cõmodi, ſalutíſque manifeſtare, eorúmve menita ſphernenda ſint, cùm vix vllum vnquam nec poſſint in bonum finem compellere? Ad quæ multa de ſomniis, eorum interpretatione, reuelatione dormientibus facta, ſuperſtitionibúſque & illuſionibus, quibus ſibi Dæmones fidem concilient, paſſim tanguntur.

Spiritus omnium peſſimi, muti, & difficiliùs pulſi.

HOrum verò ſpirituum omnium peſtilentiſſimi ſunt muti, qui exorcizando haud exire adiguntur vnquam, niſi vt eo, quo cæteri loquantur modo, niſique loco moueantur. Qui quidem ſpiritus, etſi varia ac diuerſa morborum genera noſtris corporibus infligant: animabúſque miras imaginationes excitent, quibus ſic noſter afficitur intellectus, vt oculus non clauſus rerum ſimulachris: in rectam tamen voluntatem non eſt his vllum imperium, cùm hoc Dei iantummodò ſit. Ea itaque ſola, in homine verè immunis ac libera remanſit, non tamen à miſeria, poſtquam Adam præuaricando mundo tantùm attraxit malum, nec à peccato, niſi per Filij gratiam, ſed a neceſſitate, à qua & antè, & poſt hæc animæ facultas ſemper fuit libera. Nec tamen propterea dæmones, quòd nequeunt peccandi, ſic etiam non poſſunt peccati neceſſitatem afferre, cùm in phreneticis imaginatricem virtutem impedire, ac in lethargicis memoriam conturbare, ſæpe cernere liceat. Ad hæc, hi rebelles ac tenebrarum ſpiritus haud ſemper tantas nobis tenebras offundunt, quamuis ipſimet nil niſi tenebræ ſint, nec tanta nos caligine inuolvunt, vt omnem lucis conſpectum è medio tollant, cùm multa, quæ hominis commodum, non tamen æternum ſpectant, propitium dæmonem Socrati reuelaſſe compertum ſit. Neque hoc mirum, cùm & hæc, & alia prætereà, quæ æternam cõcernunt ſalutẽ & veritatẽ, eáque quæ tacere, quàm propalare maliẽt, qua laborant inſigni perfidiâ, manifeſtare tamẽ compelluntur. Sic & cùm deceptũ veniunt, quò optatis faciliùs potiantur, res ciuſmodi, quas tectas ſepultáſque vellẽt potiùs, oſtẽdũt: alioquin intellectũ illuminarẽt, quod tamẽ minimè, cùm omninò charitate vacẽt, efficere queũt; nõ enĩ quod naturâ poſteri*, niſi quod prius eſt, obtineãt, poſſidere valẽt. Quocirca omnia, quę ſecũdũ quietẽ in ſómniis,

Genius Socratis quid reuelarit.

infidelibus, præſertim, & aliis peccato pollutis obuerſantur, & monſtrantur (publica ſi excipias, ad quæ mittuntur ipſi Angeli, vt cernere eſt apud Pharaonẽ) numquã nõ per hos manifeſtãtur Spiritus, vt etiam Socrati factum legimus, cùm, quod de cygno ſomniarat, eius in ſomno quoque accepit interpretationem; ac etiam Galeno, qui, vt infirmo cuidam venam ſecaret, dormiendo edoctus eſt. Quod etiam videre licet ex Æſculapij templo apud Pergamum, ac Podalirij æde, qua vtrobique dormientibus ægris morborum remedia oſtenſa ſunt. Sic & ex columnis Herculis, ad quas quæcumque antiqui ſcire deſiderabant, reuelabantur. Ita etiam ex Amphiarai fano, Serapidis ad Canopum delubro, Heliopoli Solis templo, vbi ſacerdotes literarum obſignatarum ſenſum vel ad vnguem Adriano Imperatori retulerunt: atque Paſiphaes Ardalíque ara apud Hircanos, & Iſidis quoque Bumaſte: quibus (inquam) interdum, cùm crebrò & ab Angelis altum altius ea nuntiantur, quæ vulgò *Fortunæ munera* appellant, oſtendi contigit: quibuſdam præſertim inſipientibus, ceruicoſis, ac prauis, quibus fortuna Philoſophorum more amica eſſe ſolet, quò his aequiſitis ampliùs & alia ex dæmonum voto peruersè agere pergant. Quod tamen non ſic accipiendum, quaſi hi ſpiritus diuitiis aliquem pro arbitrio cumulare, & ſpoliare queant, etſi interdum nonnulli aliquid pecuniarum adjeciſſe reperti ſunt: ſed quòd iis, quò homines fallant ac tentent, oppugnatum veniant, cùm iis affluentes facili momento libidinis ac ſuperbiæ vitiis ſeſe dedant. Hinc non abſque cauſa, Saluator noſter toties in diuites inuehitur: his enim nil eſt, quod nos ſegniores ad amplectendum veritatis ac iuſtitiæ viam (quibus ingreſſi dæmonum laqueos euitabimus) reddere queat. Inde etiam earum copiam nonnulli Theologi ſpernere conſulunt; vti ſalutis animæ maximè noxiam ac peſtiferam luem: cùm non infrequenter, vbi theſaurus, ibi & cor hominis eſſe ſoleat: vel ipſa teſte Veritate, atteſtante. Ab his porrò ſpiritibus admonitum & Alexandrum, vt ſuis à ſerpentibus morſis militibus hiperbaton ederetur, ac Lyſandrum quoque fuiſſe, narrant, vt Aphutim vrbem, obſidione, qua eam cingebat, ſolueret: licèt & à bonis Angelis, quoniam reges, id proficiſci potuit. Nec tamen dæmones vnquam aliquos in bonum finem, ſiue bona naturalia, ſiue moralia ſpectes, peregêre, quantumuis ſæpenumero pluuias, imbréſque terræ ſiccitate maximè id expoſtulante, ſicut & ventos nonnullis ſecundos, concitaſſe viſi ſunt, arque etiam aſſiduè contemptores religionum, increpauerint, obiurgarint, caſtigauerintque, vti Dionyſium Syracuſanum, Phlegiam, totque alios, quanquam prætereà haud pauca, quæ bona viderentur, in ſomniis prædixerint, vti & per ſtatuas contra aliquos, quos tandem pœnis multarunt, locuti ſunt: quarum rerum exempla gentilium ſuppeditant hiſtoriæ. Quæ omnia & ſingula, non quòd hominibus bene cupere, vel etiam facere velint, voluntate eorum huic maximè repugnante, ſed quòd ſuperſtitionibus ſuis illuſionibuſque maiorem fidem & authoritatem iis concilient. Hinc & propria eorum templa ob neglectam, vel parum cultam religionis ſuperſtitionem, iis ipſis authoribus igne periêre, vti Apollinis templum Delphicum ter, Dianæ Epheſi bis; Cereris quoque Mileti, Argis Iunonis, & Romæ Apollinis, vti nimirùm his rebus

Somniorum interpretatio dormientibus frequens.

Reuelatio ex templis & aliis locis petita.

Dæmones non poſſunt ditare pro arbitrio.

Spiritus monita non ſpernenda.

ſuam

ſuam potentiam, vindictámque oſtentarent, ſuóſque cultores magis alliceret. Tota etiam Potitiorum familia, ſpretis Herculis ſacrificiis, vel vnius menſis ſpatio extincta eſt.

Potitiorum familia.

CAP. IX.

Dæmones pro vitiis, quibus præualent homines oppugnare, claſſibus aliquot diſtinguntur: ijque pro aſſumpta ſibi ab elementis, quæ inhabitant, virtute fiunt aliis nocentiores. Qui ſpiritus ætherei, aërei, aquei, terreſtres, ſubterraneique nuncupantur ab operatione nocendi dominatrice: eos Gentiles pro libito, falsò tamen, cognouerunt, etſi cœleſtium nomen ſibi tribuerent: cùm ſigna in cœlo nulla producere aut oſtendere potuerint: hicque ſigna aliqua, quæ aliàs in cœlo apparuerunt, vt ad rem facientia non inſulsè referuntur.

Dæmones claſſibus diſtincti.

AD hæc non cuncti æqualiter quibuſuis malis infligendis gaudent, certis enim claſſibus quaſi diſtincti, his, in quibus præualent vitiis, homines oppugnant, mira aſtutia acie hac inſtructa, de quibus ducē ſuum Luciferum certiorem faciunt, variis nēpe hominibus, quos hinc inde per orbē tentationibus aggreſſi sūt, hoc & frequenter corporis adſcita ſimilitudine feciſſe niſi ſunt. Horū quilibet ea, quæ inhabitat elementa, cōcutere vel conturbare magis poteſt alio: vnde fit vt æthera incolentes, quos Silurion nuncupant, etſi reliquis minùs noxij, varia emicantia ſigna prodant, hilares ſemper, mortalium damnis gaudentes, ruinis, calamitatibúſque omnis generis præ lætitiâ exultātes quaſi, veluti qui aërem inhabitant, quos nonnulli, falsò tamē, errorum, vti nos, pœnitere imaginātur; cùm ex quo ſemel ſe à Deo auerterunt, nunc minimè in viam redire nec velint, nec poſſint. Hos heroas dixit antiquitas: atque ex eo quòd quibuſdam incantationibus aërem in nubem ac pluuiam cogerent, Neophidectas, Græci vocauere; hos nimbos, ventos, grandines, ac fulmina iaculari, ac etiam lana, cera, argilla, lapidibus, ferróque pluiſſe ferunt. Verùm ex his, qui in aquis degunt, marinos fluctus nauigantibus ſubmergendis intenti concitant, qui olim quoties res ex ſententia in perdendis hominibus minimè ſucceſſerat, quaſi tempeſtates compeſcendi gratiâ adeſſent, nautis ſeſe oſtendere, vti Nymphæ ac Tritones, etſi frequentiùs ſub quadam luce Caſtorem ac Pollucem antiqui dixere; hanc & Angelorum miniſterio conſpici non negauerim, præſertim nauigantibus bonis ac fidelibus: qua quidem in re Philoſophos huius lucis cauſam à natura aut caſu petentes errare, alibi diximus. Terreſtres verò, qui ſolùm variis malis terram diuexant, horrendis terræ motibus ſæpè imminentium malorum ſignis adeò conquaſſantes, vt & flumina relictis alueis curſum aliò dirigere viſa ſint, montes quoque non minùs concuſſi apparuere. Ex his nonnulli cæteris nocentiores, ſubterranei ſunt, in ſpecubus latitantes, vti olim in antro Trophonio reſponſa dabant, ac in puteis abſconſi, lucifugum genus: aſſiduè ad tartara tendentes, vnde Stygiam aquam haustam ad nos perferunt, quâ vſque adeò elemēta ipſa inficere ac corrumpere ſolent, vt quaſi ex Babylonica arca horrendam hanc noſtri temporis luem excitent, ſuâ virulentiâ, ac contagio longè latéque omnia vaſtātem, ignotam Græcis, Latinis, ac Arabibus, quos nequam ac diros, feraléſque ſpiritus, Alaſtores, ac Palameos anti-

Spiritus aquis prædominātes

qui dixere, hoſque dumtaxat, aquam & aërem corrumpẽdo, corporibus, vt dictum eſt, frigidis paſſionibus officere, ac incommodare, ſicut cæteros animis inſidias parare, plerique ex Platonicis aſſerunt, horum quẽdam ſub vetulæ forma oſtendit Epheſi Apollonius Thyaneus, in quem grãdi lapidũ aceruo immiſſo, ceſſauit epidemia omnis horũ ſpirituũ, in nos poteſtas à noſtris commiſſis delictis profecta, iuſto Dei iudicio. Nec gentes aliquã ignorantiæ causã allegare poſſunt, lumine illo æterno cœlitùs demiſſo, in ipſo medio orbis terræ ſatis diu iam fulgẽte, hos tenebrarũ ſpiritus, ſi voluiſſẽt, nullo negotio cognouiſſẽt: vel ex hac re ſola, quòd etſi horum plerique ſeſe cœleſtes eſſe mirum in modum iactitarint, numquã tamẽ aliquid ſigni in cœlo producere, aut oſtẽdere potuêre, ſicut apud Hebræos Ioſuë veri Dei cultor, cuius iuſſu Sol ipſe immobilis cõſtitit, & Ezechias, in cuius gratiam contra naturæ curſũ aliquot gradibus retroceſſit: id quod & Iudæi, dũ ſigna, veritatẽ eminus ſubolfaciẽdo, à IESV, Saluatore noſtro quæſiuere: quod tamẽ, ne hac etiã in parte eis deeſſe videretur, ſed potiùs ad ſe cõuerteret, in ipſa cruce pendens in mortis articulo oſtẽdit, quò horũ ſcribæ, hoc miraculo admoniti, certũ de eo, vt ab increata Veritate factum, arrhabonẽ noſſent, haberẽtque Solis ſcilicet vniuerſali Eclipſi per totũ mundũ, in ipſo tamen pleniluniotã admirãda, ac præter omnẽ naturæ ordinẽ, vt vel ex hac verũ Deum de Deo vero, dẽque lumine lumen, modò ipſi tenebras non plus amaſſent, ſatis perſpicuè oculis cernere potuiſſent, cùm Dionyſius Areopagita, ſummus Philoſophus, vel Heliopoli id conſpicatus, dixiſſe feratur: *Aut Deus naturæ patitur, aut tota mundi machina diſſoluetur.*

Dæmon ſubterraneus ſub vetulæ forma.

Signa in cœlo quorum gratiã apparuere.

Solis eclipſis vniuerſalis in pleniluunio.

CAP. X.

Dæmonum poteſtas licèt ampla ſit, maliſque quibuſuis infligendis etſi gaudeant, non iis tamen ea omnia tanquam authoribus ſunt referenda: mala autem hæc, quibus ob peccatum obnoxij ſimus quatuor ſunt: ex natura videlicet, miniſterio, noxa, ac maleficio profecta: illa verò pœnarum genera quæ ſint, eorum effecta & cauſæ latiſſimè demonſtrantur.

POrrò quantumuis dæmonum poteſtas ſit ſatis ampla, nõ tamẽ omnia quæ eueniunt mala, ipſis authoribus referenda ſunt. Nam, cùm quatuor ſint pœnarum genera, quibus cuncti ob peccatum obnoxij ſumus, naturæ, nẽpe miniſterij, noxæ, ac maleficij. Ex natura tùm mala prouenire dicimus, cùm hæc à motu cœli, certóque ſiderum influxu promanant. A miniſterio, quoties Deus per Angelos iuſtitiam ſuam exẽquitur, ſicut Angelus pertranſiens Ægyptiorum primogenita peremit: atque etiam cùm ex Sennacheribi Aſſyriorum regis exercitu centum & quinquaginta hominum millia trucidauit, ac Balthaſarem Babylonis regem domi, vaſis abutentem, occidit. Noxa verò tunc, cùm Deus pœnas exigens, aliquam plectẽdi, tamen ipſis nequam ſpiritibus facit poteſtatem: qua nullo nimirùm modo niſi diuino iuſſu vti poſſunt; nihilominùs, cùm noxæ adſcribuntur, nõ tam Dei mandatum exequuntur, quàm ſuum explẽt deſiderium, ſponte ſuâ malitiâ adducti. Quapropter haud vnquam ab his aliquid effectum, ſiue ſub boni, ſiue mali prætextu, vel quod naturæ referat, aut accidentis tantùm redoleat formam, quod tandem

1. Naturæ malum.

2. Miniſterij malum.

3. Noxæ malum.

dem malis cedendo in pœnam, bonis verò æternum cedat in bonum, eis malo non adscribatur. Hinc tot tantáque portenta, prodigia, ac mira cuncta noxæ effecta, his olim fieri gentibus, vt & impræsentiarum cūctis infidelibus, quibus magis eorum stabilirétur superstitiones, diuinæ iustitiæ nutu, permissa sunt. Quo factū, dæmonibus procurantibus, vt Anthei cineres eruti, imbres cierent, ac Mineruæ penes ædes, sacra non putrescerent, & Pethiliæ in Philoctetis sepulchro cinis vehementibus ventis expositus non dissiparetur, atque Paphi à Veneris tēplo, cùm vbique circumcirca plueret, pluuia tamen arceretur, ac vt apud Peneleos idolum visum cunctis terrorem incuteret: qua etiam de causa & Troiæ quōdam Palladium, vt nunc aurea poma Mauritaniæ fatalia exti[illegible]ere, & quo protinus die, Miagro apud Eleos litaretut, musceæ omnes interirent, atque vt apud Ægyptios Ibes, confestim serpentes voraturæ, vocatæ aduolarent, ac nauim filo tantùm Vestales ab vndis educerent. In qua porrò pœna infligenda interdum maiora, quàm pro eorum natura par erat, quòd solummodò Dei ministri essent, miro diuinæ iustitiæ ordine ab his committi consueuit spiritibus, vti apertè manifestatur Augustini authoritate ex Lothi vxore, in salis statuam per eos transformata, ac ex temporaria animas puniendi potestate: vtrumque enim eis, vt à propria ipsorum natura fieri haud est integrum; verumtamen, tùm nuncupari à maleficio effectus contingunt, cùm à maleficis, omnium hominum profligatissimis, patrantur, quod vt succedat, variis efficiunt potionibus, herbis, lapillis, animalium sanguine, mortuorum ossibus, serpentum exuuiis, humanis vnguibus, suspensorum linguis, oculis eorum, funibus ac capillis, quibusdam verbis sacris, quæ tamen singula, in extremum Dei contemptum, vt sacrificia, vel ipsorum nutu (ne dicam verbo) eis in omnium hominúmque summam perniciem, inuenta offeruntur.

Noxæ effectæ.

Ibes Ægyptiorum.

Lothi vxor in statuam trāsformata.

CAP. XI.

De imaginibus Magicis, vtpotè Maleficorum effectis, quæ in duplici differentia reponuntur, Astrologica enim sunt & Nocromantica. Quænam sint, vnde pendeant, ad quid & quomodo conficiantur & gestentur? An eas cōficientes & gestātes omnes crimine careant: an dæmonum arte & ad quid ab illis inuentæ imagines illæ, characteres, sigilláque & alia eiusmodi, luculentis id exemplis confirmatur.

QVi quidem effectus cùm frequentiùs quibusdam fiant imaginibus, quò veritas & de his pateſiat, pertractandum est. Sunt itaque omnes hæ imagines, quibus hoc superstitiosum genus hominum vtitur, duplicis differentiæ repertæ: quæ enim ex astrorum conficiuntur aspectu, astrologicæ appellantur; at quæ sine siderum aliqua obseruatione, necromanticæ: illas à cœlo pendere, nec ad rem aliquid cōferre, nisi sculpantur in materia pretiosa, vt auro, argento, ac gemmis, atque etiam aliis congruentibus metallis, corporíque diu adhæreant, compertum est; has verò, neglecta stellarum obseruatione, cudi haud quicquam interesse aiunt, in nobiliori vel viliori subiecto incidantur, atque etiam sine corporeo contactu effectum consequi. Vtrasque dæmonum fraude, &

Imagines necromanticæ quo modo cudendæ.

confici & gestari constat, diuerso tamen pacto; illas tacito, has verò aperto, harum rerum peritioribus veritati innixis validis respondendo argumentis nonnullis, horum opinionibus repugnantibus id asserentibus, neutrum etiam & qui eas conficit, iisque confectis vtitur, crimine carere dicunt. Quandoquidem de Astrologicis nunc loquendo, in quibus aliqua videtur difficultas, cæteræ vel ipso nomine exosæ sunt, eum (inquam) vel ad Solem Meridianum cæcutire necesse est, qui his nil virtutis, cùm nec à se, ceu nec quibus nos signamus numeris, nec à cœlo, cùm figuræ cœlestis influxus sint incapaces, quò inter primas qualitates nequaquàm numerentur, esse apertè nō videt: alioquin secùs si forer, ensis, qui ex se hominem perfoderet siderum aspectu cudi posset, & sic, quas narrant pueris, fabulæ essent historiæ, nec Græcia vllius mendacij author fuisset. Vndénam ergo hæc virtus, si his accidentibus hic non conuenit effectus, nec à se (vt dictum est) nec à cœlo? Restat igitur, vt horum nequam spirituum technis istæ imagines, characteréque reperti sint, hominibus persuadendo, vim ac virtutem aliquam à cœlestibus in has defluxam ac deriuatam imaginibus, quas dum interdum Indos ex altissimis montibus in nono cœlo conspexisse, nonnulli fabulantes fingunt, grauiter errant, ac delinquunt. Nec his obstat, quod de Moyse in medium afferunt, qui, quòd artis Ægyptiorum esset peritissimus, duobus ex auro sculptis annulis, recordationis scilicet & obliuionis, hanc suæ coniugi virtutem tradidit, vt cùm eum, absentem, vel memoriæ tenere, vel etiam obliuioni dare vellet alterum gerendo, efficeret. Sic nec quod Iosephus refert de Eleazari annulo, quo quondam dæmoniacum curauit: nullæ enim veteri in Testamento his animalium prohibitorum, quibus diabolus tunc subesset, imagines in vsu erant. Nec etiam refert, quòd Antiochus, sub quadam imagine sibi ostensa, de hostibus victoriâ potitus est: non enim ob eam, quam ex se, (vt gentes credebāt,) virtutem continebat, at vt altioris erat erga se, quia Regem, virtutis indicium, nec etiam quòd cum multis figuris à cœlo astríque rectore, ortos secretiores ferunt sapientes, eorum, quæ posteà operantur, vti iam haud multis ex hinc annis videre licuit quodam in lapide, serpentem affabre cœli motu sculptum, apud Germanos in Sueuia magna anguium inuolutum multitudine; ac Salomonis quoque in saxo excisum sigillum in agro Veronensi, quo forsan euenit modo cuidam, quē noui, homini probo, & in magna cōstituto dignitate, qui natus cum angue in humero, omnes à serpentibus demorsos, vel saliuâ tantùm, sanitati restituit. Quandoquidem pleræque omnes, quotquot earum sunt, eiusmodi imagines, vt figuræ, nil virtutis, (vt *paulò antè* dictum est) habere queūt, vel sint à cœlo effictæ, vel furtim dæmonum fraude impressæ, vt dicitur de Seleuci anchora, quam eius mater, cubans cum Apolline accepisse in annulo Gentilium ferunt historiæ, vel etiā sub cœlesti sint influxu ab Astrologis conflatæ, vt quæ narrantur de nouem Musis, in quibusdam lapillis, quibus gestandis Pyrrhum admirabilem memoriam nactum aiunt: ac quæ sub septem Planetarum sculptæ annulis, Apollonio Thyaneo ab Iarcha Brachmanum Principe exhibitæ, quibus singulis pro dierum numero gerēdis, tamdiu totum terrarum orbem peragrando

Imagines conficientes & iis vtentes an crimine careant.

Eleazari annulo curatus Energumenus.

Quidā natus cū serpente in humero.

Seleuci anchora.

Annuli septem Planetarū Iarchæ &c.

grando, vt iuuenis aliquis, ſemper fortis ac robuſtus vixit: ac quæ inuenta eſt, in Nilo, Thaulomane, apud Mahumetas, Pontifice, qua Crocodili, cicures redditi, morſu non nocebant: ac quibus ſerpentes fugati Byzantio leguntur: quibus etiam imaginibus olim Ægyptus, cui Græci cunctas ſcientias acceptas referunt, eius vteretur in neceſſitatibus, non quòd Ægyptij, cùm multò tamen peritiores eſſent, has vſurparent figuras, quòd ab his vllam virtutem ſibi acquirere crederét: verùm, vt harum aſpectu, quid earum materia, cui maior à cœlo propter frequentiorem eius ſub propria ſtella infuſionem imprimitur, quàm herbis ac lapillis contineret, recordarentur, his, quæ geſtarent, animo magis excitati, faciliùs cœleſtes influxus, quaſi ſomnium dormitaturi, ob iacentis viridi in ripa, imaginem ſuſciperent. Cætera omnia dæmonum fraudes dolique ſunt, quibus præter hæc aliqua affingendo, aut credendo, ingens committitur crimen, horribilius in moribus portentum, quàm in natura monſtrum.

Ægyptij imaginibus vſi in neceſſitatibus

CAP. XII.

Imagines illas mirum in modum deluſorias & fallaces eſſe, quarum Diabolus introductor: qui, vt fallacias ſuas prætexat, illas ſibi pignoris inſtar vindicat, & maiorem facit fidem ſi Characteres ſanguine maleficorum ſcribantur, ſi cum certis ceremoniis quid illis ſacroſanctum, vt de Chriſmate, Sacramentis & Cruce cum abnegatione tamen addatur: non omiſſis imaginum effectis variis.

QVa de re & Theologi has, vtpote occultas dæmonum fraudes deteſtantur maximoperè ac execrantur: nec profectò temerè, cùm, ſi virtutis aliquid his imaginibus à cœlo influeret, non temporum longitudine harum virtutem, cùm ipſæ remaneant, nec viuunt, (vt nonnulli imaginantur) certo aliquo tantùm tempore exoleſcere, experti forent, neque multa naturam rerum excedentia, facta fuiſſent: ſicut patet de Gygis ac Paracelſi annulis, quibus alter inuiſibilis pro arbitrio reddebatur, alter verò annulum digitis geſtans hoſtibus magno terrori ac formidini fiebat, atque etiam de Theraphim, quibus inſpiciendis Laban multa colligebat futura, nemóque eius poteſtatem, (vt Hebræi aiunt) euadere potuit: ac quibus Michas idolorum ſacerdos vtebatur, quibúſq; Hebræos crebriùs in idololatriã cecidiſſe eorum affirmant Rabini, cùm multa ex his, eorum augerent diuitias. Cæterùm eæ, quibus ſidus non inſpicitur, induſtriã ac arte quadam, quò malefici malè agendo ſtrenuè

Annuli Gygis & Paracelſi inuiſibilem & victoré reddiderunt.

Diabolus imaginum introductor.

ſtrenuè pergant, à diabolo introductæ ſunt, (vti meminimus) nullis nō execrandæ, eò quòd ſuis quibuſlibet dæmonibus ſua etiam ſigna, inſtrumenta, characteréſque adſcripti ſunt,

Characteres & ſigna quibuſuis Dæmonibus ſua adſcribuntur.

quos ſibi magnorum principū inſtar de induſtria vendicauere, grauiorum longè malorum cauſa ſunt, cùm aperta, quaſi horum pignora ſint, crebriùs à maleficis, vel proprio ſanguine exarati: aliæ ad laſciuiam, diſcordiam, timorem, ac dementationem; aliæ ad ægritudines occultáque homicidia fiunt. Rurſus aliquæ contra venena, morbos, fulgura, procellas, latrones, hoſtes, feras, odia, ſerpétúmque morſus, vſurpatæ. Iis itaque varia morborum inferunt genera, ergaſtula frangunt, elementa ligant, & nulla nō mala perpetrant: vt ex parte videre licet, vel ex Nectanebi quibuſdam ſimulachris, ex quibus quot cereæ imagunculæ aqua propriis manibus ſubmergebantur, tot hoſtium nauigia in mare perirent: déque Bathi Tartarorū Principis vexillo, cui character, X Græcorum literæ haud abſimilis pictus erat, terrâ percuſſâ extemplò, tali, tātáque caligine Polonorum acies, quæ penè Tartaros profligarant, obducta eſt, vt eius causâ victi & in fugam verſi ſint. Atque de Duffi Scotorum regis ægritudine, qui dum eius imago à malefico igni admoueretur, in ſudorem ſoluebatur, carminibúſque quibuſdam muſſitatis perpetuâ detinebatur vigiliâ, ſicut etiam cera liqueſcente ad extremam reducebatur maciem. Quibus etiam horribilibus ac nefandis imaginibus ac characteribus ſæpenumerò adiungunt hi ſceleratiſſimi homines, in maiorem Dei contemptum dæmonum inſtinctu, vel Chriſmatis oleum, & alia id genus pleraque Sacramenta, intérque has tetras diaboli imagines, ac diras laruas, ſanctiſſimam Crucem, anteà tamen ſuo ore abnegatam, ac ter quatérque (horreſco dicens) pedibus conculcatam interponunt, cum quibuſdam gtanis, ligulis, veſtiúmque laciniis, at eorum, in quos veneficia eiuſmodi ſtruunt: quibus dæmones, quicquid ex eis remanſit, ſic operantur, vt virtutis contactu multa pro eorum, qui hæc parant, deſiderio efficiant.

S. Crucis abnegatio & conculcatio.

Nectanebi imagines cereæ ſubmerſæ ad quid.

Bathi vexillū cū characterе X profligat Polonos.

CAP. XIII.

Maleſici quædam excrementa vt vngues, capillos, oſſáque ſuſpenſorum, ſerpentúmque exuuias nominibus Dæmonum vt quid immiſceant, quomodo inuoluunt: cur in triuiis ſepeliant, & in ianuarum liminibus abſcondant? Lamiarum etiam ſuperſtitioſa non omittuntur imprecationes, Pharmacorúmque maleficia, quibus mille incommoda hominibus aduehunt: vbi notanda Dæmonum fallacia in promiſſis præſtandis.

PRætereà occultis cum dæmonum nominibus mortuorum vngues, capillos, ac oſſa adduut, præſertim eorum, qui vt dæmonum propria mancipia, deſperatione quadam laqueo ſibi mortem conſciuere, quibus diabolus, non ob materiam tantoperè delectatur, ſed quòd quæ Deus ei pœnâ adſcripſit, ſibi honoris ergò, ab homine exhiberi videt. Quamobrem & ſerpentum exuuias addi vult, quæ tādem omnia membranæ inuoluta in triuiis ſepeliunt & abſcondunt: aut quod frequenter ibi diuerſi dæmones ex diuerſis ſibi obuiam fiunt locis, vbi & Satanas olim Mercurij nomine colebatur, aut furtim ſub ianuarum liminibus occulunt, eorum ſcilicet, quibus

bus hæc venena præparant : tùm quòd faciliùs, quos volunt, transcuntes inficiant: cùm quòd limina quondam sacra veteribus habebantur, propterea quòd in iis Dagon, Syrorũ idolum ob Domini arcam cecidit. Mira profectò res Dæmonem clàm eò loci diuinos honores sibi vendicare, vbi olim aut palàm colebatur, aut certè ignominiâ aliquâ affectus fuerat. Quibus dirisupradictis, & interdum in ollam iniectis nefanda mala iis perpetrasse reperti sunt, vt & oppida, sicut paucis abhinc annis Schilitadium apud Germanos combusserint: nonnulla autem ex his mala propria pharmacorum virtute fiunt, quædam verò eis addunt, non quòd sine his maleficorum vota non sortiantur effectum, cùm hoc ipsi dæmones præstare possint: vel scilicet particularem impediendo influxum. Verùm id agũt vt malefici vel suis manibus hæc conficiendo criminis socij magis fiant, Deúmque contumeliâ simul cum ipsis afficiant atrociori, quò dehinc pœnas quoque grauiores sibi attrahant acceleréntque. Eius itaque generis malorum longè maximorum; vt diluuiorum, incendiorum authores sunt Dæmones per maleficos, sua instrumenta operantes, sic ex aqua interdũ, ingentem excitant imbrem; at non à contrariis, vt ab Helia factum legimus, qui ex aqua ipsa ignem suscitauit maximum : neque id mirum, cùm Dæmoni necesse sit priùs naturam, dies ac tempora obseruare, vti nuper à quodam mago animaduersum est, qui sub Martis horam schedulâ, ranæ cuiusdam ori inditâ, acin lacum, vnde erepta fuerat, immissâ, horrenda procurauit tonitrua, atque eiusmodi interdum mala hisce damnatorum figuris, vel etiam absque vllo contactu corporeo operari, vt dictum est, in quos structa sunt : cùm tamen per Astrologicas id nequaquam efficiant, nec sine fraude tolita : ne scilicet detecta fraude Astrologi in posterum astra colere desisterent : quod & forsan magis in causa est, vt dæmon in leonis forma apparendo, coram gallo euanescat, quam quòd sit, (vt Platonici volunt) plus solaris, cum propterea & astris numen quoddam adscribant, & his necessitatem addant : quibus omnibus hæc scelera committentibus, crebrò dæmon multa, quæ in hoc vitæ curriculo pollicetur, præstare posse nihil obsistit, nulla in altera potestate ei recta: quandoquidem his cunctis, quas ij promittunt, rebus abuti possumus, ipsis nobis persuadere hoc latagent-bus : hinc, quòd ob crimina damnamur, nostra voluntate accidit, diabolo nonnulla potestate iure diuino in nos facta, quò nos exerceat, vti milites Christianos, ne ignauiâ quadã salutis æternæ iacturam faciamus. Inde huius vniuersitatis auctor & Dominus auro & argẽto Mammona præesse innuit, cuius vsum verum amplectentes, honore & præmio: abusum verò sectantes, pœnâ & ignominiâ perpetuùm afficiẽdi sunt, vt qui summo & æterno Bono hæc creata & caduca prætulere; neque id iniuriâ, cùm si æternùm viuerent hîc, vtique à peccando, & abusu rerum creatarum haud desisterent.

Liminũ superstitio.

Dagon Syrorũ idolum.

Impetcationes ollæ iniectæ.

Malefici à Dæmone decepti

Aurum Diaboli instrumentũ.

CAP. XIV.

Qua ratione conſtet Maleficos ea quæ per ſe nequeunt Dæmones, mala hominibus accerſere: qua item alia bonis, vt & malis, & an pro arbitrio pœnas infligant: qua denique humores noſtros corrumpant, morbóſque nobis dæmoniacos ac naturales cõcitent: & an ad id longo vt nos indigeant tempore.

NEque cuiquam mirum videri debet, quòd malefici tot tantáque mala, etiam quæ dæmones per ſe nequeunt, procurent, hominibúſque accerſant, cùm qui in via reperiuntur, (vt Theologi dicũt) ampliùs, quàm qui in termino exiſtunt, delinquere, ne arbitrij libertate priuentur, optimo iure permittantur. Prætereà quòd dæmones & malos pœnâ multarint, vt Mariam, ſororem Moyſis, aduerſus eum ſuſurrantem; & bonos, multis ſuppliciis, vt Iob & Tobiam afflixerint, haud alienum cenſendum: cùm interdum & in Sanctis propter originis peccatum quoad pœnas has corporeas plectendis, iuſtitiam ſuam immutabilem oſtendere conſueuit, vtendo horum ſpirituum in iis operâ: quam prouinciam ideò eis demandat, vt bonis futuro bono ac præmio ampliori, ipſis verò diris miniſtris acerbiori malo ac cruciatui cedat. Quod dæmones etiam ſubolfaciendo, non ita frequenter tantóque furiarum ardoris impetu ipſos Sanctos ac prauos aggrediuntur, quos tædio vt vincant crebrò pertentant: mirum enim in modum, & ſuprà quàm credi poteſt, beatorum merita timent, hæcque tantopere exhorreſcunt, vt maximâ afficiantur triſtitiâ, cùm eorum nonnulla Eccleſiæ theſauris recondi non ignorent. Nec tamẽ quaſlibet corporeas pœnas Sanctis, probíſque hominibus æquè, ac prauis ac malis, inferre in eorum eſt arbitrio: quando quibus, ab horum poteſtate eos eripi aiunt, ne ſibi præſtringi ſenſus, nec exteriùs, nec interiùs, aliquo queant pacto: quod ideò fit, ne eis, ob haſce illuſiones, merendi via intercludatur: eóque magis, quòd maiora hæc in aliis, quàm in ſeipſis pro Chriſti amore ferendo, præmia merent, vti per diuum patuit Macharium veriſſimè, cui quædam oblata puella, quam in mulam vulgus conuerſam eſſe exiſtimabat, haud alia ac mutata, quàm re ipſa erat, effigie apparuit. Verùm, vt quid interſit inter hunc vel illum morbum, qui ex alicuius vel exceſſu, vel defectu humoris peccantis qualitate proueniunt, ac quando à Dæmonibus proficiſcuntur, clariùs innoteſcat, quod & doctorum plerique animaduertere potuere, hoc eſt, quod qui à natura, vel potiùs præter naturæ diſpoſitionem, ob humorum intemperiem, vel continui ſolutionem, in hoc naturæ imperfectionis ſtatu oriuntur, ij ſenſim vires acquirunt, donec ad ſtatum perueniant, adeò vt incipientes, vix ſenſu percipiatur dolor aliquis: huius ramẽ contrarium, à dæmonibus accerſitis morbis, vſu venit, vbi vel ſtatim initio, nullis peccantibus humoribus in cauſa exiſtentibus, eiuſmodi morbi grauiſſimis ſymptomatibus ac doloribus ſeſe produnt, omnia remediorum genera reſpuẽtes, ex quibus vix vnquam aliquis reſtituitur medicorum operâ confiſus; vti nec Aſa Rex, quantumuis eis fidẽ haberet, è pedum dolore conualuit, nec Cuthei peſte afflicti, ob alieno deo à proprij loci conſuetudine cultum exhibitum, liberari potuerunt, quod tùm vel maximè fit, cùm dæmonũ nocẽdi poteſtas ab Angelis nõ

B. Macharius puella ſe ſe obtulit.

Morbus naturalis.

Merita Sanctorum cuius ſint virtutis.

immi

imminuitur, peccatis noſtris pœnas diuturniores commerentibus, vbi mala cũctas remediorum vires exuperantia, morbóſque inſligunt immedicabiles. Et hoc quidem vel interioribus noſtris humoribus cortũpendo, vel exteriùs, occulto tamen & qui ſenſus effugiat, modo, pharmaca adhibendo, quorum vires vel ſingulorum ſingulas & minimas, applicandíque modum ac tempus, ad vnguem callent, ac perſpectiſſimas habent, longè in his naturalibus cognoſcendis, omnem humanum captum & intellectum excedentes, nec in iis etiam conquirendis, & ſingulis ex ſuis locis petendis, aliquo longo, vt nos, indigent tempore, cùm vel in momento ad manum ſint omnia, non tamen hoc ita accipiendum, quaſi per inſtans quod Dei ſolius eſt, operari poſſint, mira tamen celeritate cuncta eiuſmodi conficiunt, operantúrque tempore ſolummodo continuo, à diſcreto, quo eorum menſuratur vti Angelorum natura, interneque actiones oppidò, quàm diuerſo.

Dæmonum poteſtas ab Angelis imminuta.

Operari per inſtans non poteſt Dæmon.

CAP. XV.

De loci præſcriptione: an, cur & quomodo, cùm ſint incorporei, Dæmones loco præſcribantur.

NEque & hæc res, tãta admiratione digna eſt, quòd dæmones, cùm ſint incorporei, loco perſiſtant vbi non mole, at virtutis quantitate, obuerſantur; quò fit, vt loca haud ſecus ac voces emiſſæ audientium corda contingant, quibus dolorem triſtitiámque afferunt, aut etiam veluti Lunæ vigor cerebrum, morbum comitialem patientis, afficit: hoc etenim modo ipſi locum continent, ac non à loco, vt cætera corpora quæ ob quantitatem circumſcribi neceſſe eſt, continentur. Nec tamen hos Spiritus loco ineſſe, ob eorum operationem (vt aliqui volunt) dicimus; cùm loco vt inſint, vel ob ſubſtantiam indigẽt, quamuis alicubi conſiſtere, ex actione eorum externa, percipitur, nec eis quòd hoc motu opus habent, quicquam ex eo imperfectionis cõtingit, cùm non, vt propriam perficiant naturam, quam perfectiſſimam habent, loco moueantur: ſed aut vt quod ipſos latet addiſcant, (cùm facultate noua vtique diſcendi minimè careant) vel quodpiam, cui potiſſimùm rei intenti ſunt, malum procurent, rémque ex ſententia conficiant. Neque enim omnes, medium præcreundo, ex æquo, vt ad certum ac deſtinatum locum appellant, ſuam ipſorum virtutem applicare valent: nam vt quantitas corporea diuerſum, pro eius magnitudinis diuerſitate, locum occupat: ita ſpiritalis etiam, quæ nihil aliud eſt, quàm ipſa virtus ac perfectio, maius ſpatium, vbi nobilitate ac excellentia præſtat, ſua virtute continere poteſt. Hinc fit, vt horum ſpirituum ſuperiores citiùs ad locum propoſitum, quàm inferiores, perueniant: neque ex eo, quòd corporibus carent, tres vel duo, vno in loco eſſe poſſunt, cùm omnes eumdem, quo accedunt, modum ſibi præſcriptum habeant. Nec obſtat quòd crebriùs plures dæmones vno in homine ineſſe repetti ſint, quoniam tunc neque, quem occupant, locus vnus eſt, nec, ob quod opus accedunt, vnum, at varia, vt corporum fecerunt varia loca, eorúmque diuerſa crimina, ob quæ ſeptem eiectos à Magdalena dæmones, in Euangelica hiſtoria legimus.

Spiritus cur loco nõ inſint.

Quantitas ſpiritualis quæ.

Præſcriptio loci datur Dæmoni.

CAP. XVI.

Quibúſnam magis, & an ipſiſſima ratione, qua Strigimagæ, Dæmones officiant, tantáque genera morborum accerſant, interiores ſenſus opprimãt, ita dementent, vt homines inuerſo naturæ ordine ſeſe in animalia & alia eius generis tranſmutatos merè ſomnient.

PRætereà hi ſpiritus non omnes per maleficos æqualia mala infligunt, cùm magis per hos, ac per alios noceant, damnúmque dent: quandoquidem his qui diutiùs ac cæteris arctiori ipſorum perfidiæ aſtricti ſunt iuramento, maiora quoque damna noxáſque inferre datum eſt. Ex quo cóſequitur, quòd eorum aliqui vel ſolo oculorum obtutu (ne dicam) vt reliquæ ſagæ, officiant carminibus, nudis verbis, ſonis, ſuffitibus, ac odore, per quæ non tantùm varia morborum genera (vt dixi) hominibus accerſunt, verùm ipſos ſpiritus in corpora immittunt, atque ſic interiores ſenſus dementant, vt res alia ac diuerſa, quàm reuerà ſũt, figura, colore, ac quãtitate, ipſis videantur, & ex eiuſmodi ſtultis iam factis ſic tandem inſanos, quos opprimunt, efficiunt, vt ſeſe metamorphoſi quadam, quam tamen rerum naturæ ordo non admittit, vel in lupos transformatos eſſe ſomnient: antiquum profectò veneficiũ, in Arcadia primùm Ioui Lycæo ſacrificio peracto, quodámque lacu tranſnatato factitatum, vbi quemdam Demarathum, deguſtatis immolati pueri extis, in lupum conuerſum, veteres ſcribunt. Recentiores verò in Pruſſia, quod à teſtibus quaſi oculatis etiam audiui, ex quibus vnus extitit Ioannes Faber Prutenus linguarum cognitione ac ſcientiarum varietate maximè perſpicuus, vti & in Cypro Veneri olim dicatâ inſulâ actitatum aiunt: nec ferè eſt menſis in anno aliquis, quo non eiuſmodi ad ignis rapiantur ſupplicium in Liuonia, ac in Moſcouia, vbi multos in animalia verſos, propinatis poculis quibuſdam, apud claſſicos authores legitur, & in Congo crebtò, quòd in lynces transformentur, quoſdam caſtigari perhibent. Sic & olim Caietæ à Circe Vlyſſis ſocios mutatos ſcribunt: idémque in aliquos miſeros patratum, quibus tanquam iumentis vti, contigiſſe, meminit diuus Auguſtinus, quod Appuleius quoque ſe à quibuſdam veneficis, paſſum affirmare non erubuit.

Demarathus in lupũ conuerſus.

Malefici igne damnati.

Multi in animalia verſi.

Vlyſſis ſociorũ mutatio.

CAP. XVII.

An materia in eiuſmodi hominum transformatione Dæmoni obediat: an vera ſit, an verò præſtigioſa: præſtigioſæ artes vnde ad nos peruenerint, & quibus earum vſus frequẽs fuerit, cùm Venefica ſic transformata corporibus noſtris non minima mala & non ſine dolore ingerant: iis malis an in omnes, & cur non in omnibus, ex cæli etiam facie præualeant nocere.

QVæ quidem omnia, nihil niſi dæmonum illuſiones ac præſtigia eſſe, nemo eſt, vel leuiter ſaltẽ in Canonum ac Theologiæ ſtudiis verſatus, qui ignoret, aut de hac re ambigere queat. Quoniam quamuis materia (vt & dictum eſt) nullo pacto Satanæ, quoad rerum mutationẽ, nec quoad augmentum obediat, cùm formæ eius poteſtati haud ſubſint, at Dei tantùm Optimi Maximi, cuius quidẽ infinita virtus, tam ad materiã, quàm omnium rerum formas, ſeſe dilatat ac extendit; tamen non eſt, quòd haud

Materia non obedit Dæmoni.

ei

ei pareat, vt mobilis (quemadmodum diximus) quò fieri poteſt, vt corpora aliter, quàm ſint, præſtigiis videantur iudicentúrque, quod non ſubdola manuum agilitate perficiunt, qua multa multùm prævaluere antiqui, & adhuc excellunt Hyberni, nouíque orbis incolæ, vnde hanc artem denuò nobis aduectam tradunt, nec naturalium rerum quadam applicatione, etſi poſſint, ac interdum agant, vti olim agebant Æthiopes, apud quos hæ res in vſu ſunt frequentiſſimo copiáque maxima; at multò magis propria, quã habent, phantaſmata conuertendi poteſtate. Quo quidem modo hi perfidi ſpiritus, ſub aurea maſſa, diuo Anronio apparuere; ac ſub lactuca cuidá moniali, qua etiam præſtigiatrice ac Pythonica arte, Gractam Noruegicã magam in vaccam conuerſam, Frontonem cornibus, cùm ferro occidi nequiret, peremiſſe ſeptentrionales perhibent hiſtoriæ: in quam etiam vaccæ formam, ſimilem in modum, transfiguratam quamdam Auguſtinã, Cordubenſem lenam ac veneficam, non ita pridem multa mala patraſſe, Guatimalæ, in quamdã Beatricẽ Cueuam, eius regionis præſidẽ, noui orbis Scriptores referunt. Et quamquam hæc & his ſimilia poſſint hi profligatiſſimi hominum dæmonum nomine, nõ tamen omnibus, ea inferre queunt, cùm haud paucos mortalium reperias, in quos his ſpiritibus nullũ eſt imperiũ, eos nempè, qui in eiuſmodi dæmonũ mancipia, Deum præ oculis habentes, publicâ animaduertunt pœnâ ſacroſanctæ iuſtitiæ diuinæ. Quòd ſi potiùs curioſitate aliquâ adducti faciant, crebrò à dæmonibus ſic excipiuntur ac impetuntur, vt & mortem interdũ inferant, quemadmodum nonnullis accidiſſe aiunt. Quòd verò probis iudicibus, & rectè munere ſuo vtentibus, nocere non ita poſſint, ea de cauſa fit; quòd ſi & in nos aliquid iuris haberẽt, in ipſum Deum, cuius officio funguntur, (quo nihil abſurdius) id & habere viderẽtur, qui etiam manè luſtrali ſe aquâ cum animi deuotione cõſperſerint, quíque ab angelis aliquid beneficij cõſecuri ſint, & orti (vt nónulli produnt) ſub certa quadam cœli facie, ſicuti qui Martẽ in propria domo, aut in nona habuerint, nec Iupiter in eorũ horoſcopo fuerit, horũ enim aſpectum Dæmones refugere volũt, vt ſerpentes, ob aliqua muſſitata carmina incantantiũ, aut, vt rectiùs dicam, præſtantiſſimi cuiuſdam exorciſtæ, efficaciſſima prolata verba. Quod equidẽ dicerem, cùm dæmones planetarum cõfigurationibus; vt potè incorporei, minimè ſubſint, ſumma id aſtutiâ effingere, quò cœli inſpectores, aſtris numen adſcribendo, vel ex hac re maioris erroris cauſa ſint, aut quòd eorum, quod percupiunt, maleficio minimè hoc irradiati ſidere ſubdantur, aut potiùs, inquam, quòd hi illum diuino numine ſortiti ſunt terrorem, quem Hebræi pahat פחד appellant, vt fortè, qui veram Cabalam cum Aſtrologia cõiungere ſciuerint, benè norunt; de quo Iacob, ad Laban inquit: *Niſi terror Iſaac patris mei mihi præſtò aſſuiſſet, forſitan nudum me dimiſiſſes.* Cæterùm, vt ad inſtitutum nos reuocemus, hactenus itaque hac de re, atque præſtigioſarum transformatione.

Gracta maga in vaccam conuerſa.

Malefici non poſſunt omnibus hæc mala inferre.

Nocere cur non omnibus poſſint.

A ſpectus cœleſtes cur aufugiant Dæmones.

CAP. XVIII.

De vera & existenti Dæmonum transformatione, an verè proprióque modo & in omnibus animantibus perfici possit.

Trãsmutatio Dæmonum.

RElíquum nunc est, vt de existenti ac vera trãsmutatione, quamuis cursim, moréque solito. In qua quidem etsi dæmones multùm ad cõstructionem materiæ possint, non tamen formas imprimere, sed occultis motibus occulta semina sub cœlo addendo, magis naturam adiuuare dicuntur, vt quæ volunt succedãr, quàm quòd verè proprióque modo hanc rerum mutationem ipsimet peragant. Neque id in omnibus animantibus agere queunt; cùm horum potestas dũtaxat in his, quæ ex putri nascũtur materia, ac ex imperfecta quadam mistione proueniunt, sese extendit ac dilatat. Quò fit, vt quæcumque Pharaonis magi, Mambre ac Iambre fecerũt, nullo præstigio, nullâque delusione effecta, (vt aliqui asserunt) at vera fuerunt; neque hæc res adeò peregrina est, vt credi nõ possit, his spiritibus tantam cœlitùs fieri potestatem, cùm Deus & maiora, qua est prouidentiâ, magicis artibus perfici sinat, quò pericula fraudum amantes, in eis decipiantur, & nisi respiscãt, prorsus pereãt: simplices verò ac fideles, cautiores fiant, taliáque venena fugiant, potiùs quàm admirentur, præsertim cùm magi eiusmodi prodigia, non omni tempore ex æquo producere queant, vbi sæpiùs, diuina pietate, angelorum ministerio impediantur: qua etiam de causa, nihil eiusmodi malorum in locis sacris operari possunt.

Deus cur multa Magicis artibus perfici sinat

CAP. XIX.

Quòd mira sit velocitas Magorum in prodigiis producendis, in metallorũ conuersione inscrutabilis penè Dæmonum notitia Alchimistica; in horrendis natura monstris & Chimeris præstigiosa verè scientia, quibus & auguriis, quòd mali quid omnis portendere videretur, votis publicis auertebatur.

IN eiusmodi autem producendis mira velocitate vtuntur, mille artifices, materiam iam pro cœli influxu sic dispositam, non ignorãtes: adeò, vt non tantùm in procreandis muscis, ranis, ac cimicibus sint promptissimi ex tempore: verùm & quæ longiori tempore naturæ modo circa materiæ dispositionẽ requirunt, eadẽ facilitate peragãt, vt in anguibus, muribus, multísque aliis animãtibus quę producũt, videre est, tam terrestrium, quàm in aquis degentium, quorũ haud pauca fieri ad Nili ripas asserũt. Hoc genus à limo solis calore effingi, atque animari, vt etiã in Hebridibus insulis nõnullas aues anseribus non dissimiles, in Oceano, ex ligno putri produci ferunt, quod cùm Philosophorũ optimi non inficias eãt, non dubitandũ, quin hæc & alia maiora dæmones possint, cùm rebus vires addere, eásque pro cuiusque naturæ indigẽtia fouere optimè calleant, tùm præsertim, cùm horum formæ è materiæ quasi gremio educendæ sunt: siquidem singulorum elementorum virium, quæque harum portio, ad compositionẽ reliquorum maximè faciat, cõstellationúmque sũt peritissimi, ac quasi, vt dicitur, articulos suos sciant. Proinde equidem crediderim, eos non modò metalla in aurum conuertere, Mercuriúmque fixũ reddere

Nili animantes.

Naturæ vires percallet Dæmon.

reddere poſſe, in quo tantopere continuis æſtibus deſudant noſtri Alchimiſtæ : ſed & alia monſtra horrenda Chimeræ ſimilia, quæ cùm nullius propriæ ſpeciei ſint, Philoſophi naturæ errore produci aſſeruerũt, nonnũquam his auctoribus fieri, velut non ita pride in Braſilia factũ ſcribũt, vbi quoddam monſtrum horrendum ac terribile viſum eſt, altitudinis palmorũ ſeptẽdecim, tectũ corio, lacertæ haud diſſimile, mammis prætumidis, ac dependẽtibus, brancis leonum, oculis rigẽtibus, flãmíſque ſcintillãtibus, ſicut & lingua, perẽptum maximo cum ſtridore Sathanæ dominium, à Ieſuiſtis, per quos Deus hoc vltimo ſæculo, ceu alteros Apoſtolos, ſibi gẽres colligit, inde expelli oſtẽdit, ac alterum in Saxonia, ad nemus Hasbergenſe, antequàm Lutheri hæreſis evulgaretur, admodùm prodigioſum ac horrẽdum non minùs conſpectum, accolarúmq; manibus elapſum, Catholicæ fidei præ ſe tulit mutationem. Proinde, non abre, Philoſophus monſtra non putat alenda, cùm rarò apparere ſoleãt, quin ingentia mala non portendant: ideóque antiqui augures, ac Romanorum aruſpices, eiuſmodi viſis ſupplicationes publicas decernebant, vt mala impendentia Imperio Romano Iupiter placatus auerteret; non ignari, etſi à natura prouenirẽt, nihilominùs tamẽ, altioris numinis ſigna eſſe, ſcilicet ab antiquis patribus, qui eiuſmodi irâ cõmotorum numinum indicia credebant, à ſummo Iano, ſic *Noba*, qui religionis cultum iis præſcripſit, præcepitque ob vineam quam plantauerat, Aramea lingua nuncupari cœptũ eſt: quem cultum poſtea dæmonum cum hominibus ſocietate (vnde & Ilias malorum reliquorum) corruptum, ac exinde diabolo, qui ſummo Deo ac vero Ioui dicatus erat, conſecratum affirmant.

Ieſuiſtarũ acta in Braſilia.

CAP. XX.

De gentilium prodigiis ? an miracula dici poſſint, & quid ab iis differant: déque ſpiritu Dei prophetico, quod quidam infidelium eo præditi de noſtra ſalute vaticinati ſint : an Dæmones veram Meſſiæ certitudinem habuerint, qui nimirùm Deum verum & Chriſtum Saluatorem confeſſi ſunt, precibus etiam Sanctos, vt pro eis intercederent apud Deum, ſollicitarunt.

HÆc autem gentium portenta, non miracula, vt aliqui volunt, ſed prodigia potiùs, ac etiam mira dicenda ſunt, eò quòd miracula totius naturæ vires exuperent, Eccleſiæque propria ac peculiaria ſint, quæ dæmonibus, vt quæ certis circumſcripta ſunt limitibus, ſunt ἀδύνατα, καὶ ἀμίμητα, impoſſibilia, & inimitabilia (quãuis nõnunquam diuino iuſſu pœnas ſumpturi, inſigni præſertim de facinore, maiora etiam his facere non negauerim, vt in Loth patet vxore, quam in ſtatuam ſalis eorum præter naturam conuertẽdi, quòd in naturã, vt Gloſſa inquit, peccaſſet, datum ſit) hinc haud prophetiæ dono dotati ſunt, cùm ea rerum cognitionem complectatur, quæ ad Eccleſiæ ædificationem ſpectant: quæ prædicta quominùs ſortiantur ſuum effectum, fieri nullo poteſt pacto: Dei enim ſpiritu hoc proficiſci, cuius ipſi sũt prorſus incapaces, ſole meridiano clarius eſt. Nec facit ad rẽ, quòd quidã infideles ac praui angelico miniſterio de noſtra ſalute vaticinati ſunt, vt Sibyllæ, Balaam, Hydaſpis, ac Caiphas: hoc enim eis contigit ob publicæ iuſtitiæ ſigna; quemadmodum neque hoc ab aliquibus oppoſitum valet,

Miracula differunt à prodigiis.

Vaticinia Sibyllarũ, &c.

Dæmo

Dæmones fidem habere. Christóque credidisse, dicentes: *Iesu, cur venisti ante tempus nos torquere?* Etsi enim Christum, dum prædicaret, verum Messiam in Lege promissum cognoscerent, minimè tamen de eius vera Diuinitate simul certi esse vnquam potuere; cùm in rebus supernaturalibus, non secùs ac noctuæ ad radios solis, in dies magis magísque cæcutire soleant, ob eorum obstinatam confirmatámque malitiam, quâ ceu callum ex tanti temporis diuturnitate obduxere, ideò coniecturâ quadam, non sua sponte Christum propria virtute eiusmodi signorum auctorem Deum fatebãtur. Quocirca hæc earũ cõfessio, laudis attributio, nullo bono ipsis cedere potuit, sicut nec quòd in posterũ interdum IESVM, verũ, legitimúmq; eorum iudicem esse confessi sunt: immò sæpè Sanctos, vt apud Deum pro eis intercederent, precibus solicitasse scribunt, vt diuum Antonium Paulum primum eremitam visentem, diabolus ei apparẽs, quò Deum sibi conciliaret, rogauit, id Dæmones agentes vt salutem tantopere expetentes simulãdo fallerent, veluti & Origenẽ fefellerunt, qui Christum pro eis in aëre patiendum temerè effutiit? aut profectò seriò id & dixisse, & egisse credere par est, ob metum futurarum pœnarum longè atrociorum, aut etiã ironicè, vel vt naturæ principiũ, quod non tanto prosequuntur odio, exoratum voluerunt, etsi Christum, quem principio rejecere, nunquam rogasse legantur: nec mirum, cùm nunquam non omnis boni ac gratiæ auctorem, ipsi pessimi iámque deplotati spernant.

Messiæ titudinẽ nõ habuerũt Dæmones.

Confessio Dæmonum.

Christũ nunquã rogasse Dæmones.

CAP. XXI.

De Spiritibus domesticis, eorum famulitiis operibus, & familiari cum hominibus consuetudine, cuius beneficio commodis quibusdam externisque bonis affici videmur. Quòd ij nos imminentia pericula præmoneant, auxiliáque præstent multis modis, & instar famulorum operas suas locare & mercede quadam pacisci pecuniariâ soliti sint. Ad quid Dæmones pecunias cumulent. De aliis denique spiritibus, quos nuncupant Cobalos, quòd non minùs quàm familiares alij nos benignè excipiant.

AD hæc, non pauci sunt ex his rebellibus spiritibus, forsan non adeò vt cæteri enormibus criminibus polluti, qui frequenter se domesticos quasi exhibent, vulgus propterea, *familiares spiritus* vocat, quorum aliqui nonnullibi locorum & gentium cum hominibus familiarem quamdã consuetudinem contrahunt, ob quam sæpe eos externis bonis, commodísque afficere videntur. Quæ enim hinc inde variis ac dissitis longè locis fiunt, ac vatia imminentia pericula prædicunt, & quasi præmonent, aliis insuper modis hominibus auxilia præstantes: hostium namque pro ea, qua pollent, facultate arma ita hebetant ac retundunt, vt ter aut pluries lethiferos ictus in irritum cadere faciant, vt nonnulli Septentrionalium historici insignes exempla referunt, Heterum quemdam nomine vestem ab his spiritibus dono accepisse, quæ omnes ictus siue punctim, seu cæsim illatos, sine omni noxa ac læsione exceperit, Zonámque auream victoriæ, quâ cinctus maximè concitatum in hostes

Heretus veste donatus à Dæmone.

Zona victoriæ à Dæmone d.

hoſtes impetum fecit, admiratione omnium, nunquam deuinci potuit. Ii etiam ſæpe fœdus cum hominibus inire ſolent, ita tamẽ, vt in neceſſitatibus vrgentibus vocati, ipſis præſtò ſint, auxilióque veniãt, ventos ſcilicet nauigãtibus quibuſdam magicis nodis vendẽtes, quorum opera nauigia, velis remíſque agitata, ſic remorãtur, vt niſi tranſtris virginum excrementis illitis minimè loco moueri queant: nec mirum, cùm hoc fœtore ſe ignominiâ affici intelligant. Hi etiã, inſtar famulorum, operas ſuas pecuniâ locare ſolent, in quadam Norvegiæ regione, vti paſſim fide digni ſcriptores aſſerunt, frequentiùs tamen apud Bircarelos, eiuſdem prouinciæ populos, magis tamen Boreales: cùm enim e us loci incolæ rura ſua fodere in animo habent, in quamdã profecti ſpatioſã vallem magno clamore ſintne aliqui operas ſuas locaturi, quærũt, è veſtigio plures reperiri vocc quadã, quaſi Echo, reſonare audiunt, quibuſcũ ſic paciſcuntur, vt relictam ſupra lapidem cõſtitutam mercedem actutum nemine vidẽte ſurripiant. Quos in vſus eas conferant, mirum certè, cùm nulla indigeant pecuniâ dæmones, niſi vt eam Antichriſto, iniquitatis filio, ciúſque mẽbris, opportunã ſuggerãt, id quod cuidã ariolo theſauros abditos inquirenti à ſpiritu quodam reſpõſum eſt, ſicuti pro certo ſcio, ac rem noui. In quorum prætereà regione & alios reperiri ſpiritus dicuntur, quos *Cobalos* nuncupant, qui nunquam apertè malefeciſſe, niſi priùs cachinnis, aliíſque iniuriis laceſſitis; iter facientibus occurrentes ſalutant, prætereunt hos, quandoque & gradum ſiſtentes, colloquuntur, ſemper tamen quoaduſque recedant incogniti.

Famulitia opera Dæmonum.

Pecuniã qqare Dæmones cumulent.

CAP. XXII.

De Spiritibus aliis enormioribus pollutis criminibus, quos non ſine vitæ diſcrimine videre datum eſt: illi Vmbræ, & mali Genij dicũtur, qui morituris inferioribus de plebe per ſigna aliqua, & ſub ſpecie infauſtarum auium anteambulonúmque nocturnorum ignium; Principibus autem per maiora ſigna in modum fulguris, vt Auguſto, igniſque cœlitus demiſſi Iuliano apoſtatæ, & ceteris eiuſmodi apparent.

SVnt & alij, quos non ſine diſcrimine periculóque vitæ cernere licet, hos vulgus noſtrarum mulierculárum *Vmbras* appellat, Latini verò ſcriptores, *Genios malos*, qui etiam morituris per aliqua ſigna apparent, vti magnis terroribus, horrendis ſtrepitibus, ac vocibus nocturnis auium ſpecie infauſtarum, formarum terrorem incutientium; ac noctu anteambulonum ignium, vt & ego in mea patria cum aliis plurimis vidiſſe ſatis memini, inter quos extitit Rotilius Poherius, tam natalium, quàm doctoratûs inſignibus clariſſimus, vir prudentiæ ac iudicij eximij, vt qui non cuiuſlibet inſtabili famæ vento, ni res ſubſit, rapitur. In eminentia verò ſumma conſtitutis principibus, etiam per maiora ſigna, ſeſe dæmones oſtentare ſolent, vti per fulgura Cæſari Auguſto, à cuius ſtatua flamma decidens, cùm primam abſtuliſſet literam, hac voce, *æſar*, relicta, ſic Deum antiqui Hetruſci nominabant, eius obitum intra centum dies ſubſecuturum, aruſpices ſignificarunt. Idémque Iuliano apoſtatæ accidit, demiſſo cœlitùs igne, dum ſuis ſacrificaret idolis; etſi interdum

Vmbræ dicti Dæmones.

Principibus Dæmones apparent.

Dæmones cogi se fingũt

dum ingratis ac ſæuis principibus ſub humana ſpecie viſi ſint, quibus vt in ſuos benefactore, ingratorum nota inuſtis, ceu ipſi in culpa aduerſus ſuum creatorem, applaudentibus horrida locuti ſunt. Ex his vnus repertus eſt Dion, in Dionyſium admodum ingrato animo, alter Sylla in Marium, tertius Brutus in C. Cæſarem, atque idem Iulianus in Conſtantinum, quinimò, vt alter Iudas, contra IESVM noſtrum Saluatorem, cuius beneficio ſacro baptiſmate ablutus erat, omnium longè ingratiſſimus, qui edicto publico in vniuersũ cauit, vt omnes Chriſtum verum lumen, in quo cuncti viuimus, mouemur, & ſumus, horribiliter tamen contemnerent, contumeliáque afficerent: atque huic quem cernimus ſoli, quò nobis ſeruiret, effecto, hymnos, quos ipſe impius condiderat, pſallerent ac canerent.

Iuliani apoſtatæ impium edictum contra Chriſtũ.

CAP. XXIII.

De Argenti fodinis Dæmonum, eorúmque in fodinis reperiri ſolitorum variis generibus & mineralibus: déque illorum vſitata fraude & malitia in diuexandis hominibus & miſerè tandem variis machinarum generibus opprimendis, & perimendis.

Argenti fodinæ Dæmonum.

CÆterùm, reſtant & alij dæmones, qui ſæpenumerò in argenti fodinis conſpiciuntur, quemadmodũ paucis abhinc annis Annæbergæ in Germania factum, vbi horum quidam crebriùs opus ibi facientibus viſus, tandem eorum duodecim venenato haſitu interemit, perinde vt Enebergij, in cuius fodinis, pluribus aliis occiſis, habitu cuiuſdam cucullati arreptum hominem in mineræ profundum præcipitauit. Neque ſilentio prætereundum duxi, diuerſa dæmonum genera paſſim in his fodinis reperiri, quorum aliqui ſaxa confringunt, cauántque vnis, ac titulis ingerunt, rotulas & cochleas, quibus tractoriæ machinæ ſurſum eleuantur, ſæpè mouẽt, ac ceu ſolares radij è moto reflectuntur ſpeculo micantes quolibet fodinarum loco ſeſe oſtendunt. Sunt & qui riſu, cachinniſq; operas ſolũmodò inſiliunt: quidam horum præſentiâ ſolummodò perterrent: alij autem tantùm videri cupiunt, cætera omninò exteriùs otioſi.

Aſtutia Dæmonum in fodinis.

Dæmones alij fodinas incolentes.

CAP. XXIV.

De inſatiabili in diuitiis cumulandis hominum cupidine: cur Deus permittat Dæmones nobis auri & argenti ſpecie tantas inſidias ſtruere: déque theſaurorum inuentione & cuſtodia, quemodo cuſtodes illi nuncupentur, & cúinam theſauri cuſtodiantur, cùm Malefici ſpe tantùm illorum inani nutriantur, re autem ipſa, omnibus Sacramentis etiam ipſis abutentes, extremâ laborent egeſtate.

VErùm enimuerò non poſſum ſatis non mirari, dæmones adeò frequenter in his fodinis verſari, vbi hiſce in rebus haud quaſi Ophanim (vt Hebræi aiunt) conſiſter: poſſunt, cùm nullum bonum eſt, quòd hi malitiæ, quâ ſunt, potiſſimùm ſtudeant, niſi quod Deus Optimus Maximus, vbi dæmones plus mortales auro & argento fallere ſoleant, infinita prouidentia ſua vult, vt vel hac in ſenſus incurrenti imagine frequentiùs in terræ abditis theſauris, quàm alibi compareant, etſi omnibus in rebus, quæ

Dæmones cur auro & argento Deus permittat homines fallere.

quæ gratiam continent, tantùm exceptis, ſiue ſint colores, ſiue ſoni, ſeu diuerſa tam odorum quàm ſaporum genera, ſiue ſermones, mirâ eorum aſtutia, clam ſubeſſe conſueuerunt, quò nos relicto & contempto rerum abuſu, verum amplectamur vſum. Quocirca, res non ſuſpicione caret, quòd omnes theſauri aut humo, aut aqua, temporum iniuriâ, obruti, Antichriſto à dæmonibus cuſtodiantur. Telchines, dæmones in theſauris cuſtodiendis occupatos nominant, quos occiſorum quorũdam animas incantationibus vinctas, vulgus eſſe, ſibi ſomniat; cùm animæ, vti & dictum iam eſt, nullo pacto ligari queant, niſi à ſolo Deo creatore. Námque ſi animæ ibi vinculis conſtrictæ potiùs, quàm dæmones eſſent, quidam malefici haud tot viſiones, quæ non niſi dæmonum eſſe poſſunt, apud theſauros experirentur, nonnullis hanc ſtultitiam ſectantibus, quorum numerus eſt non exiguus, dæmonum dolis ſic circumuenti, quibuſdam vſi virgis magicis, nonnullis diabolo oblatis ſacrificiis, terram tremere, montes ruinam minari, aliáſque illuſiones ſentiunt, quíque vt plurimùm ſpe lactati inani vitam in extrema paupertate degunt, feliciores tamen quàm ſi his infelicibus diuitiis potiti fuiſſent, cùm à malis ſpiritibus, nihil niſi malum, proficiſci poſſit. Quæ verò execranda ſcelera hoc diabolicis cupiditatibus allectum genus hominum intentata relinquit, diuitiarum potiundarum ergò, cùm vel Sacramenta ipſa, occluſa in delubris, violare non dubitat? dæmonibus his, ad hanc rem opus eſſe, ſecundùm quietem, vel in vigilia ipſis perſuadentibus, infeliciſſimi omnium animæ ſalutem tam turpiter, ob vanam ſpem exigui lucelli, proſtituentes, vt haud ita pridem Sacerdoti cuidam Norimbergenſi vſu venit, qui ſolicito ſtudio huic rei incumbens à diabolo ſub canis forma in arca interemptus eſt. Simile quiddam & nuper Neapoli auditum: nonnulli enim inhiantes eiuſmodi falſis diuitiis, vt canis ille Æſopicus vmbræ, à necromante allecti, qui dæmonem mortui cranio, vt theſaurum demonſtraret, ſe inuitaſſe fabulatus eſt, vbi tandem ad locum deſtinatum ventum eſt, omnes, cùm quatuor eſſent numero, vitam cum morte commutare coacti ſunt: egregiam verò laudem, ſpoliáque ampla reportantes. Quod & alij cuidam, diuerſis tamen de cauſis, accidit: hic enim cùm ſerpentes pleroſque in quamdam foueam, edoctus à quodam Marſo, quò ex eorum animalium pulmento, vt a ter Melampus ac Apollonius Thyaneus, voces calleret, magico initiatus Carmine, perreptare adigeret, à quodam omnium maximo, ingredi reluctante, angue cauda implicita ad foueam raptus, occiſus eſt. Deniquc nullum non mouent lapidem peruerſiſſimi dæmones, vt aliquà noceant: libera tamen voluntas, quò horum fraudibus non aſſentiri poſſint, hominibus haud ablata eſt.

Virgæ Magicæ competiendis theſaurus.

Sacramenta violantur ſpecie diuitiarum potiundarum.

Diuitiarum cupidine quatuor Neapoli intercempti à Diabolo

Nocere diuersè poteſt Diabolus.

CAP. XXV.

E cuiuſlibet noſtrûm inſpectione, nocendique auidiſſima occaſione, vt Dæmones inclinationes noſtras perſpectas habuerunt pro peccatorum demerito diuinóque permiſſu mille morborum generibus percutiunt nos, quorum multi ægritudine tali affecti & exorcizati clauos, acus, capillos, & cetera eius generis euomere leguntur.

CVmque in omnes nocendi occaſiones, vt & ante dictum eſt, ſint inten-

intentiſſimi, & inclinationes cuiuſque habeant perſpectiſſimas, Deo permittente, noſtríſque peccatis id efflagitantibus, nunc hos mutos, eos ſurdos, cæcos illos, debiles ac membris mutilatis, mancos reddunt alios, nec aliquod ex omnibus ægritudinum generibus reperias, quod non confeſtim, ni ab angelis prohibeantur, inferre poſſint, vt patet ex Iobo, quem tot flagellis percuſſerunt. Ex quo fit, vt multi patiantur morbum Herculeum, capitum dolores, paralyſin, tormina, podagram, ictcrum, febrium, diuerſa horum genera, lepram, animíque (quod maximè exitiale) furorem, & quod nonnunquam varias res extrinſecùs corporibus immittunt, ſæpe fit vt exorcizando iis affecti, acus, capillos, clauos, aliáque ſimilia rejiciant, quæ non ſemper apparentia (vt aliqui voluere) exiſtunt, vbi ſæpenumerò vera fuiſſe repertum eſt; vti cernere licet in Piceno apud ſanctum Brandanum, in beati Iacobi æde, in qua hæc atque maiora è laquearibus pendentia omnium conſpectui ſunt expoſita. Nec mira res eſt, etſi hæc euomere, quæ anteà in puluerem contrita, iiſdem ingeſta ſunt, intúſque vt rurſus coaleſcant ob imperium, quod in materiam habent, vt dictum eſt, nullo negotio efficiunt.

Ægritudines omnes à Dæmone immiſſæ.

CAP. XXVI

De varietate linguarum, quas ignari aliquando ac frequẽtiùs Energumeni muſſitant, quòd diuerſiſſimis, ſemper niſi cogantur, à vernacula vtentes quid incertũ potiùs blaterare, quàm eloqui videantur, concinnóque eloquij ornatu, & miris verborum ambagibus æmulari ſpiritum Dei conentur: omnia non ſine exemplis.

NEc minorem meretur admirationem, quòd ab iis occupati Energumeni diuerſis linguis, nunquam anteà edocti, garriant, etſi quid dicant ipſi miſeri haud intelligant, hinc à veritate alienum apparet, quod nonnulli commenti ſunt, dæmones rarò alienâ ab obſeſſis linguâ verba facere, ob barbariſmos ac ſolœciſmos, quos loquendo incurrerent; quaſi verò quas occupant linguas, non pro arbitrio mouere, vocéſque reddere queant, cùm diuus etiam Hieronymus teſtetur, quemdam dęmoniacum locutum admodùm eleganter, lingua Græca, Arabica, Hebræa ac Chaldæa, omnibus iis à ſua vernacula, diuerſiſſimis: ac Hieronymus Cardanus, rerum naturalium haud indiligens indagator expreſſè affirmat ſe audiuiſſe, quemdam Phliarium, Vmbrum, Germanica, quam nunquam didicerat, locutum fuiſſe: & Pſellus quampiam Græcam mulierem Armenicè reſpondiſſe inquit: Græcâ eadem & vſum fuiſſe alium quemdam Gallum morbo laborantem regio Fernelius aſſeuerat; quamuis me non latet, hoc, pro more vſitato dæmones ſemper feciſſe, vt alienâ à vernaculâ obſeſſi linguâ vterentur, quo potiùs incertum aliquid

Lingua Græca, Arabica, Hebræa & Chaldaica loquitur Dæmoniacus.

aliquid blaterare quàm eloqui, apparerent: quemadmodum nõ ita pridem accidit Panormi, mihi ipſi Latinè ac Græcè loquenti: cum puella ruſtica, ídque de induſtria, quam à dæmone obſeſſam parentes eius ad diuæ Chriſtinæ templum vinctam, magno labore, nec minore vitæ diſcrimine, quò hoc malo liberaretur, adduxerunt, quæ etſi nonnullis de rebus interrogata, non vana reſponderet, non tamen id fecit, ſine magna vocabulorum ſtribiligine, quod equidem factum crediderim, vt hi mendaces ſpiritus aſtantibus interfectorũ animæ eſſe videantur, ſæpe alias has mentientes; aut quòd Dei ſpiritum, quòd vtique ſtudent, ſuperbiâ quadam in hoc æmulentur, qui ita Prophetarum linguas in futuris populo prædicendis, vt præſens ferebat conditio, & flexit & rexit, vt videri poteſt in Amos, ac Eſaiæ prophetiis, quorum ille ſimpliciter abſque vllo ornatu, hic verò admodum concinnè diſertéque locutus eſt: diuinum enim illud numen ſenſim ac paulatim naturam, quam inhabitat, perficit, nõ verò ita repentè immutat, vt deſtruere videatur, non quòd Energumenorum linguam ad libitum, quocunque modo flectere nequeat (vt nonnulli finxerunt) in hoc decepti, qui neque dæmones id poſſe ſibi perſuaſerunt. Hæc autem, cuius modò facta eſt mentio, puella tandem huiuſce Sanctæ interceſſione, (quam vt & reliqua, in caſſum tamen, hæretici allatrant) libera ac ſuperſtes reddita viribus, at ſic eneruata, vt anteà dicta omnia obliuioni tradiderit; miſera tota attonita, nec pedibus conſiſtere potens, vſque adeò, cùm à ſpiritu corriperetur exagitata, vt ægrè à duobus hominibus catenis conſtringeretur. Deplorandũ profectò malum, tantam his nequam ſpiritibus in hominibus miſeris excarnificandis poteſtatẽ relictam ob noſtra peccata! Ad hoc verò meum cũ Energumena hac habitum colloquiũ, qui mecũ aderant, profeſſione Peripatetici, ita quidem obſtupuerunt, vt palã profeſſi ſint, ſe haud Ariſtotelem poſthàc, hos negantem ſpiritus, reipſa poſſe defendere in eo, cùm nullo pacto, quæ ſuis perceperãt auribus, humori alicui peccanti, ſicut nec cuipiam extaſi, cœlique influxui, cùm à particula procederet intellectili ſubſtantia, vt horum moris eſt, adſcribere poſſe.

Puella ruſtica Latinè & Græcè reſponder.

Puella Panormitana S. Chriſtinæ interceſſione à Dæmone liberatur.

Ariſtotelis doctrinam puella Panormitana Dæmoniaca profeſſa eſt.

CAP. XXVII.

De modo fugandorum Dæmonum, exorciſmorum Ieſu ad eos fugandos: tormentis inter exorcizandum: incommodiſque hominum in exceſſu: & an potionibus, herbis & aliis eius generis expelli poſſint? varia Theologorum opiniones & rationes.

OMitto nunc, quòd interdum inter expellendum diuerſa poſſeſſorum membra tumefacere expulſi faces extinguere, ac tegulas, feneſtráſq; vitreas, vbi eorum vſus eſt, frangere viſi ſint, ſicut de tegulis videre eſt in Sicilia apud ſanctum Philippum, vbi & aliquæ viſæ ſunt arreptitiæ cum lyra excellenter ſonũiſſe, dum rudes ac inexpertes eſſent, vt Sappho, ac Corinna harum quælibet videretur. Qui Dæmones, etſi maximæ ſint potentiæ, haud tamen vno & eodem tempore vnus & idem diuerſos obſidere poteſt, quamuis, quod & in ſua Panoplia Vilelmus Lindanus aſſerit, vt vnum ſcilicet propria exerceat ac defatiget eſſentia, alterum verò quia ſua ſpiritus vicerant malitia, affectu, de eo-

eodem tamen vitio dum tentant, quod vel magno diſtantes interuallo euenire poſſe nihil diſcrepant in hoc Theologi. Ad hæc, hic ſpiritus malignus vidēs Salomonis arte quadā reperta thymiamata, vincula, aquámque adhibendo, ab Hebræis, in *Ieouah* nomine, vt quos obſiderent dæmones expellerentur, cogi; ipſe fraudis ſuæ non immemor, ſtatim, quò ſuperſtitiones magis cumularentur, id Ægyptiis vicinis, vt imitarentur, perſuaſit. Quo factum, vt non modò taurum oſtendendo, ac Βαρὶν (ſic enim nauiculam, in qua Oſiridis reliquias aſſeruabant, vocantes) fugere dæmones ſimulauere: verùm & nonnullis minis verborum, & inanitatibus, vt cœlum ſcindere, Serapis ſacra diuulgare, eiúſque occultum nomen, Θεὸν patefacere, quod ſibi, proh ſcelus ac nefas! arrogauit, execrando, omniúmque maximo piaculo: ex quo Deus, ſuum, quod idem ſonat *Ieouah* Moyſi oſtenderat. Quod etiam in aliis rebus naturalibus plurimis ab ijs olim factitatum eſt, vt ſerico, ariſtologia, verbena, ſquilla, ruta, rhamno, ac ſulphure, quæ omnia Platonici in hos nequam ſpiritus, aut abſtruſa eorum virtute, quòd corpore tectos imaginati ſunt; à quorum tamē opinione quodammodò diſſentire videtur Raimundus Lullius, dum Dei, quem infinitum dæmones læſerunt, iuſtitiæ cōuenire ait, vt quoquo queat pacto pœnas ab his ſonticis ſpiritibus exigat; & propterea id diuinæ obedientiæ poteſtati apertè adſcribere videtur. Cæterùm non pauci ſecretiores ſapientes haud vllis hiſce virtutibus dæmones perpeti aiunt, ſed quadam, quà hæc inferiora ſuperioribus aduerſantur, analogia, aut ex oppoſita intelligentiarum propria virtute, cunctis rerum generibus (vt ſecretiores volunt) præſidētium, quā tantùm referunt, vt non modò his in rebus, quæ ſenſu percipiuntur, ſatis magna videri ex muſtela, inquiūt, quæ viſæ rubetæ vel ſtridens hianti ori moribunda ſeſe ingerit: verùm etiam & in iis, quæ ſenſu carent, vt ex ouillis chordis, quæ ex lupi fidibus in lyra è regione, concinnè aliàs ſonoræ, quaſi obmutelcunt; id quod ex his quoque maximè elucere volunt, quæ aliùs in brutis, quàm eorum fert natura, fieri inſpiciunt: cùm hoc, ni forer, quónam pacto aiunt, canis quadam herba ſuis torminibus medetur? quo etiam cancer, morſus ab angue, ſtatim calaminto adhæret? Aut quis hirundini cæcos pullorum oculos ſanare oſtendit? quis coruo, vt quodā excocta oua lapillo prolifica reddat, refrigerare demonſtrauit? à quibus omnibus maior Theologorum pars diſſentit, qui clariùs referunt, dæmones verè his rebus expelli, non quòd ſenſu quique in ſe, aliáque virtute, ſeu obedientiæ poteſtate polleāt: ſed propter ea, quæ ex his animo percipiunt, vt egerunt olim ob circulum apud Ægyptios, atque ob aquam apud fere omnes gentes. Horū namq; alter, perfectiori ſua forma & nota Deum ſignificabat; & alter futurum, quo ab eorum poteſtate eripi debebamus, baptiſmum innuebat. Quamquam non negauerim hos interdum ſpiritus, cùm eos diuina ira plus affligere non ſinit, harum propria rerū virtute, atro expulſo quo vexabant, humore ſponte, vbi non ſit quò perturbent, non tamen quòd ipſi afficiantur, cùm hoc nequeant, obſeſſos relinquere, vt ſacra Scriptura perhibet Sauli euenisſe, his; occupato ſpiritibus; Dauid lyra, à Dei edoctum ſpiritu, dulciſſimè canentem; ac Tobiam Saræ coniugi, ijſdem admodùm afflictæ, ab Angelo inſtructum, ex piſcis iecinoris ſuffitu, vt etiam oſtendit

Oſiridis reliquiæ

Pœnæ & torméta Dæmonum in exorciſmis, & fuga cui rei tribuantur.

Contrariorum naturalis oppoſitio.

Dæmones non ſemper occupatos detinent.

oſtendit Ioſephus, hiſtoricorum ob veritatem omnium laudatiſſimus, qui dæmonem expulſum à quodam Energumeno, Baaræ filo flammæ non abſimili, narrat. Et Cardanus quoque qui Panaceum medicum efficaci medela Phliarium quemdam dæmoniacum ſanaſſe teſtatur; idque equidem affirmare auſerim. Cùm enim freqentiùs ab Ephialti noctu opprimi ſolitus eſſem, quadam vſus potione, quam mihi prompto animo communicauit Ioannes Baptiſta Carpanzanus, vir haud vnquam ſatis laudati ingenij, Iuriúmque doctor eximius, nunquam poſteà ampliùs illam nocturnam oppreſſionem expertus ſum: quibus certè rebus & noſtri Sacerdotes frequenter exorcizando vti poſſunt, non tamen niſi ijs priùs benedictis: addi enim precibus non exiguam propriæ virtuti energiam, ob Chriſti Sanctorúmque merita certum eſt: alioqui hi ſpiritus inter exeundum magis, quod ſæpe faciunt, nocere poſſent.

CAP. XXVIII.

De hominis iniqui frequenti conſpectu: locis quibuſdam ab eo infeſtatis: mulierculis etiam occupatis & familiaritate Dæmonum corruptis, ruináque illarum congreſſum ſubſequuta, cum hiſtorica rerum narratione mirabili.

Mortem portendũt Dæmones frequenti conſpectu.

DÆmones porrò, rarò in locis conſuetis ſeſe hominibus obiiciunt, quin perniciem ac ruinam præ ſe ferant, quod vel hinc apertè demonſtratur; Friburgi apud Carelos, vbi aſſiduus horum ſpectrorum conſpectus repentinum præſidis obitum portendit; ac Parmæ apud Ciſalpinos quadam in Torellorum turri, vbi rarò hæc phantaſmata conſpiciuntur, quin mors alicuius eiuſdem familiæ intra paucos menſes ſubſequatur. Paucis quoque annis abhinc, in noſtra vſu venit patria, in qua is iniquus homo (ſic enim Scriptura dæmonem, ob humanæ ſimilitudinis ſubreptionem appellat) ſpecie perpulchræ cuidam puellæ apparuit, perſuaſitque vt ſuis parentibus denuntiaret ingentem theſaurum à maioribus in domûs eorum angulo reconditum, terráque ſepultum latere: quocirca læto ac alacri animo effodiendo eruerent, facturum enim ſe ſe recepit, vt eo quàm primùm potirentur. Puella hæc pro ſexûs ratione plus ſatis credula, lætáque parentibus hæc gratulabunda refert, qui rei nouitate & admiratione ducti obſtupeſcentes fidem adhibent, vti rei non dubiæ (natura enim ſic comparatum eſt, vt quod impensè expetimus, faciliùs etiam credamus) præſertim cùm eſſent pauperculi, rumoréque quodam de theſauro illo anteà ſparſo confirmati: nulla itaque interpoſita mora, hilari animo ſummis laboribus terram vſque ad ima domûs fundamenta effodiunt, cúmque ſigna nonnulla primùm offenderent, iam multò certiùs & ipſum theſaurum ſperant, qua de re in dies magis magíſque terram effodiunt, ſic Thelchinum verſutia maiora indicia oſtendentium deludebantur, vt tantùm non domus non corrueret, eóſque ad vnum omnes opprimeret, vti Floron (Dæmonis nomẽ eſt) quẽdam aureo nummo cuiuſdam parietis effoſſi fundamenti ruina oppreſſiſſe fertur. Verùm cùm primùm id ſpectrum, quod tentaret, hac via ſibi non ſucceſſiſſe vidit, aliâ aggreſſum eſt: tantis enim ac tam crebris horrendis ſtrepitibus ac terroribus domũ illam infeſtare cœpit, vt miſeri incolæ

Pauperтas auida theſauri repetiẽdi.

Domus inhabitata, & crebris

terroribus infestata.

læ ea de causa emigrare, eámque deserere coacti sint, iam adhuc in hunc vsque diem inhabitatoribus destituta, etiam transeuntibus formidabilẽ minatur ruinam. Solet autem, quod dictum est de hac puella, diabolus frequentiùs iuuenilem sexum adoriri, non quòd inter hunc & illum aliqua sit cognatio, aut naturæ aut voluntatum similitudo, sed vt imbecillioris iudicij promptiùs fallãt, ac Deum in veteri Testamẽto, formâ venustos juvenes sibi sortiri, mãdantem, & hoc, vti in aliis multis, æmuletur, contemnátq;. Aliud portò, ab hoc nõ tamen multùm dissimile ibidẽ alteri cuidam mulieri paulò pòst sese objecit, cuius maritus ea de re multùm mecum, ac cum nonnullis Xenobitis, deuotísque Sacerdotibus contulit, ratus id spectrũ animam esse cuiusdam suæ materteræ nuper vitâ functæ, cùm huius formã habitúmque simularet, eóque impensiùs hoc persuasus, quòd vxorem, quò pauperibus eleemosynas largiretur, preces assiduas funderet, Missásque celebrari curaret, ab hoc solicitè moneri audiret, addens spectrum, mulierem hæc procurando & sibi, suæq; familiæ vniuersæ, rem maximè vtilem facturam. Fraus tamen hæc latens tandem prodita est, illud nempè familiarem consuetudinem cum hac muliere, amplexibus eius fruendo, contraxisse, ea etiam inuita & repugnante non abstinuisse, donec tandẽ pluribus religiosorum intercessionibus apud Deum, Missarúmque beneficiis, ab hoc turpissimo congressu liberata fuit; quam tamen magna calamitas, familiæque excidium statim subsecuta est. Annis non ita multis pòst, vel idem, vel æqualis spurcitiei impurúsque spiritus, nocte intempesta, in quodam virginum Deo sacratarum monasterio apparuit, vnã tantùm, etsi plures ibi commorabantur, assectans, absconditò nobis forsan Dei iudicio, ob parentum aliquod crimen commissum, ad quod & liberi solent esse proni. Hinc maximi excitati sunt rumores per bimestre temporis spatium hac re perdurante; cùmque tandem mitera, ac cæteris magis infelix, socias maximè fidas, hanc rem ampliùs non celaret, ego rogatus haud inuitus eò me contuli; obiectámque vel ex primo aspectu statim agnoscens, subtristem enim attonitámque sub ndicabat, commiseratione itaque motus animo forti ac præsenti esset hortabar subjiciens, vt omnino hoc spectrum, quod neminem nisi vo'entem trahere posset præ se contemneret. Ad quæ iubitò & de improuiso nihil tale opinanti, in præsentia triũ virorum haud ita vulgarium, sanctimonialiúmque frequẽti numero, è quodam cœnaculi foramine, quo funis campanæ propendebat, hic impurus spiritus caput exerendo, truci aspectu mihi apparuit, capite nempe crispo, mento raso, vultúque tam fœdo ac horrendo, vt potiùs terribilem Cephum, quàm hominem referret; equidem sedẽs surrexi, quid agerẽ nesci', in maximos clamores minásq; extẽplò erupi, astantésq; ac stupentes rei huius visæ certiores reddidi, non desistens à clamoribus, donec spectrum iis in fugam agerem: quod paulò pòst abiuratum signum aliquod, testimonij veritatis ergo, ostendere iussum est, sine mora miseram illam per scalas more consueto descendere postulat, quam ante imaginem sanctissimam Crucifixi miserũ ac horrendum in modum aggressum est, defatigauítque. Nec etiam me latet, præter hoc & aliud magis horrẽdum contigisse: spectrum enim quoddam, in domo apparens cuiusdam, tãtas turbas, támque frequentes dedit vt cuncti inhabitantes, metu ac terrore

Spectrũ sub forma materteræ cuiusdã defunctæ.

Abiuratio Dæmonis cuiusdã.

Domus quædam à Dæmone infestata.

rore perculsi, eàm relinquere adigerentur. Huius famâ attractus, comitatus nonnullis ætate me prouectioribus, locum adij; hinc vnus ceteris audacior, in exponendo se periculo, in aulæ medio in hæc verba clamore prorupit magno: Si verè (inquit) spiritus es, nec res, vti credo, aliqua inanis ac friuola, me lapide petas velim: cernuũ intereà sese deflexit, ex-ẽplò quod iubetur facit, cotéque duorum pondo humerum eius tetigit, at ictu tã leui irritóque vt nihil mali perciperet, etsi lapis tanto cũ strepitu proiectus videbatur, vt à pauimento resiliens in vasa quædam proxima, magno fragore, nullũ tamẽ horũ læserit, aut confregerit, summa astãtiũ admiratione, variaque de huius lapidis ictu opinione; sanioris mea sententia iudicij. saxũ illud per aërẽ, vt paleã à vẽto delatum fuisse, dixere: rumorẽ verò illũ auribus vehemẽter obstrepentẽ, aut in nostra tantùm phantasia resonuisse, aut ex aëris collisione, alio tamen modo, quàm ex saxi ictu, resiliẽtẽ. Nec mirum dæmones in homines, peccatis præsertim præ ceteris magis pollutos, saxa iaculari posse, cùm & à Sanctis nõ abstinuerint, vti Romæ ad sanctã Sabinã grande cylindro nõ absimile saxũ, quo diuũ Dominicũ orantem perimeret, à Dæmone proiectũ, magna videntium admiratione ostenditur: hoc & perfecisset, nisi manus angelica huius Sancti capiti imminẽs auertisset malum. Prætereà, idẽ spiritus cuiusdã, qui ioco exorcistam ageret, legebat enim abiurandi gratiâ Ariostum poëtam Hetruscum, manus ac librum sibi fœdari quasi spermate quodam liquore sensit, in eius forsan quem patrarat errorẽ, tùm enim hirquitallere; qui denique vafer spiritus, quò recederet, cuidam seni domus hero apparuit in somno, atque vt hanc diceret superstitionẽ insinuauit, Agedum frater Niche fuge, sanctus adest Benedictus, manum si pollicem abstulit reliquit. Quo profectò dicto, erat enim ignarus, neque hac de re doctiores consuluit, statim euanuit: at non absque domus excidio.

Peccatores, vt & aliquando Sanctos feriũt Dæmones.

Saxum à Dæmone in D. Dominicum proiectũ

CAP. XXIX.

De fascinationum causis, auctoritus & effectis: veneficiis omnium pestilentissimis nodis mathematicis, præstigiosísque & lethiferis interdum conjugum ligationibus: quòd Maleficorum cupiditatibus Dæmones verbis, signisque ex pacto respondeant: Malefici præstigiis suis Dæmones ipsos vinciant, præstigiisque suis præstigiarum vinculis præstringant: concluditur denique specie cura morborum non adeundos vllatenus Maleficos, qui ex Ecclesia decretis omnino fugiendi sunt.

AD hæc, dæmones ipsos sæpenumerò fascinationum & causas & auctores esse in confesso est: etsi omnes Philosophi hæc vel quadam occulta fascinantis proprietate prouenire asserant, ob adiunctum cordis motum, quo corpus immutatur, oculíque inficiuntur, vel ex eorum vehementi, malitiosáque in fascinandos imaginatione, aut à quadam anuum natura suppressam ob menstruã purgationẽ corrupta, qua trãsmissos ex taliũ oculis tenues virosósque spiritus ita aërẽ inficere aiunt, vt per tenella puerorũ lumina introëuntes, totum corpus tabe subitanea, alióque morbo commaculent; ac interdùm ipsa specula frangunt ob oculos menstruis laborantiũ: quin aliquẽ voce priuari, quòd prior à lupo visus sit, ac ab virulenti Basilisci oculis conspectos occidi ferunt. Quos enimverò omnes naturæ tan-

Menstruæ purgationis suppressio.

Basilisci conspectus mortifer

tùm hunc effectum adſcribentes & errare & decipi vel hinc manifeſtum eſt;quod nemo quantumuis animi ac voluntatis malignæ reperiatur,vt ſuo ſolum modò aſpectu, vel occulta vi, Camelum in foueam viſu præcipitet; ac verbis machinam,qua ſericum colligitur, de repentè frangat; in pelui aquam in ſanguineum colorem permutet; bouémque robuſtiſſimum, quod in noſtra accidit vrbe, occidat: arbores (vt ſcribit Plinius) eveſtigiò aridas redda:,ſicuti olim fecerunt Triballi, & nunc fit à Biarmiis, qui quidem homines nonnullis iaculis, nodíſque magicis ita ligare conſueuere, vt neque ſic vincti, corpore liberi, nec mentis compotes ſint,at ad extremam maciem hi:s faſcini vinculis redacti,vitam tabeſcẽdo miſerè finiant. Neque hoc à ſuperiori anima in inferiorem, vtpote ab intellectu in ſenſum imprimi vllo poteſt modo, vt aliqui falsò imaginati ſunt, quorum Auicenna caput,qui vel in abſentem, ne dicam præſentem hominem, hoc malum ex forti imaginatione malitioſáque natura inferri poſſe affirmat: nec (vt aliis placet) ex quadam genij proprietate proficiſcitur, vt hinc Auguſtum Marco Antonio formidabilem fuiſſe ferunt: nec à certa cæli influentia, neque ab vlla Intelligentiarum virtute;non ab aliqua animæ poteſtate:quoniam ſi Intelligentię cunctis animabus longè ſuperiores, ſine alterius agentis adminiculo,id præualent, quomodò animæ omnium ſpiritalium ſubſtantiarum naturâ infimæ id præualebunt abſque medio, ſuis ipſarum tantùm prauis imaginationibus,occultíſue,(vt volunt) proprietatibus?Haud verè præualebunt,præſertim, cùm nihil in naturæ,vel in accidentis formas tranſmutari, niſi per medium, contingat: neque à ſiderum vi,cùm hæc ſenſim operentur, euenire poſſibile eſt. Cæteroqui, naturæ ſi ſolummodò eſſent effectus, nec tam rarò acciderent:neque etiam ab angelis hæc mala patrari credibile eſt, cùm his nihil cum prauis ac peccatoribus commercij exiſtat, vt eſt hoc faſcinantium genus. Reliquum igitur eſt, vt hæc dæmonum verſutiâ fiant, qui frequenter malorum cupiditatibus, diuino tamen permiſſu, reſpondent, cùm diabolus eiuſmodi malis hominibus, vt ſeruis mancipiis potiùs ac inſtrumentis ſuis vtatur, eóſque huc atque illuc impellat. Quod videre eſt in exemplo cuiuſdam mulieris Vveſtphalæ,quæ imprecationibus diríſque execrationibus effecit, ne filius ipſius loco moueri poſſet, eum immobilem inſtar ſtatuæ reddens, quod & aliæ imprecatæ feciſſe traduntur: ad hæc & alia facinora hi peruerſi ſpiritus, per inſtrumenta non minùs peruerſa, homines Suetulas patiſſimum nonnullas efficere conſueuerunt;non per ea tantùm, quæ vim à natura herbarum, radicum ſuccis, ac ſuffitu; gemmarúmque virtute habent, de quibus multa ſcripſit Zoroaſtres, Bactrosum rex, Hermes Ægyptius, Gemma Babylonicus, Orpheus Græcus, Euax Arabs, ac noſter Albertus Magnus, licèt poſſint, ac interdum vtantur: verùm etiam per quæ nihil exteriori contactu efficiunt corporeo, atque hæc agendo haud quidquam per ſe ipſos malefici ſuis viribus innixi peragunt,etſi ſuis manibus varios infligant dolores ac infirmitates, quibus lactantes puerulos crebrò afficiunt, vt in Acheruntinos factum perhibent infantes, quibus vtique vagientibus ac lactantibus vix quatuor ſufficerent mulieres:hos noſtrates ſic famelicos, in dies tamen maſcentes puellos vagiones appellitant: vincula etiam rumpunt,peſtem inferunt,

Ligatio multifaria.

Noxij Magici.

Auguſtus Antonio formidabilis.

Cupiditatibus malorum ſaciũt Dæmones.

Pueris lactantibus nocent Dæmones.

inferunt, auferúntque, vt Romæ egiſſe ferunt quemdam Græculum, Ioui boucm litantem. At dæmonibus tantùm, quod optant verbo aut aliquo ſigno, quibuscum pacti ſunt, ſignificant. Ex cunctis autem, quæ patrantur ab ipſis veneficis, hoc peſtilẽtiſſimum eſt, etſi frequentiùs, nexûs illud genus, quo nonnullis nodis magicis, quos in ligulis, ter, in ſanctiſſimæ Triadis contemptum nectunt, vel in certis fabis lineis, quibus lemures, ſi nigræ erant, domo expelli ſibi perſuadebant antiqui, etiã in ferro, ſignis, omnium maximè deteſtandum veneficium; quòd dæmones ex pacto tamdiu eorum prauo deſiderio præſtò ſunt ac reſpondent, quamdiu ſigna, vbi veneficia his nodis mathematicis perſiſtunt, durántque. Atque hæc, etſi non ſine maximo hominum cruciatu, diuerſa in membra, & nonnumquam totum in corpus, lethifero affligente dolore, inferantur: nihilominus fequenter eius, abſque aliquo, quem maleficio affecerunt, dolore, vel tantillo cruciatu, in naturæ membrum, quò hoc debilitato, propagatio hominum maximè impediatur, quod ij potiſſimum in votis optatiſque habent, quò prædeſtinatorum numerus tardiùs expleatur, ob quem & Intelligentiæ cœlos potiùs mouent, quàm vt Deo (vti Philoſophi inquiunt) aſſimilentur, quorum cauſa, cuncta alia facta apparent, cùm hoc creandi modo actum, qui ad ſummam Dei charitatem ſpectat, multùm interturbant ac impediunt: aut quòd, cùm hoc membrum noſtri ortûs cauſa aliqua ſit, qui in peccatis & naſcimur & concipimur, Deus quoque ordine iuſtitiæ ſuæ id magis aliis affici à malis concedit. Vnde plures in cubili Aſmodeum, luxuriæ principem, quàm in conuiuio Mammonam interfeciſſe ferunt. Maribus porrò & fœminis hæc veneficia ſtruuntur, quorum illi dupliciter ligantur, ad erectionem eius impotẽtes redditi, abominatione coniugij; at etſi erigatur aliquando, ad rẽ tamen Veneream, prolémque ſuſcitãdã inceptum eſt. Vtroque modo nonnullos ligatos fuiſſe, non me latet: has verò diuerſis impediri præſtigiis, quas tamẽ omnes diabolicis illis tricis, cùm philtra eiuſmodi nõ ſemper perpetua ſint, conſtat ſolui, aut à Deo, aut angelo propria, quâ præualet, virtute, modo dæmone vincente ſuperiore; ſin enim fuerit inferior, nihil contra eũ, vt propria vi præualeat; quoniam & intelligendo, & mouendo, haud parũ naturæ excellentia nobilitáſque præſtat. Atque etiã ab homine, vel hac cælitùs ſibi facta poteſtate, vel precibus impetrata, aut & eorumdẽ dæmonum aſtutiã ac fraudibus, ab ipſis maleficis magico ritu ad hoc inuitatorum, qui hoc genus nunc vincula, aliáque cetera, quæ ipſis infliguntur mala: quo quidem pacto Iſchiaticos carmine conualeſcere Theophraſtus memoriæ prodidit; ac etiam nonnullis verbis luxatis mẽbris Cato auxiliari tradidit; & ſanguinem ſiſti, Homerus inquit; quædã verba in ſchedula collo appẽſa febrim fugare Serenus Sãmonicus ait; ac Fernelius chartula quadam vna nocte icterũ, à toto icterici cuiuſdã corpore abſterſum, narrat; nóſque quadam aquæ phialâ, ſolaribus radiis expoſitâ, in ægroti cuiuſpiam capite ſubmuſſitantis carmina nõnulla, à periculoſo morbo ereptum, vidimus, ſvt & alios pleróſque Crucis ſigno aliquibus verbis ſæpiùs muſſitatis ſanari conſpeximus; ac etiam tela lanáque quibuſdam vulneribus vel periculoſis nonnullas fœminas mederi perhibent: nec propterea hos maleficos, quò eiuſmodi tollant mala, adire permiſſum vnquam

Pactorũ Dæmonum ſigna.

Ligatio magna ligularũ.

Præſtigiæ præſtigiis impeditæ.

Ligatio Veneteæ potẽtiæ venefica & lethifera.

fuit, quantumuis id interdum licitum eſſe nonnulli aſſerant. Quod vel ex hoc, quod ſequitur, clarè patet, cùm nuſpiam ab his magis ſeu maleficis huiuſmodi quidquam pertutum ac ſecurum ſit, nec, quin eo ipſo magno nos polluamus peccati errore, fieri poſſit: nec ſunt facienda mala vt eueniant bona. Fernelius tamen auctor fide dignus aſſerit ſe vidiſſe eiuſmodi modo dæmonum ope à morbis liberatos, paulò pòſt in eoſdem, ac etiam ſæuiores multò recidiſſe. Nulla etenim nobis cum dæmonibus intercedere debet aut familiaritas aut conſuetudo, cùm in ſacro Baptiſmate Deo nomen dantes, & obſtringentes fidē noſtram, diabolo eiuſque inſtrumentis apertè renunciauerimus: manifeſta enim animæque corporique perniciosiſſima fraus eſt, quidquid dæmones agunt; quamuis prima fronte aliquid boni promittant, in ipſo tamen receſſu nihil niſi extremum hominum excidium, æternumque exitium & habent & quærunt; ipſa Veritate & atteſtante, quòd diabolus non ſit, niſi mendax & homicida. Hæc eius nota propria. Hinc & Saul Pythoniſſam conſulens, morte ob id mulctatus eſt à Deo. Quæ impia facinora, enormiáque ſcelera, haud cū pluribus vno actu fieri vlli ſuccedit malefico, non quòd Diabolus id minimè efficere poſſet: verùm hoc accidit, aut quòd niſi in vnum innitantur, aut quòd Deus id plures, vt Dæmonum videatur impotentia, nequaquam ſinit. Atque hæc dixiſſe de his ſpiritibus nequam ac immundis, eorúmque malitia quàm breuiſſimè potuimus, ſatis eſt: Deóque Opt. Max. ſi quid laude dignum videtur, laus & honor in ſæcula, à quo & noſtrum eſſe, & ſcire dependet: cùm nos nihil proprium à nobis præter peccatū.

Diabolus non niſi mendax & homicida. Saul veneficam adiens morte damnatur.

FINIS.

R. P. F.

BERNARDI COMENSIS ORDINIS PRÆDICATORVM

TRACTATVS DE STRIGIBVS.

Cum annotationibus Franciſci Peñæ *Sacræ Theologiæ & Iuris vtriuſque Doctoris.*

CAPVT PRIMVM.

Striges vnde dicta : quo tempore congregentur : quid diabolo promittant, cùm ſecta iſti aſcribuntur: quàm horrenda facinora committant.

SECTA quædam abominabilis virorum videlicet, & præcipuè mulierum, à pluribus annis citra, in partibus Italiæ, ſatore omnium malorum diabolo procurante, damnabiliter inſurrexit, quas alij *Muſcas* appellant: nos autem in Lombardia *Strigas* nuncupamus, à *Styx* Stygis vocabulo Infernum ſeu paludem infernalem ſignificante, quia tales perſonæ diabolicæ ſunt & infernales, vel ἀπὸ τῦ στρύγνειν, quod eſt triſtificare Latinè, eò quòd plurimos faciant triſtes maleficiis ſuis.

Muſcæ quæ dictæ.

Strigiæ quæ & vnde.

Illæ perſonæ congregantur in certis locis per oppida & villas certis temporibus, præcipuè de nocte diem Veneris præcedente, apparente eis dæmone in forma humana viſibili: & quando huic ſectæ initiari ſeu adſcri-

Striges vbi & quando congregentur.

fuit, quantumuis id interdum licitum eſſe nonnulli aſſerant. Quod vel ex hoc, quod ſequitur, clarè patet, cùm nuſpiam ab his magis ſeu maleficis huiuſmodi quidquam pertutum ac ſecurum ſit, nec, quin eo ipſo magno nos polluamus peccati errore, fieri poſſit: nec ſunt facienda mala vt eueniant bona. Fernelius tamen auctor fide dignus aſſerit ſe vidiſſe eiuſmodi modo dæmonum ope à morbis liberatos, paulò pòſt in eoſdem, ac etiam ſæuiores multò recidiſſe. Nulla etenim nobis cum dæmonibus intercedere debet aut familiaritas aut conſuetudo, cùm in ſacro Baptiſmate Deo nomen dantes, & obſtringentes fidē noſtram, diabolo eiuſque inſtrumentis apertè renunciauerimus: manifeſta enim animæque corporique pernicioſiſſima fraus eſt, quidquid dæmones agunt; quamuis prima fronte aliquid boni promittant, in ipſo tamen receſſu nihil niſi extremum hominum excidium, æternumque exitium & habent & quærunt; ipſa Veritate & atteſtante, quòd diabolus non ſit, niſi mendax & homicida. Hæc eius nota propria. Hinc & Saul Pythoniſſam conſulens, morte ob id mulctatus eſt à Deo. Quæ impia facinora, enormiáque ſcelera, haud cū pluribus vno actu fieri vlli ſuccedit malefico, non quòd Diabolus id minimè efficere poſſet: verùm hoc accidit, aut quòd niſi in vnum innitantur, aut quòd Deus id plures, vt Dæmonum videatur impotentia, nequaquam ſinit. Atque hæc dixiſſe de his ſpiritibus nequam ac immundis, eorúmque malitia quàm breuiſſimè potuimus, ſatis eſt: Deóque Opt. Max. ſi quid laude dignum videtur, laus & honor in ſæcula, à quo & noſtrum eſſe, & ſcire dependet: cùm nos nihil proprium à nobis præter peccatū.

Diabolus non niſi mēdax & homicida.

Saul veneficam adiens morte damnatur.

FINIS.

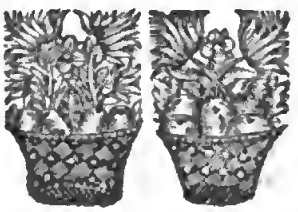

R. P. F.

R. P. F.

BERNARDI COMENSIS ORDINIS PRÆDICATORVM

TRACTATVS DE STRIGIBVS.

Cum annotationibus Franciſci Peñæ *Sacræ Theologiæ & Iuris vtriuſque Doctoris.*

CAPVT PRIMVM.

Striges vnde dicta: quo tempore congregentur: quid diabolo promittant, cùm ſecta iſti aſcribuntur: quàm horrenda facinora committant.

SECTA quædam abominabilis virorum videlicet, & præcipuè mulierum, à pluribus annis citra, in partibus Italiæ, ſatore omnium malorum diabolo procurante, damnabiliter inſurrexit, quas alij *Muſcas* appellant: nos autem in Lombardia *Strigias* nuncupamus, à *Styx* Stygis vocabulo Infernum ſeu paludem infernalem ſignificante, quia tales perſonæ diabolicæ ſunt & infernales, vel ἀπὸ τῆ στρύγειν, quod eſt triſtificare Latinè, eò quòd plurimos faciant triſtes maleficiis ſuis.

Muſcæ quæ dictæ.

Strigiæ quæ & vnde.

Illæ perſonæ congregantur in certis locis per oppida & villas certis temporibus, præcipuè de nocte diem Veneris præcedente, apparente eis dæmone in forma humana viſibili: & quando huic ſectæ initiari ſeu adſcri-

Striges vbi & quando congregentur.

bi volũt, primò & ante omnia corã ipſo diabolo & ad iuſſum eius abnegãt ſanctam fidem & ſanctum Baptiſma, ac etiam Dominum Deum, & B. Virginem Mariam, & poſteà conculcant Crucem aliquã ibi ab vna illarũ Strigum factam in terra: quibus omnibus peractis fidelitatem ſpondent in manibus ipſius diaboli, acceptantes eum in dominum ſuum, & promittunt ei in omnibus ſe velle ſemper obedire: & in ſignum horum omnium tangunt ei manum cum ipſarum manu ſiniſtra poſt earum tergum verſa, offerentes eidem diabolo aliquid in ſignum ſubiectionis: & ita abundè citra ſemper reputant ipſum diabolum eſſe, rem etiam & Dominum & Deum ſuum. Deinde quotieſcunque vadunt ad illam cogregationem, quam *ludum bonæ ſocietatis* appellant, ſemper capite inclinato profundè eũ adorãt, vt verũ Deũ suũ: quæ omnia clariſſimè patẽt per earum confeſſiones in proceſſibus contra eas per Inquiſitores formatis.

Striges quid diabolo promittant.

ANNOTATIONES Franciſci Peñæ

In Bern. Comenſis Tractatum de Strigibus.

ILLÆ impuræ fœminæ multis nominibus à multis appellantur: quippe

1. Striges Græcè.

φαρμακίδες φαρμακεύτριαι diçuntur à Græcis, ídque ἀπὸ τῆς φαρμακείας, quo vocabulo ars earum exprimitur: à Latinis autem promiſcuè & confusè vocantur *Lamiæ*, *Striges*, *Magæ*, *Veneficæ*, *Incantatrices*, & *Maleficæ*: vulgò item in Italia *Streghe* dicuntur & *Strigeni*: Hiſpania interdũ *Bruxos* & *Bruxas*: interdum verò *Hechizeros*, & *Hechizeras*: aliàs etiam *Xorguinos* & *Xorguinas* nominat: quarũ appellationũ ratio breuiter tradi non poteſt. Author in hoc tract. *Striges* nominat, vulgatã ferè Italiæ appellationem ſecutus. Idem autem in principio huius tractatus minùs verè loquitur, dũ de origine dictionis *Strigis*, diſſerens aitdictas fuiſſe Striges, vel à Stygе Inferni palude, vel à voce Græca στρύγειν, quæ triſtificare ſignificat, eò quòd multos mœſtos & triſtes efficiant. Id enim veiũ eſt quod Alphonſus & Simancas tradiderunt, videlicet eas Striges eſſe appellatas ad ſimilitudinem Strigis nocturnæ & importunæ auis: inde ſiquidem dicuntur Striges mulieres iſtæ, quia noctu præcipuè verſantur in maleficiis & infantium ſanguinem ſugunt: in quam ſententiam appoſitè recitantur carmina quædam Ouidiana à pæcitatis telata, quæ gratiâ breuitatis conſultò omittuntur à nobis.

CAP.

CAP. II.

Striges corporaliter deferuntur : Diabolus incubum & ſuccubum ſe exibet Strigibus.

Striges quomodo adeãt conuenticula.

AD quam congregationem, ſeu ludum præfatæ peſtiferæ perſonæ vadunt corporaliter & vigilantes, ac in propriis earũ ſenſibus: & quando vadunt ad loca propinqua, vadunt pedeſtres, mutuò ſe inuicem inuitantes. Si autẽ habent congregari in aliquo loco diſtanti, tunc deferuntur à diabolo, & quomodocumque vadant ad dictũ locum ſiue pedibus ſuis, ſiue deferantur à diabolo, verũ eſt, quòd realiter & veraciter, & nõ phãtaſticè, neque illuſoriè abnegant fidẽ Catholicam, adorant diabolum, conculcant Crucem, & plura nefandiſſima opprobria committunt contra ſacratiſſimum corpus Chriſti, ac alia plura ſpurciſſima perpetrant cum ipſo diabolo, eis in ſpecie humana apparente, & ſe viris ſuccubum, mulieribus autem incubum exhibente. Ac, vt omnimodam delectationẽ veneream eis impendant, ad omnem prorſus earum appetitum ſe per omnia coaptante. Quæ quidem peſtiferæ perſonæ firmiter aſſeuerant ſe prædicta omnia & ſingula corporaliter & realiter ac veraciter perpetrare, narrantes quomodo aut occultè recedunt de domibus habitationis earum, aut fingunt ſe exire domo operis alicuius gratiâ faciendi, & ita vadunt ad dictam congregationem ſeu ludum abſque eo, quòd ſui de domo id ſciant vel perpendant: quæ omnia & ſingula clariſſimè patent per earum ſpontaneas confeſſiones factas & ſcripturas in proceſſibus contra eas per omnes Inquiſitores noſtros per totam Italiam formatis.

Opprobria Strigum

Confeſſio Strigum.

Franc. Peña.

INſtitutum huius authoris, vt apparet ex ſerie diſputationis, fuit docere Lamias, ſiue Striges ad noctutnos ludos, ſiue choreas corporaliter deferri : quæ ſententia communis eſt omnium ſcribentium, eáque veriſſima, multis quidem rationibus, & euidentibus ſignis, atque experimentis comprobata.

Sed Franciſ. Ponzinibius neſcio quo ſpiritu ductus hanc communem ſententiam, ſolus (quod ego ſciam) in dubium reuocans *tractatu de Lamiis*, conatus eſt defendere eas, non ferri corporaliter.

Ponzinibius refellitur.

Cæterùm huic Ponzinibio vſque adeò egregiè reſpondit Bartholomæus Spinæus, Ordinis Prædicatorij Theologus non vulgaris, vt ora ei obſtruxiſſe videatur, ac docuiſſe ignoraſſe Ponzinibium, quæ ſcripſerit.

CAP.

CAP. III.

Argumenta multa probant Striges corporaliter deferri : exempla de Strigibus refert author à ſe cognita, quibus idem probatur: Poteſtas cuiuſdam oppidi à Strigibus baculo percutitur cum Notario & moritur.

SVnt autem plura & magna argumenta firmam fidem facientia, quòd iſtæ Striges corporaliter & realiter, & non phantaſticè, nec in ſomniis vadant ad ipſum ſuum ludũ, ſeu congregationem, & quòd realiter & non illuſoriè prædicta omnia committant.

1. Argumentum ex confeſſione.

Vnum eſt, quod omnes huius peſtiferæ ſectæ, ſiue mares ſiue fœminæ, quaſi vno ore & vna lingua fatentur, ſe eumdem modum per omnia & vniformiter obſeruare vbique locorum, in abnegando fidem, ac baptiſma, & Dominum Deum ac beatã Virginem Mariam, ac in conculcando Crucem, & adorando ipſum diabolũ, & faciendo fidelitatem eidem, tangendo ei manum cum manu earum ſiniſtra poſt tergum verſa, & in omnibus aliis & ſingulis, quæ in tali ludo, ſeu congregatione fieri contingunt, ita vt omnes in idem conueniant, & ſemper conuenerunt à ptincipio illius ſectæ neque in præſens tempus, vt ex earum omnium confeſſionibus vbique locorum per totam Italiam in manibus Inquiſitorũ noſtrorum factis, & ſcriptis in proceſſibus contra eas formatis liquidè conſtat, quod eſſe non poſſet, & non ita in omnibus ſe conformarent, ſi phãtaſticè & in sõniis eis iſta contingerent, præcipuè cùm phantaſmata & ſomnia ſecundùm varietatem cauſarum, & qualitatem perſonarum pro loco, & tempore varientur.

Confeſſio Strigum.

Delatio Strigum realis ex proceſſibus.

Aliud argumentum eſt, quia tales perſonæ pluries pluribus in locis, eũdo vel redeundo de dicto ſuo ludo, per perſonas catholicas ſunt realiter & veraciter viſæ, cognitæ & deprehenſæ: nam (vt de his, quorum ego certiorẽ habeo notitiam, loquar) cùm ego ſuperioribus annis in valle Telina, in terra ſcilicet de Ponte, diœceſis noſtræ Comenſis, contra harum Strigum peſtiferum genus inquirendo procederẽ, eſt mihi à fide dignis, quòd cum quadam vice pauliſper ante lucem quidam fuiſſet à duabus perſonis catholicis viſus, & cognitus in prædicto Strigum ludo, iuxta quaſdam vineas prope dictam terram de Ponte, verſus Abduam, relicto dicto ludo, veniens cum illis duabus perſonis domum, rogabat eos ne eum apud me accuſarent, neque quòd in tali ludo vidiſſent eum propalarent, vt in proceſſibus quos ibidem tunc feci, legitimè conſtat; quod quidem non phantaſticè, neque in ſomniis, ſed realiter & corpotaliter fuiſſe euidenter apparet.

2. Argumentum

Maleficus Comenſis deprehenſus in ludo Herodiadis.

Quamdam inſuper puellam octo vel decem annorum Antoniam nomine pater & mater eius ad me conduxerunt in dictam terram de Ponte, quæ in præſentia eorum & plurium aliorum retulit mihi, qualiter quadam nocte vocata à quadam amita ſua, nomine Magdalena, ſurrexit de lecto, & portata fuit cum ipſa amita ſua ad certum locum à dicta terra de Ponte ſatis diſtantem, vbi vidit & cognouit plures perſonas in vno prato choreizantes cum prædicta amita ſua, cum qua poſteà iterum reportata fuit ad dictam terram de Põte in domum habitationis ſuæ: quæ omnia ſeriosè confeſſa fuit mihi poſteà prædicta Magdalena, exiſtens in manibus officij mei, & interrogata

Bernard. Comenſis inquiſitio. Puellæ confeſſio de delatione & congregatione Strigum

à

à me, an perſonam aliquam ad ipſum ludum conduxiſſet, prout ex proceſſu contra eam formato legitimè conſtat.

Plures etiam aliæ perſonæ,& in dicta terra de Ponte,& in terra Barbeni dictæ vallis, ac etiam in terra Clauenæ prædictæ noſtræ diœceſis cognitæ & deprehenſæ fuerunt à diuerſis perſonis in præfato ludo cum diabolo exiſtétes,prout hi qui viderunt, mihi iuridicè retulerunt,& ipſæmet viſæ,& deprehenſæ confeſſæ ſunt in proceſſibus contra eas formatis, vt in eis apparet. Quæ omnia ſi quis bene conſideret,nequaquam videri,neque deprehendi ita clarè potuiſſent ab aliis, ſi in ſomniis, aut phantaſticè ipſis Strigibus contigiſſent.

3. Argumentum

Aliud argumentum eſt, quòd interdum contigit, quaſdam perſonas deferri per diabolum ad aliquem locum diſtantē, vbi talis ludus ſeu congregatio Strigum fiebat,& dum eſſēt in via eundo vel redeundo, Deo volente, dimiſſæ ſunt, & inuentæ extra patriam ſuam & extra terras ſuas, quod eſſe minimè potuiſſet, ſi prædicta eis phantaſticè contigiſſent,aut ſe deferri ſomniaſſent.

4. Argumentum

Aliud admirandum valdè,& nullo modo poſtergandum argumentum adduco, quòd in Mendriſio oppido Comenſi cōtigit iam ferè annis quinquaginta elapſis, quod quidem vulgatiſſimum eſt Comi, & in prædicto oppido Mendriſij, & adhuc ſuperſunt plures in ipſo oppido huius rei memores. Nam cùm ibi quidam Inquiſitor nomine magiſter Bartholomæus de Homate, dominus Laurentius de Concoretio Poteſtas,& Ioannes de Foſſato Notarius contra has Striges procederent, vna die ipſe Poteſtas, quadam curioſitate ductus, volens experiri an verè & corporaliter illæ Striges irent ad ludum,

Mendriſium Comenſe Striges habet.

facta conuentione cum quadam Strige, vt eum ad videndum talem ludum conduceret, acceſſit quodam die Iouis in ſero cum Notario ſuo & quodam alio extra oppidum ad quēdam locum, ſicut ei illa Strix prædixerat, & dum ibi iam propè eſſent omnes hi tres, viderunt plures perſonas congregatas coram quodam, qui erat diabolus in forma humana, ad modum cuiuſdam magni domini ſedente: & ecce ſubitò omnes illæ perſonæ ibi congregatæ, iuſſu diaboli adeò illum Officialem, & eius ſocios, Deo ob eorum curioſitatem permittente, baculis percuſſerunt, quòd ex talibus percuſſionibus & ille Officialis,& Notarius, & illæ alius infrà 15. dies mortui ſint. Qui rogo dicere velit hoc in phantaſia aut in ſomniis contigiſſe?

Die Iouis Striges conueniunt.

Aliud magnum argumentum eſt, quòd iſtæ tales Striges ſæpe,poſtquā crimen ſuum confeſſæ ſunt coram Inquiſitoribus, reuertuntur ad gremium ſanctæ matris Eccleſiæ,abiurata huiuſmodi hæreſi & apoſtaſia ſua, iuxta notata *in cap. ad abolendam, de haret. in prin. in cap. vt officium, §. Si quis verò eo. tit. 6.* & plures earum nō reuertuntur ampliùs ad vomitum, & in bona fide Catholica perſeuerant, nec ampliùs ad talem ludunt vadunt; quæ tamen longo tempore illa perfidia immoratæ fuerant: quod nequaquam eſſe poſſet,ſi tantūmodò phantaſticè & in ſomniis eis iſta contingerent: nam manifeſtiſſimum eſt quòd ſomnia & tales phantaſiæ non ſunt in poteſtate hominis vt ei accidāt aut ceſſent quando voluerint.

5. Argumentum ex conuerſione Strigū, & abiuratione Strigatūs.

Præterea plurimæ perſonæ huius perfidæ ſectæ, tranſactis iam plurimis temporibus, per Inquiſitores hæreticæ prauitatis fuerunt traditæ brachio ſæculari, exigentibus id demeritis ſuis,& combuſtæ; quod mini-

Cognitio & pœna ignis in Strigatum.

mè factum fuiſſet, neque ſummi Pontifices hoc toleraſſent, ſi talia tantummodò phantaſticè & in ſomniis contingerent, & tales perſonæ realiter & veraciter hæreticæ non eſſẽt, & in hæreſi realiter & manifeſtè deprehenſæ. nam Eccleſia non punit crimina niſi ſint manifeſta & verè deprehenſa, 32. *diſt. cap. erubeſcant* 32. *quæſt.* 5. *Chriſtiana* 2. *quæſtion.* 5. *conſuluiſti, & 6. quæſt.* 1. *non omnia.* Per hæc ergo omnia quæ dicta ſunt, & per plura alia, quæ adduci poſſent, liquidò conſtat quòd tales Striges ad præfatum ludum non in ſomniis, neque phantaſticè (vt quidam affirmant) ſed realiter & corporaliter, ac vigilando vadant.

Franciſ. Peña.

VEriſſimam ergo Bernardus, in hoc tractatu ſententiam amplexus, docet Lamias corporaliter deferri, quamquam aliquando dormientes, multa earum mentibus phantaſmata rerum occurrant, quas illæ potiùs vigilantes quàm dormientes propter vehementiſſimam impreſſionem cernere opinentur.

CAP. IV.

Argumenta dicentium Striges non deferri corporaliter Cap. Epiſcopi 26. *qu.* 5. *qualiter intelligendum: ſecta Strigum an eſſet exorta tempore dicti cap.* Epiſcopi.

SEd ecce contra hæc, quæ iam dicta ſunt, quidam inſurgunt, & prædictam veritatem deſtruere ſatagentes dogmatizando affirmant, quòd huiuſmodi Striges nullo modo vadant ad illum ludum corporaliter & realiter, ſed quòd phantaſticè, ac illuſoriè, ac in ſomniis eis omnia prædicta contingant, & in huius opinionis ſuæ fomentum adducunt text. *cap. Epiſcopi* 26. *quæſt.* 5. quod quidem cap. omnibus, contra nos Inquiſitores occaſione harum Strigum purgare cupientibus, communis eſt materia dimicandi, cuius quidem Canonis verba, ſi quis omni paſſione ſemota diligenter & medullitùs ponderare voluerit, videbit, ac luce clara cognoſcet, quòd illud cap. non militat contra prædicta. Neque obſtat quin contra huiuſmodi Striges, tamquam verè hæreticas, procedere valeamus: nam ſi quis bene conſideret & bene aduertat, iſtud cap. *Epiſcopi* non loquitur de iſta ſecta Strigum, quæ nondum inſurrexerat tempore, quo celebratum fuit illud Ancyrenſe Cõcilium, ex quo ſumpta ſunt illius cap. verba, ſed neque tempore quo compilatum fuit decretum per dominum Gratianum, quia decretum fuit compilatum anno Domini 1150. vt habetur *in gloſ.* 2. *q.* 6. *c. poſt appellationem, §. forma verò appellationis*, prædicta autem Strigum ſecta pullulare cœpit tantummodò à centum quinquaginta annis citrà, vt apparet ex proceſſibus Inquiſitorum antiquis, qui ſunt in archiuis Inquiſitionis noſtræ Comenſis. Hæc ergo ſecta Strigum non eſt illa, quæ profiteatur, & credat ſe cum Diana dea Paganorum, vel cum Herodiade equitare ſuper quaſdam beſtias, prout loquitur illud cap. *Epiſcopi*.

Origo Strigiarũ Comenſis ab annis 150.

Franc.

Franciſ. Peña.

NVmero 4. ſiue cap. 4. Author multa commemorat ad intelligentiam *cap. Epiſcopi* 26. *q.* 5. quod ex Concilio Ancyrenſi deſumptum eſſe opinantur, ſecutus Gratiani inſcriptionem, ſed verè in gratiam Decreto nuper Romæ edito annotatum eſt, id cap. neque in Concilio Ancyrano Græco, neque Latino inueniri. Nihilominus tamen non eſt eius auctoritas contemnenda. Et quod ad eius intelligentiam attinet latè tradunt Alphonſus à Caſtro, Syluester, & Spinæus multis in locis; facilitatis tamen [illegible]tiâ hîc aſcribi viſum eſt.

CAPITVLVM

EX CONCILIO ANCYRANO

Iuxta exemplar Libelli cuiuſdam ſexdecim librorum Partialium *lib.* 6. *cap.* 7. deſumptum: quod etiam refertur in decreto Gratiani 26. *quæſt.* 5.

Vt Epiſcopi de Parochiis ſuis ſortilegos & maleficos expellant.

VT Epiſcopi, eorúmque miniſtri omnibus viribus elaborare ſtudeant, vt pernicioſam & à diabolo inuentam ſortilegam & maleficam artem penitùs ex parochiis ſuis eradicent. Et ſi aliquem virum aut fœminam huiuſmodi ſceleris ſectatorem inuenerint, turpiter dehoneſtatum de parochiis ſuis ejiciant. Ait enim Apoſtolus; *Hereticum hominem poſt vnam & ſecundam correptionem deuita: ſciens quia ſubuerſus eſt, qui eiuſmodi eſt.* Subuerſi ſunt, & à diabolo capti tenentur, qui derelicto creatore ſuo à diabolo ſuffragia quærunt. Et ideò à tali peſte mundari decet ſanctam Eccleſiam. Illud etiam non eſt omittendum, quòd quædam ſceleratæ mulieres, retrò poſt Satanam conuerſæ, dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ, credunt & profitentur ſe nocturnis horis cum Dia- Tit. 5.

Lamiarũ ſecta.

na Paganorum dea, vel cum Herodiade & innumera multitudine mulierũ, equitare ſuper quaſdã beſtias & multa terrarum ſpatia intempeſtæ noctis ſpatio pertranſire, eiúſque iuſſionibus velut dominæ obedire, & certis noctibus ad eius ſeruitiũ euocari. Sed vtinã hæ ſolæ in ſua perfidia periiſſẽt, & non multos ſecũ in infidelitatis interitum pertraxiſſent. Nam innumera multitudo hac falſa opinione decepta hæc vera eſſe credit, & cultu à recta fide deuiat, & in errore paganorũ reuoluitur, cùm aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum Deũ arbitratur. Quapropter ſacerdotes, per Eccleſias ſibi cõmiſſas, populo omni inſtantia prædicare debẽt, vt nouerint hæc omnimodè eſſe falſa, & non à diuino, ſed à maligno ſpiritu talia phantaſmata mentibus fidelium irrogari.

Dianæ & Herodiadis aliud.

Hæreſis Lamiarũ

2. Corinth. 11.

Siquidem *ipſe Sathanas, qui transfigurat ſe in Angelum lucis*, cùm mentẽ cuiuſque mulierculę ceperit, & hãc ſibi per infidelitatẽ ſubiugauerit, illicò transformat ſe in diuerſarũ perſonarũ ſpecies atque ſimilitudines, & mentẽ, quã captiuã tenet, in ſomnis deludẽs, modò læta, modò triſtia; modò cognitas, modò incognitas perſonas oſtendẽs, per deuia quæque deducit. Et cùm ſolus ſpiritus hoc patitur, infidelis mẽs hæc nõ in animo, ſed in corpore opinatur euenire. Quis enim non in sõniis & nocturnis viſionibus extra ſe educitur, & multa videt dormiendo, quæ numquã viderat vigilando? Quis verò tã ſtultus & hebes eſt, qui hæc omnia quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiã in corpore accidere arbitretur, cùm Ezechiel propheta viſiones Domini in ſpiritu non in corpore vidit: Et Ioannes Apoſtolus Apocalypſis ſacramẽtũ in ſpiritu, nõ in corpore vidit & audiuit, ſicut ipſe dicit: *Statim*, inquit, *fui in ſpiritu*. Et Paulus non audet dicere ſe raptũ in corpore. Omnibus itaque annunciãdũ eſt publicè, quòd qui talia & his ſimilia credit, fidẽ perdit. Et qui fidẽ rectã in Domino non habet, hic non eſt eius, ſed illius, in quẽ credit, id eſt, diaboli. Nã de Domino noſtro ſcriptũ eſt: *Omnia per ipſum facta ſunt*. Quiſquis ergo credit poſſe fieri, aliquã creaturã aut in melius, aut in deterius immutari, aut trãsformari in aliam ſpeciẽ vel ſimilitudinem, niſi ab ipſo Creatore, qui omnia fecit, & per quẽ omnia facta ſunt, procul dubio infidelis eſt & Pagano deterior.

Transformatio in aliam ſpeciem à ſolo Deo.

CAP. V.

Intellectus dicti cap. Epiſcopi 26. q. 5.

SI quis autem pertinaciter adhuc affirmare velit hãc ſectam ſtrigiacã, eſſe illã de qua loquitur illud cap. *Epiſcopi*, dico quòd adhuc Canon ille contra nos non obſtat, neque militat contra prædicta; quia ſi quis bene cõſiderat ſenſum Canonis illius, videbit clarè quòd nõ negat, quin ſit poſſibile tales perſonas pedeſtrè & corporaliter ire ad prædictũ ſuum ludũ, ſed neque negat quin ſit poſſibile, eaſdẽ deferri verè, realiter, & corporaliter à diabolo de loco ad locũ: nã dæmones, permittẽte Deo, poſſunt virtute ſuã naturali mouere, & portare materiã corporalem de loco ad locum, vt innuit Aug. *in 18. lib. de Ciuitate Dei cap.* 18. Vnde legitur *in legenda beati Petri Apoſtoli* de Simone mago in aëra à dæmonibus portato, & *in legẽda beati Iacobi Apoſtoli*, de Hermogene ad ipſum Iacobũ portato, & de multis aliis legitur de loco ad locum realiter & corporaliter à diabolo delatis.

Si ergo poſſibile eſt tales perſonas ire vel deferri corporaliter & realiter à diabolo, & poſſibili poſito in eſſe, nullum ſequitur inconueniens ſecundùm

Dæmones poſſunt naturaliter mouere

corpus aliquod de loco ad locũ.

dùm regulam Logicalem: nullum ergo erit inconueniens, ſi dicatur, tales Striges pedeſtres corporaliter ire, vel deferri realiter & corporaliter ab ipſo diabolo, & ita clarè patet, quòd prædictum Capitulum *Epiſcopi*, contra prædicta non obſtat, prout aduerſarij noſtri probare conantur.

Franciſ. Peña.

IN ſumma eius Decreti vera intelligentia talis mihi eſſe videtur: ibi enim non agitur de Lamiis, ſed de quibuſdã hæreticis, qui credebant quòd Diana fuit in deam conuerſa, & quòd creatura mutari, aut transformari poteſt ex vna ſubſtantia in aliam, vel ex vna ſpecie in aliam ſpeciem, ab alio, quàm à vero Deo: quòd beſtiis vehebantur, vt Herodiadi ſeruirent. Quæ omnia falſa ſunt, erronea, & hæretica, & à Lamiarum ſecta longè diuerſa. Neque illi patres, quorum eſt Decretum illud; negant Lamias poſſe corporaliter à dæmonibus transferri per longa regionum ſpatia: neque illum hæreticum, aut ſtultum eſſe decernunt, qui credit ea fieri poſſe, quæ ſæpe à dæmonibus cum Lamiis perpetrantur. Rectè ergo Bernardus hîc ait *in dicto cap. Epiſcopi*, non haberi ſermonem de ſecta Strigum, ſiue Lamiarum.

CAP. VI.

Multa eorum, quæ de Strigibus narrantur, illis in ſomniis contigere aut poſſint.

NOs autem nõ negamus quin interdũ huiuſmodi Strigibus, ſiue ſomniando, ſiue phantaſiando, procurãte diabolo appareat, quòd ad prædictum ludum accedant, & præcipuè poſtquàm iam ad ipſum ludum corporaliter & realiter acceſſerunt, & verè & realiter ac corporaliter fidẽ abnegarunt, & Crucẽ conculcarunt, ac dæmonem in ſuum deũ acceperunt, & pro ſuo deo adorauerũt, poſſibile eſt quòd aliquando ſenſibus ipſarum Strigũ multò grauiùs ac vehementiùs, quàm ſomno, virtute dæmonis obſeratis, dæmon talia ſomnia cauſando, vel phantaſiam immutando, faciat quòd ipſæ Striges corpore quidem dormientes, ſeu etiã nihil sẽtientes, & velut mortuæ aliis appareant, & ipſis Strigibus in ſpiritu, ſeu in phantaſia videatur, quòd prædicto ludo interſint, & alia faciãt, quæ aliàs vigilantes corporaliter & veraciter facere conſueuerunt, & aliqui dæmones earum formas aſſumentes videantur ab aliis in ipſo ludo corporaliter adeſſe, vt id alteri per phantaſticam apparitionem exhibeatur vigilanti, quod alter vidit in ſomniis, vt dicit Auguſtinus *in dicto lib. 18. de Ciuitate Dei cap. 18.* per quem modum id dicimus contigiſſe quod *in legenda beati Germani* narratur de illis mulieribus, dæmonibus earum formas aſſumentibus, quæ cernebantur in hoſpitio cœnare, & tamen quæſitæ in domibus propriis verè ſunt inuentæ.

Deludũtur aliquando Striges in ſomniis.

CAP. VII.

Vna creatura in aliam verè non transmutatur.

NVllo autem modo dicimus, neq; aliquãdo opinati ſumus id quod mendaciter & falsò aduerſarij noſtri nobis imponunt: videlicet quòd aliqua creatura, aut in melius, aut in deterius poſſit immutari, aut in aliã ſpeciem vel ſimilitudinem realiter & verè transformari, niſi ab ipſo Creatore, qui omnia fecit, & per quẽ omnia sũt facta: & propterea nullo modo dicimus, nec aliquo pacto aliquid numinis, aut diuinitatis extra vnum Deum arbitramur.

Nihil poteſt in aliam ſpeciem transformari, niſi ab ipſo Deo. Quæ in ſpiritu ſolo fiũt ea vel in corpore exiſtunt.

Sed neque ea, quæ in ſolo ſpiritu fiunt, arbitramur etiã in corpore accidere, ſed dicimus & prędicamus, quòd quemadmodũ legitur de ſociis Vlyſſis, quos illa famoſiſſima magica Circe in beſtias arte ſua vertit, vt dicit Auguſt. *in lib.* 18. *de Ciuitate Dei cap.* 17. & habetur 26. q. 5. *cap. nec mirũ*, & de ſociis Diomedis in aues verſis, & de quibuſdam aliis, qui verſi in iumenta videbantur onera portare, & de aliis ſimilibus: quæ omnia illuſoriè & phãtaſticè, ac quadam præſtigioſa apparitione arte dæmonum fiebant, vt Aug. declarat egregiè *in cap.* 18. *prædicti libri* 18. *de Ciuitate Dei.* Ita etiam nõ negamus quin interdũ arte dæmonis illudentis fieri poſſit, quòd aliqua Strix per aliquã phantaſticam apparitionẽ videatur tranſmutata in felẽ, vel in aliã beſtiã, ſeu ſpeciẽ, quæ tamen nõ erit veraciter tranſmutata, ſed hoc fieri quadã apparitione præſtigioſa: & qui aliter credit infidelis eſt, & Pagano deterior, vt dicit dictum cap. *Epiſcopi.*

CAP. VIII.

Multa apparere poſſunt Strigibus arte Dæmonum, quæ vera non ſunt.

IMmò dicimus & confitemur plura alia ipſis Strigibus illuſoriè & phãtaſticè arte dæmonum poſſe contingere & apparere, quæ tamen minimè ſunt vera, vt putà, quòd vitulos comedant, qui poſteà dæmonum virtute reſurgant: nam ſi verè illi vituli fuerunt cocti & comeſti, nullo modo fieri poteſt, vt dæmon aliquis, immò omnes dæmones ſimul cum tota eorum poteſtate eos valeant ſuſcitare: quia reſuſcitare mortuum eſt potentiæ infinitæ, quæ ſoli Deo conuenit, & diabolo nullo modo poteſt conuenire. Quare ſi illa comeſtio fuit vera & realis, neceſſe eſt dicere, quòd reſuſcitatio ſequens, fuerit phantaſtica & illuſoria: aut quòd & comeſtio fuerit apparens & phantaſtica, & etiam reſuſcitatio fuerit illuſoria: & ita cùm diabolus ſemel ipſas Striges ſibi per infidelitatem ſubiugauerit, illudens eis in ſomniis, ſeu eũ phantaſtieis apparitioni! us, modò læta, modò triſtia, modò cognitas, modò incognitas perſonas interdum oſtendit, vt textus illius cap. *Epiſcopi* loquitur de ſecta illarum mulierum, quę cum Diana, vel cum Herodiade ſe equitare, eiuſque iuſſionibus obedire credebant.

Reſuſcitare mortuũ eſt potentiæ infinitæ.

Cap. *Epiſcopi* explicatio.

CAP.

CAP. IX.

Striges vt apoſtata an rectè puniantur, etiamſi corporaliter non deferantur: ex quo habent rata, quæ ſibi in ſomniis contigerunt.

POſtremò, vt aduerſariorum ora ex toto concludàm, poſito ſed nõ conceſſo, quòd (vt aduerſarij ipſi affirmant) iſtæ Striges nullo modo vadant corporaliter ad ludum, & quòd numquam realiter ac veraciter vigilantes abnegauerint fidem, & conculcauerint Crucem, & alia fecerint, quæ in tali ludo facere dicuntur, ſed quòd in ſomniis tantummodò, ſeu phantaſticè & illuſoriè eis sẽper iſta contingant, tamen ex quo poſteà, quando ſunt in vigilia & in propriis ſenſibus conſtitutæ, credunt & firmiter tenent ſe prædicta feciſſe, & habent ea rata & firma, ac ea confirmant, & contentæ ſunt quòd ſibi talia acciderint, ac eis omnibus conſentiant cum quadam animi complacentia, credentes firmiter ſe. fidem Catholicam abnegaſſe, & dæmonem pro ſuo vero Deo habere, tenẽtes firmiter ſe non peccare, ſed potiùs ſe bene facere talia perpetrando, & alia ſimilia multa faciẽdo, vt ex earum confeſſionibus corã Inquiſitoribus factis euidenter apparet, liquidò & clariùs luce meridiana conſtat, quòd ſunt verè & propriè apoſtatæ, idololatræ, & hæreticæ: nam ſicut ille qui ſomniando ſe committere fornicationem cadit in pollutionem nocturnam, ſi poſteà in vigilia conſtitutus eſt memortalis ſomnij, & conſentit & placet ſibi de illa fornicatione ſomniata propter delectationem habitam in ea, licèt talis non peccet ratione ſomnij in ſe, quia nullum ibi poteſt eſſe peccatum, eò quia ibi non fuit iudicium rationis, peccat tamen mortaliter ratione complacentiæ cum delectatione ſequenti in vigilia cum deliberato conſenſu, vt dicit B. Thomas *in quarto ſentent. diſt. 9. art. 4.* & etiam habetur *6. diſt. § 1. in gloſ. circa fi. ibi: Si ergo in nocturna pollutione, & cap. teſtamentum, ead diſt.* & Auguſtinus *in 18. lib. de Ciuitate Dei, cap. 12. in fine*, dicit, quòd delectari etiam falſo crimine, crimen verum eſt: ita dicendum eſt de iſtis Strigibus, quòd ſint verè & propriè apoſtatæ, idololatræ, & hæreticæ, non quidem eâ ratione, quia prædicta contingant eis in ſomniis, vel phantaſticè, ſeu illuſoriè, ſed propter complacentiam quam habent de prædictis cum deliberato conſenſu poſteà, quando ſunt extra prædicta ſomnia, & extra prædictas phantaſticas illuſiones in vigilia, & in propriis ſenſibus conſtitutæ, & credunt ea eſſe vera, & ea habent rata, tenentes firmiter in mentibus ſuis ſe fidem & Dominum Deum abnegaſſe, & credunt Dæmonem eſſe ſuum verum Deum, & eum vt Deum ſuum adorant, vt dictum eſt *ſuprà*: & ideò textus dicti cap. *Epiſcopi* dicit tales perſonas ſceleratas retrò poſt Satanam conuerſas, & quòd dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ, credunt ſe & profitentur cum Diana nocturnis horis dea Paganorum, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierũ equitare ſuper quaſdam beſtias, & multarum terrarum ſpatia intempeſtæ noctis ſilentio pertranſire, eiuſque iuſſionibus obedire velut dominæ: & quia credunt & profitentur prædicta eſſe vera, quæ in ſomniis, ſeu phantaſticis illuſionibus eis contigerunt, ideò textus iterum appellat eas perfidas & infideles, dum ſequitur: *Sed vtinam ha ſola in perfidia ſua periiſſẽt, &*

Striges ex rata habitione phantaſticæ apparitionis apoſtatæ & hæreticæ ſũt.

Dianæ nocturni ludi.

Striges perfidæ & infideles.

& non multos ſecum ad infidelitatis interitum pertraxiſſent. Quare ſunt veraciter & propriè hæreticæ, & ideò ſequitur in textu quòd *qui hæc vera eſſe credunt, credendo à recta fide deuiant, & errore Paganorum inuoluuntur, cùm aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum Deum arbitrantur:* quia quando ſolus ſpiritus iſta patitur, infidelis eſt, qui hæc non in animo, ſed in corpore euenire opinatur, vt textus ſubdit *ibidem:* & ideò in fine illius Canonis bene ſubditur: *Prædicandum eſſe, annunciandum populis hæc omnino falſa eſſe, & eum qui talia credit fidem perdere,* quod & nos Inquiſitores dicimus, & conſtanter prædicare & annunciare populis non ceſſamus.

CAP. X.

Ex dicto cap. Epiſcopi, *an probetur Striges non deferri corporaliter.*

ECce ergo quàm bene ex verbis huius cap. *Epiſcopi*, concluditur, & clarè probatur id quod *ſuperiùs* dixi, videlicet, quòd dato, quòd in ſomniis, ſeu phantaſticis illuſionibus arte dæmonum procuratis videatur ipſis Strigibus quadam præſtigioſa apparitione ſe ad ludum dictum acceſſiſſe, Dominum Deum & fidem Catholicam abnegaſſe, Dæmonem vt Deum adoraſſe, & alia *ſuperiùs* enumerata perpetraſſe, ex quo tamen tranſactis illis ſomniis & phantaſticis illuſionibus retinent ea in mente, ac firmiter credunt ea eſſe vera, & conſtanter in tali credulitate perſeuerant; ſequitur quòd ſint veraciter & propriè apoſtatæ, quia verè ſecundùm ſuam opinionem receſſerunt à Catholica fide: & etiam ſequitur quòd veraciter ſint idololatræ, firmiter tenentes ſe adorare dæmonem vt Deum, & creaturam pro Creatore ſe colere, ac de facto adorant & colunt: & credentes aliquid diuinitatis ſeu numinis extra vnum Deum eſſe, inuoluantur errore Paganorum idola adorantium: ac etiam ſequitur quòd deuiant à fide, & fidem perdunt, & ideò veraciter ſunt hæreticæ, credendo quòd ea quæ fiunt in ſomniis & phantaſticis illuſionibus arte Dæmonum procuratis, ſint vera, & quòd quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore accidant, & inſuper credendo ſe poſſe dæmonum virtute tranſmutari in feles vel alias ſpecies. Quæ omnia cùm ſint contra determinationem Eccleſiæ, procul dubio ſunt hæretica, & ideò textus hic appellat tales perſonas infideles, & Paganis deteriores; infidelitas autem in homine baptizato eſt hæreſis; & ita clariſſimè patet quomodo dictum cap. *Epiſcopi*, nullo modo contra prædicta militat, neque contra nos obſtat.

Striges verè apoſtatæ & idololatræ quomodo ſint.

Striges hæreticæ.

Epilogando itaque omnia prædicta, dico quòd illud cap. *Epiſcopi*, nõ militat contra ea quæ dicta ſunt, neque obſtat quin prædictæ Striges vadant corporaliter ad illum ludum, & quin realiter & veraciter fidem abneger & diabolũ adorẽt; & ex cõſequẽti nõ obſtat quin veraciter ſint hæreticæ, tum quia illud cap non loquitur de iſta ſecta Strigum, de quibus nos loquimur, & hoc eſt quia tempore quo celebratum fuit illud Concilium Ancyrenſe, ex quo ſunt ſumpta verba illius cap. ſed neque tempore quo fuit compilatum decretum, nondum inſurrexerat iſta Strigum ſecta: tum quia ſi quis bene conſideret ſenſum illius cap. non negabit quin ſit poſſibile, tales Striges ire corporaliter & pedibus ſuis in propriis ſenſibus & vigilantes ad ipſum ludum, ſed neque negabit quin ſit poſſibile, eaſdem

Concilium Ancyrẽſe.

inter

interdum verè, corporaliter, & realiter de loco ad locum à diabolo deferri: tùm quia etiam nos nõ negamus, quin interdum poſſibile ſit, quòd ipſis Strigibus appareat in ſomniis aut in phãtaſticis illuſionibus, procurante dæmone, cauſatis, quòd vadant ad ipſum ludum, ipſæ verò veluti dormientes, ſeu velut nihil ſentientes, veraciter inueniantur in domibus ſuis: imò etiam dicimus plura alia poſſe Strigibus arte dæmonum illuſoriè apparere: nullo modo autem dicimus, neque aliquando opinati ſumus, aliquam creaturam virtute dæmonum in aliam ſpeciẽ verè & realiter transformari: ſed neque dicimus verũ eſſe, quòd ea quæ fiunt in ſolo ſpiritu, accidant realiter in corpore. Tùm poſtremò, quia dato, ſed non conceſſo, quòd nullo modo vadant corporaliter ad ludum, ſed quòd tantũmodo in ſomniis & phantaſticis illuſionibus virtute dæmonũ videatur eis quòd vadant ad ludũ, & Deum ac fidem abnegent, & dæmonẽ vt Deum adorent, & alia ſic illuſoriè ipſis Strigibus accidant, quæ in dicto ludo facere dicuntur: tamen ex quo poſteà quando ſunt in vigilia & in propriis ſenſibus conſtitutæ, credunt & firmiter tenent ſe ea feciſſe, & habent ea rata, ac eis omnibus conſentiunt cum animi cõplacentia, credentes firmiter ſe fidem catholicam abnegaſſe, ac dæmonem pro Deo adoraſſe, & eum tãquam Deum ſuum habere, & ſe nullo modo peccare, ſed potiùs ſe bene facere talia perpetrando, & in hac credulitate firmiter perſeuerant, adhuc clare conſtat quòd ſint veraciter apoſtatæ, idololatræ, & hæreticæ, & ideò textus nominat eas ſceleratas, perfidas & infideles: & dicit quòd credentes talia phantaſtica & illuſoria eſſe vera, deuiant à recta fide, & fidẽ perdunt, ac inuoluũtur errore Paganorũ, & ſunt ipſis Paganis deteriores: infidelitas autem in homine baptizato eſt hæreſis. Et ita per hæc omnia clariſſimè patet quomodo dictum cap. *Epiſcopi*, toties allegatum, nullo modo militat cõtra nos Inquiſitores, neque obſtat quin iſtæ Striges veraciter dicantur apoſtatæ, idololatræ, & hæreticæ quomodocumque dicatur, ſiue quòd vadant corporaliter & realiter ad ludum, ſiue quòd tantummodò in ſomniis & phantaſticis illuſionibus arte Dæmonum cauſatis eis talia contingant.

Striges quomodo ſint verè apoſtatæ, idololatræ, & hæreticæ.

CAP. XI.

Ad Inquiſitores hæretica prauitatis an ſpectet Striges punire.

CVm ergo prædictæ Striges veraciter ſint hæreticæ & idololatræ ac apoſtatæ, quomodocũque dicatur, ſeu quòd realiter vadant ad ludum; ſeu quòd tantummodò in ſomniis aut phantaſticis illuſionibus, vt dictum eſt, ſequitur quòd ad Inquiſitores hæreticæ prauitatis pertinet contra eas procedere, & eas ſicut alios hæreticos punire, quod quidem patet.

1. Quòd ſint hæreticæ.

Et primò in quantum dicuntur hæreticæ, patet *per cap. vt officium, de hæreticis, lib. 6. in prin.*

2. Quòd idololatræ.

Patet hoc etiam in quantum dicuntur idololatræ, offerentes ſacrificia Dæmonibus, & eis nefarias preces emittentes, vt *in gloſ. in verbo, ſaperent, cap. accuſatus, eiſdem tit. & lib. §. Sanè*, ac etiam ipſos dæmones adorantes: nam ſi hæreticus punitur adorans hæreticum, *vt dicto cap. accuſatus, §. ille quoque*, quantò magis Dæmonem adorans? Eſt enim contra illud Domini mandatum, *Dominum Deum tuum adorabis. Matthæi 4. cap.*

3. Quòd apoſtatæ.

Poſtremò hoc patet, in quantum dicuntur apoſtatæ: quia apoſtata à fide punitur vt hæreticus, cùm verè hæreticus ſit, de quo habes *in verbo, Apoſtata, §. primo, ſecundo, & tertio.*

Franciſ. Peña.

Vide Noſtram Lucernam Inquiſitorum.

CAP. XII.

Quomodo cognoſcuntur Striges & ſectatrices? per confeſſionem ſociarum detegunturStriges: ſociarum depoſitio valet contra alias Striges: Inquiſitor ne interroget de ſociis, eas ſingulariter nominando: Inquiſitor non facilè credat depoſitionibus Strigum contra alias.

MAnifeſtantur autem ſeu detegunturilli qui ſunt de hac ſecta Strigiaca, & ad notitiam eorum peruenitur duobus modis, videlicet per confeſſiones ſociarum, & per coniecturas & præſumptiones.

Primò ergo per confeſſiones & inculpationes ſociarum: cùm enim mutuò ſe cognoſcant in dicto ludo, ex conſequenti poſſunt etiam mutuò ſe detegere & manifeſtare, & hoc præcipuè quando plures ſeparatim, & vna ſeorſum ab altera, imo neſciente quid alia dixerit, conueniunt de eadē perſona & de tempore quo eam viderint, & in quibus locis, & maximè quando tales inculpantes aliquam de earum ſocietate dicunt idem & affirmant coram facie illius, quam inculparunt, & ita vna poſt aliam ſeparatim, & altera neſciente, idem affirmat in facie eius.

Et quòd talis inculpatio ſeu manifeſtatio facta per ſocias faciat fidem contra illam quæ inculpatur, patet per ea quæ notantur *in cap. in fidei fauorem, de hæreticis, lib. 6.* Facit ad hoc *gloſ. fin. cap. quoniam aliqua, de teſti.* Vide de hoc *in verbo, teſtes, §. 17. & in verbo, tortura, §. 29.*

Aduertas tamen & ſis bene cautus, tu Inquiſitor, ne interrogando de complicibus & ſociabus vnquam interroges an aliquando viderint talē, vel talem, ſpecificando aliquam vēl nominando, neque permittas ab aliqua ſpecificari vel nominari, ſed interroges in communi & generali quas ſocias habeat, vel quas viderit in tali ludo, & quid eas ibidem facere viderit; & ei dicas, quòd nullo modo aliquam nominet, niſi pro certo eam in ludo viderit & cognouerit, & niſi pro certo viderit vel ſciuerit eam abnegaſſe fidem, & alia feciſſe quæ ibi fieri conſueuerunt.

1. Inquiſitorum cautela in interrogationibus.

Aduertas inſuper, & ſis bene cautus, ne de facili facias aliquam detineri propter inculpationes talium Strigum tantùm, quia poſſet contingere quòd dæmon aſſumeret perſonā alicuius, & ſe ſub forma illius præſentaret in ipſo ludo, vt illam perſonam infamaret, & tamen illa perſona erit innocens, & de tali crimine nullo modo culpabilis: quare cautiùs ſecuriuſque procedes, ſi ex ſolis inculpationibus ſeu manifeſtationibus ſociarum non facies aliquam perſonā detineri, ſed vltra illas inculpationes factas per ſocias, habeas aliqua alia indicia, ſeu coniecturas, vel præſumptiones, ſeu ſuſpiciones contra eamdem quam volueris detinere.

2. Inquiſitorum cautela de non detinendis innocentc.

CAP.

CAP. XIII.

Qualiter ex hac Strigiaca ſecta eſſe detegantur aliqui per coniecturas & præſumptiones : indicium ſeu argumentum, à communiter accidentibus ſumptum validum eſt : quales coniecturæ ſeu indicia prodant Striges.

DEteguntur etiam, & ad notitiam eorum qui ſunt de hac ſecta venitur alio modo, videlicet per conjecturas & præſumptiones: quia in his, quæ in ſecreto fieri conſueuerunt, proceditur ex coniecturis & præſumptionibus, vt dicitur *in l. fin. C. de procur. tuto.* vbi gloſ. not. & Bal. *in l. quicumque. C. de ſer. fugi. & in rubrica. C. de proba.* nam indicium ſumptum ex experientiis & coniecturis quæ communiter accidere ſolent, eſt validum: vnde vt dicit Panor. *in c. Oſius. de elec. in fine.* argumentum à communiter accidentibus tenet, & quando tali coniecturæ frequenter contingit adeſſe veritatem, tunc eſt graue indicium, & æquiparatur præſumptioni iuris, vt notatur per Cynum *in l. metum, de dolo.* ſiue agatur de probando vero hominis actu, ſiue de probando animo, *ff. de ſica. l. 1. §. ſed ſi clana, & c. ſignificaſti de homic.* nam præſumptio non eſt aliud, quàm quædam ſuſpicio, quæ cauſatur in animo iudicis, vel cuiuſcumque ex variis coniecturis, vel argumentis ſeu indiciis, vt dicit Panor. *in cap. quanto de præſum. col. 3. in fine.* Ad omnia iſta vide *in verbo, indicium. § 5. & §. fin. & in verbo, præſumptio. §. 5.*

Striges manifeſtantur per coniecturas & præſumptiones.

Cùm ergo abnegatio fidei, adoratio diaboli, cóculcatio Crucis, & alia, quæ faciunt tales Striges in ipſo ludo, & alibi cum ipſo diabolo, omnia fiant in ſecreto, & ſeorſum à fidelibus Chriſtianis, ideò neceſſe eſt, quòd contra eas procedamus ex coniecturis & præſumptionibus.

Et iſtæ coniecturæ ſeu præſumptiones ſunt aut faſcinationes puerorũ, vel maleficia cauſantia infirmitates, aut alia nocumenta circa homines vtriuſque ſexûs, & etiam circa terræ fruges, vinearum uvas, arborum fructus, ac etiam circa iumenta & alia diuerſorum generum animalia, vel etiam medicationes & curationes talium infirmitatum, & nocumentorum, quæ omnia fiunt virtute diaboli, aut ipſo cooperante, vt per ſingula patebit.

Coniecturæ & præſũptiones contra Striges.

CAP. XIV.

Per faſcinationes puerorum detegũtur Striges, & quid ſit faſcinatio. mulier menſtruata inficit viſum ſpeculum, & Baſiliſcus interficit viſum hominem.

NAm faſcinatio puerorum, vt ab ipſa incipiam, vt dicit B. Thomas *in prima parte, quæſtione centeſima decima ſeptima, articulo tertio, in reſponſione ad ſecundum argumentum, & ſuper epiſtolas Pauli ad Galatas, tertio capitulo, lectione prima,* eſt infectio procedens ab oculis infectis propter malitiam animæ, cooperante dæmone, & Deo permittente: & hoc præcipuè accidit in vetulabus, in quibus ex malignitate quadam, contracta ex familiaritate vel pacto dæmonum fit immutatio noxia & venenoſa per venas ad oculos earum, & ab oculis ad rem inſpectam per ſpatium determinatum; & ita aſpectus earum venenoſus & noxius inficit pueros, habentes corpus tenerum & de facili receptiuum talium impreſſionum, & ſic infirmantur. & cibum vo-

Faſcinatio quid ſit.

munt, vt dicit Beatus Thomas *vbi ſuprà*

Menſtruata mulier inficit ſpeculũ.

Per quem modum dicimus, quòd mulier actualiter menſtruata, ſi aſpiciat in ſpeculum purum & mundum, ſubitò inficit & deturpat ipſum, & Baſiliſcus videns hominem interficit ipſum, vnde Gloſ. ſuper illud Pauli *ad Galatas tertio: O inſenſati Galatæ, quis vos faſcinauit?* dicit: quidam habent oculos vrentes, qui ſolo aſpectu inficiunt alios, maximè pueros.

CAP. XV.

Striges inferunt multa nocumenta, & impediunt actus coniugales.

QVòd autem per has Striges realiter & verè inferantur nocumẽta diuerſis perſonis: & primò, impediendo actus coniugales ſeu matrimoniales, patet per hoc, quia realiter inueniuntur effectus reales impedientes illos actus, vt patet per totum titulum de maleficiatis, & per Panor. & alios doctores ibi ſcribentes, & *per c. ſi per ſortiarias. 33. quæſt. 1.* & qualiter fiant maleficia circa actus iſtos matrimoniales, declarat Petrus de Palude *in quarto ſent. diſt. 34.* dicens: quòd, quia dæmon ex eo, quòd eſt ſpiritus, habet poteſtatem ſuper creaturam corporalem ad motum localem prohibendum vel faciendum, ideò poteſt corpora impedire ne ſibi appropinquent directè vel indirectè, interponendo ſe quandoque in corpore aſſumpto.

Coniugales actus impediuntur à Strigibus & ligantur quinque modis.

1.

2. Alio modo, quia poteſt refrigidare hominem ab actu illo, adhibendo occultè virtutes rerum, quas optimè nouit ad hoc validas.

3. Tertio modo turbando æſtimationem & imaginationem, qua reddit mulierem exoſam, quia poteſt in ipſa imaginatione imprimere.

4. Alio modo, quia poteſt reprimere rigorem membri, ſicut etiam motum localem reprimere poteſt.

5. Quintò poteſt impedire illos actus matrimoniales, prohibendo miſſionẽ ſpirituum ad membra, in quibus eſt virtus motiua, quaſi intercludendo vias ſeminis, ne ad vaſa generationis deſcendat, vel ne ab eis recedat.

CAP. XVI.

Striges inferunt nocumenta cauſando infirmitates hominibus & iumentis: qualiter iudicetur morbus per maleficium illatus.

INſuper iſtæ Striges nocumenta inferunt viris ac mulieribus & iumẽtis ac beſtiis cum maleficiis ſuis, cauſando diuerſas infirmitates, cooperante diabolo, in quantum iſtę Striges accipiunt ab ipſo diabolo aliqua nociua, & ea præbent viris ac mulieribus vel iumẽtis, aut in cibo aut in potu, vel tangẽdo, aut ipſemet diabolus occultè applicat aliqua maleficia vel nociua in lectis vel veſtib°, ſicut ſæpenumerò inueniũtur in lectis vel veſtibus aliqua, quæ arte humana minimè aut vix fieri vel componi poſſent; ex quibus ſic applicatis aut in lectis, aut in veſtibus aut tactu, aut in cibo & potu, ſequuntur dolores capitis, torſiones viſcerũ, exſiccationes membrorum, ſtomachi deſtructiones, & aliæ plures infirmitates ex quibus ſæpe plures moriuntur.

Animalibus inanimalibus gerunt infirmitates à Maleficis.

Idem etiam de iumentis & aliis animalibus, quæ ex talibus nociuis, ſeu maleficiis ſic in cibo aut potu, vel tactu eis applicatis ſæpe infirmantur & moriuntur, aut lacte priuantur: & hoc eſt quia, vt tangit beatus Thomas *in ſecundo libro ſent. diſtinctione*

ctione ſeptima, tales infirmitates, quæ generari poſſunt virtute alicuius agentis naturalis, poſſunt etiam cauſari à dæmonibus applicantibus talia agentia naturalia ad cauſandas illas infirmitates: poſſunt autem diſcerni iſtæ infirmitates cauſatæ per Striges, cooperante diabolo, per maleficia, ab illis quæ cauſatæ ſunt naturaliter iudicio medicorum. Nam ſicut dicitur 16. *quæſt.* 2. *cap. illud*, ad genus ſuperſtitionis pertinent omnes ligaturæ, & omnia remedia, quæ medicorum diſciplina condemnat, in quibuſcumque rebus ſuſpendendis atque ligandis.

Ita dicimus, quòd vbi medici periti ex aliquibus coniecturis vel circumſtantiis iudicant illam infirmitatem non ex defectu naturæ, neque ex aliqua cauſa naturali intrinſeca, ſed ab extrinſeco accidiſſe, vbi nõ ſit ex venenoſa infectione, quia ſic ſanguis vel ſtomachus malis humoribus eſſet repletus, tunc ex ſufficienti diuiſione iudicant effectum eſſe maleficialem.

Cognoſcitur etiam quando medici periti & bene practici vident infirmitatem eſſe incurabilem, ita vt nullis medicaminibus vel remediis naturalibus æger poſſit releuari, imò potiùs cernunt ipſum in dies aggrauari.

CAP. XVII

Striges nocumenta inferunt terræ fructibus: Maleficia quædam maleficia curant ope Dæmonum.

Striges maleficiis deſtruunt terræ fructus.

INferunt etiam plura nocumenta cum ſuis maleficiis procurando grandines, & alias aëris tempeſtates ad deſtruendum terræ fruges, vinearum uvas, & aliarum arborum fructus: & hæc omnia faciunt ac procurant cooperante ipſo diabolo. Nam vt dicit beatus Thomas *ſuper Iob. primo cap.* neceſſe eſt confiteri quòd, Deo permittente, dæmones poſſint perturbationem aëris inducere, ventos concitare, & facere vt ignis de cœlo cadat. Quare igitur cùm grandines & ſimiles aëris intemperies procedant ex motu aliquorum naturalium, putà vaporum eleuatorum à terra, ſequitur quòd etiam diabolus ſua virtute, niſi impediatur à Deo, poſſit tales vapores mouere, & illas grandines ſeu ventos ac pluuias cauſare.

Maleficia maleficiis deſtructa.

Sunt inſuper aliqui viri, & aliquæ mulieres, quæ ignorantes artem Medicinæ, talia *ſuprà* dicta maleficia deſtruunt, & infirmitates cauſatas à talibus maleficiis curant, & infirmos ſanant, quæ quidem omnia, cooperante dæmone, faciunt, quod ſic patet: tum quia talia curant priùs dæmones inuocando & conſulendo, ac ab eis reſponſa expectando, vnde communiter taliter medicantes nolunt ſubitò remedium dare, ſed aliquo tempore expectato, vt interim conſilium diaboli requirant, poſteà adhibent remedia: tum etiam quia deſtruunt talia maleficia in vna perſona, ſed illud maleficium alteri inferre coguntur: vel quia ſaltem illud tale maleficium non poſſunt remouere, niſi aliud maleficium vel aliquid illicitum aut ſuperſtitioſum perpetrando.

CAP. XVIII.

Aliud ſignum ad cognoſcendas Striges, ſumptum à minis factis, effectu ſubſecuto: aliud ſignum deſumptum ab irreuerentia erga corpus Chriſti.

Striges ex familiaritate Dæmonis & effectis cognoſcuntur.

CVm ergo iſtæ Striges faciant talia maleficia & nocumenta, vel ea curent, nonniſi diabolo (vt prætactum eſt) cooperante; & ipſe dæmon cooperetur eis in talibus propter abnegationem fidei Catholicæ, & etiã quia ipſi diabolo ſeipſas ex toto dedicarunt, vt communiter ipſæ Striges confitentur, cuius ſignum eſt, quia antequam abnegent fidem, & diabolum adorent, nunquam poſſunt talia perpetrare; ſequitur ergo de neceſſitate quòd talia maleficia, ſeu eorum curationes factæ modis ſupradictis euidenter probent aliquam perſonam Strigem.

Quare quotieſcumque aliqua perſona, aut rixando, aut etiam non rixando, facit aliquas minas contra aliã perſonam, dicens: Quia tu mihi feciſti ſic vel ſic, ego faciã taliter quòd ſenties, ſi bene feciſti, vel non: vel: Faciam quòd eris malè contenta de me, vel quód nunquam de tali re lætitiam habebis, & alias ſimiles minas; & poſteà ſequitur effectus: ſignum eſt, quòd talis effectus ſit cauſatus operâ diaboli, præcipuè quando non poteſt ſciri quomodo aliter talis effectus ſit ſecutus, & ideò tales minæ cũ effectu ſequente faciunt magnam præſumptionẽ & vrgentẽ conjecturam, quod talis minans Strix eſt, diabolo per abnegationem fidei dedicata, & erit indiciũ ſufficiens ad torturam: ſicut de eo qui minatus eſt alteri de percutiendo eum, & demum fuit percuſſus, & neſcitur à quo, præſumẽdum eſt quòd fuerit ille, qui minas intulit, de quo habes diffusè *in verbo, tortura. §. 26.*

Signa manifeſtationis Strigum

Ecce ergo quomodo per has conjecturas detegũtur illi qui ſunt de hac ſecta, & hoc maximè quia talibus cõjecturis contingit frequẽter, imò quaſi ſemper, veritatem adeſſe, prout continua & cotidiana experientia docet, ideò faciunt magnum & graue indiciũ, vt habes *in verbo, indiciũ. §. 5.*

Detegũtur etiã per aliqua ſigna, putà ſi faciunt ficas quãdo eleuatur corpus Chriſti, vel auertunt facié à Cruce, & ſimilia quæ faciunt communiter illi qui ſunt de hac ſecta: & ſic finitur iſte tractatus ad laudem Dei.

PARALIPOMENA AD BERNARDVM Comenſem addenda.

QVÆSTIO VNICA

An ad ſolos iudices Apoſtolicos, non autem ſæculares cognitio Lamiarum ſpectet.

An etiam iudices fidei poſſint compellere iudices ſæculares ad exhibendos proceſſus Maleficarum, & vice verſa poſſint ſæculares compellere Apoſtolicos in ſæcularibus delictis vt ſibi reos exhibeant, & puniant.

VLTIMO loco illud explicãdum occurrit, quod hic auctor videtur omiſiſſe in hac diſputatione, an videlicet Lamiæ ab Inquiſitoribus Apoſto

Apoſtolicis ſeu aliis iudicibus Eccleſiaſticis relinqui poſſint curiæ ſæculari, ſi confeſſæ fuerint infanticidia, homicidia, aut alia grauiſſima crimina, aduerſus quæ per leges ciuiles mortis pœna ſtatuta eſt.

Malefici non carcerandi ſed mortè damnandi.

Et Iacobus Sprengerius *in Malleo Maleficarum parte* 1. *quæſt.* 14. *circa finem.* ait, ſatis probabile videri, vt quantumcumque pœniteant, non debeant ſicut alij hæretici carceribus perpetuis mancipari, ſed vltimo ſupplicio puniri.

Arnardus tamen Albertinus *tract. de agnoſcen. aſſer. q.* 25. *n.* 66. quem ſequitur Simancas *de Cath. inſtit. tit.* 37. *de Lamiis. num.* 17. verè ſentit non poſſe Inquiſitores, de iure, huiuſmodi delinquentes curiæ ſæculari tradere vltimo ſupplicio afficiendas, ſed eas corde puro redire volentes recipiendas eſſe ad Eccleſiæ gremium: nihil enim habet commune cauſa hæreſis cum infanticidiis, aut aliis criminibus à Lamiis perpetratis, quorum quidem criminum cognitio ad Inquiſitores minimè pertinet; quare iniquè mihi agere viderentur iudices fidei, ſi Maleficis huiuſmodi pœnitere volentibus beneficium miſericordiæ & abſolutionis denegarent.

Sed ab hac ſententia ſequentem caſum excipimus: nam ſi maleficæ, à iudicibus ſæcularibus primùm captæ, Inquiſitoribus fuerint conſignatæ propter incidentem hæreſim, cuius iudices ſæculares cognitionem non habent, *cap. vt inquiſitionis.* §. *prohibemus. de hæret. lib.* 6 vt cùm verbi gratiâ, aliqua malefica capta fuit à ſæculari magiſtratu pro infanticidio, aut alio delicto ſæculari, & dum eam interrogaret, conſtitit ſibi de hæreſi, vel de alio delicto hæreſim ſapiente, tunc peracto iudicio hæreſis, eidem iudici ſæculari reſtituenda malefica eſt, vt is aliorum criminum cœptum iudicium legibus ciuilibus peragat, tunc enim non dicitur propriè curiæ ſæculari relinqui, ſed potiùs priori iudici reſtitui, qui ratione criminis ſæcularis ſuper malefica illa legitimam habet iuriſdictionem: atque hæc ſententia veriſſima eſt, & in praxi penitùs obſeruanda, ſicut & obſeruatur iuxta conſtitutionem ſanctiſſimi domini noſtri Pij V. Pontificis maximi, cuius verba ita habent:

Conſtitutio Pij V. de reis ad iudices ſæculares remittendis

Necnon carceratos quoſcumque pro quibuſuis delictis, & debitis etiam atrocibus apud dictum inquiſitionis officium quomodolibet delatos, vel denunciatos, ſuſpenſa aliorum criminum inferiorum cognitione, ad eoſdem Cardinales, & inquiſitionis carceres, ibidémque ad criminis hæreſis totaliter cognitionem, & expeditionem retinendos, & poſteà ad eoſdem Officiales pro aliorum criminum

criminum expeditione remittendos, ſine mora tranſmittant. Hactenùs ibi. Habetur autem hæc conſtitutio inter literas Apoſtolicas pro officio ſanctiſſimæ inquiſitionis *in fine Directorij Inquiſitorum.*

Inquiſitor poteſt cõpellere iudicem ſæculare ad exhibendam hæreticã

Scitu dignum eſt, an iudex fidei, ad cuius aures ſeu tribunal legitimè peruenit maleficam aliquam, quæ in carceribus iudicis ſæcularis continetur, hæreticam eſſe, aut de hæreſi ſuſpectam, poſſit compellere magiſtratum ſæcularem, vt eam ſibi conſignet pro cauſa hæreſis iudicandam. Et certiſſimum ac veriſſimum eſt, id poſſe facere: nam ratione criminis Eccleſiaſtici eam eam vel reum iudices fidei petere poſſunt, & debent omnino ſæculares magiſtratus eis obedire, nec vllo pacto de hoc crimine, cùm merè ſit eccleſiaſticum, directè vel indirectè cognoſcere poſſunt, aut iudicare, *cap. vt inquiſitionis*, §. *prohibemus*, *de hæret. lib.* 6.

Immò ampliùs poſſunt magiſtratus ſæculares quicumque compelli per fidei iudices ad exhibendum eis proceſſus, & quaſlibet ſcripturas, vt poſſint intelligere, an in eis quidquam contineatur aduerſus maleficam, aut maleficos cuiuſcumque ſexus, quod fidei cauſam tangat, & iudicium Inquiſitorum iuuare poſſit, *argumen. textus in cap. vt commiſſi, de hæret. lib.*6. ibi: *Necnon faciendi à quibuſlibet aſſignari nobis libros ſeu quaternos, & alia ſcripta.* &c. conferunt tradita per Ioannem Rojam *in ſingularibus fidei, ſingul.* 54. *incipien. Edere inſtrumenta.*

Iudex ſæcularis poteſt ab Inquiſitore cõpelli per excommunicationem, &c.

Poſſunt autem iſti magiſtratus ſæculares compelli ad ſupradicta exhibenda & conſignanda per cenſuram eccleſiaſticam, excommunicationem videlicet, ſuſpenſionem aut interdictum: hæc enim nomine cenſuræ eccleſiaſticæ continentur, *cap. quærenti, extra de verb. ſignif.*

Sed numquid poterit vice verſa magiſtratus ſæcularis compellere iudicem fidei, vt ſibi exhibeat aliquas reas, reóſve, qui ſæcularia delicta commiſerunt, vt eos poſſit iuxta legum ciuilium ſanctiones punire? Equidem non poteſt, quia nulla ei in iudicem eccleſiaſticum competit iuriſdictio, cùm verò iudex eccleſiaſticus in ſuo tribunali delinquentes punierit, tunc iudex ſæcularis pro criminibus ad ſuum forum pertinentibus eoſdem punire poterit; ad quod faciunt tradita per Antonium Gomezium *tom.* 3. *variar. reſol. cap.* 1. *num.*40.

Atque hæc quæ breuiter tradidimus ſunt in hac cauſa Lamiarum

miarum ad praxim iudicantium magis neceſſaria; quæ propterea addere huic Bernardi tractarui viſum fuit opportunum.

Plura ſuggerit auctor Lucernæ Inquiſitorum verbis: *Dæmones inuocare. Diuinatio. Implorare auxilium à Dæmonibus. Inuocare Dæmones. Secta Strigia, & Sortilegia.*

Franciſ. Peña.

CVm verò idem hic auctor in hoc tract. num. ſiue §. 1. aſſerit ad Inquiſitores hæreticę prauitatis pertinere de Lamiarũ ſecta cognoſcere, contra eas procedere, & ſicut alios hæreticos punire, id quidem veriſſimũ eſt, & multis Romanorum Pontificum ſanctionibus conſtitutũ, videlicet Innocentij VIII. cuius initium eſt: *Summis deſiderantes affectibus.* quam refert Iacobus Sprengerius *in principio Mallei maleficarum*, & Bartholomæus Spinæus *in libro de Strigibus cap.* 3. Item Adriani VI. quæ incipit: *Dudum vt nobis.* quam refert idem Spinæus *præcitato loco.* Item Alexandri VI. cuius principium eſt: *Cùm acceperimus.* quæ referrur inter litreras Apoſtolicas pro officio ſanctæ Inquiſitionis *in fine Directorij Inquiſitorum*, & hæc eſt communis noſtrorum ſententia, quam optimæ confirmant rationes hoc loco ab auctore allatæ.

Lamiæ vt hæreticæ ab Inquiſitoribus puniendæ.

Quòd ſi quæras an ſoli Inquiſitores in cauſis Lamiarum procedere poſſint ſecùs ac fiat in cauſis hæreticorum, *vt in cap. per hoc. de hæret. libro 6. extrauag. ex eo de hæret. Clement. 1. de hæret.* reſpondebo, tutius quidem eſſe ac decentius, vt Inquiſitores perinde in cauſis Lamiarum ac in cauſis hæreticorum procedant, & proceſſus conficiant requiſitis diœceſanis ſecundùm iuris diſpoſitionem in locis proximè citatis; nihilominùs tamen ſi ſoli velint procedere, id quidem facere poſſunt, & quod ſoli procedentes fecerint ac decreuerint, ſiue condemnando ſiue abſoluendo, id validum erit, ſicut conſtar ex præcitata conſtitutione Alexandri VI. cuius verba hîc inſerere placuit, habent autem ita:

Quomodo ſolorum Inquiſitorum ſit cognoſcere de Lamiis.

ALEXANDER Papa.

DIlecto filio Angelo de Verona Ordinis Prædicatorum, ſacræ Theologiæ profeſſori, in prouincia Lombardiæ hæreticæ prauitatis Inquiſitori, & ſucceſſoribus ſuis Dilecte fili, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Cùm acceperimus in prouincia Lombardiæ diuerſas vtriuſque ſexus perſonas diuerſis incantationibus, & diabolicis ſuperſtitionibus operam dare: ſuiſque veneficiis & vanis obſeruationibus mul-

Lombardia Lamiarum hæreſi infecta.

ta nefanda ſcelera procurare : homines , & iumenta , ac campos deſtruere , & diuerſos errores inducere , magnáque inde ſcandala exoriri: Decreuimus , pro paſtoralis officij nobis ex Alto commiſſi miniſterio, ſcelera huiuſmodi compeſcere , ac ſcandalis & erroribus præmiſſis,quãtum cum Deo poſſumus , occurrere. Ea propter tam tibi , quàm etiam ſucceſſoribus tuis per Lombardiam conſtitutis , de quibus in his & aliis plenam in Domino fiduciam obtinemus , committimus & mandamus,vt etiam ſoli , honeſto tamen comitatu per vos eligendo aſſociati , contra eaſdem vtriuſque ſexus perſonas diligenter inquiratis : eáſque iuſtitia mediante puniatis & compeſcatis.Et, vt meliùs commiſſionem huiuſmodi exequi poſſitis , contra illas vobis plenam & omnimodam harum ſerie concedimus facultatem. Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis , necnon indultis & conceſſionibus ordinariis forſan pro tempore factis , cæteríſque contrariis quibuſcumque non obſtantibus. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die , &c.

AMBRO

AMBROSII
DE VIGNATE
LAVDENSIS
I. V. DOCTORIS FAMOSISSIMI

Elegans ac vtilis quæſtio in duos articulos diuiſa.

QVÆSTIO VNICA.

De Lamiis ſeu Strigibus, & earum delictis, cum commentariis Franciſci Peñæ *Sacræ Theologiæ & Iuris vtriuſque Doctoris.*

QVID † ergo dicemus de mulieribus, quæ confitentur nocturno tempore ambulare per longa locorum interualla in momento temporis, & intrare cameras alienas clauſas, coadiuuantibus earum magiſtris Dæmonibus, (vt dicunt) cum quibus loquũtur, † quibus præſtant cenſum, & cum quibus (vt dicunt) habent copulam carnalem, & quibus perſuadentibus (vt dicunt) abnegant Deum & Virginem Mariam, & cum pedibus conculcant ſanctam Crucem, & quæ Dæmonibus coadiuuantibus (vt dicunt) interficiunt pueros, & interficiunt homines †, & faciunt eos cadere in infirmitates diuerſas, & quæ dicunt ſe multa his ſimilia facere; & aliquando ſe transformare in formam muſcipulæ; & diabolum dicunt ſe aliquando transformare in formam canis, vel

Lamiarũ nefaria ſcelera.

Transformatio.

alterius animalis? An hæc & his ſimilia ſint poſſibilia, vel veriſimilia, vel credenda?

Depoſitio inculpati de Lamiarum tranſcurſu.

Hunc caſum habui ſæpiùs de facto, & inter cæteros occurrit mihi caſus talis. Quidam inculpatus, quòd eſſet de ſecta Maſcorum ſeu Maleficorum de ſe confeſſus, multos alios viros & mulieres inculpauit, quòd eſſent de eadem ſecta, de nocte ambulantes, & quòd in triuiis vel quadriuiis, vel confiniis viarum ibant diſcurrentes, & multa mala facientes: ad depoſitionem iſtius Inquiſitor hæreticæ prauitatis aliquas mulieres cepit & incarcerauit: quarum aliquæ ſponte confeſſæ ſunt prædicta & ſimilia huiuſmodi; aliquæ verò negantes ad torturam poſitæ ſunt, & in tormentis confeſſæ ſunt.

Diuiſio præſentis quæſtionis.

Circa caſum iſtum putaui de duobus principaliter eſſe inquirendum, dum accideret de facto: primò inueſtigandum, an prædicta confeſſata ſint poſſibilia & veriſimilia, & credenda, vel non.

Secundò, numquid depoſitio illius de ſe confeſſi, & etiam vnius, vel alterius, vel trium, vel quatuor mulierum ſimilia deponentium, ſit indicium ſufficiens ad torturam.

Franciſ. Peñæ

Notæ in Ambroſij de Vignate quæſtionem de Lamiis.

† *Quid ergo dicemus de mulieribus, &c.*] Hîc incipit tractare Ambroſius de Lamiis, ſeu Strigibus; quam tractationem diuidit in duos articulos, vt ipſe mox oſtendit, verſ. *Circa caſum iſtum*, & verſ. *Secundò numquid*. In hac diſputatione obſcurus videtur Ambroſius, & ſententia eius intricata; nihilominùs ex antecedentibus & conſequentibus colligimus quid ſibi velit.

De Lamiis & earum impietatibus multi & graues Doctores ſcripſerunt: vt Iacobus Sprenger, Sylueſter de Prierio, & Spina, & Franciſcus Ponzinibius integros tractatus: Alfonſus à Caſtro, *cap. 16. & aliis præcedentibus libro 1. de iuſta hæreticorum punitione*, multa quoque de his diſſeruit, ſecutus magna ex parte Paulum Grillandum *tract. de ſortilegiis, quæſt. 7.* Albertinus *tract. de agnoſc. aſſertio. quæſt. 24. & 25.* Bernardus Comenſis *in diſputatione de Strigibus*, & alij; & nouiſſimè prodiit in lucem *Repetitio diſputationis de Lamiis ſeu de Strigibus*, authore Thoma Eraſto.

Illud hîc in primis præfabor, videlicet communem ſententiam eſſe, Lamias corporaliter poſſe deferri per varia locorum interualla, quò Dæmones, permittente Deo, eas duxerint. Solus Franciſcus Ponzinibius Placentinus (quod ego ſciam) hãc communem Doctorum ſententiam reuocans in dubium, conatus eſt defendere, eas non ferri corporaliter: ſed quæ dicuntur de illis, accidere eis in ſomniis, non autem re vera in corpore euenire. Eius tamen ſententiam non modò commu

Deportatio Lamiarũ

communis opinio tot illuſtrium virorum, verùm etiam ipſa quotidiana experientia grauiſſimè refellit; de quo etiam ſuo loco dicetur.

Maleficarum varia appellatio.

Huiuſmodi autem nefariæ fœminæ, de quibus nunc agimus, apud Græcos & Latinos variè nominari videntur: Quippe φαρμακίδες, & φαρμακεύτριαι, dicuntur à Græcis: idque ἀπὸ τῆς φαρμακείας, quo vocabulo ars earum exprimitur; à Latinis autem promiſcuè & confusè vocantur Lamiæ, Striges, Magæ, Veneficæ, Incantatrices, & Maleficæ. Vulgò item in Italia Strighæ dicuntur, & Strigoni: Hiſpania interdum Bruxios, aut Bruxias, aliàs Xorguinos, vel Xorguinas nominat. Harum appellationum ratio breuiter reddi non poteſt, & ob id omittetur à me conſultò, *alibi* fortaſſis copiosè relaturo: tantillùm tamen *ſuprà* ad Bern. Comenſis *cap.* 1. tetigimus.

Homagium & obedientia Dæmoni à Maleficis præſtita.

† *Quibus præſtant cenſum.*] Id eſt, quibus faciunt homagium, ſeu exhibent obedientiam & reuerentiam, quoniam inter alia Lamiarum ſcelera, id eſt grauiſſimum & valdè horrendum, vt cùm primùm in hanc ſectã coaptantur, coram Dæmone, ipſis viſibiliter in aſſumpto corpore apparente, abnegent Deum, & fidẽ Chriſtianam, & cultum omnem diuinum, & beatiſſimam Virginem Mariam, & Sacramenta Eccleſiæ Catholicæ, & ipſi Dæmoni promittant perpetuam reuerentiam, cultum, & obedientiã: qualiter verò ſoleat hoc nefarium ſcelus iniri, docent in primis Iacobus Sprenger *in Malleo Maleficarum par.* 2. *q.* 1. *c.* 2. Arnardus Albertinus *tract. de agnoſ. aſſert. cathol. q.* 24. *num.* 3. & Alphonſus Caſtrus *lib.* 1. *cap.* 16. *de iuſta hæret. punit.*

Infirmitates à maleficis illatæ.

† *Et faciunt eos eadere in infirmitates diuerſas.*] Quòd à maleficis, Deo permittente, inferri poſſint varia infirmitatum genera, longa poſſet à nobis oratione demonſtrari: ſed eum articulum latiſſimè diſputat Iacobus Sprenger *in Malleo Maleficarum, par.* 2. *quæſt.* 1. *cap.* 11. eum videto.

ARTICVLVS PRIMVS.

An præcedens Lamiarum depoſitio ſit poſſibilis, veriſimilis, & credenda?

Circa † primum articulum arguitur, † & videtur, quòd ſint poſſibilia prædicta, ſcilicet, quòd cum Dæmonibus loquantur, cum illis ambulent, reſponſum præſtent, & ſimilia huiuſmodi maleficia, illis cooperantibus, faciant. Nam primò *ſuprà* eſt viſum per ſanctum Thomam *in* 2. 2. *quæſt.* 95. *art.* 4. quòd poſſibile eſt pacta inire cum Dæmonibus tacita, vel expreſſa.

Colloquium cum dæmonibus poſſibile.

Secundò, dicit Auguſtinus *in* 2. *lib. de doctrina Chriſtiana: Quid quid procedit ex ſocietate dæmonum & hominum, ſuperſtitioſum eſt,* &c. ergo poſſunt huiuſmodi fatuæ mulieres habere ſocietatem & commercium cum Dæmonibus.

Societas Dæmonum cũ Lamiis ſuperſtitioſa.

Item, quòd Dæmones inuocentur, habetur per ſanctum Thomam *in dicta quæſt.* 95. *art.* 2. *& per gloſſ. in dicto cap. accuſatus*, §. *ſanè. ſuprà eod. tit. & in iuribus in illa gloſſ. allegatis.*

Dæmones inuocantur à Maleficis.

Item, quòd ſit poſſibile Dæmonem loqui mulieribus talibu , vel viris inuocantibus eum, † probatur, quia Dominus interrogauit Dæmonem, *Quod tibi nomen eſt?* qui reſpondit, *Legio mihi nomen eſt: quia multiſumus*, &c. vt habetur *Marci* 5. *cap.*

Inuocãtibus Dæmon colloquitur.

Item, qòd Diabolus loquatur, habetur 3. *Regum, vltimo cap.* vbi dicitur: *Egrediar*, † *& erò ſpiritus mendax in ore omnium Prophetarum eius.*

Item, & *Ioan.* 8. *cap.* dicitur, Quòd cùm Diabolus loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax eſt, & pater eius; ergo mulieres prædictæ non ſunt confeſſæ impoſſibilia.

Diabolus loquitur mendacium.

Item, dicit Ioannes Chryſoſtomus *ſuper Matthæum*, quòd interdum conceſſum eſt Diabolo verum dicere, vt mendacium ſuum rara veritate commendet, & habetur per beatum Thomam *in* 2.2. *q.* 172. *artic.* 6.

Cur dæmones interdũ vera dicant.

Item, quòd Dæmon poſſit loqui talibus mulieribus, probatur, quia Angeli boni locuti ſunt & conuerſati ſunt cum hominibus: nam vt ſcribit Auguſtinus *in lib. de Ciuitate Dei*, Angeli boni aſſumptis corporibus † apparuerunt Abrahæ, & viſi ſunt à tota familia. † Apparuerunt etiam Angeli Loth, & cuibus Sodomorum: ſcilicet duo Angeli in ſpecie duorum iuuenum, prout ſcribitur *in Geneſi.* Similiter Angelus qui apparuit Tobiæ ab omnibus viſus eſt, † prout ſcribitur *in Tobia.* Et de Angelis bonis, qui apparuerunt Abrahæ dicitur *Geneſ.* 18. *capit. Cúmque comediſſent, dixerunt ad eum: Vbi eſt Sara vxor tua, &c.*

Apparitio bonorum Angelorum in aſſumptis corporibus.

Ex quo paret, quòd Angelus non ſolùm poteſt aſſumere corpus, ſed etiam aſſumpto corpore exercere opera animæ vegetatiuæ, quæ ſunt vivere, nutrire, generare, augmentare: hoc enim eorum comprehenditur ſub nutrire. Si igitur Angeli boni hæc poſſunt, ſic & Dæmones.

Et ſi dicant & confiteantur tales mulieres prædictæ, aliquando coïre Diabolum cum eis, non videtur hoc omnino impoſſibile: † pro quo adduco, quod ſcribit ſanctus Auguſtinus *in* 15. *de Ciuitate Dei*, dicens, ſe audiuiſſe à fide dignis, Syluanos & Faunos, quos Incubos & Succubos dicimus, mulieribus improbos extitiſſe: nam ſicut Angeli lucis aſſumunt corpora ex aëre, ex ſuperiori & puriori parte aëris; ita Angeli tenebrarum aſſumunt corpora de inferiori parte & de fœtida, vt dicit Ægidius *ſuper octaua diſtinctione, 2. lib. ſent.* & Iſid. *in c.* 1 *lib.* 7. *de ſummo bono.* & plurimi Theologi conſentiunt. Iacobus de Voragine etiam recitat, Dæmonem ſub forma Angelica veniſſe tentatum

Coïtus Dæmonum cũ mulieribus.

tatum Sanctam Iulianam.

Dæmones variàs inducunt formas ad decipiendũ.

Item, quòd Dæmones aſſumant corpora aëreæ ſubſtantiæ, & fallere poſſint iſtas mulieres, probatur in iſtis verſibus Claudiani Poëtæ eximij, loquentis de Dæmonibus, ſic dicentis:

Hi velut aëreo veſtiti corpore, noſtram
Mentiti ſpeciem, multos phantaſmate ductos
Deludunt homines, falſi veríque Prophetæ.
In tenebris lucem ſimulant, in lite quietem,
Abſcondunt ſub pace dolos, in felle figurant,
Sub dubia ſpecie rectli vitiata reponunt.

Et Hieronymus *in vita & legenda beati Antonij* dicit: *Quandoque Dæmones terrent, nunc mulierum, nunc beſtiarum, nunc ſerpentum formas ſumentes*, &c.

Ergo poſſibile eſt Dæmonem apparere mulieribus prædictis,† aliquando in forma magni magiſtri, vel amaſij ſui, aliquando in forma canis, vel alterius animalis, vt dicunt: ergo non videntur confeſſæ impoſſibilia, ſi dicunt ſe conuerſatas cum Dæmonibus, & eos vidiſſe in forma humana, & cum eis habuiſſe concubitum, & ab illis portatas eſſe de vno loco ad alium, puta à ciuitate Pariſiorum vſque Romam, &c.

Accedit ad hoc quod ſcribit beatus Gregorius *in* 8. *lib. ſuorum moralium*, † Quòd quidam ſacerdos reuerſus domum mancipio ſuo negligentiùs venienti dixit: *Veni Diabole, diſcalcea me;* quòd mox ceperunt caligarum corigiæ in ſumma velocitate diſſolui, vt apertè demonſtraret, quòd ipſe qui nominatus fuerat, ſcilicet Diabolus, ad exttahendum caligas obediret. Et dicit ipſe ſanctus Gregorius, quòd tunc preſbyter paueſcens, magnis vocibus exclamauit, dicens: *Recede miſer, recede miſer, non tibi, ſed mancipio meo imperabam*, &c. ergo non videtur impoſſibile quòd Dæmon prædictis mulieribus, ſeu viris eum inuocantibus appareat.

Exemplum de Dæmone obtemperante inuocanti ipſum.

Item pro iſta parte facit, † quia videmus quotidie maleficia fieri aduerſus coniugatos & alios, vt habetur *in cap. fraternitatis, ſuprà de frigi l. & maleficiat. &* 33. *q.* 1. *cap. ſi per ſortiarias*, patet per illud Virgilij (ſi Poëtæ credimus) de ſociis Vlyſſis, quos mutauit Circe in formam animalium, vnde dicit ipſe Virgilius:

Maleficia aduerſus coniugatos & alios.

Eclog. 8.

Carminibus Circe ſocios mutauit Vlyſſei.

Carminibus, id eſt, incantationibus.

Et † dicit Iſidorus *in* 8. *Etymologia*

mologiarum lib. quòd illa tranſmutatio ſociorum Vlyſſis non fuit fabuloſa.

Et † in Exodo legitur, quòd Magi Pharaonis coram Moyſe & Aaron verterunt virgas in dracones, & aquam in ſanguinem, &c.

De † Arcadibus legitur, quòd Arcades tranſeuntes ſtagnum quoddam in Arcadia vertebantur in lupos.

Apuleius in aſinum. Et Apuleius ſectæ Platonicæ philoſophus ſcribit hiſtoricè, † ſeipſum in aſinum fuiſſe conuerſum, dum auis fieri conaretur per artem magicam; ſed tractu temporis in hominem fuiſſe teſtitutum.

Et iterum, vt ad ſenſus hiſtoricos redeamus, Auguſtinus *in* 18. *de Ciuitate Dei*, ſcribit quẽdam Demenetum nomine fuiſſe verſum in Lupum, ſed poſt annum decimum in hominem reſtitutum: & ſubdit *ibidem* ipſe Auguſtinus: & cùm eſſemus in Italia, audiuimus quaſdam mulieres imbutas his malis artibus, dato caſeo ſtatim homines vertere in iumenta, quæ neceſſaria quæque portabant: & finita opera, iterum fieri homines: mens tamen ſeruabatur humana. Et idem dicit Apuleius prædictus de ſeipſo ſcribens: *Quamquam eſſem perfectus aſinus, ſenſum tamen retinebam humanum.*

lib. 18. cap. 18 de Ciuitate Dei.

† In contrarium facit ſecundùm veritatem, quòd prædicta non ſint poſſibilia, quia vt dicit Damaſcenus *in* 3 *cap. lib.* 2. † Angelus & Diabolus ſunt ſubſtantia incorporea; ergo beſtiale eſt dicere, quòd Dæmones habeant manus vel pedes.

Item, † quòd Dæmones coïre non poſſint, etiam ſi ex permiſſione diuina aſſumant corpora aërea, patet per phyſicam rationem: quia dicunt Phyſici ſemen eſſe ſuperfluum vltimæ digeſtionis, & cætera: ſed quibus non competit mutatio alimenti, non competit emiſſio ſeminis, ergo, &c.

Item, † quòd non poſſit Diabolus loqui, & ſic non poſſit petere cenſum à mulieribus iſtis, nec præcipere ipſis, quòd abnegent Deum, probari videtur; quia etiamſi liberè aſſumerent corpora, in corporibus aſſumptis non ſunt illa, quæ requiruntur ad formationem vocis: & ideò dicit Philoſophus *in primo Politicorum*, quòd ſoli homini natura dedit ſermonem: & Ægidius *ſuper* 8. *diſt.* 2. *lib. ſentent.* vult Dæmonem non habere os, linguam, dentes, palatum, pulmonem, & ſic mutum, & cætera: & ideò licèt aliquando Dæmones videantur loqui in aſſumptis corporibus, non eſt illę ſonus propriæ vocis, nec propriè vox, ſed voci ſimilis.

Et licèt etiam dicamus, quòd aliquan

aliquando comedant, †illa non eſt vera comeſtio: quia & Angeli boni & lucis, ſi aliquando comediſſe legantur, vt dicit Ægidius *ſuper dicta octaua diſt. 2. lib. ſent.* non fuit vera comeſtio, quia in illis aſſumptis corporibus virtus digeſtiua aberat.

Angeli qualiter dicantur comedere.

Sed prætereà licèt dicamus Angelos lucis & Angelos reprobos aſſumere quandoque corpora ex permiſſione diuina (quia illis non eſt poteſtas niſi à Deo, iuxta illud Euangelij Ioannis: *Non haberes poteſtatem aduerſum me vllam, niſi tibi datum eſſet deſuper.* & Paulus *ad Rom. 13. cap. Non eſt enim poteſtas niſi à Deo.*) † tamen regulariter in tenebroſo aëris carcere detinentur Dæmones vſque ad diem iudicij, ſcribente Auguſtino *in lib. 3. ſuper Geneſim ad litteram*, & Magiſtro ſententiarum *in 2. lib. diſtinct. 6.* ſi ergo aliquando Dæmones corpora aſſumant ad nocendum, hoc ex ſpeciali permiſſione procedit: cùm ſcribat Gregorius *in l. 2. ſuorum moralium*, quòd nec aëtem, in quo habitant, nec alia poſſunt elementa concutere, niſi permittat Deus. De hoc etiam legitur *Matth. 8. Marci 5.* vnde ſatis patere videtur, quòd Diabolus non poſſit facere, mulierem, vel maſculum abnegare Deum, committere homicidium, vel aliud malum facere, niſi ex ſpeciali permiſſione diuina.

Ioan. 19.

Vbi detineãtur Dæmones vſq; ad diem iudicij.

Probatur etiam hoc aliunde: quia, vt ſcribit idem Gregorius *in 18. ſuorum moralium: Omnis voluntas Diaboli iniuſta eſt: tamen Deo permittente, omnis poteſtas iuſta, &c.*

Et idem Gregorius *in 3. Dialogorum* inquit: *Malignus ſpiritus cogitationi, locutioni, atque operationi noſtræ ſemper aſſiſtit, ſi forte aſſe quid inueniat, vnde apud examen æterni iudicis accuſator exiſtat: &c.* † Et ſic ſpiritualiter, non corporaliter aſſiſtit nobis Dæmon.

Cur actibus noſtris aſſiſtat Dæmon.

Sed prætereà ratione probo, quòd non libero voluntatis arbitrio adeſt Dæmon aduocanti: quia ſi pro libera voluntate poſſent Dæmones nocere, & malè perſuadere in corporibus aſſumptis, † non ſolùm mulieribus, ſed etiam viris perſuaderent hæreſes, & ſanctæ fidei noſtræ abiurationem, & omnia mala: quòd tamen regulariter non contingit.

Dæmones non adſunt aduocãti pro arbitrio.

Item † viris bonis, & piis nocerent, quod tamen non faciunt: quia certum eſt bonos, pios, & iuſtos ſecuros eſſe ab incurſionibus Dæmonum: nam vt dicit Hieronymus *in vita beati Antonij*, Iuſtus non ſubiacet Dæmoni.

Et generaliter concludo, quòd licet de poteſtate Diaboli ſcribat Iob *in 41. cap. 3.* † *Non eſt ſuper terrã poteſtas, quæ cõparetur ei:* tamen iſta eſt frænata à poteſtate diuina

diuina & bonitate. Et dicit Auguſtinus *in* 11. *lib. ſuper Geneſim*: *Habet Diabolus magnam cupiditatem nocendi: facultatem autem nõ, niſi quæ datur à Deo.* Et paulò pòſt ſubiungit Auguſtinus: *Deus ſingulos malos ſupponit bonis, & malorum improbitas, non quantum nititur, ſed quantum ſinit, poteſt.*

Magna eſt Dæmonis poteſtas, & magna eius cupiditas ad nocẽdũ.

Vnde non ſemper quando vult Dæmon, poteſt aſſumere corpus humanum, ad perſuadendum ea, quæ fatuæ mulieres confitentur.

Et illud eſt certum: quòd etiamſi liberè & abſolutè aſſumerent Dæmones corpora, & formam humanam (quod negatur) † tamen numquam apparerent, quin terrerent: & ſic non libenter & faciliter inuocarentur: quia etiam Angeli boni ſiue Angeli lucis terrent. Patet in Angelo, qui apparuit Zachariæ patri Ioannis Baptiſtæ ſtante à dextris altaris incenſi, quo viſo turbatus eſt Zacharias: quem confortans Angelus dixit: *Ne timeas Zacharia.*

Et ſimiliter mulieres euntes ad monumentum, prout ſcribitur Marci vltimo cap. *Cùm viderent iuuenem ſedentem in dextris, coopertum ſtola candida, obſtupuerunt valdè: qui dixit illis: Nolite expaueſcere.*

Similiter etiam Angelus, qui comitatus eſt filium Tobiæ, compulit Tobiam & filium eius admirari, & ab illis recedens dixit: (prout legitur Tobiæ 12.) *Pax vobis, nolite timere:* ſi ſic eſt in Angelo lucis, multò magis, & multùm maiorem timorem incutit Angelus reprobus & tenebrarum: ſcribit tamen Iacobus de Voragine *in vita Ioannis Baptiſtæ*, quòd bonorum Angelorũ eſt proprium ex ſua viſione territos verbis benignis conſolari: mali autem Angeli illis, quos territos ſenſerint maiorem timorem incutiunt; vnde non facile eſt, nec poſſibile etiam, niſi ex ſpeciali permiſſione diuina, Dæmonem aſſumere corpus, & apparere inuocantibus illum.

† Ad illa autem quæ dixi ſuprà, per artem magicam ſocios Vlyſſis verſos à Circe in belluas: & per artem magicam homines verti in bruta, Domini mei: ſciendum, quòd beatus Auguſtinus *in præallegato* 18. *lib. de Ciuitate Dei* multa & multa miranda dicit de his tranſmutationibus: tandem tenet ibi & concludit, quòd iſta non fuerint facta realiter: & illæ tranſmutationes non fuerunt veræ eſſentialiter, quamquam illuſione Dæmonum demonſtrarentur eſſe.

Per artẽ magicã homines non poſſunt conuerti in bruta animalia

Idem concluditur in vitis Patrum, vbi agendo † de miraculis ſancti Macharij dicitur, quòd quædam puella fuit ducta ad

† B. Macharius Dæmonis falla-

S. Ma

etiam ſoluit.

S.Machariũ,quá parentes eius dicebant arte magica factam equam ſic & taliter quòd omnes vidẽtes eã dicebãt eſſe equã: his reſpondit amicus Dei,quòd ipſe nõ videbat equã,ſed puellã: non enim poterat ipſe à Dæmonibus illudi:poſt hoc introduxit vnà cũ parentibus puellam in cellam ſuam,orans deuotiſſimè Deum, vt ipſe talem monſtraret parentibus, qualis ſibi videbatur, & repentè fugatâ Dæmonum fallaciâ, omnibus apparuit puella ipſa in forma ſua propria hominis: ex hoc apertè demonſtratur, quòd non realis mutatio illa fuerat, ſed illuſio oculorum per Dæmonum fallaciã cauſata.

Tranſmutationes, quas narrant hiſtorici & Poëtæ, qualiter factæ intelligi debeant.

Quotieſcumque igitur huiuſmodi transformationes & mutationes leguntur apud hiſtoricos poëtas,ſemper intelligamus apparenter, non eſſentialiter factas: ſicut videmus in furioſis & ebriis, qui ſæpè & ſæpiſſimè aliud pro alio exiſtimant: non enim eſt difficile Dæmoni, vt Theologi volunt, ex ſpeciali permiſſione diuina demonſtrare, quòd homo ſit bos, vel lupus: quia non ſinit veram rem ad oculos peruenire.

Et † Cæcus Eſculanus *ſuper tractatu ſphęræ*, qui plenè incantationes Dæmonum dicitur nouiſſe, & potentias ipſorum,cùm fuerint ei valdè familiares, profitetur, quòd Dæmones nequeunt humanum corpus vertere in brutum. nec poſſunt facere quòd mortui reſurgant: † ſed miracula poſſunt facere Dæmones per virtutem rerum naturalium nobis occultam, ipſis verò notiſſimam.

Et † alia etiam, quæ miracula videantur, poſſunt facere Dæmones: & hoc poteſt contingere duobus modis; vno modo ab intra: † quia Dæmones poſſunt phantaſiam hominũ, & etiam ſenſus corporeos alterare, vt aliquid appareat aliter quàm in veritate ſit, & hoc etiã interdum fieri dicitur per virtutes aliquarum rerum corporalium.

† Alio modo poſſunt Dæmones hoc facere ab extra, quia Dæmon poteſt ab aëre corpus aëreum ſumere, & formam alicuius mortui, & ſub tali forma apparere viuis: & iſtis modis contingit fieri illuſiones à Dæmonibus.

Reſpondendo igitur ad propoſitum, cùm dictum eſt, quòd Circe tranſmutauit ſocios Vlyſſis in belluas, dicendum eſt, quòd hoc fuit apparenter, non realiter nec eſſentialiter. & ideò iure merito † ars magica gentilis illuſiua diu fuit à Romanis excluſa & prohibita: nam in lege duodecim tabularum fuit prohibita, prout etiam refert Plinius *in lib. naturalis hiſtoriæ*, & iure

Magica ars Romanorũ lege prohibita.

merito: quia ſcribitur etiam 19. *cap. Leuitici*, vbi Dominus dixit: *Non declinetis ad Magos, nec ab ariolis aliquid ſciſcitemini, vt polluamini per eos.* Et ſequitur *in* 20. *cap. Vir ſiue mulier, in quibus Pythonicus, vel diuinationis fuerit ſpiritus morte moriantur, lapidibus obruent eos; ſanguis eorum ſit ſuper illos.*

Cui dicatur Circe ſocios Vlyſſis in beſtias cõuertiſſe.

Et iterum redeundo ad trãsmutationem ſociorum Vlyſſis in belluas, dicitur ſecundùm ſenſum allegoricum, quòd Circe fuit formoſa meretrix, quæ hominum mores ſua pulchritudine variabat, adeò quòd etiam modeſti viri capiebantur, & declinabant in beſtiales mores propter quod dictum eſt id eſſe fictũ, quòd Circe homines transformabat in belluas; id eſt, in belluinos mores; ideò mutauit ſocios Vlyſſis: quia in variis voluptatibus eos tenuit, quouſque facundus Vlyſſes ſua oratione eos reduxit ad notum iter virtutis: nam vt Aulus Gellius dicit *in primo lib. noctium Atticarum*: in pecudum ferarúmque numero habetur quiſquis corporeis voluptatibus preſſus eſt. Et Philoſophus *in* 1. *Ethic.* inquit: omnino beſtiales ſunt, vitam pecudũ eligentes, & ita eſt: nam eos, qui dediti ſunt paſſionibus corporeis & voluptatibus, dat Deus omnipotens in reprobum ſenſum 23. *queſt.* 4. *cap. Nabuchodonoſor.* ſed vt *ſuprà* dictum eſt,† in talibus tamen ſemper remanet mens humana, hoc eſt, ſyndereſis, id eſt morſus conſcientiæ ſemper repugnat quantùm in ſe eſt, contra beſtiales ſenſus, ſeu contra beſtialitates huiuſmodi.

Syndere quid ſit.

† Et nota, quòd ſyndereſis ſecundùm Auguſtinum eſt naturale iudicatorium in quo ſunt vniuerſalia iuris diuini: & eſt quædam vis animæ ſuprema ſecundùm Hieronymum, quæ sẽper remurmurat & & repugnat contra mala: vt etiam hoc habes per Archidiaconum 26. *queſt. cap. Epiſcopi.*

Concludo itaque quòd impoſſibile eſt per artem magicam mutari hominem in aliquam beſtiam, ſeu in animal brutum. † Et qui credit aliquam creaturam poſſe tranſmutari in aliam creaturam, ſtultus eſt, & Pagano infidelior. *dicto cap. Epiſcopi.*

Tranſmutationes veræ per miracula.

Sed per miracula vera & ſancta veræ fiunt tranſmutationes, 1. *queſt.* 1. *cap. teneamus.*† vt de virga coram Moyſe tranſmutata in draconem, quod non fuit illuſio, ſed fuit mutata natura; vt *de conſecr. diſt.* 11. re vera: nam miraculum dicitur, quia mirum: quia eſt ſupra vires naturæ, vel quoad factum, vel quoad modũ: quoad factũ, vt quod ad preces Gregorij Neocæſarienſis legitur quidam mons retractus, & locum dediſſe baſilicæ ædificandæ: vt refert

Bifariã poſſunt fieri miracula.

refert Archidiaconus 26. *quæſt.* 5. *cap. nec mirum.* quòd mortuos etiam legitur reſuſcitaſſe beatũ Petrum, vt habetur *in Actibus Apoſtolorum* 9. *cap. in fin. & 1. quæſt. 1. cap. teneamus, prædallegato, & 23. quæſt. 8. cap Petrus, & Luca 7. & 8. & de pœnit. diſt. 1. §. Ex his itaque, aliàs §. denique, verſ. in Euangelio.*

Miracula vera ſunt ſupra vires naturæ.

† Hæc ſunt miracula, quia ſunt ſuper vires naturæ: quoniam de priuatione ad habitum non datur regreſſus via naturali.

Miracula quoad modum qualiter fiant.

Fiunt etiam miracula quoad modum, vt in infirmis, quos in inſtanti Deus ſanauit, & habetur in Euangelio Ioannis, Matthæi, Marci, & Lucæ in multis locis, & Archidiaconus refert *in dicto capite, nec mirum.* Hæc ſunt miracula bona.

Sed redeundo ad propoſitum, † & concludo, plurima ex his, quæ confitentur tales mulieres, de quibus *ſuprà*, ſunt impoſſibilia, vt putà quòd conuertantur in muſcipulas; pluta alia ſunt veriſimilia.

Franciſ. Peña

In Ambroſij de Vignate articulum primum quæſtionis de Strigibus.

† *Circa primum, &c.*] Summa huius primi articuli hæc eſt. Tria hîc potiſſimùm nititur concludere: primùm, non poſſe Dæmones liberè, & pro nutu, & arbitrio ſuo exercere cum Lamiis ea maleficia, quæ ab ipſis narrantur: ſecundum, ea tamen poſſe facere Dæmones permittente Deo: tertiùm, impoſſibile eſſe virtute Dæmonum vnam creaturam in aliam tranſmutari: ſed eas tranſmutationes, quæ à pleriſque factæ narrantur, apparentes fuiſſe, non veras. Quæ omnia ex diſputationis ſerie ſuo loco manifeſta fient.

† *Et videtur, quòd ſint poſſibilia prædicta, &c.*) Ex his argumentis non colligas protinùs contrariam ſententiam profiteri Ambroſium, quoniam vt *paulò anteà* dicebam *commẽtario 1. ſeu num. ad q. Ambroſij noſtri* ſentẽtia eius eſt, Dæmones liberè, & pro nutu & arbitrio ſuo non poſſe hæc ſcelera exercere, niſi ex permiſſione diuina.

† *Probatur, quia Dominus interrogauit Dæmonem, &c.*] De intellectu ſeu expoſitione huius auctoritatis vide B. Thomam 2. 2. *quæſt. 95. art. 4. ad primum argumentum*, quam etiam retulit Ambroſius *Tractatu de hæret. in reſponſione ad 1. argumen. q. 7. n. 84.*

† *Et ero ſpiritus mendax in ore omnium Prophetarum eius.*] Hoc permittit Deus optimus, maximus, cùm placet ſuæ prouidẽtiæ, ob peccata hominum, qui veritatem intelligere non merentur.

† *Apparuerunt Abrahæ.*] Hoc habetur *Geneſis c. 18.* Vbi apparuerunt Abrahæ tres Angeli in forma trium virorum.

† *Apparuerunt etiã Angeli Loth & ciuibus Sodomorum.*] Id habetur *Gen. c. 19.* Vbi duo Angeli à Loth hoſpitio ſuſcipiuntur.

† *Prout ſcribitur in Tobia.*] Id habetur *Tobiæ c. 5.* Vbi Angelus Raphaël Tobiam iuniorem ducit in Rages ciuitatem Medorum.

† *Pro quo adduco quod ſcribit ſanctus Auguſtinus, &c.*] De hoc dubio

breuiter ſcribit B. Thomas 1. *part. quæſt.* 51. *art.* 3. *ad ſextum argumentum*; vbi ait, impudentiæ videri, negare huiuſmodi experimenta: cùm multi hæc vera eſſe fateantur. Pleniùs hæc proſequitur Iacobus Sprenger *in Malleo Maleficarum*, *part.* 1. *quæſt.* 3. & 4. & dicam *paulò pòſt, verſ. item quòd Dæmones coire non poſſint.*

† *Aliquando in forma magni Magiſtri.*) Id eſt in forma præſidis ſiue regis: nam quiſquis hanc diabolicam ſectam profitetur, adducitur ab eo, à quo inſtituitur ante tribunal Dæmonis, qui in ſolio quodam ad ſimilitudinem regis ſedet. Dæmon enim ſe illis in figura quadam viſibili, & corporea oſtendit, vt falſam majeſtatem ſuam, & imperium, mentito quodam ſigno illis perſuadeat: ita Alfonſus Caſtrus *lib.* 1. *cap.* 16. *de iuſta hæret. punit.*

† *Quod quidam ſacerdos reuerſus domum, &c.*) Peſſima eſt eorum conſuetudo, qui vel ob iram, vel ob quamlibet aliam cauſam facilè Dæmones vocant, exclamantes, vt ſibi præſtent vel auxilium, vel aliquod alicui nocumentum inferant: Dæmones enim cùm habeant obſtinatam voluntatem in malo, vt grauiter & verè docet B. Thomas 1. *part. q.* 64. *art.* 2. paratiſſimi ſunt ad nocendum: quare cauendum eſt ab hac incauta Dæmonum inuocatione, ne fortè permittat Deus ob peccata noſtra, vt Dæmonis poteſtas ſoluatur, & grauiter inuocantibus noceat.

† *Quia videmus quotidie maleficia fieri aduerſus coniugatos, & alios, &c.*) Hoc eſt veriſſimum, & quotidianâ experientiâ comprobatum, adeò vt maleficium inter impedimenta matrimonij numeretur à Theologis, *lib.* 4. *Sentent. diſt.* 34. & à Canoniſtis *in tit. de frigidis & maleficiatis in Decretalibus, & in cap. ſi per ſortiarias*, 33. *q.* 1. quibus in locis latè de hoc maleficij genere diſputant Doctores: adde Iacobum Sprenger *in Malleo Maleficarum*, *part.* 2. *quæſt.* 1. *cap.* 5. *& ſeq.* Paulum Grillandum *tract. de Sortilegiis quæſt.* 6. & Alphonſum Caſtrum *lib.* 1 *cap.* 15. *de iuſta hæret. punit.*

Maleficia contra coniugatos multis modis fiunt.

Hæc autem maleficia, quæ aduerſus cõiugatos & alios fiunt, ne poſſint actum venereum exercere, multis modis permittente Deo, fieri poſſunt, tam ex parte Dæmonum, quàm ex parte Maleficorum, qui Dæmonum poteſtate funguntur. Ac Dæmones quidẽ variis hæc artibus perpetrare poſſunt: primò mouendo hominis phantaſmata ad illuſionem: vt ſi tale phantaſma fœminæ obiiceretur, quò ſibi redderetur horrificum vel tactu vel viſu membrum genitale viri. Secundò poſſunt per eamdem ſpecierum alterationem inuiſam & exoſam vxorẽ viro reddere, & virum fœminæ. Tertiò poſſunt per ſolum motum impedire virile ne erigatur, aut erectum relaxare, ne opus venereum poſſit vel inire, vel abſoluere. Quartò poſſunt tẽpore breuiſſimo & actu citiſſimo applicando actiua paſſiuis, & inſtrumẽtum fœmineum indurare, & lumbos viri infrigidare, & ſpiritus illos, quibus inſtrumentum erigitur, exufflare & diſſipare. Poſſunt item permittente Deo, per venena vel aliam herbarum applicationem, generatricem virtutem in viro exſiccare, & conceptricem in fœmina. Denique multis aliis incognitis modis hæc maleficia perpetrare poſſunt.

Ad hæc verò maleficia exercenda Malefici credunt ſe poſſe compellere Dæmones, cùm in eo valdè decipiantur: homines enim niſi diuina virtute muniti, nulla arte valent inuitos Dæmones trahere aut tenere, aut ad aliquod opus faciendum compellere.

Dæmones

Dæmones autem, vt faciliùs homines ad ſe alliciant, fingunt ſe eorum obſequio eſſe addictos, & imperio eorum premi ac cogi. Sed de hoc vide omnino quod ſcripſi *lib. 2. commentariorum in Directorium ſuper quæſt. 42. §. Annulum, vel Speculum.*

Iam illud hoc loco breuiter inquirendum eſt, videlicet quo pacto hæc maleficia diſſolui poſſint. Et cùm maleficiati hæc ſæpiſſimè, Deo permittẽte, patiantur ob peccata ſua, ideò optimum remedium eſt, vt contrito corde ſeſe ad Deum conuertant, precibúſque tam ipſi pro ſe, quàm alij pro ipſis diuinam miſericordiam implorent: item exorciſmorum beneficio vtantur: de quo *in dicto cap ſi per ſortiarias 33. q 1.* ita ſcriptum eſt: Si per ſortiarias atque maleficas artes, occulto, ſed numquam iniuſto Dei iudicio permittente, & Diabolo præparante, concubitus non ſequitur, hortandi ſunt quibus iſta eueniunt, vt corde contrito, & ſpiritu humiliato, Deo & ſacerdoti de omnibus peccatis ſuis puram confeſſionem faciant, & profuſis lacrymis, & largioribus eleemoſynis, & orationibus atque ieiuniis Domino ſatisfaciant: & per exorciſmos, ac cætera eccleſiaſtica medicinæ munia miniſtri Eccleſiæ, tales quantùm Dominus annuerit, qui Abimelech ac domum eius Abrahæ orationibus ſanauit, ſanare procurent. Hactenùs *ibi.* Refertque Iuo in Decreto *par. 8. cap. 194.* & de hoc articulo vide plenè per Iacobum Sprenger *in Malleo Maleficarum, part. 2. q. 2. cap. 2. & ſeq.*

Genes. 20.

Maleficium maleficio diſſoluere non licet.

Poſtremò ſciendum eſt in hac cauſa, nullo pacto licere vnum maleficiũ per aliud maleficium diſſolui. Hæc eſt communis ſententia Theologorũ *lib. 4. Sentent. diſt. 34.* vbi B. Thomas *quæſt. 1. art. 3.* & Ioannes Maior *qu. 2.* Sylueſter *in ſumma, verbo, Maleficiũ, quæſt. 8.* Alfonſus Caſtrus *lib. 1. cap. 15. de iuſta hæret. punit.* & alij quos gratiâ breuitatis omitto. Quamobrem nullo pacto licet Dæmones inuocare, aut Magicos, ſeu Incantatores adire, vt illi illata iam maleficia per alia maleficia diſſoluant. Primùm quoniam hoc ſuapte naturâ malum eſt, nullo ergo pacto id admittere licet. Rurſus Dæmones hoſtes noſtri ſunt, nullámque nobis fidem niſi in noſtram perniciem ſeruant. Præterea non ſunt facienda mala, vt inde eueniant bona. Huc ſpectat *cap. qui ſine ſalutore 26. q. 2.* hæc verò propoſitio *Quòd maleficia liceat diſſoluere per alia maleficia*, tamquam erronea fuit damnata per Facultatem Theologicã Pariſienſem anno Domini 1318. in hæc verba: *Sextò quòd licitum ſit, aut etiam permittendum, maleficia maleficiis repellere, error.* Hæc *ibi.*

Tandem, vt nihil in hac cauſa parum explicatum relinquamus, hoc etiam omnino addere oportuit, non modò non licere vnum maleficium per aliud repellere (vt hactenùs oſtẽtum eſt) ſed nec licere vti operâ Malefici ad tollendum aliud maleficium, etiamſi paratus ſit Maleficus ille ad exercendum maleficia. Hæc eſt etiam communis, vera, & omninò tenenda ſententia, quam profitentur Alfonſus Caſtrus *lib. 1. cap. 15. de iuſta hæret. punit.* Dominicus Sotus *lib. 4. Sentent. diſt. 34 quæſt. 1. art. 3.* Iacobus Vngarellus apud Angelum Clauaſium *in ſumma, verbo, Superſtitio, §. 13.* & alij, quos ſtudio breuitatis omitto; hæc inquam eſt communis & vera ſententia, quam præcitati ſequuntur aduerſùs Aureolum *lib. 4. Sentent. diſt. 34. quæſt. 2.* & Angelum Clauaſium *in dicto §. 13.* Rationes validiſſimas, quibus hæc ſententia nititur, vide apud Doctores proximè citatos.

Ex his omnibus refellitur veriſſimè

mè deciſio textus *in l. eorum. C. de malef. & mathemat.* Bartoli & aliorum interpretum iuris Ciuilis *ibidem*, Baldi *in l. 1. C. e. tit.* aſſerentium licere vti maleficiis ad alia maleficia auertenda. Immò verò *præcitatam l. eorum C. de malef. & mathemat.* velut iniquam iam olim iuſto iudicio condemnauit Leo Imperator cognomento Philoſophus per conſtitutionem quamdam Græco ſermone cõſcriptam, quã nunc Latinam habemus; eſtque mihi inter conſtitutiones huius Imperatoris *nu. 65.* cuius initium eſt: *Qui propter temulentorum*, &c.

† *Et dicit Iſidorus in 8. Etymolog. lib. &c.*] Id habet Iſidorus *lib. 8. Etymolog. c.* 9. cuius verba ita habent: Fertur & quædam Maga famoſiſſima Circe: quæ ſocios Vlyſſis mutauit in beſtias. Hactenùs Iſidorus. Ambroſius verò *paulò pòſt* copioſè demonſtrabit has non fuiſſe veras tranſmutationes, ſed tantùm apparentes, & illuſionibus Dæmonum fabricatas.

† *Et in Exodo legitur quòd Magi Pharaonis, &c.*] Hæc hiſtoria habetur *Exodi c. 7.* ea verò notiſſima eſt, & ob id à me omittetur, qualiter autem Magi Pharaonis illa per incantationes ſuas fecerint, quæ Scriptura commemorat præcitato loco, copioſè exponunt Theologi; ea ſpeculatio non eſt præſentis loci, nec noſtræ breuitatis. Vide B. Thomam *par. 1. q. 110. art. 4. & 2. 2. q. 178 art. 2. & lib. 3 aduerſus Gentiles c. 104. & multis ſequentibus.*

† *De Arcadibus legitur, quòd Arcades, &c.*] Hoc ſcribit B. Auguſtinus *lib. 18 de Ciuitate Dei c. 17. & 18. c. eiuſdem lib.* ait ita: *Mandatúmque eſt literis à diis vel potiùs Dæmonibus Arcades in lupos ſolere conuerti.* Hæc *ibi.* De Arcadibus hoc etiam reperio apud Iſidorum *lib. 8. Etymolog. c. 9. Legitur*, inquit Iſidorus de ſacrificio, *quòd Arcades Deo ſuo Lycæo immolabant, ex quo quicumque ſumerent in beſtiarum formas conuertebantur* Hactenùs ille.

† *Seipſum in aſinum fuiſſe conuerſum, &c.*] Iam monui *paulò anteà* Ambroſium *paulò pòſt* oſtenſurum has non fuiſſe veras tranſmutationes, interim videto quid de hac re ſcribat Alfonſus Caſtrus *lib. 1. c. 14. de iuſta hæreticorum punit.* vbi & hæc refert, & qualiter ſint intelligenda, declarat.

† *In contrarium facit ſecundùm veritatem, &c.*] Reuocandum eſt in memoriam, quod dixi *ſuprà num. 1. ſub initium quæſtionis noſtræ de Lamiis*, vt hæc quæ nunc ſubſequuntur intelligantur: nam hîc iam nititur Ambroſius oſtendere Dæmones re vera non poſſe pro nutu & arbitrio ſuo ea maleficia & opera cum Magis exercere, quæ ipſi commemorant: poſſe tamen ea perpetrare ex permiſſione diuina: eo excepto, quod paulò etiam pòſt demonſtrabit, videlicet eos non poſſe vnam creaturam in aliam tranſmutare. Hæc eſt ſententia huius auctoris, vt apertiſſimè colligitur ex ſerie totius diſputationis, quæ & communis eſt, & vera, & communi Theologorum conſenſu recepta: non ergo negat Lamias poſſe corporaliter deferri per longa locorum interualla, aut alia quæ cum ipſis geri dicuntur; ſed cuncta hæc non poſſe liberè per Dæmones exerceri, niſi Deus optimus, maximus id permittat.

† *Angelus & Diabolus ſunt ſubſtantia incorporea.*] Vide B. Thomam *1. par. quæſt. 51. art. 1. & ibi* Caieranum, & Theologos ſcholaſticos *lib. 1. ſentent. diſt. 8.* Burchardus *lib. 20. decretorum cap. 88.* ex dialogo Gregorij hoc affert decretum: *Dic*

quæſo

quæſo te, apoſtatas ſpiritus à cœleſti gloria deiectos, corporeos, an incorporeos eſſe ſuſpicaris? Petrus. Quis ſanè ſapiens, eſſe ſpiritus corporeos dixerit? Hactenùs *ibi.*

Dæmones incubi & ſuccubi an coëãt & quomodo.

† *Item, quòd Dæmones coïre non poſſint etiamſi ex permiſſione diuina, &c.*] Hoc quod Ambroſius refert *hîc* ad incubos & ſuccubos Dæmones referendum eſt, de quo magna eſt controuerſia inter graues auctores, videlicet an ſit verum quòd Dæmones actus venereos exerceant in aſſumptis corporibus, nunc formam virorum, aliàs formam ſeu figuram fœminarum aſſumentes. Et Ambroſius *hîc* ſignificare videtur omnino eſſe impoſſibile, vt Dæmones coëant, etiamſi ex permiſſione diuina corpora craſſa aſſumant. Hoc ipſum ſub dubio videtur relinquere beatus Auguſtinus *lib. 15. de Ciuitate Dei cap. 23.* & alij. Sed beatus Thomas *par 1. qu. 51. art. 3. ad ſextum argumentum*, & Iacobus Sprenger *in Malleo Maleficarum part. 2. quæſt. 1. cap. 4.* & Bartholomæus Sybilla *in ſpeculo peregrinarum quæſtionum, quæſt. 2. ſecundi, ſertia Decadis*, & Alfonſus Caſtrus *lib. 1. cap. 16. de iuſta hæreticorum punitione*, & alij de hac re non cenſent dubitandum. Quoniam verò res hæc ad credendum videtur difficilis, propterea quid de hoc articulo ſentiendum videatur libenter explicabo, iuxta mentem præcitatorum Doctorum.

Dæmõ ergo qui harum rerum inferiorum proprietates bene notas habet, poteſt aërem condenſare, & ex illo, aut ex aliqua alia materia corpus conficere, illúdque in figurã hominis, aut alterius animalis diſponere. Quo corpore confecto, licèt illi nullam animam dare poſſit, poteſt tamen circa motum localem omnia illa operari, quæ operaretur anima, ſi eſſet in illo: nam poteſt mouere manus, pedes linguam ad locutionem, eriger membra genitalia, vt apta eſſe videantur ad coïtum, & totum denique corpus mouere, ſicut viri cum mulieribus coëuntes mouere ſolent. Tametſi verò hæc omnia fecerint, ſemen tamen ex corpore illo emittere non poſſunt: quia ſemen illud (vt phyſici & medici docent) eſt pars ſubſtantiæ, quæ ex cibo optimè digeſto remanet, illa ſcilicet quæ proxima eſt, vt conuertatur in ſanguinem: corpus autem illud phantaſticum cùm ſit prorſus inanimatum, non poteſt cibos concoquere, nec vllam illorum facere digeſtionem: vnde conſequitur, vt nec ſemen vllum habeat, quod emittere poſſit, dum coïre nititur cum fœminis. Neceſſarium eſt igitur, vt cùm Dæmon coït cum fœmina mediante illo corpore phantaſtico à ſe, Deo permittente, fabricato, ex alio corpore humano ſemen illud extorqueat, vt illud in vas muliebre emittere poſſit. Fœmina verò præſtigiis Dæmonis illuſa putat ſemen illud à Dæmone incubo ex proprio corpore emitti. Dubium autem non eſt, quin fœmina poſſit ex illo ſemine concipere, vt præcitati vno ore admittunt. Si verò contingeret concipere, proles inde nata non eſſet dicenda filius illius Dæmonis concumbentis, ſed potiùs filius illius hominis, à quo Dæmõ extorſit ſemen, quod in vterum fœminæ immiſit, ex quo conceptus ille ſubſecutus eſt. Ita docent præ cæteris beatus Thomas & Alfonſus Caſtrus proximè citati. Ambroſius verò hîc non negat hanc communem ſententiã, ſed idem prorſus ſentit, vt eius ratio demonſtrat.

Dæmones coëuntes nõ poſſunt ex corporibus aſſumptis ſemẽ emittere

Semen ex alio corpore aſſumũt Dæmones ad coïtum.

Incubum Dæmonem vocant Doctores eum, qui in figura viri cõcumbit cum fœmina; ſuccubum verò

Incubi & ſuccubi dæmones qui.

appellant eum, qui in forma & figura fœminæ ſupponitur viro coëunti, à quo accipit ſemen, quod cùm fit incubus trans fundat in vterum fœminæ. Lamiæ autem ſæpe experiuntur huiuſmodi Dæmones incubos & ſuccubos, vt conſtat ex earum confeſſionibus; & ex his remanet apertus hic Ambroſij locus.

† *Item, quòd non poſſit Diabolus loqui, &c.*] Hic locus eodèm modo intelligendus eſt, ac proximè præcedens: nam cùm Dæmones ſint ſpirituales ſubſtantiæ corpotibus carentes, manifeſtum eſt, quòd ex proprietate ſuæ naturæ non poſſunt eos actus exercere, qui exercentur per inſtrumenta corporis organici, & propterea conſequitur, vt ſi in aſſumptis corporibus loquantur, palpent, emittant ſemen, & ſimilia faciant, tales actus naturaliter nec ſunt Dæmonum, nec eorum corporum, à quibus mediantibus Dæmonibus exercentur. Angelus ergo bonus, vel malus propriè non loquitur per corpora aſſumpta, ſed eſt aliquid ſimile locutioni, in quantum formant ſonos in aëre ſimiles vocibus humanis. Ita dicit B. Thomas *par. 1. quæſt. 51. art. 3. ad quartum argumentum*, & iuxta hanc doctrinam accipienda ſunt quæ hoc loco tradit Ambroſius; immò ipſe etiam ſeipſum explicat *in fine huius num. ibi: Non eſt ille ſonus propria vocis, &c.*

Comedere nõ cõuenit Angelis.

† *Illa non eſt vera comeſtio, &c.*] In ſacra Scriptura Angeli aliquando comediſſe leguntur, *vt Geneſis cap. 18. ibi: Cúmque comediſſent, &c.* & *Tobiæ c. 8. ibi: Et poſt hæc epulati ſunt benedicentes Deum.* Qualiter autem intelligendi ſint comediſſe, dubium eſt: & Ambroſius illam non fuiſſe veram comeſtionem apertè declarat hoc loco; cui omnino conſentit B. Thomas *in 1. par. quæſt. 51. art. 3. ad quintum argumentum*, cuius hæc ſunt verba: Ad quintum dicendum, quòd nec etiam comedere, propriè loquendo Angelis conuenit, quia comeſtio importat ſumptionem cibi conuertibilis in ſubſtantiam comedentis. Et quamuis in corpus Chriſti poſt reſurrectionem cibus non conuerteretur, ſed reſolueretur in præiacentem materiam: tamẽ Chriſtus habebat corpus talis naturæ in quod poſſet cibus conuerti: vnde fuit vera comeſtio. Sed cibus aſſumptus ab Angelis neque conuertebatur in corpus aſſumptum, neque corpus illud talis erat naturæ in quod poſſet alimentum conuerti: Vnde nõ fuit vera comeſtio, ſed figuratiua ſpiritualis comeſtionis. Et hoc eſt quod Angelus dixit *Tobiæ* 12. Videbar quidem vobiſcum manducare & bibere, ſed ego cibo inuiſibili, & potu, qui ab hominibus videri non poteſt, vtor. Abraham autem obtulit eis cibos, exiſtimans eos homines eſſe, in quibus tamen Deum venerabatur, ſicut ſolet Deus eſſe in Prophetis, vt Auguſtinus dicit *16. de Ciuitate Dei.* Hactenus ibi B. Thomas, ex quibus apparet veram eſſe Ambroſij ſententiam hoc loco, quæ etiam lumen declarationis accipiet ex traditis per eundem B. Thomam *quodlibeto 3. q. 2. art. 5.*

Chriſtus poſt reſurrectionem qualiter comederit.

Dæmones ad quem locum detruſi ſint poſt lapſum.

† *Tamen regulariter in tenebroſo aëris carcere detinentur Dæmones vſque ad diem iudicij, &c.*] Adhuc perſiſtit Ambroſius in ſuſcepto inſtituto, vt videlicet probet Dæmones nõ pro libero voluntatis arbitrio perpetrare quæcumque maleficia quotiens & quando volunt: id autem probat hoc medio; quia Dæmones, inquit, tametſi corpora aſſumere poſſint ex permiſſione diuina, non propterea liberrimè quidquid cupiunt, eos facere concludendum eſt: quoniam regulariter in tenebroſo aëris carcere detinentur vſque ad diem iudicij. In his

his Ambroſij verbis hæc vertitur quæſtio, An Dæmones omnes cùm primùm peccauerunt, detruſi fuerint ad infernum, an verò remanſerint in ſuperiori aëris regione, ſeu in aëre caliginoſo: de hac quæſtione agit Magiſter ſentent. *lib. 2. diſt. 6. §. non enim*, & ibi Doctores ſcholaſtici, & B. Thomas *in 1. par. quæſt. 64. art. 4. & alibi.* horum concluſio eſt, Dæmones vſque ad diem iudicij remanſiſſe prope nos in hoc aëre caliginoſo ad noſtrum exercitium; licèt eorum aliqui nunc in Inferno ſint ad torquẽdum eos, quos ad malum induxerunt: poſt diem verò iudicij omnes mali tam homines, quàm dæmones in Inferno erunt. Hanc ſententiam videtur comprobare illud Iudæ Apoſtoli *in Epiſtola ſua Canonica cap. vnico*, vbi hæc ſunt verba: *Angelos verò qui non ſeruauerunt ſuum principatum, ſed dereliquerunt ſuum domicilium, in iudicium magni diei, vinculis æternis ſub caligine reſeruauit.* hactenùs ibi. Item illud Petri Apoſtoli *in Epiſtola canonica 2. cap. 2.* vbi ita ſcriptum eſt: *Si enim Deus Angelis peccantibus non pepercit, ſed rudentibus inferni detractos in tartarum tradidit cruciandos in iudicium reſeruari.* hæc *ibi*: Tametſi ergo in hoc aëre caliginoſo remanſerint ad exercitum noſtrum, non tamen liberã habent nocẽdi poteſtatem: ſunt enim quaſi alligati vinculis & conſtricti, nec niſi ex permiſſione diuina diſſoluentur: atquẽ hoc nititur Ambroſius docere hoc loco.

Aſſiſtentia Dæmonum ſpiritualis & corporalis.

† *Et ſic ſpiritualiter non corporaliter aſſiſtit nobis Dæmon.*] Hoc dictum iuxta præcedentia, & conſequentia intelligendum eſt: nam ſpiritualiter aſſiſtit nobis Dæmon ex propria natura, corporaliter autem ex permiſſione diuina, in aſſumptis corporibus, eo modo quo hactenus dictum eſt.

† *Non ſolùm mulieribus, ſed etiam viris perſuaderent, &c.*] Et re vera certum eſt non modò fœminis, ſed etiam viris perſuadere Dæmones hæc ſcelera quæ numerat *hîc* Ambroſius, & quæ copioſiùs retulit *ſuprà num. 1.* & *2. ſub initium quæſt.* ingenuè tamen fatendum eſt, plures eſſe fœminas, quæ hãc diabolicam ſectam profiteantur, quàm viros. Cuius rei multiplex cauſa aſſignari poteſt: prima eſt nimia & facilis mulierum credulitas, ob quam ſexus muliebris non difficulter decipitur, quam cùm optimè intelligat Dæmon, frequentiùs fœminas per fraudes & fallacias aggreditur, quàm viros: nam Euam primã omnium matrem Dæmon ſeduxit: & ob hanc cauſam B. Paulus *1. ad Tim. 2.* non permittit mulierem docere, & *in Concilio Carthaginenſi 4. cap. 99.* ſcriptum eſt ita: *Mulier, quamuis docta & ſancta, viros in conuentu docere non præſumat.* hæc *ibi*. Refert Iuo *in Decret. part. 8. capitul. 234.* & Gratianus *in cap. mulier, diſt. 23.*

Altera cauſa eſſe poteſt earumdem mulierum fragilitas, & ad libidinem pronitas: ſunt enim mulieres proniores ad libidinem quàm viri, præcipuus autem ſcopus Maleficarum dum eam damnatam artem profitentur, eſt carnis voluptas, quam dicunt ſe experiri maximam cum Dæmonibus incubis, dum in figura virorum ſeu amaſiorũ ſuorum cum ipſis nefariè commiſcentur. Ambroſius verò hîc non dicit nullos decipi viros, ſed regulariter nõ tot viros decipi, quot fœminas; quod & verum eſt ob cauſas relatas.

Maleficarum ſcopus, carnis voluptas

Vltima reddi poteſt hac de re cauſa illa, quam tradit Tiraquellus *in nona lege connubiali num. 30. 31.* videlicet, quòd fœminæ ſint multùm ſuperſtitioſæ, & ad nouas ſectas promptæ; id quod latè demonſtrat *ibi* more ſuo Tiraquellus: eum videto.

† *Ita tẽ viris bonis, & iis nocerẽt, &c.*

Nituntur equidem Dæmones omnibus modis nocere viris piis, & iuſtis, vt eos à viâ rectâ deturbent, ſicut hiſtoriæ de vitis ſanctorum virorum pleniſſimè teſtantur: illi tamen, auxiliante Deo, immoti manentes perferunt Dæmonum tentationes, & eas ſuperant. Quòd ſi Dæmonis poteſtas ſoluta eſſet & libera, non dubium quin grauiſſimè piis viris & ſanctis nocerent Dæmones: exemplum extat in Iob, & aliis Sanctis.

† *Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei.*] Integra periodus huius auctoritatis ita habet: *Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei, qui factus eſt, vt nullum timeret.* Hæc *ibi.* Huius loci variæ ſunt verſiones, variæ quoq; expoſitiones: ſed de Dæmonis poteſtate cõmuniter ſolet accipi. B. Hieronymus, ſiue quiſquis ille eſt, cuius ſub B. Hieronymi nomine commentarij in Iob circumferuntur, in hunc locum pulchrè ſcribit in hæc verba: *Nulla creatura eſt tanta potentiæ, ſiue peccatrix creatura tantæ malitiæ: & ideò in vtraque re nullus ei poterit comparari. Propria voluntate liberi arbitrij ſui in ſuperbiam elatus factus eſt: id eſt, ita ſui malitiâ deprauatus eſt, vt nullum timeret, nec ipſum Dominum Deum creatorem ſuum. Timet quidè vt malus ſeruus & prauaricator, ſed nõ habet in ſe dilectionis Dei timorẽ.* Hactenùs *ibi.*

Poteſtas Dæmonis.

† *Tamen numquam apparerent, quin terrerent.*] Hoc dictum verum videtur omnino; quoniam Dæmones aut numquam, aut perquàm rarò apparent inuocantibus, quin eos magnoperè & miris modis terrent, vt confitentur Magi ipſi, & Maleficæ mulieres: verumtamen non propterea inuocare deſiſtunt, quoniam deſiderium intelligendi & conſequendi à Dæmonibus ea, quæ cupiunt ipſi inuocantes, ſuperat timorem, quamquam ſæpe etiam contingit, vt cùm inuocantes Dæmones timorem & horrorem ferre non poſſint, infelices caſus patiantur.

† *Ad illa autem quæ dixi ſuprà, per artem magicam ſocios Vlyſſis verſos à Circe, &c.* Vt ea quæ nunc ſequuntur faciliùs intelligantur, reuocanda ſunt in memoriam, quæ adnotauimus *ſuprà initio quæſtionis numero* 1. nam ex tribus illis, quæ ſuſceperat Ambroſius tractanda *in primo articulo huius diſputationis de Lamiis*, nunc aggreditur poſtremum, videlicet impoſſibile eſſe virtute Dæmonum vnam creaturam in aliam tranſmutari: ſed eas tranſmutationes, quæ à pleriſque factæ narrantur, apparentes fuiſſe, non veras. De hoc ergo articulo plenè agit hoc loco Ambroſius ſecutus B. Auguſtinum *lib.* 18. *de Ciuitate Dei.* agit item Alfonſus Caſtrus *lib.* 1. *cap.* 14. *de iuſta hæreticorum punitione*, Iacobus Sprenger *in Malleo Maleficarum part.* 2. *quæſtione prima capit.* 8. & alij: ſed ab his intelliges copioſè quid tenendum ſit in hac materia.

Iam ex tota hac diſputationis ſerie hæc concluſio colligenda eſt: *Non poteſt Dæmon, nec Magicus vllus Dæmonis ope adiutus tranſmutare homines eſſentialiter in lupos, aſinos, aut qualibet alia bruta animalia: quoniam ad hoc non poteſt vllo pacto extendere ſe poteſtas Dæmonis.* Ad hanc aſſertionem probandã, multa & verè & ſubtiliter cõmemorant præcitati Doctores, quæ nos gratiâ breuitatis libenter omittimus, cùm facilè inueniri poſſint ſuis locis.

Dæmon non poteſt, nec Magici omnes trãſmutare homines eſſentialiter in bruta.

† *Vbi agendo de miraculis ſancti Macharij dicitur.*] Narratur in vitis Patrum, quòd iuuenis quidam puellam quamdam ardenter amabat,

bat, eámque ſolicitè & frequenter ad libidinem prouocabat: eam puellam, quia numquam ſibi voluit aſſentiri, Iudæus quidam Magus ad preces eiuſdem iuuenis in equam conuertit, vt ſibi aliiſque eam aſpicientibus videbatur. Ob eam cauſam ad B. Macharium virum ſingularis ſanctitatis deducta eſt: qui cùm aſpiceret, eamdem fœminam ſe videre, non equam aſſeruit: quoniam vt rectè dicit hoc loco Ambroſius, vir ille ſanctus Dæmonis fallacia illudi non poterat. Macharius ergo ſanctus fuſis ad Deum precibus pro puella orauit, vt ea fallacia liberaretur, eámque liberatam parentibus reddidit.

† *Et Cæcus Eſculanus, &c.*] Hoc inducit Ambroſius ad probandam eãdem concluſionem ex confeſſione & auctoritate eorum, qui Dæmones habuerunt familiares: qui etiam fatentur has tranſmutationes realiter fieri non poſſe.

† *Sed miracula poſſunt facere Dæmones, &c.*] Vt totus hic locus apertiùs intelligatur breuiter nobis *hîc* agendum erit de propoſita quæſtione, An ſcilicet Dæmones poſſint facere miracula. Primò illud eſt præfandum, quòd miracula verè & propriè loquendo, ea dicuntur, quæ fiunt præter ordinem totius naturæ creatæ. Ita B. Thomas *par. 1. quæſt. 110. art. 4. ad 2. argumentum, & quæſt. 114. art. 4. eiuſdem prime partis.* & ex hoc infertur, quòd vera miracula non poſſunt fieri niſi virtute diuina: operatur enim ea Deus ad hominum vtilitatem. Ita tradit B. Thomas 2.2. *quæſt. 178. art. 2.* & tandem ex his cõcluditur, Dæmones non poſſe facere vera miracula. Hæc verò ſententia intelligetur ampliùs vera eſſe, ex requiſitis ad veram rationem ſeu eſſentiam verorum miraculorum, quæ enumerat Gloſſ. *in cap. vnico de reliquiis & veneras. Sanctor. lib. 6. in verbo, Sedis Apoſtolicæ.* Ex his videtur refelli doctrina Ambroſij hoc loco dicentis: *Dæmones poſſe facere miracula.* Sed dicendum eſt, quòd miraculum quandoque capitur largè, pro eo quod excedit humanam facultatem & conſiderationem. Et ſic Dæmones poſſunt facere miracula: quæ ſcilicet homines admirantur, in quantum eorum facultatem & cognitionem excedunt. Quamuis autem huiuſmodi opera Dæmonum, quæ nobis miracula videntur, ad veram rationem miraculi non pertingant; ſunt tamen quandoque veræ res; ſicut Magi Pharaonis per virtutem Dæmonum veros ſerpentes & ranas fecerunt. Ita ſcribit & verè B. Thomas *in 1. par. q. 114. art. 4.* & hoc ipſum vult dicere *hîc* Ambroſius ſub his breuibus verbis.

Miracula quæ dicuntur

Miracula vox largè ſumpta quia ſit.

Sed quæret aliquis qualiter poſſint Dæmones res quandoque veras producere, & quas res producere poſſint, & quas verò non poſſint? Ad hoc reſpondet B. Thomas loco proximè citato in hunc modum: *Dicendum quòd materia corporalis non obedit Angelis bonis ſeu malis ad nutum, vt Dæmones ſuâ virtute poſſint tranſmutare materiam de forma in formam: ſed poſſunt adhibere quædam ſemina, quæ in elementis mundi inueniũtur ad huiuſmodi effectus complendos: vt Auguſtinus dicit 3.* de Trin. *& ideò dicendum eſt, quòd omnes tranſmutationes corporalium rerũ, quæ poſſunt fieri per aliquas virtutes naturales, ad quas pertinent prædicta ſemina, poſſunt fieri per operationem Dæmonum, huiuſmodi ſeminibus adhibitis: ſicut cùm aliqua res tranſmutantur in ſerpentes, vel ranas, quæ per putrefactionem generari poſſunt. Illæ verò trãsmutationes corporaliũ rerũ, quæ non poſſunt virtute naturæ fieri,*

nullo modo operatione Dæmonum ſecundùm rei veritatem perfici poſſunt: ſicut quòd corpus humanum mutetur in corpus beſtiale, aut quòd corpus hominis mortuum reuiuiſcat. Hactenus B. Thomas.

† *Et alia etiam, quæ miracula videantur, poſſunt facere Dæmones, &c.*] Hic locus in exemplari Ambroſij manuſcripto deprauatus erat, ſed eũ emẽdauimus, vt eſt impreſſus, partim ex ſententia, quam tractat, partim ex B. Thoma, quem *hîc* ſequitur Ambroſius tacito eius nomine *par. 1. quæſt. 114. art. 4. ad 2. argum.* hoc ergo vult dicere: Quamuis Dæmones poſſint facere ea, quæ *in proximè ſuperiori commentario num. 30.* retulimus; non tamen poſſunt corpus humanum mutare in corpus beſtiale, aut vnum animal perfectum in aliud conuertere: ad hoc enim nõ ſe extendit poteſtas Dæmonis. Quòd ſi aliquando aliquid tale operatione Dæmonum fieri videatur, hoc non eſt ſecundùm rei veritatem, ſed ſecundùm apparentiam tantùm. Et hoc poteſt contingere duobus modis, quos *hîc* Ambroſius explicat. Hæc eſt eius ſententia, vera quidem & tuta.

Miracula Dæmonum ab intra.

† *Quia Dæmones poſſunt, &c. ſenſus corporeos alterare, vt aliquid appareat aliter, &c.*] His modis relatis *hîc* ab Ambroſio veteres illos Magos à Poëtis celebratos in varias ſeſe figuras tranſmutaſſe arte Dæmonum credendum eſt: ſicut de Protheo retulit Virgilius *lib. 4. Georgicorum* in hæc verba:

Prothei tranſmutatio.

Verùm vbi correptum manibus vinclíſque tenebis,
Tum varia illudent ſpecies, atque ora ferarum:
Fiet enim ſubitò ſus horridus, atráque tigris,
Squamoſúsque draco, & fuluâ ceruice Leæna:
Aut acrem flammæ ſonitum dabit: atque ita vinclis
Excidet, aut in aquas tenues dilapſus abibit.

Hæc ille, cui conſentiens Ouidius *lib. 8. Metamorph.* ait:

Sunt quibus in plures ius eſt tranſire figuras,
Vt tibi complexi terras maris incola Proteu:
Nam modò te iuuenem, modò te videre Leonem:
Nunc violentus aper, nunc, quem tetigiſſe timerent
Anguis eras: modò te faciebant cornua taurum.
Sæpe lapis poteras, arbor quoque ſæpe videri:
Interdum faciem liquidarum imitatus aquarum
Flumen eras, interdum vndis contrarius ignis.

Præſtigioſæ Magorũ tranſmutationes.

Hactenùs ille. Has verò tranſmutationes non fuiſſe veras, ſed apparentes Magorum præſtigiis factas, ex eiſdemmet Gentilibus colligere licet.

† *Alio modo poſſunt Dæmones, &c.*] Et quemadmodum poteſt Dæmon ex permiſſione diuina aſſumere corpus ex aëre cuiuſcumque formæ & figuræ, & in eo viſibiliter apparere: eadem ratione poteſt circumponere cuicumque rei corporeæ quamcumque formam corpoream, vt in eius ſpecie videatur. Ita B. Thomas *in 1. par. quæſt. 114. art. 4. ad 2. argumentum.*

† *Ars magica Gentium illuſiua diu fuit à Romanis excluſa, & prohibita.*] In legibus duodecim tabularum ita ſcriptum erat: *Qui malum carmen incantarit, frugésve excantarit, coërcetor.* Hæc *ibi* Plinius *lib. 30. naturalis hiſtoria*, dum loquitur de venefica Magia. Legis quoque duodecim tabularum

rum meminit ; ait enim ita : *Extant apud Italas gentes veſtigia eius in 12. tabulis.* Idem Plinius *l.28.cap.2.* cùm probare niteretur magicarum incantationum aliquâm eſſe vim,dicit,legũ ipſarum in 12.tabulis verba hæc fuiſſe : *Qui fruges excantaſſet:&,Qui malum carmen incantaſſet.* Huius quoque legis teſtimonium extat apud Senecã *lib.4.natur.quæſt.4.* Vlpianus *in l.item apud Labeonem,§.ſi quis Aſtrologus ff. de iniuriis.* diuinatores coërcẽdos docet idem *in l.1.§.Medicos,ff.de variis, & extraord.cognit.* id genus medicinæ , qûòd exercetur per exorciſmos, id eſt, vt ego interpretor, per incantationes, ſiue per maleficia , omnino repudiat ; ait enim ita : *Non tamen ſi incantauit (Medicus videlicet putandus eſt) ſi imprecatus eſt,& vt vulgari verbo impoſterũ vtar,ſi exorcizauit: non ſunt iſta medecinæ genera.* Hàctenùs *ibi.* Iam Romani quoque Imperatores multis latis legibus Magicos coërcent,*vt in l.multi.l.nemo.l.nullus. C. de maleſ. & mathemat.* ſed de his copiosè diſſeruit Ambroſius *ſuprà*, vbi & nos diximus , & quæ nunc repetit *hic* fuſiùs ſunt in ſuperioribus declarata.

† *In talibus tamen ſemper remanet mens humana , &c.*] Ex tota diſputatione ſatis conſtat verum eſſe quod hic tandem cõcludit Ambroſius:cùm enim Dæmones non poſſint mutare homines in animalia , licèt poſſint fraudulenter obiicere videntium oculis talia phantaſmata , quibus in animalia mutati eſſe videantur,relinquitur omnino , vt mens humana in eis ſemper remaneat. Idem docuit B. Auguſtinus *lib.18.de Ciuitate Dei c.18.* cuius hæc ſunt verba : *Nam & nos cùm eſſemus in Italia , audiebamus talia de quadam regione illarum partium,vbi ſtabularias mulieres imbutas his malis artibus,in caſeo dare ſolere dicebant , quibus vellent ſeu poſſent viatoribus , vnde in iumenta illicò verterentur , & neceſſaria quæque portarent, poſtque perfuncta opera iterum ad ſe redirent ; nec tamen in eis mentem fieri beſtialem, ſed rationalem humanámque ſeruari.* Hactenùs B. Auguſtinus.

† *Et nota , quòd ſynderesis , &c.*] Synderesis habitus quidam eſt naturalis, qui dicitur nos inſtigare ad bonum,& murmurare de malo,inquantum per prima principia procedimus ad inueniendum;& iudicamus inuenta. Ita ſcribit & verè B.Thomas *par.1.quæſt.79.art.12.* ad quem recurrere oportet , vt hic Ambroſij locus de ſyndereſi apertiùs intelligatur. Vide B. Auguſtinum *lib.2.cap.10.de libero arbitrio* , & B. Hieronymum *in Ezechielem cap.1.*

† *Et qui credit, &c. ſtultus eſt , & Pagano infidelior,dicto cap. Epiſcopi.*] Eamdem illam concluſionem, videlicet *impoſſibile eſſe vt virtute Dæmonum homines in bruta animalia verè tranſmutentur* , nunc probat Ambroſius *ex cap.* Epiſcopi 26. *quæſt.5.* quo loco ita ſcriptum eſt : *Quiſquis ergo credit poſſe fieri aliquam creaturam,aut in melius,aut in deterius immutari,aut transformari in aliam ſpeciem , vel in aliam ſimilitudinem, niſi ab ipſo Creatore,qui omnia fecit , & per quem omnia facta ſunt:procul dubio infidelis eſt, & Pagano deterior.* Hæc *ibi.* Hoc decretum in vulgatis Gratiani exemplaribus Concilio Anquirenſi tribuitur, Alfonſus Caſtrus *lib. 1.de iuſtâ hæret.punit.c.14.circa finem* Concilio Ancyrano tribuendum cenſet ; ſed hæc aliàs. Burchardus *lib. 10.decretorum cap.29.* & Iuo *par.11.cap.54.* decretum quoddam referunt huic valdè ſimile, quod tribuunt Concilio Agathenſi *cap.4.* tametſi in Concilio nondum inuenerim : id verò decretũ ex Burchardo ita habet : *Perquirendum*

Strigimagarũ error de trãſmutatione in animalia.

cum eſt ſi aliqua fœmina ſit, quæ per quædam maleficia & incantationes mẽtes hominum ſe immutare poſſe dicat, id eſt, vt de odio in amorẽ, aut de amore in odium conuertat, aut bona hominum, aut damnet, aut ſurripiat. Et ſi aliqua eſt quæ ſe dicat cum Dæmonum turba, in ſimilitudinem mulierum transformata, certis noctibus equitare ſuper quaſdam beſtias, & in eorum conſortio adnumeratam eſſe: hæc talis omnimodis ſcopis correpta, ex parochia eiiciatur. Hactenùs Burchardus, à quo in pauciſſimis diſcrepat Iuo. Inter hoc decretum & illud, quod ex Gratiano *paulò anteà* retulimus, hæc eſt differentia, quòd in priori infidelis decernitur, qui credit poſſe fieri, vt aliqua creatura, aut in melius, aut in deterius immutetur: aut ex vna ſpecie, vel ſimilitudine in aliã transformetur: quod dogma veriſſimum eſſe præcedentia oſtendunt: in poſteriori verò decreto decernitur, nõ eſſe credendum, vt de odio in amorẽ, aut de amore in odium mentes hominum transformentur. Quæ res etiam eſt veriſſima: quoniam nec Dæmon, nec vlla ſortilegia talem vim habent, vt compellant liberam hominis voluntatem ad amandum, vel odio habendum. Ita, & verè tradunt Paulus Grillandus *tract. de ſortilegiis quæſt.* 3. Alfonſius Caſtrus *lib. 1. cap. 15. de iuſta hæret. punit.* hæc enim ſortilegia apta ſunt potiùs ad inducendum furorem, quàm amorem. Id quod etiam Gentiles, rationem naturalem ſecuti teſtantur: nam Ouidius *lib. 2. de arte amandi* ita cecinit:

Nec data profuerint pallentia philtra puellis,
Philtra nocent animis, vimque furoris habent.

Sed de his præter citatos, vide quæ fuſiùs ſcripſimus *lib. 2. commentariorum in Directorium Inquiſitorum ſuper quæſtionem* 43.

Lamiarũ error de equitatione & conſortio Dæmonum damnatur.

† *Vt de virga coram Moyſe tranſmutata in draconem.*] Vt apertiùs intelligantur, quæ hoc loco ſcribit Ambroſius: vide omnino B. Thomam *par. 1. q. 114. art. 4. & 2. 2. q. 178. art. 1. & 2.* inde enim patebit, veriſſimam eſſe hanc Ambroſij doctrinã: ea verò ideò hic non repetimus, quoniam etiam ex anteà dictis ſatis patent. Iam diſtinctionem, quam *hîc* ponit Ambroſius de miraculis quoad factum, & quoad modum pleniùs intelliges ex Archidiacono *in c. nec mirum 26. q. 5.* eum omnino videto.

† *Hæc ſunt miracula, quia ſunt ſuper vires naturæ.*] Rectiùs loquitur Ambroſius *hîc* quàm loquatur Gloſſa *in cap. 1. de reliquiis & venerat. Sanctorum, lib. 6. verbo, Sedis Apoſtolicæ, circa finem*: vbi dicebat, quòd ad naturam miraculi requiritur, quòd ſit contra naturam: ſed exponendum eſt, vt *hîc* loquitur Ambroſius: aut vt dixit B. Thomas *in 1. par. q. 110. art. 4 ad ſecundum argumentum*, vbi air, quòd miracula, ſimpliciter loquendo, dicuntur, cùm aliqua fiunt præter ordinem totius naturæ creatæ.

† *Et concludendo, plurima ex his, quæ confitentur tales mulieres, de quibus ſuprà ſunt impoſſibilia, vt putà, &c.*] Hic locus eſt obſeruandus ad tuendũ Ambroſium, ne quis credat eum ſentire Lamias nullo pacto ferri corporaliter: nam ipſas poſſe virtute Dæmonum in animalia bruta conuerti veriſſimè diffitetur & negat, vt ex tota ſerie orationis patuit: corporaliter autem deferri poſſe de vno loco ad alium, & pleraque alia facere poſſe ex permiſſione diuina, non negat auctor, nec hactenùs negauit.

ARTI

ARTICVLVS II.

QVÆSTIONIS de Strigibus.

An depoſitio illius de ſe confeſſi, & etiam vnius, vel alterius, vel trium, vel quatuor mulierum, ſimilia deponentium ſit indicium ſufficiens ad torturam.

NVnc ergo iure merito tranſeo ad ſecundum articulum illius caſus prædicti: & ſæpe euenit de facto: quia aliqui, qui dicunt ſe ſocios & ſocias, accuſant alios vel alias mulieres, quòd fuerunt participes in huiuſmodi ſocietate & curſu, vagando cum Dæmonibus & magiſtris eorum: † numquid huiuſmodi teſtimonia ſociorum vel ſociarum, qui vel quæ dicunt huiuſmodi fatuitates, ſint ſaltem ſufficientia indicia ad torturam.

An teſtimonium ſocij criminis ſit ſufficiens indicium ad torturam.

Arguitur ad partem affirmatiuam, primò *per cap. in fidei fauorem, ſuprà eod.* vbi in fauorem fidei admittuntur excommunicati, ſocij, & participes criminis ad teſtificandum.

Secundò arguitur *per l.* 11. *C. de hæret.* vbi dicitur, quòd leue indicium ſufficit in crimine hæreſis, vt probet quem hæreticũ. Pro hoc allegatur Inno. *in cap. ſicut. 10. primo. extra de ſimo.* vbi dicit, quòd licèt in criminibus aliis requirantur probationes luce meridiana clariores, † tamen fallit in crimine hæreſis, & ſimoniæ, vt ſufficiant minores probationes *per dictam l.* 11. *C. de hæret.* ad idem allegatur Inno. *in cap. ad petitionem, in gloſſ. fin. de accuſatio.*

Item pro hoc facit, quia videtur ſtandum libris & quinternis Inquiſitorum aliorum, *c. vt cõmiſſ. verſ. necnon ſuprà eod.*

Et pro hoc quòd ſufficiant coniecturæ, & præſumptiones in probatione hæreſis, facit *cap. accuſatus, in principio, & §. licèt, & in dicto cap. in fidei fauorem, ſuprà eod.* vbi loquitur de coniecturis.

Coniecturæ & præſũptiones valent ad manifeſtandũ

Et pro hoc, quòd plerumque iudicetur per coniecturas & præſumptiones, facit quod notatur *in cap litteras. in cap. afferte, extra de præſumpt.*

Et pro iſta parte allegatur Hoſtienſis *in ſumma huius tituli, §. qualiter deprehendatur hæreticus, verſ. & quia inter ſolicitudines, & verſ ſequenti. qui incipit: Sed quòd tu vo. as leue.*

Item pro hac parte facit, † quia licèt regulariter ſocij criminis nõ ſint interrogandi de ſociis, *l. fin. de accuſatio* tamen hoc fallere videtur propter grauitatem huius criminis, *vt in præallegato*

cap. in fidei & dicto cap. accuſatus, §. licet, & in principio, & pro iſta parte facit, quod notat gloſſ. *in dicta l. fin. C. de accuſatio.* quæ vult, quòd licèt ſocij deponentes de ſociis criminis non plenè probent, tamen faciunt præſumptionem, quæ ſufficit ad torturam: licèt Cynus dicat præcedentem opinionem eſſe veriorem; & pro hac parte, quòd iſti ſocij vel ſociæ hæreſis, faciant indicium ad torturam allegarur *l. qui vltimo ff. de pœn. & gloſſ. in l. 1. C. de cuſtodia & exhibit. reorum.* quæ dicit, quòd in omnibus exceptis, quod eſt iſtud, creditur ſociis.

Vehemens præſũp. tio qualem probationẽ faciat.

Item pro hoc facit, quia tales ſocij vel ſociæ, qui vel quæ dicunt ſe fuiſſe ſimul in curſu (vt appellant) videntur facere vehementem præſumptionem, *dicto cap. litteras. de præſumptio.* & vehemens præſumptio eſt plena probatio. 32. *q.* 1. *c. dixit dominus. & 54. diſt. cap. fraternitatem. & de Iudæis c. ſi. & de præſumpt. c. afferte.*

In ratificatione confeſſionis factæ in tortura quid ob ſeruãdũ.

Etſi dicatur, quòd huiuſmodi ſocij vel ſociæ non faciant plenam probationem, nec ſufficiens indicium ad torturam, aliquæ ex eis (vt *ſupra* dictum eſt in caſu propoſito) confeſſæ ſunt ad torturam poſitæ de iure vel de facto, † & poſteà in earum confeſſione perſeuerarunt, & poſt dolorem, & extra locum torturæ: ergo ex confeſſione earumdem mulierum modò videntur poſſe condemnari de hæreſi, *l. 1. C. de confeſſ. & l. proinde, ff. Aquil. & eſt gloſſ. in c. ad abolendam, ſuprà eodem in verſ. deprehenſi.*

In contrarium, & pro parte negatiua in caſu *ſuprà* ſcripto, quando confitentur prædicta, quòd prædicti ſocij vel ſociæ, non ſufficiant ad probationem, nec ſunt ſufficientia indicia ad torturam, probatur: primò quia hoc crimen hæreſis eſt de maximis criminibus, ergo vbi de maiori crimine agitur, & de maiori præiudicio, multò maiores & clariores probationes requiruntur, 7. *quæſt. vlt. cap fin.* 42. *diſt. cap. quieſcamus, & argumento in l. fin. C. de probat.* & quia hîc agitur de morte vel de vita hominum; *argumento in l. addictos, C. de appella.* vbi maius eſt periculum, ibi cautiùs eſt agendum, *cap. vbi periculum, ſuprà de electio. in hoc lib.* & ideò Archid. *in dicto c. accuſatus ſuprà eod.* in propriis terminis dicit, quòd in hoc crimine hæreſis probando non ſufficiunt duo teſtes, & idem dicit *in cap. fin. in hoc eod. tit.* & de hoc faciam *infrà* ſpecialem quæſtionem. Ad id allegatur Hoſt. *in ſumma huius tituli, §. qualiter. verſic. ij.*

In grauioribus criminibus maiores & clariores probationes exiguntur.

Nec obſtat dictum Inno. *in dicto cap. ad petitionem.* quia ipſe dicit tenuiſſe oppoſitum *in cap. tuam ſuprà de teſtib.* & iſtam opinionem

nionem ſecutus eſt Alber. *in l.* 11. *C. de hæret. ad idem allegatur Gloſ. in dicto cap. ad petitionem.* & pro hoc facit, quia ſi dicti ſocij vel ſociæ ſunt confeſſi de ſeipſis, iam ſunt criminoſi, ideò non debet eis credi tamquam teſtibus criminoſis, vt dicimus de ſeruis. *l.* 1. §. *idem Cornelio, ff. de quæſtionibus.*

Sociis criminis tanquã teſtibus crimino. ſis non eſt credendum

Item iſti ſocij vel ſociæ dicunt ſe criminis participes, ergo non videtur eis credendum. *dicta l.* 1. §. *ſi ſeruum, ff. de quæſtio.* & ſocius ſocium non accuſat, *l. ſi filium, & ibi gloſ. C. de liber. cauſ. & l. quoniam liberi. C. de teſtib.*

Item quia videntur ſibi vendicare locum ſuſpiciones & rationes, de quibus *in l. fin. C. de accuſat.* & ideò Salicetus *in dicta l. fin.* cuius ſunt hæc tria argumẽta, dicit, quòd talis confeſſio ſocij de ſocio non facit ſufficiens indicium ad torturam ſola; ſed iuncta cum præſumptione præcedente: & hoc etiam voluit Gloſſ. *in dicta l. fin.* quæ vult talem confeſſionem ſociorum, aliam debere præcedere præſumptionem: & ſic præſumptionem cum aliis.

Sed quid eſt opus verbis, quia textus eſt *in dicto cap. in fidei fauorem ſuprà eod.* ibi: *Ex veriſimilibus coniecturis*, & *ibi* dum ſubdit: *Ac aliis circumſtantiis ſic teſtificantes falſa non dicere præſumantur.* Sed ſic eſt in caſu *ſuprà* narrato, quòd licèt Diabolus tentet hominem, & maxime mulierẽ dicẽte Domino ad ſerpentẽ: *Inimicitias ponam inter te & mulierẽ, & ſemen tuum & ſemen illius*, &c. *Geneſ 3. cap. Iob. 7.* ſcribitur: *Militia eſt vita hominis ſuper terram*, & licèt ſcribat Auguſtinus in quodam eius ſermone: *Præmonitos vos eſſe volo, neminem ſuper terram abſque tentatione victurum*, &c. licèt (inquam) aſſiduè tentet Diabolus hominem; tamen non ſunt veriſimilia ea, quæ *ſuprà* dicunt dicti fatui & fatuæ, † imò quædam ſunt impoſſibilia, ita quòd neque præſumptiones præcedunt: neque præſumptio, neque coniectura eſt in his, quæ dicunt: Impoſſibile eſt enim id quod aliqui vel aliquæ eorum confitentur, ſcilicet ſe verti in muſcipulas, vel in alia bruta animalia: quia, vt prædictum eſt, impoſſibile eſt aliquam creaturam mutari in aliam creaturam, niſi à ſolo Creatore.

Diabolus aſſiduè tentat homines.

Poſt ſupradicta igitur hinc inde argumenta concludendo, † dico, quòd ſi prædicti ſocij confitentur, quæ *ſuprà* dicta ſunt, fore impoſſibilia, vt de tranſmutatione creaturæ in aliam creaturam; talis confeſſio ſociorum nihil facit probationis, vel indicij; imò nec præiudicat ipſi confitenti, vt *ff. de interrogat. actio. l. confeſſionibus, & l. is cuius, & l. qui ſeruum, & ff. de confeſſ. l. qui Stichũ,*

& notatur in cap. fin. in gloſſ. ſuprà de confeſſ. & habetur abundè in ſumma Hoſtienſi *in tittulum de confeſſ.* §. *qualiter intelligatur hæc regula.*

Faciunt tradita per Bart. Paulum Caſtren. & alios *in l Metius, ff. de legat.* 2. vbi notant multa eſſe poſſibilia, quæ non ſunt credibilia.

† Si autem confiteantur poſſibilia, ſed non veriſimilia: tunc ſi confitentur incerta, putà quia fuerunt ſocij in curſu, ad committendum maleficia, & non dicunt quæ, & qualia, adhuc iſta confeſſio non nocet, *l. certum. ff. de confeſſ. & l. prætor edixit, ff. de iniuriis.*

Socij in crimini-bus certis.

† Si verò dicunt crimina certa, vt putà ſe fuiſſe ſocios in criminibus homicidiorum, diuinationum & ſortilegiotum; talia crimina non pertinent ad Inquiſitorem, *vt dicto cap. accuſatus.*, §. *licèt*, & §. *ſanè*, *ſuprà eod.*

Sociorũ confeſſio de illuſionibus.

† Idem videtur ſi deponant ſe fuiſſe ſocios in illuſionibus, de quibus *in cap. Epiſcopi præallegato*, quia non ſequitur, Diabolus illuſit alicui homini, ergo ille illuſus eſt hæreticus: ſicut patet in hiſtoria ſuprà reçitata de S. Macharío: nec ſequitur, nec veriſimile eſt, quòd omnes illi, qui per illuſionem Dæmonum putabant illam puellam conuerſam in equã, eſſent hæretici, licèt eſſent illuſi à Dæmone.

De confeſſione ſociorũ in cauſa hæreſis.

Si autem prædicti ſocij ſunt confeſſi aliqua de ſociis in cauſa hæreſis propriæ, verbi gratia, quia dicunt ſe omnes ſocios malè ſentire de articulis fidei, & de Sacramentis; tunc verum eſt, quòd in tali caſu nunc excepto, admittuntur ſocij & participes, *dicto cap. in fidei fauorem* ſi modò ex veriſimilibus coniecturis, & aliis circumſtantiis, & ex manifeſtis indiciis appareat, eos vera dicere, & non aliter: ita dicit textus *in dicto cap. in fidei fauorem*, & *in dicto cap. accuſatus.* ſed quando deponunt non veriſimilia, & non præcedunt præſumptiones & coniecturæ, non eſt dicendũ, quòd tales probent, & pro hoc optimè Gloſſ. *in cap. nemini* 15. *quæſt.* 3. quæ vult, quòd talis nominatio per aſſertos hæreticos noceat, ſi nominatus de hoc erat infamatus: & hoc *ibi* vult Barthol. Hiſpanus dicens, † quòd numquam valet confeſſio ſocij criminis contra ſocium, niſi præcedat aliqua præſumptio contra eum; & pro hoc 2. *q.* 7. *c. pagani*, vbi hæretici vel infideles non poſſunt diffamare vel accuſare fideles, & Chriſticolas: & hoc eſt quod dixit textus *in dicto cap. in fidei fauorem*, & *dicto cap. accuſatus*, & maximè quòd non præcedente aliqua ſuſpicione † mulier poſſit diffamare vel accuſare alium vel aliam de hæreſi, eſt valdè abſurdum; quia licèt in fidei fauorem admittantur mulieres, tamen mulier eſt aliàs prohibita in criminalibus teſtificari, *l. qui teſtamento*, §. *mulier ff. de teſtam.*

Mulier an poſſit accuſare

&

Mulier à mollitie animi & leuitate.

& mulier dicta à mollitie animi & leuitate, *cap. forus. ſupra de verb. ſignifi:. & l. filia in orbitate. C. de inoffic. teſtamen.*

Franciſci Peñæ

Notæ in Ambroſij de Vignate quæſtionem de Lamiis.

† *Numquid huiuſmodi teſtimonia ſociorum, & ſociarũ, &c. ſint ſaltem ſufficientia indicia ad torturam.*] De propoſita quæſtione plenè agunt paſſim criminaliſtæ, ſed videndi Doctores *in l. fin. C. de quæſtion.* Canoniſtæ *in cap. veniens.* el primero, *de teſtibus, & in cap. 1. de confeſſis.* Boërius *deciſione* 319. Grammaticus *deciſione* 28. Iulius Clarus *in pract. crimin. §. fin. q. 21. verſ. ſed pone*, & Antonius Gomezius *tom. 3. variar. reſol. cap. 12. num. 18.* & alij aliis locis, quos omitto conſultò. Ambroſius hoc loco, vt in tota diſputationis ſerie licet videre, multa diſtinguit capita, de quibus quid ſentiendum videatur, ſuis locis dicetur à nobis: quantùm verò ad hunc locum attinet, communis ſententia eſt, quòd teſtimonium vnius ſocij criminis ſolum non faciat indicium ad torturam contra ſocium, niſi alia concurrant indicia: vnius enim ſolius ſocij criminis dictum, licèt faciat aliqualem præſumptionem, non eſt illa præſumptio ſufficiens ad torturam: ita Cynus & alij *in dicta l. fin. C. de quæſt.* quod & præcitati teſtantur, ac præ aliis Boërius. Huius opinionis ea potiſſimùm eſt ratio: quia vnus teſtis de viſu, & de actu propinquo, & ſenſu corporeo, ad hoc vt faciat indicium ad torturam, debet eſſe fide dignus, & omni exceptione major, vt plenè & verè tradit Antonius Gomezius *tom. 3. var. reſol. c. 13.* & dixi copiosè in commentariis ad Directorium Inquiſitorum *lib. 3. comment. 118. §. & hoc valet in ciuilibus.* Cum ergo ſocius criminis non ſit omni exceptione major, inde fit, vt non faciat indicium ſufficiens ad torturã, niſi alia indicia concurrant: & hanc ſententiam optimè videtur tueri Ambroſius *in tota hac diſputatione*: quam ego & veram puto, & ſecuram: abeſt enim procul à periculo committendi aliquid iniquum & incautum contra vitam hominis: neque enim quis facilè rapi debet ad torturam, cùm inde multa incommoda conſequi poſſint: nam ſi fortaſſis is qui torquetur, cùm tormentorum vim ferre non poſſit, confiteatur, & in confeſſione perſiſtat, & inde condemnetur: non eſt dubium quin omnino debeat iudex cauere, ne facilè ad torturã deueniat. Eſt ergo ſuperior ſententia & ſecura, & æquitati conſona. Antonius tamen Gomezius *præcitato loco*, videlicet *to. 3. variar. reſol. c. 12. n. 18.* contrarium videtur profiteri, aſſerendo ſolum ſocium criminis facere indicium ad torturam: eam ſententiam ſubtiliter magis, quàm verè probare nititur: eam in hac parte, ob rationem *paulò antè* allatam, non facilè cenſeo recipiendam: monuiſſe ſit ſatis. Duo verò ſocij criminis, aut plures ſufficiens indicium faciunt ad torturam, vt communiter tradunt præcitati: numquid verò ad plenam probationem ſufficiant, ex qua ſequatur condemnatio, ſuis locis dicetur.

Teſtimonium faciens indiciũ ad torturã quód. nam debeat eſſe

Illud *hîc* adiungam, quod & diligentiſſimè obſeruandum admonent Clarus & Gomezius *præcitatis locis*, quod ad hoc vt confeſſio ſocij probet contra ſocium, vt faciat indiciũ, oportet quòd ſit facta cũ iuramento: aliàs enim ſimpliciter facta abſque iuramento, nec probat, nec facit indiciũ: quia non deponit tamquam teſtis

Confeſſio facta cum iuramento facit indicium contra ſocium.

& cum ſolemnitate requiſita: licèt enim quantùm ad ſeipſum ſit reus: nihilominus dum deponit contra alium, fungitur vice teſtis; & ob id non eſt ei adhibenda fides, niſi cum iuramento.

† *Tamen fallit in crimine hæreſis & ſimoniæ, vt ſufficiant minores probationes.*] Tametſi Ambroſius non ſequatur hanc opinionem, quòd ſcilicèt in crimine hæreſis ſufficiant minores probationes, quàm in aliis, vt patet ex his quæ tradit *paulò pòſt*: nihilominus, vt hunc locum illuſtremus, ne quis eius occaſione fallatur, improbandam & refellendam *hîc* omnino duximus illorum opinionem, qui putant in crimine hæreſis ſufficere leuiores probationes. Paris de Puteo *in tract. ſyndicatus*, vt refert Carerius *tract. de hæreticis num.* 126. dixit crimen hæreſis probari ex ſignis etiam leuibus. Iulius Clarus *in §. hæreſis, verſ. habet etiam hoc crimen*, dixit ita: *Et inter cætera in cauſa hæreſis ſufficiunt minores probationes, quàm in aliis: & hoc non modò ad inquirendũ, ſed etiam ad faciendum plenam probationem criminis.* Hæc ille. Paridem de Puteo excuſat Carerius *præcitato loco* dicens, eius dictum intelligi poſſe ita: Quòd leuia ſigna ſufficiunt in crimine hæreſis, vt quis torqueatur, non vt condemnetur. Sed neque hæc excuſatio videtur omnino vera, quoniam neque ob leuia indicia ſiue ſigna, eſt in hoc crimine quis torquendus: ſed magna eſſe oportet, ob rationem, quam *ſuperiori proxima adnotatione* dixi, de quo articulo pleniſſimè egimus cum Eymerico *in Directorio Inquiſitorum par. 3. q. 61.* Iulij autem Clari ſententia omnino eſt reſpuenda; quæ nec vllo iure nititur, nec vlla veriſimili ratione roboratur: neque eam recepit vnquam vſus iudicantium in ſacro tribunali Inquiſitionis. Sit ergo in hac cauſa firma & certa concluſio: In crimine hæreſis pleniſſimæ & clariſſimæ probationes requiruntur: nam ſi in aliis delictis hoc requiritur, *vt l. ſciant. C. de probatio. & l. qui ſententiã, C. de procur.* multò magis in hoc crimine, in quo quis & criminaliter cõdẽnatur & ciuiliter punitur, & eius poſteritas propterea notatur infamiâ: vt rectè admonet Ponzinibius *tract. de Lamiis, num. 67.* vbi alias adducit rationes in hanc ſententiam, quas in re non admodum controuerſa libenter omitto: iam verò quantùm ad materiam probationum attinet in cauſa hæreſis plenæ extant diſputationes, de quibus Gondiſſaluus *tract. de hæret. quæſt.* 13. Conradus Brunus *lib. 4. de hæret. cap. 9.* Simancas *in catholicis inſtit. tit.* 51. & alij quos illi referunt.

In crimine hæreſis maximæ probationes requirũtur.

Quoniam autem ſuperiori opinationi cauſam præbuiſſe videtur *l. 2. C. de hæret.* quam etiam *hîc* citat Ambroſius, ideò de vero eius intellectu *hîc* breuiter agendum placet. *In dicta l. 2.* ita ſcriptum eſt: *Hæreticorum autem vocabulo continentur, & latis aduerſus eos ſanctionibus ſuccumbere debent qui vel leui argumento à iudicio Catholica religionis & tramite detecti fuerint deuiare.* Hoc *ibi* obſeruandum eſt, hanc legem non loqui de leui probatione: ſed quaſi reſpondens tacitæ obiectioni, qua quis poſſet inquirere, an qui paululum ab orthodoxa fide declinat, ſit cenſendus hæreticus; ait, eos hæreticorum vocabulo contineri, qui vel leui argumento, id eſt, vel paululùm, vel minimùm, vel in vno tantùm articulo à fide Catholica deuiant. Hanc interpretationem colligo ex Photio Patriarcha in nomocanone, qui præfata verba ita vertit: *Hæreticus eſt, ac latis aduerſus hæreticos legibus ſuccumbit, qui vel paululum ab orthodoxa declinat fide: vel qui ab orthodoxa*

Hæreticus quis ſit cenſendus.

orthodoxa fide vel minimùm declinat. Hæc Photij lectio eo potiſſimùm nomine magnopere probanda videtur, quia præfata lex 2. *C. de hæret.* ſita eſt in eo titulo, vbi nihil tractatur de probationum materia, ſed de ipſis hæreticis tantùm agitur: qui ſi in aliquo, vel etiam minimo articulo à catholica religione diſcedant, planè hæretici ſunt putandi. Hæc ſunt accepta ferenda Petro Godofredo *in dicta l.* 2. *C. de hæret.* & reuerendiſſimo Iacobo Simancæ *cathol. inſtit. tit.* 51. *de probation. num.* 11. quæ & latiùs probant, pleraque alia de intellectu præfatæ legis vidè apud Brunũ *lib.* 4. *de hæret. cap.* 9. ergo quamquam qui leui argumento à iudicio catholicæ religionis detectus fuerit deuiare, pro hæretico habendus ſit: huiuſmodi tamen leuis deuiatio pleniſſimè probari debet, vt placet Oldrado, quẽ refert Brunus *loco proximè citato*, & probat etiam *paulò pòſt* noſter Ambroſius: adde Palacium Rubium *in allegatione de hæreſi* §. 12. (vbi multa tradit huc ſpectantia, quæ ſunt conſideratione digniſſima) & Hoſtien. *hîc* ab Ambroſio citatum.

† *Quia licèt regulariter ſocij criminis non ſint interrogandi de ſociis.*] Verum dicit Ambroſius, & in hoc articulo vide præ aliis Antonium Gomezium *tom.* 3. *de delictis cap.* 12. *n.* 12. & Iulium Clarum *in pract. crim. q.* 21. *verſ. dictum ſocij.* & quidquid ſit de aliis delictis in crimine hæreſis explorati iuris eſt, & ſanctiſſimæ Inquiſitionis vſu receptum, vt reus de ſociis interrogetur: imò neceſſe eſt ob tanti criminis immanitatem & periculum, vt diligentiſſimè reus de ſociis interrogetur, verbi gratiâ: vnde hæreſim habuerit, didicerit, vel à quo audiuerit: vel contrà, an aliquos eam docuerit, & cætera huc pertinentia: quæ tantò ſunt diligentiùs inueſtigãda ab Inquiſitore, quantò grauius eſt crimen hæreſis, & reipublicæ Chriſtianæ periculoſius. Vide Simancam *in Enchiridio violata religionis tit.* 27. & *cath. inſtit.* 50. *num.* 17.

In crimine hæreſis de ſociis reus eſt interrogandus.

Confeſſio in tormentis tribus modis extorqueſtur.

† *Et poſteà in earum confeſſione perſeuerauerunt, & poſt dolorem, & extra locum torturæ.*] Ad hoc vt confeſſio per torturam extorta valeat, tria potiſſimùm requiruntur: primum eſt, vt extra locum torturæ in confeſſione perſeueret reus: alterum eſt, vt dolor præteritæ torturæ ſeu tormentorum ceſſauerit: tertium & vltimum, quod ex ſecundo conſequitur, eſt, vt tantum tempus ſit interpoſitum inter torturam & repetitionem confeſſionis, vt veriſimile ſit dolorem tormentorum iam ceſſauiſſe. Hæc tria colliguntur non obſcurè ex doctrina Bartoli & aliorum Doctorum *in l.* 1. §. *diuus Seuerus, ff. de quæſt.*

Confeſſionis ratificatio extra locum quæſtionis valet

Primum ergo ad hoc vt confeſſio ratificata valeat, fieri debet extra locũ tormentorum: quoniam ſi in loco ipſo tormentorum fieret, metu tormentorum præſumeretur facta, & proinde non valeret. Ita ſeruat practica iudicantium, & tradunt communiter Doctores cum Bartolo *in dicta l.* 1. §. *diuus Seuerus, ff. de quæſtio.* Nicolaus Eymericus *in Directorio Inquiſitorum parte* 3. *in* 3. *modo proceſſũ fidei terminandi num.* 158. *verſ. Si autem in quæſtionibus.* & Antonius Gomezius *tom.* 3. *variarum reſolut. cap.* 13. *num.* 24.

Confeſſionis ratificatio ceſſante dolore tormentorũ valet.

Secundò, vt valeat confeſſio ratificata, ceſſare debet dolor tormentorum: quoniam ſi ſtatim reduceretur reus ad locum inſtantibus doloribus, confeſſio ſua ſeu ratificatio videretur facta formidine tormentorum; & ideò non valeret: eadem enim formidine dicere videretur, *argumento l. quod ait.* §. *fin. ff. de adulteriis.* ita Bartolus *in dicta l.* 1. *diuus Seuerus, ff. de quæſt.* Baldus

dus & Angelus *in l. 1. de eo quod metus cauſ.* & Cynus *in l. 2. C. de quæſtio.*

Ratihabitio confeſſionis infra iuſtum tẽpus eſt ſatis doloris tormentorum.

De tertio, videlicet infrà quantum tempus debeat fieri ratificatio, dico quòd non reperitur à iure determinatum, ſed relinquitur iudicis arbitrio, prout dicit Bartolus & alij *in dicto §. diuus Seuerus, ff de quæſt.* iuſtum tamẽ & competens tempus videtur poſt vnum diem naturalem, id eſt, poſt 24. horas. Ita tenet Marſilius *in pract. crimin. §. Quoniam, num. 1.* & alij quos refert & ſequitur Antonius Gomezius *tom. 3. variar. reſol. c. 13. n. 24.* Sed hoc ſpatium vnius diei naturalis ad minus tranſire debet: quoniam benignius & tutius eſt, vt hæc ratihabitio fiat, poſt duos vel tres dies poſtquàm inflicta fuit tortura, ne adhuc fortaſſis duret & tormentorum dolor, & vehemens animi perturbatio, ſi poſt vnum tantùm diem ratificatio fieret. In cauſa hæreſis in ſacro Inquiſitionis tribunali, quibus obſeruatis fieri debeat hæc ratificatio confeſſionis luculenter tradit Eymericus *in Direct. Inquiſitorum part. 3. in 3. modo proceſſum fidei terminandi*, vbi etiam dixi copioſè: ea videto.

† *Imò quædam ſunt impoſſibilia.*] Notandus eſt hic locus, non enim abſolutè dicit Ambroſius omnia eſſe impoſſibilia, quæ narrantur à Lamiis: ſed quædam, verbi gratiâ, quòd conuertantur in muſcipulas, vel in alia bruta animalia; quod etiam *paulò pòſt* ſubiungit: quæ ſententia veriſſima eſt, vt *ex ſupradictis* patet. Quòd verò corporaliter deferri poſſint nec negauit, nec negat Ambroſius, vt conſtat ex ſerie totius diſputationis.

† *Dico quòd ſi predicti ſocij confiteantur, &c. talis confeſſio ſociorum, &c. imò nec præiudicat ipſi confitenti.*] Sententia Ambroſij hoc loco talis eſt: propterea confeſſio horum ſociorum nec ſibi ipſis, nec ſociis nocet, quoniã ea confitentur, quæ ſunt impoſſibilia. Gloſſa *in cap. vlt. extra de confeſſis*, dũ enumerat ea, quæ exiguntur ad hoc, vt confeſſio alicui præiudicet, inter alia ponit, vt confeſſio non ſit contra naturam: vt ſi confiteor me interfeciſſe hominem, qui viuit; tunc hæc confeſſio mihi non præiudicabit. Similis eſt gloſſa *in cap. vlt. de confeſſis, lib. 6. in verbo, Abſque rationabili cauſa*, & vtrobique communiter Doctores. Cùm ergo Lamiæ confiteantur ſe, aut alios tranſmutari in muſcipulas canes, lupos, aut alia bruta animalia, quod oſtenſum eſt *ſuprà* eſſe impoſſibile, talis confeſſio non nocebit ipſis. Hoc vult dicere hoc loco Ambroſius, de quo articulo plenè etiam agit Hoſtienſis *in ſumma tit. de confeſſis, §. qualiter intelligatur, in fine*, & Martinus *in ſumma, C. de confeſſis.*

Confeſſi quæ præiudicare poſ.

Et quamquam hæc ita ſe habeant (neque enim decreui ſingula hæc dicta examinare) nihilominùs tamen in cauſa præſenti, licèt huiuſmodi cõfeſſiones Lamiarum ſint de rebus impoſſibilibus, videlicet quòd ipſæ, vel alij in animalia bruta conuertantur, Inquiſitores hæreticæ prauitatis diligenter & accuratè interrogabunt Lamias ſeu Striges, ſeu magos de credulitate: poſſibile enim eſt eos habere hunc errorem in intellectu, vt credant virtute Dæmonum poſſe fieri, vt homo in animalia bruta poſſit tranſmutari: nam ſi ita ſentirent, & in hoc errore pertinaciter perſeuerarent, procul dubio velut hæretici eſſent puniendi, iuxta *cap. Epiſcopi, in fin. 26. quæſt. 5.* cuius verba *paulò anteà* retulimus *num 37.* ita ſcribit, & verè Alfonſus Caſtrus *lib. 1. cap. 14. de iuſta hæret. punit.* Quòd ſi de tali errore intellectus conſtaret, non eſt dubium quin

quin tunc confeſſio præiudicaret, non ratione facti impoſſibilis, ſed ratione falſæ credulitatis & ignorantiæ craſſæ circa res fidei: quoniã ea Dæmoni tribuerent, quę ſuperant omnẽ humanæ creaturæ potentiã, & quę ſoli Deo conuenire poſſunt: ſed de hoc articulo *paulò antea* diximus abundè.

† *Si autem confiteantur poſſibilia, ſed non veriſimilia.*] Cùm dicit: *Sed non veriſimilia*: intellige vel incerta, vt mox ipſemet auctor ſubiungit; vel ea quæ ipſe putat rarò euenire, ſiue rarò contingere. Sed quantum ad rem attinet, de qua tractat Ambroſius, nõ videtur vera eius doctrina: quia tametſi verum ſit, quòd cùm agitur contra delinquentem, de crimine verè conſtare debeat, vt eſt textus expreſſus *in l. 1. §. item illud, ff. ad Senatuſcon. Syllanian.* & notant *ibidem* communiter Doctores, & tradit plenè Antonius Gomezius *tom. 3. de delictis cap. 9 n. 1.* & dixi ſuper directorio Inquiſitorum *lib. 3. comment. 18.* in hoc caſu de quo loquitur *hîc* Ambroſius, quamuis non confiteantur certa delicta fuiſſe commiſſa, ſatis eſt Lamias ſeu Striges, ſeu Magos confeſſos eſſe ſe fuiſſe in curſu, & ſocietate cum Dæmonibus: hoc enim eſt grauiſſimum delictum: & ſecum habet annexam vel apoſtaſiam, vel hæreſim, vel ad minus hæreſis ſuſpicionẽ: quod ex pactis cũ dęmone initis, aut nondum initis, & aliis circumſtantiis & perſonarum qualitatibus erit penſandum. Quare hoc caſu procul dubio talis confeſſio illis præiudicabit: contra quàm hîc ſcribat Ambroſius.

Lamiarũ ſocietas cũ Dæmone annexã habet apoſtaſiam vel hæreſim aut ſaltẽ hæreſis ſuſpicionem.

† *Si verò dicunt crimina certa, vt putà ſe fuiſſe ſocios in criminibus homicidiorum, &c.*] De diuinationibus & ſortilegiis non ſe intromittunt Inquiſitores niſi manifeſtè ſaperent hæreſim, vt eſt textus *in cap. accuſatus, §. ſanè de hæret. lib. 6.* vbi plenè Doctores, & Eymericus *in Directorio parte 2. quæſt. 42.* vbi etiam dixi plenè: ſed occaſione horum verborum illa occurrit hic dubitatio breuiter diluenda, An Lamiæ quæ coram Inquiſitore confeſſæ ſunt non modò obiecta crimina aduerſus fidem, verùm etiam cædes puerorum & aliorum hominum, in odium Chriſti & ex pacto inito cum Dæmone, quod plerumque ſolet contingere; licèt paratæ ſint abiurare & ad fidem redire, ratione homicidiorum tradi debeant curiæ ſæculari? Hîc Ambroſius ſentire videtur hanc quæſtionem non pertinere ad Inquiſitorem: ſed non malè videretur locutus, ſi ſolas cædes hominum in his reis ſpectaſſet: cùm autem infanticidia & homicidia antecedere ſoleant abiurationes ſpontaneæ contra fidem noſtram, coram Dæmone, & à tota fide apoſtaſia, ſicut conſtat ex promiſſione, & obedientia, quam Dæmoni exhibẽt: quæſtio propterea redditur difficilior, de qua nihil mihi ampliùs occurrit ſcribendum, quàm quod perilluſtris Dominus Petrus Duſina, ſanctæ Romanæ & generalis Inquiſitionis integerrimus aſſeſſor, ac ſacræ Pœnitentiariæ Datarius, vir inſignis eruditionis & ſpectatæ probitatis mihi ſuperioribus menſibus de hac difficultate interroganti reſpondit in hæc verba: *Quamuis auctor Mallei Maleficarum & Sylueſter teneant Lamias ob infanticidia etiam in primò lapſu, tradi poſſe curiæ ſæculari, & ita aliquando obſeruatũ ſit in certis Inquiſitionibus particularibus, & præſertim Pedemontanis, vbi multũ inualuit hæc peſtis: non conſueuit tamen hoc S. Officium illas tradere, nec aliter punire quàm ſacri canones puniri mandẽt apoſtatas à fide Chriſti. Si tamẽ iudex ſecularis illas priùs officio Inquiſitionis cõſignaſſet, ſuſpẽſa alior ũ criminũ cognitione, expedita hæreſis cauſa S.*

officium debet & ſolet eidem iudici illas reſtituere, de quo extat etiam particularis conſtitutio Pij V. Obſeruatum eſt etiam aliquando, quòd propter frequẽtiam homicidiorum, & aliquas circumſtantias aggrauantes, Lamia facta abiuratione conſignantur de mandato Sãctiſſimi, illi iudici ſeculari, qui proceſſu format de nouo ſuper eiſdem homicidiis, vt quas reperit culpabiles puniat ſecundùm leges. Hactenùs vir ille.

† *Idem videtur ſi deponant ſe fuiſſe ſocios in illuſionibus, &c.*] Sed non videtur: nam vt intelligatur qualis fuerit natura eius illuſionis, & quantam fidem adhibeat illuſus ei illuſioni, & præſertim ſi alia indicia adſint, vt colligi poſſit talem illuſum malè ſentire de fide: tunc hæc res ad Inquiſitorem pertinebit: veriſſimum tamen eſt quod mox ſubiungit auctor, videlicet non omnem illuſum à Dæmone eſſe hæreticum.

† *Quòd numquam valet confeſſio ſocij criminis, &c.*] De hoc articulo quid diſſeruerint, & quid tenendum ſit, *paulò anteà* diximus ſuper *verſ. numquid huiuſmodi teſtimonia n.1.* & iuxta *ibi* tradita intellige, quæ hoc loco docet Ambroſius.

† *Mulier poſſit diffamare, vel accuſare alium, &c.*] An mulier in cauſis criminalibus poſſit dicere teſtimoniũ, à multis quæritur, quos longa ſerie enumerat Iulius Clarus §. *fin. q.24.* in ſumma diſtinguit, quia de iure ciuili mulier indiſtinctè admittitur ad teſtificandum in cauſis criminalibus; ſecùs autem de iure canonico: ſed quid ſit in aliis delictis omitto fuſiùs diſputare: in crimine hæreſis mulier inteſtem admittitur; idque ob criminis immanitatem, & ne defectu probationum remaneret impunitum, quod facilè vergeret in magnum Reipublicæ detrimentum. Iam ſi in crimine ſimoniæ mulier etiam meretrix admittitur in teſtem, *cap. tanta, extra de ſimonia*, multò magis admitti debet in crimine hæreſis, quod eſt grauius. Poſtremò tametſi mulier ſit teſtis minùs idoneus ideò quia mulier, quia varium & mutabile ſemper fœmina, vt dicit textus *in c. forus, extra de verb. ſignif.* non propterea repelletur in hoc crimine, cùm teſtes minùs idonei fauore fidei poſſint teſtificari, *c. in fidei fauorem, de hæret. lib.6.* qui textus indiſtinctè loquitur, nec fœminas excludit. Eſt ergò indiſtinctè intelligendus: atque hoc iure vtimur in hoc ſacro tribunali.

Mulier teſtis eſt minùs idoneus.

Numquid autem duarum mulierum teſtimoniũ plenè probet, an verò plures requirantur, dubiũ eſt. Et Ambroſius hîc rectè mihi videtur aſſerere mulieres quidẽ fauore fidei admitti ad teſtificandum, ſed cùm mulier ſit aliàs prohibita in criminalibus teſtificari, earũ teſtimoniũ nõ videtur ſufficiẽs, & hoc videtur magis tutũ. Interim vide Palacium Rubium *in allegatione de hæreſi §.13. & ſeq.* Adde Alexandrum *conſil.24. lib.1.*

VENERA

VENERABILIS MAGISTRI

IOANNIS GERSONII DOCTORIS ET CANCELLARII PARISIENSIS

Tractatus de erroribus circa artem Magicam, & articulis reprobatis.

COLLAVDANTI mihi nuper, vt mos habet, venerabiles licétiatos in medicina, oblata est occasio, vt contra superstitiosas obseruationes, nostra pro nefanda tempestate, & minùs & nimis prævalescentes aliqua differerem. Ea nunc seorsum ad vtilitatem aliquorum separare curauimus, ne permixta aliis minùs placerent, & minùs commodè prodirent in publicum. Sumpto itaque hoc proMedici sortilegiis vtitur in curationibus. uerbio pro themate, *Medice cura teipsum.* Circa hanc inter reliquas medicum dicere retuli, vt esset ornatus ad Deum per filialem subiectionem, ne quidquam impium vel superstitiosum, aut diuinis legibus aduersum, sanitatis adipiscendæ causâ suis ægris suaderet; rememoretur quoque iugiter illius Decretalis: *Cùm corporalis infirmitas &c.* Incidit vt conquirerer de superstitionibus pestiferis Magicorum, & stultitiis vetularum Sortilegarum, quæ se per quosdam ritus maledictos mederi patientibus pollicentur. At ego data occasione, facilius in hoc diuerticulum lapsus sum, quò vtiliùs, & quò in patrocinium huius corruptelæ quidam adducere nituntur in crimen medicinam. Nonne, inquiunt, apud solemnes quosdam medicorum tales superstitiosæ obstructiones inducuntur, quas etiam scriptis suis inserere curauerunt. Et consistunt in ligaturis, in characteribus, in figuris: quan- Magicæ obseruationes in quibus consistant.

doque in verbis peregrinis & incognitis.

Quamuis autem ab ipſis nulla pro talibus ratio adducatur naturalis, habent nihilominùs efficaciam in curando. Alioquin vanè, immò ſtultè locuti fuiſſent de eis Medicorum ſapientes, & ſcriptis inſeruiſſent. Vnde refert Iſidorus 4. *Etymologiarum*, quòd Apollo, quem Deum fecit Antiquitas, per methodica quædam, id eſt, per carmina & incantationes, Æſculapius inſuper, & filius eius, per empirica, id eſt, experimenta ſanauerunt homines quingentis annis ante Hippocratem, qui ratiocinatiuam medicinam, qua vtimur, adinuenit. Deinde vox publica virtutibus huiuſmodi carminationum & ligaturarum & empiricorum atteſtatur, quam ex toto falſam dicere videtur inciuile. Nec deeſſent argumenta ad hoc ex dictis Poëtarum, Virgilij, Ouidij, Lucani & aliorum celebribus hiſtoriis. Cur non licebit, inquiunt, iſtis vti, præſertim cùm Deus omnipotens virtutes ſuas indiderit (vt vulgus loquitur) herbis, gemmis & verbis? Hanc dubitationem ego nunc tribus dictis ſeu conſiderationibus breuiter abſolui.

Magicæ artes an ſint permiſſæ.

Primum Dictum.

Dæmones an ſint?

PRobabile in Philoſophia naturali, & ſecundùm veritatem, fide certum eſt eſſe Dæmones Primam partem tenuerunt elegantiſſimi Philoſophorum Hermes Triſmegiſtus, Plato, & omnes doctrinæ ſuæ ſectatores, Apuleius, Porphyrius & cæteri. Hoc libri ab eis editi, hoc libri de Ciuitate Dei ab Auguſtino palam docent. Hinc eſt illa famoſa inter eos diſtinctio de Cacodæmonibus, & Calodæmonibus, malis ſcilicet, & bonis ſpiritibus. Hæc eſt poſitio de exiſtentia Dæmonum, quæ apud philoſophantes faciliori ratione quàm oppoſita defenditur, ſaluando effectus quoſdam mirabiles, quales referunt hiſtoriæ fide dignæ in qualibet gente obtigiſſe, quas omnes negare pertinaciter, proteruiæ eſt, & ciuitatem humanam, ſocietatémque politicam diſſipare, quam mutua fides & credulitas vnius ad alterum conſonat, coniungit, agglutinátque. Porrò negare Dæmones eſſe, negare eos plurimorum effectuum operatores exiſtere, damnatur apud Chriſtianos, vt erroneum & impium, & ſacris Litteris aduerſum.

Dæmones ſunt & mirabilia operantur ex fide Chriſtiana.

Qua in re deridendi ſunt, immò durè corrigendi, qui Theologos deridét mox vt ſermoné de Dęmonibus faciunt, mox vt eis effectus quoſdam attribúunt, quaſi fabuloſa ſit eorũ reſponſio. Prouenit error iſte apud quoſdã litteratos, tũ ex defectu fidei, tũ ex debilitate & infectione rationis. Gerunt propriè animam ſic occupatam circa corpus, circa res ſenſibiles, ac earum ſollicitas curas, vel ita in cauſarum particularium & viſibilium perſcrutatione conſiſtunt, quòd de vniuerſalibus & primis entibus ac ſpiritibus nihil credere vel ſapere, nihil tenuiter & eleuatè cogitare poſſunt. Hoc Plato dixit maximum eſſe impedimentum veritatis, referre ſcilicet omnia ad ſenſus, & non auerti ab eis. Hoc idem Tullius, hoc Auguſtinus *lib. de vera religione*, hoc Albertus & Guillelmus Pariſienſis, immò & experientia docuerunt. Tales erant apud Iudæos

Spiritus qui negarint.

Saddu-

Sadducæi, qui referente Ioſepho & Hieronym. negabãt eſſe ſpiritus, tales inimici Philoſophi quidam, vt Tullius loquitur, tales Epicurei, & alij vitam pecudum eligentes, qui nihil eſſe concipiunt aliud à corporibus & extenſis.

In quorum perſona Eccleſiaſtes & Sapiens *Sap. ij.* Ita quaſi ſint incantati & dementes, nullam ſibi ineſſe rationem, nullos effectus ſpirituales atque inuiſibiles indicare videtur: non minùs errantes à Nabuchodonoſor, qui credebat ſe bouem eſſe, & ab aliis maniacis, quorum aliqui ſe gallos, aliqui murilegos opinati ſunt. De grege talium erat inſipiens ille qui dixit in corde ſuo, Non eſt Deus, quia ſi eſt Deus vtique eſt ſpiritus, & ſi nullus eſt ſpiritus, nullus eſt Deus. Neque enim ego negauero quoſdam plerumque nimis leuiter ea Dæmonibus aſcribere, quæ fieri à cauſis materialibus, naturalibus, rationabiliùs dicerentur: nam multas & miras in rebus ſenſibilibus efficacias, multas virtutes exiſtere quis negauerit, ex quarum combinatione, alteratione & configuratione fiunt effectus mirabiles, ſicut ex immutatione diuerſa imaginatiuæ potentiæ in hominibus, ſicut ex aliis quidam docuerunt, & operati ſunt, quarum operationum notitia poteſt dici Magia naturalis, de qua inueſtigare, quamuis ſæpe curioſum eſſet, & maioris boni impeditiuum, immò & ad errores pronum, non tamen eſt fidei noſtræ contrarium; dummodò Philoſophia ſuis contenta limitibus nihil impium, nihil mendoſum nefariumve miſcuerit.

Nabuchodonoſor & alij incantationes experti ſunt in ſe.

Dæmonibus quædam effecta naturalia aſcribuntur.

Secundum Dictum.

OBſeruatio ad faciendum aliquem effectum, qui rationabiliter expectari nõ poteſt, nec à Deo miraculosè operante, nec à cauſis naturalibus, debet apud Chriſtianos haberi ſuperſtitioſa & ſuſpecta de ſecreto pacto implicito vel explicito cum Dæmonibus. Iſta eſt doctrina ſanctorum Doctorum, nominatim Auguſtini, plurimis in locis, quibus has obſeruationes valdè condẽnauit 5. *de Ciuit. Dei*, 4. *Confeſſionũ*, 2. *de doctrina Chriſtiana*. Et recitantur multa in decreto 26. q. 5. & q. 7. plurib. capp. Hanc cõſiderationem notauit vtique facultas Theologię in multis articulis quos ad elucidationem huius materiæ cenſuit condẽnandos. Articulus tertius eſt talis, *quòd inire pactũ cũ Dæmonibus tacitum vel expreſſum non ſit idololatria, vel idololatriæ ſpecies & apoſtaſiæ*, Error. *Et intendimus eſſe pactum implicitum in omni obſeruatione ſuperſtitioſa, cuius effectus non debet à Deo vel à natura irrationabiliter expectari.*

Obſeruantia effectuũ non naturaliũ ſuperſtitioſa & ſuſpecta eſt.

Pactum cũ Dæmone in obſeruatione ſuperſtitioſa dãnatur.

Porrò ad ſciendum quid vocamus pactum implicitum vel explicitum cum Dæmonibus, & curiſtud vel nõ fiat narrabimus veram fidei noſtræ traditionem, & hoc quidem breuiſſimè, quoniam latior perſcrutatio aliã facultatem exigit, alium locum & actum. Tradit vera fides, quòd Dæmones nequam ſunt ſpiritus humanæ naturæ hoſtes acerrimi, ſæuiſſimi, quorum violentiam improbiſſimámque tyrannidem ſi non compeſceret & frænaret diuina bonitas, de hominibus actum eſſet, quòd ipſi funditùs deperirent. Iob 41. *Non eſt poteſtas ſuper terram, quæ comparetur ei;*

Dæmones hoſtes naturæ humanæ

attamen ſuus conatus omnino vanus eſt, niſi pro quanto permiſerit Deus. Sed cur permittat, obſtupeſcant inſipientes corde. Poteſt tamen hoc permitti ob alteram quatuor cauſarum: vel obſtinatorum damnationem, vel ad peccantium purgationem & punitionem, vel ad fidelium probationem & exercitationem, vel ad gloriæ Dei manifeſtationem. De obſtinatorum damnatione ſcriptum eſt Pſalm. 77. *Immiſit in eos indignationes ſuas, indignationem & iram per Angelos malos*, & hoc perpenditur in damnatis. De peccantium purgatione & punitione patuit in Magdalena, quæ ſubiecta erat ſeptem dæmoniis, quia carnalibus vacabat vitiis *ſecundùm Gloſſ.* Excommunicati cur Sathanæ vexandi dabãtur. Prætereà dabantur excommunicati ab initio Eccleſiæ ipſi Sathanæ corporaliter vexandi, vt ſpiritus ſaluus fieret. Vnus ex ſanctis patribus magna prece obtinuit à Domino, vt torqueretur à Dæmone, quatenus careret elatione. Cæterùm de fidelium probatione & exercitatione, patuit in Iob & Antonio & Paulo ſecundùm quoſdam, cui datus eſt Angelus Sathanæ. Hæreſes ad quid. Sicut enim neceſſe eſt, ſecundùm eundem Apoſtolum, hæreſes fieri, vt qui probati ſint, manifeſti fiant; ita fiunt ad hoc illuſiones ſimiles miraculis, quemadmodum perſpicuè poſitum eſt Deuter. 13. *Tentat*, inquit, *vos Dominus, ſi ex toto corde diligatis eum*, hæc cauſa noſtris temporibus magnum locum habet. Denique manifeſtatio gloriæ Dei poteſt eſſe cauſa talis vexationis, ſicut in cæco nato, de quo eſt hodiernũm Euangelium, patuit Ioan. 9. & in legione Dæmonum, Legio Dæmonum cur porcos intrauit. quæ porcos intrauit & ſubmerſit, non ad porcorum punitionem, ſed ad potentiæ Chriſti manifeſtationem. Ampliùs verò nequam ſpiritus, dum ſæuire permittitur, ſæuit non ſolùm apertis viribus, ſed frequenter aſtutis dolis & fraudibus, non tam ad perdendum corda, quàm ad ſeducendas animas, eas in idololatriæ & apoſtaſiæ & inferni foueam dando præcipites. Quam ob rem excogitauit vt ſuperbus, vt fallax & doloſus, quo pacto vſurparet ſibi ab hominibus honorẽ diuinum, & à vera religione abduceret, reperit quoſdam ex hominibus falſi magis idoneos, quales ſunt omnes qui Deo rejecto nihil curant ad nihil ſtudent, quàm per fas aut nefas ſua deſideria peſſima compleri. Quorum alij ad diuitias inopes, alij ad honores vanos, alij ad infames concubitus, alij ad curioſitatem libidinoſam faciendi futuros rerum effectus, aut alia naturæ ſecreta damnabiliter aſpirant. Tales cùm aſpexerit Dæmon intendit nunc occulte, nunc apertè ad obſeruandum quædam inſtituta ſua, quibus mediantibus fidem habeant optata conſequi. Suadet itaque has obſeruationes fieri, non quòd à ſeipſis habeant efficaciam aliquam, aut quòd per eas ipſi neceſſitentur, iuxta determinationem facultatis Theologiæ nuper factam, ſed ob alterã quatuor cauſarum. Primò, vt Dei lex præuaricetur; ſecundò, vt ipſe Dæmon diuino cultu & ritu honoretur; tertiò, vt ſpes de Deo minoraut nulla habeatur, quartò, vt fraus ſua minùs videatur. De lege Dei prohibente talia habet expreſſè Textus *Leuit.* 19. & 22. *Deuter.* 18. & in ſanctorum opuſculis. In legibus quoque naturalibus multa per omnem modum, quas leges tãſgreditur, qui talibus operam præſtiterit. Vnde Exodi 22. *Maleficos nõ patieris viuere.* Colitur prætereà Dæmon per orationes, ſacrificia & thurificationes iuſſas fieri in artibus magicis. Manet ſiquidem ipſe nequam ſpiritus in priori phantaſia ſuperbiſſima, qua queſiuit eſſe ſimilis altiſſimo, immò & extolli vult ſuper omne

Obſeruationes ſuperſtitioſas quomodo ſuadeant Dæmones quatuor de cauſis.

quod

quod dicitur Deus ſecundùm Apoſtolum. Et ita verum eſt quòd hi ritus tantò plus habent de ſacrilega idololatria & minùs excuſantur, quantò ſanctiora ſunt quæ in eis ad honorem dæmoniorum impenduntur.

Spes nulla de Deo à Dæmonibus inducta.

Rurſus ſcit ipſe ſerpens antiquus, quòd beatus vir cuius eſt nomen Domini ſpes eius, & non reſpexit in vanitates & inſanias falſas; & è contrà maledicti ſunt & odio habentur obſeruantes vanitates ſuperuacuè. Quid ergo mirandum ſi talibus quærit homines implicare ſuis adinuentionibus? Poſtremò, quia Dæmon ſemper dare quod promittit neque vult, neque permittit; adinuenit quomodo cultores ſui deputarent illos defectus non Dæmoni, non ſuæ arti, ſed propriæ vel negligentiæ vel imperitiæ, atque dicerent ſe non omnia atque taliter obſeruaſſe, qualia & qualiter iubeantur. Conſtat quoque falli citiùs homines ſub quadam boni ſpecie, & in hoc mira & prorſus miſerabilis humanæ cæcitatis inſania, quoniam in hac re decem aut crebra mendacia per vnam, caſualiter ſi obtigerit, veritatem excuſat, vbi mille in alia materia veritates pro vnico mendacio comperto deſpiceret. Denique tanta ad credendum prohibita noxia & vanam libidinem in tam modica fide credendorum, quis non mirabitur? Hæc eſt origo, hic finis artium Magicarum, damnabiliúmque ſuperſtitionum, ac nefandorum rituum.

Fallax promiſſio Dæmonum.

Artium Magicarum finis.

Tertium Dictum.

PHiloſophica aut medicinalis conſideratio nullatenùs admittere debet traditiones illas ſuperſtitioſas, quæ dicũtur methodica vel empirica, quarũ ſc. nulla poteſt ratio naturalis aſſignari, itaque ſcribentes ea magis inſecuti ſunt errorem vulgi, aut Magorum ritus impios, quàm medicinæ rationes. Et mirandum quomodo dudum à libris medicinæ non iuſſa ſunt abradi. Ex quo enim de ratione naturali nihil habent, illa vel innituntur operationi diuinæ & ſupernaturali, & hoc nihil ad medicum vt medicus eſt. ſed eſt Theologicæ ſpeculationi remittendum; aut innituntur operationi Dæmonis, & hoc ſimiliter nihil ad medicum, ſed ad idololatriæ cultum. Si verò dicantur fieri pro mutatione virtutis imaginatiuæ in ægroto, quatenùs fortificetur in eo ſpes ſanationis, aut vt cogitatio tua aliorſum diuertatur, eſſet hîc fateor aliqua ratio naturalis, quoniam vim imaginatiuam plurimùm tum conferre, tum obeſſe regimini ſanitatis quis neſciat. Hinc eſt illud vulgatum, *Imaginatio facit caſum.* Verùm caueat obſecro medicus, ne volendo ſanare corpus alienum, ſeipſum decipiens inficiat. Quo pacto inficietur? Nimirum per mendacia, dum ſuis patientibus aſſerit tales obſeruationes efficaces eſſe pro ſanitatis obtentu, quas omninò impertinentes aut fabuloſas, aut fortaſſis illicitas eſſe cognoſcit, quantò rectiori fide ſpem in Deo figendã eſſe doceret, qui vitæ habet & mortis imperium. Nam inculpatur ipſe rex Aza 2. *Paralip.* 16. quòd in infirmitate non quæſiuit Dominum, ſed magis in Medicorum arte confiſus eſt. Quis non videat maioris criminis eſſe, ſi quis in talibus ſuperſtitioſis ſpem apponat? Quòd ſi hæc empirica & methodica ſuperſtitioſa reperiantur eſſe virtutis alicuius, tantò pernicioſiora ſunt ſecundùm Auguſtinum, quantò ad ſeducendum ſunt validiora. Ille ſiquidem effectus, cùm neque

Imaginatio facit caſũ.

Empiricа & methodica ſuperſtitioſa cauſas ſint virtutis.

que à miraculo vero, neque à cauſa naturali fieri cognoſcatur, vt à ſeductoribus dæmoniis proueniat conſequens eſt. A ſeductoribus autem fallacibus, à patre mendacij, ab hoſte crudeliſſimo quid boni, quid veri, quid commodi ſperes, tu videris.

Dæmones vt ſanent corpora.

Profectò Dęmones etſi ſanarẽt corpora, illa ſanarent Deo irato. Quomodo Deo irato? quia certè necarẽt animas, & deteriùs tãdẽ variis incõmodis cultores ſuos & inuocatores afficerẽt. Denique obedienda ei eſſet prorſus corporalis valetudo, quę animæ ptetio & morte vẽderetur. Hęc pauca ſi quis religioſa fide diligẽter aduertit, nõ eũ turbabunt objectiones illæ (opinor) quibus imperiti à ſpiritu maligno turgidi obſtrepere ſolent contra fidei pietatem, quæ has omnes ſuperſtitiones impias damnat execaturque.

Magica effecta vt damnentur.

Dicunt aliqui non vanam eſſe aut falſam talium notitiam, quoniam ſua veritas probatur per effectum, quaſi videlicet negare contendamus, nihil à Dæmonibus & ſuis cultoribus poſſe fieri Domino permittente. Abſit. Nos itaque & Magos Pharaonis, & Pythoniſſam Saulis, & Simonem Magum, & Pythoniſſam in Actibus Apoſtolorum, & Exorciſtas Iudæorum, & Idola Gentium, & futura Antichriſti portenta, non ſolùm non negamus, ſed ea negantes reprobamus. Sicut enim vera fides meretur dotari miraculis, dum opus eſt ad ædificationem; ita falſa fides portentis & figmentis in ſui damnationem, vel aliorum probationem demeretur illudi. Dicunt alij multam in obſeruationibus huiuſmodi ſanctitatem ineſſe, tum in orationibus ad Deum deuotiſſimis, tum in ieiuniis, in caſtitate & vigiliis, in thurificationibus, in Euchariſtiæ etiam ſumptione, in cæteris denique religioſis obſequiis. Sed planè hîc mentitur iniquitas ſibi, quaſi videlicet rerum optimarum, ſanctiſſimarúmque non poſſit eſſe abuſus, quarum nequior ille eſt, & flagitioſior quàm aliarum, quaſi prætereà de modo talia quæreret ad ſanctificationẽ, qui ſpurciſſimus eſt, & non potiùs ad ſui adorationẽ, ad malitię ſuę regimẽ, & ad ſacrificium ſacrilegum, alioquin nunquã Deus, nunquã ſancti viri, qui Deo inſpirante locuti ſunt, hæc fieri tanta ſeueritate vetuiſſent. Nunquam inſuper Theologia talibus eſſet aduerſata, cui tamen in hac re & ſuis profeſſionibus credi debet, non indoctis mulierculis, non impiis idololatris, non hominibus doctis in reprobum ſenſum, quilibet enim in ſua arte ſapiens eſt, & ei credi debet, iuxta Maximam topicam. Dicunt ſe rurſum per hæc omnia intendere obſequium Dei, & non diaboli. Certè ita idololatræ, ita inde necatores Apoſtolorum arbitrabantur ſe obſequium præſtare Deo, nec proinde ſaluantur. Quanta quæſo eſt illa cæcitas, dicere ſe ſeruire Deo, ſuis maximè contrariando præceptis? Cæterùm quiſquis relegerit has obſeruationes nefandas, videbit eas æquè ad malos, ſicut ad bonos effectus introductas, propter quod potiſſimè teſte Auguſtino doc. circa medium, Magici in omni ſecta plectuntur. Illic videre eſt impietatem, illic virtutis impugnationem, in docendo ſtupra & furta fieri, in dolendo ſcire tempora & momenta, quæ Pater poſuit in poteſtate ſua. Denique præfigitur ibi terminus operandi ipſi diuinæ omnipotentiæ, præſtituitur modus quo quaſi compellatur operari ipſi diuinæ ſapientiæ: ſtatuitur finis ipſi diuinæ bonitati & clementiæ, nam quid aliud ſonant iſtæ traditiones? Scribatur hoc in pergameno virgineo, portetur in figura triangulari cum characteribus incognitis, thurificetur & ſuſpendatur ad collum, fiant

Abuſus rerum ſanctarũ in artibus Magicis.

Sortilegæ cui præſtent obſequium.

Obſeruationes in artibus Magicis.

fiant iſta certis horis tunc infra triduum aut quatriduum, proueniet abſque vlla dubitatione effectus ille, quem quærimus, immò hoc ſub periculo capitis aſſeritur, ſiquidem reuelauerit Deus eis, ipſi viderint, nos ſcimus, quoniam reuelationes diuinæ non tales ſunt, nec prohibet Deus credere illud, quod dignatur reuelare.

Obſeruationes quædam & ceremoniæ in Eccleſia.

Arguunt iterum, & nos in ſimilem cauſam trahere ſatagunt. Nónne, inquit, talia ſimiliter fiunt, aut tolerantur ab Eccleſia in peregrinationibus certis, in cultu imaginum, in cereis aut ceris, aut aquis benedictis, & in exorciſmis? Nónne dicitur quotidie, ſi nouem diebus perduret in hac Eccleſia, ſi ex aqua illa perfundatur, aut ſi tali ſe voueat imagini, aut ſi aliquid talium faciat, ipſe mox ſanabitur, vel optato potietur? Fateor, ac negare non poſſumus, multa inter Chriſtianos ſimplices ſub ſpecie religionis introducta eſſe, quorum ſanctior eſſet omiſſio. Tolerantur tamen, quia nequeunt funditùs erui, & quia fides ſimplicium, quamquam minùs in aliquibus bene ſapiat, regulariter tamen & quodammodo rectificatur, ſaluatúrque in fide maiorum, quam fidem generali ſaltem intentione in omnibus ſuis obſeruationibus præſupponunt, ſi piè & humiliter, hoc eſt, Chriſtianè ſapiunt; & ſi ad oſtenſam veritatis normam obedire parati ſunt. Hæc autem intentio vt talia ſuſcipiantur aut fiant non tamquam neceſſariò efficacia, aut tamquam ſpes principalis in talibus poſita ſit, Deo poſtpoſito, ſed quòd pietas fidei per iſta nutritur & augetur & exaudiri meretur. Secùs vbi fides læditur & diuina lex violatur. Vanè igitur & proteruè ſumitur in hac re vel exemplum vel argumẽtum ex his, quæ vulgus indoctum non quæ cœtus Theologorũ & Sapientũ docet obſeruatque. Quid mirum ſi Theologia & fides corruptores quoſdã patiatur vt hæreticos & ſuperſtitioſos, vt temerarios aſſertores, quando & medicina, & philoſophia, & aſtrologia vera, & omnis denique ars & ſcientia pati aliquid tale cognoſcatur, ſed fundamentũ ſtabile ſtat. Tandem oppoſitionẽ ſuã conerterunt alij in querelã dicẽtes: Ecce talis infirmus eſt in grandẽ & luctuoſam totius gẽtis vnius perditionem, ipſe deſperatur à Medicis. Cur non, inquiunt, per ſuperſtitioſa curabitur, præſertim ſi per ſuperſtitioſa præſumitur in ægritudine teneri, & per ſimilia promittitur liberari? Nonne ſanitas & auxiliũ vndecũque quæri poſſunt, ſicut ab herbis, ita à verbis & a virtute ſpirituũ, ſicut a virtute lapidũ vel corporũ? Cur poſtremò prohibebit aliquis cogere Dæmonẽ ad obſequẽdũ ſibi in bonis, quando SS. plurimos, vt Antendium Archiepiſcopum Bizãtinũ, & exorciſtas alios ita feciſſe commendant hiſtoriæ? Reſpondebimus ad hoc dicẽtes, primò ad vltimum, quòd Dæmones poſſunt & licitè poſſunt per Deũ & Sanctos eius ad hoc inſpiratos & electos cogi ad præſtanda humana quædam obſequia. Ita enim recta fides tenet feciſſe Chriſtum, & Moyſen, & Raphaëlem Angelum, & Dauid reſpectu Saulis, & Sãctos quaſi innumeros dæmoniacorum, immò & Salomonem & quoſdã exorciſtas Iudæorũ ſic egiſſe, videtur ſenſiſſe Ioſephus: quãquam de Salomone, qui poſtmodùm idololatra fuit, magis dubia ſit ſentẽtia, an videlicet de peccato in peccatũ, de errore idololatriæ in errorẽ Magicarũ artium delapſus extiterit, an Deo reuelãte, dũ bonũ erat talia cognouerit. At verò ſi coactio Dæmonis aliter expectetur quàm per miraculum Deo ſpecialiter cooperante, iſtud falsè creditur & periculosè quæritur.

Fides & intentio in obſeruationibus requiritur.

Corruptores vt quid tolerati.

Salomõ in dubio verſatur.

Dæmones cogi fingunt.

Falsè quidem propter libertatem Dæmonibus inſitam, quæ nec ab iſtis corporalibus, quibus perfectior eſt, nec à carminibus cogitur. Iſtud autem periculosè quæritur, quia hoſtis eſt doloſiſſimus, & nunc fingit ſe compelli per tales ritus impios, quibus honorari quærit, & animas perdere. Nunc perplexis reſponſis inuoluit ſententias, vt Tullius loquitur, & hiſtoriæ teſtantur, nunc ſemitas tortuoſas ſuæ fraudis mille modis tegit. Nobis propter hoc interdicta eſt ſocietas ſua, ne quæramus ab eo veritatem qui mendax eſt, ſicut Chriſtus & Apoſtolus eius Paulus, ipſum etiam vera loquentem obmuteſcere præceperunt. Non inſuper proſperitatem ab eo qui hoſtis eſt, nec pactum ineamus cum eo qui infidus eſt, nec conſortium cum excommunicato, nec fidem proditori perfido adhibeamus. Fefellit re vera & omnes fallet, quos ſibi aut inſtitutis ſuis deditos inuenerit. Hiſtorias hæc docentes, quia innumeræ ſunt, non numeramus; de Iuliano Apoſtata, de Zoroaſtre primo inuentore Magicæ artis, de Nectanebo & ceteris abſque numero. Affirmamus conſequenter cum Apoſtolo, quòd non ſunt facienda mala, vt bona eueniant. Non igitur ſunt maleficia maleficiis repellenda; aliter ſapere, eſt contra fidem deſipere. Supereſt igitur in omni noſtra neceſſitate ſentire cum Ioſaphat rege, & Deo dicere: *Cùm ignoramus quid agere debeamus, hoc ſolùm habemus reſidui, vt oculos noſtros dirigamus ad te. Tenetur via naturalis rationis & prudentiæ & artis, quam ſciuerimus.* Hoc vocatur facere quod in ſe eſt, ne videatur tentari Deus, qua via naturali deficiente ſolum reſtat in Dei miſericordia refugium. Hæc autem miſericordia non ſuperſtitioſis obſeruationibus, ſed piis obſeruationibus, non Dæmonum inuocationibus, ſed vitæ emendatione, non per homines reprobos, ſed probatos comparatur. Si demum nolumus mutare ſententiam ſuam, noſtram in melius mutemus vitam. Cæterùm permittente iuſto Dei iudicio, licèt occulto, fiunt in aliquo vexationes & immiſſiones per angelos malos mediantibus pactis quorumdam ſacrilegiorum cum Dæmonibus, vt per invultuationes, per faſcinationes, aut carminationes, quamquam de ſe prorſus ad hæc inefficaces. Dicit vnus Doctor, talia, ſi reperiantur, poſſe deſtrui, quibus amotis & diſſipatis neque ſpiritus diſſipare poterit à vexatione ad hoc vt pactum ſuum ſeruare & artem ſuam confirmare videatur, aut quia bona fides deſtruentium opera hæc diaboli ſic meretur exaudiri. Ita egit Philippus rex Francorum de imagine quadam cerea, quam dicebat baptiſatam, & execratã taliter nomine ſuo, quòd ea deſtructa ipſe rex moreretur. *Et videbimus* (inquit pius rex fide plenus) *ſi potentior erit Damon ad perdendum me, quàm Deus ad ſaluandum.* Et hæc dicens ceram proiecit in ignẽ. Ita concipere eos arbitror, qui dicunt vana vanis eſſe refellenda, & quòd maleficiis contra maleficia liceat abuti, ſed humanam rurſus impatientiam audire videor. Obſecrauimus (inquit) Deum, nec exaudiit, ieiunauimus, peregrinationes multas fecimus & proceſſiones, nec attẽdit. Sic murmur reſonat, ſic querimonia quaſi gens quæ fecerit iuſtitiam, & quaſi populus qui non auerſus fuerit à Deo ſuo, ſic erecta ceruice Deum ſuis petitionibus omnibus volunt eſſe obnoxium, cùm tamen veriſſimæ ſint, populus qui labiis ſuis Deum honorat (vtinam & hoc inueniretur, nec veriùs diceretur hic blaſphemat) cor autem eorum longe eſt à Deo. Conticeſcat hæc obſtinatio diabolica frendens & tabeſcens

Dubia reſponſa Dæmonum.

Fallere nos ſolet Dæmon

In neceſſitate conſiliũ rerum agendarum.

Miſericordia Dei quomodo comparatur

Gentis impiæ impatiẽtia, querimonia, & in Deum inuectio

cens contra diuinam prouidentiam, quin potiùs patienter expectemus, non præfigentes terminum diuinæ miſericordiæ, iuxta conſilium ſanctæ Iudith. Nos in Deum toties deliquimus & in omnem iuſtitiam, immò in omnem creaturam ſuam, cur non tolerabimus flagella pii patris? Nos filij nequam, dum per filios clientes etiam reprobos placuerit nos punire, durum ſanè eſt contra ſtimulum & talem ſtimulum Dei calcitrare per impatientiam, quia duplici cuſpide mortis in animas & corpora recalcitrantes feriuntur. Hæc interim de tota collatione pro modicis antè dicta libuit excerpere. Placuit inſuper determinationẽ ſacræ facultatis Theologicæ, cuius mẽtio facta eſt, huic opuſculo connectere, quia ad dictorum firmitatem etiam non mediocriter vtilem iudicaui. Datum per copiam ſub ſigno & ſubſcriptione mei Notarij publici ſubſcripti.

Miſericordiæ diuinæ terminus non eſt præfigendus

DECRETVM FACVLTATIS Theologiæ Pariſienſis

Contra ſuperſtitioſos Errores Artis Magicæ.

VNIVERSIS orthodoxæ fidei zelatoribus Cancellarius Eccleſia Pariſienſis, facultas Theologiæ in alma Vniuerſitate Pariſienſi matre noſtra cum integro diuini cultus honore ſpem habere in Domino, ac in vanitates & inſanias falſas non reſpicere.

Ex antiquis latebris emergens nouiter erroris fœda colluuio recogitare cõmonuit, quòd plerumque veritas catholica apud ſtudioſos in ſacris litteris apertiſſima eſt, quæ ceteros latet, nimirum cùm hoc proprium habet omnis ars manifeſtum eſſe exercitatis in ea, ſic quod exinde conſurget illa Maxima: Cuilibet in arte ſua perito credendum eſt. Hinc eſt Horatianum illud, quod Hieronymus ad Paulinum *ſcribens aſſumit.*

——— *Quod medicorum eſt*
Promittunt medici, tractant fabrilia fabri.

Accedit in ſacris Litteris aliud ſpeciale, quod nec experientiâ nec ſenſu conſtat, vt alia artes nec poſſint oculis circumuolutis nube vitiorum facilè deprehendi, excæcauit enim eos malitia eorum. At ſiquidem Apoſtolus Rom. 1. *quòd propter auaritiam multi erranerant à fide, propterea non irrationabiliter idolorum ſeruitus ab eodem nominatur. Alij propter ingratitudinem, qui cùm cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt in omnem idolatriæ impietatem, ſicut idem commemorat, corruerunt. Porrò Salamonem ad idola, & Didonem ad Magicas artes pertraxit effræna voluptas. Alios ad hoc ipſum intorſit ſuperba curioſitas, inueſtigandorúmque occultorum dira cupido. Alios poſtremò miſera timiditas tota ex craſtino pendens, in obſeruationes ſuperſtitioſiſſimas impiáſque depulit, quemadmodum* apud Lucanum *de filio Pompeij Magni, &* apud hiſtoricos *de pluribus notatum eſt, ita fit vt recedens peccator à Deo, declinet in vanitates & inſanias falſas, & ad eum, qui pater eſt mendacij, tandem imprudenter palam apoſtaſiando*

ſtaſiando ſe conuertat. Sic Saül à Domino derelictus Pythoniſſam, cui priùs aduerſabatur, conſuluit. Sic Ochozias Deo Iſraël ſpreto miſit ad conſulendum Deum Acharon; ſic denique omnes, qui fide vel opere abſque Deo vero ſunt, vt à Deo falſo ludificentur neceſſe eſt. Hãc igitur nefariam, peſtiferam, monſtriferámque inſaniarum falſarum cum ſuis hereſibus abominationem plus ſolito noſtra ætate cernentes inualuiſſe, ne forſan Chriſtianiſſimum regnũ, quod olim caruit monſtro, & Deo protegente carebit, inficere valeat tam horrenda impietatis & perniciofiſſima contagionis monſtrum, cupientes totis conatibus obuiare. Memores inſuper noſtræ profeſſionis, pióque legis zelo ſuccenſi paucos ad hanc rem articulos damnationis cauterio, ne deinceps fallant incogniti, notare decreuimus. Rememorantes inter cætera innumera, dictum illud ſapientiſſimi Doctoris Auguſtini de ſuperſtitioſis obſeruationibus, quòd qui talibus credunt, aut ad eorum damum euntes, aut ſuis domibus introducunt, aut interrogant, ſciant ſe fidem Chriſtianam & baptiſmum prauaricaſſe, & paganum & apoſtatam, id eſt, retrò abeuntem & Dei inimicum, & iram Dei grauiter in æternum incurriſſe, niſi quis Eccleſiaſtica pœnitentia emendatus Deo reconcilietur. Hæc ille. Neque tamen intentio noſtra eſt in aliquo derogare quibuſcumque licitis & veris traditionibus, ſcientiis & artibus, ſed inſanos errores & ſacrilegos inſipientium & ritus ferales, pro quanto fidem orthodoxam & religionem Chriſtianam ladunt, contaminant, inficiunt, radicitus, quantum fas nobis eſt, extirpare ſatagimus, & honorem ſuum ſincerè relinquere veritati.

EST AVTEM primus Articulus.

QVòd per artes magicas & maleficia & inuocationes nefarias quærere familiaritates, & amicitias, & auxilia Dæmonum non ſit idololatria. *Error.* Quoniam Dæmon aduerſarius & pertinax, & implacabilis Dei & hominis iudicatur. Nec eſt honoris vel dominii cuiuſcumque verè, ſeu participatiuè vel aptitudinaliter ſuſceptiuus, vt aliæ creaturæ rationales nõ dãnatæ, nec in ſigno ad placitũ inſtituto, vt ſint imagines ac templa Dei, qui in ipſis honoratur.

Articulus II.

QVòd dare, vel offerre, vel promittere Dæmonibus qualemcũque rem, vt adimpleant deſiderium hominis, aut in honorem eorum aliquid oſculari, vel portare, non ſit idololatria. *Error.*

Articulus III.

QVòd inire pactum cum Dæmonibus tacitum vel expreſſum nõ ſit idololatria, vel ſpecies idololatriæ & apoſtaſiæ. *Error.* Et intendimus pactum eſſe implicitum in omni obſeruatione ſuperſtitioſa, cuius effectus non debet à Deo vel natura rationabiliter expectari.

Articulus IV.

QVòd per artes magicas Dæmones in lapidibus, annulis, ſpeculis, aut imaginibus nomine eorum conſecratis, vel potiùs execratis

tis includere, cogere vel arctare, vel eas velle viuificare, non ſit idololatria. *Error.*

Articulus V.

QVòd licitum ſit magicis artibus vel aliis quibuſdam ſuperſtitionibus à Deo, aut ab Eccleſia prohibitis aliqua facere pro quocumque bono fine. *Error.* quia ſecundùm Apoſtolum, *Non ſunt facienda mala vt eueniant bona.*

Articulus VI.

QVòd licitum ſit, etiam permittendum, maleficia maleficiis repellere. *Error.*

Articulus VII.

QVòd aliquis cum aliquo poſſit diſpenſare in quocumque caſu, vt licitè talibus vtatur. *Error.*

Articulus VIII.

QVòd artes magicæ & ſimiles ſuperſtitiones & earum obſeruationes ſint ab Eccleſia irrationabiliter prohibitæ. *Error.*

Articulus IX.

QVòd Deus per artes magicas & maleficia inducatur Dæmones compellere ſuis inuocantibus obedire. *Error.*

Articulus X.

QVòd thurificationes & ſuffumigationes, quæ fiunt in talium artium & maleficiorum exercitio ſint ad honorem Dei, & ei placeant. *Error & blaſphemia*, quoniam Deus aliàs non prohiberet vel puniret.

Articulus XI.

QVòd talibus & taliter vti non eſt ſacrificium ſeu immolare Dæmonibus, & ex conſequenti damnabiliter idololatrare. *Error.*

Articulus XII.

QVòd verba ſancta, & orationes quædam deuotæ, & ieiunia, & balneationes, & continentia corporalis in pueris & aliis, & Miſſarum celebratio & alia opera de genere bonorum quæ fiunt pro exercendo huiuſmodi artes, excuſent eos à malo & nõ potiùs accuſent. *Error* nam per talia ſacræ res, immò ipſe Deus in Euchariſtia Dæmonibus tentatur immolari, & hoc procurat Dæmon, quia vult in hoc honorari ſimiliter Altiſſimo, vel ad fraudes ſuas occultandas, vel vt ſimplices illáque & faciliùs & damnabiliùs perdat.

Articulus XIII.

QVòd ſancti, Prophetæ & alij per tales artes habuerint ſuas prophetias, & miracula fecerint, aut Dæmones expulerint. *Error & blaſphemia.*

Articulus XIV.

QVòd poſſibile eſt per tales artes cogere liberum hominis arbitrium ad voluntatem, ſiue deſiderium alterius. *Error*, & conari facere, eſt impium & nefarium.

Articulus XV.

QVòd ideò artes præfatæ bonæ ſunt & à Deo, quòd licet eas obſeruare, quia per eas vel quandoque vel ſæpè euenit, ſicut vtentes eis quærunt vel prædicunt, vel quia bonum quandoque prouenit ex eis. *Error.*

Articulus XVI.

QVòd per tales artes Dæmones veraciter coguntur & compelluntur, & non potiùs ita ſe cogi fingunt ad ſeducendos homines. *Error.*

Articulus XVII.

QVòd per tales artes & ritus impios, per ſortilegia, per carminationes, per inuocationes Dæmonum, per quaſdam invultuationes, & alia maleficia nullus vnquam effectus miniſterio Dæmonum ſubſequatur. *Error.* nam talia quandoque permittit Deus contingere, vt patuit in Magis Pharaonis & alibi pluriès, vel ad probationem fidelium, ſicut hàbetur *Deuteron.* 13. vel in quorumdam hominum dignam flagellationem, vel quia abutentes, ſeu contulentes propter malam fidem aut alia peccata nefaria dati ſunt in reprobum ſenſum, & demerentur ſic eludi.

Articulus XVIII.

QVòd boni Angeli includantur in lapidibus, & conſecrent imagines vel veſtimenta, aut alia faciant quæ in iſtis artibus continentur. *Error & blaſphemia.*

Articulus XIX.

QVòd ſanguis vpupæ, vel hœdi, vel alterius animalis, vel pergamenum virgineum aut corium leonis & ſimilia habeant efficaciam ad cogendos vel repellendos Dæmones miniſterio huiuſmodi artium. *Error.*

Articulus XX.

QVòd imagines de ære, vel de plumbo, vel de auro, vel de cera alba vel rubea, vel de alia materia baptizatæ & exorcizatæ, conſecratæ, ſed potiùs execratæ ſecundum prædictas artes & ſub diebus certis habeant virtutes mirabiles, quæ in libris talium artium recitantur. *Error in fide, in Philoſophia naturali, & Aſtrologia vera.*

Articulus XXI.

QVòd vti talibus & fidem dare non ſit idololatria & infidelitas. *Error.*

Articulus XXII.

QVòd Dæmones boni ſunt, aliqui benigni, alij omnia ſcientes, alij nec ſaluati nec damnati. *Error.*

Articulus XXIII.

QVòd fumigationes, quæ fiunt in huiuſmodi operationibus, conuertuntur in ſpiritus, aut quòd ſint debitæ eis. *Error.*

Articulus XXIV.

QVòd vnus Dæmon ſit rex Orientis, & præſertim ſuo merito,

rito, alius Occidentis, alius Septentrionis, alius Meridiei. *Error.*

Articulus XXV.

QVòd Intelligentia motrix cœli influit in animam rationalem, ſicut corpus cœli in corpus humanum. *Error.*

Articulus XXVI.

QVòd cogitationes noſtræ intellectuales & volitiones interiores immediatè cauſentur à cœlo, & quòd per aliquam traditionem Magicam tales poſſint ſciri: & per illam de eis certitudinaliter iudicare, ſit illicitum. *Error.*

Articulus XXVII.

QVòd per quaſcumque artes Magicas poſſumus deuenire ad viſionem diuinæ eſſentiæ vel ſanctorum ſpirituum. *Error.*

Acta ſunt hæc, & poſt mutuam, crebrámque inter nos & deputatos noſtros examinationem concluſa in noſtra Congregatione Generali, Pariſiis apud ſanctum Mathurinum, de mane ſuper ſpecialiter requiſitos. Anno Domini milleſimo quadringenteſimo nonageſimo octauo, die decimanona menſis Septembris. In cuius rei teſtimonium ſigillum dicta Facultatis præſentibus litteris duximus apponendum.

VENERABILIS EIVSDEM CANCELLARII Opuſculum aliud

Aduerſus doctrinam cuiuſdam Medici delati in Montepeſſulano, ſcalpentis in numiſmate figuram leonis cum certis characteribus pro curatione renum.

CONFORMITER ad caſum propoſitum de leonis imagine pro curatione renum dicuntur duodecim propoſitiones cum additis quæ ſequuntur.

Prima Propoſitio.

IMaginum, quæ aſtrologicæ nominantur, fabricatio & vſus ſuſpectus eſt plurimùm de ſuperſtitione & idololatria, ſeu Magica obſeruatione: patebit ex ſequentibus.

Secunda Propoſitio.

IMaginum huiuſmodi fabricatio & vſus rationabiliter prohibitus eſt per ſacros Doctores & Eccleſiam,

Tertia

Tertia Propoſitio.

IMaginum eiuſmodi fabricatores poſſunt & debent per ſuos ſuperiores prohiberi, inquiri, & culpari; & ſi parere noluerint condemnari, non obſtantibus palliatis allegationibus ſuis ſub titulo aſtrologiæ, maximè quando non ſunt huius ſcientiæ multi periti ſecundùm terminos à veris aſtrologis non idololatris conſtitutos.

Ponuntur ad iſtarum propoſitionum declarationem quædam regulæ fundamentales.

Quarta propoſitio in ordine.

OMnis obſeruatio, cuius effectus expectatur aliter quàm per rationem naturalem, aut per diuinum miraculum, debet rationabiliter reprobari, & de pacto Dæmonum expreſſo vel occulto vehementer haberi ſuſpecta. Sic determinauit tempore noſtro ſacræ Theologiæ facultas, Pariſienſis Vniuerſitas.

Quinta propoſitio.

OMnis obſeruatio, quantumcumque ſancta & ſalubris videatur, in decem, aut viginti, aut centum particulis, ſi habeat vnicam particulam de idololatria, vel hæreſi, vel apoſtaſia ſuſpectã, aut infectã, debet tota infecta & ſuſpecta reputari, niſi manifeſtatio fiat pretioſi à vili.

Sexta propoſitio.

OMnis obſeruatio particularis ſuper effectibus mirabilibus & extraneis, ſub titulo verarum artium palliata, debet examinari ex circumſtantiis librorum & auctorum, qui obſeruationem huiuſmodi particularem tradiderunt.

Ponuntur conſequenter propoſitiones ſeu regulæ ad declarationem præmiſſorum, & ad particularem applicationem ſuper imagine leonis, de qua fit inquiſitio.

Septima propoſitio in ordine.

CHaracteres, ſeu figuræ, vel litteræ non habent vel ſortiuntur ex cauſa purè naturali & corporali efficaciam, ſicut nec entia Mathematica, cuiuſmodi ſunt figuræ & characteres, ſunt de potentiis actiuis, & in eis *ſecundùm Philoſophum* non eſt bonum neque finis.

Octaua propoſitio.

CHaracteres, ſeu figuræ, vel litteræ non habent de ratione ſua quòd ordinentur ad aliquos effectus, niſi mediante rationali vel intellectuali ſubſtantia. Significare enim eſt rem in intellectu conſtituere.

Nona propoſitio.

CHaracteres huiuſmodi, ſi habeant, vel habere credantur efficaciam, oportet quòd hoc ſit à cauſa ſpirituali, non à purè naturali & corporali, qualis cauſa eſt cœlum cum ſuis influentiis in corpora.

Accipiatur ex præcedentibus regulis conſilium, quid agendum eſt in materia præſente de imagine leonis cum circumſtantiis.

Decima propoſitio in ordine.

CONſtat in primis ex inſpectione, quòd ibi ſunt characteres, litteræ, figuræ & dictiones, quæ nullum effectum habent naturalem purè corporalem

poralem ad curationem morbi renum & ſimilium *ſecundùm propoſitionem ſeptimam præcedentem*: iuxta quod notetur in ſpeciali S. Thom. qui tribuit aſtrologiæ quantum rationabiliter dari poteſt, ad exemplum Alberti Magni, magiſtri ſui, conſonè tamen ad fidem Catholicam, notetur inquã *in 2.& 3.contra Gentiles* in multis capitulis, *à 113. ad 117.& 118.*

Vndecima propoſitio.

COnſtat, quòd talis obſeruatio non eſt poſita ab Eccleſia & ſanctis Doctoribus, tamquam eueniat effectus ſperatus per miraculum diuinum, immò nec per ſanctos Angelos Dei, qui ſunt adminiſtratorij ſpiritus propter electos Dei ad vitam æternam, magis quàm ad curam corporalem, & medicus & aſtrologus verus non habent ſe multum intromittere de actionibus ſanctorum Angelorum circa homines. Patet ex immediatè præcedenti cum inſpectionibus iurium, & ratio latis eſt manifeſta.

Duodecima propoſitio.

COnſtat, quòd ſi talis obſeruatio nitatur & expectet effectum à malis Angelis ſeu Dæmonibus, illa eſt manifeſtè penitùs reprobanda, etiamſi videatur finis bonus, vtilis, vel honeſtus, quantò magis ſi eſſet malus vel ſuſpectus, ſicut eſt inter alios finis quæſtus per ſimulationem aſtrologiæ aut mirabilium effectuum, ſuper quibus admirantur homines paucæ religionis aut fidei.

Verumtamen circumſtantiæ prædictæ magis apparebunt iuxta practicam primarum propoſitionum, ſi reperiatur coniunctio iſtius obſeruationis de imagine leonis cum aliis obſeruationibus contentis in auctoribus vel libris tradentibus huiuſmodi figurationem. Et hoc ideò dicitur, quoniam temporibus noſtris inuentus eſt liber magnus continens tales obſeruationes, quarum aliquæ videbantur piæ & vtiles, aliæ verò erant manifeſtiſſimè condemnandæ, & ſuperſtitioſæ, & idololatricæ, & de hæreſi ſuſpectæ vehementer, & vt tales fuerunt etiã igni traditæ pio zelo. Tales multæ ſunt obſeruationes apud Hiſpanos in libro Senafotas. Tales apud Iudæos innumeræ, tales apud Chriſtianos ſuperſtitioſos, ſicut de neſcio quo Sydract. Tales denique practicari quæruntur, ne dum per vetulas ſortiarias, ſed per multos arma ſequentes continuetur. Poſtremò tertiens occurrit iſta materia, quòd ſi pro quolibet caſu ſcribendum eſſet, ſcribendi nullus eſſet finis: poterit inter alia videri tractatulus noſter de aſtrologia theologizata, *tom.1.operum ſpecialiter circa finem.*

Concluditur tandé ex omnibus practica ſuper hoc caſu particulari, poſtquàm facta fuerint quæ dicta ſunt ſũmariè, & quòd planè ſine inuolutione proceſſuũ, maximè ſi delatus reddiderit ſe obedire paratũ ſine proterua defenſione, prohibeatur ei de futuro, quòd non ampliùs vtatur, ſed antidotis medicinæ, cuius dicitur profeſſor. De præteritis autẽ ſufficiat ſine quauis infamia delati, quòd honor iudicij fidei cũ prælato & officiariis ſuis maneat ſtabilitus. Et ita in Catholica & fraterna charitate eõſulẽdũ quòd delatus taliter obediat ſine ſtrepitu & figura iudicij, & per iudicem ita fiat. Si autẽ inueniatur proterua defenſio, nõ proteruię rigor ſed iuſtitię vigor fiat. Particularis modus reparandi poterit eſſe talis, póſtque pleniùs & meliùs informãtus ſum de fabricatione & vſu talium imaginum, quòd non ſunt ſecundùm Catholicam traditionem

promitto bona fide, & deinceps nequaquam vtar illis. Aut ſi mitiùs iudex velit agere, dicat hoc per alium in tertia perſona, poſtquam talis delatus, &c. Iudex finaliter poterit declarare ſententias excommunicationis contra omnes tales, &c. Proinde non valet allegatio quorumdam ex hiſtoria ſcholaſtica, quòd Moyſes fecit imagines, vnam pro obliuione, alteram pro memoria. Et Salomon exorciſmos, quia viris ſanctis concurrebat miraculum. Vel ſi Salomon iam erat peruerſus ad idololatriam per vxores, potuit datus in reprobum ſenſum excogitare magicos ritus, ſicut de Nectanebo legitur & Zoroaſtre, qui naſcens riſit, & poſteà magicas artes exercuit. Denique Auicenna & ſimiles de actiuitate animæ rationalis in materiam exteriorem, & faſcinatione non ſunt audiendi in modo ponendi.

Finit Lugduni 8. *Decembris* 1428. *per Ioannem Cancellarium Pariſienſem. Latior eſt aliàs Cancellarius noſter, maximè prima parte operum, vbi de Aſtrologia Theologizata & contra ſuperſtitioſam dierum obſeruantiam, fusè ſatis hanc rem proſequitur: eum tamen conſultò breuitati ſtudentes vt omiſimus, ſic & curioſæ lectioni ſatisfacturus non inuiſum relinquas exoratus ſis.*

IOANNIS FRANCISCI

LEONIS

IPPOREGIENSIS

Iuris vtriuſque Doctoris,

EPISCOPI THELESINI

Libellus de Sortilegiis.

CAPVT PRIMVM.

Sortilegium quid ſit ?

PLVRA ſunt genera criminum, de quibus *in Theſauro fori Eccleſiaſtici* aliàs egimus, & inter alia obiter de Sortilegio verba fecimus, quod cùm grauiſſimum ſit crimen, ac pluribus variiſque modis committatur, de eo iuxta illius grauitatem particulariter eſt agendum.

Sortilegium

Sortilegium eſt ſuperſtitio quædam illuſoria & maximè noxia, qua regulariter vtitur homo Dæmonis miniſterio, *cap. quiſine Saluatore 26. quæſt. 2. cap. 1. eadem quæſt. 5. cap. 1. & 2. de Sortilegiis.* & Grill. *tract. de Sortileg num. 1. & num. 5*

CAP. II.

Sortilegorum profeſſio eſt duplex, tacita & expreſſa : profeſſio tacita quæ ?

PRofeſſionem etiam plures cum Dæmone faciunt. Profeſſio autem Sortilegorum eſt duplex ; tacita & expreſſa, intelligendo de profeſſis cuiuſcumque ſpeciei.

Profeſſio Sortilegorũ duplex.

Tacita eſt promiſſio quædam, quã quis facit alicui Sortilego magiſtro, hanc profeſſionem nomine Dæmonis recipienti de obſeruando, quæ ſibi

Profeſſio tacita Sortilegi.

mandauerit, ſub promiſſione quòd grandia faciet & mirabilia, futura in vita ſua cognoſcet, dummodò fidem Catholicam abjiciat,& omnia Eccleſiaſtica ſacramenta conculcet,quódq; totis viribus eius adhærebit cultui & obedientiæ ſui magiſtri,ac illum tamquam verum Principem adorabit:cultum autem veræ adorationis ſub idolorum forma ſibi præſtando, cunctáque opera per ipſum facienda ſub illius nomine & deuotione conficiet, Grill. *infrà de ſortileg.cap.3.num.2.& 3.* & facit text. *in cap. nec mirum*, §. *hydromantici,verſ.ad hæc omnia,26.q. 5.& ſumm.confeſſ.de ſortileg.q.3.& 6.*

CAP. III.

Profeſſio expreſſa Sortilegorum quæ ſit: duplex illa ſolemnis, publica & priuata: ſolemnis & publica quæ ſit: expreſſam profeſſionem Dæmonibus facientes quem cultum illis exhibeãt: profeſſio priuata quomodo Dæmoni fiat?

Profeſſio expreſſa quæ ſit Sortilegorum

EXpreſſa profeſſio illa eſt, quæ fit expreſſe cũ proprio Dæmone, aut ſolemniter & publicè,aut priuatè: ſolemnis & publica eſt illa, quæ fit cum Dæmone dum publicè reſidet in ſolio maieſtatis more Principis, quando ſunt vniuerſales congregationes omnium Strigum,Maleficorum, Nècromantum cuiuſcumque generis profeſſorum,certis nocturnis horis,locis, & temporibus Dæmonis arbitrio conſtitutis, vbi vniuerſis aſtantibus fit iſta profeſſio.

Profeſſio ſolẽnis & publica ſortileg.

Cultus profeſſorum ſortilegorum.

Qui autem expreſſam profeſſionẽ cum ipſo Dæmone fecerunt,eidẽ etiã reddunt expreſſum adorationis cultũ per ſolemnia ſacrificia,quæ ipſi faciũt diabolo,imitantes in omnibus diuinũ cultum,cum paramentis,luminaribus, thurificatione,ac precibus quibuſdam & orationibus, quibus inſtructi ſunt, aſſiduis illum non ſecùs ferè colunt & adorant,quàm nos verum Creatorem,*c.contra idolorum. 26. q. 5.* Gloſſ. *in cap.accuſatus,§.ſanè,in verbo,Saperent,de hæret.in 6.* Grilland.*eadem q. 3. n.4.& 5* per quæ honor latriæ dæmonibus exhibetur.Direct. Inquiſit. *qu. 43.n.2.* Quæ latria eſt cultus & ſeruitus, quæ ſoli Deo debetur. Gloſſ. *in Clement.vnic.in verbo,Seipſum, de reliqu.& venerat.ſanct.* Gloſſ.*in cap. venerabiles,de conſecrat.diſtinct.1.* S.Th. *2.2.q.84.art.1.ad 1. argum.* & Graff. *deciſ.aur.part.1.lib.2 cap 2 num 1.* Latria quid.

Priuata autem profeſſio eſt illa, quæ fit priuatè ipſi Dæmoni ſolùm, ab que vlla vniuerſali ſortilegorum congregatione & multitudine,vt per eumdem Grilland.*d.qu.3. lib.2.*& Farinacium *in pract.crimin.cap.20.num. 77.* apud quem plura de Sortilegiis videri poſſunt. Profeſſio priuata quæ.

CAP. IV.

Latriæ honorem dæmonibus exhibentes quando vti hæretici ſint habendi.Sortilegia,quæ manifeſtè hæreſim ſapiũt, quomodo cognoſcantur. Idololatriam & hæreſim manifeſtam quæ ſortilegia ſapiunt, & quæ non?

DÆmonibus honorem latriæ exhibentes,ſeu eorum nomina inter nomina ſpirituum beatorum, vel ſanctorum in ſuis nefariis orationibus miſcendo,mediatores in illis orationibus à Deo exaudiendis ponendo, cereos accendendo,& Deum per eorum nomina,vel merita obſecrando, non vt ſortilegi, ſed vt hæretici iudicio Eccleſiæ ſunt habendi, *vt in eodem Direct. Inquiſit. quæſt.43.numero 10. & 11.*

Et

Sortilegia hæreſim manifeſtã quæ ſa unt, quomodo co gnoſcan tur.

Et regulariter omnia illa Sortilegia ſapiunt hæreſim manifeſtam, quæ cum aliquo dicto, vel facto hæretico exercentur, vt ſi quis in ſortilegio amatorio Deum, aut Eccleſiaſtica Sacramenta abnegat, aut in eodem Sortilegio Eccleſiæ Sacramenta admiſceret. Sapiunt etiam hæreſim manifeſtam illa Sortilegia, & Diuinationes, ſeu Maleficia, in quibus admiſcentur Sacramentalia, vt aqua vel cera benedicta & his ſimilia, ſiue verba, & Euangelium, Symbolum fidei, *Pater noſter*, *Aue Maria*, aut Pſalmus aliquis Dauidicus, ſeu verba ſacræ Scripturæ, aut aliæ ſanctæ orationes, quibus fit ſortilegium qualificatum. Et generaliter omnia crimina, quæ naturâ ſuâ præ ſe ferunt aliquid, quod eſt hæreſis manifeſta, vt baptiſare imagines, vel animalia irrationalia, puerum rebaptiſare, preces nefarias Dæmonibus fundere, aut illis ſacrificare, idolis genua flectere, & ſimilia, quæ præ ſe ferunt idololatriam, manifeſtam hæreſim ſapiunt, quamuis nullum factum per ſe ſit hæreſis. Sylueſter *in ſum. in verbo, Hæreſis* 2. *num.* 4. Alphonſus à Caſtro *lib.1.de iuſta hæret. punit. cap.*15. *circa fin. m.* Simanc. *de cath.inſtit. tit.* 30.*num.*15. Direct.Inquiſit. *part.*2. *c.* 41. *num.*2. 3. 4. *&* 5. & ibi Peña *comment* 67. *verſ.primùm ergò, vſque ad verſ.quantum ad ſecundum.*

Idololatriam & hæreſim manifeſtam quæ ſortilegia ſapiant.

Illa enim ſortilegia non dicuntur hæreſim manifeſtè ſapere, in quibus Dæmon inuocatur, ad faciendum, ſeu cognoſcendum ea, quæ ipſe facere, & cognoſcere poteſt diuina virtute non reprimente, prout homines ad peccata & libidines tentare, naturalium & ſuperiorum virtutes cognoſcere, ex quibus medicamenta ad ſanandũ, & atrocia veneficia ad cauſandum diuerſas infirmitates confici poſſunt, vt probat D.Thom. 2.2.*diſt.*96. *quæſt.*2. & *in tract.*99.1.*part.quæſt.*5.*de mir.* & *eodem lib.quæſt.*16. *art.*7.*de Dæmonib.* Præſentiaque occulta & præterita ſcire, & ſic facta iam facta reuelare his caſibus & ſimilibus, ſi Dæmonis in ſortilegiis imploratur auxilium, Sortilegium non dicitur hæreticale, vt poſt D. Thomam Abb. & plures alios per ipſum citatos, tenet Farinac. *in pract.crimin.quæſt.*20. *num.* 80. *&* *Clar.in* §. *Hæreſis, num.*13. Quæ præcedunt niſi ratione commixtionis Sacramentorum, ſacramentalium, aut verborum, aliter ſit iudicandum ex ſuprà allegatis, aut quòd talia patrantes eſſent de expreſſa Dæmonis profeſſione, quo caſu omnia Sortilegia quæ ab illis fiunt, reſpectu operantis erunt hæreticalia, vt poſt plures alios per ipſum citatos Farinac. *eadem quæſt.* 20. *num.*81. *&* 82.

Sortilegium hæreticale quod.

CAP. V.

Striges à ſancta Eccleſia Dei ſunt expellendæ.

IDeò Striges, cùm præcipuè expreſſam profeſſionem & ſolemnem dæmoni in vniuerſalibus congregationibus faciant, expreſſum cultum adorationis dæmoni reddendo, precéſque fundendo, & in illis ſacrificando, in eorum ſortilegio ſunt violenter ſuſpectæ de hæreſi, & omnes extra gremium Eccleſiæ, & à communione fidelium penitùs alienæ. Subuerſæ enim ſunt, & à diabolo tenentur captiuæ perſonæ, quæ relicto ſuo Creatore diaboli ſuffragia quærunt, & ideò ſancta Eccleſia à tali peſte mundari debet, *cap.qui ſine Saluat.*26. *quæſt.*2. *c. Epiſcopi, in princip. eadem quæſt.*5. & Gtillandus *libro de ſortilegiis quæſt.* 7. *num.*4.

Striges profeſſæ quomodo ab Eccleſia expellendæ.

CAP. VI.

Striges effectualiter de loco ad locum corporaliter deferri an poſſint?

Striges effectualiter & localiter an deferantur.

QVapropter à Dæmonibus effectualiter deferri poſſunt de loco ad locum motu locali verè & corporaliter, Deo tamen permittente, & nō aliter & hæc eſt communis ſententia Theologorum, de qua poſt S. Bonauenturam *in 3. ſentent. diſtinct. 19. quæſt. 3.* S. Auguſtinum *lib. 10. & 21. de Ciuit. Dei.* S. Thomam *in ſum. 2. 2. quæſt. 95. art. 5. de ſuperſtit. & in dicto tract. 99. 1. part. quæſt. 8. & in tit. de mira. & quæſt. 16. art. 5. & 6. ib. tit. de Dæmonib.* & alios quos citat, teſtatur Grillan. *lib. de Sortileg. d. quæſt. 7. num. 3.* Alphonſ. à Caſtro *de iuſta hæreticorum punit. lib. 1. cap. 16.* & Peñam *in Direct. Inquiſit. part. 2. com. 68. verſ. ſed à maligno.* Et licèt huic communi opinioni videatur repugnare textus *in dict. cap. Epiſcopi, 36. q. 5.* vbi habetur, quòd quædam mulieres retrò poſt ſathanam conuerſæ Dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus tam grauiter ſeductæ ſunt vt credant & profiteantur ſe cum Diana dea paganorum nocturnis horis, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & multarum terrarum ſpatia intempeſtæ noctis ſilentio pertranſire, eiuſque iuſſionibus obedire, velut dominæ, & certis noctibus ad eius ſeruitium euocari. Et *in §. ſiquidem ipſe ſathanas*, habetur, quòd Dæmon vbi primùm mentem cuiuſcumque mulieris repererit, & illam per infidelitatem ſubiugauerit; illicò transformat ſe in diuerſarum ſpecies perſonarum, & mentem, quā captiuatam tenet, in ſomniis deludens per deuia quæque deducit, & cùm ſolus ſpiritus hæc patitur, infidelis hæc non in ſpiritu ſiue anima, ſed in corpore euenire opinatur. Ac deinde, quis enim in ſomnis & nocturnis viſionibus non extra ſeipſum deducitur, & multa videt dormiendo, quæ numquam vigilando viderat? Quis verò tam ſtultus & hebes ſit, qui hæc omnia, quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore fieri arbitretur?

Lamiarū equitatio.

Vnde hoc textu freti quàm plures Doctores tenuerunt, quòd non deferuntur in corpore, ſed dumtaxat deluduntur in ſpiritu, vt refert Grilland. & tenet Franc. Ponzinibius *in tract. de Lamiis, num. 45. & pluribus ſequentibus.*

Communem tamen opinionem pro vera tenent, quòd deferantur, & contrarium ſentientibus pluribus rationibus reſpondet idem Grill. *eadem quæſt. 7. num. 28.* quem poſt alios per ipſum citatos ſequitur Peña *eodem com. 68. verſiculo, Tertiò eadem.* Et quòd Dæmones Deo permittente poſſint hominem deferre verè & corporaliter de loco ad locum motu locali, plurimis exemplis relatis tam per eumdem Grillandum, quàm alios graues Doctores demonſtrare conantur.

Deferūtur verè Striges.

CAP. VII.

Sortilegiorum cauſæ ad forum Eccleſiaſticum ſpectant, vt & Aſtrologorum. Sortilegorum non hæreticalium pœna eſt arbitraria.

Sortilegia ad Epiſcopos & iudices Eccleſiaſticos ſpectant

SOrtilegiorum cauſæ eo modo, quo hæreticorum, tam in procedendo, quàm diffiniendo ſpectant ad forum Epiſcoporum & Inquiſitorum, quando ſapiunt hæreſim, & tunc eadem pœna,

pœna, qua cæteri de hæreſi ſuſpecti ſunt condemnandi. Sed quando non ſapiunt hæreſim, & eſt dubium, an aliqua admixta hæreſim ſapiant; vt ſi qui ad orientem ſe conuertant, aliqua verba inuſitata & non intelligibilia proferant, vel ſimilia; tunc videtur quòd Inquiſitores debeant tales ad ſuos iudices dimittere puniendos, *cap. accuſatus*, §. *ſanè*, & ibi Gloſſ. *in verbo, Manifeſtè*, Archid. Io. Andr. & Io. Monach. *de hæret. in 6.*

Pœna autem Sortilegorum non hæreticalium eſt tam de iure ciuili, quàm canonico arbitraria, Abb. *in c. 2. n. 4. de Sortileg.* & poſt Grilland. & alios Farinac. *in prax. crimin. q. 20. n. 84. 89. & 94.*

Sed quando conſtat hæreſim ſapere, ſi ampliùs dubitetur, an hæreſim ſapiãt, tunc ipſi Epiſcopi & Inquiſitores de hoc cognoſcere poſſũt, & iudicare ac pronuntiare ſe iudices. Abb. *in cap. 1. num. 4. in fine de Sortileg.* Carrera *in tract. de hæret. num. 24.* Gloſſ. & DD. *in dicto cap. accuſatus*, §. *ſanè*, per Peñam allegati *in Direct. Inquiſit. com. 67. in fine.*

Et hæc diſtinctio, quòd Inquiſitores de Sortilegiis, non ſapientibus hæreſim, cognoſcere nõ poſſunt, procedit, & habet locum de iure cõmuni, quod fuit per Sixtum V. qui ſua perpetuò valitura conſtitutione Apoſtolica auctoritate ſtatuit & mandauit, vt tam contra Aſtrologos, Mathematicos & alios quoſcumque iudiciariæ Aſtrologiæ artem, præterquam circa agriculturam, nauigationem & rem medicam in poſterum exercentes, aut facientes iudicia, & natiuitatis hominum, quibus de futuris cõtingentibus ſucceſſibus, fortuníſque, caſibus aut rationibus, & ex humana voluntate pendentibus aliquid euenturum affirmare aſſerant, aut proteſtantur, quàm contra alios vtriuſque ſexus, qui ſupradictas damnatas, vanas, fallaces & pernicioſas diuinandi artes, ſiue ſcientias exercent, profitentur, docent, aut diſcunt: quíve huiuſmodi diuinationes, ſortilegia, ſuperſtitiones, veneficia, incantationes, ac præmiſſa deteſtanda ſcelera & delicta (vt præfertur) faciunt: aut in eis quomodolibet ſe intromittunt, cuiuſcumque dignitatis, gradus & conditionis exiſtant, tam Epiſcopi & Prælati ſuperiores, ac alii ordinarii locorum, quàm Inquiſitores hæreticæ prauitatis, vbique gentium deputati; etiamſi in pleríſque ex his caſibus anteà non procedebant, cognoſcere valeant.

Aſtrologorũ cauſæ ſunt iudicum Eccleſiaſticorum.

CAP. VIII.

Quinam libri à Sixto V. prohibiti ſint. Inquiſitores & Epiſcopi liberè an poſſint de ſortilegiis & ſuperſtitionibus cognoſcere?

Libri magici & aſtrologici à Sixto V. prohibiti.

PRohibuítque idem Pontifex omnes & ſingulos libros, opera, & tractatus iudiciariæ Aſtrologiæ, Geomantiæ, Hydromantiæ, Pyromantiæ, Onomantiæ, Chiromantiæ, Necromantiæ, artis magicæ, aut in quibus ſortilegia, veneficia, augutia, auſpicia, execrabiles incantationes, ac ſuperſtitiones continentur, quos Ordinariis locorum vel Inquiſitoribus voluit conſignari, & contra ſcienter legentes, aut retinentes libros, ſeu ſcripta huiuſmodi, ſeu in quibus talia continentur, ſimiliter per eoſdem Inquiſitores procedi poſſe decreuit, vt in dicta conſtitutione ſub dat. Romæ anno 1585. vbi latiùs de ſortilegiorum, incantationum & diuinationum prohibitionibus videre licet, *in pecul. ſuo Bullario, parte 2. fol. mihi 52.*

Dictæ

Inquiſitores cognoſcere poſſunt de ſortilegiis & ſuperſtitionibus

Dictæ conſtitutionis rigore poſſunt Inquiſitores cognoſcere de ſortilegiis, non tamen priuatiuè quoad Epiſcopos, imò cauſas & ſuperſtitionum, incantationum, veneficiorum, & blaſphemiarum, & contra eos, apud quos reperiuntur libri prohibiti, Epiſcopi cognoſcere, & niſi ſapiant manifeſtè hæreſim, abſque Inquiſitorum interuentu illas poſſunt decidere, diffinire, & terminare; per text. *in d. cap. accuſatus, de hæret. in 6.* Abb. *in d. cap. 1 num. 4. verſ. & aduerte, de ſortilegiis.* Eymer. *in Direct. Inquiſit. quæſt. 42. num. 2.* & ita cenſuit ſacra generalis Congregatio S. Rom. & vniuerſalis Inquiſitionis, ſub die 21. Decembris anno 1602. Quamuis enim per dictam conſtitutionem Sixti Papæ V. fuerit Inquiſitoribus attributa iuriſdictio cognoſcendi de cauſis ſortilegiorum, ſuperſtitionum, veneficiorum & incantationum, etiam quòd aliàs de præmiſſis non cognoſcerent, vt *ſuprà num. 20.* non tamen fuit Ordinariis reſtricta facultas, quin liberè in cauſis huiuſmodi, vt priùs, dummodò non hæreſim manifeſtè redoleant, procedere poſſint, cùm id ex iuris communis diſpoſitione illis ſit attributum, ex deductis per Abb. *eodem num. 4.* & Clar. *in pract. crimin. § hæreſis, num. 23.*

CAP. IX.

Diuinatio eſt prima ſpecies ſortilegij. Diuinationum ſpecies ſunt quatuor.

Diuinatio prima ſpecies ſortilegij. Diuinationum ſũt quatuor ſpecies.

DIuinatio prima ſpecies eſt ſortilegij, quæ inter cæteras obtinet principatum, in quam plures homines incidunt, vt per Grill. *eodem tract. de ſortilegiis cap. 2. num. 5.*

Et quatuor ſpecies ſunt diuinationum, ſicut quatuor ſunt elementa, quæ conſiſtunt in hydromantia, pyromantia, geomantia, aëromantia. Et aliqui ex Dæmonum profeſſoribus vocantur incantatores, quidam arioli, alij aruſpices, aliqui augures, quidam pythonici & mulieres pythoniſſæ, aliqui genethliaci, quidam ſalitores, & aliqui magi, de quibus *in c. igitur genus, 26. quæſt. 4. cap. nec mirum, ead. quæſt. 5.* & Grill. *in d. tract. de Sortileg. quæſt. 2. num. 7.*

CAP. X.

Sortilegia per perſonas tacitæ Dæmonis profeſſionis pluribus modis fiunt: ad amorem in corpore, & extra corpus: extra corpus quomodo fiant.

Sortilegia variis modis perficiũtur à perſonis tacitæ profeſſionis

IN ſortilegiis, quæ fiunt per perſonas tacitæ Dæmonis profeſſionis, & diuerſa interueniunt inſtrumenta, & fiunt quandoque in aqua per hydromantiã, quandoque in igne per pyromantiam; interdum in terra per geomantiam; aliquando vtuntur aëre, & ea faciunt per aerimantiam: quandoque illa faciunt ex inſpectione inteſtinorum auium, animalium, aut per eorum voces, garritum, occurſum & ſimilia, vt habetur *in dicto cap. igitur genus,* & *cap. nec mirum.* Hoſt. *in Summa de Sortileg. §. 2.* & Grilland. *quæſt. 5. num. 2. eodem tit.* & aliqui reſpiciunt in aſtrolabio, *vt in cap. 2. ext. eodem tit.* Alia eſt ſpecies ſortilegiorum, quæ fiunt ad amorem, aut in corpore, aut extra corpus: in corpore enim communiter fieri ſolent per cibum vel potum, vt *l. 3. §. hac adiectio, §. ad legem Cornel. de ſicariis, lege ſi quis aliquid, §. qui abortionis, ff. de pœnis, l. eorum in princip. & l. multi, C. de Malef. & mathemat.*

Sortilegia in corpore.

Extra corpus autem, id eſt, extra inteſtina fiunt per aliquas mixturas compo

Sortilegia extra corpus.

compoſitas, ex herbarum foliis, vel radicibus, metallis, reptilibus terræ, auium plumis, vel membris, ſeu inteſtinis eorumdem animalium, vel piſcium, aliarúmmque ſimilium rerum noſtratium, illaque quandoque conſuunt in chlamyde perſonæ ad amorem malefic andæ, vel ſub capite lecti, ſuper quo perſona ipſa dormit, abſcondunt, aut ſub limine oſtii cameræ, aut alterius, ſuper quo ipſe maleficiandus vir, aut mulier tranſituri ſint. Apponuntur etiam imagines cereæ iuxta ignem ardentem completis dæmoniacis ſacrificiis, de quibus *ſuprà*, adhibitis nefariis precibus, & turpibus verbis, vt quemadmodum imago illa igne conſumitur, & liqueſcit, eodem modo cor mulieris amoris calore talis viri feruenter ardeat, & vt plurimum admixtis Eccleſiarum Sacramentis, ſicut eſt hoſtia ſacrata, vt *per gloſſ. in cap. accuſatus, §. ſanè, de hæret. in 6.* & aliis modis, ac rebus admixtis, de quibus per Grilland. *eodem tract. de Sortilegiis quæſt. 3. num. 11. & ferè per totum.*

fragio Dæmonis, tam rebus ipſis, quam verbis communiter inferi non ſolent in corporibus, pariter nec tolli: quoniam medicina naturalis, & omnium phyſicorum & chirurgicorum ars tota communiter non ſufficeret ad ſananda corpora ipſa, & remouenda Dæmonis opera, ſed ſolùm per eoſdem, qui ſub eadem profeſſione morantur, & qui maleficia ipſa facere ſolent arte & inſtructione Dæmonis deſtrui ac tolli poſſunt. S. Thom. *in 2. 2. quæſt. 92. art. 6.* & tenet Grilland. *eod. tract. de Sortil. q. 2. num. 2. & 3.*

Maleficiati enim difficiliùs curantur, quàm Energumeni & à Dæmone obſeſſi. Mall. Malefic. Spreng. *parte 2. quæſt. 2. cap. 6. verſ. expedit lectorem.* Omiſſis tamen diuerſis opinionum, an licitum ſit, necne maleficia tollere per alia maleficia, & opera ſuperſtitioſa, quas recenſet quam plura exempla deducendo, Mall. Malefic. *dicta parte 2. quæſt. 2. ſecundæ part. princip.* dicetur *cap. ſequenti noſtro.*

Maleficiati difficiliùs curantur, quàm dæmoniaci.

CAP. XI.

Maleficia à quibus deſtruivaleant: & an maleficiati facilius necne curentur quàm Energumeni.

Maleficia à quibus curentur

MAleficæ artes, impedimenta & infirmitates (exceptis factis cũ aliquibus nodis vel ſolutionibus, quæ reperta nodis confractis, aut cõbinatione materiæ ſoluta de facto deſtruuntur & ſoluũtur) ſcientia humana deſtrui non ſolent: niſi per eiuſdem artis magiſtros, vel qui ſint diabolicæ profeſſionis bene inſtructi, aut aliquo modo participes: quia maleficia ipſa abſque miniſterio & ſuf-

CAP. XII.

Maleficia maleficiis curare non licet; mala enim non ſunt facienda, vt eueniant bona: maleficiorum curatio à Deo eſt impetranda, qui omnia poteſt.

Magicæ artes cuicumque bono etiã interdictæ.

NOn eſt licitum vti Magicis artibus, vel aliis quibuſcumque ſuperſtitionibus à Deo & Eccleſia prohibitis pro quocumque bono fine, nec permittendum maleficia maleficiis repelli, nec diſpẽſandum quocumque caſu, vt talibus licitè quis vti poſſit, Peña *in Direct. Inquiſit. com. 68. circa finem.* Nec ſunt facienda mala, vt eueniant bona (vt inquit Apoſtolus)

ſtolus) & contra dictos articulos profitentes iudicio Inquiſitorum hæreticæ prauitatis ſubjiciuntur, vt per eumdem Peñam *ibi in fine.*

Sed ad Deum eſt recurrendum, qui omnia nouit, & cuius oculis omnia ſubjiciuntur, *cap. fundamenta*, §. *proinde de elect. in 6.* & Nauarr. *in relect. cap. nouit. de ind. not. 1. num. 1. tom. 2.* & omnia poteſt, in cuius nomine Dæmonia ejiciuntur. *Marci cap. vlt.* Nam licitis orationibus maleficia curantur, vt *dicto cap. 6. per totum*, & *Flagell. Damonum per totum.* vbi de modo Deo auctore effugandi Dæmones à corporibus obſeſſis, & quomodo exorciſta ſe debeat præparare ſatis diffusè habetur, ad quæ remiſiſſe ſufficiat.

Maleficia Dei inuocatione & piis orationibus deſtruũtur.

IACOBI SIMANCÆ PACENSIS EPISCOPI

Titulus vnicus de Lamiis.

Lamiæ quæ ſint? contra illas an inquirendum ſit, & quomodo: an ea quæ patiuntur & perpetrant illuſoriè fiãt? an verò realiter illis contingant?

Lamiæ quæ ſint.

LAMIÆ ſiue Striges appellari ſolent mulieres quędã maleficæ, quæ multis nocere ſolent, de quibus dubitari poteſt, an ab Inquiſitoribus puniri queãt, & cùm dęmones adorẽt & fœdus cũ eis faciant, quin etiã cùm fidem Catholicam abnegare ſoleant, dubitabile nõ eſt, quin cõtra illas inquirere poſſint; & bene faciunt Inquiſitores Hiſpaniæ contra eas procedendo, quia vel apoſtatæ ſunt, vel ea perpetrant, quæ manifeſtè ſapiunt hæreſim, vt inquit Sylueſter *lib. 3. de Strigimagarum & Dæmonum admirandis, cap. 1.* adde Ioan. Franc. Picum &c. *lib. 3. dialog. Strix.*

Inquiſitores Hiſpaniæ contra Lamias procedunt.

De Lamiis vt hæreticis cognoſcitur.

Itaque inquiretur in Lamias, vt contra hæreticos aut vehementer ſuſpectas procedi ſolet: quòd ſi propriis confeſſionibus, aut iuſtis probationibus conuictæ fuerint, prout earum culpa expoſtulauerit, ſtatuendum erit, *l. reſpiciendum, ff. de pœnis.*

Maleficia omnia non illuſoriè ſed aliqua verè experiũtur.

Dixerit fortaſſis quiſpiam, illuſiones Dæmonum eſſe, quas, Maleficæ iſtæ patiuntur, ac proinde fidem illis non eſſe adhibendam: cui reſpondetur, primò, non ſemper eſſe in ſomnia & illuſiones, ſed interdum re vera ita euenire, vt ab eis narrari ſolet, quemadmodum à Turrecremata, Ioannes Major, à Caſtro, à Victoria, ac innumerabiles alii tradunt, quod quidem tot experimentis compertum eſt, vt id negare inſanire ſit, vt inquit Sylueſter *o pere prænotato lib. 1 cap. 14.*

Deinde, pleraque iſtarum facinora perpetrantur à vigilantibus, vt pacta cum Dæmone, infanticidia, & alia damna: in quibus eis debet fides adhiberi, ſicut aliis reis confitẽtibus: quinimmò contra ſeipſas credendum eis eſſe videtur, quamuis de his teſtificentur, quæ ſomno ſepultis euenire ſolent: nam & anteà præmeditantur & ab eis poſteà ratificantur: in crimininibus ratihabitio quoque locum habet, *capitul. cùm quis, de ſentent. excommunicat. lib. 6. cap. teſtament. diſtinct. 6.*

Exat

Extat Epiſtola Decretalis Innocentij VIII. cujus hæc ſunt verba:

NOn ſine ingenti moleſtia ad noſtrum peruenit auditum, complures vtriuſque ſexus perſonas, propriæ ſalutis immemores, & à fide Catholica deuiantes, cum Dæmonibus incubis & ſuccubis abuti: quapropter ne labes huius hæreticæ prauitatis in perniciem animarum ſua venena diffundat, opportunis reme. iis, prout noſtro incumbit officio, prouidere volentes, ſtatuimus vt Inquiſitores per nos deputati debituſ Inquiſitoris officium in huiuſmodi perſonas exequantur.

Mall. Maleſ. initio primæ partis.

* Retulit Sixtus Senenſis *lib. 5. bibliotheca ſanctæ annotation. 73.* cuius & alterius conſtitutionis, huic ſimilis, Iulij 2. meminit Ioan. Franc. Picus *lib. 3. Dialog. Strix.*

FINIS.

ALPHONSI A CASTRO ZAMORENSIS

ORDINIS MINORVM regularis Obseruantiæ, Prouinciæ Sancti Iacobi,

De impia Sortilegarum, Maleficarum, & Lamiarum hæresi, earúmque punitione

OPVSCVLVM.

CAPVT PRIMVM.

De sortilegis & auguribus, aliisque diuinatoribus; an sint hæretici dicendi?

TANTA ineſt hominibus multis ſciendi curioſa cupiditas, vt ea, quæ ignorare eſſet vtilius, etiam cum fidei Catholicæ diſpendio improba curioſitate diſcere conentur. Ob quam cauſam non immeritò à multis dubitari ſolet, de huiuſmodi hominibus, qui diuinatores nuncupantur, an ſint illi omnes hæretici cenſendi, & velut tales ab hæreticæ prauitatis Inquiſitoribus puniendi. Ad cuius rei pleniorem intelligentiam, oportebit ante omnia inquirere quid ſit, & quotuplex diuinatio: & inde colligere valebimus, an illi, qui illam exercent, ſint hæretici dicendi, an non? Diuinatio eſt enuntiatio eorum, quorum notitia per naturam haberi non poteſt,

Curioſitas hominum quò tetenderit.

Diuinatio quid ſit.

poteſt, nequ: Deo reuelata eſt. Res autem ſunt aut præſentes, aut præteritæ, aut futuræ. Præteritorum & præſentium ſcientia per naturam haberi poteſt: quoniam præſentia poſſunt videri; præterita quia aliquando fuerunt præſentia, aliquando viſa ſunt: & ex illorum intuitione remanet notitia, quam Philoſophi vocant abſtractiuam, per quam poteſt quis de præteritis certò aliquid ſcire & aliis enũtiare. Futura autẽ, quia nondũ habent eſſe, videri non poſſunt, & ideò nihil certum de illis haberi poteſt.

Propter quod diuinatio ſemper circa futurorum præcognitionem cõſiderari ſolet: quia illa ſunt quæ ex ſe per naturam cognoſci non poſſũt. Si quis autem præſentia aut præterita, quæ per naturam cognoſci non poſſent, enuntiaret, & certò aſſereret, ego illum etiam diuinatorem appellarem. Sicut qui à Roma per centum milliaria diſtans, diceret quid eo temporis articulo Romæ agatur: aut diceret homini, quem nunquam vidit ea, quæ toto viæ ſuæ decurſu egit, is certè (meâ ſententiâ) etiam dicetur diuinator, ac ſi prædixiſſet futura.

Diuinator quis dicatur.

Propheta quis ſit.

Nam ſicut Propheta dicitur etiam propriè ille, qui per reuelationem agnoſcit præterita, aut præſentia, quæ aliàs ſcire non poterat, quamuis frequentiùs dicatur Propheta, qui per reuelationem prænoſcit futura: ita etiam propriè dicitur diuinator ille, qui præterita aut præſentia, quæ naturaliter ſcire non poterat, abſque Dei reuelatione cum certitudine aſſerit. Illa ſiquidem mulier Samaritana, cui Chriſtus dixerat, quinque viros habuiſſe, & quem tunc habebat non eſſe ſuum, ſtatim hoc audito exclamauit dicens: *Domine, vt video, Propheta es tu.* Prophetam ſiquidem cenſebat dicendum eum, quia præterita, aut abſentia, quæ in ſecreto latebant, optimè noſcebat.

Ioan. 4.

Quamuis tamen hæc ita ſe habeant, ſolet frequenter ille ſolus dici diuinator, qui futura cum certitudine, & abſque deceptionis metu aſſerit. Futura autem (vt egregiè B. Thomas *in* 2. 2. *q.* 95. docet) duobus modis cognoſci poſſunt. Aut enim cognoſcuntur per ſuarum cauſarum cognitionem, aut cognoſcuntur per ſeipſa.

Futura duobus modis cognoſcuntur.

Cauſæ autem futurorum tripliciter ſe habent ad effectus ſuos: nam aliquæ ſunt, quæ ex neceſſitate & ſemper ſuos producunt effectus. Huiuſmodi effectus futuri cum certitudine prænoſci & prænuntiari poſſunt, per cognitionem ſuarum cauſarum, quemadmodum aſtrologi præcognoſcere & prædicere ſolent æquinoctia, ſolſtitia, eclypſes Solis & Lunæ. Talis prænuntiatio, non dicitur diuinatio: quia non vſurpatur per eam, quod propriè diuinum eſt.

Aliæ ſunt cauſæ quæ producunt ſuos effectus, non ex neceſſitate & ſemper, ſed tarò contingit eas à ſuorum effectuum productione deficere. Ex harum etiam cauſarum cognitione poſſunt homines futuros effectus præcognoſcere: non quidem cum certitudine, ſed per quamdam conjecturam. Ad hunc modum multa prædicunt Aſtrologi de pluuiis, ſiccitatibus, tertæ motibus, de fertilitate aut ſterilitate terræ: & Medici prænuntiant de morte aut conualeſcentia infirmorum, in quibus rebus aliquando prædicunt vera, aliquando fallũtur. Hæc etiam prænuntiatio non poteſt dici diuinatio: quia limites naturalis cognitionis non excedit.

Non ex neceſſitate.

Aliæ ſunt cauſæ, quæ nullam prorſus neceſſitatem habent, vt ſuos effectus aut ſemper, aut pluries produ-

Nullo modo ex neceſſitate

cant: ſed dubiæ ſemper ex ſe ſunt & anceps, vt modò hos, modò oppoſitos effectus producere valeant. Tales cauſæ vocantur liberæ, vt ſunt homines & Angeli. Effectus qui ab huiuſmodi cauſis producendi ſunt, non poſſunt cum certitudine aliqua, ſiue vt ſemper, ſiue vt in pluribus, per cognitionem cauſarum præcognoſci: quia cauſæ huiuſmodi nullam habent ad ſuos effectus coactionem.

Cauſarũ liberarũ effectus quomodo cognoſcantur.

Quantumlibet quis cognoſcat Petrum, non poteſt ex hac cognitione certò ſcire, an Petrus cras ieiunabit, an non: an loquetur, an tacebit: quia cũ ille liber ſit ad hos effectus, poteſt & vnum, & alterum efficere. Tales ergo effectus, qui ab huiuſmodi cauſis pendent, nullus agnoſcere poteſt, niſi dum ſunt præſentes, vt puta, cùm videt Petrum comedentem, aut ieiunantem, vel tacentem, aut loquentem. Cognoſcere hæc cum certitudine, aut prædicere antequam fiant, ſoli Deo conuenit, qui (vt dicit Paulus) vocat ea, quæ non ſunt tamquam ea, quæ ſunt. De huiuſmodi futuris intelligendum eſt id, quod Salomon ait: ***Multa hominis afflictio, quia ignorat præterita, & futura nullo ſcire poteſt nuntio.***

Rom. 4.
Eccl. 8.

Hieronymus.

Quæ verba in commentariis ſuper Eccleſiaſtem interpretatus Hieronymus ait: *Licèt diuerſa eueniant, & non poſſit iuſtus ſcire quid ei futurum ſit, nec ſingularum rerum cauſas, rationéſque cognoſcere: (nemo enim eſt conſcius futurorum) tamen ſcit à Deo cuncta in vtilitatem hominum fieri, & non abſque eius voluntate diſponi. Eſt enim magna afflictio generi humano: quia* (vt Poëta ait) *neſcia mens hominum fati ſortiſque futuræ; aliud ſperat aliúdque euenit, de altero loco expectat hoſtem, & alterius iaculo vulneratur.* Hæc Hieronymus. Quiſquis ergo talia futura prædicere, aut prænoſcere (niſi Deo reuelante) præſumpſerit, vſurpare conuincitur, quod ſolius Dei eſt, & hic talis dicitur diuinator. Nam (vt dicitur *cap. Igitur 26. quæſt. 4.*) diuini dicti ſunt, quaſi Deo pleni.

Diuini vnde.

Diuinitate enim ſe eſſe plenos ſimulant, & aſtutia quadam fraudulenta hominibus futura conijectant. Si quis verò huiuſmodi futura contingentia, quæ à cauſis liberis dependent, Deo reuelante, præcognouerit, aut prædixerit, non dicetur diuinator: quia non ex ſe, & per ſe talem habet notitiam, ſed à Deo, & ita ipſe nõ vſurpat ſibi diuinum aliquid: ſed Deo tribuit, quod ab illo ſe recepiſſe fatetur. Alioquĩ omnes Dei Prophetæ dicerentur diuinatores, eò quòd tam multa de futuris prædixerint.

Diuinatores à Prophetis differunt.

Nullus tamen ſanctorum illos diuinatores, ſed Prophetas appellauit. Ille enim ſolus diuinator dicitur, qui ſibi in debito modo vſurpat præcognitionem, aut prædictionem futurorum euentuum, quæ à liberis cauſis pendent. Et talis diuinatio ſemper eſt peccatum, & quidem graue: quia contra religionem & cultum Deo debitum: non tamen omnes diuinationes æquali culpæ ſunt obnoxiæ: quia vna peior eſt alia, quò peiora media ad futurorum prænotionem aſſumit. Aliquæ enim ſunt, quæ Dæmonum inuocatione vtuntur, vt futura præſcire poſſint, velut ſunt Necromantici, aut Arioli.

Alij verò ſunt, qui ſine expreſſa Dæmonum inuocatione futura prædicunt, vt ſunt Augures, qui ex garritu auium, aut Auſpices, qui ex auium aſpectu; aut Chiromantici, qui per ſigna manus multa de futuris prædicere ſolent. Et Sortilegi aliqui ſunt, qui ſub nomine Chriſtianæ religionis per ſacrarum ſcripturarum impe-

ctionem

ctionem, aut per quaſdam, quas ſanctorum ſeu Apoſtolorum (vt Iſidorus 8. *lib. Etym.* ait) vocant ſortes, diuinationis ſcientia profitentur. Et hi propriè ſunt ſortilegi, qui in iure canonico reprehenduntur atque damnantur. Sunt enim multi alii ſortilegi minimè à iure reprehenſi, ſed ab illo tolerati, & ſunt illi, qui quamuis faciant aliquid, vt ipſius euentu conſiderato, occultum aliquid, ſiue præſens, ſiue futurum agnoſcant, non tamen illorum cognitionem à Dæmone, ſed à Deo ſpectant, vt contingit in ſorte diuiſoria.

Diuinatio cum Dæmonum inuocatione.

Ea diuinatio, quæ cum Dæmonum inuocatione fit, multò peior eſt illâ, quæ abſque illorum inuocatione exercetur. Eſt adhuc inter ipſas diuinationes aliud non paruum diſcrimen. Sunt enim aliquæ quæ quodammodo hæreſi miſcentur, & ſine alicuius hæreſis adminiculo exerceri non poſſunt. Vt ſi quis mortuum baptizaret, ea forma, & eo ritu, quo baptizatur viuus, vel puerum baptizaret, vt inde ſortium emiſſarum reſponſum haberet, aut Euchariſtiæ Sacramento ad maleficia & incantationes exercendas abuteretur, aut coram idolis execrandas effunderet preces, ad incantationes ſuas peragendas. Talia enim ſortilegia, aut augutia ſine hæreſis admixtione non fiunt.

Hæreſis Marcioniſtarũ.

Nam credere mortuos vtiliter baptizari poſſe, hæreſis fuit Marcioniſtarum, prout nos in eo opere, quod ſuperius omnes hæreſes edidimus, *tit. de baptiſ. hæreſ.* 5. docuimus. Rebaptizare pueros, hæreſis Anabaptiſtarum eſt apertè damnata. Idola orare, eſt idololatria, & ſi quis in illa, deos adoratione dignos eſſe putat, apertiſſima eſt hæreſis. Euchariſtiæ ſacramento ad maleficia peragenda abuti, vehementiſſima eſt hæreſis ſuſpicio. Quoniam hoc faciens, præter magnam irreuerentiam, quam ſanctiſſimo exhibet Sacramento, meritò creditur illum opinari, ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum, aliquid ad maleficia exercenda valere, & vim aliquam, & virtutem ad illorum maleficiorum exercitium habere: quoniam ſi hoc non crederet, non vteretur illo ad talis maleficij perpetrationem.

Euchariſtiæ abuſus ad maleficia.

Hęc autè ſentire, aperta eſt hæreſis & blaſphemia. Si quis autem Dæmones inuocaret, vt ſortibus emiſſis, aut figuris aliquibus factis, de futuris ab eis edoceretur, licèt grauiter peccaret, non adhuc diceretur hæreticus, ſi res, quas à Dæmonibus ſcire procurat, tales ſunt, quæ à dæmonibus bene prænoſci poſſunt. Nam Dæmones, qui rerum naturas, & earum virtutes, & motus (vt habetur *in cap. Scienda. 26. quæſt.* 4. meliùs quàm homines noſcunt, poſſunt ex cogitatione cauſarum prægnoſcere effectus, quos illæ ex neceſſitate ſemper producunt, prout *ſuperiùs* de Aſtrologis diximus, circa prænotionem eclypſium ſolis & lunæ.

Dæmonis inuocatio in ſortibus mittendis.

Si quis huiuſmodi eclypſes, aut fertilitatem terræ, aut ſterilitatem futuram, à Dæmone præſcire tentaret, quamuis grauiſſimè peccaret, non eſſet tamen cenſendus hæreticus.

Si verò ea, per naturam ſcire non poterat, per Dæmonum inuocationē ſcire niteretur, hic meâ ſententiâ eſt præſumendus hæreticus: quoniam Dæmones ad illa prænoſcenda non inuocaret, niſi crederet Dæmones illa præſcire.

Prænotio cum Dæmonis inuocatione eſt hæreſis.

Hoc autem de Dæmonibus ſentire, aperta eſt hæreſis: quoniam qui Dæmones credit poſſe cum certitudine prænoſcere ea futura contingentia, quæ ex hominis arbitrio pendent, credit illos eſſe deos: quoniam hoc ſoli Deo conuenire ſatis conuincitur

citur per id, quod apud Eſaiam Prophetam legitur: *Annunciate quæ ventura ſunt in futurum, & ſciemus quia dii eſtis vos.* De talibus ſolùm, qui Dæmones inuocant, vt ea ab illis ſciant, quæ nonniſi à Deo ſciri poſſunt, ego cenſeo debere intelligi capitulum *Epiſcopi*, quod habetur *vigeſima ſexta quæſt. 5. in quo capit.* Sortilegi & Magici vocantur hærerici.

Hoc ideò ibi dictum eſt, non quòd ſemper oporteat Sortilegos & Magicos viros eſſe hæreticos: ſed quia aliquando tales diuinationes ſine alicuius hæreſis admixtione exerceri non poſſunt. Ad eumdem modum etiam intelligendum eſt capitulum, *Non obſeruatis, vigeſima ſexta quæſt. 7.*

Diuinationes hæreſim non inferentes.

Aliæ ſunt diuinationes, quæ licèt ſine peccato graui fieri nequeant, ſine tamen alicuius hæreſis admixtione exercentur. Veluti ſi quis per Sortilegia aut auguria à Dæmone inquirat de futuris ea, quæ ille per ſuam naturàm præſcire poteſt, aut ab illo petat, vt faciat, quæ certum eſt Dæmonem Deo permittente facere poſſe; & nõ credit Dæmonẽ plura ſcire, quàm ſcit: aut plura poſſe quàm poteſt, nec aliquid aliud ſuis ſortilegiis aut maleficiis admiſcet, quòd ex aperto fidei errore procedere conſtet. Si quis Dæmonis adiutorio velit, & inſtantiſſimè procuret ſcire quid Romæ aut in exercitu Imperatoris agatur, aut quis alicuius maleficii in ſecreto ſine teſtibus commiſſi ſit author, aut quo loco malefactor lateat, non propter hæc eſt cenſendus hærericus: quia tales diuinationes, aut talia ſortilegia, ſiue maleficia, quamuis grauiſſima ſint peccata, non tamen habent vllam hæreſis commixtionem.

Nam ſicut alia peccata per malitiã purã & ſine vllo errore, & ignorantia, ſed ex induſtria committi poſſunt; ita etiam ſortilegia, & auguria & aliæ diuinationes poſſunt ex pura malitia, & ex induſtria, ſine vllo errore intellectus, & per conſequens ſine vlla hæreſi exerceri. His igitur præmiſſis, tale pono documentum, ex quo totius huius rei ſumma pendet. Sortilegia, & auguria, & reliquæ diuinationes, quæ ſine alicuius hæreſis adminiculo exerceri non poſſunt, ſubduntur examini & cenſuræ Inquiſitorum hæreticæ prauitatis, & ab illis puniri debent. Talia ſunt opera Necromanticorum: quoniam illi (vt poſteà dicemus) ſemper malè de fide ſentiunt, credentes de Dæmonibus, quòd multa poſſint, quæ re vera non poſſunt. Sortilegia verò & auguria, & alię diuinationes, quæ ex ſola malitia voluntatis, abſque vllo errore intellectus exercentur, non ſubſunt ex iure ordinario cenſuræ Inquiſitorum hæreticæ prauitatis: niſi aliunde ad hanc cauſam illis fuerit delegatum.

Sortilegia quæ non ſubſunt Inquiſitioni.

Hoc expreſſe definitum eſt ab Alexandro IV. *in cap. Accuſatus*, §. *Sanè, de hæreticis, libro ſexto.* Epiſcopi verò de huiuſmodi Sortilegiis, quę hæreſim non ſapiunt, inquirere & iudicare poſſunt: quia illorum poteſtas latior eſt quàm poteſtas Inquiſitorum. Vt autem Inquiſitor hæreticorum ſciat, an Sortilegus & augur aut alius quiuis diuinator, ſuæ ſubſit iuriſdictioni, an non? hoc meâ ſententiâ illum facere oportet. Interrogabit de Dæmonum poteſtate, de illorum ſcientia, vt purà, quid credit illos ſcire de futuris, quid illos poſſe agere circa hæc inferiora? Interrogabit etiam, an Dæmon poſſit hominis ſecreta, quæ in ſolo illius verſantur corde, rimari & perfectè cognoſcere.

Epiſcopi de Sortilegiis cognoſcunt.

Nam quòd hæc ſolius Dei cognitioni ſubdantur: Scriptura ſacra teſtatur,

Pſal. 7. ſtatur, dicens: *Scrutans corda & renes Deus.* Et Apoſtoli orantes Deum, Actor. 1. dixerunt: *Tu Domine, qui corda noſti omnium, &c.* Ex quibus conſtat hæreſim eſſe dicere quòd Dæmon ſecreta hominum noſcat. Huiuſmodi autem erroribus ſolent ſæpè Sortilegia miſceri. Et ſi ille de omnibus his iuxta regulas fidei reſponderit, credendum eſt illum ex puta malitia, & non ex errore intellectus tale peccatum commiſiſſe, niſi opus ipſum tale ſit, quòd vehementem præbeat de hæreſi ſuſpicionem.

Qualia ſunt ea, quæ *ſuprà* enarrauimus, videlicet baptiſmus mortui, rebaptizatio puerorum, abuſus ſacramenti ad maleficia exercenda. Hæc enim, & his ſimilia, licèt hæreſes non ſint, cùm hæreſis non ſit in opere, ſed in intellectu: vt *lib. 1. de iuſta hæreticorum punitione, tom. 2. cap. primo* docuimus, vehementiſſimam tamen præbent hæreſis ſuſpicionem.

CAP. II.

De Magis, an ſint hæretici cenſendi, & velut tales puniendi.

MVlti ſunt, proh dolor! homines, qui vero Deo illorum, & aliorum omnium creatore relicto, ad Dæmonem omnium hominum capitalem hoſtem confugere non verentur: & cùm à Deo, illi ſeruientes, omnia verè bona certò ſperare poſſent, Dæmoni ſeruire, & illi per omnia obedire malunt, à quo nil niſi malum recipere valent. Nam Dæmon ipſe quamuis è ſublimi illo ſtatu, in quo à Deo conditus erat, propter inſanam illam, prodigioſámque ſuperbiam, qua Deo ſe æquare tentauit, ad inferos vſque deiectus eſt; in ea tamen cæca ambitione obſtinatus hucuſque perſiſtit, vt Deo ſe æquare contendat, & diuinos appetere honores non vereatur.

Quos cùm in cœlis, ex quibus ſe deiectum conſpicit, ſe iam aſſequi poſſe non ſperet, illos ab hominibus, quos certiſſimè ſcit faciliùs decipi poſſe, accipere quotidie procurat. Vt autem hos, quos tam anxie concupiſcit, diuinos aſſequatur honores, nihil intentatum relinquit.

Dæmonis fraudes in decipiendis hominibus

Nam quoſdam fraudibus decipit, transfigurans ſe (vt de illo refert Paulus Apoſtolus) in angelum lucis: alios variis, prout quemque concupiſcere noſcit, propoſitis donis & præmiis allicit.

Quibus fraudibus & technis multos hactenus vtriuſque ſexus homines ſeduxit: qui illum ſummè venerantur, & tamquam Deum adorant. Non tamen omnes, qui illi obediunt, eodem ritu & ordine illum venerantur, nec omnes eodem cenſentur nomine.

Nam quemadmodum Chriſtiana religio varios continet intra ſe ritus, quibus verus colitur Deus: varias etiam hominum congregationes, qui licèt habitu & nomine, ceremoniiſq; inter ſe diuerſi ſint, omnes tamen ad hunc tendunt ſcopum, vt Deum colant, & illi obediant: ita ille ſuperbiæ parens Satanas, Deum in hoc imitari volens, plures ſui diabolici cultus habet profeſſores, qui licèt diuerſo cenſeantur nomine, diuerſóſque habeant in Dæmonis cultura, ritus & mores, hoc tamen inter illos conuenit, quòd omnes laudant Dæmonem, & illum venerantur, illíque per omnia obedire procurant.

Diuerſitas autem iſtorum variis modis conſiderari poteſt. Primò quidem conſiderari poteſt, ex diuerſitate mediorum, quibus ad conſequendum

quendum id, quod optant, vtuntur. Sunt enim, qui incantationibus mortuos ſuſcitare ſe dicunt, vt ab illis edocti, de futuris aliquid prædicere, aut diuinare poſſint. Et hi (vt docet Auguſtinus *libro* 10. *de Ciuitate Dei*) dicuntur Necromantici, quia νεκρὸς Græcè, Latinè dicitur mortuus; μαντία verò dicitur diuinatio. Necromantia igitur dicitur diuinatio ex mortuis habita vel recepta.

Hydromantici qui & vnde.

Alij dicuntur Hydromantici ab aqua, quæ Græcè dicitur ὕδωρ, ex cuius inſpectione vmbras Dæmonum euocare ſe putant, & imagines eorum videre, à quibus quod putant (vt ipſi aiunt) edocentur. Sunt alij ſimiles diuerſis nominibus appellati Diuinatores, quorum nomina recenſentur in cap. *Epiſcopi* 26. *quæſt.* 5. de quorum diuinatione, quoniam *in proximè præcedenti capite* diſſerimus; ideò de illis nihil aliud dicere ſtatui. Poteſt etiam inter eos, qui Dæmonem venerantur, altera conſiderari diuerſitas, quæ ſumenda eſt ex diuerſitate earum rerum, quas Dæmonis adiutorio exercent, & quas à Dæmone impetrare cupiunt.

De his omnibus ſigillatim hoc ordine diſſerere ſtatui, vt primò oſtendam, qui & quales illi ſint: deinde inueſtigem, an ſint inter hæreticos cenſendi, & velut tales puniendi. Sunt igitur aliqui, qui magna aliqua mirabilia ſe facere poſſe vehementiſſimè cupiunt, vt per horum mirabilium operationem, ab aliis ſuſpiciantur, & ſint illis in miraculum & ſtuporem, & ob hanc cauſam Dæmoni ſe ſubdunt, vt illius auxilio & potentia mirabilia multa facere poſſint.

Magi qui Exod. 7.

Hi (vt Auguſtinus docet) vocantur Magi, quales fuerunt illi, qui coram Pharaone (vt Exodi hiſtoria narrat) Moyſi reſtiterunt, omnia illa mirabilia Dæmonũ auxilio facere conantes, quæ Moyſes Dei virtute faciebat. Talis etiam fuit Simon ille, qui (vt Lucas *in Actibus Apoſtolicis* refert) exiſtimauit Dei donum pecunia poſſe poſſideri. Act. 8. Simon Magus.

Hic enim tot tantáque mirabilia Dæmonis auxilio operatus eſt, vt à Samaritanis, vnde originem traxerat, pro Deo habitus ſit, & Romani (vt Iuſtinus martyr *in ſuo apologetico* refert) publicam illi tamquam Deo ſtatuam erexerint. Vt autem de iſtis certiùs & apertiùs definire valeamus, an hæretici ſint dicendi, an non? hoc in primis animaduertere oportet, quòd nullus Magus aliquid horum mirabilium operatur, ſine aliquo pacto inter illum & Dæmonem facto. Magi mirabilia operantur ex pacto cũ Dæmonibus.

Non enim gratis hæc omnia Satanas docet, nec gratis ſuam Magis impertitur eam, quam habet potentiam, ſed aliquid ab ipſo Mago recipit, vt illum ad illa mirabilia perpetranda iuuare velit.

Conſideranda igitur eſt ante omnia ipſius pacti qualitas & conditio: quoniam inde magna huius rei notitia pendet.

Pacta autem iſta dupliciter fieri contingit, quoniam quædam apertè & expreſſè fiunt, alia verò nonniſi tacitè & latenter. Pactum apertum & expreſſum eſt, quod cum ipſomet Dæmone emittitur, & illi in propria perſona datur.

Et hoc iterum duplex. Eſt enim aliquod publicè & ſolemniter factum, eſt etiam aliud priuatim, & ſine vlla prorſus ſolemnitate factum.

Pactum publicum & ſolemne eſt quod fit cum Dæmone ſedente in ſolio regali, & multitudine ſuorum ſtipato, in generali quadam congregatione Pactum publicũ & ſolẽne cum Dæmone.

gatione veluti in quibuſdam comitiis generalibus, quò omnes, qui ſub Dæmone militãt, & illi nomina dederũt, cõueniunt. Ibi enim corã omnibus illis promittunt aliqui (vt lõgiùs *infrà* dicemus) Dæmoni obedientiã & illius mandata ſe per omnia ſeruaturos vouent, Deo & omnibus operibus eius renuntiant, aliáque innumera ſcelera ſe patraturos iurant.

Promiſſio Dæmonis ex pacto

Qua per illos emiſſa promiſſione, Dæmon illis ſtatim promittit ſe illis daturum ea, quæ ſcit illos concupiſcere. Non enim omnibus omnia promittit, ſed quò quiſque plus ſe Dæmoni tradit, & plura in illius honorem ſe facturum ſpondet, eò plura etiam Dæmon illi promittit, & plura condonat. Pactum priuatum & expreſſum eſt, quod cum ipſo fit Dæmone promiſſionibus vltrò citróque datis, nulla tamen habita ſolemnitate, nulliſque etiam adhibitis teſtibus.

Quæ autem Dæmon promittit ſe illis daturum, pro viribus præſtare laborat, ne ſi mendax in promiſſis inueniatur, hi qui illi ſe dederant, ab eo iterum recedant, & ſic amittat, quos iam velut ſeruos habebat.

Sunt tamen aliqua non pauca, quæ Dæmon minimè efficere valet: quia aut ſuas naturales vires excedunt, aut licèt eas non excedunt, Deus tamen, ſine cuius nutu nihil agere poteſt Dæmon, illa agere non permittit.

Promiſſa quæ non poſſit Dæmõ præſtare.

Si quis igitur horum Dæmon illis promiſit, illuſionibus quibuſdam & præſtigiis ſic illos ſæpe fallit, vt illi putent id quod à Dæmone ſperabant ſe aſſequutos fuiſſe. Pactum tacitum cum Dæmone eſt, quod quis facit nõ cum Dæmone, ſed cum eo, qui eſt Dæmonis diſcipulus & ſeruus, promittens illi obedientiam integram & abſolutam, & renuntiat Deo, & fidei Catholicæ, & reliqua omnia ſpondet, quæ ipſi Dæmoni alij promittunt. Is autem, cui hæc promittuntur, vice verſa, promittit illis, quòd propter hæc multa magna, & mirabilia aſſequentur.

Pacti taciti ratihabitio facta a Dæmone.

Hoc autem pactum, quamuis non cum ipſo Dæmone factum, Dæmon ipſe ratum habet, & omnia in illo contenta, perinde adimplere nititur, ac ſi fuiſſent ab eo promiſſa. Quo fit, vt non ſolùm illi, qui expreſſum, ſed etiam qui tacitum cum Dæmone pactum fecerunt, multa inſolita & ſtupenda, Dæmone illos adiuuante faciant, aut facere videantur. De his omnibus non incõgruè dici poteſt id, quod de aliis peccatoribus Domin s per Eſaiam prophetam dixit: *Percuſſimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum.* His igitur annotatis, vt ſciamus de Mago aliquo, an hæreticus ille ſit, an non; duo ſunt conſideranda. Primum eſt, ipſius pacti, quod cum Dæmone fecit, qualitas & conditio, ſiue tacitum illud ſit, ſiue expreſſum nihil refert. Si per pactum illud promiſit ſe adoraturum Dæmonem, & alios diuinos honores illi daturum, & hoc vel aliquod aliud ſimile promiſit: quia ita eſſe faciendum credidit, meritò procul dubio ille cenſendus erit hæreticus: quia Dæmonem Deum eſſe credit, cùm illum tamquam Deum adorat, aut adorare promiſit, & venerari. Nam verus Deus creator omnium, qui loquutus eſt per os Sanctorum, qui à ſeculo ſunt Prophetarum eius, per Eſaiam prophetam loquens, ait: *Ego Dominus, & alius extra me non eſt Deus.* Et in eodem loco iterum: *Ego Dominus & non eſt alter.* Et ruſum: *Numquid non ego Dominus, & non eſt vltrà Deus abſque me?* Si nullum fecit pactum

Pacti qualitas & cõditio.

de re, fidei Catholicæ repugnante, quod rariſſimè contingere poteſt, quoniam (vt diximus) nunquam ſolet Dæmon gratis, & ſine aliqua certa lucri ſpe eam, quam habet potentiam, hominibus impertiri, & per illam hominibus ad eorũ nutum inſeruire, tunc Magus ille erit examinandus, quid de Dæmonis poteſtate credat. Si certò cognoſci poteſt illum credere de Dæmone, quòd poſſit aliquid, quod Deo ſoli conuenire fides Catholica docet, erit ſine vlla dubitatione hæreticus cenſendus. Vt exẽpli gratiâ, ſi credit Dæmonem poſſe aliquid creare, prout Manichæi & Priſcillianiſtæ dixerunt, aut credit Dæmonem poſſe mortuos ſuſcitare: quod re vera ſolius diuinæ potentiæ eſt proprium. Nam ſicut fide credimus animam humanam à ſolo Deo creari poſſe, ita etiam fide tenendum eſt ſolum Deum poſſe eamdem hominis animam corpori humano vnire. Hoc enim ratione naturali certò & euidenter ſcimus, quòd nulla forma ſubſtantialis poteſt alicui materiæ velut illius forma vniri, niſi à ſolo illo agente, quod poteſt illam producere. Agens quod non poteſt formam ſubſtantialem producere, nec poteſt etiam illam materiæ vnire. Quoniam ſic vniendo videretur ipſum compoſitum ex materia & forma producere. At ineptia eſt maxima dicere, quòd aliquod agens producat aliquod compoſitum, cuius nec materiam, nec formam producere poteſt. Deus igitur, qui ſolus animam hominis producere & creare poteſt, etiam ſolus poteſt illam, poſtquam à corpore ſuo ſeparata fuerit, iterum eidem corpori vnire. Nam aliàs ille, qui animam corpori vniret, hominem illum feciſſe diceretur, quod nefas eſt dicere Dæmonem hoc facere poſſe: quia dicente Deo, *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram*, apertè nos docuit, ipſius hominis productionem tantam eſſe, vt propagatione excluſa, ſoli Deo conuenire poſſit.

Nihil gratis impertit Dæmon.

Forma ſubſtantialis ab agente quomodo materiæ vniatur.

Fortè quis hìc mihi obiiciet Samuëlem, qui (vt Regum narrat hiſtoria) per Pythoniſſam ſuſcitatus eſt, & interrogatus reſponſa dedit Regi Sauli. Huic obiectioni dupliciter reſpondere poſſumus, prout Auguſt. *in epiſt. ad Simplicianum* docet. Primò quidem dici poteſt iuxta illum, non fuiſſe Samuelis animam, quæ apparuit, & cum Saule loquebatur: ſed quoddam phantaſma, & illuſio imaginaria diaboli machinationibus facta, quam Scriptura ſacra *in lib. 1. Reg.* & *in Eccleſiaſt.* Samuëlem vocat, eo loquutionis tropo, quo imagines ſuarũ rerum nominibus ſolent appellari. Nã imagines illæ Cherubin, ſuper arcam teſtamenti exiſtentes, Cherubin appellantur in ſacra Scriptura, cùm tamen re vera non eſſent Cherubin, ſed illorum imagines. Et pincerna ille Pharaonis in carcere cum Ioſeph exiſtens vitem ſe in ſomnis vidiſſe dixit, in qua erant tres propagines, cùm tamen nec vitẽ, nec propagines vidit, ſed ſolas illarũ rerũ imagines. Iuxta hũc modum etiam angeli, qui olim à Deo ad homines mittebantur, dicebantur in veteri Teſtamento dii, ob hoc ſolùm, quia Deũ, à quo mittebantur, repræſentabant. Nam de Angelo illo, cum quo luctatus fuerat Iacob loquens dixit: *Vidi Dominum facie ad faciem; & ſalua facta eſt anima mea.* Non enim Deum videbat Iacob (vt omnes ſacri Doctores concorditer docent) ſed Angelũ à Deo miſſũ, qui propterea quòd ſpeciali quodã modo Deũ, à quo miſſus erat, repræſentabat, Deus, aut Dominus à Iacob dictus eſt. Sic etiã potuit illa Samuelis imago, quã dæmon ob oculos Saulis poſuit, dici Samuel. Si verò ſcrupulus aliquem vrget, vt non imagi

Samuëlis ſuſcitatio an ſit vera.

Reg. m 3. Eccleſ. 46.

Gen. 40.

Gen. 32.

imaginem Samuëlis, ſed ipſum Samuelem ſuſcitatũ eſſe eredat, propterea quòd is, qui apparuit, vera Sauli prædixit, quæ à maligno ſpiritu dici non poterant, propterea quòd nihil de futuris certum ille præcognoſcere poteſt: præſertim de illis, quæ non à ſolis neceſſariis cauſis eueniunt. Hunc ſcrupulum tollit Auguſt. *in illa præfata epiſtola*, ſic inquiens: *Poteſt & illud videri mirum, quòd Dæmones agnouerunt Chriſtum, quem Iudæi non agnoſcebant. Cùm enim vult Deus etiã infirmos & infernos ſpiritus aliqua vera cognoſcere, temporalia dumtaxat atque ad iſtam mortalitatem pertinentia, facile eſt nec incongruum, vt omnipotẽs & iuſtus (ad eorum pœnam quibus iſta prædicuntur, vt malum quod eis imminet, antequam veniat prænoſcendo patiantur) occulto apparatu, videlicet myſteriorum ſuorum talibus ſpiritibus aliquid diuinationis impertiat, vt quod audiunt ab angelis, præuntiẽt hominibus. Tantum autẽ audiuit, quãtum omnium moderator Dominus vel iubet, vel ſinit.* Hæc Auguſt. Aug. ad Simplic.

Secundò dici poteſt, iuxta Aug. ſententiam, quòd is, qui Sauli apparuit, fuit verus Samuelis ſpiritus a dæmone ductus, Deo id permittente propter aliquã rationẽ nobis occultam. Nam eùm Chriſtus permiſerit ſe à diabolo aſſumi, & ſuper pinnaculum templi portari, & ſuper montem exeelſum collocari, non eſt mirum, quòd animam Samuelis ab inferis portare fuerit permiſſus: præſertim cùm ipſa Samuelis anima prope infinitum minoris ſit excellentiæ, quàm ipſe Chriſtus. Aut certè dato quòd fuerit verus Samuëlis ſpiritus is qui Sauli apparuit, dici meliùs poterit, illum non aliqua arte Magica, aut dæmonis poteſtate ad hoc permiſſa: ſed diuina potentia & diſpoſitione, quæ Pythoniſſam & Dæmonẽ latebat, fuiſſe illuc adductum, vt Sauli ſententiã diuinã, propter ſua demerita ſuper eum proximè venturã, prænuntiaret, quemadmodum ipſemet dũ viueret eidẽ Sauli nuntiauit illum eſſe ex Dei decreto à regno deiectũ. Si autẽ aliquis eã ſententiã magis próbare voluerit, quæ ait animã Samuelis fuiſſe à Dæmone ex Dei permiſſione ab inferis ſuſcitatã, hoc ſummè eauere debet, ne credat, aut ſuſpicetur animã illã fuiſſe ſuo proprio corpori reſtitutã, aut alicui alteri corpori ſic infuſã, vt ex illa coniunctione corporis eũ illa anima, verus & integer fuerit homo conflatus, qualis ante mortẽ ſuã fuerat. Talẽ enim coniunctionẽ corporis cum anima, neque etiã Deo permittente Dæmon ex ſuis viribus facere poteſt. Et certè Auguſtinus, qui admittit animã hominis potuiſſe à Dæmone ex Dei permiſſione ab inferis ad ſuperos adduci, non admittit dæmonẽ potuiſſe illã corpori infundere. Ad ſolũ enim motũ localẽ dicit, animã Samuëlis potuiſſe Dæmonis poteſtati ſubeſſe, vt poſſet illã de loco ad locum illa inuita mutare. Nam ad hoc ſolùm valet exemplũ, quod attuli de Chriſto, quẽ diabolus de deſerto ad ciuitatẽ Hieruſalẽ tranſtulit, & poſuit ſupra pinnaculũ tẽpli. Hoc tamen inter illa duo intereſt, quòd Chriſtus nõ inuitus, ſed ſe permittente, ductus eſt à Dæmone. Anima verò etiã inuita poteſt à Dæmone, quò illi placuerit, duci, niſi Dæmon ſit à Deo ad hoc faciendum impeditus. Quiſquis igitur hanc probare voluerit ſententiam, vt dicat veram animam Samuëlis à Dæmone ex Dei permiſſione fuiſſe eorã Saule adductam, horũ alterum illũ dicere oportebit, aut animam illam non fuiſſe vero corpori, ſed phantaſtico & apparẽti tunc eõiunctã, cui, nõ vt vera illius forma vniebatur, ſed ſolùm illi aſſiſtebat vt motrix illius: aut ſi in vero corpore, eui verè, vt forma illius

Samuëlis anima ab inferis ſuſcitata

Deportatio Chriſti & Samuëlis an fuerit ſimilis.

vniebatur illam apparuiſſe dicat, talem animæ cum corpore vnionem à ſolo Deo factam eſſe ille dicere cogetur, ne hominem (quod impium eſt) à Dæmone fieri poſſe dicat. Si quis verò contendit Dæmonem poſſe animam hominis corpori vnire, is certè teſtimonio beati Leonis huius nominis primi, damnatur, qui *in epiſtola ad Toribium Aſtorigenſem Epiſcopum*, diſſerens de errore Priſcilliani dicentis animas, quæ humanis corporibus inſeruntur, fuiſſe in corpore & in cœleſti habitatione peccaſſe, atque ob hoc à ſublimibus ad inferiora dilapſas in diuerſæ qualitatis principes incidiſſe, & per aëreas ac ſydereas poteſtates alias duriores, alias mitiores, corporibus eſſe incluſas, ſic ait: *Quam impietatis fabulam ex multorum ſibi erroribus texuerunt: ſed omnes eos Catholica fides à corpore ſuæ vnitatis abſcidit, conſtanter prædicans atque veraciter, quòd animæ hominum priuſquam ſuis inſpirentur corporibus, non fuere, nec ab vllo incorporentur niſi ab opifice Deo, qui & ipſorum eſt creator, & corporum.* Hæc Leo Papa qui fide Catholica tenendum eſſe docet, animas à ſolo Deo corporibus humanis infundi.

Priſcilliani error de animarũ inſpiratione.

Magi illuſionibus decepti à Dæmone.

Cùm igitur Magus aliquis mortuum aliquem ſuſcitare ſe dixerit, nequaquam eſt illi credendum: quia nec Dæmon ipſe à quo iuuatur, hoc facere poteſt. Poterit quidem (Deo permittente, & Dæmone fauente) animam ſolam alicuius defuncti ab inferis ad ſuperos adducere, & corpori alicui phantaſtico, ad imaginem & ſimilitudinem corporis defuncti conflato illam infundere, non quidem vt formam illi coniunctam, ſed tamquam illius motricem. Et quia hoc Dæmon facere poteſt, hinc eſt, quòd ipſe Dæmon huiuſmodi illuſionibus & præſtigiis Magos ipſos, & alios inſipientes decipit, vt putent illum poſſe mortuos ſuſcitare.

Diuinitas Chriſti mortuorum ſuſcitatione probatur.

Quiſquis tamen hoc putat impius eſt & hæreticus: quia creaturæ, hoc eſt, Dæmoni tribuit id, quod ſoli Deo conuenit. Nam vnum ex præcipuis teſtimoniis, quo (vt conor omnium ſacrorum doctorum ſententia tenet) Chriſtus ſuam nobis manifeſtè declarauit diuinitatem, fuit mortuorum ſuſcitatio. At ſi hæc mortuorum ſuſcitatio Dæmonum poteſtate fieri poſſet, non ſatis bene ſuam diuinitatem illo argumento nobis probaſſet Chriſtus.

Magi an poſſint trãſmutare in bruta.

Eſt adhuc aliud conſiderandum circa Dæmonis poteſtatem, mutare videlicet homines in pecora, aut volucres, aut quæcumque alia bruta animalia, de quo Magum examinandum eſſe cenſeo, & diligentiſſimè interrogandum, an credat illud dæmonem facere poſſe. Nam & Magi ſæpiſſimè hoc ſe facere dicunt, & de his multa olim facta eſſe fabuloſa narrauit gentilitas. Quæ omnia apud multos fidem obtinuerunt propter vanam & leuem Græcorum credulitatem, quæ eouſque proceſſit, vt nullum fuerit tam impudens mendaciũ, quod teſte, ac proinde fide apud illos caruerit. Lucianus ſcribit ſe, cùm in Theſſalia noſcendæ Magiæ cauſa verſaretur, mutatum in aſinum, dum auem fieri optaret. Non quidem quòd hoc illi contigiſſet, ſed (vt opinor) ad artis Magicæ irriſionem & ſubſannationem, hoc confixit argumentum homo, qui neminem, nec deos ipſos non ſubſannauit. Idem argumentum poſteà Apuleius ſuſcipiens ſcripſit librum de aſino aureo, vt ſuam oſtenderet eloquentiam, quamquam multorum opinione id quod optauit, non eſt aſſequutus. Circem famoſiſſimam magam ſocios Vlyſſis mutaſſe in beſtias finxit potiùs, quàm

narrauit

narrauit Homerus, Diomedis ſocios poſt Troianum excidium in volucres fuiſſe conuerſos refert Ouid. *lib.* 4. *Metamorphoſ.* Et B. Auguſt. *lib.* 18. *de Ciuitate Dei cap.* 18. refert ſe, cùm in Italia eſſet, ſimilia quædam audiuiſſe de quadam regione illarum partium, vbi ſtabularias mulieres imbutas his malis artibus, in caſeo dare ſolere dicebant quibus vellent, ſeu poſſent viatoribus, vnde in iumenta illicò verterentur, & neceſſaria quæque portarent, póſtque perfuncta opera iterùm ad ſe redirent: nec tamen in eis mentem fieri beſtialem: ſed rationalem humanámque ſeruari.

Caſus præſtigiatarū mulierū.

Quæ vana & leuis credulitas à Gentilitate, præſertim ab antiqua illa Græcia ortum habens, ad noſtra vſque tempora proceſſit, in quibus non deſunt homines, qui credant homines in lupos, aut canes, aut catos Magorum incantationibus, & Dæmonum potentia conuerti poſſe. Si Magus hæc aut his ſimilia à Dæmone fieri poſſe credat, erit procul dubio hæreticus cenſendus, quia ea Dæmoni tribuit, quæ omnem ſuperant naturalem creaturæ potentiam, & quæ ſoli Deo conuenire poſſunt. Nam (vt ex *proximè præcedentibus* conſtat) ſicut ſolus Deus poteſt animam humanam producere, ita etiam ille ſolus poteſt illam corpori vnire: & inde ſequitur, vt etiam ille ſolus poſſit illam de corpore in corpus transferre. Præterea anima humana talis eſt, & tantæ nobilitatis, vt nonniſi corpus humanum & organicum informare & animare poſſint. Nam ſicut quælibet forma ſubſtantialis exigit certas aliquas diſpoſitiones in materia, vt illam fouere & informare poſſit, veluti forma ignis requirit calorem in materia, forma arboris, aut herbæ requirit humiditatem, aut viriditatem: ita anima humana requirit in corpore figuram humanam, vt corpus illud animare & vegetare poſſit. Non tamen puto ſic talem corporis figuram requiri, vt Deus non poſſit animam hominis, ſi vellet, corpori bruto vnire.

Forma ſubſtantialis quas requirit diſpoſitiones vt informetur.

Deus tamen hoc numquam facere decreuit, qui ab initio hominem creans, animam illius nonniſi corpori organico infudit, talémque illum in corporis figuras tunc fecit, qualis perpetuò poſteà faciendus erat. Et ob hanc cauſam dicimus animam hominis, ſi ad ordinem & potentiam naturæ referatur, non poſſe, niſi corpus humanum vegetare. Non eſt igitur credendum vlla Dæmonum potentia poſſe homines in iumenta, aut aues, aut alia bruta animalia mutari. Si quis verò obiiciat ea, quæ Circem illam Magam olim feciſſe Poëtæ referunt, & quæ hodie à multis Magis fieri dicuntur, his omnibus eleganter & ingeniosè reſpondet Auguſt. *lib.* 18. *de Ciuitate Dei, cap.* 18. ſic inquiens: *Nec ſanè Dæmones naturas creare, ſi aliquid tale faciunt de qualibus factis iſta vertitur quæſtio: ſed ſpecie tenus quæ à vero Deo ſunt creata commutant, vt videantur eſſe quod non ſunt. Nõ itaque ſolùm animum, ſed nec corpus quidem vlla ratione crediderim Dæmonum arte vel poteſtate in membra vel lineamenta beſtialia, veraciter poſſe conuerti, ſed phantaſticum hominis, quod etiam cogitando, ſiue ſomniando per rerum innumerabilia genera variatur; & cùm corpus non ſit, corporum tamen ſimiles mira celeritate formas capit, ſopitis aut oppreſſis corporeis hominis ſenſibus ad aliorum ſenſum neſcio quo ineffabili modo figura corporea poſſe perduci: ita vt corpora ipſa hominum alicubi iaceant viuentia quidem, ſed multò grauiùs atque vehementiùs, quàm ſomno ſuis ſenſibus obſeratis. Phantaſticum autem illud, veluti*

Circes Magæ trãsformatio.

Tranſmuratio in bruta à Dæmonibus facta eſt phantaſtica & illuſoria

Digitized by Google

luti corpora tunc in alicuius animalis effigie appareat ſenſibus alienis, taliſque etiam ſibi homo eſſe videatur, ſicut talis ſibi videri poſſit in ſomniis, & portare onera: qua onera ſi vera ſunt, corpora portantur à Dæmonibus, vt illudatur hominibus: partim vera onerum corpora, partim iumentorum falſa cernentibus. Hactenus Auguſtinus. Et ad probationem huius ſuæ ſententiæ qua dicit illa non vera eſſe, ſed Dæmonum illuſiones, adducit experientiam ipſam, quæ multa vera docere ſolet. Ad ipſam autem experientiam comprobandam, duo narrat facta, in quibus id, quod dixit verum eſſe, certiſſimè cognitum eſt.

Idem Auguſt. de Ciuit. Dei 18.

Quibus narratis poſteà iterum ſententiam ſuam explicat, ſic inquiens: *Proinde quòd homines dicuntur, mandatúmque eſt literis à diis, vel potiùs dæmonibus Arcades in lupos ſolere cõuerti, & quòd carminibus Circe ſocios mutauit Vlyſſis, ſecundùm iſtum modum mihi videtur fieri potuiſſe, quem dixi: ſi tamen factum eſt. Diomedeas autem voluures, quandoquidem genus earum per ſucceſſionem propaginis durare perhibetur, non mutatis hominibus factas, ſed ſubtractis credo fuiſſe ſuppoſitas: ſicut cerua pro Iphigenia Regis Agamemnonis filia. Neque enim Dæmonibus iudicio Dei permiſis huiuſmodi præſtigia difficiles eſſe potuerunt. Sed quia illa virgo poſteà viua reperta eſt, ſuppoſitam pro illa ceruam eſſe facilè cognitum eſt. Socii verò Diomedis, quia nuſquam ſubitò comparuerunt, & poſteà nullo loco apparuerunt, perdentibus eos vltoribus angelis malis, & pro eis aues occultè ex aliis locis, vbi eſt hoc genus auium, ad ea loca perducta ſunt, ac repentè ſuppoſita, ideò creduntur eſſe conuerſi.* Hucuſque Auguſtinus, qui rem totam luculenter & ingeniosè (vt ſolet) explicuit.

Iuxta hunc modum, quem Auguſtinus docet ſunt intelligenda multa alia, quæ Magos facere poſſe vana & leuis Gentilitas credidit. Nam (vt cætera ridicula pertranſeam) fuit Gentilitati perſuaſum, Magicis incantamentis detrahi cœlo lunam, aut ſolem obſcurari. Idcò Ouidius de Medea loquens, dixit:

Lunam carminibus cœlo detrahebatur.

Illa reluctantem curſu deducere lunam
Nititur, & tenebras addere ſolis equis.

—— Et Virgilius *in Pharmaceutria*:

Carmina vel cœlo poſſunt deducere lunam.

Adiuuari putabant lunam ſic laborantem ſonitibus permagnis, ne voces incantantium eò poſſent peruenire, vt ab ea exaudirentur: idcircò tympana & cymbala pulſabantur. Nam hæc omnia plurimùm prodeſſe putabant: vnde Propertius ait:

Ordo rerum à Dæmonibus immutari non poteſt.

Cantus & è curru lunam deducere tentant:
Et facerent, ſi non ærea repulſa ſonent.

Et Iuuenalis de fœmina loquaciſſima loquens, *Satyra ſexta* dixit:

Vna laboranti poterit ſuccurrere Lunæ.

Hæc omnia virtute Dæmonum fieri nequeunt, qui naturæ ordinem à Deo inſtitutum permutare non poſſunt. Sed (vt Auguſtinus de aliis rebus dixit) diabolica illuſione ſimilitudines & phantaſmata illarum rerum Dæmon ob oculos hominum ſic ſubtiliter & artificiosè ponebat, vt homines crederent ſe non ſimilitudines & phantaſmata, ſed veras res vidiſſe.

Ad cuius ſententiæ confirmationem præter exempla, quæ ille adduxit, alia multa poſſunt afferri, è quibus vnum ſolum referam, quod narratur in vitis Patrum.

Iuuenis

Iuuenis quidam iuueuculam ardẽter amabat, eámque ad actus venereos, vt ſibi conſentiret, quotidie ſolicitabat. Quam, quia numquam conſentire voluit, quidam Iudæus Magus ad iuuenis petitionem in equam conuertit, vt ſibi & aliis aſpicientibus videbatur.

Ob hanc cauſam illa ad beatum Macharium ducta eſt, qui illam aſpiciens dixit, ſibi mulierem, & non equam videri. Non enim potuit Dæmon ſancti viri ſenſus illudere, quẽadmodum aliorum ſenſus illuſerat. Hic igitur Deum pro illa orans, ſuis precibus à tali illuſione eam liberauit.

Denique hæc ſententia confirmatur auctoritate Concilii Anquirenſis, quod de hac re apertiſſimã dedit definitionem, ſic inquiens: *Quiſquis credit poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius, aut in deterius immutari, aut transformari in aliam ſpeciẽ, vel in aliã ſimilitudinem, niſi ab ipſo Creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta ſunt, procul dubio infidelis eſt & pagano deterior.* Hæc Concilium Anquirenſe, vt citantur à Gratiano *in capit. Epiſcopi 26. q. 5.* Nam huius Concilii decreta nõ reperiuntur inter illa, quæ duobus voluminibus magnis concluſa, anno abhinc octauo impreſſa ſunt Coloniæ.

Sunt enim illic decreta Concilii Ancyrani, & ſuſpicatus Gratiani literam mendoſam (prout aliàs ſæpe in illo Gratiani volumine contingit) ita vt pro Ancyrano poſitũ eſſe Ancyrenſe, omnia Concilii Ancyrani decreta perlegi, ſperãs præfatum decretũ illic inuenire: ſed nihil tale in Concilio Ancyrano reperi. Collector tamen illorum Conciliorũ, poſt Ancyrani Concilii decreta hoc addidit, dicens ſe in quodam codice manu ſcripto illud inueniſſe.

CAP. III.

De Maleficis, an ſint hæretici dicendi, & velut tales puniendi.

INter multos, quos ſub ſuo imperio Dæmon continet homines, qui illũ inuocant, & pactum cum illo feriunt, vt illius adiutorio ea quæ optant efficere valeant, quidam recenſentur qui ab operibus ſuis Maleſici appellantur, propterea quòd tam malignantis & peſtiferi ſunt ingenii, vt nulli bene: ſed Dæmonem ipſum imitantes, malè multis facere optent, & ob hoc ſolùm Dæmonis imperio ſe ſubdunt: vi ab illo doceantur, quo pacto aliis obeſſe poſſint. Maleſici qui ſint.

Nam licèt Magi & incantatores, de quibus *in præcedenti c.* diſſeruimus, poſſint etiam hæc maleficia Dæmonis auxilio operari, non tamen ob hanc maleficiorum peritiam Magi, ſed Maleſici vocantur proprio vocabulo, prout ex ipſa vocis etymologia facilè conſtare poteſt. Nam *in l. Nemo, C. de Maleficis & Mathematicis*, dicitur huiuſmodi homines ob facinorum magnitudinem Maleficos à vulgo appellari.

Huiuſmodi autẽ Maleficorum multa ſunt genera, quæ nõ ſecundùm varietatem mediorum & inſtrumentorum quibus Maleſici in ſua arte vtuntur, ſed iuxta diuerſitatem malorum, quæ in aliis efficiunt, diſtinguuntur. Eſt enim aliquod maleficiũ, quod dicitur amatorium, eſt etiam aliud, quod dicitur veneficum, & hoc etiam multiplex iuxta multiplicitatem nocumentorum, quæ per illa hominibus inferuntur. Maleficorum multa genera.

Maleficium amatorium eſt, quod ſit ad flectendos animos virorũ aut mulierum, Maleficium amatoriũ quod ſit.

lierum, aut libidinoſum & turpem amorem. Et qui hoc exercent, quocumque modo id faciãt, grauiter peccant: quoniam (vt apertè conſtat) ad rem malam, & expreſſè à Deo prohibitam ſolicitant. Rem autem malam, quæ ſine peccato exerceri non poteſt, nullus ſine peccato conſulere alicui poteſt, neque ad illam ſolicitare. Nam (vt ait Paulus) non ſolùm qui talia agunt, ſed qui agentibus cõſentiunt, digni ſunt morte. Rom. 1.

Maleficium veneficum eſt, quod fit ad nocumentum aliquod alicui inferendum. Solent enim multifariam huiuſmodi Malefici homines nocere. Aliquando enim illis in propriis illorum perſonis nocent: aliquando in poſſeſſionibus eorum, aut in rebus illis coniunctis. Nam hi Malefici ſæpe Dæmonis operatione ſecretâ homines citò interimunt, ſine aliqua propinatione veneni. Aliquando verò non tam celeriter eos è vita tollunt: ſed mortem in longum temporis ſpatium producunt, vt poſt longas luctuoſáſque querelas & miſerabiles fletus, corpus perſonæ, quæ eſt maleficio infecta, paulatim conteratur & debilitetur, quouſque tandem pereat. Propter hæc & alia nocumenta, quæ corporibus inferre ſolent humanis, *in l. final. C. de Malefic. & Math.* vocantur hoſtes communis ſalutis. Malefic. venefic. in perſona.

Hi oues & boues, & reliqua bruta animalia, quæ fortè pinguiſſima erãt, breuiſſimo temporis ſpatio, macilenta aliquando efficiunt: aliquando prorſus interficiunt. Hi homines matrimonio coniunctos ſic ſæpe ligant, vt ad opus generationis minimè commiſceri poſſint. Hi ſunt, qui (vt dicitur *in l. Multi. C. de Malefic. & Math.*) elementa turbant, aërem immutant, ventos & tempeſtates ſuſcitant, grandines & lapides terrificos, qui frumenta & fruges omnes deuaſtent, ex alto deſcendere faciunt.

Vt autem hæc omnia facere poſſint, variis vtuntur hi homines inſtrumentis & mediis. Aliquando manifeſta venena in cibo, aut poculo, aut veſte, aut alia re, quæ perſonam illam contingat, propinant. Aliquando nihil tale illi præbent, ſed imagines quaſdam, certis temporibus obſeruatis & determinatis carminibus, & ritibus quibuſdam & ſignis conficiũt, quas in nomine Beelzebub principe Dæmoniorum baptizant, adhibitis & expreſſis quibuſdam aliis verbis, quæ vel referre non licet, nec ſi liceret, ſine magno horrore & tremore animi id facere poſſem. Veneficium multifariam fit.

His ſic peractis prædictas imagines ad ignem applicant, & ibi petunt infirmitates aut alia mala, quæ in perſona illa, cuius imaginem confecerunt, euenire optant. Quandoque etiam acubus, aut aliis acutis ferris perforant illius imaginis caput, aut pectus, aut ventrem, aut femora aut aliam corporis partem, in qua cupiunt malum aliquod oriri in perſona, cui nocere cupiunt.

Quibus omnibus perfectis ſæpe contingit, vt perſona illa, cui nocere maleficus procurauit, grauiter torqueatur & doleat in capite, aut ſtomacho, aut ventre, aut repentinam quamdam toleret infirmitatem, quam nullus medicorum cognoſcere valet. Aliquando ſolis verbis ex ore ſuo prolatis nocent, de quibus Lucanus dixit:

Mens hauſti nullâ ſanie polluta veneni,
Incantata perit.

Quæ omnia Dæmonum operatione fieri duplici poteſt ratione probari. Prima ſumitur ex eo, quòd in his omnibus neceſſe eſt ſcribi quaſdam figuras, Imagines malefic. operatione

Dæmonum cõficiũtur a. ratio.

figuras, quæ naturaliter intelligi non poſſunt, & quædam Dæmonum nomina prorſus ignota & penitùs horrenda, quamuis aliis ſanctis nominibus mixta illic ſcribuntur, quæ non niſi ad pactum cum Dæmone initum implendum poſita eſſe credendum eſt.

2 ratio.

Secunda ratio per hoc euidentiſſimè conuincit, quòd illæ imaginum compoſitiones & tactus, aut illi characteres, aut verba prolata, non poſſunt ex ſua natura mortem, aut morbos aliquos, aut nocumentum aliquod in corporibus humanis efficere.

Quoniam ſi hæc operandi vis eſſet huiuſmodi rebus conceſſa, omni tempore & omni loco, & omni ſubiecto eiuſdem qualitatis & diſpoſitionis illa operaretur, quiſquis ſimiles imagines, aut characteres efficeret, aut ſimilia verba proferret.

Conſtat autem quòd ſi alius nullum cum Dæmone pactum habens, tales characteres faciat, aut talia verba proferat, nihil efficiet. Ex quo euidẽtiſſimè colligitur, tales morbos, aut alia quæuis nocumenta, nullo pacto virtute imaginum, aut verborum fieri. Et inde conuincitur, vt hæc ab ipſis Dæmonibus, cum quibus Malefici pactum ſiue publicum, ſiue priuatum inierunt, fiant.

Nam ipſi Dæmones, qui acutiſſimi ſunt, lapidum atque herbarum, cæterarúmque rerum naturas & proprietates optimè norunt, meliùs quàm omnes medici & phyſici, qui in orbe fuerunt. Dæmon enim peccans (vt beatus Dionyſius *libro de diuinis nominibus cap.* 4. docet) ſubſtantiam & proprietatem ſuæ naturæ angelicæ nõ amiſit: ſed omnia naturalia integra & ſplendidiſſima retinuit. Hic igitur cùm perſpicaciſſimum habeat intellectum, facillimè noſcit ea, quæ mortem, aut morbos, aut cruciatus, aut alia quæuis nocumenta homini inferre poſſunt. Scit miſcere ſimplicia, ex quibus venena confici poſſunt, quæ tale valeant homini nocumentum inferre, quale optatur.

Dæmonũ notitia.

Cùm igitur Dæmon magnam huiuſmodi rerum peritiam habeat, quãdo tales imagines (vt diximus) acubus punguntur, aut characteres fiũt, aut verba proferuntur (Deo permittente) illę venena, quæ homini, cuius imago perforatur, nocere poſſint, ſecretò & inuiſibiliter adhibet, & ſic naturali poteſtate & virtute venenorum Dæmon facit ea, quæ Maleficus efficere optat.

Maleficorum ruſticitas & inſcientia.

Quæ venena, quia Maleficu æpe ignorat, nec illa adhibere vdet, putat ea omnia, quæ fiunt, virtute talium imaginum aut characterum, aut verborum fieri, quæ tamen neque ab imaginibus, neque à figuris, aut verbis vllis, neque à Dæmone ipſo, ſed ab aliis agentibus, ad hoc virtutem naturalem habentibus fiunt, quæ per Dæmones ipſos, qui illorum agentium virtutem agnoſcunt, latenter applicãtur & admouẽtur: vt in ipſis corporibus humanis, ea quæ maleficiis cupit, efficiant. Et contingit ſæpe, vt qui hæc maleficia operantur, remedia his malis, quæ intulerunt adhibere neſciant: quia non ampliùs Dæmon eorum magiſter eos docuit, vel (vt rectiùs loquar) non ampliùs Dæmon illis promiſit. Sunt tamen alii qui optimè vtrumque nouerunt, videlicet nocere, & nocumentis à ſe, vel ab aliis illatis remedium adhibere.

Maleficorum ſcientia & poteſtas nocendi.

De qua re lectorem admonere decreui, vt intelligat huiuſmodi Maleficos homines, non ſolùm grauiter peccare cùm nocent: ſed etiam quando nocumento à ſe, aut ab alio illato remedium per huiuſmodi diabolicam

artem præſtant, vt maleficium operatum obeſſe non valeat.

Nam licèt ſic operantes proximo læſo proſint, tamen (vt ait Paulus) non ſunt facienda mala, vt inde veniant bona. Mala eſt autem Dæmonum inuocatio, malum eſt etiam & peſſimum cum Dæmone pactum aliquod ſiue tacitum facere: malum igitur & peſſimum eſt maleficium iam adhibitum ſoluere, ſi non aliter quàm per Dæmonis inuocationem & illius auxilium ſoluendum eſt. Id enim, quod ex ſe malum eſt, nulla adhibita bona intentione, nec quacumque alia bona circumſtantia adiuncta poterit bonum eſſe. Quo fit, vt licèt bonum ſit proximorum incommodis obuiare, non tamẽ bonũ ſit maleficia facere ad proximorum nocumenta tollenda.

Rom. 3.

Deut. 16

Iuſtè quod iuſtum eſt (inquit Dominus) exequeris. Si tamen maleficium adhibitum tale eſſe diguoſcitur vt naturali aliqua virtute, ſine vlla Dæmonis inuocatione, & ſine vllo pacto cum illo inito, impediri poſſit illius operatio, tunc bonũ & meritorũ erit illud maleficium diſſoluere, tantùm abeſt, vt peccatum dici queat.

Maleficium quomodo diſſolui permittatur.

Poteſt etiam per orationes ſanctorum virorum tolli maleficium, ne ſuum conſequatur effectum. Similiter etiã poteſt licitè Maleficium impediri, ſi imago illa, cui eſt acus infixa, aut aliud ſimile inſtrumentum per quod faciendum eſt maleficium inueniretur & confringeretur. Tunc enim Dæmon non amplius illum fatigaret, quia ex pacto, quod cum Maleficio fecit, non aſſiſtit niſi quamdiu ſignum aliquod ab eo datum permanet.

Sed quæſtio non parui momenti eſt, an liceat ab eo qui Maleficia exercet, & paratus eſt quotidie illa exercere, petere, vt Maleficiũ alicui adhibitum diſſoluat, aut impediat, ne operationem ſuam exercere valeat, præſertim ſi credit illum nonniſi Dæmonis auxilio, & operatione Maleficorum illud poſſe diſſoluere.

Angelus de Clauaſio *in ſua ſumma, in titulo ſuperſtitio*, § 15. citat Petri Aurcoli de hac re ſententiam, & probat illam, qui *quarto ſententiarum, diſt. 34. quæſt. 2.* dicit licitè hoc poſſe peti à quocumque Maleficò, quem ſcitur eſſe paratum ad huiuſmodi Maleficia exercenda. Hanc autem ſuam ſententiam per hoc perſuadere nititur, quòd cuicumque licet malo alterius vti ad commodum ſuum. Pro qua re affert teſtimonium Auguſtini dicentis, licitum mihi eſſe vti ad commodum meum iuramento hominis infidelis, quamuis ſciam illum iuratum per deos ſuos falſos, quos colit. Poſſet etiam pro eadem re afferri ſimile de illo, qui mutuum petit ab eo, quem ſcit nonniſi ad vſurã daturum. Hæc autem petitio omnium Doctorum conſenſu licita eſt. Ex quo ſequi videtur, vt etiam liceat cuicumque petere ab eo, qui paratus eſt Maleficium facere, vt Maleficium incœptum impediat.

Refutatio Aureoli & Clauaſii

Sed his omnibus non obſtantibus, ego oppoſitam teneo ſententiam, & dico Petrum Aureolum, & Angelum de Clauaſio, qui illum ſequutus eſt, fuiſſe in hac parte deceptos, eò quòd non bene rem conſiderarunt, ac proinde non viderunt quàm lata ſit differentia inter propoſitum negotium, & alia exempla, quæ loco ſimilitudinis adducta ſunt.

Nam quòd ille, qui petit à Maleſico, vt Maleficium Maleficio diſſoluat, peccet, vel ex hoc euidentiſſimè conuincitur, quòd ipſemet Maleficus (vt *paulò antè* diximus) grauiter peccat, quùm diabolica arte incœptum Maleficium tollit, ne ad operationem perueniat. Fieri igitur

igitur non poteſt, vt ille, qui à Maleſico petit, vt arte diabolica Maleficium incœptum diſſoluat, non peccet. Quiſquis enim petit ab alio, vt faciat id, quod ſine peccato facere nō poteſt, peccat: quia ſic petens conſentit iniquitati alterius inducendo illum ad peccatum.

Certum eſt autem, quòd ſicut par pœna, ita etiam par reatus conſtrinxit agentem & conſentientem. Nec petens excuſari poteſt à peccato hac ratione, quòd Maleficus ille, à quo petit paratus erat ad cuiuſcumque petitionem Maleficium operari. Nam etſi ille paratus eſſet, non tamen hoc particulare Maleficium fuiſſet operatus, niſi ille petiiſſet. Ex quo euidenter conuincitur, illius petitionem cauſam fuiſſe proximam, quòd Maleficus ille particulare illud Maleficium fuerit operatus. Cauſam enim dicimus illam, qua poſitâ ponitur effectus, & qua remotâ remouetur.

Cauſa poſita aut ſublata ponitur, aut remouetur effectus.

Si petens non fuiſſet, Maleficus nō fuiſſet illud particulare Maleficium operatus, & illo petente fecit: ergo ille petens fuit cauſa, quòd alius Maleficium perpetraret, & inde conuincitur illum peccare: quia alium ad peccatum induxit, & proximam peccati cauſam dedit.

Et hoc confirmari poteſt per id, quod habetur *in cap. Nec mirum 26. quæſt. 5.* vbi poſtquam de Necromanticis & Hydromanticis dictū eſt, hæc adduntur verba: *Ad hæc omnia ſupradicta pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, quæ ars non commendat medicorum, ſeu in præcantationibus, ſeu in characteribus ſuſpendendis, atque ligandis, in quibus omnibus ars Dæmonum eſt, ex quadam peſtifera ſocietate hominum & angelorum malorū exorta. Vnde hæc cuncta vitanda ſunt Chriſtiano, & omni penitùs execratione repudianda atque damnanda.* Hæc ibi in illo cap. quod inſcribitur nomine Auguſtini, & re vera non eſt Auguſtini.

Ars Dæmonum.

Exempla autem de infideli parato iurare per deos ſuos, & vſurario parato dare ad vſuram, quæ loco ſimilitudinis ad oppoſitæ ſententiæ probationem adducta ſunt, nihil penitùs efficiunt: quoniam illa omnia ad hoc negotium, de quo nunc diſputamus, relata magnā habent ſimilitudinem. Nam in illis exēplis adductis, res, quæ petuntur non ſunt ex ſe malæ: quia poſſunt bene fieri ab his, qui illas facturi ſunt, ſi velint.

D Auguſtinus explicatur.

Quòd autē male fiāt, nō eſt ex malitia ipſius rei: ſed ex malitia ipſius operantis, qui rē, quā poterat bene, noluit niſi malè facere: ille enim, qui petit iuramentū ab infideli, non petit, vt per falſos deos iuret, alioqui ſic petēs peccaret: quia peteret id quod eſt apertū: ſed ſolūmodò petit, vt iuret, & ſi daretur optio petentis, eligeret illū iurare per verum Deum trinum & vnum.

Res malæ ſunt ex malitia operantis.

Si autem infidelis per falſos deos iurat, culpa eſt ipſius iurantis, non autē iuramentum exigentis: quia is, qui exigit, id petit ab illo, quod ille ſi vellet, bene facere potuiſſet. Similiter is qui petit ab vſurario, non petit vt det ad vſuram: quia ſic petens peccaret, cùm peteret ab illo id, quod ſine peccato fieri non poſſet: ſed petit dumtaxat, vt mutuum ſibi detur, quod non ſolùm ſine peccato, ſed etiā cum merito fieri poteſt. Si vſurarius non vult dare mutuū ſine vſura, culpa eſt ipſius vſurarii, non autē petentis; quia petit id ab illo, quod ille, ſi vellet, ſine peccato & cum merito facere poſſet. In his igitur omnibus exēplis, & aliis ſimilibus, ille qui petit, non inducit aliū ad peccatum: quia petit id, quod ſine peccato fieri poteſt, ſed vtitur ad commodū ſuū iniquitate alterius, qui non vult niſi malè & iniuſtè facere id, quod ſi vellet poterat facere bene.

Longè aliter ſe habet is, qui petit à Malefico, vt maleficium diabolica arte diſſoluat, ne nocere valeat. Is enim id à Malefico petit, quod ille ſine peccato facere nequit: nam (vt *paulò antè* diximus) non ſolùm peccat, qui maleficium operatur, vt noceat: ſed etiam qui arte diabolica maleficium tollit, ne noceat: quia artem diabolicam exercere, quacumque bona intentione id fiat, grauiſſimum eſt peccatum.

Maleficium petẽs & operans peccat.

Is igitur qui à Malefico petit, vt maleficium diabolica arte diſſoluat, non ſolùm vtitur ad commodum ſuũ iniquitate Malefici; ſed etiam inducit illum ad peccatum, & per conſequens peccat: quia petit ab illo, quod ille, etiam ſi vellet, non poſſet facere ſine peccato. Si autem maleficium tale eſſet, vt ſine peccato poſſet à Malefico diſſolui, vt putà, quia ſcit, vbi ſit laqueus, aut imago, aut ligaturæ aliquæ, aut characteres, cum quibus eſt iam incœptum maleficium: tunc ſicut ipſe poteſt ſine peccato diſſoluere maleficium confringendo illa omnia: ita quilibet alius poteſt ſine peccato petere ab ipſo Malefico, vt il o modo diſſoluat maleficium.

In Maleficis an ſint hæretici, tria cõſideranda.

His omnibus prænotatis, ſupereſt vt inquiramus an huiuſmodi Maleficì ſint hæretici cenſendi, & velut tales puniendi. De qua re, vt certa poſſit dari ſententia, tria ſunt priùs ab his hominibus inquirenda.

Pactum cũ Dæmone de fidei Catholicæ aliqua repugnantia.

Primum eſt, an aliquod pactum, ſiue expreſſum, ſiue tacitum cum Dæmone fecerint, per quod promiſerint ſe aliquid, quod fidei Catholicæ deroget, facturos. Numquam enim aut rariſſimè (vt *præcedenti cap* diximus) Dæmon ſuum adiutorium hominibus ſine aliqua ſpe lucri impendit. Si in pacto inter illos & Dæmonem inito interuenit aliqua promiſſio de rebus fidei repugnantibus, vt putà de adoratione & reuerentia ipſi Dæmoni præſtanda, aut de eadem reuerentia Chriſto ſaluatori noſtro deneganda, aut de confractione & conculcatione imaginis Chriſti, aut crucis, in qua moriens ille ſalutem noſtram operatus eſt, quæ Dæmon ſummè expetere ſolet ab his, quibus ſe exorabilem exhibet: non eſt dubium, quin tunc tales Malefici ſint hæretici cenſendi, & velut tales puniendi: quoniam nihil horum, quæ diximus poteſt liberè & ex animo ſine manifeſta hæreſi exerceri. Nam licèt ſint multa, quæ voluntas contra iudicium rationis operatur: quia ad illa voluntas eſt ex ſe prona, & illa ex ſe habent voluptatem quamdam, per quam poſſunt voluntatem ipſam ad ſui amorem allicere: ſunt tamen alia, quæ (vt *primo huius operis capite* diximus) nunquam voluntas appetit: niſi quia intellectus iudicat eſſe bona: quia nihil habent illa in ſe, per quæ poſſint allicere voluntatem. Et inde ſequitur, vt ſi voluntas aliquod illorum appetat, nonniſi ab intellectu indicante illud eſſe bonum moueatur ad illud appetendum. In his ergo omnibus operatio exterior apertè indicat errorem intellectus.

Maleficì in ea hæreſi puniẽdi.

Ex quibus omnibus euidenter concluditur Maleficos omnes, qui aliquid eorum, quæ nunc proximè diximus, ex pacto efficiunt, eſſe hæreticos cenſendos, & velut tales puniendos. Secundum, & de quo examinare oportet Maleficos, eſt maleficium ipſum, quod exercent, de qua re varia eſt facienda inquiſitio, ſicut varia diximus eſſe maleficia. Nam illorum alterum diximus appellari amatorium, alterum veneficum. Ab illis, qui amatoria veneficia exercent, diligenter inquirendum eſt, an credant maleficia, aut Dæmonem poſſe cogere alicuius viri, aut fœminæ voluntatem

Maleficii exercitium.

Maleficii amatorii veneficì inquiſitio.

luntatem ad amorem aliquem libidinoſum, aut quomodolibet inhoneſtum habendum. Et quòd illi hoc fieri poſſe credant, violenta eſt ſuſpicio: quoniam niſi Maleficorum arte, aut Dæmonis poteſtate id fieri poſſe exiſtimarent, nunquam talia maleficia pro re illa efficienda exercerent. Si illos ita credere compertum fuerit, & de hoc errore admoniti ab illo diſcedere noluerint, ſed in illo pertinaces fuerint: meritò cenſebuntur hæretici, & velut tales punientur: quoniam apertam hæreſim pertinaciter tuentur. Nam credere hominis voluntatem poſſe à Dæmone cogi ad aliquid amandum, hæreſis eſt apertiſſima: quoniam illa coactio repugnat libertati, quam Deus noſtræ indidit voluntati. *Deus enim* (vt ait Sapiens) *ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in manu conſilii ſui. Adiecit mandata & præcepta ſua: ſi volueris mandata ſeruare, conſeruabunt te, & in perpetuam fidem placitam*
Eccl. 15 *facere. Appoſuit tibi aquam & ignem, ad quod volueris, porrige manum tuam.* Ex quibus Eccleſiaſtici verbis apertiſſimè conſtat liberam factam eſſe à Deo hominis voluntatem, & inde ſequitur illam à Dæmone cogi non poſſe: quoniam alioqui libera non eſſet. Si à Dæmone cogi poſſet homo ad aliquid amandum, tunc iam non eſſet homo in manu ſui conſilii (vt
Salom. dixit Eccleſiaſticus) conſtitutus: ſed in manu conſilii Dæmonis. Qui ergo pertinaciter aſſeruerit hominis voluntatem poſſe quibuſcumque maleficiis, aut quacumque Dæmonis poteſtate ad aliquid amandum cogi, eſt hæreticus cenſendus, & velut talis puniendus.

Poſſunt quidem Dæmones voluntatem perſuaſionibus allicere ad amãdum, repræſentando aliquam, quamuis falſam, apparentem tamen boni tationem in amore illo. Poſſunt etiã carnis appetitum, qui liber non eſt, excitare, vt appetat illud, & ardenter illud perquirat, etiamſi aliàs ad illud frigeret. Nam (vt eſt apud Iob) *Halitus eius prunas ardere facit.* Appetitus autem carnis, poſtquam fuerit vehementer accenſus, voluntatem ipſam etiam vehementer ſolicitabit, & illam validiſſimè impellet, vt in ſuam trahat ſententiam. Ex hac tam vehementi tentatione euenit, vt homines idiotæ dicant ſe cogi ad amorẽ inuitos teneri, velle ſe diſcedere, & non poſſe. Sed re vera falluntur: quia ſi vellent reſiſtere, poſſent facilè id efficere cum Dei adiutorio, qui omnem ad ſe confugientem paratus eſt adiuuare. *Fidelis eſt Deus* (inquit Paulus) *qui non patietur vos tentari ſupra id, quod poteſtis.* Deinde examinandi ſunt, qui hæc maleficia exercent, an in illorum exercitio aliquid miſceant, quod meritò poſſit vehementem hæreſis præſtare ſuſpicionẽ. Quoniam ſi hæc non adſint, Inquiſitores hæreticorum, niſi illis ſit ſpecialiter hæc prouincia delegata, non poterunt iure quidquam circa illas diſponere: quoniam hoc eſt illis ſpecialiter interdictum *in cap. Accuſatus, §. Sanè, de hæreticis lib. 6.* Si verò talia in ſuis maleficiis miſcent, vt de illis poſſit non leuis ſuſpicio hæreſis ſumi, meritò de illis maleficiis Inquiſitor Maleficos ipſos diligenter & curiosè examinari poteſt & debet: nam eùm Papa in illo *cap. Accuſatus, §. ſanè.* inhibet Inquiſitoribus, ne de diuinationibus aut ſortilegiis inquirant, ſtatim excipit ea ſortilegia, quæ hæreſim ſapiunt. Quo loco ſortilegii nomen capiendum eſt iuxta latam illius ſignificationem, vt comprehendit omnia maleficiorum genera. Nam iuxta propriam illius vocis ſignificationem ſolùm ad diuinationes perti-
Iob. 41.
1. Cor. 10.
net,

net, vt patet per Iſidorum *in cap. ſortilegi 26. quæſt. 1.* Sed quia *in dicto cap. Accuſatus*, §. *Sanè*, poſtquam Papa expreſſit diuinationes, ſtatim addidit Sortilegia, conſtat illum nomine Sortilegiorum non ſolùm diuinationes, ſed etiam Maleficia intellexiſſe: quorum aliqua dicit eſſe, quæ hæreſim ſapiunt.

Maleficia cum inuocatione Dæmonis.

Videndum eſt igitur & diligenter inquirendum, quæ ſunt illa Maleficia, quæ hæreſim ſapiunt. Paulus Grillandus *in tractatu de Sortilegiis, quæſt. 10.* pro huius rei cognitione quaſdam aſſignat regulas, quas ex Oldrado *in conſilio 210.* ſe accepiſſe refert. Primùm quidem dicit, quòd ſi Sortilegia, aut Maleficia taliter fiũt, vt in illis adſit inuocatio Dæmonis per modum adorationis, tunc apertè ſapiunt hæreſim. Deinde addit, quòd licèt non fiat per modum adorationis, ſi tamen per illa Maleficia petatur, aut expectetur à Dæmone, quod ſoli Deo

Petitio quæ ſoli Deo cõpetit.

facere conuenit, vt putà mortuos ſuſcitare, ſecreta cordium reuelare, futura, quæ ex cauſis naturalibus non pendent, prædicere, tunc talis petitio ſapit hæreſim. Tertiò dicit, quòd

Petitio ex virtute naturali Dæmonis.

ſi eſt inuocatio Dæmonis non per modum orationis, & petitur à Dæmone id ſolùm, quod virtute naturali ille efficere valet: quamuis alia quælibet in Maleficiorum exercitio adhibeantur, dicit illa non ſapere hæreſim. Dicit itaque quòd celebrare Miſſam de defunctis pro aliquo viuo, vt citò moriatur, vel hoſtiam conſecratam mulieri cum characteribus ſcriptam turpibus dare ad amorem prouocandum libidinoſum, non ſapit hæreſim. Idem dicit de reliquiis ſanctorum, de ſacramentalibus, vt ſunt calix, altare portabile, oleum ſacrum, aqua benedicta, aqua fontis baptiſmalis, quæ omnia licèt miſceantur in Maleficiis, dicit non ſapere hæreſim.

Et hanc ſuam ſententiam nititur probare per hoc, quòd alia iſtis imponitur à iure pœna, quàm hæreticis.

Et pro hoc adducit *cap. Quicumque 26. quæſt. 5.* & *cap. De homine, de celebr. Miſſa.* Addit inſuper aliud, in quo non poſſum non mirari, tantam fuiſſe illius ignorantiam. Dicit enim quòd ſi aliquis crucem, aut imaginem Deiparæ Virginis Mariæ, aut alterius Sancti irreuerenter proiecciſſet in terra & pedibus conculcaret, non ſaperet hæreſim. Pro qua re adducit cap. *Si canonici*, §. *fin. de offic. iudic. ordin. lib. 6.* Ex his omnibus Pauli Grillandi dictis non inuenio quod probare aut tolerare poſſim: niſi illa duo prima, quorum alterum de petitione, quá à Dæmone petitur id, quod ſolus Deus præſtare poteſt. Quæ duo dicit ſapere hæreſim. Et hoc ipſum nos etiam docemus.

Grillandus refellitur.

Reliqua verò omnia quæ in tertio dicto continentur, ſunt manifeſtè falſa, & acerbâ reprehenſione digna. Vt autem hoc apertius efficiamus, id primò annotandum eſt, quòd Sortilegium aut Maleficium aliquod ſapere hæreſim, idem eſt, ac illud præbere vehementem hæreſis ſuſpicionem. Nam aliàs non videtur quomodò Sortilegium aut Maleficium, quod in exteriore operatione conſiſtit, poſſit ſapere hæreſim: cum hæreſis (vt *in primo de iuſta haret. punit. 2. tom. cap.* diximus) non in operatione exteriore, ſed in errore intellectus conſiſtat. Res autem ſacras, præſertim Sacramentum, aut ſacramentalia ad Maleficia exercenda adhibere, apertam & violentam præbet hæreſis ſuſpicionẽ: quoniam nullus illa ad Maleficia exercenda adhiberet: niſi crederet illa ad maleficia exercenda aliquam habere poteſtatem. Talis autem credulitas aperta eſt hæreſis. Quia Deus, qui Sacramentis non naturalem, ſed aduen-

Sacramentalium abuſus ad Maleficia exercenda hæreſim ſapit

aduentitiam virtutem dedit, non ad deſtructionem & perditionem corporum & animarum, ſed ad ſalutẽ animarum illã dedit. Dæmon tamen videns ſe minùs potentem ad Maleficium amatorium exercendum, cùm (vt diximus) non poſſit aliquem ad amandum inuitum cogere, ideò res quaſlibet ſacratiores miſcere in huiuſmodi Maleficiis procurat, quas rarò in aliis Maleficiis veneficis adhibet: quia Maleficia venefica poteſt Dæmon, ſi à Deo permittatur, in homine inuito exercere. Sub hac igitur ſpecie Dæmon multos fallit perſuadendo illis, quòd iſtorum Sacramentorum abuſus, mirabiles effectus quoad amorem producat, quos ipſe optimè ſcit ab illis Sacramentis, aut ſacramentalibus effici non poſſe. Hoc tamen ille mendacii pater hominibus perſuadere nititur, in vilipendium Chriſtianæ religionis, & vt homines grauiùs Deum offendant. Nec iſta à ſolis profanis hominibus: ſed etiam ab his, qui altari ſeruiunt, fieri procurat. Legi enim de quodam ſacrilego ſacerdote, quòd cùm mulierem quamdam impotenti & impudico affectu adamaret, vt illam in ſui amorem traheret, medietatem ſanctiſſimæ hoſtiæ, quam in Miſſa conſecrauerat, ſumpſit, dicens turpia, quæ hîc prodere non expedit: reliquam verò partem hoſtiæ miſit ad prædictã mulierẽ, non in forma hoſtiæ: ſed contritã, & in puluerem redactam, vt pote aptam ad ſumendum in potu.

Sacerdotis ſacrilegi impudicus amor.

Hoſtiæ conſecratæ abuſus ad amorem illiciturn.

Quæ autem à mulieribus hac in parte fiunt, tot ſunt ac tam turpia & abominabilia, vt ſatius ſit illa ſilentio præterire, quàm aliquid illorum proferre. Vt igitur rem hanc totam breui compendio concludamus, talem de illa ſtatuo certiſſimam regulam. Omne Maleficium, quod exercetur per commixtionem alicuius Sacramẽti, aut rei ſacramentalis, reddit ipſum operatorẽ de hæreſi ſuſpectum. Quoniam niſi ille crederet talia Sacramẽta, aut ſacramentalia habere virtutem ad Maleficiorum operationem, non adhibuiſſet illa. Inquiſitor igitur quùm talem aliquẽ Maleficum agnouerit, capere poteſt illum non quidẽ propter Maleficium: ſed propter Sacramentorum commixtionem, per quam ſe ſuſpectum de hæreſi reddidit: captum illum diligenter & curioſè examinabit de illius credulitate. Si ille dixerit ſe non credere, quòd Sacramenta aliquam habeant ad Maleficia virtutem & poteſtatem: ſed ideò appoſuiſſe, vt Dæmonis voluntati, qui hoc impetauit, obediret: tunc Inquiſitor non poterit illum quamuis grauiſſimè peccantem punire: quia illi prohibitum eſt *in capite Accuſatus*, §. *Sanè. de hæreticis libro 6.* Sed illius punitio ad ſolum defertur Ordinarium. Si verò Maleficus dixerit, ſe ideò Sacramenta, aut ſacramentalia in ſuo Maleficio miſcuiſſe: quia credit illa virtutem aliquam & potentiam ad huiuſmodi Maleficia habere, tunc meritò Inquiſitor iuxta prædictum cap. *Accuſatus*, poterit illum punire, non propter errorem fidei, à quo ſi legitimè admonitus diſcedere noluerit, erit per omnia tamquam hæreticus ab eo tractandus.

Examen Maleficij fadendum ab Inquiſitoribus.

Et idem prorſus dicendum eſſe cenſeo de illo, qui Crucem Domini, aut imaginem Deiparæ Virginis, aut alterius cuiuſque Sancti irreuerenter projicit in terram, & pedibus conculcat. Nam hæc ſine vehementi hæreſis ſuſpicione fieri non poſſunt, præſertim cùm ſit hæreſis in ſeptima ſynodo damnata, dicens imagines non eſſe veneratione dignas: ſed prorſus contemnendas.

Crucis ſanctæ & reliquiarũ conculcatio ſub hæreſim cadit.

Quod autem Paulus Grillandus

citat, ex cap. *Si canonici*, §. *fin. de offic. indic. ordin. libr. 6.* nihil certè probat: quoniam res illa cum præſenti negotio nullam prorſus habet ſimilitudinem. Nam canonici illi, de quibus textus ille loquitur, nec pedibus imagines conculcabant, neque ob aliquam irreuerentiam aut illarum contemptum illas ad terram deiiciebant: ſed per cæremoniam quamdam illud efficiebant, ad horrorem quemdam & abominationem & odium in populo excitandum contra illũ, propter cuius crimen imponebatur ceſſatio à diuinis. Quæ res licèt fuiſſet reprehenſione digna, non debuit tamen hæreſeos nomine notari. Si tamen illi ob irreuerentiam & contẽptum imaginum eas ad terram proiecíſſent, fuiſſent procul dubio hæretici cenſendi: quoniam eos, qui ita faciendum eſſe olim docuerunt, ſeptima ſynodus (vt *proximè* diximus) hęreticos eſſe declarauit..

CAP. IV..

De Lamiis & Strigibus, an ſint hæretici cenſendi..

PRæter illos perditiſſimos homines Dæmonem colentes, de quibus *ſupra duobus proximis capp.* diſſeruimus, ſunt adhuc alii etiam Dæmoni inſeruientes, tantò illis omnibus peiores, quantò horribiliora flagitia committunt, per quæ Deo maiorem inferunt iniuriam, & fidem Catholicam apertiùs deſerunt. Sunt enim adeò mali & impii, vt quidquid malitiæ, aut ſceleris, aut infidelitatis apud alios homines, qui Dæmoni quomodolibet inſeruiunt, excogitari poteſt, id totum iſti exerceant, & perficiant. Hi apud Hiſpanos lingua eorum vulgari appellantur *Brujos.* Itali autem vocant illos *Streghe & Strigem.* Latinè verò dicuntur *Lamiæ & Striges* propter ſimilitudinem (vt exiſtimo) quam habent cum animal bus, quæ huiuſmodi nominibus vocantur. Sic illas ſæpe vocat Apuleïus *in ſuo illo opere* quod inſcripſit *de aſino aureo*, præſertim *libro* 1. vbi de huiuſmodi mulieribus loquens, hæc ait: *At illæ colore ſpurciſſimi humoris percuſſum, quo me lamiæ illæ infecerant, aſpernantur.* Et Philoſtratus in vita Apollonii Pythagorici dicit, Lamias à quibuſdam *Larvas* appellari, & *Lemures*, eſſeque ad amorem, & Venerem propenſas & carnes humanas, præſertim formoſorum eſurienter appetere, quæ libidinis cupiditate alliciant eos, quos poſteà cupiant deuorare. Horum ſectam apertè explicare oportet, vt inde meliùs reſpondere valeamus ad id, quod de illis inueſtigamus, an videlicet tales ſint hæretici cenſendi, an non? De hac re, quia varia apud diuerſos auctores leguntur, qui fortè rem non benè (vt oportebat) examinarunt, ideò illis omnibus prætermiſſis dicam ea, quæ certiſſimâ experientiâ cognita ſunt, & quæ ipſimet huius peſtiferæ ſectæ profeſſores tam viri, quàm fœminæ ſponte coram iudicibus, à quibus hoc didici, confeſſi ſunt. Quiſquis hanc diabolicam ſectam profiteri vult, adducitur primò ab eo, à quo docetur ante tribunal Dæmonis, in ſolio quodam ad regis inſtar ſedentis. Dæmon enim ſe illis in figura quadã viſibili & corporea oſtendit, vt falſam maieſtatem ſuam & imperium emẽtito quodam ſigno illis perſuadeat. Coram illo itaque adductus, is qui hanc ſectam profiteri paratur ſtatim debet abnegare baptiſmum, & omnia Chriſtianæ fidei documenta relinquere. Deinde oportet, vt omnia Eccleſiaſtica Sacramenta reiiciat, Crucẽ, inteme

Homines perditiſſimi omnium & Dæmoni ſeruientes.

Strigum quomodo dicantur

Larvæ & Lemures.

Lamiarũ profeſſio quomodo fiat.

Dæmon maieſtatẽ emẽtitur.

intemeratę Virginis,& aliorũ quorũcũq; Sanctorũ imagines proſternere debet, pedibuſque propriis conculcare. Hanc tamen conculcationem imaginum non eſt opus coram ipſo Dæmone ſtatim efficere : ſed ſatis eſt, vt poſteà ſe facturum promittat , cùm primùm ſeſe obtulerit occaſio. His peractis Dæmoni , velut principi aut regi ſeſe perpetuò obligatũ ac deuinctum reddit, vouens in manibus eius, & promittens, prout religioſi in manibus prælati ſuæ profeſſionis votum emittere ſolent, ſe perpetuò futurum illi fidelem, & omnibus illius mandatis pariturum. Votum obediẽtiæ in manu Dæmonis.

Poſt hæc tactis ſcripturis ſuper quodam libro , obſcuras quaſdam & ignotas paginas continẽte , iurejurando promittit ſe nunquã ad fidem Chriſti rediturum , nec diuina præcepta ſeruaturum , ſed ſolùm ea , quæ per ipſum principem , Dæmonem videlicet mandabuntur. Promittit inſuper ſe venturum quoties vocatus fuerit ad congregationes nocturnas,& ſacrificia ſe facturum,quæ horis illis nocturnis fieri viderit,preces emiſſurum, adorationis cultum ſe illi exhibiturum , omnia denique alia , quæ ab aliis ibidem fieri viderit ſe facturum. Quo voto & iuramento per illum emiſſo , ſtatim Dæmon, qui in ſolio ſedens velut Regem ſe illi oſtenderat., hilarem frontẽ prætendens promittit illi ſic ſtanti ſe daturum, quam in ſe non habet perpetuam felicitatem & gaudia immen a, ac quaſcumque quas in hoc mundo cupit habere voluptates , & tandem poſt hanc vitam multò maiora ſe daturum promittit. Deinde vnum Dæmonem conſtituit ad illius cuſtodiam & doctrinam, qui illum perpetuò comitetur, & illi per omnia ſetuiat , & omnia tribuat , quæ ille cupiet.

Officiũ Dæmonis cuſtodis Lamiarum.

Huic Dæmoni ad cuſtodiam deſtinato inter alia hoc peculiare officiũ commiſſum eſt , vt quotieſcumque oportuerit ad ludos accedere nocturnos , ille hoc denunciet ſuo clientulo , & illum deferat ad locum congregationis. Hunc Dæmonem , qui velut patronus ad cuſtodiam datus eſt , ipſi homines huius diabolicæ artis profeſſores vocant (vt audio) *Martinetum*,aut *Martinellum*.

Hic quotieſcumque nocte aliqua facienda eſt ad ludos & voluptates exercendas generalis eorum congrega io , ante duos dies eam congregationem faciendam eſſe ſuo clientulo annuntiat , horámque & locum illi declarat,vt cùm tempus aduenerit, ſit ad veniendum paratus. Hora verò eundi iam appropinquante , ſtatim Dæmon ille , quem *Martinetum* aut *Martinellum* ab illis vocari diximus, ipſum hominem voce quadam ad ſimilitudinem humanæ vocis formata vocat. Martinetus vocat ad congregationẽ. Qua voce audita mox ille,qui iturus eſt , ſumit pyxidem vnctionis, & quædam ſui corporis membra vnctione ex pyxide ſumpta linit. Quo facto domum exit , & illicò inuenit prope domus oſtium Martinetum illũ in forma hirci expectantem , ſuper quo (vt ipſi homines referunt) equitat , qui ad ludos deferendus eſt, manibus ſuis crines hirci fortiter apprehendens , ne propter velociſſimum hirci motum,ille fortè ad terram dejiciatur. Martinetus pro fotibus in forma hirci.

Dæmon igitur ſic illum in forma hirci ſuſcipiens , celerrimè illum per aera tranſuehit , & ad locum vſque congregationis defert : vbi frequens virorum , mulierúmque multitudo coram Dæmone ad inſtar Regis ſedente , concurrit. Quò poſtquàm quiſque illorum peruenit , in primis Dæmoni reuerentiam facit, alio tamẽ modo quàm nos facere ſolemus.Non enim faciem, ſed terga Dæmoni vertunt & caput non versùs pectus, ſed

lierum, aut libidinoſum & turpem amorem. Et qui hoc exercent, quocumque modo id faciãt, grauiter peccant: quoniam (vt apertè conſtat) ad rem malam, & expreſſè à Deo prohibitam ſolicitant. Rem autem malam, quæ ſine peccato exerceri non poteſt, nullus ſine peccato conſulere alicui poteſt, neque ad illam ſolicitare. Nam (vt ait Paulus) non ſolùm qui talia agunt, ſed qui agentibus cõſentiunt, digni ſunt morte.

Rom. 1.

Maleficium veneficum eſt, quod fit ad nocumentum aliquod alicui inferendum. Solent enim multifariam huiuſmodi Malefici homines nocere. Aliquando enim illis in propriis illorum perſonis nocent: aliquando in poſſeſſionibus eorum, aut in rebus illis coniunctis. Nam hi Malefici ſæpe Dæmonis operatione ſecretâ homines citò interimunt, ſine aliqua propinatione veneni. Aliquando verò non tam celeriter eos è vita tollunt: ſed mortem in longum temporis ſpatium producunt, vt poſt longas luctuoſaſque querelas & miſerabiles fletus, corpus perſonæ, quæ eſt maleficio infecta, paulatim conteratur & debilitetur, quouſque tandem pereat. Propter hæc & alia nocumenta, quæ corporibus inferre ſolent humanis, *in l. final. C. de Maleſic. & Math.* vocantur hoſtes communis ſalutis.

Malefic. venefic. in perſona.

Hi oues & boues, & reliqua bruta animalia, quæ fortè pinguiſſima erãt, breuiſſimo temporis ſpatio, macilenta aliquando efficiunt: aliquando prorſus interficiunt. Hi homines matrimonio coniunctos ſic ſæpe ligant, vt ad opus generationis minimè commiſceri poſſint. Hi ſunt, qui (vt dicitur *in l. Multi. C. de Maleſic. & Math.*) elementa turbant, aërem immutant, ventos & tempeſtates ſuſcitant, grandines & lapides terrificos, qui frumenta & fruges omnes deuaſtent, ex alto deſcendere faciunt.

Vt autem hæc omnia facere poſſint, variis vtuntur hi homines inſtrumentis & mediis. Aliquando manifeſta venena in cibo, aut poculo, aut veſte, aut alia re, quæ perſonam illam contingat, propinant. Aliquando nihil tale illi præbent, ſed imagines quaſdam, certis temporibus obſeruatis & determinatis carminibus, & ritibus quibuſdam & ſignis conficiũt, quas in nomine Beelzebub principe Dæmoniorum baptizant, adhibitis & expreſſis quibuſdam aliis verbis, quæ vel referre non licet, nec ſi licerer, ſine magno horrore & tremore animi id facere poſſem.

Veneficium multifariam fit.

His ſic peractis prædictas imagines ad ignem applicant, & ibi petunt infirmitates aut alia mala, quæ in perſona illa, cuius imaginem confecerunt, euenire optant. Quandoque etiam acubus, aut aliis acutis ferris perforant illius imaginis caput, aut pectus, aut ventrem, aut femora aut aliam corporis partem, in qua cupiunt malum aliquod oriri in perſona, cui nocere cupiunt.

Quibus omnibus perfectis ſæpe contingit, vt perſona illa, cui nocere maleficus procurauit, grauiter torqueatur & doleat in capite, aut ſtomacho, aut ventre, aut repentinam quamdam toleret infirmitatem, quam nullus medicorum cognoſcere valet. Aliquando ſolis verbis ex ore ſuo prolatis nocent, de quibus Lucanus dixit:

Mens hauſti nullâ ſitim polluta veneni,
Incantata perit.

Imagines maleficæ operatione

Quæ omnia Dæmonum operatione fieri duplici poteſt ratione probari. Prima ſumitur ex eo, quòd in his omnibus neceſſe eſt ſcribi quaſdam figuras,

Dæmonum cõficiũtur 1. ratio.

figuras, quæ naturaliter intelligi non poſſunt, & quædam Dæmonum nomina prorſus ignota & penitùs horrenda, quamuis aliis ſanctis nominibus mixta illic ſcribuntur, quæ non niſi ad pactum cum Dæmone initum implendum poſita eſſe credendum eſt.

2 ratio.

Secunda ratio per hoc euidentiſſimè conuincit, quòd illæ imaginum compoſitiones & tactus, aut illi characteres, aut verba prolata, non poſſunt ex ſua natura mortem, aut morbos aliquos, aut nocumentum aliquod in corporibus humanis efficere.

Quoniam ſi hæc operandi vis eſſet huiuſmodi rebus conceſſa, omni tempore & omni loco, & omni ſubiecto eiuſdem qualitatis & diſpoſitionis illa operaretur, quiſquis ſimiles imagines, aut characteres efficeret, aut ſimilia verba proferret.

Conſtat autem quòd ſi alius nullum cum Dæmone pactum habens, tales characteres faciat, aut talia verba proferat, nihil efficiet. Ex quo euidẽtiſſimè colligitur, tales morbos, aut alia quæuis nocumenta, nullo pacto virtute imaginum, aut verborum fieri. Et inde conuincitur, vt hæc ab ipſis Dæmonibus, cum quibus Malefici pactum ſiue publicum, ſiue priuatum inierunt, fiant.

Nam ipſi Dæmones, qui acutiſſimi ſunt, lapidum atque herbarum, cæterarúmque rerum naturas & proprietates optimè norunt, meliùs quàm omnes medici & phyſici, qui in orbe fuerunt. Dæmon enim peccans (vt beatus Dionyſius *libro de diuinis nominibus cap.* 4. docet) ſubſtantiam & proprietatem ſuæ naturæ angelicæ nõ amiſit: ſed omnia naturalia integra & ſplendidiſſima retinuit. Hic igitur cùm perſpicaciſſimum habeat intellectum, facillimè noſcit ea, quæ mortem, aut morbos, aut cruciatus, aut alia quæuis nocumenta homini inferre poſſunt. Scit miſcere ſimplicia, ex quibus venena confici poſſunt, quæ tale valeant homini nocumentum inferre, quale optatur.

Dæmonũ notitia.

Cùm igitur Dæmon magnam huiuſmodi rerum peritiam habeat, quãdo tales imagines (vt diximus) acubus punguntur, aut characteres fiũt, aut verba proferuntur (Deo permittente) ille venena, quæ homini, cuius imago perforatur, nocere poſſunt, ſecretò & inuiſibiliter adhibet, & ſic naturali poteſtate & virtute venenorum Dæmon facit ea, quæ Maleficus efficere optat.

Maleficorum ruſticitas & inſcientia.

Quæ venena, quia Maleficus æpe ignorat, nec illa adhibere videt, putat ea omnia, quæ fiunt, virtute talium imaginum aut characterum, aut verborum fieri, quæ tamen neque ab imaginibus, neque à figuris, aut verbis vllis, neque à Dæmone ipſo, ſed ab aliis agentibus, ad hoc virtutem naturalem habentibus fiunt, quæ per Dæmones ipſos, qui illorum agentium virtutem agnoſcunt, latenter applicãtur & admouẽtur: vt in ipſis corporibus humanis, ea quæ maleficiis cupit, efficiant. Et contingit ſæpe, vt qui hæc maleficia operantur, remedia his malis, quæ intulerunt adhibere neſciant: quia non ampliùs Dæmon eorum magiſter eos docuit, vel (vt rectiùs loquar) non ampliùs Dæmon illis promiſit. Sunt tamen alii qui optimè vtrumque nouerunt, videlicet nocere, & nocumentis à ſe, vel ab aliis illatis remedium adhibere.

Maleficorum ſcientia & poteſtas nocendi.

De qua re lectorem admonere decreui, vt intelligat huiuſmodi Maleficos homines, non ſolùm grauiter peccare cùm nocent: ſed etiam quando nocumento à ſe, aut ab alio illato remedium per huiuſmodi diabolicam

artem præſtant, vt maleficium operatum obeſſe non valeat.

Rom. 3. Nam licèt ſic operantes proximo læſo proſint, tamen (vt ait Paulus) non ſunt facienda mala, vt inde veniant bona. Mala eſt autem Dæmonum inuocatio, malum eſt etiam & peſſimum cum Dæmone pactum aliquod ſiue tacitum facere: malum igitur & peſſimum eſt maleficium iam adhibitum ſoluere, ſi non aliter quàm per Dæmonis inuocationem & illius auxilium ſoluendum eſt. Id enim, quod ex ſe malum eſt, nulla adhibita bona intentione, nec quacumque alia bona circumſtantia adiuncta poterit bonum eſſe. Quo fit, vt licèt bonum ſit proximorum incommodis obuiare, non tamẽ bonũ ſit maleficia facere ad proximorum nocumenta tollenda.

Deut. 16. Iuſtè quod iuſtum eſt (inquit Dominus) exequeris. Si tamen maleficium adhibitum tale eſſe dignoſcitur vt naturali aliqua virtute, ſine vlla Dæmonis inuocatione, & ſine vllo pacto cum illo inito, impediri poſſit illius operatio, tunc bonũ & meritoriũ erit illud maleficium diſſoluere, tantùm abeſt, vt peccatum dici queat.

Maleficium quomodo diſſolui permittatur. Poteſt etiam per orationes ſanctorum virorum tolli maleficium, ne ſuum conſequatur effectum. Similiter etiã poteſt licitè Maleficium impediri, ſi imago illa, cui eſt acus infixa, aut aliud ſimile inſtrumentum per quod faciendum eſt maleficium inueniretur & confringeretur. Tunc enim Dæmon non ampliùs illum fatigaret, quia ex pacto, quod cum Maleficio fecit, non aſſiſtit niſi quamdiu ſignum aliquod ab eo datum permanet.

Sed quæſtio non parui momenti eſt, an liceat ab eo qui Maleficia exercet, & paratus eſt quotidie illa exercere, petere, vt Maleficiũ alicui adhibitum diſſoluat, aut impediat, ne operationem ſuam exercere valeat, præſertim ſi credit illum nonniſi Dæmonis auxilio, & operatione Maleficorum illud poſſe diſſoluere.

Angelus de Clauaſio *in ſua ſumma, in titulo ſuperſtitio*, § 13. citat Petri Aureoli de hac re ſententiam, & probat illam, qui *quarto ſententiarum, diſt. 34. quæſt. 2.* dicit licitè hoc poſſe peti à quocumque Maleficò, quem ſcitur eſſe paratum ad huiuſmodi Maleficia exercenda. Hanc autem ſuam ſententiam per hoc perſuadere nititur, quòd cuicumque licet malo alterius vti ad commodum ſuum. Pro qua re affert teſtimonium Auguſtini dicentis, licitum mihi eſſe vti ad commodum meum iuramento hominis infidelis, quamuis ſciam illum iuraturum per deos ſuos falſos, quos colit. Poſſet etiam pro eadem re afferri ſimile de illo, qui mutuum petit ab eo, quem ſcit nonniſi ad vſurã daturum. Hæc autem petitio omnium Doctorum conſenſu licita eſt. Ex quo ſequi videtur, vt etiam liceat cuicumque petere ab eo, qui paratus eſt Maleficium facere, vt Maleficium incœptum impediat.

Refutatio Aureoli & Clauaſii. Sed his omnibus non obſtantibus, ego oppoſitam teneo ſententiam, & dico Petrum Aureolum, & Angelum de Clauaſio, qui illum ſequutus eſt, fuiſſe in hac parte deceptos, eò quòd non bene rem conſiderarunt, ac proinde non viderunt quàm lata ſit differentia inter propoſitum negotium, & alia exempla, quæ loco ſimilitudinis adducta ſunt.

Nam quòd ille, qui petit à Maleſico, vt Maleficium Maleficio diſſoluat, peccet, vel ex hoc euidentiſſimè conuincitur, quòd ipſemet Maleficus (vt *paulò antè* diximus) grauiter peccat, quùm diabolica arte incœptum Maleficium tollit, ne ad operationem perueniat. Fieri igitur

igitur non poteſt, vt ille, qui à Maleſico petit, vt arte diabolica Maleficium incœptum diſſoluat, non peccet. Quiſquis enim petit ab alio, vt faciat id, quod ſine peccato facere nõ poteſt, peccat: quia ſic petens conſentit iniquitati alterius inducendo illum ad peccatum.

Certum eſt autem, quòd ſicut par pœna, ita etiam par reatus conſtrinxit agentem & conſentientem. Nec petens excuſari poteſt à peccato hac ratione, quòd Maleficus ille, à quo petit paratus erat ad cuiuſcumque petitionem Maleficium operari. Nam etſi ille paratus eſſet, non tamen hoc particulare Maleficium fuiſſet operatus, niſi ille petiiſſet. Ex quo euidenter conuincitur, illius petitionem cauſam fuiſſe proximam, quòd Maleficus ille particulare illud Maleficium fuerit opetatus. Cauſam enim dicimus illam, qua poſitâ ponitur effectus, & qua remotâ remouetur.

Cauſa poſita aut ſublata ponitur, aut remouetur effectus.

Si petens non fuiſſet, Maleficus nõ fuiſſet illud particulare Maleficium operatus, & illo petente fecit: ergo ille petens fuit cauſa, quòd alius Maleficium perpetraret, & inde conuincitur illum peccare: quia alium ad peccatum induxit, & proximam peccati cauſam dedit.

Et hoc confirmari poteſt per id, quod habetur *in cap. Nec mirum 26. quæſt. 5.* vbi poſtquam de Necromanticis & Hydromanticis dictũ eſt, hæc adduntur verba: *Ad hæc omnia ſupradicta pertinent ligatura execrabilium remediorum, quæ ars non commendat medicorum, ſeu in præcantationibus, ſeu in characteribus ſuſpendendis, atque ligandis, in quibus omnibus ars Dæmonum eſt, ex quadam peſtifera ſocietate hominum & angelorum malorũ exorta. Vnde hæc cuncta vitanda ſunt Chriſtiano, & omni penitùs execratione repudianda atque damnanda.* Hæc ibi in illo cap. quod inſcribitur nomine Auguſtini, & te vera non eſt Auguſtini.

Ars Dæmonum.

Exempla autem de infideli parato iurare per deos ſuos, & vſurario parato dare ad vſuram, quæ loco ſimilitudinis ad oppoſitæ ſententiæ probationem adducta ſunt, nihil penitùs efficiunt: quoniam illa omnia ad hoc negotium, de quo nunc diſputamus, relata magnã habent ſimilitudinem. Nam in illis exẽplis adductis, res, quæ petuntur non ſunt ex ſe malæ: quia poſſunt bene fieri ab his, qui illas facturi ſunt, ſi velint.

D Auguſtinus explicatur.

Quòd autẽ male fiãt, nõ eſt ex malitia ipſius rei: ſed ex malitia ipſius operantis, qui rẽ, quã potetat bene, noluit niſi malè facere: ille enim, qui petit iuramentũ ab infideli, non petit, vt per falſos deos iuret, alioqui ſic petẽs peccaret: quia peteret id quod eſt apertũ: ſed ſolũmodò petit, vt iuret, & ſi daretur optio petentis, eligeret illũ iurare per verum Deum trinum & vnum.

Res malæ ſunt ex malitia operantis.

Si autem infidelis per falſos deos iurat, culpa eſt ipſius iurantis, non autẽ iuramentum exigentis: quia is, qui exigit, id petit ab illo, quod ille ſi vellet, bene facere potuiſſet. Similiter is qui petit ab vſurario, non petit vt det ad vſuram: quia ſic petens peccaret, cùm peteret ab illo id, quod ſine peccato fieri non poſſet: ſed petit dumtaxat, vt mutuum ſibi detur, quod non ſolùm ſine peccato, ſed etiã cum merito fieri poteſt. Si vſurarius non vult dare mutuũ ſine vſura, culpa eſt ipſius vſurarii, non autẽ petentis; quia petit id ab illo, quod ille, ſi vellet, ſine peccato & cum merito facere poſſet. In his igitur omnibus exẽplis, & aliis ſimilibus, ille qui petit, non inducit aliũ ad peccatum: quia petit id, quod ſine peccato fieri poteſt, ſed vtitur ad commodũ ſuũ iniquitate alterius, qui non vult niſi malè & iniuſtè facere id, quod ſi vellet poterat facere bene.

Longè aliter ſe habet is, qui petit à Malefico, vt maleficium diabolica arte diſſoluat, ne nocere valeat. Is enim id à Malefico petit, quod ille ſine peccato facere nequit: nam (vt *paulò antè* diximus) non ſolùm peccat, qui maleficium operatur, vt noceat: ſed etiam qui arte diabolica maleficium tollit, ne noceat: quia artem diabolicam exercere, quacumque bona intentione id fiat, grauiſſimum eſt peccatum.

Maleficium petés & operans peccat.

Is igitur qui à Malefico petit, vt maleficium diabolica arte diſſoluat, non ſolùm vtitur ad commodum ſuũ iniquitate Malefici; ſed etiam inducit illum ad peccatum, & per conſequens peccat: quia petit ab illo, quod ille, etiam ſi vellet, non poſſet facere ſine peccato. Si autem maleficium tale eſſet, vt ſine peccato poſſet à Malefico diſſolui, vt putà, quia ſcit, vbi ſit laqueus, aut imago, aut ligaturæ aliquæ, aut characteres, cum quibus eſt iam incœptum maleficium: tunc ſicut ipſe poteſt ſine peccato diſſoluere maleficium confringendo illa omnia: ita quilibet alius poteſt ſine peccato petere ab ipſo Malefico, vt il o modo diſſoluat maleficium.

In Maleficis an ſint hæretici, tria cõſideranda.

His omnibus prænotatis, ſupereſt vt inquiramus an huiuſmodi Maleficí ſint hæretici cenſendi, & velut tales puniendi. De qua re, vt certa poſſit dari ſententia, tria ſunt priùs ab his hominibus inquirenda.

Pactum cũ Dæmone de fidei Catholicæ aliqua repugnantia.

Primum eſt, an aliquod pactum, ſiue expreſſum, ſiue tacitum cum Dæmone fecerint, per quod promiſerint ſe aliquid, quod fidei Catholicæ deroget, facturos. Numquam enim aut rariſſimè (vt *præcedenti cap* diximus) Dæmon ſuum adiutorium hominibus ſine aliqua ſpe lucri impendit. Si in pacto inter illos & Dæmonem inito interuenit aliqua promiſſio de rebus fidei repugnantibus, vt putà de adoratione & reuerentia ipſi Dæmoni præſtanda, aut de eadem reuerentia Chriſto ſaluatori noſtro deneganda, aut de confractione & conculcatione imaginis Chriſti, aut crucis, in qua moriens ille ſalutem noſtram operatus eſt, quæ Dæmon ſummè expetere ſolet ab his, quibus ſe exorabilem exhibet: non eſt dubium, quin tunc tales Malefici ſint hæretici cenſendi, & velut tales puniendi: quoniam nihil horum, quæ diximus poteſt liberè & ex animo ſine manifeſta hæreſi exerceri. Nam licèt ſint multa, quæ voluntas contra iudicium rationis operatur: quia ad illa voluntas eſt ex ſe prona, & illa ex ſe habent voluptatem quamdam, per quam poſſunt voluntatem ipſam ad ſui amorem allicere: ſunt tamen alia, quæ (vt *primo huius operis capite* diximus) nunquam voluntas appetit: niſi quia intellectus iudicat eſſe bona: quia nihil habent illa in ſe, per quæ poſſint allicere voluntatem. Erinde ſequitur, vt ſi voluntas aliquod illorum appetat, nonniſi ab intellectu indicante illud eſſe bonum moueatur ad illud appetendum. In his ergo omnibus operatio exterior apertè indicat errorem intellectus.

Maleficii in ea hæreſi puniẽdi.

Ex quibus omnibus euidenter concluditur Maleficos omnes, qui aliquid eorum, quæ nunc proximè diximus, ex pacto efficiunt, eſſe hæreticos cenſendos, & velut tales puniendos. Secundum, & de quo examinare oportet Maleficos, eſt maleficium ipſum, quod exercent, de qua re varia eſt facienda inquiſitio, ſicut varia diximus eſſe maleficia. Nam illorum alterum diximus appellari amatorium, alterum veneficum. Ab illis, qui amatoria veneficia exercent, diligenter inquirendum eſt, an credant maleficia, aut Dæmonem poſſe cogere alicuius viri, aut fœminæ voluntatem

Maleficii exercitium.

Maleficii amatorii veneficí inquiſitio.

luntatem ad amorem aliquem libidinoſum, aut quomodolibet inhoneſtum habendum. Et quòd illi hoc fieri poſſe credant, violenta eſt ſuſpicio: quoniam niſi Maleficorum arte, aut Dæmonis poteſtate id fieri poſſe exiſtimarent, nunquam talia maleficia pro re illa efficienda exercerent. Si illos ita credere compertum fuerit, & de hoc errore admoniti ab illo diſcedere noluerint, ſed in illo pertinaces fuerint: meritò cenſebuntur hæretici, & velut tales punientur: quoniam apertam hæreſim pertinaciter tuentur. Nam credere hominis voluntatem poſſe à Dæmone cogi ad aliquid amandum, hæreſis eſt apertiſſima: quoniam illa coactio repugnat libertati, quam Deus noſtræ indidit voluntati. *Deus enim* (vt ait Sapiens) *ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in manu conſilii ſui. Adiecit mandata & præcepta ſua: ſi volueris mandata ſeruare, conſeruabunt te, & in perpetuam fidem placitam facere. Appoſuit tibi aquam & ignem, ad quod volueris, porrige manum tuam.* Ex quibus Eccleſiaſtici verbis apertiſſimè conſtat liberam factam eſſe à Deo hominis voluntatem, & inde ſequitur illam à Dæmone cogi non poſſe: quoniam alioqui libera non eſſet. Si à Dæmone cogi poſſet homo ad aliquid amandum, tunc iam non eſſet homo in manu ſui conſilii (vt dixit Eccleſiaſticus) conſtitutus: ſed in manu conſilii Dæmonis. Qui ergo pertinaciter aſſeruerit hominis voluntatem poſſe quibuſcumque maleficiis, aut quacumque Dæmonis poteſtate ad aliquid amandum cogi, eſt hæreticus cenſendus, & velut talis puniendus.

Eccl. 15

Salom 6.

Poſſunt quidem Dæmones voluntatem perſuaſionibus allicere ad amãdum, repræſentando aliquam, quamuis falſam, apparentem tamen boni rationem in amore illo. Poſſunt etiã carnis appetitum, qui liber non eſt, excitare, vt appetat illud, & ardenter illud perquirat, etiamſi aliàs ad illud frigeret. Nam (vt eſt apud Iob) *Halitus eius prunas ardere facit.* Appetitus autem carnis, poſtquam fuerit vehementer accenſus, voluntatem ipſam etiam vehementer ſolicitabit, & illam validiſſimè impellet, vt in ſuam trahat ſententiam. Ex hac tam vehementi tentatione euenit, vt homines idiotæ dicant ſe cogi ad amorẽ inuitos teneri, velle ſe diſcedere, & non poſſe. Sed re vera falluntur: quia ſi vellent reſiſtere, poſſent facilè id efficere cum Dei adiutorio, qui omnem ad ſe confugientem paratus eſt adiuuare. *Fidelis eſt Deus* (inquit Paulus) *qui non patietur vos tentari ſupra id, quod poteſtis.* Deinde examinandi ſunt, qui hæc maleficia exercent, an in illorum exercitio aliquid miſceant, quod meritò poſſit vehementem hæreſis præſtare ſuſpicionẽ. Quoniam ſi hæc non adſint, Inquiſitores hæreticorum, niſi illis ſit ſpecialiter hæc prouincia delegata, non poterunt iure quidquam circa illas diſponere: quoniam hoc eſt illis ſpecialiter interdictum *in cap. Accuſatus, §. Sanè, de hæreticis lib. 6.* Si verò talia in ſuis maleficiis miſcent, vt de illis poſſit non leuis ſuſpicio hæreſis ſumi, meritò de illis maleficiis Inquiſitor Maleficos ipſos diligenter & curiosè examinari poteſt & debet: nam cùm Papa in illo *cap. Accuſatus, §. ſanè.* inhibet Inquiſitoribus, ne de diuinationibus aut ſortilegiis inquirant, ſtatim excipit ea ſortilegia, quæ hæreſim ſapiunt. Quo loco ſortilegii nomen capiendum eſt iuxta latam illius ſignificationem, vt comprehendit omnia maleficiorum genera. Nam iuxta propriam illius vocis ſignificationem ſolùm ad diuinationes pertinet,

Iob. 41.

2. Cor. 10.

net, vt patet per Iſidorum *in cap. ſortilegi 26. quæſt. 1.* Sed quia *in dicto cap. Accuſatus*, §. *Sanè*, poſtquam Papa expreſſit diuinationes, ſtatim addidit Sortilegia, conſtat illum nomine Sortilegiorum non ſolùm diuinationes, ſed etiam Maleficia intelexiſſe: quorum aliqua dicit eſſe, quæ hæreſim ſapiunt.

Maleficia cum inuocatione Dæmonis.

Videndum eſt igitur & diligenter inquirendum, quæ ſunt illa Maleficia, quæ hæreſim ſapiunt. Paulus Grillandus *in tractatu de Sortilegiis, quæſt. 10.* pro huius rei cognitione quaſdam aſſignat regulas, quas ex Oldrado *in conſilio 210.* ſe accepiſſe refert. Primùm quidem dicit, quòd ſi Sortilegia, aut Maleficia taliter fiũt, vt in illis adſit inuocatio Dæmonis per modum adorationis, tunc apertè ſapiunt hæreſim. Deinde addit, quòd licèt non fiat per modum adorationis, ſi tamen per illa Maleficia petatur, aut expectetur à Dæmone, quod ſoli Deo

Petitio quæ ſoli Deo cõpetit.

facere conuenit, vt putà mortuos ſuſcitare, ſecreta cordium reuelare, futura, quæ ex cauſis naturalibus non pendent, prædicere, tunc talis petitio ſapit hæreſim. Tertiò dicit, quòd

Petitio ex virtute naturali Dæmonis.

ſi eſt inuocatio Dæmonis non per modum orationis, & petitur à Dæmone id ſolùm, quod virtute naturali ille efficere valet: quamuis alia quælibet in Maleficiorum exercitio adhibeantur, dicit illa non ſapere hæreſim. Dicit itaque quòd celebrare Miſſam de defunctis pro aliquo viuo, vt citò moriatur, vel hoſtiam conſecratam mulieri cum characteribus ſcriptam turpibus dare ad amorem prouocandum libidinoſum, non ſapit hæreſim. Idem dicit de reliquiis ſanctorum, de ſacramentalibus, vt ſunt, calix, altare portabile, oleum ſacrum, aqua benedicta, aqua fontis baptiſmalis, quæ omnia licèt miſceantur in Maleficiis, dicit non ſapere hæreſim. Et hanc ſuam ſententiam nititur probare per hoc, quòd alia iſtis imponitur à iure pœna, quàm hæreticis.

Et pro hoc adducit *cap. Quicumque 26. quæſt. 5.* & *cap. De homine, de celebr. Miſſa.* Addit inſuper aliud, in quo non poſſum non mirari, tantam fuiſſe illius ignorantiam. Dicit enim quòd ſi aliquis crucem, aut imaginem Deiparæ Virginis Mariæ, aut alterius Sancti irreuerenter proiecciſſet in terra & pedibus conculcaret, non ſaperet hæreſim. Pro qua re adducit cap. *Si canonici*, §. *fin. de offic. iudic. ordin. lib. 6.* Ex his omnibus Pauli Grillandi dictis non inuenio quod probare aut tolerare poſſim: niſi illa duo prima, quorum alterum de petitione, quá à Dæmone petitur id, quod ſolus Deus præſtare poteſt. Quæ duo dicit ſapere hæreſim. Et hoc ipſum nos etiam docemus.

Grillandus refellitur.

Reliqua verò omnia quæ in tertio dicto continentur, ſunt manifeſtè falſa, & acerbâ reprehenſione digna. Vt autem hoc apertius efficiamus, id primò annotandum eſt, quòd Sortilegium aut Maleficium aliquod ſapere hæreſim, idem eſt, ac illud præbere vehementem hæreſis ſuſpicionem. Nam aliàs non videtur quomodò Sortilegium aut Maleficium, quod in exteriore operatione conſiſtit, poſſit ſapere hæreſim: cum hæreſis (vt *in primo de iuſta hæret. punit. 2. tom. cap.* diximus) non in operatione exteriore, ſed in errore intellectus conſiſtat. Res autem ſacras, præſertim Sacramentum, aut ſacramentalia ad Maleficia exercenda adhibere, apertam & violentam præbet hæreſis ſuſpicionẽ: quoniam nullus illa ad Maleficia exercenda adhiberet: niſi crederet illa ad maleficia exercenda aliquam habere poteſtatem. Talis autem credulitas aperta eſt hæreſis. Quia Deus, qui Sacramentis non naturalem, ſed aduen-

Sacramentalium abuſus ad Maleficia exercenda hæreſim ſapit

aduentitiam virtutem dedit, non ad deſtructionem & perditionem corporum & animarum, ſed ad ſalutẽ animarum illã dedit. Dæmon tamen videns ſe minùs potentem ad Maleficium amatorium exercendum, cùm (vt diximus) non poſſit aliquem ad amandum inuitum cogere, ideò res quaſlibet ſacratiores miſcere in huiuſmodi Maleficiis procurat, quas rarò in aliis Maleficiis veneficis adhibet: quia Maleficia venefica poteſt Dæmon, ſi à Deo permittatur, in homine inuito exercere. Sub hac igitur ſpecie Dæmon multos fallit perſuadendo illis, quòd iſtorum Sacramentorum abuſus, mirabiles effectus quoad amorem producat, quos ipſe optimè ſcit ab illis Sacramentis, aut ſacramentalibus effici non poſſe. Hoc tamen ille mendacii pater hominibus perſuadere nititur, in vilipendium Chriſtianæ religionis, & vt homines grauiùs Deum offendant. Nec iſta à ſolis profanis hominibus: ſed etiam ab his, qui altari ſeruiunt, fieri procurat. Legi enim de quodam ſacrilego ſacerdote, quòd cùm mulierem quamdam impotenti & impudico affectu adamaret, vt illam in ſui amorem traheret, medietatem ſanctiſſimæ hoſtiæ, quam in Miſſa conſecrauetat, ſumpſit, dicens turpia, quæ hîc prodere non expedit: reliquam verò partem hoſtiæ miſit ad prædictã mulierẽ, non in forma hoſtiæ: ſed contritã, & in puluerem redactam, vt pote aptam ad ſumendum in potu.

Sacerdotis ſacrilegi impudicus amor.

Hoſtiæ conſecratæ abuſus ad amorem illiciturn.

Quæ autem à mulieribus hac in parte fiunt, tot ſunt ac tam turpia & abominabilia, vt ſatius ſit illa ſilentio præterire, quàm aliquid illorum proferre. Vt igitur rem hanc totam breui compendio concludamus, talem de illa ſtatuo certiſſimam regulam. Omne Maleficium, quod exercetur per commixtionem alicuius Sacramẽti, aut rei ſacramentalis, reddit ipſum operatorẽ de hæreſi ſuſpectum. Quoniam niſi ille crederet talia Sacramẽta, aut ſacramentalia habere virtutem ad Maleficiorum operationem, non adhibuiſſet illa. Inquiſitor igitur quùm talem aliquẽ Maleficum agnouerit, capere poteſt illum non quidẽ propter Maleficium: ſed propter Sacramentorum commixtionem, per quam ſe ſuſpectum de hæreſi reddidit: captum illum diligenter & curioſè examinabit de illius credulitate. Si ille dixerit ſe non credere, quòd Sacramenta aliquam habeant ad Maleficia virtutem & poteſtatem: ſed ideò appoſuiſſe, vt Dæmonis voluntati, qui ei hoc imperauit, obediret: tunc Inquiſitor non poterit illum quamuis grauiſſimè peccantem punire: quia illi prohibitum eſt *in capite Accuſatus*, §. *Sanè. de hæreticis libro 6.* Sed illius punitio ad ſolum defertur Ordinarium. Si verò Maleficus dixerit, ſe ideò Sacramenta, aut ſacramentalia in ſuo Maleficio miſcuiſſe: quia credit illa virtutem aliquam & potentiam ad huiuſmodi Maleficia habere, tunc meritò Inquiſitor iuxta prædictum cap. *Accuſatus*, poterit illum punire, non propter errorem fidei, à quo ſi legitimè admonitus diſcedere noluerit, erit per omnia tamquam hæreticus ab eo tractandus.

Examen Maleficiati ſacramẽtum ab Inquiſitoribus.

Et idem prorſus dicendum eſſe cenſeo de illo, qui Crucem Domini, aut imaginem Deiparæ Virginis, aut alterius cuiuſque Sancti irreuerenter projicit in terram, & pedibus conculcat. Nam hæc ſine vehementi hæreſis ſuſpicione fieri non poſſunt, præſertim cùm ſit hæreſis in ſeptima ſynodo damnata, dicens imagines non eſſe veneratione dignas: ſed prorſus contemnendas.

Crucis ſanctæ & reliquiarũ conculcatio ſub hæreſim cadit.

Quod autem Paulus Grillandus

citat, ex cap. *Si canonici*, §. *fin. de offic. indic. ordin. libr. 6.* nihil certè probat: quoniam res illa cum præſenti negotio nullam prorſus habet ſimilitudinem. Nam canonici illi, de quibus textus ille loquitur, nec pedibus imagines conculcabant, neque ob aliquam irreuerentiam aut illarum contemptum illas ad terram deiiciebant: ſed per cæremoniam quamdam illud efficiebant, ad horrorem quemdam & abominationem & odium in populo excitandum contra illũ, propter cuius crimen imponebatur ceſſatio à diuinis. Quæ res licèt fuiſſet reprehenſione digna, non debuit tamen hæreſeos nomine notari. Si tamen illi ob irreuerentiam & contẽptum imaginum eas ad terram proieciſſent, fuiſſent procul dubio hæretici cenſendi: quoniam eos, qui ita faciendum eſſe olim docuerunt, ſeptima ſynodus (vt *proximè* diximus) hęreticos eſſe declarauit.

CAP. IV.

De Lamiis & Strigibus, an ſint hæretici cenſendi.

PRæter illos perditiſſimos homines Dæmonem colentes, de quibus *ſupra duobus proximis capp.* diſſeruimus, ſunt adhuc alii etiam Dæmoni inſeruientes, tantò illis omnibus peiores, quantò horribiliora flagitia committunt, per quæ Deo maiorem inferunt iniuriam, & fidem Catholicam apertiùs deſerunt. Sunt enim adeò mali & impii, vt quidquid malitiæ, aut ſceleris, aut infidelitatis apud alios homines, qui Dæmoni quomodolibet inſeruiunt, excogitari poteſt, id totum iſti exerceant, & perficiant. Hi apud Hiſpanos lingua eorum vulgari appellantur *Bruxos*. Itali autem vocant illos *Streghe & Strigem*. Latinè verò dicuntur *Lamiæ & Striges* propter ſimilitudinem (vt exiſtimo) quam habent cum animal bus, quæ huiuſmodi nominibus vocantur. Sic illas ſæpe vocat Apuleïus *in ſuo illo opere* quod inſcripſit *de aſino aureo*, præſertim *libro* 1. vbi de huiuſmodi mulieribus loquens, hæc ait: *At illæ colore ſpurciſſimi humoris percuſſum, quo me lamiæ illæ infecerant, aſpernantur.* Et Philoſtratus in vita Apollonii Pythagorici dicit, Lamias à quibuſdam *Larvas* appellari, & *Lemures*, eſſęque ad amorem, & Venerem propenſas & carnes humanas, præſertim formoſorum eſurienter appetere, quæ libidinis cupiditate alliciant eos, quos poſteà cupiant deuorare. Horum ſectam apertè explicare oportet, vt inde meliùs reſpondere valeamus ad id, quod de illis inueſtigamus, an videlicet tales ſint hæretici cenſendi, an non? De hac re, quia varia apud diuerſos auctores leguntur, qui fortè rem non benè (vt oportebat) examinarunt, ideò illis omnibus prætermiſſis dicam ea, quæ certiſſimâ experientiâ cognita ſunt, & quæ ipſimet huius peſtiferæ ſectæ profeſſores tam viri, quàm fœminæ ſponte coram iudicibus, à quibus hoc didici, confeſſi ſunt. Quiſquis hanc diabolicam ſectam profiteri vult, adducitur primò ab eo, à quo docetur ante tribunal Dæmonis, in ſolio quodam ad regis inſtar ſedentis. Dæmon enim ſe illis in figura quadã viſibili & corporea oſtendit, vt falſam maieſtatem ſuam & imperium emendito quodam ſigno illis perſuadeat. Coram illo itaque adductus, is qui hanc ſectam profiteri paratur ſtatim debet abnegare baptiſmum, & omnia Chriſtianæ fidei documenta relinquere. Deinde oportet, vt omnia Eccleſiaſtica Sacramenta reiiciat, Crucẽ, inteme

Hominum perditiſſimi omnium & Dæmoni ſeruien-tes quomodo dicantur

Larvæ & Lemures.

Lamiarũ profeſſio quomodo fiat.

Dæmon maieſtatẽ emẽtitur.

intemeratę Virginis,& aliorũ quorũcũq; Sanctorũ imagines proſternere debet, pedibuſque propriis conculcare. Hanc tamen conculcationem imaginum non eſt opus coram ipſo Dæmone ſtatim efficere : ſed ſatis eſt, vt poſteà ſe facturum promittat , cùm primùm ſeſe obtulerit occaſio. His peractis Dæmoni , velut principi aut regi ſeſe perpetuò obligatũ ac deuinctum reddit, vouens in manibus eius, & promittens, prout religioſi in manibus prælati ſuæ profeſſionis votum emittere ſolent, ſe perpetuò futurum illi fidelem, & omnibus illius mandaris pariturum. Poſt hæc tactis ſcripturis ſuper quodam libro , obſcuras quaſdam & ignotas paginas continẽte , iurejurando promittit ſe nunquã ad fidem Chriſti rediturum , nec diuina præcepta ſeruaturum , ſed ſolùm ea , quæ per ipſum principem , Dæmonem videlicet mandabuntur. Promittit inſuper ſe venturum quoties vocatus fuerit ad congregationes nocturnas,& ſacrificia ſe facturum,quæ horis illis nocturnis fieri viderit,preces emiſſurum, adorationis cultum ſe illi exhibiturum , omnia deniquę alia , quæ ab aliis ibidem fieri viderit ſe facturum. Quo voto & iuramento per illum emiſſo , ſtatim Dæmon, qui in ſolio ſedens velut Regem ſe illi oſtenderat , hilarem frontẽ prætendens promittit illi ſic ſtanti ſe daturum, quam in ſe non habet perpetuam felicitatem & gaudia immen a, ac quaſcumque quas in hoc mundo cupit habere voluptates , & tandem poſt hanc vitam multò maiora ſe daturum promittit. Deinde vnum Dæmonem conſtituit ad illius cuſtodiam & doctrinam, qui illum perpetuò comitetur, & illi per omnia ſeruiat , & omnia tribuat , quæ ille cupiet.

Votum obedięntiæ in manu Dæmonis.

Officiũ Dæmonis cuſtodis Lamiarum.

Huic Dæmoni ad cuſtodiam deſtinato inter alia hoc peculiare officiũ commiſſum eſt , vt quotieſcumque oportuerit ad ludos accedere nocturnos , ille hoc denunciet ſuo clientulo , & illum deferat ad locum congregationis. Hunc Dæmonem , qui velut patronus ad cuſtodiam datus eſt , ipſi homines huius diabolicæ artis profeſſores vocant (vt audio) *Martinetum*,aut *Martinellum*.

Hic quotieſcumque nocte aliqua facienda eſt ad ludos & voluptates exercendas generalis eorum congrega io , ante duos dies eam congregationem faciendam eſſe ſuo clientulo annuutiat , horámque & locum *illi* declarat,vt cùm tempus aduenerit, ſit ad veniendum paratus. Hora verò eundi iam appropinquante , ſtatim Dæmon ille , quem *Martinetum* aut *Martinellum* ab illis vocari diximus, ipſum hominem voce quadam ad ſimilitudinem humanæ vocis formata vocat. Qua voce audita mox ille,qui iturus eſt , ſumit pyxidem vnctionis, & quædam ſui corporis membra vnctione ex pyxide ſumpta linit. Quo facto domum exit , & illicò inuenit prope domus oſtium Martinetum illũ in forma hirci expectantem , ſuper quo (vt ipſi homines referunt) equitat , qui ad ludos deferendus eſt, manibus ſuis crines hirci fortiter apprehendens , ne propter velociſſimum hirci motum,ille fortè ad terram dejiciatur.

Martinetus vocat ad congregationẽ.

Martinetus pro foribus in forma hirci.

Dæmon igitur ſic illum in forma hirci ſuſcipiens , celerrimè illum per aera tranſuehit , & ad locum vſque congregationis defert : vbi frequens virorum , mulierúmque multitudo coram Dæmone ad inſtar Regis ſedente , concurrit. Quò poſtquàm quiſque illorum peruenit , in primis Dæmoni reuerentiam facit, alio tamẽ modo quàm nos facere ſolemus.Non enim faciem, ſed terga Dæmoni vertunt & caput non versùs pectus, ſed

versùs ſcapulas flectunt: ita vt mento ad cœlum eleuato caput ad terga deflectant. Crura verò (non vt nos facere ſolemus) flectunt à tergo illa curuantes: ſed à parte anteriori illa ſurſum à terra eleuant.

Quâ præſtitâ reuerentiâ aliquando illi offerunt ſacrificia, non tamen ſemper. His omnibus conſummatis Dæmon ille, qui in ſolio majeſtatis ſedet, præcipit omnibus vt tripudient, & pſallant cum gaudio & lætitia ſumentes voluptates ſuas. Et vnuſquiſque Dæmon manu apprehendit mulierem ſuam, ad cuius cuſtodiam deputatus erat, & cum illa ſaltat, & choreas facit: choreis & ſaltationibus finitis inde ad menſas veniunt, quæ lauriſſimis ferculis ornatæ & præparatæ inueniuntur, vt quiſquis ad libitum illis veſcatur. Conuiuiis expletis luminaria extinguuntur omnia, & quiſque Dæmon in forma incubi ſuã capit mulierem. Si qui verò adſunt viri, hi habent Dæmonem vnuſquiſque ſuum in forma ſuccubi, hoc eſt in forma mulieris, & ſic inuicem miſcentur, & carnis libidines vſque ad ſatietatem ſuſcipiunt, cum maxima (vt dicunt) voluptate.

Sacrificia Lamiarum.

Conuiuia Lamiarum.

Quibus omnibus completis, reuertuntur omnes ad domos ſuas equitantes in hircis, à quibus diximus eos primò ad congregationem deportatos eſſe. Et in his omnibus exercendis hoc ſummo opere ab illis omnibus cauetur, ne aut euntes, aut in congregatione ſtantes, aut ab illa redeuntes, Deus inuocetur, aut quomodolibet nominetur, aut crucis ſignum fiat. Quoniam ſi illorum aliquod fiat, Dæmones illud non ferentes ſtatim fugiunt, & omnes illæ illuſiones Dæmonis arte factæ euaneſcunt.

Dei inuocatio & crucis ſignum prohibetur.

Sunt præter hæc omnia multa alia flagitia, & ſcelera, quæ iſtæ peſſimæ Lamiæ committunt. Non enim ſatis illis videtur, quòd propter libidines explendas ſe Dæmoni tradant, & illi per omnia ſeruiant: ſed alios inſuper quotquot poſſunt ad Dæmonis obſequium adducere, & à Dei ſeruitio auertere conantur, vt Dæmonis imperium ſuo miniſterio augeatur. Nam præter hoc, quòd multos ad huiuſmodi diabolicam artem profitendam ſolicitant, pueros multos ante baptiſmum ſuſceptum, interficere nituntur, ne baptiſmo ſuſcepto ad gloriam poſſint peruenire ſempiternam. Noctu domos alienas ingrediuntur, cameras quantumliber obſeratas, Dæmone illis viam parante, intrant, puerorum ſanguinem ſugunt, aliquando illos ſuffocant, & multa alia circa illos mala committunt. Et ob hanc cauſam (vt exiſtimo) vocatæ ſunt Lamiæ, & Striges. Nam Lamia animal quoddam eſt nimiùm crudele, faciem prætendens muliebrem, equinos pedes habens. De huiuſmodi Lamiis loquitur Hieremias *in Trenis* dicens: *Lamiæ nudauerunt mammas, lactauerunt catulos ſuos.* Strix autẽ auis quædam eſt nocturna, & importuna, ſic dicta à ſtridore, quẽ facit. De hac ſic dicit Lucanus *lib. 6.*

Lamiarũ multa facinora

Cur dicantur Lamiæ, & Striges.

Quò: trepidus bubo, quòd ſtrix nocturna queruntur.

Hæc auis pueros aggreditur nutricibus egentes, & ex illorum corpuſculis vitalem ſanguinem abſorber. Et ab huius auis nocumento Striges appellantur mulieres iſtæ, de quibus hactenus locuti ſumus: propterea quòd puerorũ ſanguinẽ, ſicut auis illa, ſugunt. Hæc ſunt, quæ de iſta peſtifera hominum ſecta hactenùs certiora eſſe intellexi, quarum partem ex lectione aliquorum Auctorum, qui de hac re ſcripſerunt, partem ex relatione aliquorum probatorum virorum,

rorum, qui iudices exiſtentes huiuſmodi homines captos diligenter examinarunt, & ferè omnia iſta ex illorum confeſſione acceperunt.

Fœminarum quàm virorum plures arti diabolicæ addici.

Et inter cætera, quæ de iſtis peſſimis hominibus, certâ experientiâ docente ſciuntur, eſt multò plures eſſe fœminas, quæ hanc diabolicam artẽ profitentur, quàm viros. Cuius rei duplex (meâ quidem ſententiâ) poteſt eſſe cauſa.

1. Ex mulierum credulitate nimia.

Prima eſt, nimia mulierum credulitas, ob quam ſexus iſte facilis eſt ad deceptionem. Quarum defectum Dæmon optimè agnoſcens, illas frequentiùs per fallacias & mendacia aggreditur, quàm viros. Nam Heuam primam omnium matrem Dæmon ſeduxit, vir autem illius Adam (vt Paulus teſtatur) nõ eſt ſeductus. Ob hanc cauſam ipſe Paulus non permittit mulierem docere, ne ipſa deceptа alios ſua doctrina decipiat. Quõ Pauli locum interpretans Theophylactus ait: *Quia ſemel mulier virum edocuit, & cunctа peruertit, idcircò nequaquam hanc habeat velim docendi de cætero poteſtatem. Eſt namque mulier naturâ leuior, & facilè fallitur. Aduerte autem quemadmodum non Heuam dixerit deceptam eſſe, ſed mulierem: tamquam de ipſo muliebri ſexu diſſeruiſſet. Nam quemadmodum natura omnis humana perdita eſt, ſic & per Heuam in omne fœmineum genus delapſa eſt leuitas, qua & præuaricatio ipſa primùm Heuam inuaſit.* Hæc Theophylactus.

1. Tim. 2.

Mulier cur potiùs dicatur quàm Heua.

Secunda cauſa eſt, earumdem mulierum fragilitas, & ad libidinem pronitas. Sunt enim mulieres naturâ proniores ad libidinem, quàm viri. Et ob hanc præcipuè cauſam (vt exiſtimo) ſexus muliebris vocatur à beato Petro fragilius vaſculum. Primus autem & præcipuus finis, ad quem homines huius diabolicæ artis profeſſores tendunt, eſt carnis voluptas, propter quam ad libitum & ſatietatẽ aſſequendam, ſe totos Dæmoni dedunt, & alia omnia, quæ diximus faciunt. Ob hanc igitur cauſam plures fœminæ, quàm viri hanc diabolicam artem profitentur: quia fœminæ vehementiùs carnis voluptates appetunt, & faciliùs huiuſmodi appetitui ſuccumbunt.

2. Ex mulierum fragilitate & libidine. 1. Pet. 3.

Sed inter tam multa, quæ de iſtarum Lamiarum ſecta diximus, aliqua ſunt, quæ quibuſdam falſa eſſe videntur, & prorſus incredibilia. *Sunt* enim aliqui firmiſſimè tenentes & docentes falſum eſſe, quòd huiuſmodi Lamiæ deferantur ad ludos illos, & voluptates illas capiendas, & quòd Dæmones cum illis ad carnis voluptatem coëant: ſed omnia illa eſſe mera ſomnia, ex quibus illæ decipiuntur, etiam in vigilia, putantes ſe verò vidiſſe ea, quæ in ſola imaginatione contigerunt. Et pro hoc adducunt Concilium Anquirenſe, vel Ancyranum, cuius verba habentur in cap. *Epiſcopi* 26. *quaſt.* 5. Quo loco inter alia hæc dicuntur: *Siquidẽ ipſe Satanas, qui transfigurat ſe in Angelum lucis, cùm mentem cuiuſcumque mulieris ceperit, & hanc per infidelitatem ſibi ſubingauerit, illicò transformat ſe in diuerſarum ſpecies perſonarum, atque ſimilitudines; & mentem, quam captiuam tenet in ſomniis deludens, modò læta modò triſtia, modò incognitas modò cognitas perſonas oſtendens, per quaque deuia deducit, & cùm ſolus ſpiritus hoc patiatur, infidelis hoc non in animo, ſed in corpore euenire opinatur. Quis enim ſomniis & nocturnis viſionibus non extra ſeipsũ educitur, & multa videt dormiendo, quæ numquam vigilando viderat.*

Lamiarũ tranſuectio & coïtus cũ Dæmone an reuerà fiat.

Hæc *ibi* in cap. *Epiſcopi*. Afferunt etiam pro eiuſdem ſententiæ cõfirmatione aliqua exempla, quibus

Lamiarũ aliquæ ſoporatæ & illuſæ.

experientiâ certâ ſe comprobaſſe dicunt, mulieres aliquas, quæ ſe transferri ad alia loca putabant, ipſis videntibus toto illo tempore in terra iacuiſſe ſoporatas, quò illæ ſe translatas eſſe ad alia loca dicebant.

Sed re vera, qui Lamias de loco ad locum à Dæmone transferri poſſe non credunt, non intelligunt Dæmonis naturalem potentiam, quam ſacræ literæ, & ſacri illarum interpretes tam apertè expreſſerunt. Nam corpora hæc inferiora cuiuſcumque conditionis exiſtant, ſubduntur imperio Angelorum, ſiue bonorum, ſiue malorum, quoad motum localem, ita vt Angeli ſiue boni, ſiue mali poſſint illa de loco ad locum pro libito mouere: ſi enim Angeli (vt communior Theologorum & Philoſophorum tenet ſententia) mouent illos orbes cœleſtes, qui tam immenſæ ſunt magnitudinis, multò faciliùs poterunt humana corpora, quæ multò minoris ſunt magnitudinis, de loco ad locum mouere. Præterea Angelus tulit Habacuc prophetam capillo capitis illius de Iudæa in Babylonem, vt panes, quos meſſoribus ſuis portabat, præberet Danieli prophetæ in lacu leonum incluſo. Qui poſtquàm panes Danieli præbuit, ſtatim ab eodem Angelo reductus eſt à Babylone in Iudæam. Si Angelus bonus illud facere potuit, conſequens eſt, vt Dæmon etiam idem facere poſſit, quia (vt Dionyſius Areopagita docet) naturalia in Dæmonibus manſerunt integra. Rurſum Dæmon ille, à quo Chriſtus Saluator noſter tentatus eſt in deſerto, aſſumpſit ipſum Chriſtum (vt Matthæus refert) & ex deſerto transtulit in ſanctam ciuitatẽ, & ſtatuit illum ſuper pinnaculum templi. Et iterum aſſumpſit eum inde, & tranſtulit in montem excelſum valdè, vbi oſtendit illi omnia regna.

Habacuc trãslatus ab Angelo.

Daniel. 13.

Matth. 4.

Si ſanctum Chriſti corpus Dæmõ, Deo permittente, tam facilè per tam longa ſpatia mouere potuit, conſequens eſt, vt quodlibet aliud corpus humanum poſſit ad quamlibet magnã diſtantiam mouere. Et inde apertè ſequitur vt Lamias non ſolùm ſpiritu, ſed etiam corpore poſſit Deo permittente, quò voluerit transferre. Accedit ad hæc omnia experiẽtia manifeſta, qua certiſſimè cognitũ eſt ipſas Lamias à Dæmone transferri. Pro cuius rei comprobatione, multa poſſẽ referre exempla, quæ ab his, qui viderunt, audiui. His tamen omiſſis duo ſolùm referam, quæ recitat Paulus Grillandus *in ſuo tractatu de Sortilegiis, quæſt.* 7. Hic enim refert quòd anno Domini 1524. ipſemet rogatus ab Abbate Monaſterii ſancti Pauli de vrbe acceſſit ad caſtrum Nazanum, quod ſubeſt ditioni eiuſdem Monaſterii. Quò cùm peruenit, oblatæ ſunt ei duæ mulieres, vt eas examinaret, quæ accuſatæ quòd Lamiæ eſſent, in carcere tenebantur incluſæ. Et ab vna illarũ, quæ mitioris & facilioris erat ingenij, ſe didiciſſe ferè totam illã cęremoniarum multitudinem, quam ſuprà retulimus obſeruare homines huius ſectæ profeſſores.

Chriſti tranſlatio facta à Diabolo.

Lamiæ in caſtro Nazano.

Campanæ ſono Dæmon recedit.

De altera, quam dicit vocatam eſſe Lucretiam, refert quòd dum illa ex congregatione ludorum deportaretur à Dæmone ad domum ſuam, prope auroram ſonuit campana, quæ in Italia pulſari ſolet illo tempore, vt moneatur populus per illam, ad orationẽ. Quo ſono audito Dæmon receſſit, & dimiſit illam in quodam agro ſpinetis pleno prope ripam fluminis. Quidam autem iuuenis, quem illa optimè agnoſcebat, caſu illac tranſiit per viã illi proximam, quem illa videns vocauit ad ſe. At iuuenis videns illam nudam totam, præter verenda, quæ erãt fœmoralibus tecta, & capillos ſparſos

ſos habentem, obſtupuit, & formidabat ad illam accedere: ſed tandē blanditiis mulieris victus accеſſit, & quæſiuit ab illa, quid ſibi acciditſet, & ob quam cauſam illic nuda perſiſteret. Illa verò rei veritatem voluit confictis mendaciis tegere & ſimulare: quæ omnia cùm minimè crederet iuuenis, dixit ſe nihil pro illa facturum, niſi veritatem apertè reuelaret. Illa igitur videns ſe mendaciis nihil proficere, promiſit ſe vera dicturam iuueni, ſi ille promitteret ſe ea omnia perpetuo ſecreto ſeruaturum. Quod cùm iuuenis iureiurando promitteret, ſtatim illa plena fide veritatem aperuit, dicens ſe à Dæmone ad ludos nocturnos fuiſſe portatam, à quibus cùm ab eodem Dæmone ad domum reduceretur, audito campanæ ſono Dæmonem receſſiſſe, & illic illam reliquiſſe.

Lamia deportata & reportata à Dæmone.

Hæc iuuenis audiens credidit illi, & illam ſecretò ad domum ſuam duxit, ob quam cauſam multis ab illa fuit muneribus donatus. Sed tandem iuuenis promiſſi oblitus, retulit hęc omnia vni & alteri, & ſic paulatim res diuulgata eſt, ob quam cauſam illa capta & carceri mancipata eſt. Iuuenis autem in teſtem vocatus coram præfato Paulo Grillando, cui huius mulieris examinatio commiſſa erat, hæc omnia, quæ nunc retulimus narrauit, & tandem ipſamet mulier hæc omnia vera eſſe confeſſa eſt. Ex qua hiſtoria, quæ aperta experientia comprobata eſt, manifeſtè conuincitur verum eſſe huiuſmodi Lamias aliquando à Dæmonibus de loco ad locum valdè diſtantem transferri. Aliud refert idem Paulus Grillandus exemplum, quod hîc etiam addere placuit, ne vno ſolo teſtimonio contenti eſſe videamur. Mulier quædam Sabinenſis diœceſis hanc profitebatur diabolicam artem, de qua cùm maritus ſuſpicionem haberet, interrogauit illam pluries an peſtiferam illam artem ſciret & exerceret: quæ ſemper ſe ſcire negauit. Maritus verò in ſuſpicione ſua perſiſtēs anxiè veritatem perquirebat, qui adeò aſtutè ſe geſſit, quòd vidit illam quadam nocte ſe vnguento quodam vngentem, qua vnctione peracta vidit mulierem celerrimè quaſi auem recedentem, & ex ſuperiori domus ſolario ad inferiora deſcendentem, illam maritus ſequens, vt videret, quò tenderet, ampliùs eam non vidit, & accedens ad portam domus inuenit eam clauſam. Quæ res magnam præbuit illi admirationem. Die verò ſequenti iterum maritus vxorem interrogat, quod anxiè ſcire cupiebat, & illa conſtanter, vt antè, ſe neſcire dixit. Maritus verò vt mulier iam negare non poſſit, apertè dicit illi quidquid nocte præterita illam feciſſe viderat, deinde fuſtibus illam percutit grauiter, & duriora minatur verba, niſi veritatem dixerit, quam ſi apertè expoſuerit, veniam ſe illi daturum promiſit. Mulier igitur ſe iam celare nō poſſe intelligens, veritatem aperuit, & veniam à marito petiit, quā illi maritus hac conditione indulſit, vt illum ad tales congregationes adduceret: illa verò vt veniam impetraret, facilè petita promiſit, & promiſſum ex licentia Satanæ impleuit. Adductus igitur ille ad locum vbi ludi fiebant, ludos & choreas & cetera omnia contemplatus eſt, & tandem ad menſam cum reliquis vt veſceretur ſedens, cùm cibos inſipidos iudicaret, petiit ſibi dari ſal, quod in menſa deerat, & quamuis iterum atque iterum petiiſſet, nunquam illi dabatur. Tandem cùm poſt importunam petitionem, prolixámque expectationē ſal illi daretur, dixit: Nunc laudetur Deus, quoniam iam venit ſal. Quibus verbis prolatis, Dæmones, quoniam laudes

Sabinenſis Lamia à marito virgis cæditur.

Vir Sabinenſis cū vxore ad congregationem Lamiarū trasnfertur.

Sal in epulis diabolicis deſideratur.

Mulieris Sabinenſis in Lamiata deprehēſæ hiſtoria.

laudes Dei audire refugiunt, ſtatim receſſerunt, & reliqui omnes diſparuerunt, luminaribúſque extinctis manſit ille ſolus nudus, quouſque mane facto vidit quoſdam paſtores, quos interrogauit, quænam eſſet illa patria in qua erat: illi verò reſponderunt eſſe agrum Beneuentanum in regno Neapolitano. Qui locus diſtabat à patria illius viri per centum milliaria, ob quam cauſam licèt diues erat, coactus fuit per viam mendicare, vt ad domum ſuam redire poſſet. Ad quam poſtquam peruenit ſtatim vxorẽ ſuã ob Lamiæ crimen accuſauit, & totam rem geſtam (vt narrata eſt) coram iudicibus expoſuit. Qui rem totam plenè (vt oportebat) examinantes, vera eſſe omnia quæ diximus inuenerunt, quæ etiam eiuſdem mulieris confeſſione confirmata ſunt. Multa alia poſſem referre teſtimonia ex his, quæ per fideliſſimos teſtes in Hiſpania contigiſſe cognoui: ſed ea, quæ proximè narrauimus ſatis mihi eſſe videntur, ad probandum Lamias illas aliquando à Dæmonibus de loco ad locum non ſolùm ſpiritu, ſed etiam corpore deferri. Quod autem alii obiiciunt, ſe expertos eſſe Lamias iſtas non corpore, ſed ſpiritu à Dæmonibus deferri: quia dum illæ ſic ſe delatas eſſe putabant, aliis videntibus, qui de hac re teſtimonium præbuerunt, veluti dormientes iacebant in terra: nihil hoc contra ea, quæ diximus agit. Non enim dicimus ſemper illas corpore deferri: ſed hoc fieri poſſe, & aliquando factum eſſe cõtendimus, concedentes inſuper aliquando etiam fieri oppoſitum, ita vt non corpore, ſed ſolo ſpiritu per illius phantaſticam imaginationem à Dæmonibus de loco ad locum deferantur. Veram igitur eſſe illorum experientiam concedimus: ſed oportet, vt etiam illi noſtram veram eſſe credant, quia altera alteri non repugnat: ſed vtraque alternis vicibus contingere potuit. Sed reſtat, vt reſpondeamus ad cap. *Epiſcopi* 26. *quæſt.* 5. quod in ſpecie contra nos pugnare videtur: ſi tamen omnia in illo contenta bene circumſpiciantur, apertè conſtat nihil contra nos agere. Nam ſecta illa, de qua *in illo cap.* agitur, longè diſtat ab hac Lamiarum ſecta, de qua nos in præſentiarum diſputauimus. Primò quidem illius ſectæ profeſſores credunt mulierem quamdam nomine Dianam, aut Herodianam conuerſam in deam, habere aliquid veri numinis. Lamiæ autem hoc non credunt: ſed bene agnoſcunt ſpiritum illis apparẽtem eſſe Diabolum, & Dei inimicum, & quamuis hoc agnoſcunt, tamen propter voluptates, quas in illo recipiunt, libenter ſe illi ſubiiciunt. Secundò illius ſectæ profeſſores credũt (prout *ex textu illius capitis* conſtat) creaturam aliquã poſſe ab alio, quàm à Deo in aliam ſpeciem mutari, vt putà hominem in aſinum, aut equum. An autem Lamiæ omnes hoc credãt, mihi hucuſque non conſtat: quoniam (vt ex his, quæ de illis legi & audiui conjicere poſſum) impertinens eſt hoc ad ſectam illarum: quamquam fortè illarum aliquæ hoc credunt, propterea quòd non ſolùm Lamiarũ, ſed etiam Maleficarum ſectam profitentur. Tertiò differunt, quia ſecta illa non dicitur abnegare fidem Chriſti abſolutè, & illius Sacramenta contemnere, Crucem confringere; quæ omnia diximus à Lamiis fieri. De hoc tamen inrer vtramque ſectam conuenit, quòd vtriuſque illarũ profeſſores cum diabolo in deliciis verſantur: vtrique etiam credunt aliquando fieri in corpore, quod in ſola contingit illorum imaginatione.

Deinde dico, quòd licèt iſta ſecta Lamia

Sabinenſis Lamia defertur à marito.

Cap. Epiſcopi explicatio.

Lamiarũ duo genera.

Lamiarũ vtraque ſecta noctu obãbulat, &c.

Lamiarum esset illa eadem, de qua loquitur illud cap. *Episcopi*, nihil tamen contra nos agetet textus ille. Non enim negat textus ille, mulieres posse à Dæmone corporaliter de loco ad locum transferri, neque dicit illũ motum semper in spiritu & in imaginatione fieri, & nunquam in corpore: sed solùm dicit mulieres illas decipi, putantes in corporibus earũ fieri ea, quæ in sola contingunt imaginatione. Et certè sæpe ita euenit, quanquam aliquando (vt diximus) eas nõ decipi contingat. Et si vniuersaliter textus ille loqueretur, vt nunquam illas corpore deferri contingat, argumenta, quibus hoc probare nititur, nihil prorsus efficiunt. Nam ad suæ sententiæ confirmationem producit in testem Ezechielem prophetam, qui visiones Dei non in corpore, sed in spiritu se vidisse testatur, & Paulũ, qui nesciebat, an in corpore, an extra corpus esset, cùm vidit arcana Dei. Fateor quidem hęc exempla satis esse ad probandum visiones illas aliquando non in corpore, sed in spiritu fieri, quod nos etiam fatemur. Si tamen ex illis colligere velit nunquam talia in corpore, sed semper in spiritu fieri: quis non videt, quàm inualidum sit argumentum? Ex vna quidem aut altera singulari, etsi liceat inferre particularem propositionem, nunquam tamen licet inferre vniuersalem. Dico insuper aliqua esse in illo cap. *Episcopi*, relata circa illarum mulierum deportationem, quæ nunquam in corpore, sed in spiritu semper contingere constat. Deinde enim ibi de mulieribus illis, quòd credant se super quasdam bestias nocturnis horis equitare, & multatum terrarum spatia intempestę noctis silentio pertransire; & de Lamiis nos etiam *suprà* retulimus illas hoc idem credere. Quòd enim non solùm spiritu & imaginatione, sed etiam corpore aliquando deferantur, nos cõcedimus, & ratione simul, & experientiâ hoc fieri posse probauimus.

Cap. *Episcopi* de Lamiis explicatur.

Visiones Lamiarũ in corpore & in spiritu fiunt.

Quòd autem super bestias equitẽt, & multa terrarum spatia breuissimo tempore super illas equitantes pertrãseant, hoc non corporaliter & verè: sed in solo spiritu fieri concedam. Nã bestiæ illæ, à quibus se deportari dicunt, non sunt veræ bestiæ: sed corpora quædam phantastica ex aëre, vel ex alia quauis materia à Dæmonibus ad similitudinem bestiarum confecta. Aut fortè nulla sunt corpora: sed Dæmon tam vehementem illis imprimit bestiarum imaginationem, vt mulieribus illis etiam vigilantibus præsertim noctu, quando corporei oculi nihil, aut parum videre possunt, contingat id, quod contingere solet dormiẽtibus; qui ea, quæ in somniis acciderunt, sæpè postea vigilantes se verè vidisse contendunt.

Lamiarũ equitatio super bestias.

Et certè idem huiusmodi mulieribus contingere potest, dum credunt se à bestiis per longa terrarum spatia breuissimo tempore deferri. Nõ enim tanta est alicuius bestiæ, imò nec alicuius auis agilitas, vt vnius horæ spatio possit trecenta, aut quadringenta milliaria percurrere. Nec tanta est etiam alicuius bestiæ leuitas, vt possit per tantum spatium in aëre se suspendere, vt sua grauitas illam ad terram non deprimat, atque dejiciat. Et de his, atque aliis eiusmodi quæ de motu illarum mulierum dicuntur, credo illud cap. *Episcopi*, esse intelligendum, quùm dicit, illa non in corpore, sed in solo spiritu & in phantasia fieri.

Cæterùm quod de incubis Dæmonibus dicitur, nisi sanè intelligatur, meritò incredibile iudicabitur. Nam suppositò quòd Dæmones (vt communior tenet sententia) sunt spirituales substantiæ corporibus carentes, necessarium est, vt sint indiuisibiles &

Dæmones incapaces ſunt coïtus.

impartibiles. Quo fit, vt nihil de ſua ſubſtãtia velut ſemẽ emittere poſſint, & inde conſequens eſt, vt cum fœminis coïre non valeant, quemadmodum viri cum illis coïre ſolent. Et iuxta hunc ſenſum credo intelligendos eſſe aliquos Doctores ſacros, qui negant Dæmones cum fœminis coïre poſſe. Chryſoſtomus *homilia 22. ſuper Geneſim*, hoc apertè negat. Philaſter Brixienſis Epiſcopus, quem beatus Auguſtinus ſe Mediolani vidiſſe refert *in quodam opuſculo, in quo de omnibus hæreſibus diſſeruit*, inter alias hæreſes connumerat eam ſententiam, quæ dicit Dæmones poſſe coire cum fœminis. Beatus Auguſtinus *lib. 15. de Ciuitate Dei, cap. 23.* dubius eſt in hac re, quæ dubitatio inde (vt ſuſpicor) eſt illi orta, quòd ipſe putauit Dæmones habere corpora, quamuis non eiuſdem fortè conditionis cum noſtris. Hæc autem Auguſtini ſententia ab omni Theologorum ſchola rejecta eſt, neque eſt, præter vnum, Theologus aliquis, qui Auguſtini ſententiam in hac parte tueatur.

Hæreſis de coitu Dæmonum cũ fœminis

S Auguſtini dubium de cõpreſſu mulierũ & Dæmonum.

Sed quia (vt idem Auguſtinus *loco* nunc *proximè citato* ait) certiſſimâ experientiâ ſæpè cognitum eſt, fœminas etiam inuitas à Dæmonibus fuiſſe conſpreſſas: ideò modum inquirere oporret, quo id fieri poſſe fideliter & catholicè dicamus. De qua re dicam quod ſentio, paratus meliora docentem audire.

Dæmon quomodo corpus conficere poſſit.

Dæmon, qui naturæ cuiuſlibet inferioris conditiones & proprietates meliùs quàm omnes mundi ſapientes nouit, poteſt aërem condenſare, & ex illo, aut ex aliqua alia materia corpus aliquod conficere, & illud iuxta figuram hominis, aut aſini, aut equi diſponere. Quo corpore confecto, licèt animam vllam illi dare non poſſit, poteſt tamen circa motum localem omnia illa operari, quæ operaretur anima, ſi eſſet in illo. Nam poteſt mouere manus, pedes, linguam ad loquutionem, erigere membra geniralia, vt apta eſſe videantur ad coïtum, & totum denique corpus mouere, ſicut viri cum mulieribus coëuntes mouere ſolent. Quæ omnia cùm fecerint, ſemen tamen, quod Græci σπέρμα vocãt, ex corpore illo emittere non poſſunt. Quia ſemen illud (vt Phyſici & Medici docent) eſt pars ſubſtantiæ, quæ ex cibo optimè digeſto remanet, illa ſcilicet, quæ proxima eſt vt conuertatur in ſanguinem. Quod vel ex eo conjiciunt Medici, quòd hi, qui nimiùm indulgent veneri, poſtquam totum, quod habebant, hauſerunt ſemen, tandem emittunt ſanguinem. Corpus aurem phantaſticum, cùm ſit prorſus inanimatum, non poteſt cibos concoquere, nec vllam illorum facere digeſtionem. Quo fit, vt nec ſemen vllum habeat, quod cum fœmina coïens, emittere poſſit. Neceſſarium eſt igitur vt Dæmon, cùm in corpore phantaſtico cum fœmina coïr, ex alio corpore humano ſemen illud extorqueat, vt illud in vas muliebre emittere poſſit. Fœmina autem præſtigiis Dæmonis illuſa putat ſemen illud à Dæmone incubo ex proprio corpore emitti. Nec dubito quin fœmina ex tali ſemine concipere poſſit. Quod ſi contingeret, proles inde nata non eſſet filius Dæmonis dicenda: ſed filius illius à quo Dæmon extorſit ſemen, quod in vuluam mulieris fuerit deciſum, & ex quo ſequutus eſt talis conceptus. His igitur omnibus prælibatis, ſupereſt vt ad id, quod primò quæſitum eſt, reſpondeamus, an ſcilicet huiuſmodi Lamiæ & Striges, de quibus hactenùs diſſeruimus, ſint cenſendæ hæreticæ, & velut tales puniendæ. Cui quæſtioni facilè ex his, quæ de illis *ſuprà* relata ſunt, reſponderi poteſt. Multa enim ab illius ſecte

Semine caret Dæmon.

Proles Dæmonum an. verè.

pro

profeſſoribus fiunt, propter quæ omnes illi non ſolùm hæretici, ſed etiam apoſtatæ meritò cenſendi ſunt. Nam honores diuinos Dæmoni tamquam Deo impendunt, illum adorantes, & illi ſacrificia offerentes. Quæ ſine violenta hæreſeos ſuſpicione nequaquã effici poſſunt. Nunquam enim talia Dæmoni præſtarent: niſi illum aliquid numinis habere putarent. Hoc autem credentes blaſphemi ſunt, & in apertam incidunt hæreſim, contra id quod regius Propheta ait: *Quis Deus præter Dominum, aut quis Deus præter Deum noſtrum?* Et in alio Pſalmo: *Quoniam magnus es tu & faciens mirabilia, tu es Deus ſolus.* Et ipſemet Deus per Eſaiam prophetam ait: *Ego Dominus, & non eſt amplius: extra me non eſt Deus.* Et eamdem ſententiam *in illo eodem cap.* ſæpiſſimè repetit. Deinde homines huius peſtiferæ ſectæ profeſſores Sacramẽta eõtẽnunt, per quem contemptum in aliam apertam & condemnatam incidunt hæreſim, putantes Sacramenta nullius eſſe valoris, quæ ex Eccleſiæ Catholicæ ſententia, gratiam dignè illa recipientibus conferunt. Præter hæc omnia, erueem, & aliorum quorumcumque Sanctorum imagines confringunt. Quæ res non paruam præbet hæreſeos ſuſpicionem: nam dicere imagines non eſſe tolerandas, ſed potiùs eſſe confringendas, hæreſis eſt in ſeptima ſynodo damnata. Nec ſolùm hæretici ſunt huius diabolicæ artis profeſſores: ſed, vt nihil illorum malitiæ deſit, etiam ſunt apertiſſimi apoſtatæ. Quoniam fidem Chriſti expreſſè abnegant, & quod omnium peſſimum eſt, jurejurando promittunt ſe numquam ad fidem Catholicam redituros. Meritò igitur hi peſtiferi homines, ſiue viri, ſiue feminæ, qui hanc diabolicam profitentur artem, hæretici ſunt cenſendi, & velut tales puniẽdi. Sed præter hæc, quæ ad fidem ſpectant, quædam alia flagitia committunt, propter quæ abſque iudicis Eccleſiaſtici ſententia, qui illos de hæreſi damnaret, ſola ſecularis poteſtas poteſt illos capere, & vltimo ſupplicio punire. Nam (vt *ſuprà* retulimus) pueros noctu occidunt, aut ægros & valetudinarios efficiunt, & alia ſimilia committunt, propter quæ digni ſunt morte: etiam ſi de illorum infidelitate, aut apoſtaſia non conſtaret.

Blaſphemia Lamiarum Pſal. 85.

Iſaiæ 45

Chriſti abnegatio & iuramẽtũ apoſtatas facit.

F I N I S.

CLAR. IVR. VTR. DOCT.

D. PAVLI GRILLANDI CASTILLIONÆI FLORENTINI,

Dioec. Aretin. criminalium cauſarum Auditoris,
R.P. D. Andreæ Iacobatij, S. D. N. PP.
Almæque Vrbis Vicarij Generalis

Vtiliſſimus Tractatus de Sortilegiis, eorúmque pœnis.

LIBER SECVNDVS de Sortilegiis.

AEQVVM eſt vt poſt hæreſis tractatum ſubjiciamus titulum & materiam Sortilegiorum, quæ ſæpiùs ex illa deſcendunt, vel cum ea habent participationem talem, quòd ſapiunt hæreſim manifeſtè: & propterea rei ipſius criminis examini Inquiſitoris hæreticæ prauitatis quandoque ſubjiciuntur: & eiſdem hæreticorum pœnis cruciantur, vt *in capite accuſatus, §. ſanè. de hæreticis libro ſexto.* Deuenio nunc ad materiam.

CAP.

CAPVT PRIMVM.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium generaliter captum quid sit?*
2 *Sortilegi sunt humani generis inimici, & humanæ salutis hostes.*
3 *Sortilegi propriè sumpti qui dicantur.*
4 *Sortilegiorum species continentur sub verbo* Noxia.
5 *Sortilegiorum professio dupliciter consideratur.*
6 *Sortilegium vnde dicatur.*
7 *Sors multis modis intelligi potest.*
8 *Sortilegium à quibus sit inuentum.*

PRIMO enim quæro †† quòd sit Sortilegium generaliter sumpto vocabulo pro omni specie superstitionis.

Sortilegium quid.

¶ Respon: Sortilegium est superstitio quædam illusoria & summè noxia, qua vtitur homo Dæmonis ministerio: vt habetur 26. *quæst.* 5. *in fin.* & 26. *quæst.* 2. *qua sine saluatore*, vbi de hoc, *l. nemo. & l. multi. C. de Malefic. & Math.* & S. Thomas *in secunda secundæ, quæstione* 95. *art.* 3. *in tit. de superstit.* & not. 1. *cap.* 1. & 2. *de Sortileg.*

Sortilegi hostes humani generis.

¶ Et ideò Sortilegi, diuinatores, & malefici, huius diabolicæ religionis professi, dicuntur hostes humanæ salutis & humani generis inimici; *l. & si excepta*, & *l. fin. C. eod. tit.* Quæro nunc quis dicitur propriè Sortilegus: text. enim 26. *quæst.* 1. *cap. Sortilegi*, dicit quòd:

Sortilegi propriè qui dicantur.

¶ †† Sortilegi propriè hi sunt qui sub nomine fictæ religionis per quosdam, quas Sanctorum seu Apostolorum vocant sortes, diuinationis scientiam profitentur: aut quarumdam scripturarum inspectione futura promittunt, ex quo text. not. quòd isti Sortilegi & incantatores sub falso quodã & ficto religionis nomine Sãctorum, vel Apostolorum sua conficiunt sortilegia: & hinc est quòd isti incantatores, & maximè mulieres in suis sortilegiis & incantationibus, vt vulgariter dicitur, sæpiùs dicere iubẽt per malefic atum aut infirmum, *Aue Maria*, vel *Pater noster*: aut alias similes orationes ad deuotionem alicuius sancti Apostoli, vel Martyris: vt sub illorum sanctorum Apostolorum, vel Martyrum deuotione, ac præsidio opus, quod conficiunt, videatur ministrari: nihilominùs omnia illa sunt falsa & ficta, & non ad veram deuotionem, seu interceſſionem illius sancti Apostoli, vel Martyris dicuntur, seu vouentur: sed sub illa falsa religionis demonstratione omnia opera prædicta arte & præsidio Dæmonis conficiunt, & sub illius deuotione vouent, de quibus tum latiùs *infrà* dicemus, *quæst.* 5. & 6. text tamen *in dicto cap. Sortilegi* videtur ponere solùm diffinitione istius verbi *Sortilegi*, strictè sumpto vocabulo, quod denotat dumtaxat speciem diuinandi: & sic Sortilegia diuinatoria. Ego autem largè sumo hoc verbum *Sortilegium*, siue *Sortilegum*, pro omni specie superstitiosa, siue malefica, siue amatoria, siue diuinatoria sit: vt dixi *in prin. quæst.* quoniam sunt tot diuersa nomina, ritus & species istius diabolicæ religionis, quòd nimis longum esset, velle cuiusque suam ponere diffinitionem: & ideò sub hoc nomine *Sortilegij*, siue *Sortilegi* omnium maleficorum & diuinatorum sectas comprehensas habere volo, tamquam sub vno genere comprehendens sub se omnes & singulas species ipsorum maleficiorum in substantia differentes, prout requi-

Sortilegiis orationes mixtæ.

Orationes falsæ Sortilegorũ

ritur de eſſentia veræ diffinitionis ſecundùm Bartol. *in l. 1. ff. de teſtamen.* illa enim diffinitio eſt bona reſpectu illius Sortilegii ſpiritualis, de quo *ibi*, ſcilicet diuinatiui: ſed volendo ponere diffinitionem Sortilegii, quæ comprehendat omnes profeſſos cuiuſcumque ſint ſpeciei ſub eadem generali diabolica religione, dicendum eſt ſic:

¶ Sortilegus propriè is eſt, qui diabolicam religionem profeſſus eſt, & noxia quæque ſuperſtitioſa aut eluſoria Dæmonis inſtructione componit: & ſecundùm hanc diffinitionem omnes ſpecies Sortilegorum continentur, ſub verbo *Noxia* continetur ſpecies amatoria & venefica, vt *infrà* latiùs dicitur; ſub verb. *eluſoria* cõtinetur diuinatoria ſpecies, ſub verbo *ſuperſtitioſa*, Sortilegia quæ fiunt ad ſanandum maleficiatos: vt *l. nemo*, & *l. multi*, & *l. eorum. C. de mal. & math. cap. 2. de Sortileg. 26. quæſt. 5. ſortes & cap. ſeq.*

Sortilegorum profeſſio duplex.

¶ Iſtorum autem profeſſio duplex eſt, vna tacita, altera verò expreſſa: de quibus ad plenũ dicetur *infrà eodẽ in 3. quæſt.* & vide *in ſum. confeſſ. in tit. de Sortileg. quæſt. 2. & per totum.*

¶ Sortilegiũ autem dicitur à ſorte, quæ in hac materia accipitur pro arte diuinandi, *26. quæſt. 5. ſortes. eadem cauſa. quæſt. 4. cap. fin.*

Sortis nomen quomodo ſumatur.

¶ *Sors* igitur hoc nomen accipitur quandoque pro fortuna: vt *in Auth. vt omnes obed. iud. prouin. §. arripiant. circa fin.* Sumitur etiam pro conditione humana, & plurimis aliis modis, de quibus per Gloſſ. *in proœm. Clem. in verſic. ſortis.* & *l. milites. in verſ. ſortẽ, Cod. de teſtamen. mili.* ſed habetur *in l. 2. Cod. Communia de leg. & in l. ſed cum ambo, ff. de iudi. vide. d. Fede. de Sen. in conſil. 284.* quod incipit: *Domine reuerende*, vbi plenè examinauit quid ſit ſors.

¶ Quæri poſſet etiam à quibus fuerunt inuenta hæc Sortilegia: & qui fuerunt primi, qui illa introduxerunt inter homines: dic quòd populi Perſæ cæteris curioſiores nouere ea, quæ natura humana per ſeipsã facere, nec docere poteſt, *26. q. 4. c.* igitur genus, & quid ſit Sortilegium, & quid ſint ſortilegi vide Archid. *in cap. accuſatus, §. ſanè. de hæreti. lib. 6.* & *in ſumma conſ. in tit. de Sortileg. q. 2. & 3* Hoſt. & Rayn. *in ſum. eod. tit.* & S. Thom *in ſumm. ſecunda ſecundæ q. 25. tit. de ſuperſtit. ver. ad quartum dicendum.*

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegiorum tres ſunt ſpecies principales.*
2 *Sortilegus ſeu maleficiatus non curatur, niſi ab eiuſdem artis perito & profeſſo.*
3 *Ars medicinæ non operatur in Sortilegia: quia diabolus illorum auctor eſt.*
4 *Remedia arte diabolica, malefica & damnabili diſciplina adhibita, nõ ſunt à iure ciuili reprobata.*
5 *Diuinatio eſt principalis ſpecies Sortilegij.*
6 *Diuinationum genera ſunt quatuor.*
7 *Diuinatores multipliciter nuncupantur.*
8 *Necromantia vnde dicatur.*
9 *Dæmones dicuntur ſanguinem amare.*
10 *Sortilegia amatoria & venefica æquè puniuntur.*

SEcvndò quæro ¶ quot sũt ſortilegiorũ ſpecies. Reſpondeo quòd multæ sũt ac diuerſæ ſecundùm diuerſas hominũ profeſſiones Sortilegiorum ſpecies tres.

ſiones & formas, quibus illæ cõficiũtur: principaliores verò & magiſtrales ſunt tres, ſcilicet diuinatiua, amatoria, & venefica.

1. Sortilegiũ diuinatorium.

¶ Prima itaque dicitur diuinatiua, per quam iſti ſortilegi vſurparunt ſibi nomen diuinatoris, per quam futura quædam præſentia, vel præterita, nobis ignota vaticinari conantur, 26. *quæſt. 5. non oportet*, & *l nemo. C. eod. tit. de malef. &c.* ibi *Diuinandi curioſitas* &c. & ſecundùm hanc ſpeciem ſortilegium propriè & ſtrictiſſimè ſumitur, quia dicitur à ſorte, quæ in hac materia ſumitur pro arte diuinandi: vt *ſuprà* dictum eſt, & hoc modo ſumpſit text. hoc verbum in *cap. ſortilegij* 26. *q.* 1. At Ioan. *loc. in ſum. conſ. in tit. de ſortil. & diuin. quæſt.* 2. *in fin.* dicit quòd triplex eſt genus diuinationis: quorum primum eſt quod fit per manifeſtam Dæmonum inuocationem, quod pertinet ad Necromanticos. Secundum autem eſt quod fit per ſolam conſiderationem diſpoſitionis, vel motus alterius rei; quod pertinet ad augures. Tertium eſt dum facimus aliquid, vt nobis manifeſtetur aliquod occultum; quod pertinet ad ſortes: & iſta duo vltima fiunt per tacitam Dæmonum inuocationem: vt *ibi* dicitur: ſub quolibet verò iſtorum generum diuerſæ ſunt ſpecies, vt *ibi* notatur & dicetur *infra hac quæſt.* 2. *ver. redeo nunc &c.*

Diuinationis tria genera.

Diuinationum aliquæ ex tacito pacto Dæmonum.

2. Sortilegium amatorium.

¶ Secunda verò ſpecies ſortilegiorum ea eſt, quæ dicitur amatoria, quia fit propter amorem libidinoſum; & vt plurimùm ad flectendum pudicos animos ad libidinem tam mulierum quàm virorum, ſed frequentiùs mulierum, vt *l. eorum in princ. C. eo. tit.* & *l. 3. §. hæc adiectio, ff. ad leg. Cor. de ſica. l. ſi quis aliquid, §. qui abortionis, ff. de pœn.* vbi fit mentio de poculo amatorio, de quo latiùs dicemus *infrà eod. tit.* 12. *quæſt.* & quòd ſi ex poculo huiuſmodi forſan malè cõpoſito, vel indiſpoſitè ſumpto fuerit ſecuta mors abſorbentis, quâ pœnâ miniſtrator ille, qui exhibuit potandum, puniatur, de hoc latiùs dicetur *ibi*, & etiam videbimus quâ pœnâ puniantur, quãdo non fuit ſubſecuta mors: ſed alius turpis effectus, de quo *infrà quæſt.* 11.

Poculũ amatorium.

¶ Tertia Sortilegiorum ſpecies eſt illa, quæ dicitur vẽnefica, ſiue maleſica: & iſta eſt cæteris pernicioſior & magis odioſa, per quam multa mala proueniunt, & diuerſæ fabricantur infirmitates, morbi & calamitates in humanis & brutorum corporibus; ex quibus mors ſæpiùs cauſatur: quidam enim hac ſpecie malefica polluti, citò pereunt; & hoc euenit quotieſcumque compoſitio illa malefica eſt valdè atrox, & plurimùm veneni habet in ſe, quod qualiter fiat *infrà* dicetur: quandoque verò non tam citò mors prouenit: ſed poſt longas, luctuoſas querelas, & lacrymabiles fletus perſonæ maleficiatæ corpus paulatim conteritur, virtus debilitatur, ita quod demum perit: & propterea ſpecies iſta ſolet dici malefica, quia ſemper tendit ad malum, *l. eorum in princ.* & *l. multi, C. eod. tit.* & ideò non immeritò lex vocat iſtos humani generis inimicos: quia ſemper quaſi tendunt ad hominum necem & deſtructionẽ, & quandoque ſolâ carminis potentiâ interimunt abſque vllo veneni hauſtu, vt dicit S. Aug. *in lib.* 10. *de Ciuit. Dei*, cuius dictũ inſertũ eſt 26. *q.* 5. *c. nec mirum, §. magi, l. & ſi excepta in princ. C. eo. tit.* & alibi appellãtur hoſtes cõmunis ſalutis, *l. fin. in princ. C. eo. tit.*

3. Sortilega, venefica & malefica

¶ Quidam verò reperiuntur, qui eadem profeſſione muniti & malefica arte eruditi ſuprà dictas infirmitates & maleficas pollutiones ex languentibus corporibus auferunt, & corpora ita grauiter turbata breui tempore ſanant: quibus verò medelis & remo

Maleficiati curantes maleficiatos infirmitates.

remediis ipſorum curas conficiunt,& maleficas illas pollutiones remouent, referre nefas eſt. Nec putes quòd curæ homini fieri ſoleant abſque ſcientia maleficæ artis & Dæmonis inſtructione; quia maleficæ illæ pollutiones deſtrui non ſolent niſi per eiuſdē artis magiſtros, vel qui ſint diabolicæ profeſſionis bene inſtructi, aut quoquomodo participes: quia maleficia ipſa abſque Dæmonis miniſterio & ſuffragio tam rebus ipſis, quàm verbis communiter inſeri non ſolent in corporibus pariter nec tolli:& hoc eſt quod dixit S. Auguſt. *in lib. de Ciuit. Dei*, prout refertur *26. quæſt. 5. nec mirum in fin.* quod huiuſmodi remedia & medelas ars non commendat Medicorum, quippe quia illa nouit. ¶ Medicina enim naturalis & omnium Phyſicorum & Chirurgicorum ars tota communiter non ſufficeret ad ſanandum corpora ipſa, & remouendum dictas pollutiones,quæ Dæmonis opera & ingenio in dicto corpore fuerunt inſertæ. Eadem igitur artis peritiâ & ſuffragio æquum eſt vt tollantur: quia cuius eſt condere, eiuſdem eſt ſoluere: cuius eſt condemnandi facultas, eiuſdem eſt & abſoluendi libertas, *l. condemnari, ff. de re iudic.* & *l. nemo qui condemnare, de reg. iur.* Et nihil tam naturale eſt, quàm eodem genere,quod quàm diſſolui quo colligatum eſſe reperitur:*l. nihil tam naturale.ff.de regul.iur.* Non nego tamen, quòd ſi ægritudines ipſæ ex rebus dumtaxat naturalibus cauſantur,putà veneni, quò ex rebus etiam naturalibus contrariis tolli non poſſint, obque Dæmonis operationē ſi homines per ſe, aut naturali ſcientiâ hæc ſcire poſſent, & naturalium virtutes & potentias ita ſubtiliter cognoſcerent, ſicut Dæmon, quia ea, quæ mediantibus naturalibus proueniunt, mediantibus etiam contratiis naturalibus tolli neceſſe eſt, per ea, quæ proximè diximus:ſed quia iſtarū naturalium virtutes & potentiæ homini vt plurimùm ſunt ignotæ tam in ſpecie quàm in genere in arte medicinæ: & Dæmon qui ſubtiliſſimus eſt & perfectiſſimus naturalium virtutū cognitor, meliùs ceteris omnia iſta nouit,nec vult illa poſſe cognoſci niſi per illos, qui ſub ſua fide diabolicam religionem profitentur: & propterea vulgariter dicimus, quòd maleficia & ægritudines huiuſmodi non poſſunt communiter tolli per Medicos naturalis medicinæ peritos: ſed ſolùm per iſtos magos & incantatores, qui ſub eadem profeſſione morantur, & qui maleficia ipſa facere ſolent,& poſſūt, illimet eadē deſtruere & tollere poſſunt arte & inſtructione Dæmonis,vt *ſuprà*:& habetur per S.Th. *in 2. 2.q. 16.art.6.& l.eorum,§.fin.C.eod.tit.*

Medicina non valet cōtra Sortilegia.

Contraria contrariis curantur

¶ Sed nota,quòd de iure ciuili remedia iſta non ſunt damnanda:& hi, qui dicta remedia faciunt, & ſanant languores prædictos nulla pœna puniuntur de iure ciuili, licèt id agant arte malefica & damnabili diſciplina: vt eſt tex. *d.l. eor. § fin.C. eod.tit.* tamen de iure canonico non licet aliquo modo hominem maleficiatum contrariis maleficiis liberare, *26.qu. vlt. admoneant.* de quo tamen latiùs dicemus *infrà quæſt. 15.*

¶ Sequitur modò,vt videamus de aliis ſpeciebus Sortilegiorum,quæ ſūt quodammodo ſpecies ſubalternæ ad illas,de quibus *ſuprà*,quæ in veritate potiùs videntur reſpicere finem & effectum ipſorum Sortilegiorum,quàm principiū: infraſcriptæ verò reſpiciūt finē,principiū & mediū:& iſtæ diuerſis nominibus nuncupantur ſecundùm diuerſos modos & formas, quibus conficiuntur, & eiſdē nominibus appellantur eorum magiſtri ab ipſa eorum arte cognominati.

Sortilegiorum ſpecies ſubalternæ ad alias.

¶ Redeo

Diuinatio eſt præcipua ſpecies Sortilegij.

¶ Redeo nunc ad primam ſpeciem, quæ eſt diuinatiua; quæ inter cæteras obtinet principatum, in qua plures homines communiter decipiuntur atque incidunt, quàm in aliis: quia natura humana, & illorum maximè, qui ſunt curioſi, naturaliter appetit ſcire, quæ maiora ſunt naturali ſcientia, & humano intellectui occulta nimis.

¶ Et ideò videmus, quòd communiter iſti Sortilegi, Necromantici, magi, & ſimiles quotieſcumque volunt operibus & ſuperſtitionibus ſuis fidē adhiberi, licèt extranei ſint & penitùs ignoti, aliqua quæ ex præterito alicui acciderant, eidem ad vnguem, prout euenerant, referre ſolent, quorum relationes, quia ſapiunt veritatem, alliciunt hominum mentes ad credendum ſibi etiam ea quæ falſa ſunt omninò. Iſta fuit ſententia S. Auguſt. *in lib. 1. de Ciuit. Dei* relata per ſacros Canones *in cap. nec mirum, §. nullum ſuffragium 26. quæſt. 5.* ſub hac enim ſpecie plures militant magiſtri, & omnes ferè malefici profitentur artem prædictam.

Diuinationum quatuor ſunt genera.

¶ Pro cuius euidentia ſciendum eſt quòd diuinationum quatuor ſunt genera ſiue ſpecies, ſicut quatuor ſunt elementa. Primū videlicet geomantia, quæ fit in elemento terræ, ἀπὸ τῆς γῆς quod eſt terra: & μαντία, id eſt diuinatio. Hydromantia, quæ fit in aqua, ab ὕδωρ, quod eſt aqua. Pyromantia quæ fit in igne, à πῦρ, quod eſt ignis, & aërimantia, quæ fit in aëre.

¶ Hinc dicti ſunt Geomanti, Hydromanti, Pyromanti, & Aerimanti: qui artes ipſas profitētur, vt exponit tex. *26. q. 4. c. igitur genus in prin.* quæ verba fuerunt aſſūpta ex dictis S. Aug. *libro primo de natura Dæmonum*, & Hoſtienſis *in ſum. eodem titulo in principio.* Quorum quidam ex ipſis profeſſoribus appellantur Diuini, ſic dicti, quaſi Deo pleni. Iſti enim diuinitate ſe eſſe plenos ſimulant, & aſtutia quadam fraudulenta hominibus futura coniectant.

¶ Alij dicuntur incantatores, & hi ſunt, qui artem verbis tantùm peragunt: & eſt quandoque tanta iſtorū potentia carminis, vt verbis ſuis abſque aliquo veneni hauſtu occidant: vt habetur *26. q. 5. d. c. nec mirum, in principio.* Incantatores.

¶ Quidam alij ſunt Arioli, ſic dicti: quia circa aras Idolorum nefarias preces emittunt, & funeſta ſacrificia offerunt: quibus celebritatibus Dæmonum reſponſa ſuſcipiunt. Arioli.

Alij dicuntur Aruſpices, quaſi horarum inſpectatores: hi enim obſeruant tempora, dies, horas, & momenta, ex quorum obſeruantia bona vel mala futura prædicunt: hi etiam inteſtina pecudum inſpiciunt, & ex his futura prægnoſticant. Aruſpices.

¶ Alij ſunt Augures, qui volatus auium & voces intendunt: inde dicitur augurium, quaſi auium Garium.

¶ Alij dicuntur Pythonici, qui quædam religione diabolica profeſſione ſectantur, à Pythone, id eſt, Apolline dicti, qui auctor fuit artis diuinandi.

Alij ſunt Aſtrologi, qui in aſtris vaticinantur: an verò ſit hodie permiſſa vaticinatio per Aſtrologiam dicetur *infrà quæſt. ſeq.*

¶ Alij dicuntur Genethliaci, ſic vocati propter natalitiorum conſiderationes. Iſti enim capiunt diem natalis & horam alicuius, & per duodecim cæli ſigna, ſiderúmque curſus calculantur, & prædicunt felices & infelices futuros euentus, & mortem quandoque.

¶ Alij demum ſunt ſalitores, ſic dicti: quia dum cuiquam membri aliqua Salitores

pars ſalierit, aliquid exinde ſibi proſperum, aut infelix ſignificari prædicunt. Hæc omnia declarantur per textum *in dicto cap. igitur genus.* quæ tamen non pro doctis viris, ſed pro iunioribus & rudibus referre placuit.

Necromantici. Quibus ſuperaddo Necromanticos qui per Necromantiam vaticinantur, quia videntur eorum incantationibus & coniurationibus reſuſcitari mortui, quibus per dictos Necromanticos fiunt interrogationes: & illi ad eorũ interrogata reſpondere: ſic dicti à νεκρὸς Græcè, quod latinè dicitur mortuus, & μαντία, id eſt, diuinatio: & vt plurimùm quando hæc fiunt, ipſi magiſtri adiiciunt ſanguinem cadaueri, quia Dæmones dicuntur amare ſanguinem, & propterea quotieſcumque fit Necromantia, cruor aqua miſcetur, vt Dæmones colore ſanguinis faciliùs prouocentur. Hæc habentur *in c. nec mirum, 26. quæſt. 6. in §. Necromantici.* quæ pro tyronibus ſimiliter adiuncta fuere.

¶ Videndum eſt modò qui ſunt profeſſores, ſiue magiſtri qui in ſecunda & tertia ſpecie ſortilegiorum militare ſolent: & breuiter dicas, quòd hi qui ſunt profeſſores artis amatoriæ, & in illa ſortilegiorum ſpecie militant, iidem in venefica ſpecie profitentur & iſti appellantur

¶ Magi. magi, ſcilicet qui artem magicam profitentur, vt dicit textus *in l. eorum, in princip. C. eod. tit.* & *dicto c. nec mirum, §. magi,* & iſti ſunt qui vocantur

Malefici etiam malefici ob facinorum magnitudinem: vt dicit tex. *in d. §. magi.*

Sortilegia amatoria & venefica æquè puniuntur. Ius enim ciuile iſtos vtriuſque artis magiſtros æquiparauit tam in factura, quàm in pœnis, ſcilicet illum qui conficit ſortilegia amatoria, & ſortilegia venefica: & vtrumque pariter eadem pœna puniri iubet: vt *dict. leg. eorum in princip. & leg. ſi quis aliquid, § qui abortionis, ff. de pœn.* an idem ſit de iure canonico, quòd eadem ſit in vtroque pœna ſtatuta, aut diuerſa, dicemus *infra eo. 10. q.*

¶ Sunt quidam, qui dicuntur incantatores, qui ſolâ potentiâ carminis perſtringunt hominum vitas: iſti ſolent vt plurimùm in tertia militare: & quidam alij, qui ſuprà in prima ſpecie expreſſi ſunt, in hac tertia ſæpiùs ſe exercent: vt ſunt Arioli, qui in eorum ſacrificiis & immolationibus adiungunt quandoque imagines ceræ, vel cretæ recentis, & illas iuxta feruentiſſimum ignem apponunt, vel acubus earum capita, vel latera perforant, baptizant, & quamplura alia turpia faciunt: quæ conueniunt tertiæ ſpeciei, vt latiùs *infrà* dicetur *in ſequent. quæſt.* & Necromantici ſimiliter ſæpiùs ſolent in tertia ſpecie laborare, de quibus ſimiliter dicetur infrà *in d. quæſt ſeq.*

CAP. III.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia multis fiunt modis.*
2 *Sortilegiorum profeſſio duplex.*
3 *Sortilegij profeſſio tacita qualiter fiat.*
4 *Sortilegij profeſſio expreſſa dupliciter conſideratur.*
5 *Sortilegij profeſſionis expreſſæ modus & ſolemnitas.*
6 *Satanas ſummoperè cupit adorari.*
7 *Sortilegi vtuntur venenorum compoſitione.*
8 *Deus nullam recipit temporis diſtinctionem.*
9 *Theſauri an arte diabolica poſſint inueniri.*
10 *Aſtrologi, Chiromantici & ſimiles, qui futura prædicunt, an pœna Sortilegij puniantur.*
11 *Sorti*

11 *Sortilegia tam amatoria, quàm venefica dupliciter, fieri dicuntur.*
12 *Sortilegia quo mediante, vel qua vi operentur.*
13 *Sortilegium amatorium non cadit in inuitum.*
14 *Sortilegium amatorium requirit puram & liberam voluntatem.*
15 *Amor non potest in inuitum cadere.*
16 *Sacramenta Ecclesiastica an effectiuè possint in sacrilegiis concurrere.*
17 *Sacramenta Ecclesiastica cuius sint efficacię.*
18 *Dæmones magicis artibus aduocati signis, ritibus, & carminibus ipsorum magorum etiam inuiti comparere coguntur.*
19 *Acharon nomen est Diaboli.*
20 *Sortilegium maleficum quid sit, & cuius sit efficacia.*
21 *Venena quare, & quando dicantur bona, vel non mala.*
22 *Venena mala quæ dicantur.*

Sortilegium multis modis fit.

QUERTIO quæro † quot modis fiunt Sortilegia loquendo de omni specie : vt *supra*. Respond. multis ac variis modis fieri posse.

¶ Pro cuius intelligentia sciendum est quòd duplex est sortilegiorum professio, tacita scilicet, & expressa, intelligendo de professis cuiuscumque speciei.

¶ Tacita enim professio est promissio quædam, quam quis facit alteri professo de obseruando quæ sibi mandauerit, sub promissione, quòd grandia faciet, & mirabilia in vita sua, cognoscet futura, & multa alia his similia dummodò fidem Catholicam abjiciat, & omnia ecclesiastica Sacramenta pessumdet : & totis eius viribus adhærebit cultui & obedientiæ sui magistri, & illum tamquam verum principem adorabit, cultum veræ adorationis sub idolorum forma sibi præstando, & alia huiusmodi turpiora pacta : & cuncta opera per ipsum facienda sub illius nomine & deuotione conficiet : & ista dicitur tacita professio : quia non fit propriè cum Dæmone, sed cum ministro Dæmonis, & in qua nullæ interueniunt solemnitates extrinsecæ, quæ interuenire solent in expressa professione, sicut est solemnis stipulatio, fides præstita per iuramentum de obseruantia promissorum : item homagium & fidelitatis promissio erga Dęmonẽ vnâ cũ postergatione & omnimoda diuisione fidei Christianæ, & aliis quæ in ea requiruntur, vt *in c. qui sine Saluatore, 26. quæst. 2.* & vide sum. confess. *eod. tit. quæst. 3. & 6.* vbi fit mentio de vtraque professione & pacto habito cum Dæmone, scilicet tacito & expresso : & *eod. tit. quæst. 10. in fin.* quam submissionem ipse Dæmon postea ratam habet, & reddit se facilẽ in obsequendo voluntati & appetitui illius sicut aliorum : quo facto omnia sortilegia, sicut expresse professi : fabricare incipiunt, vt *ibi* notatur ; & notatur etiam per quemdam modernum Theologum *in quodam suo tract. de strigim. ag. Dæmon. mirand. lib. 1. c. 4.* & *l. nemo*, & *l. eorum in princ. C. eod. tit.* & *in c. 2. de sortileg.* vbi dicitur de illo, qui aspiciebat in astrolabio pro inueniendis furtis, & de hac tacita professione videtur etiam meminisse textus, si bene considerentur verba sua *in dict. c. nec mirum*, §. *Necromantici, verb. ad hæc omnia.* vbi post narrationem certorum remediorum, quæ fiunt erga maleficiatum pro salute corporis, subiungit textus hæc omnia fieri arte Dæmonum ex quadam pestifera societate hominum & angelorum malorum exorta.

Professio tacita cur dicatur.

Ratihabitio professionis Sortilegij.

Profeſſio expreſſa duplex

¶ Alterum verò dicitur profeſſio expreſſa : & eſt illa, quæ fit expreſſe cum proprio Dæmone: & iſta eſt duplex. Vna, quæ dicitur ſolemnis ſiue publica, altera quæ dicitur priuata. Solemnis enim & publica eſt illa, quæ fit cum Dæmone, dum publicè reſidet in ſolio majeſtatis, more Principis, quando fiunt vniuerſales congregationes omnium ſtrigum, maleficorum Nęcromantum, cuiuſcumque generis profeſſorum certis nocturnis horis, locis & temporibus Dæmonis arbitrio conſtitutis, vbi vniuerſis aſtantibus fit iſta profeſſio.

¶ Priuata verò eſt illa, quæ fit cum ipſo Dæmone, pacto expreſſo cum iuramento (vt *infrà*;) citra tamen ſolemnitates & hominũ multitudinem: vnde contra iſtos dicitur Eſa. 28. c. *Dixiſtis percuſſimus fœdus, & cum inferno fecimus pactum.* Et de hac fit mentio *in ſum confeſſ. eod. tit. quæſt. 4. in princ.* & *quæſt. 6. & 12.* fiunt quandoque eiſdem ſolẽnitatibus, quibus fieri ſolent veræ & ſolemnes profeſſiones monachorum in Chriſti religione, dũ profitentur regulam monaſticam relinquentes mundũ, illi verò faciunt contrarium: quia relinquunt primò Deũ Saluatorem, abnegantes illius nomen & baptiſmum, & poſtea reliqua Sacramenta Eccleſiæ: deinde adhærent Dæmoni, eidemque perpetuam obedientiam ſpontanea voluntate promittunt, ſuperaddentes etiam ſacramentum, & homagium indubitatum, adeò quòd penitùs efficiantur Dæmoni ſubiecti, & pluſquam vaſſalli: & ex tunc contrahitur inter hominem & Dæmonem amicitia quædam & peſtifera ſocietas, ex qua multa mala & turpiſſima opera conficiũt: & quædam alia turpiora faciunt, quæ referre non audeo. Vide illum modernum Theologum *in d. tract. de ſtrig. Dæmon. miran. 1. 1. 4. cap.* vbi latiùs omnia iſta ponit, & *in ſum. conf. eo. tit. c. 3. & 4. in prin.*

Profeſſio priuata aliquando fit iiſdem ſolemnitatibus ac religioſorũ

Societas initur inter hominem & Dæmonem.

Iſti verò qui expreſſã profeſſionẽ fecerũt, reddunt etiam expreſſũ cultũ adorationis Dæmoni per ſolemnia ſacrificia, quæ ipſi faciunt diabolo, imitantes in omnibus diuinũ cultũ, cũ paramentis, luminaribus, & aliis huiuſmodi, ac precibus quibuſdã & orationibus, quibus inſtructi ſunt, adeò ipſũ adorãt, & collaudãt continuè, ſicut nos verũ Creatorẽ adoramus, *16. q. 5. contra idolorum*, & eſt glo. *in c. accuſatus, §. ſanè. de hæret. lib. 6.* & *in sũ. cõfeſſ. eo. tit. q. 2. & 3. & 26. q. 6. nõ obſeruetis, & eadem cauſa, q. 11. qui ſine Saluatore*, vbi eſt bonus textus. Quibus autẽ locis & quibus tẽporibus hæc faciunt, dicetur *infrà q. ſeq.* Et hoc procedit quia Diabolus sũmoperè deſiderat ab homine adorari, & Deũ ipsũ Creatorẽ in hac adoratione imitari: quod prouenit ex illo peccato ſuperbię, quo ipſe Satanas voluit ſe facere æqualem Deo, & pariter ſicut ipſe adorari; quod peccatũ adhuc in ſe retinet, vt dicit S. Thom. *in 2. 2. q. 95. art. 5.* & S. Aug. *in lib. 10. de Ciuit. Dei.* cuius dicta tradita ſunt, *26. nec mirũ, § auguria, verb. ſed hoc quoſdam fallit*, & *verb. ad hoc.* vbi dicitur, quòd Satanas ad hoc valdè nititur, vt adoretur quaſi Deus, & propterea illi, qui interueniunt in dictis ſacrificiis, & expreſſe ipsũ Satanã adorant, ipſi ſunt ſibi cæteris prædilectiores, & nihil petunt, quin exaudiãtur ab eo, ex his, quæ ipſe facere poteſt: & ſi petũtur ea, quæ ipſe facere non poteſt, fingit illa facere poſſe, & per multas illuſiones decipit ſuos profeſſos: & propterea dicunt quidã, quòd ſortilegia & maleficia quæ fiũt per iſtos, ſunt cęteris atrociora & grauiora, quippe quia diabolus ſummoperè cupit iſtis complacere, à quibus maius præmium recipit; & iſti ſunt, qui ſolent quandoque ſtruere ima-

Cultus Dæmoni vt Creatori exhibetur.

Dæmonem adorantes cæteris sũt charioteſ.

gines

gines ceræ, vel cretæ, ſeu alicuius mixturæ gummarum & ſimilium: & dicit ſanctus Auguſtinus *in libr. 21. de Ciuitate Dei.* hæc verba not. quòd Dæmones alliciuntur his rebus, characteribus, ſignis & carminibus magicorum, non tamquam animal cibis: ſed quaſi ſpiritus ſignis: quia enim homines in ſignum ſubiectionis eis offerunt ſolemnia ſacrificia, & proſtrationes faciunt, gaudent ſummoperè huiuſmodi reuerentiæ ſigna ſibi exhiberi.

Dæmones vt allicientur.

Alliciuntur autem diuerſi Dæmones diuerſis ſignis, ſecundùm quod diuerſis vitiis ipſorum magis conueniunt verba ſancti Auguſtini relata per ſanctum Thomam *in tract. 99. diſputat. 1. partis in titulo de mira. q. 10. verſ. reſpondeo in ff.* vbi dicit, quòd Dæmones certis temporibus obſeruatis, & determinatis carminibus & ſignis, ritibus, & imaginibus conſecratis, vel potiùs execratis euocati aduenium, quas imagines iſti malefici portare ſolent ad loca ſacrificiorum deputata: quibus completis compoſito ingenti igne dictas imagines primò baptizant in nomine Beelzebub principe dæmoniorum, ſeu Satanæ, & quibuſdam aliis turpioribus verbis, quæ referre non audeo: quibus ſic peractis imagines prædictas igni adhibent, & ibi petunt quæ mala & infirmitates volunt in vera naturali perſona illius, quem, vel quam ipſa repræſentat imago inferri, & quibus doloribus & tormentis cruciari. Quandoque enim acubus vel aliis ferris acutis perforant ſibi capita, coſtas, femora, pectus, ventrem, aut aliam corporis partem, in qua cupiũt exoriri infirmitatẽ in perſonã maleficiati, de quibus imaginibus fit mentio *in ſum. confeſſ. in tit. de ſortileg. q. 12.* vbi dicitur, quòd hi, qui faciũt dictas imagines, dicũtur aſtronomi, & illas vocãt aſtronomatas: quæ omnia opere Dæmonũ habent effectũ, cuius ſignũ euidens eſt, quia in eis neceſſe eſt ſcribi quoſdã characteres, qui naturaliter intelligi non poſſũt, & ad nihilũ operantur, niſi ad opera Dæmonũ execranda: & illuc ad modicũ tempus auditur perſona illa, propter quam ſortilegia & maleficia prædicta facta fuerũt, quòd grauiter dolet, & lamẽtatur de maximo cordis, viſcerũ, ventris, femoris, ſtomachi, aut capitis dolore, dicens graui quadã infirmitate repentina cruciari, quã nullus medicorũ cognoſcere, nec curare poteſt, & hæc eſt illa, quã Sortilegus Dæmonis arte malefica ſibi impoſuit, interueniẽte poſteà ſortilegio formali, vt *infrà* dicã. Et iſta eſt veritas, cui nec ſacri Canones, nec ſacrorũ Theologorũ ſchola repugnat, vt *in d. c. nec mirũ § ſi autẽ quilibet opponit, circa finẽ.* vbi ad hoc ſpeciale quæſitũ reſpõdet S. Aug. & fatetur quòd Dæmones poſſũt in ſanis corporibus Chriſtianorũ immittere ægritudinẽ, mediante miniſterio Sortilegi & malefici: ſed reprehẽdit illos qui credũt in eis, propter periculũ animæ: quia, qui in illis credunt, recedunt à fide Chriſtiana in totũ, aut dubitant, ſiue vacillant in ea, *argum. cap. 1. extra de haret.* & diximus *ſuprà tit. 1. quæſt. 2.*

Imaginũ execratio.

Imaginis perſonæ cruciatus.

¶ Non tamen tibi perſuadeas quòd ex ſola illa imaginum obſeruãtia, tactu & cæremoniis abſque alia factura & maleficio poſſint huiuſmodi infirmitates in dictis humanis corporibus exoriri: quia hoc eſſet ridiculum credere: ſed fiunt poſteà venenorum compoſitiones, & conficiunt mixturas maleficii quod præſtant maleficiando, aut in corpore, aut extra corpus: in corpore ſcilicet per pulueres venenorum commixtos in cibo, aut potu perſonæ maleficiãdæ; aut per varias vnctiones factas in aliqua

Venena per pulueres & mixturas.

corporis parte, quæ ægritudinem cupiunt exoriri: extra corpus verò fiunt, quando ipſæ facturæ ſiue maleficia ſic in vnum compoſita abſconduntur in lecto perſonæ maleficiandæ, ſuper quo iacitura ſit, aut ſub limine oſtij cameræ, vel alterius oſtij, ſuper quo perſona ipſa maleficianda tranſitura ſit, illáque pedibus calcare continget, de quibus latiùs *infrà* dicetur *in 6. quæſt.* Et iſtimet expreſſè profeſſi peractis ſacrificiis huiuſmodi

Satanæ promiſſio.

ſæpiùs conſueuerunt interrogare Satanam in forma idoli ſuper altare exiſtentem: vt futurorum, aut præteritorum, ſiue præſentium occultorum notitiam ſibi demonſtret: quæ Satanas ſua idolorum forma illis reſponſa reſtituit de præſentibus, & præteritis valdè occultis & remotis, verum &

Reſponſa Satanæ.

certum conſueuit præſtare reſpõſum, ex quo ipſe, qui eſt ſpiritus liber, ſubtilis, & eleuatùs, nullóque premitur pondere carnis, ſicut homo videt & expreſſè cognoſcit omnia, quæ fiunt & facta ſunt in vniuerſo orbe terrarũ: quæ omnia facilè homini indicare poteſt: ſed quæ futura ſunt minimè, quia illa ſolus Deus nouit eſſe vera, prout ſunt, vel erunt in ſuo eſſe

¶ Quia apud ipſum, vt dicunt Theologi, nulla datur temporis determinatio præſentis, præteriti, vel futuri, quia omnia ſunt illi præſentia in cœleſti ſpeculo diuinæ Majeſtatis: eo igitur excepto nulla creaturarum habet certam notitiam futurorum, vt latiùs *infrà* dicemus *quæſt.* 10. & habetur per Eſai. 41. *cap. Annunciate nobis quæ ventura ſunt in futurum, & dicemus quòd dii eſtis vos*: & ideò Dæmon, qui eſt Dei creatura, vt habetur *Geneſ.* 1. non poteſt cognoſcere futura ex certa ſcientia: ſed per quaſdam coniecturas, vt latiùs *infrà* dicetur *in decima quæſtione*: quotieſcumque igitur fit interrogatio de præteritis, aut

Futurorum notitiam nullus habet præter Deum.

præſentibus occultis, vel de his, quæ fiunt in longinquis partibus redditur prompta reſponſio: ſicut ab eo qui habet certam ſcientiam, vt not. *ind. cap. nec mirum, 26. quæſt. 5.* & notant Canon. *in capit. 2. de ſortileg.* & *l. multi. Cod. eod. tit.* quotieſcumque verò quæritur notitia futurorum, tunc non venit tam prompta reſponſio, ſed tardior, dubia, & implicita: quippe quia illorum in veritate ipſe eſt ignarus, quorum certa notitia ad ſolum Deum ſpectat, & ad illum dumtaxat, cui Deus voluit reuelare: vt habetur *Eſaiæ d. 41. cap.* & dixi *ſuprà proximè*, & habetur *Act. Apoſtolorum 1. cap.* vbi dicitur: *Non eſt veſtrum noſcere tempora, vel momenta, quæ Pater poſuit in ſua poteſtate.* & per S. Thom. *in ſecunda ſecundæ quæſtion. 26. articulo 6.* dixi *infrà eodem, quæſtione ſexta.*

¶ Hi verò qui tacitam habent profeſſionem cum Dæmone, licèt ipſi quoque ſua execrantur maleficia Dæmonis miniſterio & ſuffragio, & corpora ſancta ab huiuſmodi languoribus ſanant, nihilominùs non habent eamdem vim & poteſtatem: ſicut hi qui ſunt expreſſè profeſſi, & ſunt reſpectu illorum (vt ita dixerim) tanquam fratres nouitij, aut fratres tertij ordinis reſpectu profeſſorum, cùm ipſi tam in eorum profeſſionibus, quàm in cultu imitantur diuinum & mores noſtræ religionis ſecundùm diuerſitatem profeſſionis & cæremoniarum: omnia tamen ad eumdem effectum tendentia, vt dixit textus, *cæpit. excommunicamus*: el ſecundo, *in princip. extra de hæret.* vbi dicitur: *Facies quidem habentes diuerſus, caudas verò ad inuicem colligatas*, &c.

¶ Inter quos non omittam illos qui arte huiuſmodi iactant ſe poſſe inuenire theſauros in locis valdè remotis & ſubterraneis abſconditos, & quandoque

doque inducunt homines ad talem insaniam, vt foueas quàm ingentes conficiant pro inueniendis thesauris huiusmodi: & ista videtur mihi quòd sit vna ex turpioribus illusionibus, quas Dæmon homini faciat: quia in rei veritate nunquam legi, vidi, nec audiui, quemquam ex Necromanticis, Magicis, aut Sortilegis huiusmodi aliquos vnquam inuenisse thesauros: aut aliàs aurum vel argentum: sed quamplures vidi huic operi incumbentes, qui mirabiliter conati sunt velle experiri: post multos labores & diabolicas obseruantias demùm nihil viderunt, nec inuenerunt nisi terram. Et ratio est, quia Deus non permittit, nec vult Dæmonem posse thesaurizare: quia alias sequeretur, quòd isti Magici, Necromantici, ac cæteri diabolicæ fidei professores essent cæteris Christi fidelibus ditiores, ac præstantiores, & quamplures reperirentur ex ipsis Christi fidelibus, qui animo ditandi prosequeretur illos, nec curarent Christianam ipsam postergare fidem, vt magno thesauro abundarent & venerarentur ab omnibus.

Sortilegi & cæteri eiusmodi reliquis sũt paupertiores.

¶ Quinimò videmus hodie totum oppositum, quòd isti Sortilegi, Magici, Necromantici & similes sunt cæteris Christi fidelibus pauperiores, sordidiores, viliores, & contemptibiliores in hoc mundo, Deo permittente, calamitosam vitam communiter peragunt, Deum verum infelici morte amittunt, & æterni ignis incendio cruciantur: vt *in capit. firmissimè extra de hæret. & 26. quæst. 5. nec mirum*: & ea qua Dæmon argutia illos decipit eadem & similibus promissionibus ipsi nos decipere studeant, sed non capiunt nisi aliquos, qui sunt simplicis cognitionis, & carent intellectu & ratione: vel qui sunt nimiùm creduli & curiosi, qui auiditate quadam impudenter appetunt scire ea, quæ nulla ratione, aut honestâ causâ competit sibi inuestigare, *d. cap. nec mirum, §. auguria, ver. portentis.*

Argutia Dæmonum & Sortilegorum est eadẽ.

¶ Sed quæro nunc, an Astrologi, Chiromantici, & similes, qui ex signis cælestibus & astrorum cursibus futura prædicunt, incidant in peccatum: & videtur dicendum quòd sic; quia istorum notitia ad solum Deum Creatorem pertinet, vt *suprà proximè* diximus; & habetur *Esa. 41. cap. Annunciate nobis* &c. Tu dic, aut isti Astrologi, & alij prænominati volunt futura ipsa prædicere ex certa scientia, & non licet eis, quia signa illa cœlestia sunt signa rerum, non causæ rerum, scilicet causæ finales: & licèt inclinent naturam humanam ad aliquid faciẽdum, non coarctant, nec imponunt necessitatem, aliàs nulla esset in nobis liberi arbitrij potestas à Deo tributa, si cogeremur contra voluntatem nostram peccare: vt dicit S. Thomas *in secunda secundæ, quæst. 16. art. 6.* & not. per Abb. *in cap. 2. de sortileg.* aut prædicunt illa per modum demonstrationis seu inclinationis: & bene dicunt dummodò non demonstrent necessitatem præcisam, neque causatiuam in eo quod ratione liberi arbitrij prudenter homo euitare potest: vt dixi, & isto modo non peccant nunciando.

Prædictiones ex demõstratione.

Chiromantia an cum peccato exerceatur.

¶ Iterum quæri potest quid de chiromantia, quæ est diuinatio quædam, quæ fit per lineamenta manus: an liceat fieri sine peccato vel sine pœna. Dic quòd eodem modo: aut quiuis narrat præterita, quæ euenerunt illi, cuius manus inspicitur, & nõ est peccatum nec prohibitum: aut quis prædicit futura: & isto casu fit eadem distinctio, de qua *suprà*: aut quis vult prædicere necessitariuè & certo modo, aut inclinatiuè primo casu diuinatio ipsa sapit hæresim per ea, quæ *suprà proximè* diximus: secundo verò casu

caſu non ſapit hæreſim, nec meretur pœnam, quæ illa prædicit: quia vaticinium iſtius chiromantiæ fit vt plurimùm per regulas aſtrologiæ vt notant iſti ſummiſtæ, maximè Ioan. *lec. in ſumma confeſſ. eodem tit. quæſt.* 2. 3. *&* 5. & S. Thom. *d. diſt.* 95. *art.* 5. aut nos loquimur de ſecunda ſpecie, quæ dicitur amatoria: & hæc Sortilegia fieri poſſunt per vtrumque profeſſum, ſcilicet tacitæ & expreſſæ profeſſionis ſicut alia diuinatiua.

¶ Sed aduerte, quòd hæc Sortilegia, & ea quæ ſequuntur tertia ſpecie fieri poſſunt dupliciter, & in corpore, & extra corpus perſonæ maleficiandæ, vt *l. eorum in princip.* & *l. multi, C. eodem tit. & l. ſi quit aliquid*, §. *qui abortionis, ff. de pœn.* & *l.* 2. §. *hæc adiectio, ff. ad leg. Cor. de ſica.* & habetur *in d. c. nec mirum*, §. *nullum ſuffragium. in ver. ſed hoc quoſdam fallit*, *&c.* in corpore enim fieri dicuntur per cibū, vel potum regulariter, vt *d.* §. *qui abortionis*, & §. *hæc adiectio.* extra corpus autem, hoc eſt extra inteſtina fiunt per aliquas mixturas compoſitas ex herbarum foliis, vel radicibus, metallis, reptilibus terræ, auium plumis, vel membris, ſeu inteſtinis earumdem auium, animalium, vel piſcium, aliarúmque ſimilium rerum naturalium: illáque quandoque conſuunt in chlamyde perſonæ maleficiandæ ad amorem, vel ſub capite lecti ſuper quo perſona ipſa dormit abſcõdũt, aut ſub limine oſtij camerę, aut alterius, ſuper quo ipſe maleficiandus vir aut mulier tranſitura ſit. Quidam ſolent apponere imaginem ceræ iuxta ignem ardentem compleris ſacrificiis, de quibus *ſuprà*, & adhibere quaſdam preces nefarias, & turpia verba, vt quẽadmodum imago illa igne conſumitur & liqueſcit, eodem modo cor mulieris amoris calore talis viri fermenter ardeat &c. In iſtis etiam Sortilegiis ad amorem vt plurimùm admiſcentur Sacramenta Eccleſiarum, ſicut eſt hoſtia conſecrata, vt notat gloſſ. *in c. accuſatus*, §. *ſanè. de hæret. lib.* 6. vel nondum ſacrata, ſed circumſcripta notis & literis ſanguineis, ſuper qua dici curant quandoque vnam, duas, tres, quinque pluréſve Miſſas, quibus celebratis tradunt hoſtiam ipſam non integram prout eſt: ſed in puluerem redactam valdè ſubtiliter perſonæ maleficiandæ, quam aſſumere faciunt in cibo: ſicut in pulmento, vel in potu: eodem modo faciunt cum calamita immixta aliis ſpeciebus, & tradita, vt *ſuprà*, in cibo vel potu perſonæ maleficiandæ, ex quo dicunt illam eſſe naturæ attractiuæ, & quòd poterit cor & voluntatem abſorbentis attrahere ad amorem perſonæ tradentis: ſed omnes ſunt nugæ, & dæmonis fallaciæ, quæ ratiõ vel nunquam ſortiuntur effectum, ſtante liberi arbitrii poteſtate, mirum quid eſſet, quòd mulier caſta & honeſta violenter traheretur ad peccandum & ad amandum illum, quem natura ipſa ſuæ conditionis non patitur: quia nemo, vt *ſuprà proximè* dixi, inuitus compellitur ad peccandum, niſi qui curiosè & ſponte accedit ad peccatum, *d. c. nec mirum*, §. *auguria, ver. his ergo portentis.* non negatur tamen quòd Dæmon aſtutia & ſolicitudine ſua non poſſit tam grauiter & ſolicitè mulierem ipſam tentare & illi perſuadere, adeò quòd incidat in peccatum, & incipiat amare virum illum, quem priùs nunquam nouerat.

¶ Et idcò dixerunt quidam magni Theologi, quòd ſi aliquis maleficiatus, aut maleficiata reperitur, qui deuenerit ad effectus, ad quos tendunt maleficia prædicta, id profectò non prouenit virtute & potentia maleficij, vel ſortilegij, rationibus prædictis, propter liberi arbitrij poteſtatem: ſed deuenit

Sortilegiis amatoriis quæ immiſceantur.

Imagines ceræ igni admotæ ad amorem.

Nemo inuitus peccat.

Effecta maleficiorum vnde virtutẽ habeant.

deuenit virtute diabolicæ tentationis, qua Dæmon, vt credentium animas faciliùs decipiat, ita quòd firmiter credant quod illa ſortilegia faciunt miracula, & vera ſint eorum opera, ipſemet adeò vehementer ſolicitè infeſtat mulierem ipſam tentationibus & perſuaſionibus die noctéque adeò, quòd nunquam ſinit ipſum vel ipſam aliquo momento quieſcere, nec in ſomniis, nec in vigilia, ad quod multoties, accedente maximè opera & miniſterio extrinſeco ſortilegi, qui extrinſecùs cooperatur; & literis amatoriis, & precibus, pollicitationibúſque verbalibus: adeò quòd fragilis ſexus ſæpe illa ducatur, & cadit in peccatum; & hoc non prouenit virtute & potentia ſortilegij, ſed dæmonis tentationibus, & opera hominis extrinſecùs cooperantis, vt dixi, qui inſectantur mulierem ipſam tanquam venatores feram, aut aucupatores auem, & neceſſe eſt, quòd poſt aliquod bellum reddat ſe victam in manibus hoſtis, & cedat propter ſuam debilem naturam, & imbecilles vires quas habet ad reſiſtendum diabolo: imò per quàm facilis eſt, credula, & quæ noua ſunt, tam bona quàm mala libenter appetit: vt not. Gen. 3. & *cap. Forus. de verborum ſignif.* Nec dici poteſt hoc violenter fieri, ſed ſponte, quia mulier ipſa ſponte incipit incalescere in amorem illius viri, & voluntariè illum deſiderat: & hoc euenit ex natura ſua, & voluntate, violentiâ ſortilegiorum, & hæc eſt facilior via ad flectendum pudicos animos ad libidinem, quàm alia: & maximè ſi quando hæc tentatio fit, mittuntur nuncij, epiſtolæ amatoriæ, & ſimilia ad mulierē; his vel ſimilibus modis videntur faciliùs flecti, quàm vi ipſius maleficij.

Mulier facilis eſt & credula.

¶ Et nota vnum valdè ſingulare, quod Satanas videns eminùs potentē in hac ſpecie ſortilegiorū amatoria: in qua non poteſt hominē inuitum trahere ad amandum, ſicut in tertia ſpecie, in qua etiā viro vel muliere inuita in eius corpore ægritudines intromittit, vt *infra* latiùs dicemus de ſpecie illa, & habetur *in d.c. nec mirū, circa finē in verſ. ſuper hoc quoſdā fallit, &c.*

¶ Effectus enim iſtius ſortilegij requirit puram & liberam voluntatem. Effecta ſortilegij.

¶ Quia nemo amat inuitus, & licèt iſti vulgares fateri ſoleant ſe inuitos amare, & propter poculum aſſumptum compelli ad amandum: hoc eſt falſiſſimum, ſi volumus intelligere de neceſſitate præciſa, vt compellatur homo ratione & voluntate: quia hoc non permittit Deus, ne tollatur liberi arbitrij poteſtas, quam habet homo. Si tu diceres: Compellitur homo perſuaſionibus dæmonis: tunc dico quòd non compellitur in ratione, ſed in concupiſcentia carnis, quia debilis eſt, & admodum fragilis naturâ ſuâ: atque niſi fortiter & deliberatè reſiſtat vel fugiat, incidit in laqueum, vt latiùs *infra* dicam *in hac q.* & hactenùs nūquā vidi, nec legi poteſt, maleficiorū ordinationibus, ſiue potiùs machinationibus ab iſtis maleficis ſacra miſceri, niſi in his quæ fiunt ad amorem & in hac ſpecie.

Sacra maleficiis tantùm miſcentur ad amorem.

In hoc bis aut ter habui in facto ſortilegos, qui huic ſortilegio ſiue maleficio incumbentes, hoſtiam commiſcuerant, vnum videlicet Clericum religioſum, qui hoſtiam ipſam ſacratiſſimam accipiebat, cuius partem ipſe ſceleratiſſimus, qui cupiebat amari, aſſumpſerat, dicendo quædam verba ſatis turpia atque nefanda, quæ *hîc* referre non expedit: reliquam verò partem hoſtiæ miſerat ad ipſam mulierem, non in forma hoſtiæ, ſed minutatim contritam, aut in puluerem redactam ſumendam in cibo aut potu.

Hostiæ sacratæ abusus ad amores.

¶ Iterum habui alium, qui hostiam ipsam nondum sacratam acceperat: & super illa circumcirca cum sanguine annularis digiti nonnulla verba satis turpia descripserat: deinde ipsam hostiam super altari imposuerat, hoc est super nudo lapide sacrato, sub linteamine tamen altaris absconditam, & à quodam Sacerdote rotundæ conscientię super illa quinque Missas celebrari fecerat certis orationibus ad eius propositum superadditis: deinde hostiam ipsam sumpserat, quæ tamen non erat expressè consecrata, cuius partem pro se assumpserat: alteram verò partem personæ maleficiandæ tradiderat redactam in puluerem, vt proximè dixi, asserentes vterque ipsorum, qui hostiam ipsam assumpserat, indissolubili amoris vinculo ad inuicem colligari: nihilominùs nullum effectum apparentem vidi, nec percepi.

Hostia cõsecrata in puluerẽ redacta ad quid.

¶ Nec sunt adhuc anni duo elapsi quòd alium similem casum audiui Romæ accidisse de quadam impudica muliere, in cuius cophinis repertæ fuêre duę hostię, super quibus ambabus erant descripta verba quędã sanguinea &c. quas ipsa tenebat (vt asseruit) ad effectum tradendi cuidam alteri mulieri, ad instantiam viri qui eiusdem mulieris amorem concupiscebat.

¶ Alius quoque nondum est annus elapsus, quòd duæ impudicæ mulieres Romæ, quas vidi & audiui, ab excellentissimo viro Reuerendo Domino locumtenente Reuerend. D. Vicarij Papæ: qui illas captiuatas habuerat & examinauerat, quæ acceperant oleum baptismatis quo inunxerant sibi labia, dicentes hæc verba, *Fides abrenuncio tibi.* & cum labiis illis sic inunctis deosculatę fuerant viros quosdam causa captandi amorem ab ipsis (vt ipsæ asserebant) nihilominùs demùm omne experimentum fallax & suorum excessuum condignas vidi luere pœnas.

¶ Aliud exemplum à triennio & citra in eadem vrbe contigerat, quòd quædam turpissima mulier acceperat particulam cutis illius, qua infans indutus egreditur de vtero matris, quàm primùm venit in lucẽ, illámq; similiter super nudo lapide sacrato occultauerat, & super illa plures Missas numero 5. celebrari fecerat, cutímque prædictam postmodùm assumpserat, & baptizauerat sub nomine personæ maleficiandæ cum aqua baptismatis & ceremoniis consuetis: deinde eamdem in puluerem redegit ad effectum tradendi personæ maleficiandæ: tamen interim capta fuit, nec perficere potuit sortilegium, sed congruas sceleris sui luit pœnas.

Cutis infamis ad sortilegia.

¶ Redeundo igitur ad propositum, dico, quòd isti sortilegi sæpiùs requirunt remedia Sacramentorum Ecclesiasticorum in istis sortilegiis amatoriis, videntes forsan quòd Diaboli auxilium non est sibi satis, putantes secũdùm Dæmonis persuasiones, quòd Sacramenta huiusmodi summopere commoueant animos hominum ad amandum terrena & illorum concupiscentias naturales: sed in hoc iudicio meo summopere decipiuntur, putantes tantùm immensum Eucharistiæ Sacramentum mundanis lasciuiis & peccatis præstare suffragium.

Sortilegi amatorius adhibẽt Sacramenta.

¶ Quia in sacrificiis nullum aliud est maius, per quod omnia tolluntur peccata, & anima Christiani per ipsum vnitur Deo, *de consẽ. distin. 2. cum omne crimen. & cap. nihil in sacrificiis. & in Clem. 1. de reliq. & veneral. Sanctorum*, & *ibi* not. d. Cardin. & similiter cætera Sacramenta, quæ ad exclusionem spiritus maligni & purificandum animam à peccatis, & ad cõfirmandum vnionem fidei Christianæ: adinuenta fuerunt, prout est oleum sanctum

sãctum baptiſmatis, chriſmatis,& extremæ-vnctionis, *1.q.1. detrahe. & c. firmiſſimè de bar.& de conſecra.diſt.4. in prin.& eadem diſt.cap presbyteri.c. nullus miniſtrorum.*& tetigi *ſuprà tit. 1.in 2. q.in princip.* fatuum eſſet dicere quòd iſtos contrarios effectus operarentur. Sed ego credo quòd Satanas ſub hac ſpecie vehementer decipit iſtos Sortilegos,perſuadendo illis, quòd iſtorum Sacramentorum abuſus parit mirabiles effectus,quoad amoré: ſed hoc ipſe facit in vilipendium Chriſtianæ fidei, & vt grauiùs offendat diuinam maieſtatem : quinimò quandoque reperiuntur quidam Sacerdotes qui ſunt adeò proteruæ & reprobæ conſcientiæ : qui audent in ipſo ſacrificio Miſſæ ſcienter dicere nonnullas prauas orationes, & nefarias preces, & maleficiandam perſonam nominare : & apprehenſis ſortilegiis ſuper altari manibus propriis illa immolari Deo non verentur,exorantes quòd ſuſcipiantur exaudiendæ preces, vt illum ad quem deſtinata ſunt ſortiantur effectum. Ex quibus apparet quòd Satanas adeò ſubtiliter operatur, quòd ab hominibus & Sacerdotibus Dei miniſtris apud altare ſacratum cultum adorationis extorquet in maximum dedecus Eccleſiæ & diuinæ maieſtatis illos decipit, prout vidimus, proximè de theſauro.

Cutis virginea.

¶ Quidam alij capiunt cutim virgineam aut infantis,de quo *ſuprà* diximus: aut alterius quadrupedis nondũ nati,hoc eſt quãdo naſcitur abortiuum, quam redigunt in membranam, quam appellant chartam virgineam, & tenent quandoque in forma quadrata,quandoque verò in forma rotunda ſicut hoſtia, vel parum minus, & ſuper illis deſcribunt aut ſcribere faciunt verba incantatiua & coniuratiua ſpirituũ, quibus immiſcẽt certos characteres & ſigna quædã extranea, quibus Dæmonum inuocatio continetur,vt latiùs *infrà* dicetur *q.8.*

Membranæ virgineæ forma.

¶ Qui dæmones magicis artibus aduocati,mediantibus iſtis ſortilegiis, characteribus & ſignis coacti aduenium, certis temporibus obſeruatis, & determinatis carminibus,ritibus,& imaginibus confectatis, vel potiùs execratis, vt dicit ſanctus Thomas *in trac.qq. prima partis.quæſt.10.ver.nonum. in tit. de miraculis.* vbi etiam dicit quòd per iſta, vel ſimilia nomina dæmones vocati coguntur venire, ſi magus illos aduocat: & licèt inſint,& appareãt aliqua nomina Dei, nihilominus illorum finis & vltimus effectus ſemper tendit ad iſtud: ſed ideò illa Dei nomina apponunt, vt faciliùs legentes decipiantur, & credant per illorum nominum expreſſionem rem ipſam ſanctam atque deuotam eſſe. Et ex iſtis quàm plurimas vidi & abſtuli de manibus maleficorum : & inter alia ſæpiùs vidi iſta verba inſerta : *Agios otheos: Agios iſchyros* : *Agios athanatos* : hoc eſt: *Deus ſanctus* : *Deus fortis* : *Deus immortalis*, &c.

Dæmonum aduocatio quomodo fiat.

¶ Clarum eſt, quòd hoc nomen *Acharon* eſt nomẽ Satanæ, ſiue Beelzebub vt not. 3. *Regum*, dum Elias diuino numine inſpiratus reprehendit Ochoziam Regem, qui derelicto diuino cultu deos extraneos adorabat, dicens : *Numquid non eſt vobis Deus veſter Deus Iſraël, vt eatis ad conſulendum Beelzebub, Deum Acharon ? De lecto quem aſcendiſti non reſurges*,&c. Quidam alij admiſcent in ipſis ſortilegiis amatoriis partem aliquam chlamydis, aut camiſiæ filum, ſi habere poſſunt, perſonæ maleficiandæ & cum illis & aliis mixturis componunt facturas ſuas: quidam verò capiunt auium aut brutorum inteſtina vel membra, ſeu aliam corporis vel membri particulam, prout quidam

Ochozias rex increpatur.

Sortilegiorum mixturæ.

dam cepere iecur vulpis, oculos lupi, aut illius caput: cor cerui, noctuæ inteſtina, aut bubonis: linguam milui, aut philomelæ, & ſimilium.

¶ Nec putes, quòd ſola iſtarum rerum mixtura ſufficiat ad cauſandum prædictos amoris effectus, niſi adeſſent verba diabolica exorcizantia, & Sortilegi mens & inuocatio, prædicta omnia Satanæ vouentis, & veluti ſacrificia immolantis ad huiuſmodi turpes effectus: quemadmodum enim per verum Sacerdotem immolatur hoſtia, quæ Deo Creatori cum deuotione offertur: ita per iſtos maleficos & Sortilegas, verum diuinum cultum imitantes violantéſque, hæc eorum reproba ſacrificia immolantur: quibus oblatis & emiſſis precibus ſtatim efficiuntur, à Dæmone conſecrata ſeu potiùs execrata, per not. *in d.cap. nec mirum. §. ſed hoc quoſdam, &c.* & ſanctus Auguſtinus *in lib. 10. & 21. de Ciuitate Dei*, idem teſtatur: vide S. Thom. *in trac. qq. diſ. q. 10. verſ. no. prima partis in tit. de mira. & in verſ. reſpondeo in fine.* alioquin ſequeretur quòd quilibet alius Chriſtianus extra illorum profeſſionem, ſi haberet notitiam illorum verborum, poſſet eadē conficere ſortilegia, & eoſdem effectus concipere, quod non eſt dicēdū, per ea quæ *ſuprà* dicta ſunt, & per ea quæ habentur *in d.c. nec mirum. §. necromantici. ver. ad hæc omnia.*

Conſecratio ſeu execratio facta à Dæmone.

¶ Tertia ſuccedit ſpecies Sortilegiorum, quæ malefica dicitur, & meritò: nam ex illa nullum bonum, ſed omnia mala proueniunt, diuerſę ægritudines ex ipſis ſortilegiis in humanis, aut brutorum corporibus exoriuntur: & mors quandoque ſuccedit citiùs vel tardiùs ſecundùm venenorum atrocitatem, aut leuitatem: & iſta ſimiliter dupliciter fiunt: aut in corpore, aut extra corpus, ſicut amatoria: excepto quòd fiunt diuerſæ compoſitiones, ſcilicet ex diuerſis ſpeciebus & mixturis: quia in ſpecie illa præcedenti vt plurimùm interueniunt tres dulces, calidæ & amœnæ, humanæ naturæ placabiles, coadiuuantes naturalem calorem & potentiam luxuriandi, & ideò lex appellat illa bona, vel non mala venena: quæ non ſunt facta hominis necandi cauſa, vt *l. 3. §. hæc adiectio. ff. ad leg. Cornel. de ſicar.* In hac verò vltima ſpecie, quæ dicitur malefica, & propter odium vel indignationem, vt plurimùm fit ad vindictam & vltionem alicuius iniuriæ: fiunt diuerſa, immò contraria ſortilegia & maleficia, in quibus mala venena, ſcilicet ea, quæ facta ſunt hominis necandi causâ, vt plurimùm commiſcentur, quandoque plus, quandoque minùs, ſecundùm quod iſti maleſici grauiorem vel leuiorem quærunt inferre iacturam: & iſta pocula venefica ſunt communiter frigida, amara & noxia, & naturæ humanæ, hominúmque ſaluti contraria, vt dicit tex. *in l. & ſi excepta, & l. fin. in prin. C. eo. tit. de malef.*

Sortileg. ſpecies Malef.

Et ideò lex appellat iſta, mala venena, & non ſolùm punitur ille, qui ipſa potanda tradit: verùm etiam qui illa conficit, ſeu componit, tenet, & vēdit; *d. l. 3. §. hæc adiectio.* ex his enim variæ ac diuerſæ proueniunt in humanis, aut brutorum corporibus infirmitates & ægritudines inſanabiles exoriuntur, ſcilicet febris, ruſſis, phiſis, phreneſis, dementia, dilucida interualla, inteſtinorum corroſio, cordis dolor intenſus, vel capitis, ventris mugitus, morbus ſonticus, membri debilitatio, nerui alicuius attractio, vel alia ſimilis calamitas, ex qua corpus paulatim conſumitur, & abſque remedio medicorum tendit ad necem. Quandoque verò introducitur virilis membri languedo, & debilitas renum in viro: in muliere verò vuluæ arctatio, aut matricis frigiditas & indi-

Infirmitatum immiſſio.

gnatio

gnatio talis, ex qua vir redditur omnino impotens ad generandum: mulier verò incapax & vndique reproba ad recipiendum ſperma in coitu, & ad concipiendum: ita quòd reddirur inutilis pro matrimonio: & fit quandoque ſeparatio, non dico thori, ſed ipſius matrimonij: & datur facultas iterum nubendi illis qui petunt diſſolutionem: & ego vidi ſemel in facto caſum huiuſmodi, vbi mulier conquerebatur de viri impotentia, quæ ex maleficio huiuſmodi prouenerat, quæ durauerat per triennium, prout iura requirunt, adhibita poſteà ſeptima manu propinquorum, fuit facta diſſolutio matrimonij, ſecundùm quod habetur *in* 1. & *c. litera de frig. & malef.* & nor. doc. *in c. fraternitatis eod. tit.* quas compoſitiones & mixturas iſti malefici ex pluribus ſpeciebus venenorum componunt, quædam ex herbarum foliis, feſtucis, aut radicibus, piſcibus, animalibus, aut reptilibus venenoſis, lapidibus, atque metallis. Vide S. Thomam *in trac. qq. & 10. prima partis in tit. de miraculis, verſ. ſextum.* quorum tamen quædam in liquoribus, quædam verò in pulueribus reſoluta renent: & eum ipſis ſortilegia ſua fabricare ſtudent. Quidam verò ſunt, qui ſolâ verborum potentiâ hominem aut brutum interimunt, aut ægrotare permittunt, & alia quædam miranda faciunt: vt habetur *in cap. Igitur genus.* 26. *q.* 4. & diximus *ſuprà hac quæſt. in prin.* & tetigi *infrà eod. q. ſeq.* quæ omnia dæmonis inſtructione & doctrina nouerunt ei. Hæc ſunt in veritate, quæ reddunt humana corpora languentia vel moribunda ſæpe, licèt in ipſorum maleficiorum ſiue facturarum reſolutionibus ſpecies & materiæ quædam multùm extraneæ appareant, prout aliàs vidi pluries, quòd prædicti maleficiati poſtquã habuerunt remedium liberationis, ſæpiùs ex pectore projiciunt, aut ex ore euomunt, vel interiùs per ſeceſſũ emittunt acus, capillos, ferramẽta, clauos, plumas, ſulphur, lapides, & res demùm tales, quas impoſſibile erat dictum maleficiatum potuiſſe comedere; non ſolùm integras, ſed nec fractas, vel minutim in fruſta conciſas: vnde videtur quid mirandum: ſed dic (vt quidam dixerunt) quòd Satanas ad maiorem hominũ deceptionẽ facit apparere dictas extraneas ſpecies in reſolutione facturæ, vt res magis miranda videatur: quandoquidem inſpiciuntur, & conſiderantur eſſe talis naturæ, formæ & qualitatis, quòd impoſſibile erat illa potuiſſe ingredi in corpore maleficiati per aliquam partem naturaliter: ſed in rei veritate non ſunt veræ ſpecies naturales: & quòd ſit verum, apparet: quia illa emittuntur per vomitum: vel ſtercus, & ſic inter illas materias liquidas apparent à principio, cùm primùm exeunt de corpore: ſed ſi ſeruares materias illas biduo, triduo, aut quinque dierum ſpatio, prout aliàs ego ſtudiosè ſeruari feci, videres omnia ea liquefacta penitùs, & ipſarum formas periiſſe totas. Quòd ſi naturalia eſſent, profectò in ſua priori ſiue primæua forma remanerent, nec poſſent per aliquos liquores aut humiditates corrumpi, maximè ferrum & lapides, propter eius naturalem duritiem, vt manifeſtum eſt omnibus.

Verborũ potentia malefica

Languores maleficiati.

Vomitus maleficiat

Claui, lapides, &c. euomiti, an ſint ſpecies naturales.

Quidam alij dixerunt, quòd Dæmones, vt res miranda videatur tunc temporis, quando maleficiatus prouocat ad vomitum, vel ad opus ventris, velociſſimè inuiſibiliter afferunt ibi ſpecies illas, ſiue materias, de quibus *ſuprà*, veras & naturales, quas aliunde acceperant & attulerant ibi. Sed nota, quòd licèt Dæmon ſua

potentia naturali hoc facere posset & tam dextro modo illas inferere in vomitum, vel stercore maleficiati quòd nullus hominum aduerteret: tamen prior opinio mihi magis placet, quòd sint apparentes species sub illis formis non naturales: quòd sit verum, apparet ratione prædicta: quia communiter non durant sub illa forma, sed breui tempore soluũtur in illis liquoribus, cum quibus mixta aduenerant: prout ego pluries vidi, & manibus propriis tetigi, quæ à principio, vt dixi, apparebant veræ & naturales, & retinebant in se nescio quid duri, tamen breui tempore (vt prædixi) resoluuntur & pereunt.

Malefici quomodo ingrediantur cubicula clausa.

Quandoque verò istæ mulieres maleficæ siue malefici media nocte ingrediuntur thalamum personæ maleficiandæ (in quibus quomodo & qualitet ingredi possint, maximè quando ostia & fenestræ sunt omnia clausa & fortissimis ferris, & clausi concluſa, dicetur *infrà ea q.* 8.) & maleficiandum ipsum, siue masculus sit, siue femina dormientem suis liquoribus, aquis, oleis, aut pinguedine, siue aliis similibus vnctionibus plura & diuersa venena continentibus inungunt quandoque femora, quandoque autem ventrem aut caput, guttur, pectus, vel costas, seu aliam partem corporis personæ maleficiandæ, quæ sic dormiens nihil sentit: & est tanta vis & potentia illius vnctionis, quòd paulatim durante calore ipsius dormientis ingreditur intus carnes, & vadit ad penettalia cordis & viscerum maleficiati: vnde paulò post causantur ingentes dolores in corpore maleficiati, cùm primùm se. maleficiũ vel factura (vt dicũt) tangit intestina maleficiati, illuc succedũt maximi vlulatus & lamentationes quàm crebræ: & hoc vno modo Sortilegia venefica fiunt in corpore, quia maleficium, siue factura tangit intestina. Alio modo fiunt similiter in corpore per cibum, aut potum, quia illa eorum venena, & maleficas mixturas, in puluerem vt plurimùm redactas, in vino vel ferculis intromiscent, & isto modo tradunt mala fercula & pestiferos potus ignaris, & his qui bona fide cum eis comedunt vel bibunt: & ideò consulo omnibus, vt quàm maximè præcaueant ne comedant vel bibant cum his, qui dicuntur malefici, aut cum mulieribus maleficis, sed fugiant eorum, vel earum conuersationem: & meritò constituit Imperator, quòd istorum conuersationem & amicitiam, quamuis vetus sit, vnusquisque omnino fugiat, *l. nullus. C. de mal. & math.* quia sunt inimici humani generis & hostes communis salutis, vt dicit tex. *in l. & si excepta. in prin. & l. fi. C. eo. tit.* semperque studeant inferre aliqua mala in humanis corporibus, vel in bonis, & hoc faciunt Dæmone instigante, vt semper operentur malum contra aliquem ex Christi fidelibus: & necesse est quòd hoc faciant imperante Satana, postquam illius imperio se subiecerunt & promiserunt obedientiam, vt latiùs diximus *suprà. ea. q. in princ. in secunda specie.*

Conuersatio maleficorum fugienda.

Vnctiones veneficæ dormientes in thalamo maleficiandis illatæ.

¶ Alio modo fiunt hæc maleficia scilicet extra corpus, quod est quando isti malefici abscondunt in capite lecti, vel in alia parte, super qua maleficiandus iacere debet ipsa venefica sortilegia, aut sub limine ostij cameræ abscondunt eadem, dummodo persona maleficianda super illis transitura sit, & illa pedibus calcare contingat: quia statim facta calcatione quando sunt in limine, vel facta iacentia corpotis quando fiunt in lecto, factura ipsa sortitur effectum; & recipiunt quandoque cerra venena adeò atrocia & furibunda, quibus

Maleficia extra corpus

Maleficia in limine ostij vel

pedibus

sub pulmino lecti aliquando reconduntur.

pedibus calcatis statim petit qui illa calcauerit: quædam alia sunt quæ non statim occidunt, sed spatio duorum, trium, vel o[illegible], aut decem dierũ plus vel minùs, secundùm quod voluerint ipsi malefici: quia sciunt illa temperare, prout ex pluribus confessionibus reorum istius criminis accepi, qui similiter fassi sunt ex quibus rebus conficiuntur & qualiter fiat illorum temperatio, & quem effectum operentur singula, quæ *hic* referre nõ licet: sufficiat tibi scire, quòd hæc fieri possunt arte & industria Dæmonis ex rebus naturalibus, ministerio & opera sortilegi interueniente, vt fatetur sanctus Augustinus *in lib. 10. de Ciuit. Dei* & habetur *xxvj. q. 5. c. nec mirum. circa finem.* & *l. multi, & l. eorum. in principio. cum pluribus aliis legibus. Cod. eodem titulo.*

Et nota vnum, quòd in omnibus Sortilegiis cuiuscumque sint speciei, semper interueniunt verba quædam malefica, opus illud quodcumque sit Dæmoni consecrantia, & eius auxilium ad id faciendum, siue potiùs machinandum inuocantia.

¶ Concludo igitur in hac materia, quòd in quolibet Sortilegio tria concurrere debent, persona malefica, scilicet professa, verba consecratiua, & materia consecrata, & ad illum effectum composita: excepto maleficio incantatoris, quod verbis tantùm perficitur, vt habetur *xxv. q. iv. igitur genus.* & *v. q. nec mirum*, & *suprà* diximus *hac ea. q. in princ.*

CAP. IV.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia quibus in locis vel temporibus fabricari soleant.*
2 *Lucem odit & fugit qui malè agere intendit.*
3 *Christus luci comparatur, quia veritas est.*

QVARTO quæro † quibus locis & temporibus hæc Sortilegia fabricantur: & vbi ipsi Sortilegi & alij similes conuenire solent.

Respond. quòd vt plurimùm in locis syluestribus, occultis, subterraneis, & ab hominum conuersatione remotis, & peregrinis, ruinosis, atque desertis, & semper de nocte fiunt, vt not. *in cap. Episcopi. 26. qu. 5.* Ratio potest esse duplex. Prima, quia Dæmon post casum ex Paradiso effectus fuit obscurus, & tenebrosus, vt concludunt communiter Theologi & maximè. S. Thom. *in Tract. 99. q. 16 art. 1. & 6. in tit de damonib.* consequens est, quòd omnia opera quæ ipse facit, fiant in obscuro & tenebroso loco, & tempore, eò maximè etiam, quia opera ipsa sunt peccata, quæ communiter dicuntur nigra, & opposita luci veritatis, virtutis, & iustitiæ, meritò conficienda sunt tempore nigro & obscuro: quia dici solet communiter, quòd † qui male agit odit lucem; *xviij. q. ij. perniciosam, & de pœnit. dist. 1. item. si autè.* † Lux enim veritatis illa, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, quòd est Christus, & habetur *Io. 1. 3. 5. & 8. c. & l. inter claras, in prin. C. de sum. Trinit. &* est

Dæmonis opera cur obscura.

eſt lux interna quæ clarificat animam & intellectum hominis, *de conſecrat. d.4.in principio.* Satanas enim virtutibus, bonis operibus, & veritati, quãtum poteſt, aduerſatur, ex quo ipſe mendax eſt & tenebroſus, vt *ſuprà* diximus, nimirum ſi loca ſordida, obſcura & tenebroſa ſibi elegit ad ſimilitudinem ſui; vt not. Io. 3 *c.* & 81 *d. valent interdum.* Secunda redditur ratio, quare potiùs de nocte, quàm de die hæc opera fiunt: quia ſi de die fierent poſſent videri ab aliquo, & faciliùs diſcooperirẽtur eorum maleficia, & deuenirent ad notitiam curiæ & iuſtitiæ; ac proinde caperentur, punirentúrque. Ne igitur tam facilè detegantur, & impediantur eorum opera fieri, & ſacrificia celebrari, faciunt de nocte in locis prædictis, vt à nemine habeant impedimẽtum, per ea quæ *ſuprà* dicta ſunt, & no. *in d.c. Epiſcopi 26. quæſt. 5. & cap. nec mirum. eadem quæſt.*

CAP. V.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi quibus rebus, mixturis, & inſtrumentis communiter vtantur.*
2 *Sortilegiis, per tacita profeſſionis homines exercendis, qua ſoleant inſtrumenta concurrere.*
3 *Sortilegij amatorij inſtrumenta qua eſſe ſoleant.*
4 *Tentationi diabolicæ nemo reſiſtere poteſt abſque gratia diuina.*
5 *Diabolus ſummoperè abhorret ſignum ſanctæ crucis, & inſignia Dominicæ paſſionis.*
6 *Diabolus duas manus habuiſſe dicitur, vnam attrahentem, alteram compellentem.*
7 *Memoria paſſionis Chriſti expellit Diabolum.*
8 *Muliebris ſexus fragilis, & ad malum labilis eſt.*
9 *Sortilegium vetitum cum quibus inſtrumentis exerceatur.*
10 *Venena mala quæ dicantur.*
11 *Venena non mala quæ & quare dicantur.*
12 *Imagines an in ſortilegiis aliquid operentur.*

QVINTO quæro. quibus rebus, mixturis & inſtrumentis vtuntur iſti ſortilegi ad hæc ſua ſortilegia fabricandum? Reſpondeo quòd variis atque diuerſis, quorum pars maior declarata fuit *ſupra eod. q.* 3. nihilominùs ad maiorem expreſſionem: quia materia iſta non eſt minùs confuſa, quàm diffuſa, dicam aliqua vltra ea quæ *ibi* dixi.

¶ Aut loquimur de prima ſpecie, quæ eſt diuinatiua, in qua quandoque verſantur ſortilegi, qui ſunt profeſſionis expreſſæ: aliquando hi, qui tacitæ ſunt profeſſionis.

¶ Primo caſu, dic quòd quotieſcumque ſunt in celebratione ſacrificiorum omnibus ferè & eiſdem inſtrumentis vtuntur ad ſacrificandum quibus vtuntur noſtri Sacerdotes Chriſtianæ religionis, & cum illa reuerentia cultum Dæmonis ſub idolorum forma celebrare ſolent, & offerre preces, quibus veri ſacerdotes Chriſtianæ religionis verum diuinum cultum venerantur, vt not. Io. *lec. in ſum. confeſſ. in tit. de ſortileg. c.* 1. & 2 & not. *in c. Nec mirum 26. quæſt. 5. & in cap. Contra idolorum 26. quæſt. 4. ibid.* dict. Archid. Gemin. & alij, vbi expreſſa fit, & not. Gloſ. *in cap. accuſatus*, § *ſanè. de hæret. lib. 6.* mentio de iſtis ſacrificiis: in locis enim quæ *ſuprà* proximè diximus, quæ ipſi retinent loco templorum, ſolent ſæpiùs conſtruere, & ſuper eiſdem ponere idola & alias diuerſas

Sortilegorum ſacrificia quibus locis fiant.

diuersas imagines, quibus in ipsis sacrificiis & precibus offerre solent thura,& alias diuersas fumigationes:deferunt etiam tunicas quasdam loco camisiæ cottæ, tunicellæ planetæ, vel pluialis,& cum illis celebrant sacrificia, habéntque inter ipsos quosdam qui meliùs ceteris sunt dispositi ad illas ceremonias exercendum,quos illis præponunt & appellant Sacerdotes sicut apud veteres dicebãtur saeerdotes Cybelis,Sacerdotes Apollinis, & similes: & nunc idem obseruant Iudæi inter se: illi enim sunt, qui sacrificia ipsa manibus propriis celebrant & ministrant, & maximo reuerentiæ cultu diabolum venerantur,ac si verè esset illorum Deus: & hoc est in quo diabolus summoperè delectatur, vt adoretur, *d. cap. nec mirum*, & per S.Thomam *in sum.quæst.95. art.3. in fin.de superstit.*& habetur *Matth.4.c.* quibus completis sacrificiis ipsi sortilegi suas proponunt interrogationes de his, quæ noscere cupiant & ab ipsis idolis voce diabolica responsa suscipiunt de futuris, ac de præsentibus occultis, secundùm quod ipsi magis scire cupiunt,licèt futurorum responsa sint vt plurimùm dubia: & ad plures sensus accommodanda, quoniam futurorum ipse Dæmon est ignarus, quatenus vellet illa prædicere ex certa scientia, prout sunt in suo esse, de quo latiùs dicam *infrà quæst. seq.*

Sortilegiorum interrogationes de præscientia futurorum.

¶ Secundo verò casu quando ipsa sortilegia fiunt per homines,quia sũt tacitæ professionis,& tunc diuersa intetueniunt instrumenta, quandoque illa faciunt in aqua per hydromantiã: quãdoque in igne per pyromantiam: quandoque in terra per geomantiam: quandoque verò vtantur aëre, quando faciunt per aërimantiam: vt latè ponit & declarat ista d. Hostien. *in sum.de sortilegiis*, §.1. quandoque faciunt illa ex inspectione intestinorum aũium,animalium, aut per eorumdem voces,garritum,occursum & similia, vt latè diximus *suprà eodem, q.2.* & habetur *in c. igitur genus. 26. q.4.& q.5.nec mirum.*& Io. *lec.in sum. confes.in tit.de sortilegiis,q.2. ver. diuinatio.* alij respiciunt in astrolabio, vel in clauicula Salomonis, vt *in c.2. extra eodem tit.*

Sortilegiis taciturnis quæ instrumenta concurrunt.

¶ Si verò loquimur de secunda specie sortilegiorum amatoria, distingue: aut ipsa sortilegia fiunt in corpore,aut fiunt extra corpus: hæc enim distinctio non conuenit priori speciei: in corpore enim communiter fieri solent per cibum vel potum, vt *l.3.§ hæc adiectio.ff.ad leg.Corn. de sicar.*& *l. si quis aliquid,§.qui abortionis. ff. de pœnis.* & *l.eorum in princip. & l.multi.C.de malef.& mathemat.* in quibus poculis & mixturis comestibilibus commiscentur multa, quæ latè diximus *suprà eo.q.3.* non expedit iterùm repetere, vide *ibid.*

Sortil. amat. extra corpus interueniunt ligaturæ

¶ Si verò fiunt extra corpus, & tunc interueniunt quædam ligaturæ, quas ipsi magistri consuunt in chlamyde maleficiãdi, aut in alia parte latenter abscondunt,sicut in lecto inter plumas vel matras, aut sub limine ostij vel alio loco, super quo persona maleficianda trãsitura,aut iactura sit: & vltra ea quæ diximus *ibi in 3.q.* adde quòd ipsi sortilegi admiscent sæpiùs in istis amatoriis aquam benedictam, scilicet fontis baptismatis, aut communis amphoræ existentis in Ecclesia:aut oleum sanctum baptismatis, chrismatis, aut extremæ vnctionis: ramos oliuarũ benedictarum: frondes palmarum:candelas benedictas:sacros agnusdeos,thura benedicta cerei paschalis, & his similia. Quandoque autẽ capiunt aliqua ex reliquiis sanctorum martyrum,si habere possunt, scilicet particulas ossiũ, capillorũ, vel vestium: alij autem capiunt frustu-

Particulæ indumentorũ ſacerdotalium ſortileg. amat. miſcentur.

la quædam indumentorum ſacerdotalium, aliorúmque panniculorum benedictorum, quibus ſacra miniſteria venerantur celebrantúrque, ſicut cafulæ, corporalis, purificatorij, tunicellæ, manipuli, amicti, ſtolæ candidæ, lapidis ſacrati, mappæ altaris, planetæ, ſudarij, calicis & ſimilium: & iſta omnia vel eorum partes admiſcere ſolent in ipſis ſortilegiis amatoriis, adhibitis eorum nefandiſſimis precibus & diabolicis verbis ad turpes libidinis actus, tot Sacramentorum & aliorum ſacrorum perpetrantes abuſum: nec omittam vnum, quòd quidam ex his, qui ſunt expreſſæ profeſſionis, deferunt quandoque imagines quaſdam ad loca ſacrificiorum, terræ vel ceræ aut gummarum: ſeu aliâ quauis mixturâ confectas, illáſque baptizãt priùs nomine perſonæ maleficiandę ſub deuotione & inuocatione diaboli, cum eiſdem ceremoniis, quibus vti ſolent noſtri Sacerdotes in vero baptiſmate, & adjiciunt quædam verba valdè turpia & nefanda, quæ *hîc* inſerere non placet, ne quemquam fortaſſe nimis curioſũ ad illorũ experientiã concitarem: quamuis alius extra profeſſionẽ effectus huiuſmodi efficere non poſſet, vt latiùs diximus *ſuprà in fin. 4. quæſt.* quibus imaginibus quandoque aperiunt pectora, & ipſarum corda ingenti calore ignita reddunt: aut tantùm detinent quòd liquefiunt, putantes quòd eodem modo cor hominis maleficiandi vel mulieris ſimili amoris ardore aduratur, ſeu mollificetur: & obediens reddatur ad votum ſortilegi vel amantis: ſed ſtulti non aduertunt quòd Dæmonis fallaciâ vehementer decipiuntur, vt aliàs diximus *ſuprà in dict. 3. quæſt.* Si tamen poſteà appareat quòd mulier flecti videatur & amare incipiat, id non prouenit virtute & potentiâ ſortilegij, ſed diabolicæ tentationis & operâ extrinſecâ alicuius hominis, qui ipſam ſolicitat & perſuadet, vt diximus *ſuprà dicta 3. quæſt.*

Imagines ad locum ſacrificiorum à ſortil. deferuntur.

¶ Pro cuius corroboratione adde quod dixit ſanctus Bonauentura *in ſecundo ſententiar. diſtinct. 28. numero 39.* vbi dicit quòd tanta eſt vis diabolicæ tentationis, quòd homo iſti abſque diuina gratia reſiſtere non poteſt: non quòd hominem præcisè compellat ad peccandum, propter liberi arbitrij poteſtatem & gratiam paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti: ſed tanta eſt quandoque ad malum hominis inclinatio & voluntatis pronitas, quòd niſi eſſet aliud ſuſtentans, neceſſe haberet homo quandoque motu voluntatis in malum incidere.

Tentatio diabolica.

¶ Diabolus enim nihil eſt quod magis timeat & vehementer abhorreat quàm ſignum ſiue figuram Crucis, & memoriam Paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti: & ratio eſt, quia ante aduentum Chriſti, & illius paſſionem, diabolus habebat mirabilem poteſtatem ſuper omnes homines viuentes: habebat enim duplicem manum, vnam, quæ dicebatur manus attrahens: alterã, quæ dicebatur manus compellens.

Manus attrahẽs diaboli.

¶ Manus enim attrahens erat illa poteſtas, qua ipſe Satanas attrahebat ad limbum omnes iuſtos & ſanctos viros. Manus verò compellens erat illa poteſtas præcipitandi hominem in malum, vel per fallaciam, vel per violentiam, quem tunc tentabat vt Draco, tentabat vt leo: omnes enim homines vel per fraudulentiam, vel per violentiam ſuperabat. Quæ magna ipſius poteſtas debilitata fuit per paſſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem apparuit lumen veritatis, & interiùs per diuinam inſpirationem, & exteriùs per humanam inſtructionem, ita quòd nos omnes è manibus illius liberauerit, & propter

ea

diabolus tam fortiter abhorret memoriam paſſionis prædictæ, per quam eius potentia debilitata fuit, & nobis liberi arbitrij vires, & poteſtas grandiùs reſtituta eſt: nihilominùs remanſit ſibi illa generalis tentandi facultas, quam poteſt contra omnes indifferenter exercere, Deo permittente, imò contra ipſummet Ieſum illã experiri voluit: vt habetur *Matth. 4. cap.* non tamen habet nunc illa per modum violentiæ: ſed perſuaſionis & fraudulentiæ, quorum tot & tantas ipſe habet, vt vix homo illis reſiſtere poſſit. Iſta ſunt verba not. ſancti Bonauenturæ *in 3. ſent. diſt. 19. q. 3. n. 22. & 23.*

¶ Redeundo nunc ad propoſitum, dico non eſſe mirum, ſi mulier pudica ex ſe quandoque flectitur ad libidinem, & dirigit cor ſuũ ad amãdum illum quem priùs nullo modo cognouerat: quod ſolùm prouenit ex illa feſtina & inſatiabili dæmonis tentatione, quæ intrinſeca eſt, ſolicitans animam, accedente poſteà Sortilegi extrinſeca operatione ſermonis, ambaſiatæ, literarum amatoriarum, & aliis ſimilibus extrinſecis ſolicitationibus, quæ propriè ſunt cauſa immediata lapſus ipſius mulieris, vt incidat in laqueum: & quia muliebris ſexus fragilis eſt, facilè decipitur, flectitur, & apprehenditur, vt habetur *in cap. Forus. de verb. ſignif.* & not. gloſ. *in c. 1. de cland. deſpon. 23. q. 7. quod prapoſuiſti:* & *q. 5. cap. Adã. & c. mulier*, & dixi *in eo. quæſt. 6. in fin.* Sortilegia verò ipſa, qualiacumque & quotcumque ſint, non ſunt cauſa immediata flectendi pudicum animum, &c. ſed dicuntur cauſa mediata & remota, propter quæ dæmon magis deliberatè ſtudet illam tentare & capere in laqueum, poſtquàm per turpem abuſum illum Sacramentorum in grauem offenſam diuinæ maieſtatis obtinuit

Mulier fragilis & flexibilis.

diuinum cultum proſterni, & ipſe vt Deus adorari: & hoc eſt quod ipſe magis deſiderat, quàm aliud, vt aliàs diximus *ſuprà q. præcedenti*, & latiùs dicam *infrà in fine huius quæſt.*

¶ Tertiæ ſpeciei inſtrumenta ſimiliter plurima ſunt quorum partem vidiſtis *ſuprà in 3. quæſt.* quibus aliqua ſuperaddam: ideò dico, quòd aut fiunt in corpore per cibum vel potum, aut extra corpus aliquo ex modis prædictis. Primo caſu nota vnum breuiter & generaliter, quòd omnia per ſortilegia ſiue maleficia venefica, quæ fiunt in corpore, non fiunt abſque veneno, ſcilicet omnes illæ mixturæ, compoſitiones & pocula ſunt mixta veneno, aliqua mitiori, vt minùs officiãt; aliqua verò atrociori, vt citiùs vulnerent & occidant; quæ (vt dixi) ex diuerſis rebus conficiuntur: quædam ex herbarum foliis, feſtucis, aut radicibus: quædam ex venenis ſerpentum: quædam ex reptilibus terræ animalibus, vel piſcibus venenoſis, lapidibus, ſulphure, gummis, ære, plumbo, argento viuo, quod ipſi Mercurium appellant, aliiſque diuerſis metallis in puluerem redactis, ſeu alio modo combuſtis: & ſic ex rebus naturalibus illa componunt dæmonis inſtructione docente: & hæc in poculis amatoriis communiter commiſceri ſolent: *d. l. 3. §. adiecto.* & *d. §. qui abortionis.* & *ibi* Bar.

¶ Aut illa fiunt extra corpus, ſcilicet extra cibum vel potum, & diuerſas ſimiliter vnctionum mixturas & venenorum compoſitiones accipiunt, quibus maleficiandorum corpora dormientium linire & perſtringere ſolent, & quàm primùm ipſa vnctura ad præcordia penetrauerit, quæ facilè penetrat ſtante calore dormientis, ſtatim audiuntur gemitus, & maximi vlulatus inſurgunt, quos perſona maleficiata dolore quàm

graui ſuſtinere non poteſt.

Sortilegia re condita.

¶ Quidam alij ſortilegia huiuſmodi ſub alia forma compoſita conſuunt latenter in chlamyde, aut abſcondunt in lecto ipſius maleficiādi, ſeu in aliquo loco ſubterraneo foueâ factâ, aut ſub limine oſtij, ſuper quo deſtruendus tranſiturus ſit: & pedibus illa calcare contingat.

Sortilegia in reſiduis hominū.

¶ Quidam autem capiunt reſidua quædam ex corpore perſonæ maleficiādę, ſcilicet capillos, dentes, vngues, pilos, ſiue ſetas corporis, ſanguinem, ſi habere poſſunt, aut particulam pelliculæ manus vel pedum.

¶ Alij verò capiunt particulas veſtium earundem perſonarum, caligarum, ſolearum, ſiue plantarum, calciamentorum, camiſiæ, diploidis, biretti, ſcuffæ, aut veli muliebris, cinguli ſiue zonæ, ſttingarum & ſimiliū.

Sortilegia per particulas cadauerum ſuſpenſorum.

¶ Quidam etiam capiunt particulam alicuius cadaueris, eorum ſcilicet, qui iam ſepulti fuerunt, & vt pluriſmùm quærunt illorum cadauera, qui furcâ ſuſpenſi, aut alia turpi morte periere: & illorum vngues quandoque, aut dentes, capillos, aures, oculos, barbam, manum, pedem, vel digitum, aut aliquod ex eorum inteſtinis, ſcilicet cor, iecur, hepar, ſiue pulmonem, minimam rectè ventris partem, aut inteſtinorum pinguedinem, neruos, oſſa, vel carnem, & cum iſtis aliis & ſimilibus turpiſſima componunt ſortilegia. Quidam alij capiunt particulas quaſdam veſtium ipſorum cadauerum, cum quibus humati fuerūt: quidam alij capiunt chordam ſiue capiſtrum viri laqueo ſuſpenſi, aut illius camiſiam, & cum illis ſimiliter quàm plura mala turpiſſima execrantur, nec verentur nocturnis temporibus cadauera ipſa exhumare, aut ipſimet in ſepulchris ipſorum intrare, & hæc pluries habui in facto Romæ, & ab ipſis reis in eorū examine per plures ſpontaneas confeſſiones accepi: quæ quidè omnia fuerunt per demonſtrationē ad oculum verificata. Quidam verò ceperunt auium aut ferarum inteſtina, membra, oſſa plumas, vel ſetas, quid de oculis, aut capite, vel dentibus lupi: quid de iecore vulpis, pedibus vel cornibus cerui, capite vel lingua milui, pedibus vel vnguibus caſtoris: quid de ore vel roſtro aquilæ: quid de galli criſta & teſticulis, & aliis quampluribus.

¶ Quidam ſunt, qui imagines ceræ vel alterius mixturæ conficiunt, illáſque portant ad loca ſacrificiorum: quibus completis imagines ipſas ſub nomine perſonæ maleficiandæ certis adhibitis ceremoniis baptizant omnia opera ipſorum cum deuotione, Satanæ offerentes; quibus ſic oblatis & execratis imaginibus ignem ingentem apud ipſas conſouent, illaſque ſpinis, acubus, clauis, vel aliis rebus acutis, quandoque in vultu, in gutture, in renibus, pectore, femore, coſtis, aut ventre, vel ſimilibus locis perforant & cruciant; deprecantes continuè vt verū corpus maleficiandi eaſdē patiatur puncturas & pœnas: & eiſdem doloribus crucietur: ac ſi eius corpus his inſtrumentis verè perforari contingeret: & licèt ſæpiùs perſona maleficiata in eadē corporis parte ſimiles dolores intolerabiles patiatur; nihilominùs non proueniunt virtute vel potentia dictarum imaginū, vel ſacrificiorum: ſed potiùs ex vnctionibus & aliis mixturis veneficiis, quas adhibent corpori ipſorum maleficiatorum, vt *ſuprà* dictum eſt *in 3. queſt.* Sed quæro nunc ſi dictæ imagines nihil profunt, nec operantur effectum in ſortilegio, quare fiunt? Reſpond. quòd licèt ex iſtarum imaginū immolationibus non ſubſequantur immediatè effectus, de quibus *ſuprà*, tamen ex longinquo, & mediatè ſequuntur,

Imagines an profint effectui ſortileg.

sequuntur, quia Dæmon inter alia desideria sua, hoc maius habet, vt adoretur ab homine ad similitudinem Dei, vt *suprà proximè* dixi: sed vt promptiùs & faciliùs adorationem ipsã consequatur & augeat, docuit sortilegos suos hæc sortilegia per imagines fabricare, illáſque primò, & ante omnia baptizare: cum illis preces more sacerdotali offerre ad hoc, vt cultus suæ adorationis amplificetur & latiùs extendatur, & sub isto colore captandi amorem, inferendi ægritudinem, inueniendi thesaurum, vel alia similia decipit istos ignaros: nihilominùs opus maleficij perficitur venenis, quę sunt propè causa immediata ægritudinum: istæ verò imagines dicuntur causa mediata, propter quam Dæmon diligentiùs satagit ad instructionem venenorum & illorum exhibitionem, ita quòd persona maleficiata audiat quid habet in corpore: & imò ista dicitur causa remota & mediata ad maleficium: mixtura autem poculi, aut vnctionis est causa immediata: vt not. *in c. nec mirum. 26. quæſt. 5.*

Imagines cur Dæmon à sortilegis fabricari docet.

¶ Ex quibus vides, quòd Sathanas sub diuersis signis, instrumẽtis, mixturis, cõpositionibus, ligaturis, characteribus, atque figuris instituit sortilegos ad conficiendũ diuersa maleficia secũdùm diuersas hominũ opiniones, quas prosequi intendũt: & vt faciliùs Dæmon simplices credentiũ animos fallaciis suis apprehendat, sæpiùs sortilegia ipsa sub aliquo tegmine sanctitatis abscondit, aut cultu veræ deuotionis obũbrat, vt res videatur honesta, & sãctitatis deuotione foueri; & ideò istę mulierculæ vel similes in dissolutione dictorũ sortilegiorũ semper quasi iubent dicere Angelicã salutationem, siue Dominicam orationem, hoc est, *Aue Maria*, vel *Pater noster*, ad deuotionem alicuius sancti Apostoli, vel Martyris, seu sanctarum Virginum: ad deuotionem verò Dei, & beatissimæ passionis, seu Virginis Mariæ nunquam, nec reperies etiam quòd faciant vnquam dicere Symbolũ fidei, scilicet *Credo in vnum Deum*, &c. & hoc est quod Diabolus vehementer abhorret, vt aliàs diximus *suprà ead. quæſt.* quia per illud fidei Christianæ obseruantia, & Dæmonis exclusio demonstratur: ipsæ verò mulieres aut viri remedia huiusmodi vt plurimùm faciunt instructione & suffragio Diaboli: & imò dicuntur superstitiosa & reproba, vt latiùs dicemus *infrà in seq. quæſt.* vbi plenius examinabimus istum articulum, an & quando liceat maleficiatum contrario maleficio liberare: & quomodo & qualiter cognoscatur, an remedia ista sint superstitiosa & reproba vel non, & casu quo sint damnata, qua pœna puniatur qui illa scienter exercet, *ibi* dicetur.

Dæmon cur Sortilegia aliquo velamine sanctitatis præte xat.

CAP. VI.

SVMMARIVM.

1. *Sortilegium an effectum à rebus vel simplicibus, vel mixtis sortiri dicatur.*
2. *Intellectus angelicus an post lapsum fuerit obtenebratus, vel diminutus.*
3. *Natura angelica est præteritorum & præsentium occultorum optima interpres.*
4. *Diabolus cognoscit omnia malefacta occultissima.*
5. *Futurorum duplex cognitio.*
6. *Diabolus futura prædicit, licèt fictè.*
7. *Exemplum mirabile sortilegij.*
8. *Oblinio an cadat in Dæmonem.*
9. *Diabolus multa cognoscit.*

10 *Diabolus poteſt multa artificiosè ſortilegia docere, etiam incommodiſſima, & humanæ naturæ contraria.*

11 *Matrimonium ſortilegio contractum diſſolui poteſt.*

12 *Eccleſia an ſortilegiis fidem adhibere poſſit.*

13 *Exemplum ſortilegij impedientis coitum, & virtutem generatiuam.*

14 *Sortilegi an eorum arte, & damonis ſuffragio poſſint aëris mutationem inducere.*

15 *Deus quare permittat diabolum ſuam diuinitatem deturpare & perſequi.*

16 *Sortilegum conſulere, aut ad executionem ſuæ artis prouocare an impunè liceat.*

17 *Infirmitates corporales an poſſint licitè ſortilegiis amoueri.*

18 *Remedia qualiter ſunt ſuperſtitioſa, vel naturalia iudicanda.*

SEXTO quæro quomodo poteſt eſſe, quòd ex præmiſſis rebus ſimplicibus aut mixtis effectus ſortilegiorum huiuſmodi, & tot accidentia in humanis corpotibus ita fortiter cauſentur, ſeu etiam tollantur; aut futurorum occultorúmve reuelationes tam clarè ſuccedere poſſunt: nam quibuſdam tidiculum potiùs quàm credibile eſſe videbatur, quòd ex tactu vnius imaginis ceræ, cretæ, aut alterius mixturæ, ſi tangatur in aliqua parte ſui corpotis per maleficum, in eadem parte corporis perſonæ maleficiandæ ſtatim exoriatur infirmitas, & cauſentur dolores intenſi, aut amoris cupiditas & vehemens libido præparet incendia cordi, & ſic de ſingulis aliis ſortilegiorum ſpeciebus: hæc enim videntur eſſe ſatis remota à credulitate recti iudicij; & tamen in rei veritate effectus & accidentia huiuſmodi negari non poteſt, quòd veniunt, atque recedunt operâ & miniſterio dictorum ſortilegorum.

¶ Et immò pro faciliori ſolutione iſtius dubij, videndum eſt primò de virtute & potentia dæmonis, quæ & qualis ſit, & quã ptoprietatẽ habeat ſuper homine: qua cognitâ facilis reddetur ſolutio iſtius dubij.

¶ Sciendum eſt enim quòd anhelus Satanæ, qui eſt propriè diabolus, mirabilem habet virtutem & ptoprietatem cognitiuã circa naturalia & ſecreta naturæ: plus enim de his ipſe ſolus eſt inſtructus & bene informatus, quàm omnes homines de mundo ſimul. Ita dicunt Theologi & maximè S. Thom. *in tract. qq. q. 16. art. 6. in tit. de damon.* S. Auguſt. *lib. 10. de Ciuit. Dei. ſc.* & habetur *in cap. nec mirum. 26. quæſt. 5.* ex quo enim ipſe Angelus eſt ſubſtantia ſpiritualis, & pura intelligentia, habet omnes virtutes intellectiuas & omnia ſecreta naturæ, quæ naturaliter ſpectant ad angelum ſiue bonum, ſiue malum, de quibus latiùs per eumdem Thom. *in dicto libr. qq. quæſt. 16. art. 1. 2. 6. & per totum de damon. & q. 6. art. 4. & 6. in tit. de mira.*

¶ Deus enim, dum à principio creauit naturam angelicam in paradiſo, eamdem virtutem & poteſtatem dedit angelo Satanæ, quam dedit angelo lucis: quia à principio omnes lucidos & præclaros creauit: ita dicũt omnes Theologi, & habetur *Ezech. 28. c.* dũ loquitur diabolo figuratiuè in perſona regis Tyri dicens: *Tu ſignaculum ſimilitudinis, plenus ſapientia, & perfectus decore, in deliciis paradiſi Dei fuiſti*, &c. Paulò verò inferiùs *ibidem* hæc ſequuntur: *Tu cherub extentus, & protegens, & poſui te in monte ſancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulaſti, perfectus in viis tuis à die*

Angelis omnibus cõmiſſa eſt eadẽ poteſtas.

die conditionis tua, donec inuenta est iniquitas in te. Peccasti & eieci te de monte sancto Dei, & perdidi te: ô cherub. Hæc dicit Dominus Deus. Habetur etiam de hoc *de consecrat. dist 6. hi duo.* & not. *26. quæst. 1. nec mirum. §. sed hoc quosdam, &c.* vbi S. Aug. loquens de acutissima intelligentia diaboli, dicit: *Quantò magis potest diabolus cognoscere agritudinem esse mortalem, vel non, si hac eadem cognoscit homo per quasdam coniecturas & signa, multò magis illa cognoscit diabolus, quem angelica potestate sub inem per prophetica oracula fuisse testantur.* Idem dicit Thom. *d. qu. 16. de modo.* Quàm primùm igitur Satanas, qui tunc propter illius summam pulchritudinem & splendorem Lucifer vocabatur, incidit in peccatũ superbiæ, cùm in suum Creatorem, volens se facere æqualem Deo, credẽs posse exercere vires suas in cælo, & alij prænominatim præter & contra Dei voluntatem, statim ipse cum sequacibus suis de cælo expulsus fuit: & pro sua æterna habitatione statutus fuit infernus, locus teterrimus & tenebrosus: & propterea perdidit omnem beatitudinem, sedem cælestem, diuinæque maiestatis speculationem: lux cælestis candoris conuersa fuit in tenebras. Hinc quæri posset an intellectus diaboli per peccatum fuerit in tenebris: ita quòd non habeat lucem illam intellectus cognitiuam ita subtilem & claram, sicut priùs habebat; de quo vide S. Thom. *in d. q. 16. art. 6. de demon.* vbi concludit in effectu quòd Diabolus peccando proprietatem naturæ suæ angelicæ non amisit, sed naturalia eis adhuc integra remanent & splendidissima. Idem sentit Dionys. *in lib. de diuin. nomin. c. 3.* & not. *in d. cap. nec mirum 26. q. d. §. sed hoc quosdam fallit* &c.

Intelligentia diaboli acutissima.

¶ Quoad ea verò quæ sunt diuinæ cognitionis, prout est scientia futurorum ex certa ratione, secreta cordis hominum & similia; ista enim omnis intellectus angelicus etiam angeli boni est incapax ex se ad cognoscendum & comprehendendum: & propterea indiget quodam superiori lumine illustrari ad ipsa cognoscenda, quod lumen est diuinæ gratiæ, & ad hoc non perueniunt nisi angeli boni per gratiam: angelus autem Satanæ est indignus & incapax istius gratiæ propter peccatum, *de cons. dist. 1. hi duo,* & imò non potest veraciter futura prædicere.

Intellectus diaboli indiget superiori lumine ad diuinæ scientiæ cognitionẽ.

¶ In his verò, quæ naturalia sunt, vterque Angelus habet mirabilem virtutem & potestatem cognitiuam longè supra humanum intellectum, adeò quòd ea, quæ sunt hominis scientiæ quodammodo impossibilia, ipse diabolus videt omnia, & expressè cognoscit: quippe quia ipse est spiritus liber & eleuatus, & dicitur substantia spiritualis & incorporea; ita appellatur ab omnibus Theologis, nullóque premitur pondere carnis, seu alia corporea ponderositate, quibus possit eius velocitas intellectûs quoquomodo offuscari, aut impediri, quominùs videat & expressè cognoscat omnia quæ conueniunt naturæ angelicæ, vt *suprà* dixi.

Angelus vterque naturalia nouit.

¶ Et idcò aut nos loquimur de scientia præteritorum, aut præsentium occultorum, quæ homini sunt ignota penitùs, & istorum ipse est optimus interpres & cognitor. Ita dicit S. Thom. *1 d. 16. art. 6.* & S. Aug. *in lib. 10. de Ciuit. Dei.* & not. *in cap. nec mirum 26. q. 6.*

Angeli præsentia & præterita norunt.

¶ Hinc est, quòd Diabolus cognoscit atque videt omnia futura etiã latentissima, & eorum fures, & alia huiusmodi crimina, licèt occultissima sint: vt sunt coniurationes, tractatus, incendia, assassinia, homicidia occulta, falsitates,

falſitates, ſacrilegia, ſtupra, adulteria, & his ſimilia: non ſolùm quæ fiunt inter præſentes, verùm etiam & inter abſentes & in partibus multùm longinquis atque remotis: ex quo ipſe omnibus his ictu oculi hominis præſentialiter adeſſe poteſt, & de illis notitiam haud dubiam nobis exhibere poteſt, vt patebit *infrà in eadem quæſt.* in quibuſdam exemplis: exceptis tamen hominum cogitationibus in mente retentis, quæ licèt ſint de præſenti: tamen Diabolus illas ignorat, maximè quando nondum fuerunt deductæ ad cognitionem alterius per aliquem actum extrinſecum aut ſignum: illorum enim ſolus Deus eſt cognitor & verus interpres, vt habetur *Matth. 22. cap. & Marc. 12.* & dicemus *l. eo. q. 10.* futurorum quoque diabolus eſt incapax: ſed ſi deuenerit ad cognitionem quamdam coniecturalem & demonſtratiuam, ſiue inclinatiuam: quia hanc habet ex conſideratione corporum cæleſtium & motus aſtrorum, ſicut aſtrologus: ſed iſta dicitur dubia & incerta notitia: quia poteſt abeſſe à veritate, vt not. *in cap. Epiſcopi. 26. q. 5.* & *cap. ſortes. f. auguria eadem cauſa. q. 4.*

Futuror. incapax dæmon.

¶ Et ideò dicit S. Thom. *d. q. 16. art. 7.* quòd futurorum duplex eſt cognitio: vno modo cognoſcuntur futura quantum eſt in ſe ipſis & natura ſui: & hæc cognitio pertinet ad ſolum Deum: nulla enim creatura habet iſtam facultatem, niſi ex diuina gratia ſpecialiter fuerit ſibi reuelatū, ſicut fuit ſanctis Prophetis: & ideò bene dixit Eſa. 41. *cap. Annunciate nobis quæ ventura ſunt, & dicemus quia dij eſtis vos.*

Futurorum duplex cognitio.

¶ Alio modo cognoſci poſſunt futura in ſuis cauſis, ſcilicet quantum ad cauſas ſuas actiuas, vel ſecundùm potentiam cauſarum, & hæc eſt illa cognitio coniecturalis & demonſtratiua, de qua *ſuprà proximè* dixi, & de hac diabolus participare poteſt; quippe quia ipſe cognoſcit principia rerum: & eſt illi magis nota virtus cauſarum naturalium, quàm hominibus: nam per ſcientiam aſtrologiæ, vel per alia ſigna, & coniecturas faciliùs & certiùs cognoſcit diabolus futura, quàm homo, quia ſubtiliùs cognoſcit cauſas ipſarum rerum naturales, & quæ antecedunt rem ipſam eſſentialiter, quæ nos vocamus indicia & ſigna rerum: quia ſunt principia quædam futurarum rerum quæ præcedūt operationes naturales poſtmodum ſucceſſuras, ſiue euentus rerum futurarū: & per iſta fuit inuenta prognoſtica- Prognoſticatio per aſtrologiam, quæ fit iuxta demonſtrationes & indicia aſtrorum & corporum cœleſtium. Is igitur qui per ſcientiam & notitiam ipſam futura coniecturaliter & inclinatiuè prædicere quærit, non peccat, ſi dixerit quòd ſic aſtra minantur, ſiue demonſtrant: ſed dicendo affirmatiuè & certitudinaliter, prout res ſunt, vel erunt in eſſe ſuo, peccat grauiter: vide Abb. & alios Cano. *in cap. 2. extra eo. tit.* & ideò Diabolus vt videatur habere maiorem poteſtatem & ſe eſſe æqualem Deo, non veretur futurorum quorumcumque velle clarè certam notitiam neceſſariam demonſtrare: & rem futuram, quæ adhuc non eſt in rerum natura certo modo futuram, prout erit in ſuo eſſe, demonſtrare, quando venerit in lucem, & erit certa in rerum natura: ſed in hoc mendax eſt & decipit hominem: quia iſtius notitiæ ipſe diabolus eſt omnino incapax, vt concludit S. Thom. *in d. quæſt. 16. art. 7 de dæmon.* & hoc idem cæteri Theologi concludunt & tenent.

nis inuentio.

Futurorum cognitio in ſuis cauſis.

¶ Et propterea ipſe diabolus, vt faciliùs homines decipiat, quotieſcumque contingit de ipſis futuris interrogari

terrogari ſemper reſpondere ſolet verbis implicitis, dubiis, & incertis, quæ ad vtrumque ſenſũ accommodari poſſunt, affirmatiuum ſcilicet & negatiuum: vt patet exemplo vaticinij ſtrenuiſſimi Ducis armorum dñi Brachij ſenioris Peruſini, qui paulò antequam cũ hoſtibus concurreret & bellũ iniret, conſuluit dæmonem quẽdam quem aſtrictũ tenebat, numquid futuri belli victoriam, vel ſuã aut ſuorũ ſtragem reportaret: & an ipſe incolumis euaderet vel periret: cui reſponsũ dedit per iſta verba, videlicet: *Ibis, redibis, non moriêris in bello*: & aliud quod Græcis pronunciaſſe legitur, videlicet: *Aio te Æacidem Romanos vincere poſſe*: quæ verba media ſunt adeò compoſita, quæ adaptari poſſunt ad vtrumque ſenſũ affirmatiuũ ſcilicet, & negatiuũ, hoc eſt victoriæ & ſuccũbentiæ, ſiue mortis: & hoc modo decipere ſolet ſimplices credentiũ animos: & quoties rei euẽtus præter aut contra ſpem conſulentis ſuccedit, tũc diabolus ſe optimè ſaluat in contraria opinione redarguẽdo ipsũ conſulentẽ de ignorãria ſua, aut mala intelligentia verborũ ſuorũ, aut contraria interpretatione. Et quia diximus *ſuprà*, quòd diabolus habet notitiã omniũ præſentiũ, quæ iam facta ſũt, vel fiũt tam inter præſentes quàm inter abſẽtes, licet nobis occultiſſima ſint. Subdã exemplũ clarũ diebus noſtris exortũ in ciuitate Peruſina, vt referri audiui à quodã religioſiſſimo viro, & honeſto Sacerdote maturæ ætatis, qui retulit mihi cognouiſſe quẽdã presbyterũ Iacobũ Peruſinũ, qui magicæ artis erat multùm eruditus, & ſæpiùs experiebatur arrẽ prædictã: quadã die dũ ipſe presbyter Iacobus celebraret Miſſã in Eccleſia Cathedrali S. Laurentij illius ciuitatis, dũ eſſet circa mediũ Miſſæ, verterétque facié ad populũ ad dicẽdũ verba illa, quæ diei ſolent parũ ante cõſecrationẽ Euchariſtiæ, videlicet, *Orate fratres*, &c. loco illorũ verborũ dixit: *Orate pro caſtris Eccleſiæ, quia laborãt in extremis*, & illo tũc eodẽque momento Dux militũ Eccleſiæ vnà cũ toto exercitu ab hoſtibus, quibus paulò antè cõcurrerãt, ſuccũbebãt. & exercitus ipſe ruebat, & ſcindebatur in diuerſis partibus: & nihilominùs diſtabant exercitus huiuſmodi ab vrbe Peruſina ſpatio 50. milliarium vel circa, adeò quòd impoſſibile erat quòd per hominem etiã currendo ſtaffertã, ſiue per poſtas potuiſſet tã citò tale factum nunciari. Deinde interrogatus presbyter ille ab aliquibus ex circũſtantibus, qui præconiũ ipſum audierant, quidnã ſonarent verba illa, & ad quẽ effectũ in illo myſterio Miſſæ, loco ſolitorũ verborũ *Orate*, &c. promulgata fuiſſẽt: qui presbyter reſpondit ex tẽpore, quod ita dixerat, quia verũ eſt quòd illo tẽpore tunc milites & exercitus Eccleſiæ, qui cũ hoſtibus concurrerant ſuccũbebant atque peribant: & quia auxilio indigebant, ipſe ſacerdos orabat & intercedebat pro illis. Interrogatus quis dixerat, vel reuelauerat ſibi quòd milites & exercitus ipſi tunc ſuccumberẽt: qui reſpõdit, quòd Spiritu ſãcto ſibi tũc eadẽ reuelãte, populo manifeſtauerat, & cũ iſta reſpõſione illos quietos dimiſit: nihilominùs in rei veritate Diabolus fuit, qui illa dicto presbytero manifeſtauerat, de quibus ſæpiùs interrogabat eũ de ipſis militibus & exercitu, & de cõcurſu atq; victoria; & habita reuelatione à diabolo illã populo manifeſtauerat eo modo, quo *ſuprà*; & licèt ea, quæ caſtris ipſis tũc contigerant, propter loci diſtantiã impoſſibile eſſet, quòd tã citò hominibus ipſis innoteſcerẽt: tamẽ diabolus, qui eſt ſpiritus liber & incorporeus potuit illa videre, & præsẽtialiter interuenire, & ictu oculi ſe transfer-

Reſponſa Dæmonum dubia & incerta.

Diabolus quæ manifeſtarit presbytero Peruſino.

re Peruſiam, & ea omnia dicto presbytero, auido illa ſcire, manifeſtare & aperire totam ſeriem facti ſub breui verborum compendio: & ipſe populo, prout fecit, aperuit: ex quibus apparet quòd Dæmon habet notitiam omnium præſentium & præteritorum tam eorum quæ ſunt inter præſentes, quàm eorum quæ fiunt inter abſentes, quæcumque ſint abſentia longa vel breuia.

Dæmon habet notitiã rerum.

¶ Aut nos loquimur de notitia rerum naturalium creatarum ab ipſo Deo, ſiue natura, aut hominum operatione: & circa iſta ſimiliter habet mirabilem virtutem cognitiuam, quia omnia, quæ à Deo creata ſunt in mũdo ipſe cognoſcit vnà cum viribus & virtutibus ſuis: ipſe enim notitiam habet omnium herbarum; nomina & vires ſuas, quas habent in foliis, feſtucis, atque radicibus: item omnia animalia terreſtria, & eorum naturas & qualitates omnes: aues & volatilia cæli: item omnes piſces & animalia aquatilia, omnium metallorum ſulphuríſque vires, omnium lignorum, lapidúmque & eorum virtutes & potentias naturales habet in promptu.

Secreta naturæ nõ ignorat nec obliuiſcitur Dæmon

¶ Et breuiter diças, quòd circa iſta naturalia & ſecreta naturæ in ipſo Dæmone nulla cadit obliuio nec ignorantia: quia cuncta notiſſima repetat ante oculos. Ita dicit S. Thom. *in dicto tract. qq. quæſt. 21. art. 6. in verſic. reſpondeo & quia peccando &c. & §. ad primum, ver. ad 7. de Dæmon.* Idem concludit ille Prienas *in dicto ſuo tract. &c. lib. 1. cap. 13. & lib. 2. cap. 7.* vbi recitat quòd Dæmon quicumque etiam minimus nouit omnia cum ſuis viribus & proprietatibus.

¶ Primò enim nouit omnia elementa.
¶ Secundò omnia metalla.
¶ Tertiò omnes lapides.
¶ Quartò omnes herbas.
¶ Quintò omnes plantas.
¶ Sextò omnia reptilia terræ.
¶ Septimò omnes aues.
¶ Octauò omnes piſces.
¶ Nonò omnes orbes & motus cælorum.

¶ Decimò omnes & ſingulas ſtellas, figuras & ſigna cæleſtia, ac eorum influxus & omnium prædictorũ virtutes & potẽrias naturales, ex quibus infinita quodammodo ſumuntur venena, quorum quædam ſunt ad nocendum, occidendúmque, quædam verò orta ſunt ad ſanandum, quæ dicuntur bona venena, ex quo natura illa procreauit ad medelam: *l. 3. §. hæc adiectio. ff. ad legem Corneliam, de ſicar.*

Dæmonis notitia quam habet de rebus naturalibus

¶ Cùm itaque Diabolus habeat notas omnium ſupradictorum nomina, virtutes, atque potentias naturales ſicut melior medicus quàm reperiri poſſit in vniuerſo orbe terrarum, & propterea dicunt Theologi quòd iſte Diabolus eſt optimus philoſophus, theologus, arithmeticus, mathematicus, dialecticus, phyſicus, grammaticus, muſicus & medicus excellentiſſimus: qui modica experientia quoſcumque viros etiam excellentiſſimos & practicos dictarum artium & peritiæ mirabiliter ſuperaret: & ideò ex eorum, ſiue earum mixturis ipſe Diabolus facit vel facere inſtruit ſuos ſortilegos, quomodo & qualiter agere debeant, vt componant venena illa ad formandum ſortilegium ſiue facturam, & diuerſas inducere ægritudines in humanis corporibus, quorum venenorum & maleficiorum quædam componũt ex herbarum foliis, feſtucis aut radicibus, quæ ſunt mirabilis virtutis & potentiæ: & quædam ſunt, quæ non oriuntur in partibus noſtris, ſed illas affert Dæmon ex Ægypto, aut ex partibus

tibus Orientalibus ſeu aliis: vbi naſcuntur & habent meliores vires, vt aliàs à quibuſdam magicis per me examinatis referri audiui. ¶ Quædam verò ex lignis. ¶ Quædam ex lapidibus. ¶ Quædam ex metallis, ſcilicet ex plumbo, ære, ſtanno, argento viuo, quod appellant Mercurium. ¶ Quædam ex reptilibus terræ venenoſis.

¶ Quædam ex proprio ſerpentum veneno.

Veneficiorum puluis maleficialis.

¶ Quædam ex auium, aut animalium, ſiue piſcium venenoſorum mẽbris vel inteſtinis, quæ habent diuerſas proprietates à natura, in quibus inſunt diuerſa venena & virtutes, ſeu potentiæ naturales, quæ diuerſas operationes inducunt. Vide S. Aug. *lib. 4. q. 24. de Ciuit. Dei*, & S. Thom. *in 4. tract. qq. quæſt. 6. art. 10. in tit. de miraculis*, & Prier. *in ſuo tractatu de ſtrigimag. lib. 2 cap. 7.*

¶ Quædam enim redigunt in puluerem, & hæc vt plurimùm miſcentur in ferculis vel potu, ex quibus fiunt diuerſa pocula, de quibus dicemus *infrà eo. quæſt. 11.* Quædam verò redigunt in pinguedinem, cum quibus faciunt diuerſas vnctiones, nec verẽtur quandoque in ipſis pulueribus, ſiue mixturis commiſcere pinguedinem ſiue angiam quam ſumunt ex proprio corpore Chriſtiani, aut infantis defuncti ſine baptiſmo, & hanc ipſi appellant *pinguedinem paganam*, quam dicunt habere mirabilem virtutem, & cum ipſis & dictis pulueribus aliiſque rebus adiunctis diuerſas componunt vnctiones maleficas, ex quarum tactu, aut aliorum, cibo vel potu, in humanis aut brutorum corporibus infinitæ cauſantur ægritudines & morbi intrinſeci: quandoque ex his prouenit lucis priuatio: quandoque verò membri debilitatio, neruorum attractio, dolor capitis, dentiũ, pectoris, ſtomachi, ventris, cordis, & iſte ſæpiùs cæteris euenit: quandoque renum dolor intenſus, aut alterius membri & partis corporis.

Pinguedo pagani quæ, & cuius ſit virtutis.

¶ Quandoque verò prouenit febris, tuſſis, dementia, phtiſis, hydropiſis, aut aliqua tumefactio carnis in corpore, ſiue apoſtema extrinſecùs appatens: quandoque verò intrinſecè apud inteſtina aliquod apoſtema fit adeò terribile & incurabile, quòd nulla pars medicorum id ſanare & remouere poteſt, niſi accedat alius maleficus ſiue ſortilegus, qui contrariis medelis & remediis ægritudinem ipſam maleficam tollat, quam facilè & breui tempore remouere poteſt: cæteri verò medici, qui artem ipſius medicinæ profitentur, nihil valent & neſciunt afferre remedium: & hoc eſt quod dixit S. Aug. *in lib. 10. de Ciuitate Dei*, & not. *in cap. nec mirum*, §. *ad hæc. aut. 20. 6. quæſt. 5.* vbi dicit quòd iſta remedia, quæ fiunt ad tollendum iſtas maleficas ægritudines nulla ars commendat medicorum, & imò ſunt valdè prohibita de iure canonico, & Eccleſia multùm reprobat illa, *26. quæſt. 7. admoneant.* & latiùs dicemus *infrà eadem quæſt. loco ſuo.* Si igitur remedia huiuſmodi non adſint, corpus ipſum maleficiatum paulatim conſumitur, vſquequò deuenit ad extremum vitæ: quandoque verò velociùs occidunt. Quando volunt inferre mortem abſque remedio adhibent venena atrociora, quæ vitam ipſam citiùs perimunt.

Quædam etiam faciunt vt inducant abortiuum prægnantis mulieris, & hæc dicuntur pocula abortionis, de quibus habetur *in l. ſi quis aliquid*, §. *qui abortionis, ff. de pœn.* & *l. 3.* §. *hæc adiectio. ff. ad leg. Corn. de ſicar.* & *l. diuus, ff. de extraord. crimin.* vbi eſt gloſ. not. *l. Cicero. & l. prægnantem. ff. de præ.* de quibus diffuſiùs dicemus *infrà eod. tit. quæſt. 13.*

¶ Quandoque verò inducitur deſiccatio lactis in nutrice.

¶ Quædam fiunt ad deſiccandum totum lac vnius gregis, vel ſecundi armenti vaccarum, adeò quòd nihil caſei penitùs reddant: quamuis anteà in maxima abundantia reddidiſſent, & ſimiliter abortiones totius gregis vel armenti inducere poſſint: prout aliàs vidi & habui in facto Romæ, quòd duæ maleficæ mulieres cum iſtis maleficiis perire fecerant abortando multos ſecundùm fœtus, & lac matrum deſiccauerant penitùs.

Generationem impedientia venefícia.

¶ Quidam verò cum eiſdem compoſitionibus & venenis impediunt in maſculo vel fœmina virtutem generatiuam emittendi ſperma.

Coëundi impotentia in maribus & fœminis.

¶ Quandoque verò in maſculo mẽbri languedinem, & omnimodam impotentiam coëundi: in muliere verò vuluæ arctationẽ talem, ſiue matricis indignationem talem, quæ sũmoperè abhorret concubitũ & viri acceſſũ ad coëundum: & pati non poteſt aliquo modo copulam carnis: vnde euenit quandoque, quòd durante huiuſmodi maleficio & impedimento Eccleſia mandat matrimonium ipſum ſeparari & impertiri licentiam alteri coniugum, qui vel quæ non patitur impedimentum ad alias nuptias conuolare: ſed hoc procedit quando impedimentum ipſum durauit triennio: deinde alter vel vterque coniugum faretur impotentiam ſuam, tunc adhibita ſeptima manu propinquorum aut vicinorum fit ſeparatio ipſius matrimonij per Eccleſiam, vt habetur *in c.l. & c.fin. de frig. & malef.* & *ibi* Panor. & imò dixit Hoſt. *in ſum. eod. tit. de ſortil. §. fin. in fin.* quòd iſto caſu Eccleſia credit ſortilegiis & illorum effectibus, de quibus habetur 23. *quæſt. 1. ſi per ſortiarias*, & pro clariori huius rei intelligentia exemplum facti exhibeo.

Matrimonij diſſolutio ex maleficio.

¶ In agro Sabinenſi (in quo hęc maleficarum ſecta plurimùm inualuit & de præſenti quoquè magna ipſarũ copia reperitur) quidam vir egregius, literatus, & illæſæ conditionis & famæ, qui in vno ex oppidis illis ortum habuit, licèt modò ſit ſenex, quadã die à quinquennio circà mihi retulit, quòd ipſe, dum erat in flore iuuentutis ſuæ, tempore quo ſponſam duxit, ad matrimonium conſummãdũ opera & ingenio cuiuſdam maleficæ mulieris, quam mihi nomine proprio declarauit, maleficiatus fuit, & adeò fortiter apprehenſus fuerat dicto maleficio, quòd cum vxore ea nocte & poſteà per multos dies nullum penitùs debitum reddere potuit, ex quo habebat magnam verecundiam, & nunquam ceſſabat admirari, conſiderans, quòd priùs erat perquàm validus in ſimili actu carnalis copulæ, ex quo maximam ſolitus erat habere delectationem: tunc verò contrà, adeò quòd ſua miſera vxor, eiuſque parẽtes reclamare cœperunt, primò priuatim, putantes poſtmodùm durante impedimento deuenire ad matrimonij ſeparationem, adeò quòd iſte ſponſus, præ dolore & verecundia quaſi demens & deſperatus euaſerat: & multos ac multos medicos conuocauit, vt liberaretur ab ipſa infirmitate & impedimento, & nihil proderat ſibi: demùm quidam ſenex ipſi conſuluit, vt mitteret in quibuſdam montibus altis pro quodam magno & ſolemni magiſtro, qui vocabatur *Magiſter magnæ experientiæ*, qui in veritate erat ſolemnis magus & maleficus, qui quãprimùm vidit ipſum ſponſũ cognouit illius infirmitatem, & breui tempore illũ liberare ſpopondit vna nocte tantùm, & iuſſit quòd dormiſſet illa nocte cũ vxore, & priùs exhibuit quoddam peculũ dũ volebat ire dormitũ, & præmonuit ipſum, eiúſque vxorem ne-

Magiſter magnæ experientiæ quis.

Magus quidam celebris.

ne illa nocte munirent ſe ſigno crucis, neque timerẽt aliquo pacto ſi aliquid ea nocte viderent, vel audirent: quia non poterãt ſibi nocere: qui maleficiatus cupiens multùm ab ipſo maleficio liberari, omnia ad vnguem ſeruauit: quinta autem noctis hora, vel circa cœpit audire maximos tonitrus, pluuias tempeſtuoſas & fulgura quàm maxima; deinde terræ motus adeò terribiles, quòd tota domus quaſſabatur à ventis velut arbor ab iiſdem agitata: deinde audiuit voce humana quoſdam magnos vlulatus & clamores, & auertẽs oculos vidit in ſua camera pluſquàm mille vt apparebat, ad inuicẽ certãtes & vnguibus, pugnis, & calcibus crudeliter pugnantes, & lacerãtes alterius facies & veſtimẽta tota: inter quos vidit mulierẽ quãdã, quæ erat alterius vicini, & dicebatur quòd erat malefica, de qua ipſe ſpõſus multùm ſuſpicabatur, ne ab ea pollutus fuiſſet: quæ vltra omnes maioribus gemitibus & vlulatibus cruciabatur, & crines, faciẽq; ſuã totã vnguib⁹ lacerauerat, propter quę ipſe maleficiatus dixit quòd aliquãtulùm pertimuit à principio, dubitãs ne quid mali ſibi accideret: deinde recordatus de monitionibus magiſtri reaſſũpſit vires, vxorẽ verò ſẽper tenuit ſub pannis abſcõditã, ne iſta videret: poſtquàm verò ita certauerãt per mediã horã vel circa, ingreſſus fuit magiſter in camerã prædictã, & erat tũc circa mediã noctẽ; ad cuius ingreſſũ omnes illi pugnantes vnà cũ muliere ipſa ſtatim diſparuerũt & abierũt penitùs: ipſe autẽ magiſter acceſſit ad ipſũ maleficiatũ, & illius humeros tetigit manu perfricando aliquantulùm, dicendo quòd non dubitaret ampliùs, quia iã liberat⁹ erat: & illinc diſceſſit: poſt cuius receſſũ dictus maleficiatus ſentit paulatim caloreꝫ quẽdã in renib⁹ & lũbis: ita quòd mẽbrũ virile cœpit erigere vultũ, & ſubitò ſaliit: & ipſe apprehẽſa vxore reddidit debitũ ſatis pingue eũ maxima dulcedine & delectatione, & deinde proſecutus fuit vſque ad ſenectutẽ, & ſuſcepit optimam prolẽ vtriuſq; ſexus: & ego quoſdã ex ſuis filiis cognoui & locut⁹ fui cũ ei⁹ vxore tũc vetula: quę omnia prædicta ingenuè faſſa eſt, dicẽs quòd nunquã diebus ſuis grauiori fuit pulſata timore quàm nocte illa, de qua *ſuprà*. Alia etiã plura exẽpla de hoc referri poſſẽt quæ causâ breuitatis omitto. Vide illũ Prier. *in d. ſuo tract. de ſtrigimag. de modo &c. lib. 2. c. 2.* vbi *in 3. punct.* refert exemplum cuiuſdam ditiſſimi Comitis diœc. Argentin. qui huiuſmodi maleficio fuerat biennio impeditus, quòd nunquã potuit vxoris Comitiſſæ virginitatem deflorare, quæ pulcherrima erat: vide ipſum.

Potentia generatiua reſtituta.

Ligatura Comitis Argẽtin.

Maleficæ de certãtes inuicem.

¶ Poſt hæc quæro, an iſti maleficí & magi poſſint eorum arte, & Dæmonis ſuffragio inducere pluuias, grandines & fulgura, aut magna tonitrua; & etiam an poſſint, quando illa venerint, remouere & facere vt ceſſent. Et videtur dicendum quòd non, quia ea, quæ de cælo veniunt & ad nos deſcendunt diuina diſpoſitione, proueniũt à corporibus cæleſtibus, vel ab aere mediante ordine quodam naturali dictorum corporum & illorum coniunctionum, ſecundùm quod clarè demonſtrant aſtrologi: dicas tamen, quòd iſti poſſunt Dæmonis induſtria inducere imbres, grandines & fulgura, & alia, de quibus *ſuprà*; & è conuerſo ea ſic irruentia remouere. Et ratio eſt: quia Dæmones poſſunt elementa concutere, & inducere ventos, pluuias, fulgura & grandines: & hoc eſt quod dicit text. *in l. multi. C. de malef. & math. l. eorũ, in fin. eod. tit. in d. l. multi.* dicitur quòd multi ſunt, qui magicis artibus manibus accincti elementa concutiunt &c. per

quæ omnia ſupradicta proueniunt; *in d. l. eorum.* dicitur quòd ipſi malefici poſſunt tempeſtates ipſas remouere, & id operari ne ſegetibus terræ naſcentibus officiant; & propterea intra ciuilia nolunt quòd iſto caſu maleficus ſiue malefica puniatur, quando illorum effectus tendunt ad bonum & vtilitatem: iſtarum enim maleficarum vna componit maleficium, altera tollit: vna inſtruit, altera deſtruit: vna polluit, altera ſanat: vna impedit, altera ſoluit impedimentum: & ſic vna ludit alteram: Diabolus verò vtramque. Vt plurimùm ea quę deſtruit maleficium, indicat alteram maleficam ſiue maleficum, qui, vel quæ maleficium fecerat, non tamen verbis expreſſis, ſed quibuſdam ſignis & coniecturis, ex quibus facilè comprehẽditur, quis fuerit: & hoc prouenit aſtutia & fallacia Dæmonis, qui delectatur in fraudibus & ſcandalis hominum, vt dicunt Theologi *in locis ſuprà not.* & habetur *in cap. Epiſcopi & Nec mirum 27. quæſt. 5.*

Malefici bonum operantes non puniuntur ia iure.

¶ Cùm itaque ægritudines, mortes, & accidẽtia, de quibus *ſuprà*, proueniãt ex prędictis mixturis & rebus naturalibus, non eſt dicendum, quòd procedant ex illis cæremoniis & imaginibus, ſeu illarum tactibus & ſacrificiis & aliis turpibus obſeruantiis, de quibus *ſuprà*: ſed ideò cæremonias illas obſeruant, & baptizant imagines, & alia huiuſmodi faciunt: quia diabolus, vt aliàs diximus *ſuprà*, ſummoperè delectatur in ſacrificiis illis, quia cupit adorari; & vt faciliùs ipſi ſortilegi & malefici ad illa deueniant, diabolus perſuadet illis, quòd ex huiuſmodi obſeruantiis & ſolemnitatibus effectus, de quibus *ſuprà*, proueniunt: ſed valde mentitur, quia proueniunt ex naturalibus rebus, vt *ſuprà* vidiſtis. Eodem modo dicendum eſt de ſortilegio ſiue maleficio amatorio, in quo ſæpiùs dæmon inſtruit & mandat commiſceri Sacramenta Eccleſiæ, vel ſanctorum Martyrum reliquias, hoſtiam ſacratam & ſimilia, de quibus *ſuprà* 3. q in ſecũda ſpecie, tamen effectus amoris & flexibilitatis pudici animi ad libidinẽ non prouenit virtute illius ſortilegij ſiue maleficij, ſed virtute diabolicæ tentationis, & vtriuſque ſolicitationis & perſuaſionis intrinſecæ & extrinſecæ, vt *ibi* dixi. Sed hoc ideò facit diabolus vt faciliùs adoretur, & turpiùs diuinum cultum tractet & diſſipet, & illius deſtructionem quærat.

Cæremoniis magicis morbi non inferũtur.

¶ Sed quæri poſſet, quare Deus permittit quòd Diabolus tam turpiter res diuinas & cultum ſuæ adorationis deturpet & deſtruat quodammodo, cùm facilè poſſet illi reſiſtendo omnia iſta prohibere ne fierent, ſicut aliàs non permittendo impedit Dæmonem ne poſſit quædam alia facere, qui aliàs de ſui natura facere poſſet, vt dicemus *infrà quæſt. ſeq.* Reſpondeo, ſecundùm communem Theologorum cõcluſionem, quòd ideò Deus non prohibet hominem hæc facere, ne videatur ſibi velle auferre liberi arbitrij poteſtatem, quam à principio ſibi dedit, vt poſſit operari bonum & malum ad libitum ſuum; & impediendo ne incidat in malum, videretur ſibi auferre illã libertatẽ, & velle per illam omninò fieri bonum. Ne igitur rũpat aut violet legem, quam à principio ipſe conſtituit, vt ſequatur ordo naturæ, ſicut à principio ordinatum fuit; ideò non impedit hominem, quòd non faciat iſta, & quæcumque alia mala, quando vult operari malũ: alioquin quis dubitat quòd Deo renitente hæc fieri minimè poſſent. Sed hanc poteſtatem liberi arbitrij homini dedit vt poſſet operari bonũ & malum quodcumque velit ad libitum ſuum: ſi bonum fecerit, conſequetur

Liberi arbitrij poteſtas homini à creatione conceſſa

Liberũ arbitriũ cur dederit Deus homini.

quetur gloriam; ſi verò malum, perpetuam damnationem. Deditque Diabolo facultatem tentandi, vt poſſet poteſtatem ipſam contra quoſcũque indifferenter exercere, vt notatur *Gen.* 3. & *Matth.* 4. ipſemet Ieſus Chriſtus poteſtatem illam tentandi expertus fuit, vt habetur etiã *Marc.* 1. & *Luc.* 4 *in princip.*

¶ Sed antequam ad vlteriora deueniam, quæro aliqua de remediis iſtis, quæ fiunt erga maleficiatum ad tollendum maleficium & liberandum maleficiatum. Et primò quæro an liceat impunè conſulere ſortilegium, ſiue maleficiũ, vt diſſoluat facturas, & liberet ægrotum à maleficio, & ſimiliter an liceat incantare & coniurare imbres, grandines & fulgura, ne noceant fructibus arboris, aut plantis. Et dic breuiter, aut nos loquimur de iure ciuili, aut de iure Canonico. Primo caſu licet impunè conſulere & adhibere ſortilegium ſiue maleficium ad faciendum opera, quæ vertuntur in bonum & proſint; & non debet quis pro bono opere cruciari, *l. eorum.* §. *fin.* & *ibi* Bar. hoc notat expreſſe. *C. de Maleſ. & Mathemat.* & hoc eſt clarum de iure ciuili; ſed de iure Canonico non licet aliquo modo, etiam pro recuperanda corporis ſanitate quærere remedia diabolica & ſuperſtitioſa, licèt aliter ſanitas ipſa recuperari non poſſet, niſi per remedia prædicta: ita dicit text. ad literam *in cap. admoneant.* 26. *quæſt.* 7. & tangit verum Panor. *in cap.* 2. *conſortij.* vbi potiùs ſanctiſſimi Pontifices patiuntur bona Eccleſiarum furto ſubtracta penitùs perdi, quàm quòd quærantur per remedia & artem huiuſmodi; & hinc eſt quòd Eccleſia potiùs tolerat diſſolutionẽ matrimonij & tanti vinculi ſacramẽtalis fracturã, quàm quòd velit permittere & concedere maleficiatum contrariis maleficiis liberari, *text.* 24. *quæſt.* 6. *ſi per ſortiarias.* & *de frig. & malef. cap. fin.* Et ratio huius eſt: quia magis expedit pati in corporis iactura, quàm animæ, *dict. capit. fin. de ſortileg. argu. capit. ſolite. de maior. & obedien.* & *ibi* Panor. & omnes ſcribentes, ad quod ius ciuile non conſiderauit, quod principaliter tendit ad conſeruationem temporalium, *dicto cap. ſolite.* & not. Doc. *in dicto cap. admoneant.* & notatur etiam *in c. nec mirum.* §. *ad hæc.* 26. *quæſt.* 5. *quod tene menti.*

Remedia contra maleficia à iure canonico interdicta.

¶ Item dicendum eſt de remediis ſuperſtitioſis, ligaturis & appẽdiculis, quæ fiunt per ipſos ſortilegos, ſiue maleficos ad ſanandum alias ægritudines non maleficiales, vt eſt febris, dolor capitis, ventris, & ſimiles, quas amouere non licet huiuſmodi remediis: & hoc eſt quod vult dicere text. *in dicto cap. nec mirum.* §. *ad hæc omnia, &c.* vbi dicit quòd ad hæc pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, quas ars non commendat medicorum: quibus autem pœnis puniantur, qui præmiſſa faciunt vel conſulunt facientes, dicetur *infrà eod. tit. quæſt.* 11.

Curatio ſuperſtitioſa.

¶ Prætereà non prætermittam hunc notabilem caſum, qui ſæpiſſimè occurrit in facto, maximè apud ruſticos: reperitur quidam ægrotus aliquà ægritudine: non maleficiali loco medicorum, quorum vt plurimùm habent penuriam, adducitur mulier, quæ quibuſdam verbis & remediis aſſerit velle ægrotum breuiſſimo tempore liberare: ægrotus verò qui eſt puræ conſcientiæ dicit, Caue, quia nolo curari per remedia ſuperſtitioſa, & ab Eccleſia reprobata: quia magis expedit, vt patiatur corpus quàm anima, vt *ſuprà proximè* diximus: & illa reſpondet, quòd nullatenùs dubitandum eſt de hoc, quia ipſa cum ſanctiſſimis precibus & orationibus, ac remediis

Ligatura cum precibus ad remedia morborum.

remediis Eccleſiaſticis vult ipſum liberare, & incipit facere ligaturam, & dicere ægroto, quòd dicat cum deuotione ſalutationem angelicam aut orationem Dominicam, ſcilicet *Aue Maria*, vel *Pater noſter*: & ipſa quoque magiſtra aliquas preces alta voce promulgat, deinde duo vel tria verba dicit ſubmiſſa voce, quæ nullum ſapiunt diuini cultus odorem: & licèt per illa verba expreſſa non conſtet, quòd fiat Dæmonis inuocatio, tamen non poſſunt congruè adaptari ad ſenſum præcedentium verborum: quippe, quia quoad illa longè extranea ſunt, quæritur, an dicta remedia ſint reproba & ſuperſtitioſa: & quilibet diceret quòd non: ex quo non conſtat aliquid expreſſè de malo, ſed de bono patet expreſſè.

¶ Solut. tu dic videlicet quod ſcribit S. Thom. *in ſum. quæſt. 26. art. 2. in tit. de ſuperſtitio.* & D. Ioan. *lec. in ſum. confeſ. eod. tit. de ſortil. cap. 11.* quòd in iſtis remediis plura ſunt conſideranda. Et primò conſiderandum eſt vtrùm remedia illa naturaliter tales effectus ſanitatis cauſare poſſint, quod facilè indicabitur conſilio medicorum; quòd ſi tales effectus naturaliter concipere poſſunt, non erunt iudicanda ſuperſtitioſa, ſed vera & naturalia, ex quo medicinæ profeſſio approbat illa: ſi verò tales effectus naturaliter parere nõ poſſũt, ſunt omninò illicita & damnata, quia neceſſe eſt, quòd pertineant ad quædã tacita pacta cum dæmonibus inita, vt not. S. Aug. *in lib. 21. de Ciuit. Dei*, & habetur *in d. c. nec mirũ. §. ad hæc omnia. 26. q. 5.* Hoc enim ſpecialiter apparet & cognoſcitur ſecundùm ipſos, quotieſcũque adhibentur aliqui characteres, ſeu nomina ignota, aut aliæ quæcumque obſeruationes, quia manifeſtũ eſt, quòd naturaliter efficaciã ſanitatis & expulſionis ægritudinis illius habere non poſſunt: talia ſemper iudicanda ſunt ſuperſtitioſa & illicita: & iſta ſit regula firma, per quam facilè iudicari poterit an remedia ipſa ſint honeſta, vel illicita & ſuperſtitioſa: & hæc nota, quia ſunt valde vtilia in foro conſcientiæ, & multùm conferunt ſacerdotibus, his maxime qui laicorũ confeſſionibus incũbũt: quæ enim dicta ſunt de verbis, eadem dicenda sũt de breuibus & ſchedulis, quas ſæpiùs faciunt iſti incantatores, vt ſuſpenſæ deferantur ad collũ, ſiue in ſinu ipſius ægroti, vbi, ſi vltra nomina Dei, alias orationes & preces, reperiuntur aliqui characteres, aut nomina ignota, vel malè ſonantia ad præcedentia, iudicanda ſũt omnino ſuperſtitioſa, quia, ſicut dicit S. Chryſoſtomus, multi confingunt aliqua nomina Hebraica Dei & angelorũ, & alligant, quæ non intelligentibus metuenda eſſe videntur. Cauendũ eſt etiam ne aliquid falſitatis contineant: quia impoſſibile eſſet, quòd effectus dictorum operum poſſit expectari à Deo, qui non eſt auctor, neque teſtis falſitatis, ſed puræ veritatis, vt habetur *Ioan. primo*: *Pleniũ gratiæ & veritatis.* Illa etiam breuia reprobata ſunt in quibus apparent nomina quædam ignota, ineffabilia & inuſitata: vel ſub hac conditione traduntur, quòd, quicũque portauerit breuia huiuſmodi apud ſe, nullos timeat hoſtium incurſus, aut inſultus: vel quòd ſibi aliquid boni continget, inueniet, vel conſequetur, aut aliquid aliud ſimile: omnia iſta ſunt ab Eccleſia reprobata, meritò damnabilia & punienda: vide D. Io. *lec. in ſum. confeſ. 13. c.*

Nominũ barbarorũ confictio.

CAP.

CAP. VII.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi & Strigimagæ, ſiue Lamiæ an verè & corporaliter deferantur à diabolo quouis voluerint.*
2 *Diabolus poteſt ſomnia & imaginationes in humanis mentibus imprimere.*
3 *Febris eſt morbus naturaliter in humano corpore cauſatus.*
4 *Striga & malefica ſunt extra protectionem Eccleſiæ.*
5 *Diabolus ſummoperè nititur Chriſtianos à vero cultu auertere.*
6 *Angelus quid propriè dicatur.*
7 *Corpora à Dæmonibus aſſumpta an ſint vera vel phantaſtica.*
8 *Corpora à Dæmonibus aſſumpta ex qua materia ſint.*
9 *Corpora à dæmonibus aſſumpta an virtutem habeant generatiuam.*
10 *Sperma hominis oritur ex puriſſima ſubſtantia cibi iam digeſti.*
11 *Sperma non generatur in corporibus à dæmonibus aſſumptis*
12 *Dæmon poteſt aſſumpto corpore coïre & generare. Filius ex dæmonis coïtu generatus cuius filius dici debeat.*
13 *Dæmones multa agere eorum natura poſſunt: ſed à diuina maieſtate impediuntur.*
14 *Dæmones non faciunt miracula, ſed bene angeli boni & homines.*
15 *Miraculum eſt teſtimonium diuinæ virtutis.*
16 *Dæmonis virtus vehemens eſt & acuta.*
17 *Dæmones poſſunt in homines dupliciter operari.*
18 *Dæmones poſſunt Deo permittente in corporali ſpecie hominem de loco ad locum deferre.*
19 *Diabolus an naturaliter Chriſtum ſuper pinnaculum templ detulerit.*
20 *Spiritus ſiue angelicus ſiue humanus multæ eſt potentiæ.*
21 *Rei ſuæ quilibet dicitur moderator & arbiter.*
22 *Magi Pharaonis an arte ſua virgas veraciter verterint in ſerpentes veros, non illuſorios.*
23 *Animal brutum an arte diabolica & magica loquatur.*
24 *Aſina Balaam qua virtute ipſum fuerit bis allocuta.*
25 *Simulachrum fortunæ quondam Romæ habitum locutum fuiſſe Valerius Maximus refert.*
26 *Sortilegium primò profitentes quam obſeruent ſolemnitatem.*
27 *Sortilegium profitentes ſub qua forma diabolum adorent.*
28 *Ratio legis principaliter eſt attendenda.*
29 *Striga & apoſtatæ differunt.*
30 *Apoſtatarum ſpecies ſunt duæ.*
31 *Apoſtata quo caſu ſit deterioris conditionis hæretico.*

SEPTIMÒ quæro an iſti Sortilegi & Strigimagæ ſiue Lamiæ verè & corporaliter deferantur à dæmone, vel ſolum in ſpiritu. Reſp. Quæſtio iſta eſt multùm ardua & famoſa. Doct. vtriuſque facultatis tenent quòd deferuntur in corpore: ſed dumtaxat deluduntur in ſpiritu, per text *in capitulo Epiſc. vigeſima ſexta. quæſt.* 5. ex quo textu videtur firmiter probari iſta opinio: Theologi verò tenent contrarium, quòd dæmon poteſt deferre corporaliter hominem viuentem de loco ad locum vero motu locali: & per cõſequẽs quòd defert iſtas lamias ſiue ſtriges corporaliter, vt *ſuprà*: quam opinionẽ rationibus, auctoritatibus,

ritatibus, & exemplis præclarè demonſtrant: ego verò vtramque referam, demum ſuperaddam opinionem meam. Fundamentum, vt dixi, prioris opinionis eſt textus *in dicto c. Epiſcopi.* vbi dicitur, quòd *Quædam ſcelerata mulieres retrò poſt Satanam conuerſæ dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus tam grauiter ſeductæ ſunt, quòd credunt ſe & profitentur cum Diana dea paganorum nocturnis horis, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & multarum terrarum ſpatia intempeſta noctis ſilentio pertranſire, eiuſque iuſſionibus obedire, velut domina & certis noctibus ad eius ſeruitium euocari.* Et *in fine* dicitur, quòd *Dæmon quam primùm mentem cuiuſcumque mulieris ceperit, & illam per infidelitatem ſubingauerit, illicò transformat ſe in diuerſas ſpecies perſonarum, & mentem, quam captiuatam tenet in ſomniis deludens, per quæque deuia deducit: & cùm ſolus ſpiritus hæc patitur, infidelis hæc non in ſpiritu ſiue anima: ſed in corpore euenire opinatur.* Deinde ſubiungitur ratio: *Quis enim in ſomniis & nocturnis viſionibus non extra ſeipſum deducitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam vigilando viderat? quis verò tam ſtultus & hebes ſit, qui hæc omnia, quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur?* Hæc ſunt quæ in effectu dicuntur *in d. c. Epiſcopi.* per quem tex. dicunt manifeſtè probari, quòd iſtæ mulieres ſtrigæ ſiue ſtrigimagæ, & ſtrigones (vt vulgariter loquar) & cæteri qui ſunt maleficæ profeſſionis, nō in corpore, ſed in ſpiritu duntaxat deferuntur: hoc eſt, quia in ſomniis deluduntur à dæmone, & omnia quæ ipſi vel ipſę aſſerunt corporaliter vidiſſe, tetigiſſe, feciſſe, & præſentialiter interfuiſſe, omnes ſunt illuſiones dæmonum præſtigioſæ, & figuræ apparētes oculis intellectus & mentis iam captiuatæ ipſorum virorum ſiue mulierum: quas figuras & apparentia ſigna, ac operationes illas diabolus tam ſubtiliter & diligenter accommodat, quòd vnuſquiſque, qui illa videt in ſomniis, oculo mentis verè & corporaliter vidiſſe non dubitet, imò teneat & firmiter credat more ſomniantis: & tamen verè corpus non mutatur de loco.

Deportatio Sortilegarum non eſt realis.

Delatio Strigum præſtigioſa.

¶ Prætereà dicunt ipſi, ſi eſſet verum, quòd Dæmon deferret hominem corporaliter de loco ad locum tam veloci motu ad remotiſſimas partes, ſequerentur plura inconuenientia, & maximè hoc, quia poſſet ad libitum ſuum trahere quoſcumque etiam inuitos, & illos deferre ad extranea & deſerta loca, & compellere illos ad peccandum, aut malè tractaret eoſdem: vel etiam quoſcumque cupidos perficere longum iter breuiſſimo tempore poſſet illos apprehendere per aërem corporaliter ictu oculi, & deferre vſque ad locum ipſum, ad quem peruenire deſiderant, & ſæpius hoc faceret, quoniam ex his multi reperiuntur, qui vellent euolare, ſi poſſent, hi maximè qui magnorum principum ſecreta & ardua negotia tractant; imò poſſet etiam trahere hominem ad infernum: & ſequeretur diuinæ legis deſtructio: quia data poſſibilitate in vno quoad materiam corporalis delationis, ſequitur in omnibus aliis, quæ ſunt eiuſdem ponderis & qualitatis, vt dicit Sanctus Thom. *in tract. quæſt. prima partis quæſt. 5. in tit. de mira.* & *q. 16. art. 9.* & *10. titulo de demon.* quam poteſtatem, licèt Satanas habebat tempore legis antiquæ ante Chriſti incarnationem & paſſionem: tamen per myſterium mirabilis paſſionis, illa potentia, quam habebat Satanas illius duplicis manus attrahen-

Rationes contra trāſuectionē diabolicam.

attrahentis & compellentis, partim fuit totaliter abſciſſa & remota: partim verò debilitata ſiue anguſtata, vt aliàs diximus *ſup. q. precedenti*, adeò quòd hodie non poteſt iſta miracula facere, nec hominem deferre, aut compellere ad malum, ſecundùm quod concludit ſanctus Bonauent. *in 3. ſentent. diſtinct. 19. q. 3. num. 22. 23.* Item ſequeretur aliud: quòd quotieſcumque iſti Sortilegi & malefici vellent aliquem incarceratum crimine capitali à furca vel vltimo ſupplicio liberare, poſſent vtique ad ipſorum libitum hoc facere, ſi dæmones poſſent aliquem corporaliter deferre: quia iſti magi mandarent dæmoni, vt dictum incarceratum apprehenderet, & extra carceres incolumem deferret: quod eſſet valde mirabile ſi eſſet verum; quia iſti eſſent domini dominantium, quinimò ipſimet dum capiuntur pro ipſis criminibus ſortilegiorum: ſi poſſent à Dæmone corporaliter deferri, ſemper facerent ſe deferre extra carceres, & euitarent pœnas corporales, adeò quòd rariſſimi aut nulli ipſorum perirent: & tamen videmus contrarium, quòd ipſi malefici tota die capiuntur, cruciantur mille tormentis, ſuſpenduntur laqueo, concremantur igne, & multis aliis ſupplicijs afficiuntur abſque aliquo impedimento: vnde ſequitur, quòd ipſorum corpora non ſunt in Dæmonis poteſtate, ſed animæ ſolùm.

¶ Nec eſt mirandum, ſi ea, quæ iſtæ ſtrigimagæ & alij ſimiles vident oculo mentis, in apparentia, ſiue in imaginatiua intellectus dormiendo, aſſerunt verè & naturaliter vidiſſe, & corporaliter interfuiſſe: quia ſæpe videmus quòd ſomniantes adeò veriſimilia putant ea, quæ priùs viderant eſſe in ſomniis, vt pro veris quandoque illa promulgare nonduhitent, adeò firmiter inſiſtunt in illa opinione. Si enim vapores & fumoſitates ciborum ex ſtomacho inſurgentes ad cerebrum ſimiles effectus & ſomnia cauſare poſſunt (vt medici teſtantur) quantò magis Dæmon poteſt apparentias ipſas humano intellectui repræſentare & demonſtrare mille rerum ſpecies, quæ nullæ ſunt: hoc enim negat nemo.

¶ Præterea ſi febris, quæ eſt morbus naturalis, & ex indiſpoſitione elementorum corporeorum vt plurimum cauſatur, & eſt calor mutatus in ignem, vt inquit Galen. *in priori parte aphoriſ. 6. c.* qui aggrediens quandoque partes illas cerebri intellectiuas, adeò illas vehementer apprehendit & præoccupat, quòd inducit phreneſim, ita quòd ægrotus vigilando & loquendo in meridie efficitur phreneticus, & ex ſano intellectus efficitur inſanus, demens, furioſus: & dum plures adſunt non veretur fatua quædam & extranea loqui & affirmare pro veris, item videre multa, quæ nulla ſunt in veritate: ſi enim accidentia huiuſmodi inanimata permutant hominis intellectum, ita tenaciter & veriſimiliter, quanto magis Diabolus, qui eſt ſubſtantia ſpiritualis, & creatura Dei animata, ſenſibilis, & ingenioſa poteſt iſtas imaginationes & apparentias demonſtrare humano intellectui: quia cum ſit incorporea, poteſt partes illas imaginatiuas intellectus præoccupare, & demonſtrare per apparentiam aliqua eſſe, quæ in veritate nulla ſunt, naturaliter & adeò veriſimiliter, quòd quis putet etiam medio iureiurando affirmare vera eſſe & interueniſſe, quæ nulla ſunt vera, neque naturalia, vt *d. c. Epiſcopi.* Febris quid ſit.

¶ Sit ergo concluſio iſtius opinionis, quòd iſtæ mulieres ſtrigis nuncupatæ, aut viri eiuſdem profeſſionis

Striges nullo modo deferũtur in corpore.

non deferuntur à Dæmone in corpore,aliquo pacto,ſed duntaxat deludũtur in ſpiritu. Quæ opinio exemplo etiam comprobatur. Quidam maritus ex oppido quodam agri Sabinenſis habens vxorem maleficam ſiue ſtrigem (vt vulgariter dicunt)de quo tamen crimine maritus non habebat certam notitiã:ſed ſuſpicabatur ſatis, de ipſa interrogata quandoq; ab ipſo, nunquid eſſet verum,quòd ipſa eſſet talis profeſſionis & ſectę:ſemper mulier ipſa audacter negauit ; deinde paulatim creſcẽte fama contra ipſam de iſto crimine,quam maritus ex plurium virorum fide dignorũ teſtimonio & relatione perceperat , quòd dicta vxor multùm ſtrictè conuerſabatur cum quibuſdam aliis mulieribus:quæ erant ſtrigæ & maleficæ publicę,& quod interueniebat cũ eis ad multa turpia maleficia: & ad congregationes etiam nocturnas : vnde maritus decreuit velle animum ſuum declarare & ipſam in flagranti apprehendere , & cœpit inuigilarę pluribus noctibus magna cum diligentia & attentione : & ita ſtetit vigil per duodecim noctes vel circa,vt videret ſi ipſa de nocte ibat ad ludũ Dæmonum , vel ad faciendum aliquod maleficium, & ſingulis noctibus obſeruabat inquirendo lectum poſtquam vxor venerat dormitum,ſi reperiebat ipſam penes ſe:aut locum vacuum,& ſemper illam adinuenit , & manibus palpauit , quæ apud ipſum iacebat. Deinde mulier ipſa paucos dies vnà cum quibuſdam aliis mulieribus ſtrigibus & maleficis capta & incarcerata fuit:quæ vnà cum aliis examinata, demum confeſſa eſt veniſſe ad ludum vnà cum aliis mulieribus incarceratis eius ſociis, tali die vndecima menſis, &c. & tali nocte , & hora &c. idem è conuerſo fatebantur aliæ. Maritus verò volẽs vxorẽ defendere aſſerebat ſub grauiſſimo iuramento , quòd illa nocte, de qua dicebatur, & illa hora maximè vxor ſua erat in lecto, apud ipſum iacens , & quod illam ſtudioſè tetigit non ſemel tantùm:ſed iterũ & pluries:& allocutus fuit cum ea,ergo ſequitur quòd corpus nõ patitur neq; mouetur à Dęmone:ſed ſolus ſpiritus hæc patitur per dictas illuſiones.

Confeſſio Maleficij

Maritus vxorem Maleficam defendere conatur in iudicio.

¶ Contrariam tamen opinionem quã plures excellentiſſimi viri tenuerunt , quòd imò verè & naturaliter deferantur in corpore : & hanc opinionẽ omnes ferè Theologi ſequuntur. S.Bonau. *in 4.ſent.diſt.* 19.*q.*3. S. Aug. *in lib.* 10.*&* 21.*de Ciuit.Dei.* S. Thom. *in ſum. ſecunda ſecunda.q.*95. *art.*5.*in tit.de ſuperſt.* & idem Thom. *in tract. qq. prima partis. q.*8.*in tit.de mira.& q.*16.*art.*5.*&* 6.*in tit.de Dæm.* & quidam modernus Theol.magiſter Sylueſt Prier.in quodã tractatu quem nuper edidit de ſtrig.Dæmon.miran. *lib.*1.*c.penult.& l.*2.*c.*1.vbi non tenet expreſsè , quòd poſſunt corporaliter deferri atque deferuntur à Dæmone ea maximè ratione,quia Dæmon natura ſua , & ſecundùm eius vires & potentiam naturalem poteſt mouere & portare corpus longè etiam magis ponderoſum , quàm corpus hominis de loco ad locum motu locali , Deo tamen permittente & non aliter : & ſatis iſto caſu Deus videtur permittere quando Dæmoni non reſiſtit in iſtis operibus:Quòd non reſiſtat, ſed permittat,patet;quia & viri,& mulieres , qui fecerunt hanc profeſſionem ſaltim expreſſam, vt faciunt communiter omnes iſtæ ſtriges & maleficæ, quæ omnes ſunt extra gremium Eccleſię,& à communione fideliũ penitus alienæ, de quibus Deus & Eccleſia nullam penitùs curam gerit, & habentur ſiue reputantur pro creaturis diaboli, vt notat 26. *quæſt.*2. *qui ſine Saluatore.* & *q.*5.*d. cap. Epiſcopi in princ.* & pluribus aliis rationibus & auctoritatibus , *de quibus latiùs per eos*

Ratione probatur tra. ctio.

eos in loc. prad. concludentes in effectu Dæmonem deferre posse hominẽ de loco ad locum motu locali verè & corporaliter, & respondent ad dictũ cap. *Episcopi*, quorum responsio hoc concludit in effectu, quòd ille text. loquitur de alia secta mulierum longè diuersa ab ista. Ego autem olim adhærebam priori opinioni per text. *in d. cap. Episcopi*: nihilominùs postea ex longa rerum experientia, & causarum huiusmodi multitudine ne propter multas ac varias earum operationes & exempla, quorum aliqua vidi, aliqua verò à fide dignis accepi, sum modò istius secundæ opinionis, quòd deferantur in corpore. Pro cuius declaratione præponam. Primò aliqua euidentia. Secundò fundamenta quædam declaratiua. Tertiò nonnulla exempla subiiciam pro corroboratione Quartò respondebo ad ea quæ dicuntur *suprà* pro priori opinione & maximè ad dict. cap. *Episcopi*. Quintò & vltimò deducam inconuenientia quædam, quæ sequerentur tenendo priorem opinionem. Primò igitur pro euidentia præsuppono vnum, quod est tritum apud omnes Theologos & Canonistas, quòd Diabolus inter alia desideria quæ ipse habet, hoc vnum tenet, quòd summoperè desiderat ab homine adorari: & sicut Deus maxima cum veneratione cultum habere, & in hoc vehementer satagit vt Christianos à vero diuino cultu auertat, & illos obedientes atque deuotos suæ potestati subjiciat, vt ab eis cultum ipsum recipiat: ita dicit S. Aug. *lib.* 10. *de Ciuit. Dei.* relatus per sacros Canones *in cap. nec mirum. §. magi. & sequen. 26. quæst. 5.* & S. Bonauentura *in 4. sent. dist. 19. q. 3.* S. Thom. *in sum. secunda secundæ. q. 95. art. 5. in tit. de superstit.* in quo quidem cultum eumdem ferè, ritum & ordinẽ tenet, quẽ in vero cultu diuino obseruat Ecclesia, & nõ solùm circa res & mysteria: verùm etiã quoad personas: sicut enim Ecclesia & Christiana religio admittit plures viros diuersæ cõgregationis, habitus & nominis: sicut est congregatio & religio S. Benedicti, quæ est monachorũ: itẽ S. Augustini, Dominici atque Francisci, & aliorũ, qui licèt sint diuersi nominis & habitus, & circa modũ viuẽdi diuersas regulas obseruent: tamen quoad diuinũ officiũ scilicet hotas ordinatas & Missarũ celebrationẽ, & alia pia opera omnes tendunt ad eũdẽ effectũ, scilicet laudandi Deũ & orandi pro animæ suæ salute & proximi: eodẽ modo Satanas sub sua diabolica religione recipit plures professos diuersæ professionis, habitus, & nominis, qui habẽt diuersos ritus & mores: tamẽ in effectu omnes tẽdũt ad idẽ, scilicet ad laudãdũ & venerãdũ diabolũ infernalẽ, & illi bonã fidelitatẽ & homagiũ continuãdũ, & hoc est quod dicit tex. *in c. excommunicamus, in princ.* Et primũ & secũdũ de hæret. {Facies quidẽ habentes diuersas, caudas autẽ adinuicẽ colligatas: quia de veritate omnes conueniunt in idipsũ, de quibus quidẽ diuersis nominibus, ac diuersorum ordinũ professoribus sub eadem religione constitutis, diximus *suprà* latiùs *eod. tit. q.* 2. Secundò euidẽtialiter præsuppono, quòd Angeli tùm boni, cùm mali secundùm Philosophum, & cõmuniter Theologos, sunt substantiæ quædã spirituales, intellectiuæ, mobiles arbitrio, & incorporeæ, quæ non dependent à corpore, nec quoad sui principium, nec quoad finem, & non habent corpora naturaliter sibi vnita. Ita dicit S. Thom. *in tract. qq. disput. in prima parte, tit. de mira. q. 6.* & licèt nõ habeãt corpora naturaliter sibi vnita, possũt tamẽ quãdocũq; volũt assumere diuersas corporeas formas, & cũ illis diuersimodè hominibus apparere,

Striges deferuntur in corpore ex quinque rationibus

Cultu Dæmonis obseruatur ii dem fetè ritibus & ordinibus ac inter Christianos & Catholicos

Ang: rum definitio.

& multas natutales operationes in aſſumptis corporibus huiuſmodi efficere : vt idem Thom. teſtatur *eod. sit. q.* 7. & S. Aug. *in* 3. *de Trinit.* & idem Aug. 12. *cap. ſuper Geneſi.* Sed dubitatur, an corpora huiuſmodi ſic aſſũpta ſint vera & naturalia cotpora, vel phantaſtica & apparentia. Solut. Dic quòd non ſunt vera & naturalia ex carne, oſſibus, & neruis formata : ſed sũt quaſi naturalia, & ſimilitudinaria: & licèt habeant in ſe aliquas operationes naturales, ſicut eſt motus localis, locutio, delatio, comeſtio, potus, quamuis iſta duo vltima ſint naturalia, quoad principium tantùm, non quoad finem : quia cibi & potus aſſumptio fit naturalis in eis, ſicut in homine : digeſtio verò nulla fit, quia ſubſtantia cibi & potus non conuertitur in nutrimentum talis aſſumpti cotporis ; & licèt plures habeant ex ipſis operationibus naturalibus, non tamen omnes habent, ſicut eſt creſcere, pingueſcere, nutriri, macrari, dormire, audire, generare, & ſimilia iſta non habent, nec alia, quæ mutant fotmam dicti aſſumpti corporis, ſicut eſſet etiam ægrotari, palleſcere, & ſimilia : quæ quidem corpora non dicuntur eſſe perpetuò & naturaliter vnita dictæ ſubſtantiæ ſpirituali, ſicut eſt vnio animæ ad cotpus humanum: ſed eſt qualis qualis vnio, & adhærentia quædam ſicut moti ad mobile, vel figurati ad figuram.

Corpora à dæmonibus aſſumpta an ſint naturalia aut apparentia.

¶ Deinde videndum eſt ex qua matetia corpota ipſa dicuntur eſſe compoſita ſeu fabricata, an ex aliqua materia elementari ſimplici vel compoſita, aut ex alia ſubſtantia ſeparata. Dic, quòd ex quolibet elemento confici poſſunt, nihilominùs magis communiter fiunt ex aëre, quem ipſi angeli poſſent faciliùs inſpiſſare, & ingroſſare, & corpus ipſum formare : deinde in eorum reſolutione, dum à ſpiritu ſeparantur, ſimiliter fit facilior reſolutio : quia reſoluuntur in fumum & vapores : vt idem Thomas comprobat *eod. titulo quæſt. 6. in fine.*

¶ Et quod dixi, corpota huiuſmodi non habere virtutem generatiuam, eſt verum in angelo bono vtroque modo, ex quo nullam habet operationem generandi : nec quoad potentiam, neque quoad actum : quia hoc non conuenit naturæ angelicæ, quæ coïtum ipſum & omne aliud peccatum penitùs abhorret, cuius eſt quodammodo incapax.

¶ Dæmones verò benè poſſunt in aſſumptis corporibus generare, quippe quia in coïtu carnali, ſicut in aliis peccatis, ſummopetè delectantur : ſi qua tamen generatio ex illorum coïtu ſuccedetet, illa non prouenit ex ſemine illius aſſumpti cotporis, quod nullum habet in ſe : quia ex quo non habet virtutem digeſtiuam, non habet etiam virtutem generatiuam, quia caret ſanguine : nam ſperma oritur ex puriſſima ſubſtantia cibi iam benè digeſti, vt inquit Auic. *fen.* 20. *in tract. pr. cap.* 2. vbi dicit, quòd ſperma eſt ſuperfluitas digeſtionis quartæ, quæ fit cùm cibus diſpartitur in mẽbris reſudando à venis, tertia digeſtione iam completa, & eſt de ſumma humiditatis proxima coagulationi, ex qua nutriuntur membra dura & vena arteriæ. Iſtæ enim operationes naturales non conueniunt corpotibus aſſumptis per Dæmonem, quia non ſunt naturalia, ideò non faciunt ſpetma, nec poſſunt per ſe ipſa virtute propria generare. Diabolus igitur in coïtu generat ex ſpermate alieno, ſcilicet alicuius viri in ſomniis polluti, aut etiam in vigilia quotieſcumque Dæmon in forma ſuccubi ſe transformat, id eſt, in forma mulieris, & habet coïtum cum viro : tunc recipit

Sperma-tis ortus

Sperma non generatur in corporibus aſſũptis.

formam

formam viri : & quantò citiùs velociſſimè accedit ad mulierem in forma ſcilicet viri, & aſſumens coïtum cum ea intromittit dictum ſperma in natura & matrice mulieris, & inde ſequitur prægnantia mulieris infantis, & generatio, ac ſi mulier cum naturali viro coïtum habuiſſet : tamen infans ipſe, ſi oriatur, non dicetur eſſe filius Dæmonis, ſed illius cuius erat ſperma. Ita firmant communiter Theologi, S. Aug. *in 3. de Trinit.* & *21. de Ciuit. Dei.* & S. Thom. *in dicto tract. qq. in prima parte tit. de mira. quæſt.* 8. *ver. ad primum.*

Filius ex coïtu Dæmonis natus quo modo dicatur.

¶ Concluſiuè igitur dico in hoc ſecundo euidentiali, quòd Angelus tùm bonus cùm malus in aſſumpto corpore regulariter retinet & operatur omnes illas operationes naturales, per quas nõ alteratur forma aſſũpti corporis: ſed remanet in eſſe ſuo & in eadẽ proportione figuræ & formę: omnes verò operationes per quas alteratur forma ſiue figura corporis prædicti, de quibus *ſuprà* diximus, ſunt illis prohibitæ, ratione prædicta. Ita firmant ipſi Theologi *in locis prædictis* : ſed deferre corpus aut aliud pondus de loco ad locum, motu locali, non immutat formam dicti aſſumpti corporis : ergo ſunt capaces iſtius operationis.

Angeli operationes in aſſũptis corporibus.

¶ Tertiò præſuppono quòd angeli, id eſt, Dæmones multa facere poſſent ſecundùm eorum naturalem virtutem & poteſtatem, quæ tamen facere non poſſunt, diuina prouidentia ipſos reprimente, eorum operibus reſiſtente : & ſic maiora poſſunt in habitu & potentia, quàm in actu. Ita idem Thom. *in tract. qq. q. 5. tit. de miracul.* & Aug. *in 3 de Trinit.* vbi dicit, quòd angeli mali quædam facere poſſunt eorum virtute & potentia naturali, ſi permitterentur à Deo, quæ ideò facere non poſſunt : quia non permittuntur. Impediuntur itaque quandoque ab illis agendis, ad quæ eorum naturalis virtus ſe extendere poteſt. Idem etiam comprobat S. Bonauentura *in 2. ſenten. lib. 2. diſt. 7.* vbi latè diſputat de virtute & potentia Dæmonum, quam habent reſpectu creaturarum, quid poſſint, qualiter, & quantum poſſunt & quantum eis permittitur à Deo, vbi enumerat plures operationes naturales, quas Dæmon facere poteſt tam in aſſumpto corpore, quàm ſine eo.

¶ Quartò & vltimò præſuppono, quòd licet angeli boni, & homines quandoque per fidem & diuinam gratiam operentur miracula & faciant aliqua, quæ ſunt vltra eorum naturalem virtutem & poteſtatem, dicit S. Auguſtinus *in 3. de Trinitate*, Dæmones tamen miracula aliqua operari non poſſunt, vt ſint vera miracula : quoniam miracula ipſa fiunt per gratiam & donum Dei : quia eſt diuina virtus in effectu, quæ miracula facit, mediante perſonã & inſtrumento angelico, ſiue humano, ſicut gratia prophetandi tradita fuit ſanctis Prophetis ſimplicibus & ignaris, vt refert S. Gregor. *in 2. dialogo* : & idem Gregor. *in prima homel. ſuper Ezech.* Miraculum enim, ſiue operatio miraculoſa, eſt quoddam diuinum teſtimonium indicatiuũ diuinæ virtutis & veritatis, vt dicit S. Thom. *in d. tract. prima parte quæſt. 5. de mira. ver. Reſpõdeo quòd ſi dæmonibus*, quorum eſt tota voluntas ad malum, poteſtas hæc daretur à Deo faciendi miracula, Deus ipſe falſitatis eorum teſtis exiſteret, quod diuinæ bonitati penitùs incongruit.

Miraculi definitio.

Concludendum eſt igitur, quòd Dæmones non faciunt niſi ea, ad quæ eorum naturalis virtus ſe extendit & diuinã voluntas non refragatur, ſed permittit, vt idem Thom. hæc eadem teſtatur

Dæmonis virtus acutissima.

teſtatur *ibi*. Virtus enim Dæmonis eſt adeò vehemens & acuta, quòd multa opera quæ ipſe facit, eius virtute & induſtria, & ex rebus naturalibus adeò bene componit & velociter exequitur, quod homines, qui illa vident, dicunt eſſe miracula, licèt in veritate nõ ſint. Poſſunt ergo Dæmones mirabiliter in nobis dupliciter operari, non modò per veram corporis tranſmutationem, quando fit vera mutatio corporis. Alio modo per quamdam illuſionem ſenſuum ex aliqua immutatione imaginationis: neutra tamen operatio eſt miraculoſa, ſed per modum artis & naturæ compoſita, vt *ibi*: vide *in d.q.* 5. Quibus ſic præſuppoſitis dico, quòd Dæmones, Deo permittente, poſſunt in aſſumpta corporali forma hominem deferre verè & naturaliter de loco ad locum motu locali, & per conſequens illas ſtrigimagas, & ſortilegos profeſſos deferant ad nutum in naturali forma, ad quæcumque loca: quod dictum probatur primò ratione per ea, quæ notat S. Thom. *in tract. qq. in prima parte, queſt. 16. art.* 10. vbi dicit, quòd in actionibus virtutum actiuarum conſiderandus eſt ordo rerum, qui non ſolùm attenditur ſecundùm naturas ipſarum rerum: ſed etiam ſecundùm earum motus. Habent enim & ipſi motus quemdam ordinem ad inuicem, qui dupliciter conſideratur: vno modo ſecundùm propriam rationem; & ſecundùm hoc motus localis ad alios motus duplicem habet comparationem. Prima eſt, quia ipſe motus eſt primus motuum: ſecundo, quia per motum localem minima variatio fit circa mobile. Nam cùm per alios motus varietur aliquid, quod eſt intrinſecum rei, puta qualitas, quantitas, accidens, aut forma ſubſtantialis, per motum iſtum localem variatur ſolum corpus ſecundùm aliquid extrinſecum, quod eſt ipſe locus, per cuius mutationem non mutatur nec alteratur res in ſubſtantia, vel in accidenti, aut alia qualibet eius qualitate intrinſeca: & quantum ad hæc ſecundùm prædicta competit quòd corpora moueantur à ſubſtantiis ſpiritualibus motu locali faciliùs & immediatiùs quàm aliis motibus. Alio modo conſideratur ordo motuum ſecundùm ordinem mobilium: ſicut enim motus cæli eſt prior motu corporis elementaris, ita motus corporum cæleſtium eſt prior motu corporum inferiorum reſpectu ordinis, & ſecundùm hoc competit ſuperioribus ſubſtantiis ſpiritualibus mouere ſuperiora corpora cæleſtia: ita etiam inferiores ſubſtantiæ ſpirituales, quæ ſunt Dæmones reſpectu peccati & priuationis gratiæ conuenit quòd mouere poſſint, & moueant corpora inferiora, ſiue humana ſint, ſiue alia; quia data poſſibilitate in vno, per conſequens datur omnibus aliis: his maximè, quæ ſunt eiuſdem ponderis vel magnitudinis, vt dicit idem Thom. *in d. tit. de Dæmon. queſt. 16. art.* 10. *in fine*, & habetur per S. Aug. *in* 3. *de Trinit.* vbi dicit quòd Dæmones colligunt quædam ſemina, ex quibus formant ſpecies quaſdam, ſiue animalia viuentia, quæ fieri non poſſunt abſque corpore mobili: ergo mouere poſſunt corpora inferiora de loco ad locum motu locali.

Motus localis ad alios duplex eſt conſideratio

¶ Secundò probatur hæc opinio auctoritate ſacri Euangelij *Matth.* 4. vbi Diabolus in aſſumpta humana forma tentando Ieſum in deſerto adduxit illum in ſanctam ciuitatem: & ſtatuit ipſum ſupra pinnaculum templi, quod eſt locus quidam excelſus & eleuatus, ſuper quo Doctores antiquæ legis prædicabant, & doctrinã legis prædictæ publicè populóſque docebant, vt dicit S. Thom. *in Gloſ. ſup.*

Dæmon in forma humana an realiter detulerit Chriſtũ.

sup. d. c. 4. in verſ. Diabolus autem, &c. vbi dicit: Nota quòd omnia opera illius tentationis corporeis ſenſibus completa fuerunt, quia Diabolus tunc apparuit Chriſto in forma humana: & licèt duæ ſint opiniones Theologorum ſuper illo puncto, qualiter Chriſtus ſtatutus fuerit ſuper illo pinnaculo, an per delationem Dæmonis, vel quòd ipſemet pedibus propriis aſcenderit mediantibus diabolicis perſuaſionibus: verior tamen opinio eſt illa, quòd fuerit portatus à Dæmone, ſcilicet eleuatus de terra, & vnico ictu ſiue momento fuerit poſitus in loco prædicto: & hæc intelligentia magis conuenit litteræ Euangelij, dum dicit, *ſtatuit*, quod idem eſt ſicut poſuit, ſiue conſtituit: ſi enim pedibus propriis Chriſtus aſcendiſſet ad Dæmonis perſuaſiones, tex. dixiſſet, *Adduxit*, ſicut dixerat *ſuprà*, quando illum adduxit in ſanctam Ciuitatem. Vide S. Thom. *in d. Gloſ.* Albertum magnum *ſuper d. 4.* & S. Bonauenturam *in 2. ſent. lib. 2. diſt. 7. per totum.* quod manifeſtiùs demonſtratur: quòd Chriſtus delatus fuit à Dæmone ex eo, quod omnes Theologi firmiter ibi concludunt, quòd Chriſtus, dum ſtatueretur ſuper dicto pinnaculo, reddidit ſe inuiſibilem circumſtantibus qui ibi aderant, ne inſurgerent clamores in populo, putantes miraculosè Chriſtũ aſcendiſſe locum: qui ſi propriis pedibus naturaliter aſcendiſſet, non erat opus quòd ſe inuiſibilem redderet, ex quo nihil mirandum feciſſet. Fatendum eſt igitur quòd Diabolus ipsũ aſſumpſit de terra & raptim vnico ictu ſtatuit illũ ſuper dicto pinnaculo. Cùm itaq; Dæmõ portauerit Chriſtum in vero corpore, qui erat Deus & homo: & verũ corpus humanũ habebat, ipsũq; mouerit de loco ad locũ, etiã ſursũ, quod difficilius eſt motu locali, Deo permittẽte, nulla ratio diuerſitatis redditur, quare nõ poſſit etiã Deo permittente portare homines iſtos, ipſoſq; mouere motu locali ad nutũ de loco ad locũ, eo maximè accedẽte hominis volũtate, ſecũdùm ea quæ diximus *ſuprà in 3. euidẽt.* Tertiò probatur ſic: Si humanus ſpiritus, qui eſt anima, quæ eſt incluſa in iſto carcere terreno corporis humani, habet vires mouẽdi corpus ipsũ de loco ad locũ, a'cẽdẽdi, deſcẽdẽdi, currẽdi, ſaltãdi, ſiſtẽdi, & aliud quoque corpus ſupra ſuũ portandi ad omne eius libitũ, quæ eſt minùs potẽs natura angelica vt dicit S. Aug. *in 3. de Trinit.* & S. Thom. *d. q. 16 art. 10.* quantò magis Dæmon, qui eſt ſubſtãtia ſpiritualis libera & ſoluta, nullóq; premitur pondere carnis, quis neget quòd ſimiles operationes naturales & lõgè maiores in aſſũpta corporali forma diuina potẽtia nõ reprimẽte operari nõ poſſit? Certè nemo. Et quòd ipſe Dæmon ſit lõgè maioris roboris quàm homo, imò plurib⁹ hominibus ſimul, habetur per S. Aug. *in lib. 10. de Ciuit. Dei* relatũ *26. q. 5. c. nec mirũ. §. ſuper hoc.* Nõ eſt igitur mirãdũ, ſi dæmon corpus humanum per æthera portare poſſit, & quàm velociſſimè, dummodò diuina voluntas ſibi non repugnet: ad quæ faciunt ea, quæ diximus *ſuprà in 4. euidentiali*, & quæ dicemus *infrà in ſequenti membro.*

Chriſtus à diabolo de terra eleuatus eſt.

Spiritus omnes multæ ſunt potentiæ.

¶ Quartò dico, quòd vnuſquiſque eorum, quæ ſua ſunt, eſt bonus moderator & arbiter, *l. in re mãdata. C. manda.* & de rebus propriis quiſque poteſt ad libitum ſuum diſponere, imò ab ipſo Domino auferri non poteſt abſque eius libito voluntatis, *l. id quod noſtrum eſt. ff. de reg. in l. fin. ff. de pace.* & per Bart. *in l. iuris gentium. ff. eod. tit.* Iſtæ enim ſtrigimagæ, magi & ſortilegi per illam profeſſionem effecti ſunt Dæmonis creaturæ, eo quòd ſponte ſua

Quiſque rerum ſuarum moderator & arbiter eſt.

ſua ſub illius imperio & poteſtate ſe ſubiecerunt, vt latiùs *ſuprà* diximus *in 2. & 3. quæſt.* ergo ſequitur quòd Dæmon de ipſis, ſiue in anima, ſiue in corpore, ad eius libitum quidquid vult diſponere poteſt Deo permittente, qui in hoc Dæmoni nullum præſtat impedimentum: ſed relaxat ſibi arbitrium & libertatem virium ſuarum: in iſtos dico profeſſos, nõ autem in alios ſecundùm quod dicit S. Aug. *in libro 10. de Ciuit. Dei.* & *in 4. de Trinit.* & S. Thom. *d. quæſt. 16. art. 9.* & 10. & habetur *in cap. Epiſcopi* ibi: *Mentem quam Diabolus captiuatam tenet per quæque deuia ad eius libitum deducit, &c.* Ex quo enim ipſi ſemel Deũ reliquerunt abnegantes fidem Catholicam & totum Chriſtianæ religionis cultum, non eſt dicendum quòd Deus ampliùs ipſos protegat, vel de his curam aliquam habere velit: ſed illos dimittit penitùs ſub poteſtate & arbitrio Satanæ, poſtquam illi ſponte & ſub eius imperio ſe ſubiecerunt: & eum principem habere voluerunt: cùm ſint igitur extra communionem fidelium, non ſunt ampliùs oues Chriſti, quæ fuerunt traditæ in cuſtodiam Petro: ſed ſunt oues externæ, ſcilicet Diaboli; vt habetur *in cap. firmiſſimè.* & *in cap. excommunicamus, in princ. extra de hæret.* & *d. c. nec mirum. 26. quæſt. 5.* & *eadem cauſa. quæſt. 2. qui ſine Saluatore nimirum*: ergo ſic Dæmones illos deferũt etiam in corpore, primò quia reſpectu ſubſtantiæ ſpiritualis adeſt potentia naturalis: ſecundò quia reſpectu diuinæ majeſtatis nullum præſtatur impedimentum, vt concludunt Theologi *in locis ſuprà notatis.*

Qui sũt extra communionem fidelium non sunt ampliùs oues Chriſti.

¶ Quintò probatur hæc concluſio ex maiori, per ea quæ habentur *Exod. 7. cap.* vbi dicitur quòd magi Pharaonis arte Dæmonum conuerterunt virgas in Dracones, & fuerunt veri Dracones, non autem ſuperſtitioſi, nec illuſorij, vt dicit S. Aug. *ſuper Gloſ.* ibi, dicens quòd Dæmones hoc facere potuerunt eorum virtute naturali, per aliquas potentias naturales ſeu per quædam ſemina collecta, quæ habent vim putrefaciendi ligneas virgas & conuertendi in lubricam draconis ſpeciem, ſecundùm quod dicit S. Aug. *in 3. de Trinit* quem refert & ſequitur S. Thom. *in dict. tract. qq. quæſt. 10. ver. ad octauum in tit. de miraculis.* vbi dicit quòd licèt iſta apud nos videantur eſſe miracula: quia humana virtus iſta non capit, nec ſe extendit ad illa: tamen quoad ſecreta naturæ, & Dæmonis intelligentiam non ſunt miracula, imò opera ipſius naturæ Dæmonis induſtria fabricata. Item not. aliud mirabile Dæmonis arte factum: legitur in ſacris Literis, quòd Simon Magus arte Dæmonum canes loqui faciebat, nec dum eſt annus elapſus, quo caſus iſte euenit in facto Romæ, vbi mulier quædã magica vetula quæ Frãciſca Senenſis dicebatur, artis diabolicæ plurimùm perita, canem quemdam magnæ ſtaturæ nigrum totum, ſecum ducebat, quẽ poſt nonnullas preces reuerenter emiſſas loqui admodum faciebat, & voce quadam velut humana articulata proferebat, quæ audita fuerunt à pluribus: & maximè à quodam Sacerdote presbytero, qui rem ipſam propalauit domino almæ Vrbis Senatori, cui de mandato S. D. PP. adiuncto ſibi Reuerend. D. locum tenente Vicarij ſui, vnà cum quibuſdã aliis viris maximæ doctrinæ & experientiæ, mulierem ipſam ſolemniter examinarunt: & comperto facinore flammis publicè conſumpſerunt ipſam: quæ canis loquela duplici modo fieri potuit ſecundùm Thom. *dict. q. 5. de miraculis.* aut quòd Dæmon aſſumpſerit corpus in forma canis, omnium

Magi Pharaonis an conuerterint virgas ſuas in veros Dracones.

Canis loquela.

nium partibus ſuis bene proportionatum, & locutus fuerit: aut quòd eſſet canis verus & naturalis: & Dæmon per impulſum aëris motu locali ſonum quemdam formauerit ſimilitudinem litteratæ & articulatæ vocis habentem: & hoc modo etiam dicitur quòd Aſina Balaam allocuta fuit ad ipſum duabus vicibus, habetur *Num* 22. *cap.* vbi Aſina ipſa, quæ portabat Balaam, ibat ad regem Balaac qui miſerat pro eo, videns aſina Angelum reſiſtentem in via, & ſe opponentem Balaam, Aſina declinauit à recto tramite & iuit per agros: Balaam percutiebat illam, volens quòd iret per viam, illa recuſabat; & adeò vehementer percuſſit illam, quòd cecidit: & tunc Dominus aperuit os Aſinæ, & locuta eſt ad Balaam, dicendo: Quid feci tibi? cur percutis me? At Balaam dixit, Quia commeruiſti & illuſiſti mihi; vtinam haberem gladium vt te percuterem. Cui Aſina iterum reſpondit: Nonne animal tuũ ſum? cui ſemper inſidere conſueuiſti vſque in præſentem diem: dic quid ſimile vnquam fecerim tibi? At ille ait, Nunquam. Quæ verba adeò bene & articulatè ab ipſa aſina prolata fuerunt, quòd ab homine dicta viderentur: ſed hoc factum fuit ab angelo ex diuina voluntate, vt ibi dicitur: & dicit S. Thom. *in dict. quæſt. 5. ad tertium*, quòd Angelus mouẽs linguam Aſinæ prædictæ per crebram aëris repercuſſionem protulit articulata verba, de quibus *ibi*, naturalium verborum ſimilitudinem habentia: text. autem ibi dicit quòd Dominus aperuit os Aſinæ, non Angelus. Vide Thom. *in dict. quæſt. 5. & 6. in tit. de miraculis.* Vltimò non omittam illud, quod dixit Valer. Max. quòd olim Romæ fortunæ ſimulachrum quoddam marmoreum, quod poſitum erat in via Latina, dicitur locutum fuiſſe infrà ſcripta verba ad Matronas illas Romanas. *Vos ritè me matrona vidiſtis, ritéque dedicaſtis.* Ne putes iſta fuiſſe Poëtarum figmenta: quia ſi talia eſſent, profectò ſacri Theologi in ſuis diuinis literis non inſererent approbando, prout fit per S. Thom. *in d. quæſt. 5. 1. art. 4. not.* & eſt Gloſ. not. *in cap. Moyſes in ver. habitare. 22. quæſt. 2.* quod Angeli tam boni quàm mali habitant in ſiccis corporibus, ſcilicet in ſtatuis lapideis, æneis & marmoreis, & in cadaueribus defunctorum inanibus, in quibus ipſi Dæmones dant reſponſum: & refert exemplum Saulis, qui adorauit Diabolum: & aliàs dixi *ſuprà* quòd Dæmon ſub idolorum forma peractis ſacrificiis & precibus ſortilegorum ſiue magorũ, ipſis interrogantibus & ſcire quærentibus, quæ occulta ſunt, reſpondet ad propoſitum voce quadam ſonanti articulata verba, ac ſi ore hominis procederent: nihilominùs neque vox, neque verba naturalia ſunt, ſicut humana: ſed ex crebra aëris repercuſſione per Dæmonem concitata verba illa prolata fuerunt, vt *ſuprà* dictum eſt. Si igitur hæc fieri poſſunt arte & virtute Dæmonis, quæ longè maiora ſunt, & intellectus humani minùs capacia & difficiliora, quòd canis aut aliud animal brutum, ſeu ſtatua marmorea verba articulata protulerint, quantò magis credendum eſt, quòd Dæmon poſſit hominem corporaliter deferre motu locali aut brutũ, quod minus eſt, quàm animal de nouo creare, vel vnam ſpeciem in alteram transformare, prout diximus *ſuprà* de virga conuerſa in draconem.

Aſina Balaam qua ratione ipſum allocuta ſit.

Angeli habitãt in ſiccis corporibus.

Dæmonis vox vt proferatur.

¶ Deinùm, vt res ipſa cunctis clariùs innoteſcat, ſubdam exemplũ. Annis citra viginti in agro Sabinenſi vicino vrbi Romæ, in quodam oppido erat quidam ruſticus habens vxorem, quæ erat de expreſſa Dæmo-

nis profeſſione,& pluries ab eo interrogata, an eſſet de dicta profeſſione, ſemper audaciſſimè negauerat : qui maritus ex quibuſdam ſignis quæ viderat in maiorem ſuſpicionem incidit : vnde decreuit velle videre ſi verum erat, quòd de nocte ipſa exiret extra domum, & quorſum tenderet, & pluribus noctibus ſummoperè inuigilauit,vt videret quid ipſa faceret, quæ ſemper volebat poſt maritum ire dormitum,& diu poſtquàm ipſe intrauerat in lecto multoties vigilabat:demùm nocte quadam hora quinta vel circa, qua ipſa citata ire tenebatur ad ludum,ipſe maritus iacebat quaſi dormiens, & ipſa venit ad illum ad perſcrutandum vtrùm dormiret ; quod videns maritus ſtatim finxit altiùs dormire,& grauiori ſomno teneri:ipſa viſo dormiente retroceſſit ſtatim:& pedetentim ibat lento gradu: tunc maritus magis argutè inuigilat,atque obſeruat cum diligentia cuncta quæ vxor ipſa faciebat:demùm vidit quòd acceſſit ad quẽdam angulum domus, & eleuata quadam ciſta aſſumpſit pyxidem ſeu ollulam quamdam quæ ſuberat : deinde exutis veſtibus cœpit inungi cum certo vnguento ex dicta ollula exiſtente in igne calefacto; poſteà pyxidem ſeu ollulam prædictam ad priſtinum eius locũ repoſuit:deinde vidit illam velociter exeuntem de domo ac ſi pedibus nõ tangeret terram, poſt cuius diſceſſum maritus aſſurgẽs acceſſit ad oſtium, quod clauſum optimè vidit etiam cum peſſulo ſiue ſtãga interiùs: de quo magis obſtupuit: poſteà acceſſit ad angulum,ex quo illa vnguentum aſſumpſerat,& repertã ollulã accepit,& alibi abſcondit & reuerſus fuit in lectũ, perfecitq; ſomnũ vſq; ad mane.Die verò ſequẽti reuerſa vxore maritus illam interrogauit quóna proficiſceretur nocte illa quãdo ex domo receſſit media nocte ſola: quæ à principio fortiter negabat ſalua fronte: tũc maritus sũpto ligno cœpit illã fortiter verberare, vt haberet veritatẽ:ipſa adhuc indurato corde inſiſtebat:demùm maritus ſumpta pyxide ſiue ollula:Ecce (dixit) mulier maledicta, vide, ſi credis quòd nouerim ſcelera tua,& grauiter ſibi comminatur,aut quòd mortẽ ſubiret,aut illum doceret quomodo facit illas vnctiones & diſceſſus:quia volebat omninò accedere ad congregationes illas,quas intẽdebat omninò videre,& quæ fierent in eis:tunc mulier ipſa cõfuſa,dũ vidit pyxidem vnctionis, falſa eſt ingenuè errorẽ ſuũ,implorãdo ſupplici. ter veniã ab ipſo viro:qui libenti animo ſub fide promiſit ei indulgeri,dũmodò ipsũ adduceret ſecũ vna nocte ad cõgregationes prędictas:ipſa tunc aperiens os ſuum cœpit vera loqui & cuncta dictæ profeſſionis capitula recenſuit:& oſtendit voluptates, illecebras,gaudia immenſa,quæ inde aſſumebant, & de amœnitate & delectatione ludorũ, magnificentia chorearũ,opulentia conuiuiorũ,Principis illius liberalitate, & de vltimi effectus dulcedine cuncta narrauit: ex quo indulgentiam admiſſorũ à marito ipſo impetrauerat,qui maritus curioſus iſta videre & intereſſe, præcepit vxori, vt quàm primùm ad dictam congregationem acceſſura erat ipſum euocaret : quæ mulier promiſit illum adducere, & impetrata priùs licentia à domino Satana de adducendo maritũ ad ipſam congregationem : aduenientе hora, adhibitis vnctionibus, vnuſquiſque ipſorũ ſuper ſuo hirco equitando quàm velociſſimè peruenerunt ad locum ipſius congregationis,& antequàm diſcederent de domo vir ipſe diligenter præmonitus fuit ab vxore, vt ſummoperè præcaueret ne in itinere eundo vel redeundo, aut in loco congregationis ſigno Crucis ſe muniret,

Obſeruatio rerum maleficarũ vxoris Sabinenſis à marito.

Interrogat crebrò vir Sabinenſis de facto.

Sabinenſis vir equitat in hirco ad ludos

Nomen Dei non inuocatur à strigib.

muniret, aut illius nomen, nec Dei, vel Ieſu Chriſti quouis modo cõmemoraret, maximè in laudãdo vel adorando, qui ſic facere promiſit. In quo loco ſiſtentes vxor dimiſit maritum in certa parte, monendo ipsũ vt illã expectaret donec reuerteretur à præſtãdo obedientiã earum Principi Satanæ (quemadmodũ vnuſquiſque aliorum tenebatur) qui maritus videns tã innumerã virorum ac mulierum multitudinẽ illic adeſſe vehementer obſtupuit: finita obedientia fiunt tripudia & choreæ quàm celeberrimæ cũ maxima cymbalorum, tympanorum, aliorũmque inſtrumentorum dulcedine: & tripudiãtium numeroſitate, ordine quodam retrogrado contra morẽ, naturam & ordinẽ chorearum, quibus nos vtimur: quibus peractis præparantur menſæ quàm ampliſſimæ cum maxima epularũ & conuiuantium copia, & optimis ferculis, vxor illa ex indulgentia Principis introducit maritũ ad menſam, comedere incipiunt: maritus deguſtans epulas inſipidas, petiit ſalem, qui nullus aderat in omnibus menſis: nec dum veniens quiſquam cum ſale iterùm petiit atque rogauit: procedente mora iterùm atque iterùm, térque quatérque ſalem ipſum ſupplicando petiit: & toties replicauit, quòd Dæmon quidam ſalem ipſum attulit: vnde maritus videns ſalem ſummopèrè gauiſus eſt: & præ gaudio magno dixit hæc verba: *Hor laudato ſia Dio: pure vefie queſto ſale.* Quo verbo prolato, poſtquàm auditum fuit nomẽ Dei laudatum vnico momento cuncta periere: & omnes vndique ſtatim diſceſſerũt, menſæ, epulæque omnes conſumptæ ſunt, luminaria cuncta, quæ multa erant, illicò extincta ſunt: adeò quòd maritus ipſe reperitur ſolus, & nudus in loco ipſo in medio tenebrarũ, ſtetitq; ſub illa frigidiſſima nuce Beneuentana per totã noctẽ vſque ad mane, cũ maximo frigore & periculo: die verò ſequenti vidẽs paſtores qui paſcebant greges circa loca vicina, ab ipſis petiit vbinam eſſet ipſe, quæ regio illa dicebatur: cui reſponsũ fuit, quòd erat Beneuentana: quæ diſtabat à patria ipſius viri centum milliaribus vel circa: ipſe verò erat nudus ſicut alij, qui vadũt ad choreas Dæmonũ, multùm malè ſe habuit in partibus illis, adeò quòd ſuſtulit periculũ mortis: & quia valdè ignotus erat in ea regione & ſine pecuniis, coactus fuit mendicare oſtiatim amore Dei: adeò quòd inuenit tunicellã quamdam ſatis contritã, vt poſſet ſe tueri à frigore, quod tunc vigebat: & ſic paulatim quærendo victum in itinere amore Dei, tantùm ambulauit, quòd peruenit ad patriam ſpatio octo dierum, vel circa: & erat adeò deformatus & macilentus, quòd à paucis recognoſcebatur: & accedens ad curiam Principis illius caſtri detulit querelam contra vxorem ſuam, & quaſdam alias mulieres eiuſdem profeſſionis eius ſocias, quæ omnes fuerunt incarceratæ, & dum à principio negarent, inſtante viro prædicto & teſtimonium verum de viſu ferente, tandem omnes faſſæ ſunt, & ardentiſſimis flammis combuſtæ.

In laude Dei diabolica pompa euanefcit.

Puellæ Sabinen. ſis hiſtoria.

¶ Nec dum decem lapſi ſunt vel circiter anni, quòd mulier quædam iuuencula intra 16. annum ætatis exiſtens adhuc virgo, eiuſdẽ Sabinenſis diœceſis, ex altero tamẽ oppido oriũda, à quadã alia malefica ſtrige ſeducta, vt religionem diabolicam profiteretur, ad ludũ adducta fuit, & præmonita ne ſigno crucis ſe muniret, aut Deum, Ieſumve Chriſtũ collaudando meminerit; poſtquàm locum congregationis acceſſerunt, iunior ipſa videns tam maximam mulierũ virorũmque multitudinem, & principem

ipſum Satanam in ſolio maieſtatis tam ſuperbè ſedentem, & tot auratis ornamentis & purpureis veſtibus decoratum vehementer obſtupuit: & quæ ſimplex erat virgo incauta, primæ monitionis oblita ob rerum magnificentiam & maximum ſtuporem, quo apprehenſa erat, ſe ſigno crucis muniuit dicendo: *Ieſu benedetto che coſa e queſta?* Nec dum verba prædicta perfecerat, cùm ſtatim cuncta euanuere: & omnibus luminaribus penitùs extinctis ſola hæc miſera inter maximas tenebras valdè mœſta reperitur, & quàm maximus pauor vehementer illam apprehendit, ex quo penè mortua eſt: ſed recordata de nomine Ieſu & Beatæ Virginis Mariæ deuotiſſimis precibus ſe illis commendauit, vouitque caſtitatem perpetuam, ſi incolumis inde euaderet, & diuino auxilio adjuta, rantæ ſolitudinis periculum mox euaſit: quia quidam ſenex ruſticus vnà cum filio & aſello tranſibat prope locum prædictum, vbi erat iſta puella, quæ plurimùm lamentabatur de ſorte ſua: qui ſenex audito gemitu acceſſit ad illam dicens: Filia mea quid facis iſtic ſola iſto tẽpore nocturno: quam cùm nudã videret, magis obſtupuit, quę ſimplex virgo maximâ erubeſcentiâ ducta, quæ nihil habebat, vnde pudibunda pertegeret, poſt multas lacrymas, gemitus & ſuſpiria huic viro quàm plurimùm ſe commendauit vt illam ſecum adduceret ad domum ſuam, qui ſenex accepit pallium ſuum & poſuit ſuper humeris puellæ, & illam ſecum ad domum ſuam, quæ non multùm diſtabat, adduxit: & in itinere totam ſeriem facti ſibi narrauit: qui ſenex ſtupore & pierate plurimùm afficiebarur: audiuítque ex qua patria, quibuſue parentibus orta eſſet, & decreuit ſenex omninò hæc eius parentibus enunciare, & puellam ipſam eiſdẽ reſtituere: ingreſſi ſunt domum: vxor ſenis, quæ erat multùm pia, perquàm blandè virginem recepit, & apud ſe in lectum retinuit: ac deinde per duos vel tres dies maxima charitate & materna pietate tractauit, eamdem veſtibus ſuis induit: & poſt triduum maritus accepit aſellum, & comite filio puellam ipſam equitantem ad patriam ſuam illæſam reduxit, propriiſque parentibus eamdem reſtituit, qui dudùm fleuerant perditionem filiæ, putantes ne aliquis miles, aut alius nequam vir nocturno tempore rapuiſſet eamdem: ſenex maxima veneratione & amoris dulcedine à parentibus puellæ amplexus eſt, receptíſque muneribus pro ſe & filio, dimiſſa puella, ad domum ſuã reuerſus fuit: quæ quidem puella poſtquam dono Dei & gratia Beatæ Mariæ Virginis tam graue periculum euaſerat, decreuit omninò votum iam factum adimplere, & ingreſſa fuit monaſterium ſancti Franciſci, aſſumptóque habitu ſolemniter profeſſa fuit & caſtiſſimè vixit, cuius parentes liberum præſtitere conſenſum; illam verò maledictam ſtrigem, quæ filiam ſuam adduxerat ad illum locum denunciauerunt curiæ, & re comperta publicè fuit igne combuſta. Hæc enim quæ audiui retuli: modò referam quæ ipſe vidi & in facto habui, quæ plura ſunt, tamen duo tantùm quæ recentiora ſunt referam. Anno Domini 1524. menſe Septembri, dũ eſſem in quodam Caſtro Monaſterij S. Pauli de vrbe, apud regionem Sabinenſem, vt mea quædam illic expedirem, & mox ad vrbem reuerterer, ſummis precibus rogatus à Reueren. P. Domino Abbate illius monaſterij, qui eſt Dominus in temporalibus dictorum Caſtrorum, vt accederem ad aliud Caſtrum eiuſdem monaſterij ibi vicinum, quod Nazanum appellant, ad examinandum tres mulieres maleficas

Strix Sabinen. ſisi igne damnatur.

Striges Nazanæ Sabinenſis territorij.

ficas ſiue ſtriges (vt dicebant) quæ in arce ipſius Caſtri aliquandiu incluſæ remanſerant, & quæ ex earum dictis acciperem, ſibi referrem, atque conſulerem quid mihi in re illa agendum eſſe videretur. Ego enim qui meis præpeditus eram, licèt non potuerim abſque magno meo incommodo illuc accedere, & huic rei vacare: nihilominùs vt morem gererem tanto viro, quem aliàs in meis valdè gratum & benignum reperi, non potui euitare quin ad eius preces mihi mandata ſeruarem. Acceſsíque ad illas, quarum vnam, quæ mihi facilior videbatur, examinare cœpi, & pluribus exhortationibus, vt veritatem aperiret, perſuadere: quæ demùm poſt aliqualẽ hæſitationem cœpit vera loqui, & rẽ ipſam totam fateri: qualiter ipſa erat de ſecta illa ſtrigimagarum expreſſè profeſſa, in qua profeſſione inſtiterat per annos quatuordecim continuos, quibus continuum commercium habuerat cum dæmone, & nominauit alteram mulierem maleficam quæ fuerat eius magiſtra, & ad ipſam profeſſionem adduxerat: & quòd iſto tempore plurima maleficia fecerat & contra hominum perſonas, & contra iumenta; ex quibus homines tres perierant, iumenta autem quatuor: & quòd agrorum plurium ſegetes immaturas ventis, grandinibus, & tempeſtatibus ſtrauerat, & penitùs deuaſtauerat: & multa alia his ſimilia obſcœna machinata fuerat arte illa malefica ad vlciſcendum iniurias ſuas.

¶ Quam ego ſubtiliùs interrogans, vt clariùs baberem quæ ſunt iſtius diabolicæ religionis, ſeu profeſſionis ſecreta. Primò enim perſcrutatus fui quidem illam profeſſionem, quam mulieres ipſæ faciunt cum dæmone, & quibus modo & ordine ad illam accedunt, & quibus cæremoniis & ſolemnitatibus vtuntur in ea. Ad quid ſe obligant Dæmoni. Sub qua forma verborum fit obligatio ipſa: itẽ poſteà quæ ſunt ab eis ſeruanda, & ad quæ tenentur. Similiter quæ præmia habent, & quæ habere ſperant ab earum Principe Dæmone; & ex quibus rebus ſimplicibus vel mixtis componunt vnguenta, quibus liniunt corpora ſua dum vadunt ad ludos, & cum quibus etiam rebus faciunt alia venefica maleficia. Item quem ordinem tenent quando acceſſuræ ſunt ad ludos prædictos: & ſi eſt verum quòd vadunt corporaliter, vel illa fit illuſio, ſiue viſio quædam in apparentia in mente & intellectu: & caſu quo accedant corporaliter an ambulent pedibus propriis, vel aliter deferantur, & quomodo, & per quem. Item quomodo & qualiter celebrant ſacrificia, quæ offerunt, preces, & munera dæmoni. Item quæ ſunt illis præcipua in obſeruantia in dicta profeſſione, & alia quædam, quæ nunc non recordor: quæ quidem mulier ſub ſpe veniæ cuncta à principio vſque ad finem recenſuit quæ profeſſio ipſa requirit exprimendo omnia & ſingula illius capitula. Primum enim dixit, quòd quando adducta fuit per illam eius magiſtram ante tribunal Principis ea. rum, qui eſt diabolus in forma Regis, præſidens in ſolio maieſtatis, inſtructa priùs à magiſtra quid factura erat, venit, & oportuit primò abnegare baptiſmum & omnia Chriſtianæ fidei documenta relinquere: deinde Eccleſiaſtica Sacramenta cuncta projicere, pedibúſque propriis conculcare crucem & imagines Beatæ Mariæ Virginis & aliorum Sanctorum: quãuis hæc vltima non fiunt coram eo: ſed alibi: poſteà ſatis eſt quòd iſta promittant ſe facturas quàm primùm ſe det occaſio: deinde fecit obligationem per ſolemnem ſtipulationem in manibus ipſius Principis, qua vouit

Sortilegiis iniziatorũ ſolemnitates.

uit & promiſit quòd perpetuò erit illi fidelis & obediens, & omnibus eius mandatis parebit. Deinde medio iureiurando tactis ſcripturis ſuper quodam magno libro obſcuras paginas continente præſtitit homagium ſiue perpetuum vaſſalagium: & quòd nũquam redibit ad fidem Chriſti, nec diuina præcepta ſeruabit, ſed ſolùm ea quæ per ipſum principem erãt decernenda: & quòd perpetuis futuris tẽporibus erit obediens illi, & veniet continuò, cùm vocata fuerit, ad ludos & congregationes nocturnas: & quæ in eis per alias mulieres fiunt ipſa faciet: & quòd etiam aderit ſacrificiis illorum nocturnis, & ſolitas preces & cultum adorationis præſtabit: & vota quæcumque quæ ipſa præſtare contigerit pro viribus adimplebit: & quoſcumque poterit alios ad eamdem profeſſionem adducet. E conuerſo autem ipſe Princeps egregia fronte promiſit eidem mulieri ſic præſenti præſtare perpetuam felicitatem, gaudia immenſa & voluptates quaſcumque in hoc mundo habere deſiderauit, & demùm poſt hanc vitam longè majora munera conſequetur. Quo facto ſtatim vnum dæmonem conſtituit ad cuſtodiam ipſius mulieris, quam nunquam relinquere debeat, ſed illi inſeruire in omnibus, quæ ipſa cupiet, & quotieſcumque contigerit ad ludos accedere, hoc ipſe intimabit mulieri, & illam deferet & inſtruet, vt *ſuprà*: qui quidem dæmon aſſociatur ei tanquam maritus vxori: inſuper dixit quòd ſæpiùs accedunt ad congregationes illas, vbi maxima mulierum numeroſitas congregatur, & non vident illa in mente & intellectu in apparentia, ſed in vera & naturali forma accedunt ad loca prædicta hoc modo & ordine: videlicèt quia primò per vnum vel duos dies antequàm fiat congregatio intimatur ſibi per dæmonem illum, qui eſt ad ipſarum cuſtodiam conſtitutus: qualiter nocte tali & tali hora ſe præparet ad veniendum ad ludum: quæ mulier, ſi haberet iuſtam cauſam impedimenti, deducitur & auditur dummodo ſit cauſa vera & excuſabilis, quæ legitimè excuſare poſſet, alioquin ſi fingeret habere cauſam, quæ nulla eſſet, vt non accederet, non deferebatur inuita, ſed remanebat in domo ſua, nihilominùs pro pœna ſui mendacij adeò fortiter cruciabatur à dæmone, vt in mente & in corpore maximis & continuis doloribus & ægritudine intrinſeca vel extrinſeca tam fortiter vexabatur, quòd die noctéque nihil penitùs quietis haberet: ſed ſemper tribularetur, & omnia, quæ ipſa ageret euaneſcerent & perirent in fieri, adeò quòd neceſſe fuit vt tot mala ceſſarent quòd peccatum ſuum fateretur & promitteret etiam medio iureiurando, quòd ampliùs non recuſabit accedere: & hoc modo euaſit ab illis malis. Cùm verò promitteret acceſſuram ſtatim adueniente nocte & hora, euocabatur voce quadam velut humana ab ipſo dæmone, quem non vocant dæmonem, ſed magiſterulum, aliàs magiſtrum, *Martinetum* ſiue *Martinellum* hoc nomine diminutiuo, quæ ſic euocata mox ſumebat pyxidem vnctionis, & linibat corpus ſuũ in quibuſdam partibus & membris: quo linito exibat ex domo & inueniebat ſemper magiſterulum ſuum in forma hirci illam expectantem apud oſtium ſuum, in quo mulier ipſa dixit quòd equitabat, & applicare ſolebat fortiter manus ad crines, & ſtatim hircus ille aſcendebat per aëtẽ, & breuiſſimo tẽpore deferebat mulieré ipſã vſq; ad nucẽ Beneuẽtanã, & ibi illam ſuauiter deponebat, vbi innumera mulierũ virorũq; multitudo corã Principe illo vndique confluebat.

Magiſterulus Martinetus.

Equitatio in hirco.

¶ Primum

¶ Primùm autem quod faciendum erat per ipſas mulieres erat ſignum obedientiæ & reuerentiæ, quæ fiebat coram principe ordine quodam retrogrado in oppoſitum directo illi reuerentiæ quam nos præſtare ſolemus: nos enim inclinamus caput, humeros flectimus genu crure retrò curuato, voluentes vultum ad Principem ſiue ad alium quem veneramur: ipſi verò iaciunt contra, quia terga voluunt verſus principem, & caput curuant verſus humeros, adeò vt mentum cælum reſpiciat, crura verò non curuant retrò vt nos facimus, ſed eleuant ſurſum à terra à parte anteriori: & ita ſeruatur ibi. Peracta igitur reuerentia princeps mandat quòd omnes tripudient, ſalténtque cum lætitia & gaudio, ſumentes vnaquæque voluptates ſuas, & vnuquiſque dæmonum accipit mulierem ſuam ad cuius cuſtodiam deputatus eſt: & cum ea gerit ſaltationes illas magna lętitia atque dulcedine: & interim præparantur menſæ cũ lautiſſimis ferculis abundantiſſimè ornatæ, & celebratis choreis veniunt ad conuiuia: quibus completis & cibatis omnibus extinguuntur luminaria omnia: & quiſque dæmon in forma incubi, ſcilicet viri, ſuam capit mulierem: ſi qui verò ſunt viri habẽt dæmonem ſuum in forma ſuccubi, ſcilicet mulieris, & ſic adinuicem adimplent coïtum carnis cum maxima voluptate, quo officio completo reuertuntur ad domũ omnes equitantes ſuper illis hircis: ſacrificia verò, cùm fiunt, fieri ſolent ſtatim poſt peractum reuerentiæ ſignum, fit adõratio, qua expleta deueniunt ad tripudia & alia, de quibus *ſuprà*, quamuis ſacrificia ipſa celebrare ſolent etiam in aliis locis extra locum congregationis, putà in domo priuata vt in quibuſdam locis occultis: vt latè diximus *ſuprà eodem q. 3. & 5.* Sed aduerte ad duo, quòd ipſa dixit, vnum eſt, quia dæmones feſtinent reportare illas ad domum antequam labatur nox, & antequam pulſetur campana pro *Aue Maria*, demanè, quæ pulſari ſolet in aurora, vel parum antè: quoniam ſi fortè pulſaretur campana tempore quo deferuntur ad domum, neceſſe habet illarum magiſter in eodem loco, vbi audit ſonum prædictum, deponere mulierem aut virum, nec poteſt ampliùs ipſum vel ipſam tangere: ſed neceſſe eſt quòd reſiduum iter pedibus propriis ambulet, quod perrarò quidem euenire ſolet; quia ita velociter ipſas reportant, quòd non impediuntur à ſono. Secundum eſt quod retulit, quòd quotieſcumque interfucrat ludis, ita feſſa reuertebatur ad domum propter illas choreas & crebras ſaltationes, quia erat debilis complexionis (vt apparebat) quòd per tres vel quatuor dies malè ſe habebat in corpore propter magnos labores quos ſuſtinuerat, quæ ſimiliter cum Dæmone ſuo, dum eſſet in forma incubi, ſæpiſſime fuiſſe carnaliter cognitam maxima cum delectatione teſtata fuit. Hæc illa ibi. Aliud breuius exemplum ſuperaddam: alia quoque mulier eiuſdem profeſſionis, quæ vnà cum præcedenti erat incarcerata: dum deferretur à Dæmone ſuo reuertendo à ludis prædictis in itinere antequam peruenirent ad domum, dum eſſet vicina oppido patriæ ſuæ audiuit pulſare campanam de mane pro *Aue Maria*: vnde Dæmon neceſſe habuit illam deponere & diſcedere, quam depoſuit ſtatim & dimiſit in quodam agro iuxta quamdam ripam, vbi erant ſpineta quædam, & in dicto loco ipſa miſera mulier neceſſe habuit expectare vſque ad manè: quò

Coïtus Dæmonũ cum Strigibus.

Laſſæ & fatigatæ à choreis domum redeunt Sortilegæ.

lux clara appareret: ſed fortuna profuit ſibi:quia illa die in aurora. & in diluculo quidam iuuenis illius oppidi ibat ad alium locū ibi vicinum,quem ipſa vidēs tranſcuntē cognouit atque vocauit nomine proprio,quod audiēs iuuenis prima facie timuit aliquantulū:ſed videns poſteà mulierem ipſam, quæ ſeminuda erat à femoribus ſuprà & crinibus ſparſis capillata tota,magis obſtupuit, nec audebat ad ipſam accedere: nihilominus illa adeò benignè & humiliter ipſum rogauit vt accederet ad illam,quòd venit & interrogauit eandem poſtquam illam recognouit, cur illic ita ſola moraretur in ea forma: cui illa dixit quòd tota nocte aſellum ſuum, quē perdiderat, perquiſierat & numquam potuit illū inuenire:cui iuuenis ſubridēs ininúſq; credēs dixit:Hoc enim aliud ſibi quęrit quàm aſelli inquiſitio.Qui quærit aſellum vadit cum ſocio,& nō ſola,ſic ſeminuda & capillata: aliud eſt quod quęrebasdixit ipſe,dicas mihi veritatē ſi vis quòd adiuuē te:vnde venis, vbi fuiſti,quid facis hîc ſola?quis te adduxit, dicas mihi omnia, ſi vis habere ſuffragiū & ero tibi ſecretus & fidus?

¶ Tunc mulier ipſa,Lucretia nuncupata, quæ erat ſatis pinguis & pulchra, licèt ſatis timeret ſæuitiam viri & ſuorū conſanguineorum,confiſa eſt de iuuene illo rogādo ipsū priùs ſummis precibus ne cuique reuelaret factum illud,ſed taceret:quia ipſa volebat pinguiora munera ſibi elargiri: cui iuuenis ſub fide promiſit quòd abſque dubio nulli referret,& ille futurus erit ſibi ſecretiſſimus: tunc ipſa faſſa eſt,quòd reuertebatur ea nocte à ludis Beneuētanis:& dum eſſet in itinere,&deferretur per aërē à migiſterulo ſuo,audito ſono cāpanę,quę pulſatur de mane pro *Aue Maria*, fuit ſibi neceſſe,quòd illam deponeret in terrā eodē loco in quo reperiebatur quādo audiuit ſonum prædictum, & hoc modo ipſa ſic ſola reperiebatur ibi: qui iuuenis acceſſit ad illam & præſtitit ſibi opem in reueſtiendo & recaptādo ſe. Deinde comitatus illam vſque ad domum abſque eo,quòd aliquis factū illud aduerteret:pro cuius laboribus & fide mulier ipſa donauit dicto iuueni vnum par calligarum, vnum biretrum, & camiſiam vnam, & certas petias caſei rogādo eum iterum iterumque vt taceret:& ita promiſit & tacuit rem ipſam per plures menſes: deinde neſcitur quo ſpiritu aut indignatione vel lapſu iuuentutis ductus rem ipſam ſecreto modo cum vno,deinde cum altero propalauit: adeò quòd paulatim res deuenit ad notitiam curiæ: vnde mulier ipſa capta, & cum aliis incarcerata fuit, & iuuenis ille vt teſtis omnia hæc medio iuramento depoſuit: adeò quòd ipſa quoque poſt multa facinus ſuū diutiùs tergiuerſare non potuit: ego tamen illarum ſententiis intereſſe nō potui:quia neceſſe mihi fuit ad vrbē reuerti, illáſque dimiſi earum iudici ordinatio, vt iuſtitiā faceret:ſed cuncta præfato dño Abbati retuli, prout inueneram,qui mandauit ſuo Locumtenenti, vt de ipſis iuſtitiam faceret: & iidem ad paucos dies retulerunt mihi,quod vitam ſuam finierūt flammis:iſtarum vnguenta vidi atque retigi,& quaſdam alias maleficas mixturas:quibus grauiſſimas ægritudines in humanis corporibus inferebant:& illud etiam vidi,quo hominem ad earum libitum in furorem & inſaniam inducebant:quæ omnia mādaui igne comburi. Ex quibus omnibus manifeſtè deprehendi poteſt,quòd verē & corporaliter deferūtur, non autem in ſpiritu illuduntur:ad quid enim opus erat quòd illa prior conquereretur de laſſitudine corporis & membrorum, poſtquam reuerſa erat à ludis:vbi dixit

xit quòd per tres vel quattuor dies ſe malè habebat in corpore propter magnos labores dictarũ chotearum, ſi in ſpiritu dumtaxat fuiſſet apprehenſa illuſione illa, nõ erat opus quòd conquereretur de corpore & nimio labore, quia corpus non laborat in ſomniis, ſed animus dumtaxat, vt *d.c. Epiſc.* Alteta etiam mulier, de qua in vltimo exemplo, non fuiſſet comperta ſola in illo loco, niſi fuiſſet in corpore: vt ex prædictis patet.

Sed quæro nunc, quare eſt quòd in iſta ſecta vt plurimùm ſunt mulieres, viri autem rarò ſunt?

Reſp. plures redduntur rationes per Doctores. Prima eſt, quòd mulier tanquã debilior & fragilior facilius decipitur à Diabolo, & credit omnia, quæ ipſi perſuadẽtur: *c. Forus de verbo. ſign. c. 1 de cland. deſp.* & habetur *Gen. 3. c.* vbi Diabolus ſerpens priùs decepit mulierẽ, quàm virum, eò quia magis credula fuit. Alia poteſt eſſe ratio, quòd hoc faciunt propter explendam libidinem carnis, quam alio modo non poſſent abſque ignominia ſatiare: iſto enim modo capiunt delectationem cum Dæmone, & complent deſiderium ſuum abſque eo quòd contra ipſas inſurgat infamia, vt ex plurium ipſarum mulierum confeſſionibus accepi, dum iſta ſubtiliter indagarem. Quidam alij dixerunt, quòd mulier eſt magis vana & curioſa, & magis familiaris Diabolo, quàm ſit vir, & quæ minùs timet tranſgreſſionem præcepti ſuperioris quàm vir, quaſi quòd magis regitur voluntate, appetitu & ſẽſualitate quàm ratione, vt habetur *xxij. q. vj. quod propoſuiſti 2. q. v. Adam* & *c. mulier*, & not. Gl. *in d. c. 1 de cland. deſp.* & *d. c. iij. ſuper Gen.* & *ibi* per ſacros DD. Ex prædictis itaque concludo, concluſionem ipſam eſſe ſufficienter probatam, cui non habent obſtare quædam, quæ *ſuperiùs* in contrarium adducebantur. Et primò non obſtat tex. *in d. c. Epiſc.* ſuper quo tenentes contrarium ſe omnes fundãt, cui licèt per alios DD. antiquos & modernos fuerint datæ plures reſponſiones, ad vnum tamen tendentes ſcilicet, quòd ille text. non loquitur de ſecta iſta ſtrigum, ſed de alia longè diuerſa ab iſta. Ego tamen idem comprobando alio modo reſpondebo ad illum tex. declarando literam & mentem illius Concilij: & antequam ad vlteriora procedam præmitto, quòd omnis lex recipit interpretationem à ratione ſua, maximè quando ratio in lege reperitur expreſſa, quæ magis attendenda eſt, quàm dictum legis, *l. adigere. §. quamuis ff. de iur. patron. l. cum pater § dulciſſimis. ff. de leg. ij. l. milites prohibentur.* & *l. milites agrum. in princ. ff. de re milit. l. nomen. l. fin. ff. de leg. iij.* & Bar. *in l. ij. §. videndum. ff. ad Tertul.* idem Bar. *in l. omnes populi, in vij. q. principali. ff. de iuſti. & iur.* Barb. *in l. ſi conſtante, in v. col. in vij. & ix. q. ff. ſolut. mat. & in l. ſi verò. §. de viro, eo. tit.* & *in l. 1. C. quæ ſit lon. com. & infr. diſtin. c. conſuetudo per Gemi. in c. vbi periculum in j. not. de elec. lib. vi.* & eſt glo. not. *in Clem. 1 de elec. in verſ. eligatur.* & Gl. *in d. c. conſuetudo. inf diſt.* Ideo dicunt DD. quòd cui non conuenit ratio legis, minùs conuenit ipſa lex. *d. l. cùm pater. §. dulciſſimis. & d. l. nomen in fi.* & *d. l. milites. la prima, & la ij ff. de re milit.* Quibus præmiſſis dico, quòd ratio principalis illius cap. & intentio Cõcilij Ancyrani nõ fuit velle impugnare & habere pro impoſſibili, quòd dæmon Deo permittente non poſſit hominem corporaliter deferre de loco ad locum motu locali: quia ſi fuiſſet iſtius intentionis, dixiſſet contra communem omnium Theologorũ & Canoniſtarum ſententiam, imò contra tex. propriũ ſancti Euangelij

Matth.3. Luc.4. Marc.1.c. in princ. vbi apparet quòd Diabolus tentando Chriſtum, qui erat Deus & homo naturalis, detulit ipſum corporaliter ſuper pinnaculum templi,& in montem excelſum,vt latiùs *infrà* dicemus. Intentio igitur finalis illius Concilij *in illo ver. Illud etiam non eſt omittendum &c.*fuit velle improbare & damnare errorem illum,in quo erant mulieres illæ ſceleratæ, de quibus *ibi*, quę erāt hereticæ & in ſua obſtinata opinione damnatæ:& quæ fuit ratio principalis atque finalis, quare Concilium illud declarauit mulieres illas eſſe hæreticas & damnatas.. Cùm dico principalis,fuit illa, quam ponit ibi tex videlicet , Cùm aliquid diuiniratis aut numinis eſſe extra vnum Deum arbitrantur. Hæc eſt ratio principalis, quæ facit illas eſſe damnatas;quod meliùs declaro ſic. Concilium illud *in princ. text.* ponit generale edictum, quo mandat omnibus Epiſcopis & Clericis, vt ſummo ſtudio elaborent pernicioſam ſortilegam & magicam artem ex parochiis ſuis penitus eradicare, & ſic primò improbat artem: deinde deuenit ad ſpeciem, ſcilicet ad homines illius artis peritos,dum dicit: Quòd ſi aliquem virum aut mulierem huiuſmodi ſceleris ſectatorem inueniant turpiter dehoneſtatum ex parochiis ſuis dejiciant, quia ſubuerſus eſt, & is etiam qui ſimilis eſt ſibi, ſubuerſi ſunt omnes, & à Diabolo captiui tenentur, qui relicto Creatore ſuo, Diaboli ſuffragia quærunt: & ideo à tali peſte debent mundari ſanctæ Eccleſiæ. Hìc enim remanet completa oratio primę partis capituli,vbi Concilium mandat extirpari hanc reprobam artem magicam & ſortilegam, & illius profeſſos turpiter dehoneſtatos;& externos à fide catholica ex omnibus parochiis ſuis expelli, ad hoc vt ſancta Eccleſia à tali peſte liberetur. Deinde incipit ſecunda pars ibi: *Illud etiam non eſt omittendum, quòd quædam ſceleratæ mulieres retrò poſt Sathanam conuerſæ &c.* vbi Concilium prædictum mutauit ſermonem, & poſuit alium caſum diuerſum à præcedenti: quod patet *ibi* dum dicit, *Illud non eſt omittendum quòd quædam ſceleratæ mulieres &c.* tex.*ibi in princ.*locutus fuit de mulieribus, quæ artem magicam & ſortilegam profitentur *ibi* dum dicit: *Si aliquem virum, aut mulierem huiuſcemodi ſceleris &c.* ſi enim Concilium prædictum in illa ſecunda parte voluiſſet intelligere de eiſdem mulieribus, de quibus fuerat facta mentio in principio, tex. non dixiſſet per iſta videlicet, *quædam ſceleratæ mulieres &c.* ſed dixiſſet per aliqua verba repetitiua earundem perſonarum & qualitatum, videlicet, *eædem ipſæ dictæ:* vel *prædictæ*: vel alia ſimilia verba: ex quo enim text. in dicta ſecunda parte non fuit locutus per verba repetitiua: ſed per diuerſa, & diuerſum ſenſum, & caſum demonſtrantia, fatendum eſt de neceſſitate quòd ille ſit diuerſus caſus à præcedenti,& ſic diuerſa ſpecies perſonarum: & quòd ſit verum clariùs demonſtrabitur *infrà*.Concilium igitur deueniendo ad ſecundam partem exponit iſtarum mulierum profeſſionem, & qualiter ſub falſis illuſionibus & phantaſmatibus illuduntur à Dæmone: deinde enumerat quaſdam operationes, quas mulieres illæ profitentur facere cum Diana vel Herodiade deabus ſuis,, quarum iuſſionibus ad illarum ſeruitium euocantur: & nocturnis horis accedere profitentur: ſed vtinam hæ ſolæ in ſua perfidia periiſſent, & non multas alias ad illarum interitum pertraxiſſent: deinde ponit modum infidelitatis,

tatis,& errorem exprimit,quòd principalitet deducuntur in hæreſim,dum dicit : *Nam innumera multitudo hac falſa opinione decepta hæc vera eſſe credunt*, ſcilicet quia putant Dianam & Herodiadem eſſe veras deas : & poſſe illa opera,de quibus ibi, perficere & credendo à recta fide deuiant,& errore paganorum inuoluuntut. Ratio finalis & principalis omnium ſupradictorum opetum,& damnatæ credulitates, ex qua dicuntur hæreticæ nuncponitur, dum dicitut, *Cùm aliquid diuinitatis aut numinis eſſe extra vnũ Deũ arbitrantur.* Et hucvſq; perficitur ſecunda oratio & dictum illius ſecundæ partis : deinde ſequitur improbatio illarum falſæ opinionis & erroris prædicti. Ratio igitur finalis eſt illa,quam proximè dixi, ex qua omnes alij errores & illuſiones ſucceſſiuè dependent,cùm credunt illas Dianam & Herodiadem eſſe veras deas, & in eis multùm diuinitatis & numinis eſſe : & iſte eſt verus intellectus illius capituli, ſi benè conſideretur in verbis & in mente. Stante igitur ratione prædicta expreſſa, ſecundùm illam,verba ipſius legis ſunt interpretanda:& vbi ratio ipſa non conuenit, lex quoq, omninò ceſſat, *d.l.cùm pater.§. dulciſſimi, ff.de leg.2.l.hæc actio.* & *ibi* Bart.*ff.de calum.l is qui animo.ff. de acquiren.poſſeſſ.* Ratio autem prædicta non condicta non conuenit,neque verificari poteſt in hac ſecta ſtrigum & maleficorum, quippe, quia ipſi vel ipſæ non decipiuntur iſta falſa opinione, putantes inſeruire deabus iſtis,& extra vnum Deum aliquid numinis eſſe : ſed ipſæ vident, cognoſcunt & apptehendunt expteſſè quòd iſtarum Princeps cui inſeruiunt, & obediunt & quẽ adotant, eſt Diabolus inferni, inferior Deo,& inimicus Dei : ſed illi inſeruiunt relicto Creatore ptopter mundi vanitates ad explendas illarum libidines, *d.c. Epiſcopi.in princ.& cap. ſi quis Epiſcopus, eadem quæſt. 5.* ſi enim ratio ipſa, de qua *ſuprà*,iſtis ſtrigimagis non conuenit verba legis & illius diſpoſitio minùs conuenire debet, per ea quæ proximè dicta ſunt, eo maximè:quia tatio legis determinata reſtringit dictum legis : vt illa duntaxat lex ipſa comptehendat, ad quæ tatio illa naturaliter adaptari poteſt, & non vltrà, *d. l. cum pater. §. dulciſſimi. & l. hæc actio.* & *ibi* Barto *ff. de calumnia.* & *l.is qui animo ff de acquiren. poſſeſſ.* & *prima diſtin.conſuetudo.* & not. Gloſ. *in Clemen.pri.de elec.*& per Geminia. *in cap. vbi periculum. in prin. eod.tit. lib.6.* Cùm autem iſtæ ſint excluſæ à ratione, dicuntur eſſe excluſæ à legis diſpoſitione,per ea, quæ *ſuprà* diximus : nec obſtant exempla & auctoritates, quas textus *inferiùs* deducit de Paulo & Ezechiele : quia illa omnia referuntur ad ſectam illam:de qua *ibi*,non autem ad ſtrigas ſiue maleficas, de quibus *hîc*: fateor tamen, quòd ſtrigæ iſtæ & maleficæ in quibuſdam conueniunt cum mulieribus illis,de quibus *in dict.cap. Epiſcopi,in ſecunda parte.* in hoc ſcilicet conueniunt, quia vtraque ſecta inſeruit Diabolo, etiam illius imperio gubernatur : ſed vna ſcienter, altera ignorantet: vna decipitur, altera decipit. Conueniunt & in alio : quia quoad effectum æternæ damnationis ita ſunt damnatæ illæ,ſicut iſtæ : ita Dæmones habent imperium ſupet illis ſicut ſuper iſtis, & eodem modo illæ ſunt eliminandæ & deiiciendæ extra Parochias,ſicut iſtæ ſtrigimagæ: quia omnes ſunt damnatæ : non tamen ſequitur ſi in aliquibus conueniunt & æquiparantut : ergo in omnibus debent eſſe equiparatæ : quia data diuerſitate rationis,datur etiam diuetſitas iuris:vt *ſuprà* diximus & dicemus

Ratio legis principalis eſt attendẽda.

etiam *infrà eo.tit.q.*12. dum declarabitur materia poculorum, ſiue venenorum: & vt dixi extra communionem fidelium poſitæ ſunt illæ, ſicut iſtæ & omnes tanquam oues morboſæ ſũt penitùs à Chriſti fidelibus euitandæ, ne ſanas oues morbo illo inficiant, *l.2.C.de ſum. Trinit. & l.hi qui ſancta. C.de apoſta.* quia omnes ſunt eiuſdẽ diabolicæ religionis, ſed diuerſæ profeſſionis & habitus: dico animi, non corporis, & ordinis profeſſæ, ſicut monachi & moniales Chriſtianæ religionis diuerſos ordines profeſſionis accipiunt: ad vnum tamen diuinũ cultũ omnes tendentes: ita iſti dãnati diuerſos ordines & ritus accipiũt, & ſub diuerſis ordinibus & moribus diabolo inſeruiunt, & diuerſis quoque nominibus nuncupantur: quidam ſunt hæretici: quidã Manichæi: alij verò apoſtatæ: alij ſchiſmatici, Donatiſtæ, & ſimiles, de quibus *in l. Manichæos. C.de hæret. & l.1. & l.hi qui ſanct. C.de apoſta.* & habetur per gloſ. Abb. & alios Doct. *in reb. & in c.1.de apoſta. & de ſchiſmat.* & hoc eſt quod in effectu voluit dicere tex. *in c. excommunicamus, lo primo, & lo 2. in prin. extra de hæret.* vbi dixit: *Facies quidẽ habẽtes diuerſas, caudas autẽ adinuicẽ colligatas*, quia de vnitate cõueniunt in id ipsũ, per facies verò diuerſas intellexit de diuerſis ordinibus ſortilegorũ, per caudas colligatas intellexit de vnico cultu eiuſdẽ diabolicæ religionis: quia omnia eorũ opera tendunt ad cultũ Satanæ, ſiue in mente & intellectu, ſiue in corpore fiant. Ad hoc vide quæ dixi *ſuprà in pri. euidentiali huius q.* Illæ igitur mulieres, de quibus *in c. Epiſc.* dicuntur propriè hæreticæ ex quo perſiſtunt in illo errore, putantes aliquid Numinis eſſe in illis deabus, & illas eſſe veras deas relicto Deo Saluatore noſtro, vt *in c.1.de sũ. Trin. & 21.q.2. qui ſine Saluatore. & firmiſſimè, de hæret.* iſtæ verò ſtrigimagæ, magi, & ſortilegæ, quæ ſciẽter ex propria malitia peccant, relinquẽtes diuinũ cultũ & Chriſti fidẽ & ſcienter adhærentes Diabolo, quẽ ſciunt & cognoſcũt Diabolũ inferna-lẽ & inimicũ Dei, nõ dicuntur propriè & ſtrictè hæreticæ, quia nullo dicuntur errore ſeductæ: ſed potiùs apoſtatæ & perfidæ: quia ſcienter propria temeritate receſſerũt à fide Chriſti, quã. uis iſta earũ apoſtaſia lõgo tẽpore indurata & pertinaciter defenſata trãſit in hæreſim: vt diximus *ſuprà tit.q.2.* & dicunt gloſ. & Doct. *in rub. extra de apoſta.* & habetur per Imperatorẽ *in l. 1. & hi qui ſancta. C.eo.tit.* vbi apoſtatæ propriè dicũtur, qui ſciẽter & propria auctoritate, ſiue potiùs temeritate retrocedũt à fide Chriſtiana, vt habetur *in d.l.1* & in gloſ. *rub.* & *in c.1. extra.eo.tit.* & per S. Thom. *in ſecunda ſecundæ q.95. art.5. & 6. in tit. de ſuperſt.* ad quæ faciunt quæ diximus *ſuprà in primo euident.* & *ſuprà* etiã *q.2.*

Striges & apoſtatæ differũt.

¶ Et nota vnũ valdè ſingulare, quòd iſtorũ apoſtatarũ duę ſunt ſpecies: vna eſt quæ ſimpliciter retrocedit à fide, & ſequitur cultum & obedientiam Dæmonis: altera eſt, quę poſtquàm Chriſti fidẽ abnegando poſtergauit, & deiecit ex corde ſuo, iterùm ſe baptizat expreſsè in nomine Diaboli: & aliud nomen ſibi ſuperimponit: licèt vtraq; ſpecies ſit dãnata, prior tamen, ſi peccatum ſuũ reuocat, admittitur ad pœnitentiã & euitat pœnas corporales, ſicut hæretici: vt *l. Manichæos. Cod haret.* ſecunda verò ſpecies nunquam admittitur ad pœnitentiã in foro iudiciali, ex qua poſſit pœnas corporales, etiam ſi millies abiuraret profeſſionem illam, & vellet ad Chriſti fidem reuerti, non auditur quoad iſtũ effectum: & iſte eſt text. valdè not. ad hoc *in d.leg hi qui ſancta.* & *ibi* gl. *Cod de apoſta.* eodem modo irremiſſibiliter puniuntur, qui abnegato baptiſmate

tiſſmate Chriſtiano Iudæi effecti ſunt, & inter Iudæos commorantur, vt *in l.1. C. de apoſta.*¶ Quoad animam verò in foro conſcientiæ admittitur pœnitentia iſtorum ab Eccleſia & aliorũ quorumcumque, vt not. *in d.l. Manichæos.* per Doct. & habetur *in c. Ad abolẽdã. & c. firmiſſimè. de hæret.* per gl. *in c. Excommunicamus, el 2. eo. tit.* & *c. ſuper eo. tit. lib. 6.* & diximus *ſuprà tit. 1. q. 5. circa finem.* & iſta ſit prima differentia, quæ reperitur inter iſtas, quoad nomen & ordinem profeſſionis.

Apoſtata quo caſu hæretico fit deterioris conditionis.

¶ Secundò differunt in modo profitendi: quia illæ de quibus *in d.c. Epiſcopi.* non faciunt profeſſionem expreſſam cum Dæmone ſicut iſtæ, nec credunt inſeruire Dæmoni: ſed deluduntur ſub ſpecie boni, & propterea dicit text. *ibi*, quòd Diabolus poſtquam illarum mentem captiuatã tenet, transformat ſe in diuerſas ſpecies perſonarum. Tertiò differũt: quia illæ nulla conficiunt ſortilegia, nec maleficia in humanis aut brutorum corporibus, & nemini nocent, niſi ſibi ipſis, & propterea non dicuntur maleficæ, ſed hæreticæ: iſtę verò ſunt deterioris conditionis: quia nocent multis per diuerſa maleficia, vt latiùs *ſuprà* vidiſtis in *2. & 3. quæſt.*

¶ Quartò diſconueniunt in hoc, quia non reperitur quòd illæ aliquem maleficiatum curauerint, & ipſa maleficia contratiis maleficiis abſtulerint: iſtæ verò publicè incumbunt curæ & medelis maleficiatorum; & poſtquàm aliquem dicto morbo curauerint ſæpiùs indicant maleficiatum ſaltem aliquibus medicis, vt habetur per S. Auguſt. *in lib. 10. de Ciuit. Dei.* & *in 3. de Trin.* & S. Thom. *in d. q. 5. prime partis tract. qq. in tit de mira.* & habetur *26. quæſt. 5. nec mirum. §. necromantici. ver. ad hæc omnia.*

¶ Quintò quia illæ licèt inſeruiãt Dæmoni, virtualiter tamen inſeruiunt ſub forma deorum & bonorum numinum: iſtæ verò proprio Dæmoni ſedenti in ſolio maieſtatis, cui vt vero & vnico Principi reddunt obediẽtiam, vt *ſuprà* latiùs diximus *in 2. & 3. quæſt.* Sextò quia non apparet quòd illæ, de quibus *in d.c. Epiſcopi.* accedãt ad ludos, & exerceant ibi choreas & ſaltationes, & demùm coïtũ carnalem habeant cum Dæmone, ſicut iſtæ, per ea quæ *ſuprà* latiùs *in hac quæſt.* concluſimus, & per S. Thom. *d. quæſt. 5.* Septimò diſcordant in hoc, quia illæ nulla celebrant ſacrificia, nullâque imagines offerunt neque baptizant, aut reſponſa petunt: iſtæ verò cuncta opera huiuſmodi faciunt, vt *ſuprà* latè vidiſtis *in 2. & 3. q. & in hac etiã in primo & 2. fundamento.*

¶ Et quòd ſint diuerſi ordinis ſpecie differentes, apparet ex diuerſitate tractatuũ & capitulorũ, & etiã auctorũ: ea enim, quæ diſponũtur *in d.c. Epiſc.* decreta fuerunt in Concilio Aquiren. Diſpoſitio autem cap. *Nec mirũ* sũpta fuit ex doctrina textualiũ S. Aug *in lib. 10. de Ciuit. Dei.* Cùm igitur ex diuerſis auctoribus tẽporibus & cauſis decreta ipſa ſtatuta fuerint, ſuperflua fuiſſet alterius deciſio, ſi vtrũq; eũdẽ caſum comprehenderet vel decideret contra not. *in §. quibus, in prima cõſtit. c. & in c. ſi Papa, de priuileg lib. 6.* Ne igitur iſtud inconueniens ſuperfluitatis ſuccedat, dicamus quòd cap. *Epiſcopi* loquatur de diuerſa ſpecie mulierum ab iſta & ab illa, de qua *in dict. cap. Nec mirum.* maximè cùm in veritate plures reperiuntur, ſpecies & diuerſæ profeſſorum ſub hac diãbolica religione, vt *ſuprà* dictum eſt *in primo euidentiali.* Sed contra prædicta oppono, & dico quòd imò dict. cap. *Epiſcopi* loquitur de iſtis ſtrigimagis maſculis & fœminis, & de omnibus ſortilegiis, vt apparet *in prin. ipſius c.*

dum

dum dicitur, quòd Epiſcopi & eorum miniſtri curam habeant, ſortilegam & magicam artem à zabulo inuentam extirpare, & ſi aliquem virum aut mulierem huiuſmodi ſceleris ſectatorem inuenerint, ex parochiis ſuis omni ſtudio eliminare & deiicere curent. verum eſt quòd omnes illi qui ſunt diabolicæ religionis & ſub illius obedientia, debent à limine Eccleſiarum & à Chriſti fidelium communione repelli, ſiue ſunt hæretici, ſiue ſchiſmatici, ſiue apoſtatæ, magi, necromantici, ſortilegi cuiuſcumque ſint ordinis & gradus, aut quocumque nomine nuncupentur, quoad hoc vt à fidelium Chriſti conſortio ſeparentur, omnes æquiparantur ex quo omnes damnati ſunt, vt dicuntur veluti oues morboſæ & ab ouili Chriſti fidelium penitùs externæ, & meritò: ſunt igitur ab ipſorum conſortio ſeparandæ, vt *l. 2. C. de ſum. Trinit.* & *l. hi qui ſanctam, C. de apoſta. cap. firmiſſimè. & cap. ad abolendam, extra de hæret.* & *in Clem. 1. eod. tit.* & *dict cap. Epiſcop. prin.* licèt enim quoad hoc ſint æquiparati, non ſequitur ergo quòd quoad omnia cenſeantur eſſe æquiparati, vt not. *in cap. Excommunicamus. in princ. el primo, & l. 2. de hæret.* licèt enim iuriſlator *in princ. d. cap.* fecerit mentionem de hac ſecta, nihilominùs poſteà dum loquitur de illis mulieribus in ſpecie, mutauit caſum in facto *in ver. ibi. Illud etiam non eſt omittendum, quòd quædam ſcelerata mulieres retrò poſt Satanam cõuerſæ, &c.* qui eſt diuerſus à præcedenti, vt patet ex his quæ tradit S. Thom. *in dict. quæſt. 5. prima partis tract. qq. tit. de miraculis.* vbi dicit quòd Dæmones poſſunt mirabiliter in nobis operari dupliciter: vno modo per veram corporis tranſmutationem, & per veros effectus corporeos. Alio modo per apparentiam & illuſionem ſenſuum ex aliqua immutatione imaginationis, per quæ verba voluit intelligere de vtraque mulierum ſecta, ſubiungens etiam quòd neutra tamen ipſarum operatio eſt miraculoſa, ſed ex rebus naturalibus & per modum artis Dæmonis ſubtilitate inuenta: & hæc ſufficiant quoad ſolutionem oppoſitionis factæ de dict. cap. *Epiſcopi.* Ad illud ſecundum dico, dum adducitur illud inconueniens, quòd Dæmon portare poſſet &c. ſolum colligitur ex his quæ dicit S. Thom. *in d. quæſt. 5. ver. reſpondeo in tit. de miraculis.* vbi dicit quòd Dæmones multa poſſent facere quæ nobis viderentur eſſe miracula, tamen ea facerent naturali ſua virtute & ex rebus naturalibus, ſi à Deo facere permitterentur: ſed quia non permittuntur, imò ea facere non poſſunt, quæ quidem facultas fuit illis adempta per paſſionẽ Domini noſtri Ieſu Chriſti. Vide ibi, vt ſingulariter dixit S. Bonauentura *in 3. ſent. diſt. 19. quæſt. 3.* & diximus *ſuprà quæſt. præcedenti.* nec eſt mirandũ, ſi Dæmõ ſtrigimagas & alios ſuos profeſſos defert corporaliter; quia id facere poteſt Deo permittente, ex quo ſunt omnes gregis diabolici: vt latiùs diximus *ſuprà ead. quæſt. in 4. fundamento iſtius vltimæ opinionis*, & tetigi *ſuprà* in vltimo fundamento eiuſdem poſt ſeptimam differentiam, *in dict. cap. Epiſcopi.* & ſectam ſtrigum. Pro quo optimè facit dictum illud S. Bonauenturæ *in 3. ſentent. diſt. 19. q. 3. in 22. & 23.* de quo diximus *ſuprà quæſt. proxim. a. contrario ſenſu.* ſi enim diaboli potentia fuit depreſſa & debilitata per paſſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti, à quo fuit manus attrahens penitùs abſciſſa, manus verò compellens debilitata: & eius vires coangustatæ fuere: illud eſt verum reſpectu Chriſtianorum pro quibus effuſus fuit ille ſanguis pretioſus: illi verò

Diaboli. cæ ſectæ profeſſores extermināndi.

Dæmones poſſunt *in* nobis duobus modis mirabiliter operari.

verò qui ſunt extra baptiſmum,& abnegarunt fidem Chriſti ſicut Pagani ſunt reputandi,& ſunt extra omnem gratiam & beneficium ſalutis, vt *d.c. firmiſſimè.de hæret.*& *l.hi qui ſanctã,C. de apoſt.* Ergo ſequitur quòd diaboli potentia, quoad iſtos,remanet illæſa: per cõſequens deferre poteſt ad libitũ accedente maximè ipſarum mulierum voluntate & conſenſu.

3. Obiect. ſolutio. ¶ Ad tertium dico quòd Dæmones non poſſunt extendere eorum vires contra iuſtitiam humanam,& eripere captiuos de manibus publicæ iuſtitiæ : quia Deus non permittit , vt dicit S.Aug. *lib.*10.*de Ciuit. Dei* , & S. Thom. *diſt. quæſt. in tit. de mirac.* aliàs ſequeretur quòd Dæmonis potentia eſſet ſupra diuinam , & quòd iuſtitia omninò periret , & iura omnia ſubuerterentur, quod Deus nullo modo patitur , vt dicit Thom.*ibi.* Vide quæ dixi *ſuprà eo.quæſt.*5. Ad quar-

4. Obiect. ſolutio. tum non negatur , imò conceditur, quòd Dæmones poſſunt mirabililia operari in imaginatiua & humano intellectu , quæ veriſimillima ſunt & vera vndique eſſe videntur : ex hoc tamen non ſequitur quòd non poſſint aliquas operationes naturales efficere & mouere corpora inferiora;vt latè diximus *ſuprà in primo fundamẽto*:& etiam *in ſecundo huius concluſionis*,& S.Thom.*in d.quæſt.*5.*ver.reſpõdeo.* vbi dicit quòd Dæmones poſſunt mirabiliter in nobis operari dupliciter, vno modo per verã corporis trãſmutationem:alio modo per præſtigioſam mentis illuſionem & formas apparentes,vt habetur *in diſt.cap.Epiſcopi,in* 2.*parte.* Ad quintum,dum datur de illo exemplo,reſpondeo quando Dæmones facilè poſſunt homines decipere,dum capiunt mulieres ad ludos prædictos,& illorum ſacrificia celebranda,neceſſe eſt quòd habeãt mulieré in corpore & earũ naturali forma, ſi ea quæ cupiũt,perfici volunt,& propterea,ne ſequatur ſcãdalũ aut periculũ contra ipſas,Satanas mittit aliũ dæmonẽ in forma ſuccubi,qui iacet ad latus mariti loco vxoris,quoties cõtingit omnia vxoris officia in thoro cõiugali etiã coïtus ſubite,non denegat, ſed libẽter appetit;& adeò ſe bene accõmodat quòd quẽquẽ etiã ſapientiſſimũ falleret.Vide S.Thom. *in d.q.*5. & dixi *ſuprà* latè *in primo fundamẽto concluſionis,& in* 2.*euidentiali*,dũ dixi de operationibus incuborum & ſuccuborum:nempe velle quòd hi qui tenent aliã opinionẽ , quòd deferuntur ſolùm in ſpiritu , reducerent nihil in intellectu illum ad practicam. Aut enim volunt quòd Dæmon capiat partẽ ſpiritus,ſcilicet animæ,quia ſpiritus hominis idem eſt quod anima,vt not. declar.Arc.*in c.Moyſes.*32.*q.*2.& hoc facere nõ poſſunt,quia anima eſt vnica in ſubſtãtia,& indiuiſibilis, & nullam recipit diuiſionem in quantitate, nec in qualitate , vt dicit Philoſ. *in primo de anima*,& eſt gloſ.not. & *ibi* Abb.*in c.*1.*de ſum.Trinit. in uer. ſimplex.*& Var. *in l.ſtipulationes non diuiduntur.ff.de verb.oblig.in* 3.*opp.* vbi dicit quòd anima eſt indiuiſibilis , & eſt tota in toto,& tota in qualibet parte corporis. Aut volũt,quòd dæmon capiat totũ ſpiritũ ſiue totã animã, & neceſſe eſſet quòd remaneret hominis cadauer,& ſic mortuũ abſẽte anima,& ſequeretur maius incõueniẽs, quia eſſet in poteſtate dæmonis auferre vitã homini,& illi defũcto reſtituere,& ſic mortuũ ſuſcitare: quod eſt impoſſibile,quia ſolus Deus hoc facere poteſt: & nulla creatura,neq; angelica, neq; humana habet hãc facultatẽ ſuſcitãdi mortuũ,vt dicã *infrà in* 10.*q.* Vnde nõ video quomodo illorum opinio poſſit ſaluari intelligẽdo de ſtrigib.& magis Et ſi tu diceres,Nõ dico,quòd dæmon auferat totã,nec partẽ animę ſed delu-

Dæmones in locum vxoris maleficæ ſuccubant vitio.

Impossibilis operatio strigum in spiritu solo.

dit dormientē per illa signa præstigiosa, formata in intellectu præsētata per immutationē imaginationis, quod facere potest Dæmon. Tunc respondeo quòd est impossibile, vt tot naturales operationes, quæ fiunt per istā sectam strigimagarum, maleficorum & aliorum similium fieri possint in spiritu solo, quin interueniat corpus & membra naturalia: quomodo enim possent in congregationibus & ludis prædictis tot choreas, reuerentias, & retrogradas saltationes efficere, nisi corpus adesset? Quomodo posset coïtum carnis implere, quem faciunt in singulis congregationibus ludis completis, nisi corporaliter interesset? Nec dicendum est quòd sit pollutio somniantis, quia dæmones possunt verè & corporaliter cum mulieribus coïtum perficere & illas quandoque reddere prægnantes in assumptis corporibus, secundùm ea quæ *suprà* diximus *in 2. euidentiali istius quæst.* ergo sequitur necessariò, quòd corporaliter perficiunt coïtum: non nego tamen quòd etiam non possunt in somniis pollui diabolo operante. Quomodo etiam possent illorum sacrificia & cæremonias celebrare, & imagines illis imponere? si in solo spiritu hæc fierent, quarum imaginum olim vnam vidi Romæ & manibus palpaui: & erat vera species materialis habens materiam & formam: & formata erat ex quibusdam mixturis mihi ignotis. Quomodo etiam possent tot maleficia & sortilegia contra humana corpora fabricare, nisi corporaliter interessent? in spiritu enim vel in somniis nemini vnquam vidi iniuriam fieri, nec occidi quemquam. Cùm igitur operationes istæ & aliæ huiusmodi, quæ sunt naturales & corporeæ, non possunt fieri nisi per corpus & membra: ergo sequitur quòd strigimagæ & aliis similes deferuntur & intersunt corporaliter & non in spiritu solo: & per ista sum expeditus de ista septima difficili quæstione.

CAP. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Diabolus aut sortilegus an possit nocere corporibus Christianorum?*
2 *Maleficium potest solis verbis perfici.*

OCTAVO quæro, si Dæmon per se non potest nocere corporibus Christianorū, qui non sunt de sua religione: quia Deus id non permittit, vnde fit quòd sæpiùs infantes ad latus parentum & in propriis gremiis matrum reperiuntur quandoque suppressi: & eorum corpuscula conscissa & mutilata, aut aliqua alia intrinseca ægritudine polluta, ex qua sæpiùs polluuntur? Solutio. Dic, quòd licèt Dæmon per seipsum corporibus Christianorum nocere non possit ad illos maleficiandum, vtitur instrumento maleficæ siue magi, qui vel quæ cum vnctionibus, pulueribus, cæterisque mixturis maleficis, & venenis prædictis infantibus & aliis in occultæ noctis silentio, dum dormiunt parentes, & omnes quiescunt, ipse Dæmon aperit ostia, etiam si fortissimis ferris clausa essent, & illas maleficas intromittit, per ostium dico, aut quandoque per fenestras in domo maleficiandi, quos sic intromissos instruit quomodo facere debeant: & ne lux candelę aut lucernę impediat maleficum, ne discooperiatur aut cognoscatur à maleficiando, ipse dæmon in assumpta

Diabolus aut sortilegus an nocere possit corporibus Christianorum.

ta forma felis siue catæ, lucernam, lampadem, siue candelam, quam lucentem reperit illicò extinguit, vt maleficus ipse commodiùs possit maleficia sua perficere, quibus peractis maleficus tutus abit: Dæmon verò vt faciliùs illinc recedere possit aperit ostia, deinde reclaudit, prout ante illa reperetat. Nec pures (vt quidam ignari vulgares asserunt) quòd ipsæ striges seu malefici transforment seipsas in speciem catæ aut alterius animalis bruti: quia hoc est impossibile Dæmoni quòd possit hominem transfotmare in alteram speciem: vt diximus *suprà quæstione præcedenti*, & dicemus *infrà eod. quæst.* 10. bene verum est quòd ipsemet Dæmon assumit illas varias formas & facit operationes illas, de quibus *suprà*, secundùm quod declarat S. Augustin. *in lib.* 10. *de Ciuit. Dei. & in* 3. *de Trinit.* & S. Thom. *dict. quæst.* 5. *prima partis qq. disput. in tit. de miraculis.* & S. Bonauentura *sup.* 3. *sententiarum quæst.* 3. & *in capit. Episcopi* 26. *quæst.* 5. Et vt faciliùs & sine periculo ipsi malefici possint perficere dicta eorum maleficia, Dæmon est illis præuius & tanquam dux in tenebris, quos ducit ad lectum maleficiandi, discooperit pannos & ostendit omnia, quæ facienda sunt dormientibus omnibus, quibus ipse Dæmon imponere potest iuxta caput semina quædam aut pulueres, ex quibus inducitur profundus somnus: quibus sic dormientibus introducit maleficum, & omnia perficit: & hoc ego aliàs referri audiui à duabus mulieribus maleficis, quas pro maleficiis huiusmodi prę manibus examinandas accepi: & est verisimile, quòd ita sit, quia nunquam reperi, nec audiui quòd aliquis maleficus siue malefica fuerit vnquam apprehensus in flagranti crimine, & videtur quodammodo impossibile, quòd euntes in domos alienas & per secreta domus nocturno tempore clausis ostiis atque fenestris possent ita rutè in obscuris tenebris ingredi & euadere absque aliquo rumore vel scandalo, nisi haberent ducem Dæmonem, qui illas in operibus ipsis saluas redderet.

¶ Quandoque nullo veneni hausti vel mixrura in corpore vel extra corpus adiecta: sed sola potentia carminis & verborum perficitur maleficium, vt habetut *in cap. nec mirum*, §. *magi* 26. *quæst.* 5. vbi text. refert dictum Lucani,

Mens hausti nulla sanie polluta veneni, &c.

¶ Et ego aliàs vidi Romæ quemdam magum excellentissimum Græcum tempore Adriani VI. antequam peruenirer ad vrbem Ponti, ipse qui solis verbis compressrat vires cuiusdam ferociſſimi tauri existentis in atmento in loco syluestri, quem sic affixum (vt ita dixerim) & humiliatū apprehendit per cornua, & cordulâ quadam saris debili, arte tamen magica fabricatâ taurum ipsum ligatum quò voluit, adduxit media nocte citciter quatuor aut quinque milliaribus: & hæc notoria sunt quæ visa fuerunt per ducentos & vltra viros; quem postea habui in carceribus Capitolinis examinandum: & omnia ista & maiora quoque ingenuè farebatur verborum potentia efficere posse, qui tamen posteà euasit imperfecto examine fauoribus populi Romani & quotumdam Magnatum.

CAP. IX.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi quare incarcerati, & in publica cuſtodia detenti non vtantur arte ſua.*
2 *Sortilegi qualiter cognoſcantur verè vel fictè pœnitere.*
3 *Deus quandoque impedit diabolicã operationem ad conſeruationem Chriſtianæ religionis.*

NONO quæro quare eſt, quòd poſtquam iſti maleficiſ & ſtrigimagæ ſunt in manibus publicæ iuſtitiæ incarcerati non faciunt ſe corporaliter deferri à dæmonibus in quibus iacent, vt poſſint ſaluare vitam, & euadere pœnas corporales, quòd quidam iudices curioſi quandoque tentarunt experientiam rei videre, & tamen nihil fecerint: quia poſt multa viderunt ex eorum ſortilegiis nullum penitùs effectum ſortiri huiuſmodi corporalis delationis: & propterea multi tenuerunt, quòd ipſi maleficiſ & ſtrigimagæ corporaliter deferri non poſſunt à Dæmone. Pro ſolutione iſtius quæſt. duæ redduntur rationes per ſacros Theologos & Canoniſtas *in cap. nec mirum. 26. quæſt. 5.* Prima eſt quòd Dæmon qui nil auidius cupit quàm animas multas lucrari, & ad tenebras inferni multifariàm fraudibus homines protrahere, quàm primùm videt hominem ipſum apprehenſum, & illius animam ſub ſua poteſtate ſubiectam, nil aliud quærit, niſi vt ſeparetur à corpore, vt, quam adhuc ſub conditione retinet, certam lucretur, quæ poſſet per pœnitentiam illius imperium ſubterfugere & ſe reunire cum Chriſti fidelibus. Ad hoc igitur vt certam eius prædam poſſideat, ſemper quærit illius mortem & diſſolutionẽ animæ à corpore: quia nonnulli quandoque reperti ſunt qui reuocauerunt erroreẽ ſuũ & grauẽ ſuſceperunt ex cõmiſſo crimine pœnitentiã, & reſiduũ vitæ ſuæ ſanctiſſimè duxerũt: & propterea dicunt, quòd tunc diabolus nil aliud ſatagit nec laborat in alio, niſi perſuadendo malefico vt perſiſtat in opinione, & profeſſionẽ ipsã nullatenùs reuocet, ſed in ea perſeueret vſq; ad finẽ vitæ: quia licèt adducatur ad furcas & ſuperimponatur igni, ipſe dæmõ ſtatim illũ arripiet corporaliter & liberabit à laqueo & flammis, adeò quòd nullũ penitùs doloreẽ patietur: & caſu quo mori contingeret, trãſibit ſine pœna ſupplicij, & liberabit ſe à tot periculis huius mundi, & longè maioribus gaudiis in alio ſęculo fruetur cum eo. His igitur illuſionibus & falſis perſuaſionibus ab eo præmunitus ſæpiùs tenaciter perſeuerat in eius opinione: nec curat quoquo modo erorem ſuum reuocare & pœnitentiam agere: ſed obſtinatus permittit potiùs vltimo ſupplicio perimi.

¶ Quædam verò ex ipſis maleficis mulieribus reperiuntur, quæ erroris ſui mirabiliter ſe pœnitere videntur, & maximis fletibus agere pœnitentiam: quæ omnia fictè peragunt, nullámque gerunt in corde mœſtitiam, aut veræ pœnitentiæ amaritudinem.

¶ Ad cognoſcendum autem an verè vel fictè pœniteant, maximè mulieres, quæ habent faciles lacrymas, aduertendum eſt ad oculos ipſarum, an in fletu & gemitu huiuſmodi emittunt lacrymas, quas ſi non emittunt, nulla adeſt cordis contritio, ſed omnia ſimulatè fiunt: & aliàs audiui à quodam excellentiſſimo Canoniſta, qui erat etiam optimus

optimus Theologus quòd regula iſta eſt veriſſima, maximè in mulieribus, quæ non laborãt multùm in lacrymis, & dixit mihi quòd lacrymæ ipſæ sũt ſigna manifeſta veræ & internæ pœnitentiæ : & adduxit mihi tex. *de pœnit. diſtinct. 1. c. Petrus. & 2. cap. lacryme.* vbi dicitur quòd lacrymæ lauant delictum, quòd pudor eſt magnus cõfiteri : & habetur *Luc. 3. cap.* & ego aliàs habui in facto nondum tertius eſt elapſus annus Romæ: in Agro Sabinenſi, dum quamdam vetulam maleficam examinarem, quæ iam viginti annos in ipſa profeſſione compleuerat, & infinita quodammodo ſortilegia venefica ſuis mixturis fabricauerat, & magnum Chriſtianorum numerum diuerſis ægritudinibus pollutum reddiderat : quoſdam verò occiderat, paucos vel nullos ſanauerat : quæ poſtquàm confeſſa fuit crimen, dum ego proſequerer illius examinationem per horas duas & vltrà, quàm maximè videbatur condolere de ſuis commiſſis exceſſibus, & continuos fletus & ſuſpiria conficiebat, aſſerens ſe velle profeſſionem illam omninò relinquere, & ad veram orthodoxæ fidei religionem reuerti : verũtamen in tanta fletus & ſuſpiriorum copia nullam vnquàm etiam minimã lacrymam emittere potuit : ad quod ego aliàs inſtructus plurimùm aduerti : & viſum fuit quid valdè mirabile, quòd mulier fleret ſine lacrymis : & niſi vidiſſem, fortaſſe non credidiſſem : licèt in viro non ſit mirandum, ex quo ipſi duriores ſunt in lacrymis : non tamen nego, quin mulieres poſſint in multis confingere lacrymas, vt aliàs dixit Cato,

Inſtruit inſidias lacrymis, dum fœmina plorat.

In actu tamẽ pœnitẽtiæ videtur quid mirãdũ: ſed dici poteſt quòd diuina iuſtitia hoc agit fauore pœnitentiæ.

¶ Secunda ratio redditur, quare non poſſunt euadere quando ſunt incarcerati : quia diuina iuſtitia tunc non permittit Dæmonem poſſe ſuam naturalem potentiam exercere erga illos : ne aliqui iudices & officiales curioſi, forſan videntes aliqua ſigna manifeſta liberationis eorum inuitarentur ad proſequendum illorum profeſſionem : & hoc eſt quod dixit ſanctus Auguſtinus *in lib. 3. de Trinit.* & *in 10. de Ciuit. Dei* & S. Thom. *in tract. qq. prima partis. quæſt. 5. in tit. de mira.* & Canoniſtæ *in cap. nec mirum 26. quæſt. 5.* quòd Deus impedit potentiam Dæmonis in quibuſdam ad obſeruationem Chriſtianæ fidei: vt latè diximus *ſup. eod. tit. 7. quæſt.* quia aliàs fides ipſa Chriſtiana paulatim tota ſubuerteretur, maioremque poteſtatem videretur habere Diabolus, quàm Deus, & iudex qui eſt miniſter Dei, *11. quæſt. 3. nemo contemnat. & c. ſeq.* & imò tunc Deus reſiſtit Dæmoni, & illius vires comprimit, per ea quæ not. S. Aug. *in lib. 10. de Ciuit. Dei*: & refert & ſequitur S. Thom. *in d. tract. qq. d. q. 5.* & dixi *ſuprà eo. q. 7.*

CAP. X.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia an hæreſim ſapiant manifeſtam, vt à iudice Eccleſiaſtico debeant examinari.*
2 *Deo ſoli reſeruata quæ ſint.*
3 *Dæmoni naturaliter conuenientia, & à Deo ſibi conceſſa quæ ſint.*
4 *Sortilegium cum hoſtia conſecrata factum an ſapiat hæreſim manifeſtam.*
5 *Sortilegia ſimplicia non ſapiunt hæreſim.*
6 *Imagines facere ad amorem prouocandum ſuperſtitioſum dicitur potiùs quàm hæreticum.*

7 *Sortilegium duo præsupponit considerandа.*
8 *Tentatio est præcipua Diaboli conditio.*
9 *Adoratio Diaboli sapit hæresim manifestam.*
10 *Modus & forma quibus Diabolus inuocatur, est in materia sortilegij considerandа.*
11 *Sacerdotes diuina exercentes, vt contra naturam aliquid eueniat, an possint dici sortilegi.*
12 *Imagines indebitè & viliter tractantes an sint hæretici habendi.*
13 *Sortilegium cum hostia non consecrata an sit hæreticum.*
14 *Sortilegi in forma imaginis aliquem affligentes an sint manifesti hæretici.*
15 *Sortilegia in quibus reliquiæ Sanctorum admiscentur, an sapiant hæresim.*
16 *Sortilegia, in quibus admiscentur essentialia, vel substantialia Sacramentorum Ecclesiasticorum, an hæresim sapiant.*
17 *Secreta cordium sortilegio inquirens hæreticus dicitur.*
18 *Sacramenta Ecclesiastica non operantur in turpem vel indebitum finem.*
19 *Sortilegia, in quibus interueniunt res benedicta, non sapiunt hæresim.*
20 *Sortilegium multis concurrentibus censetur hæreticum.*

1. DECIMO videndum est, an & quando huiusmodi sortilegia & opera maleficorum sapiant hæresim manifestè: ita quòd ipsorum rei & machinatores iudicis Ecclesiasti inquisitores hæreticæ prauitatis examini subiiciantur, & hæreticorum pœnis puniantur. Respond. in hoc deuenien-dum esse ad distinctiones. Sed antequàm ad vlteriora procedam pro euidentia. Præsuppono primò quòd quædam sunt quæ ad solum Deum Creatorem pertinent, ex quo illa reseruauit sibi in priuilegium, nullíque creaturæ etiam Angelicæ illa concessit, prout est hominem verum naturalem creare, vt habetur *Gen.* 2. & S. Thom. *in* 1. *parte tract. qq. in tit. de poten. gener. & de creatio. q.* 2. *art.* 6. *q.* 3 *art.* 1. *&* 2. *&* 4. Reseruata Deo soli. Creatio hominis Dei est.

¶ Vel iam creatum in melius, aut deterius reformare: aut in alteram speciem commutare, vt *ibi* dicitur. Item mortuum suscitare, ita vt verè & naturaliter viuat, sicut resuscitatus fuit Lazarus, qui iam quatriduanus erat, vt habetur *Ioan.* 11. *cap.* & quando etiam filium illius viduæ dum deferretur ad sepulturam ex feretro suscitauit & surgere iussit, vt habetur *Matth.* 18 *cap.*

¶ Item futura scire ex vera & perfecta scientia ad solum Deum pertinet, vt dicitur *Esa.* 41. *c. Annunciate nobis quæ ventura sunt in futurum, & sciemus quia dij estis vos.*

¶ Item cæli motum sistere ab eius vnica voluntate dependet, vt inquit S. Thom. *in tract. qq. in prima parte q.* 1. *art.* 3. *&* 6.

¶ Item secreta cordis humani, quę in animo sunt occulta, nec dum ad aliquem actum extrinsecum deuenerunt, solus Deus est seruator & verus cognitor, vt habetur *Matth.* 22. *cap.* vbi Christus optimè cognouit secreta cordis Pharisæorum, qui cupiebant ipsum calumniari apud Cæsarem, ex eo quòd vocabat se Regem Iudæorum: & propterea interrogarunt ipsum, cuinam deberent offerre tributum, ipsi, vel Cæsari? Tunc Iesus petiit ab eis vt ostenderent sibi monetã aliquam, si habebant: & vnus ipsorũ exhibuit numisma: quod Iesus videns, interrogauit cuiusnam esset illa imago Pharisæorum calũnia contra Christũ.

imago in numiſmate ſculpta ? At illi reſponderunt, Eſt Cæſaris imago. Tunc Ieſus reſtituens illis numiſma dixit : *Reddite ergo quæ ſunt Cæſaris Cæſari, quæ ſunt Dei Deo.* demonſtrans quòd Deus non quærit theſaurum pecuniarum, ſed corda fidelium & opera charitatis, *de pœnitent. diſt. 1. ecce. & c. ſeq. & diſt. 3. c. radicata. & c. ſeq. 2.* not. in *c. à nobis, de ſent. excomm. & in c. 1. quia cle. vel vouent.* Et iſta ac his ſimilia nullus Dæmonum nec Angelorum facere aut cognoſcere poteſt, ſed ſolus Deus, vt dixi, & habetur *3. q. 4. c. conſuluiſti.*

¶ Quædam verò ſunt ſub cognitione & naturali potentia Dæmonis, & quæ Dæmon ipſe permiſſu diuinæ clementiæ facere poteſt : quia ſibi non reprimit, & hæc multa ſunt, inter quæ eſt tentandi facultas, & flectendi pudicos animos ad libidinem, & ad alia peccata, vt habetur *in Apo. 3 c. Nihil horum timeas quæ paſſurus es. Ecce miſſurus eſt Diabolus aliquos ex vobis in carcerem vt tentemini : & habebitis tribulationem diebus decem, &c.* S. Aug. *lib. x. de ciuit. Dei.* & S. Thom. *in ſecunda ſecundæ, diſt. 95. qu. 3. in tit. de ſuperſtit.* & habetur *Geneſ. 3. & Matth. 4. Marc. 1. Luc. 4.* vbi Diabolus auſus fuit tentare Chriſtum : & diximus *ſuprà eo. q. 6.*

¶ Item omnium naturalium & virtutum creatarum cognitio tam ſuperiorum, quàm inferiorum, ex quibus quidem rebus naturalibus inferioribus multa fiunt veneficia, & quibus diuerſæ, & quàm plurimæ cauſantur infirmitates in humanis corporibus ſciúntque dictas ægritudines ſic ex accidenti expoſitas contrariis remediis curare ; quam quidem ſcientiam naturalium Dæmones poſſunt homines docere & inſtruere quomodo facere debeant ad ſauciandum vel ſanandum corpora hominis, vt *proximè diximus ſuprà eod. tit. in 6. quæſt.* & alia huiuſmodi quamplura facere poſſunt eorum natura & permiſſu Dei, vt dicit S. Thom. *in tract. 99. prima parte. q. 5. de miracul. & eod. lib. quæſt. 16. art. 7. de Dæmon.*

¶ Quibus ſic præſuppoſitis nunc diſtingue : aut Sortilegus Malefica ſiue Magus, ſunt de expreſſa profeſſione Diabolica, quod eſt quando expreſsè abnegarunt Chriſti fidem, & iterum ſe baptizarunt in nomine Beelzebub, vt plenè diximus *ſuprà eod. d. q. ſexta. & q. tertia,* vt habetur *in l. hi, qui ſanctam. C. d. apoſta.* aut malefici huiuſmodi ſunt tacitæ profeſſionis, quod eſt quando nondum receſſerunt penitùs à diuino cultu & à fidei Chriſtianæ religione, nec celebrant expreſſum Dæmonis cultum per ſacrificia diabolica, nihilominus habent quandam tacitam & occultam amicitiam ſeu familiaritatem cum Dæmone & aliis maleficis, propter quam quædam conficiunt ſortilegia & operationes ſuperſtitioſas, quæ non poſſunt abſque Dæmonis ſuffragio & inſtructione compleri ſeu effectum ſortiri : vt ſunt ligaturæ execrabilium remediorum, & incantationes, quas faciunt iſtæ mulierculæ vt plurimùm cum ſchedulis omnibus, aut aliis mixturis, ſiue ligaturis ſuſpendendis, aut ligandis ad collum, maximè quando ſtudent ſanare perſonam maleficiatam. Et hoc eſt quod dicit tex. *1. c. nec mir. in princ. in ver. ad hæc omnia. 26. q. 4.* S. Auguſt. *lib. 10. de Ciuit. Dei.* vbi dicit quòd in iſtis omnibus ars Dæmonum eſt ex quadam peſtifera ſocietate hominum & angelorum malorum exorta. Primo caſu dic qualitercumque

Sortilegi ſunt de expreſſa profeſſione diabolica.

tercumque & quomodocumque fiunt ipſa ſortilegia per illum, qui eſt expreſſæ profeſſionis, ſemper dicuntur ſapere hæreſim manifeſtè, ſi non reſpectu operis, ſaltem reſpectu operantis, qui eſt verè & propriè hæreticus: ex quo relicto Deo proprio creatore adorat Dæmonem tanquam vnicum Deum, & propterea dicitur hæreticus, quia contrauenit primo diuinorum præcepto, *Vnum cole Deum*, &c. Item primo ex articulis Chriſtianæ fidei, *Credo in vnum Deum*, &c. Idem dicendum eſt de eo qui non eſt hæreticus, tamen in ipſis ſortilegiis fabricandis aſſociat ſibi hæreticum, vel puerum rebaptizat, &c. vt dicit glo. *in d. c. accuſatus. §. ſanè de her. lib. 6.* Et licet quædam ex his quæ faciunt, ſint de his quæ Dæmon facere poteſt naturaliter, quæ regulariter non deberent ſapere hæreſim manifeſtè, tamen iſto caſu dici poſſunt hæretica non reſpectu rei, ſed reſpectu operantis: & hoc eſt quod voluit dicere glo. *i. d. c. accuſatus. §. ſanè.* quæ exemplificat plures caſus, in quibus ipſa ſortilegia ſapiunt hæreſim manifeſtè, inter quos ponit iſtos, ſcilicet quando ſortilegi ad ipſa ſortilegia conficienda aſſociant ſibi hæreticum aut puerum rebaptizant &c. & quædam alia his ſimilia faciunt. Secundo autem caſu quando hæc fiunt ab his qui ſunt tacitæ profeſſionis: & tunc diſtingue ſecundùm quod fecit Oldra. *in conſil.* 210. *quod incipit, Regularis habet traditio, &c.* vbi dicit quòd aut imploratur auxilium Dæmonis ad ea faciendum, aut cognoſcendum, quæ ipſe Dæmon ſua naturali virtute & poteſtate facere poteſt, diuina virtute non reprimente, ſicut eſt hominem tentare ad peccandum, aut flectere pudicos animos ad libidinem & ſimilia facere, vt dictum eſt *ſuprà* latè in *3. & 6. q.* & iſto caſu non ſapiunt hæreſim manifeſtè, vt dicit glo. & not. Arch. Gemin. & cæteri DD. *in d. c. accuſatus. §. ſanè.* Idem eſſet ſi eius virtus inuocetur ad reuelandum furta vel alia occulta præſentia vel præterita, vel ad præparandum docendúmque medelas ad ſanandum maleficiatum: iſta licet fieri omnino prohibeantur Dæmonis auxilio de iure canonico, vt habetur *in c. 2. de ſorti.* vbi copiosè per Paner. *& 26. q. vltima. c. admoneant.* tamen non ſapiunt hæreſim manifeſtè: quod patet ex genere pœnæ, vt *in d. c. 2. de ſortil.* & per Oldr. *in d. conſil.* 210. Aut imploratur auxilium Dæmonis ad cognoſcendum vel faciendum ea, quæ de ſua natura ſcire aut facere non poteſt: quia ſunt de his quæ pertinent ad ipſum Creatorem, vt *ſuprà* latè diximus: & tunc ſi quis putat Dæmonem poſſe facere per ſeipſum illa, quæ ad ſolum Deum pertinent, eſt hæreticus, & pagano deterior, *d. ca. Epiſcopi §. quiſquis. in fine.* & *d. c. qui ſine Saluatore.*

Sortilegia proteſtationis expreſſæ ſapiunt manifeſtè hæreſim.

Hæretica reſpectu operantis.

¶ Sed quæro quid ſi aliquis aſſumeret hoſtiam ſacratam in ſortilegiis ipſis, quæ fiunt, maximè ad amorem, quibus ſæpius iſta ſacra miſcentur, vt diximus *ſuprà in 2. & 3. q.* an iſta ſapiunt hæreſim manifeſtè, quando in eis nullus hæreticus interuenit. Diſtingue: aut illa fiunt ad effectum cognoſcendi animum mulieris vel viri, ſi amat illum vel illam, qui vel quæ ſortilegia facit, vt ſæpius faciunt iſti amantes, qui ſunt dementes: aut fiunt ad effectum introducendi amorem erga ſortilegum aut ſortilegam in corde illius amatæ perſonæ quæ nullum vel minimum habet amorem. Primo caſu non videtur, quòd ſapiant hæreſim manifeſtè, ex quo in hoc ſortilegio imploratur auxilium

Sortilegiũ cum hoſtia conſecrata an manifeſta ſit hæreſis.

Caſus de ſortilegiorũ hæreſi ad ſecreta.

lium illius Sacramenti ad ea, quæ ſunt propria diuinæ virtutis, ſcilicet ad reuelandum ſecreta cordis hominum, ſecundùm quod concludit Oldra. *in d. conſil.* 210. de quo *ſuprà proximè* diximus, hæreticum potiùs eſſet, ſi pro notitia occultorum prædictorum quis inuocaret auxilium Dæmonis, putans Dæmonem poſſe ipſa reuelare ex certa ſcientia, ſecũdùm quod dicit idem Oldra. *in d. conſil.* & diximus *ſuprà*. Et ſecundùm hoc nota, multi hodie incidunt in hanc ſpeciem hæreſis, quia plures ſunt ex iſtis amantibus fatuis qui facere ſtudent hæc eorum ſortilegia cum aliis diuerſis rebus, vt ſciant animum amaſiæ ſiue amaſij, an teneat dilectionem ſui: & hi qui in hac opinione perſiſtunt, firmiter id credentes ſunt hæretici, aliàs non.

¶ Secundo verò caſu, quando fiunt ad effectum calefaciendi cor frigidum: & iſta ſimiliter non videntur quòd ſapiant hæreſim manifeſtè, quoniam inuocatur ſuffragium illius Sacramenti ad diligendum, ſed dilectio in ſe non eſt peccatum, immò videtur eſſe meritum apud Deum, vt habetur in diuinis præceptis: *Diliges proximum tuum ſicut teipſum.* & no. *Matth.* 12 *c.* & dixit Paulus Apoſt. *Si omnes virtutes habuero, charitatem autem non habeam, nihil ſum.* & not. *in c. Firmiſſimè de haret.* gloſ. tamen *in d.* §. *ſanè. c. accuſatus de haret. lib.* 6. videtur tenere contrarium, quòd ſortilegia in quibus interuenit hoſtia conſecrata ſapiunt hæreſim manifeſtè, dum ponit plura exempla, in quibus ſortilegia ipſa ſapiunt hæreſim manifeſtè: ponit etiam iſtud de per ſe, quando interuenit hoſtia conſecrata, nec ſpecificè ponit ad quem effectum illa fierent: vnde intelligi poteſt ad omnem turpem effectum, maximè vbi vertitur materia peccati: & ab iſta opinione, quia fauorabilis eſt pro fide, non diſcedere, vt dicit tex. *in d. c. accuſatus.* maxima enim temeritas eſt illius Chriſtiani, qui in rebus vanis & laſciuis tanti Sacramenti abuſum auder miniſtrare. Et ad ea quæ *ſuprà* in contrarium adducebãt, reſpondeo, nec nego quòd diuina virtus precibus implorata ad reuelandum ea, quæ ſecretiſſima ſunt in corde hominum hoc facere poſſet, quia hæc ſunt ſub eius arbitrio & poteſtate, non autem Dæmonis, qui eſt creatuta: hoc eſt verum quotieſcumque conſultatio ipſa fieret debito modo, iuxta ritum veti diuini cultus, & Chriſtianæ religionis, & per modum ſacrificiorum quæ in Eccleſia celebrantur per bonos ſacerdotes, non autem iſto modo ſuperſtitioſo & retrogrado, iuxta not. *in c. nihil in ſacrificiis de conſecrat. diſt.* 1. & not. *in cap. cum marth. de celebrat. Miſſ.* Vide d. Io. *lec. in ſum. conf. in tit. de ſortil. q.* 19. *q. vlt.* per iſta enim ſortilegia non imploratur auxilium Sacramenti mixti in factura, aut ipſa diuina virtus ad reuelandum iſta, ſed potiùs Dæmonis ſuffragium, vt illa reuelet per abuſum iſtorum Sacramentorum, cui omnia huiuſmodi ſortilegia immolantur per illam amicitiam, quam ipſi malefici habent cum Dæmone, ſecundùm pacta inter eos inita, 26. *q.* 5. *cap. nec mirum. ver. ad hæc omnia.* & Io. *lec. in ſũ. conf. eo. tit. c.* 2. & hoc faciũt in opprobriũ diuinæ maieſtatis: & ſi qua reſpõſa reuolutionis inde ſequãtur, illa profectò sũt diabolica & non diuina: ſed iſtũ tã turpé abusũ Sacramentorũ diabolus inſtruit hominẽ facere, vt ſub eo ipſe faciliùs adoretur ab homine in dedecus diuinæ bonitatis, & hoc modo hominẽ decipit: vt dicũt Canoniſtę & ſacri Theologi in locis *ſuprà* not. *in 6. & 7. q.* & habetur *in d. c. Epiſcop.* Ad ſecundũ dũ dicebatur quòd diligere in ſe non eſt peccatum, eſt verũ, quando dilectio ipſa eſt in charitate funda-

Abuſus ſacrorũ ad faciliorem adorantem inſtruit Dæmon.

ta: tunc enim eſt opus meritorium Deo, quia charitas eſt recta voluntas ab omnibus terrenis,ac præſentibus penitùs aduerſa,iuncta vero Deo inſeparabiliter, vnita igne quodam ſpiritus, omnis extraneæ corruptionis neſcia,nulli vitio mutabilitatis obnoxia, ſupra omnia quæ carnaliter diliguntur excelſa: & in effectu conclude, quòd illa eſt dilectio maxima circa diuina & Eccleſiam, vel erga proximum propter Deum qui reſpicit animæ beatitudinem, non hæc mundana fragilia; vide tex.præclarum *de pœnit.diſt.2.cap.charitas eſt.* vbi plura ſingularia de charitate narrantur:hæc enim eſt illa charitas & dilectio quæ habet meritum regni cæleſtis:hæc eſt illa de qua locutus fuit Paulus Apoſtolus & Matth. 22. *c.* & de qua loquitur diuinum præceptum & tex. *in c firmiſſimè.& ibi* gloſ.cæteræ verò dilectiones carnis, quæ terrenæ ſunt, potiùs habent annexum peccatum, quàm meritum reſpectu vltimi effectus, qui eſt carnalis coïtus: & propterea ille qui putat Sacramentum Euchariſtiæ operari ea,quæ ſunt mediatè vel immediatè peccatum,eſt in maximo errore: nec caret manifeſtè hæreſis ſuſpicione: nihilominùs in iſtis ſemper me refero ad communé Theologorum opinionem & rectum iudicium ſanctæ Matris Eccleſiæ.

Dilectio terrena annexũ habet peccatũ.

Oldradus autem in hac materia *in conſil.ſuo* 210. *quod incipit, Regularis habet traditio &c.* ſic diſtinguit, dicens, quòd ſortilegia ſimplicia, item pocula amatoria, vel aſſumere hoſtiã nõ conſecratã, iſta non inducunt hæreſim, vt *in c. 1. de ſortil. & in Rub. eod.tit. l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœnit. & c.de homi. de celebrat.Miſſ.*

¶ Imagines verò facere ad amorẽ mulieris prouocandum, dicit ipſe, quòd magis videtur eſſe ſuperſtitioſum quàm hæreticum. Sed circa hæc duo ſunt conſideranda. Primum eſt modus inuocationis, quomodo inuocatur Dæmonis ſuffragium.

¶ Secundum eſt conſiderandum circa rem quæ experitur.

¶ Primo igitur caſu aut inuocatur auxilium Dæmonis per modum imperij & ſuffragij,aut per modum adorationis & cultus latriæ: primo caſu aut imploratur ad tentandum & flectendum pudicos animos mulierum ad libidinem vel his ſimilia,quæ ſunt de propria Dæmonis natura, & non ſapiunt hæreſim: vt habetur *in Apocalyp.ſ.2.c. Ecce miſſurus eſt Diabolus aliquem ex vobis in carcerem vt tentemini, &c.* & habetur *Matth.* 4. *Marc.*1.& *Luc.*4. hoc enim eſt proprium Dæmonis tentare hominem ad peccandum: vt *ibi* dicitur,& diximus *ſuprà eod. queſt. in prin.*

Tentatio eſt præcipua diaboli tẽdẽtio.

¶ Aut imploratur eius auxilium ad ſciendum futura, vel ad aliquid aliud faciendum quod ſoli Deo creatori competit & tunc ſapiunt hæreſim manifeſtè, quia vult attribuere creaturæ quod eſt propriũ Creatoris, vt *cap.accuſatus.§.ſanè.de hæret. lib.6. & ibi* not.Doct.

¶ Secundo verò caſu principali, quando inuocatio illa fit per modum adorationis & cultus latriæ adorando Diabolum, abſque dubio illud ſapit hæreſim, immò eſt propriè hæreſis adorare diabolum: ſi enim adorare hæreticum, eſt hæreſis, non propter perſonam,ſed propter vitium, in quo eſt graue peccatum: vt dicit Oldrad. *ibi* & Gemin. *in d.c. accuſatus. § ſanè.* ita & multò fortiùs adorare diabolum eſt opus hæreticum: quod enim maius & deteſtabilius vitium eſt quàm adorare diabolum? & hîc non ponderatur perſona, ſed vitium quod committit in alia adoratione.

¶ Et ideò diligenter eſt aduertendum

uertendum ad modum & formam, quibus dæmonis ſuffragium inuocatur: quia ſi per modum imperij & gratificationis petuntur ea quæ diabolus facere poteſt, non ſapiunt hæreſim: ſi verò per modum certæ adorationis, tunc ſapiunt hæreſim expreſſe per ea, quæ proximè diximus, quæ fuit ſingularis doctrina Oldrad. *in dicto conſilio. ccx.*

¶ Ex qua nota ſingularem cautelam in praxi pro aduocatis, vt ſint cauti informando poſitiones vel interrogationes, quod per modum imperij ſeu gratificationis quis inuocauit auxilium dæmonis: & iſto modo euitabitur labes hæreſis: ſi verò ponat, quòd per modum adorationis & veri cultus lætriæ, quis incidit propriè in hæreſim, per ea quæ *ſupra* diximus.

¶ Poſt hæc videndum eſt quid de ſacerdotibus qui cauſa doloris ſpoliant altaria, & celebrant miſſas veſte lugubri in liuorem & odium alicuius inimici, vel celebrant miſſas defunctorum pro ipſis viuentibus, & ſumunt preces vt citiùs moriantur, vel incurrant mortis periculum, numquid iſta ſapiunt hæreſim manifeſtè? Dic quòd nó, quod apparet reſpectu pœnæ quæ imponitur pro iſto crimine, *26. q. 5. quicumque.* & clarius dicetur infrà *eodem. q. ſeq.* vbi tradetur de pœnis iſtorum.

Imagines irreuerenter tractantes an hæretici ſint habendi.

¶ Deinde quæro, quid ſi clerici vel laici crucem aut imaginem Beatæ Mariæ Virginis, ſeu aliorum ſanctorum irreuerenti auſu proiecerint in terram, & ſpinis vel vrticis ſuppoſuerint, aut pedibus forſan calcauerint, an iſta ſapiant hæreſim manifeſtè, vel dicantur propriè opera hæretica: & ſimiliter dicas quòd non, licèt grauiſſimum ſit peccatum in ſe. *c. ſi Canonici. §. ff. de offic. Ordin. lib. vi.* Vlterius quæro, quid ſi Sacerdos celebrat vnam aut plures miſſas ſuper hoſtia, quam numquam ſacrauit, & poſtea communicat ſe cum illa, an incidat in hæreſim, vel dicatur hæreticus ex eo: ſimiliter ſi aliquis acceperit hoſtiam ſuper qua celebratæ fuiſſent vna aut plures miſſæ non tamen fuit ſacrata, & illam immiſcuerit in ſortilegiis maximè his quæ fiunt ad amorem, an incidat in hæreſim ſacerdos, qui miſſas illas ſcienter celebrauit, & ille qui hoſtiam ipſam commiſcuit in ſortilegiis. Dic quod neuter committit hæreſim: quamuis grauiter peccat vterque, *c. de homine de celebra miſſ.* per Oldra. *in d. conſil. xj. col.* & diximus verbum *ſuprà eod. q. in princ.* & habetur per. d. Io. *lec. in ſumm. conſ. eod. q. xij. & xvi.* Hæc omittam, eos qui in ſortilegiis ſuis apponunt imagines, illaſque baptizant ſub nomine perſonæ maleficiandæ, vt affigant in eo vel ea illud accidens, quod ipſi vel ipſæ deſiderant, an iſta ſapiunt hæreſim manifeſtè. Dic quòd conſiderandum eſt ad quem effectum imagines illæ fuerunt fabricatæ, & ad quem effectum tendunt ſortilegia, & ad quid imploratur auxilium Dæmonis, aut ad ea quæ facere poteſt virtute ſua naturali, aut ea quæ ſpectát ad Creatorem. Item ſub quo modo & forma imploratur Dæmonis ſuffragium, aut per modum imperij & gratificationis, vel per modum adorationis & cultus latriæ, de quibus omnibus diximus *ſuprà eadem. q.* imò non inſiſto vlteriùs in declaratione: vide d. Io. *lec. in ſum. conſ. eo. tit. q. xij.* Quid de his, qui in ipſis ſortilegiis immiſcent reliquias ſanctorum martyr. ſcilicet particulas oſſium, carnis, aut neruorum capillorum, vnguium, & ſimilium, vel particulas aliquas veſtium eorumdem, vel Domini noſtri Ieſu Chriſti, aut Beatæ Virginis Mariæ,

Sortilegia cum mixtura reliquiarum ſanctorum an ſapiát hæreſim

ſeu aliorum ſanctorum aut ſanctarum, an ſortilegia ipſa dicantur eſſe hæretica, vel ſapere hæreſim manifeſtè, præſuppoſito quòd immixta fuerit in ſortilegio amatorio, vt ſæpiùs fieri ſolet. Dic quòd non ſunt hæretica nec ſapiunt hæreſim manifeſtè, quamuis negari non poteſt quòd ſunt valdè ſuperſtitioſa, damnanda; quod eſt verum quando fierent ipſa ſortilegia ad flectendum pudicos animos ad libidinem, vel ad alios effectus, qui fieri poſſunt per Dæmonem, & non interuenit cultus adorationis: ſi verò interueniret cultus adorationis, & fierent ad ſciendum illa quæ pertinent ad Deum, ſemper ſapiunt hæreſim manifeſtè, vt latè diximus *ſuprà proximè*. Vide S. Thom. *in ſum. ſecunda ſecundæ diſt. 95. art. 3. ver. dicendum. in tit. de ſuperſti.* vbi hoc idem tenet. Idem ſentit Ioan. *lec. in ſum. conf. eo. tit. quæſt. 16.* Modò quæro quid de his, qui Sacramenta Eccleſiarum, vt eſt oleum ſanctum baptiſmatis, chriſmatis, vel extremæ vnctionis, aut aquam fontis baptiſmatis in dictis ſortilegiis commiſcuerint, an ſapiant hæreſim, vt *ſuprà*: & breuiter dicas, quòd non: quod patet ex diuerſitate pœnarum indictarum pro huiuſmodi maleficiis, quæ ſunt diuerſæ à pœnis hæreticorum, de quibus *in c. ad abolendam. & c. vergentis. extra de hæret.* & latè diximus *ſuprà tit. 1. quæſt. 6.* Quod tamen eſt verum, quando per ipſa ſortilegia non imploratur auxilium Dæmonis, niſi ad ea quæ de ſui natura facere poteſt, de quibus aliàs diximus *ſuprà ead. quæſt. & quæſt. 6. & 7.* ſi verò inuocaretur ad ea, quæ non ad ipſum, ſed ad Deũ Creatorem ſpectant, ſine dubio tunc ſaperent hæreſim manifeſtè, vel ſi per Dæmonis ſuffragium inuocantur per modũ adorationis & cultus latriç: quia ipſi ſortilegi & eos conſulentes adorarent cũ deuotione Diabolũ, tunc illorũ opera eſſẽt hæretica: aliàs ſi per modũ imperij vel gratificationis, dicas quòdnõ, vt *ſuprà proximè* diximus, & per Oldra. *in d. conſil. 210.* Et imò dic, quòd ſi quis in ipſis ſortilegiis quæreret auxilio Dęmonis ſcire, an mulier in corde ſuo amat ipsũ amantẽ, vel è cõuerſo quãdo mulier ſortilegat erga virũ, iſto caſu ſortilegia ſapiũt hæreſim manifeſtè, quia ſecreta cordis hominũ nemo ſcit niſi ſolus Deus, & cui ipſe voluit reuelẽtur, vt habetur *2. q. 4. conſuluiſti.* & latè diximus *ſuprà ead. quæſt. in prin.*

Secreta cordiũ perſcrutans ſortilegio hæreticus dicitur.

¶ Sed quæro, quando ipſa Sacramẽta poſita in amatoriis ſortilegiis ad flectẽdũ vt *ſuprà*, an operẽtur effectũ, vt ex potẽtia illius Sacramenti flectatur animus illius ad amandũ, &c. dic quòd nõ, quia illius nõ vtũtur debito modo, nec ad honeſtũ: ſed turpẽ effectũ, quod vt plurimùm tendit ad peccatũ; ad quæ opera diuina gratia, vel Sacramẽta Eccleſiarũ ſe non extẽdũt: vt aliàs diximus *ſuprà eo. q. 6.* & ideò cõmuniter appellari ſolet iſte abuſus quidã Sacramẽtorũ ſortilegiũ, *17. q. 4. ſacrilegiũ. & c ſi quis conſumax. §. 1.*

¶ Nec dum eſt annus elapſus, quòd vidi Romæ caſum iſtum euenire in facto, vbi duæ mulieres impudicæ cum oleo ſancto baptiſmatis & chriſmatis, quo inunxerunt ſibi labia, dicentes quædam turpia verba ad formandum ſortilegium: deinde deoſculabantur viros, à quibus amari cupiebant, aſſerentes quòd illud ſortilegium & obſeruantia operabatur maximum effectum quoad iniungendam dilectionem in corde vacuo: nihilominùs vidi ambas fuſtigari per vrbem & mitratas in loco quodam publico notiſſimo turpiter dehoneſtari, ſecundùm quod dicit Panor. *in d. c. 2. de ſortileg.*

Oleo ſancto abuſæ ſunt Romæ duæ Striges.

¶ Idem dicendum eſt de his, qui in hujuſmodi ſortilegiis amatoriis immiſcent

miſcent aquam benedictam ſumptam ex amphora communi, quæ patet in Eccleſia, candelas benedictas, frondes palmarum, ramos oliuarum benedictarum, ſacros agnuſdei, & ſimilia: iſte dicitur potiùs abuſus quidam Sacramentorum, vt *ſuprà proximè* diximus, quàm hæreſis expreſſa. Idem dicendum eſt de his, qui aliquas reliquias veſtiũ ſanctorum Apoſtolorũ, martyrum, aut aliorum ſanctorum, vel qui particulam lapidis ſacrati, purificatorij, ſuper quo immolatur hoſtia: itẽ calicis vel alterius rei benedictæ ſiue ſacratæ commiſcuerint in ipſis ſortilegiis amatoriis, dicuntur abuti Sacramentis huiuſmodi, & grauiſſimè peccant: citra ramẽ hæreſis labem, vt notatur per d. Oldra. *in d. conſil.* 210. & Panor. *in d. c. 2. de ſortil.* vbi expreſſè dicit, quòd quotieſcumque non interueniunt ea, de quibus per gloſ. *in d. c. accuſatus. §. ſanè.* quamuis inuocentur Dæmones, vt promoueant animum mulieris ad impudicitiam: licèt iſtud ſit grauiſſimum peccatum, in ſe tamen non ſapit hæreſim: quia proprium eſt dæmonis tentare creaturam, vt habetur *Apocalyp. 2 c. & 16. q. 2. viſis.* Vide S. Thom. *in ſum. ſecunda ſecundæ diſt. 95. art. 3. ver. dicendum in tit. de ſuperſtit.* & Io. *lec. in ſum. in tit. de ſortileg. q. 25. ad literam*, qui omnes tenent quòd per iſta quis non incidit in hæreſim, dum tamen fiant modo prædicto. Quæ omnia præ dicta limitanda ſunt pluribus modis: & primò vt non procedant, quotieſcumque in ipſis ſortilegiis celebrarentur ſolemnia ſacrificia, interpoſitis aris, idolis, & aliis, de quibus *ſuprà in 3. & 6. qq.* & diabolus adoraretur; quia iſto caſu committitur hæreſis: vt ſæpiùs *ſuprà proximè* diximus. Ita tenet expreſſè Oldrad. *in d. conſi.* & Gem. & alij DD. *in d. § ſanè.* dicentes, quòd peius eſt adorare diabolum, quàm hæreticum.

¶ Secundò limitantur, vt non procedant in Sacramento Euchariſtiæ corporis vel ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti: quia tunc committitur hæreſis. Ita dicit expreſſè gloſ. *in d. §. ſanè.*

¶ Tertiò limitantur quando interueniret rebaptizatio pueri in ipſis ſortilegiis, quia etiam ſaperent in iſto caſu hæreſim manifeſtam, vt per dict. gloſ. *in d. § ſanè.*

¶ Quartò limitantur, niſi in ipſis ſortilegiis miniſtrandis hæreticus interuenerit, vt per d. gloſſ.

¶ Quintò & vltimò limitanda ſunt, quotieſcumque Dæmonis ſuffragium inuocatur ad habendum notitiam eorum, vel faciendum ea, quæ ſoli Deo Creatori competunt in priuilegium, de quibus pleniùs diximus *ſuprà eadem q. in prin.* & per iſta ſit expedita hæc decima vtilis quæſtio, quæ omnia bene notat, quia iſtorum ſcientia eſt maximi momenti tam reſpectu examinis, quàm pœnarum, de quibus dicemus *infrà q. proxima.*

CAP. XI.

SVMMARIVM.

1 *Pœna ſortilegis imponenda diuerſimodè conſideratur.*
2 *Sortilegium qualiter ſit in foro conſcientiæ puniendum.*
3 *Sortilegi qualiter veniant in foro iudiciali canonico puniendi*
4 *Sortilegi diuinatores qua pœna de iure ciuili puniantur.*
5 *Sortilegia amatoria qualiter ſint punienda.*
6 *Sortilegium amatorium qualiter ſit de iure ciuili puniendum.*
7 *Pœna ſortilegis imponenda plura præſupponit conſideranda.*
8 *Clericus poteſt pro ſortilegiis Eccleſiaſticis beneficiis priuari.*

9 *Sortilegus non excuſatur ſimplicitate vel ignorantia.*
10 *Sortilegia venefica qualiter veniant in foro conſcientiæ puniendа.*
11 *Iura multùm abhorrent artem maleficam.*
12 *Pœna ſortilegis imponenda diuerſimodè conſideratur.*
13 *Conuerſantes cum ſortilegis ſunt puniendi.*
14 *Tortura indiſtinctè contra crimen ſacrilegij procedit.*
15 *Sortilegus teſtibus conuictus & pertinax poteſt beſtiis tradi vorandus.*
16 *Docens ſortilegium & addiſcens æqualiter veniunt puniendi.*
17 *Membri languedinem & incurabilitatem inducentes poſſunt ſortilegij pœnâ condemnari.*
18 *Sortilegium in bonum finem factum, an ſit puniendum.*
19 *Futura an poſſint impunè prognoſticari.*
20 *Sacerdos, cauſâ doloris Eccleſiaſtica immutans infamis eſt habendus.*
21 *Imaginem crucis vel alterius ſancti, indignè tractans, qua pœna ſit puniendus.*
22 *Sacerdos celebrans, & nihil conſecrans, qua pœna ſit puniendus.*
23 *Imagines baptizantes, vt ſortilegium exerceant, qua pœna veniant puniendi.*
24 *Aſtrologi futura predicentes diuerſimodè veniunt in pœnis imponendis conſiderandi.*
25 *Sortem in Euangeliis quærentes & verba Euangelica in illis immiſcentes qualiter ſint puniendi.*
26 *Verba honeſta an poſſint licitè verbis inhoneſtis commiſceri.*
27 *Scriptura ligata an poſſint licitè in collo, vel alio loco corporis deportari vt ex hoc aliquid eueniat.*
28 *Diabolo ſacrificantes, vt ad honores perueniant, qua pœna mulctentur.*
29 *Reliquias ſacras, ſubſtãtialia ſacramẽtorum Eccleſiæ, cæteras res ab Eccleſia benedictas ſortilegiis ſuis immiſcentes hæretici habentur.*
30 *Sortilegia ſanatiua, & nullum præiudicium inducentia, de ciuili non puniuntur.*
31 *Diuinatio per ſomnia an ſit prohibita & punibilis.*

VNDECIMO poſt præmiſſa videndum eſt, quibus pœnis iſti ſortilegi puniuntur, in qua ſimilis diſtinctio, quæ *ſuprà*, repetenda eſt: aut ſapiunt hæreſim manifeſtè, aut non. Primo caſu pœnæ ipſorum declaratæ fuerunt *ſuprà tit.1. quæſt.4.* vbi copiosè diximus quibus pœnis puniuntur hæretici. Secundo verò caſu, quando non ſapiunt hæreſim expreſſam, diſtingue: aut ſumus in prima ſpecie ſortilegiorum diuinatiua, aut in ſecunda, quæ eſt amatoria, aut in tertia, quæ dicitur malefica, de quibus aliàs diximus *ſuprà eod.tit.q.2.*

¶ Primo caſu, aut fiunt ad habendum notitiam futurorum, aut eorum, quæ in corde ſunt hominis: & iſta quia ſapiunt hæreſim manifeſtè, vt *ſuprà proximè* diximus, puniuntur pœnis hæreticorum, de quibus *ſuprà*. Idem eſt, ſi in illis commiſcerent hoſtiam ſacratam, aut alia, de quibus per gloſ. *in dict.cap.accuſatus. §.ſanè, de hæret.lib.6.* quia tunc ſortilegia ipſa ſaperent hæreſim manifeſtè, & hæreticorum pœnis eſſent puniendi, quæ præmiſſa faciunt. Ita dicit Oldra. *in dict.conſi.110.* Panor. *in cap.2. extra eod.tit.* & diximus *ſuprà proximè quæſt.circa fin.*

¶ Aut

§ Aut fiunt ad habendum notitiam præſentium occultorum, prout ſunt furta, rapinæ incendia, tractatus, adulteria, homicidia occulta, & his ſimilia facinora: aut eorum quæ iam facta ſunt de præterito, ſeu eorum, quæ in longinquis partibus fiunt, & ſimilium: quia tunc non ſapiunt hæreſim manifeſtè aliis pœnis puniuntur: nam ſi eſt clericus, de iure canonico ſiue diuino in foro conſcientiæ ſubjicitur pœnitentiæ quadraginta dierum extra collegium Eccleſiæ ſiue communionem fidelium, quæ imponitur per ſacerdotem, cui ſubiiciuntur etiam laici, vt eſt tex. *in c. 1. de ſortileg.* & *ibi* Panor. & alij, qui ita declarant tex. illum, licet gloſ. fin. videatur aliter ſentire: ſed ipſa loquitur de pœnis iudicialibus imponendis à iudice Eccleſiaſtico in foro contentioſo ſecundùm iura, quæ gloſſ. ipſa allegat, vt *infrà proximè* dicam. Aut ſumus in foro contentioſo iudiciali canonico, poſtquàm delictum innotuit curiæ, & tunc pro eodem crimine imponuntur grauiores pœnæ: quia clericus erit ſuſpenſus à diuinis & ab altaris miniſterio per annum & vltra, ad arbitriũ iudicis, ſecundùm facti qualitatem, aut turpitudinem, & perſonarum cõditionem, quo termino elapſo clericus ipſe ſtatim ipſo iure reuertitur ad priſtina ſua. Ita dicit tex. *in c. 2. eod. tit.* & *ibi* per Doct. Abb. quem vide, & Feli. & alios: laicus verò regulariter excommunicatur 26. q. 5 *non oportet*. Sed hoc eſt verum quotieſcumque ex ſimplicitate & bono zelo clericus peccaſſet, ſecundùm terminos *d. c. 2.* aliàs grauiùs punietur: quia deponitur ab omni ordine ſacro & priuatur omnibus beneficiis, & intruditur in monaſterium ad agendum perpetuam pœnitentiam, vt habetur 26. q. 5 *ſi quis Epiſc.* & *ibi* gloſ. idem tenet Panor. *in d. c. 2.* Et nota quòd vltra pœnas prædictas poterit iudex Eccleſiaſticus exercere etiam alias pœnas contra laïcos huiuſmodi ſortilegia exercentes: quia ſi ſerui ſunt & viles perſonæ poterunt mitrari, fuſtigari & aliis ſimilibus modis dehoneſtari: digniores verò poterunt relegari, vel ad perpetuos carceres condemnari, vt *in c. contra idolorum* 26. *quæſt.* 5. quod eſt verum; & procedunt iſtæ vltimæ pœnæ, quotieſcumque aliàs moniti laïci ab ipſis ſortilegiis noluerint ſe abſtinere, & ſic de his qui pluries inciderunt in crimen, vide Panor. *in d. c. 1. de ſortil. in gloſ. fin.* vbi ſubiungendo dicit, nota quòd licèt iſtud ſit crimen Eccleſiaſticum, tamen non eſt merè Eccleſiaſticum: quia iudex etiam ſæcularis poteſt de hoc crimine cognoſcere, paritérque punire, licèt reos ipſos pœnis grauioribus proſequatur. De iure autem ciuili punitur pœnâ capitis tam ille ſortilegus & magus, quàm ille qui conſulit ipſos & ſortilegia ipſa confici mandat; & iſte eſt tex. *in l. nemo. C. de malef. & mathemat.* Iſti enim diuinatores ſunt multùm Deo abominabiles & exoſi. Ratio eſt, quia volunt ſe facere æquales Deo, dùm diuinam poteſtatem, quæ verſatur in cognitione futurorum, ſibi vſurpare contendunt, & eſſe ſimiles Deo: & dicit do. Ioan. *detur. crem. in c. contra idolorum. 26. quæſt. 5.* quod quemadmodum Lucifer & primi noſtri parentes voluerunt eſſe ſimiles Deo in altitudine & pulchritudine: item in cognitione & ſcientia boni & mali: ideò omnes de cœlo deiecti fuerunt, quorum quidam in profundum inferni: quidam verò in hunc variarum calamitatum mundum peruenerunt: ita dicendum eſt de iſtis diuinatoribus, qui in cognitione futurorum volunt eſſe æquales Deo, de Eccleſia Dei, quæ pro cœlo figuratur, omnino expellendi ſunt, & à Chriſti

Sortilegij pœna in foro conſcientiæ.

Sortilegij pœna contra laïcos.

sti fidelibus penitus repellendi.

Sortilegia amatoria vt puniantur.

¶ Aut sumus in secunda specie, quæ dicitur amatoria, & si in ea interueniunt ea, quæ narrantur per glo. *in d.c.accusatus, §.sanè.* dicendum est quòd sapiunt hæresim manifestè & puniuntur pœnis hæreticorum, vt *suprà proximè* diximus. Idem dicit Abb. *in d.c.1. de sortil.* aut illa non interueniunt, & non sapiunt hæresim, & dic: aut sumus in foro conscientiæ & eadem xl. dierum pœnitentiæ subiiciuntur tam clerici quàm laïci, sicut alij, de quibus *suprà d.c.1. de sortil.* qui tex. loquitur indistinctè & generaliter de quibuscumque personis, & de hac etiam specie sortilegiorum. in qua viget eadem ratio, intelligi potest argum. tex. *in c. si quis Episc.xxvi.q.5.* vbi loquitur de omni specie: ex quo etiam non datur diuersa ratio inter casum & casum *art.1.illud ff.ad leg. Aquil.cum similibus*: & ita tenent DD. ibi.

¶ Si verò sumus in foro iudiciali, de iure canonico, & eisdem pœnis puniuntur clerici atque laici tam prima quàm secunda vice prout *suprà proximè* diximus *in præcedenti specie. xxvi.q.v.c.non op.c.si quis Episcopus. c.aliquant. c.contra idolorum. & c.auguriis.* Quæ omnia iura maximè *cap. non opus & c.aliquanti.* loquuntur de pluribus speciebus sortilegiorum & de ista quoque loquuntur.

Sortilegia amatoria vt reliqua damnantur.

¶ De iure ciuili similiter eadem pœnâ capitis puniuntur, *d.l. damon. C.eod.tit.* quæ omnes sortilegorum professiones, ac sortilegorum species complectitur. Vide tex. *ibi* & glo. *& l. eorum, in princ.eod.tit.* vbi tex. videtur æquiparare quoad pœnas illos maleficos, qui flectunt pudicos animos ad libidinem, & illos qui contra salutem hominum moliti sunt. Omnes enim seueriſſimis pœnis sunt puniendi, quæ non denotant nisi vltimum supplicium, vt not. glo. *in d.l. eorum, in princ.* & *l.multi.* Et circa præmissa nota vnum singulare, quod dixit Abb. *in d.c.ij.de sortil.* quòd pœna imponenda istis sortilegis vel eos consulentibus, est arbitraria, potestque iudex illam aggrauare, seu grauiorem aut leuiorem imponere, secundùm qualitatem facti, conditionem personarum & animum delinquentis, & secundùm ipsas qualitates & accidentia pœnas ipsas moderari *arg.l.hodie & l.aut facta ff.de pœn. 2.l.quid ergo §. pœna grauior ff.de his, qui not. inf. xxiv. q.1.non afferamus.* Hoc tamen procedit de iure canonico in foro Ecclesiastico: de iure tamen ciuili secùs est vt *supra proximè* dixi. Et nota etiam aliud, quod dicit Abb. *ibi.* quòd clericus pto huiusmodi sortilegiis, de quibus *ibi*, potuisset officiis & beneficiis Ecclesiasticis priuari: *argum. text. xxvi. q.v.c. aliquanti.* sed ibi ideò clericus ille fuit dignus misericordia, vt illa minori suspensionis pœna puniretur: quia ex simplicitate peccauit, & bono zelo pto inueniendis bonis Ecclesiæ, quæ fuerant furto subtracta, vt dicitur *in d.c.2.* aliàs grauiùs fuisset penitus, quæ nota pro limatione eorum, quæ *suprà* dixi.

¶ Et nota etiam hoc aliud, quod in istis criminibus non parcitur simplicitati, nec ignorantiæ: quia licèt sortilegia ipsa facta fuerint bono zelo & ad bonum effectum, scilicet reperiendi res Ecclesiæ furto subtractas, nihilominus puniuntur, qui illa conficiunt, aut consulunt facientes, *d.c. ij. de sortil.* & *ibi* Panor. vbi dicit, quòd isto casu mitiùs puniuntur. Ex quo text. iuncta hac doctrina apparet decisio illius casus, An liceat hæc sortilegia fieri ad sanandum corpora maleficiata, & si quis maleficis remediis & arte prędicta ali-

quos

quos ſanauerit, an puniatur & qua pœna, de quibus habetur *xxvi.q.vlt. admoneant*, & dicemus *ea. q. loco ſuo.*

¶ Aut ſumus in tertia ſpecie principali, quæ dicitur venefica, & ſi in ea interueniunt aliqua de his quæ narrantur per *glo. in d.c. accuſatus §. ſanè.* dicendum eſt quòd ſapiunt hæreſim manifeſtè & pœnis hereticorum ſunt puniendi, vt alias diximus *ſuprà*: ſi vero ea non interueniunt vel alia his ſimilia: & tunc aliter puniuntur: quia aut ſumus in foro conſcientiæ, & punitur fabricans, & ille qui conſuluit, pœnitentia exilij xi. dierum extra gremium Eccleſiæ, & fidelium communionẽ, *d.c.1. de ſortil. iuncto c. ſi quis Epiſc. xxvi.q.v.* & licet tex. *in d.c.1.* loqui videatur de alia ſpecie, ſcilicet diuinatoria, tamen *c. ſi quis Epiſcopus* loquitur generaliter de omnibus, & in fine vna & eadem pœna omnes punit, qua pœna tam clerici quàm laici ſubiiciuntur: quia text. *in d.c. 1.* loquitur generaliter & indiſtinctè *l. de pretio. ff. de public.* & *xxvi.q.v.* & cum hac ſolutione videntur trãſire DD. *in d.c.1.* nullam facientes differentiam de aliqua ſpecie ſortilegiorum aut perſonis.

Sortilegia venefica vt ſint puniẽda in foro cõſcientiæ.

¶ Aut ſumus in foro canonico contentioſo, & ſic in foro fori, ſi laicus hoc crimine peccauit, prima vice erit excommunicatus & ab Eccleſia remouendus erit, *xxvi.q.v. ſi quis Epiſcopus, & c. aliquanti.* ſi verò ſemel monitus adhuc in eodem propoſito perſeuerando iterum commiſit idem delictum, & tunc, ſi eſt vilis perſona, debet fuſtibus cædi, ſiue fuſtigari publicè per vrbem mitrari, & publicè, tanquam infamis dehoneſtari: digniores verò relegantur in carceribus ſiue ad perpetuos carceres condemnantur, *xxvi.q.v. contra idolorum.*

¶ Clerici verò efficiuntur infames & omnibus officiis atque beneficiis Eccleſiaſticis priuantur: & nihilominus ipſi quoque intruduntur in carcerem, aut in monaſterium ad agendum perpetuam pœnitentiam, *xxvi. q.v. ſi quis Epiſcopus.* & *c. aliquanti. & ſequent.* in hoc tamen non recederem ab opinione Abb. de qua *in d.c. j. de ſortil.* quòd ſit conſideranda conditio perſonæ, qualitas facti, & animus delinquentis: & ſecundùm qualitates illas, pœnas ipſorum quandoque augere, quandoque verò minuere, iuxta ſanum iudicis arbitrium.

¶ De iure autem ciuili hæc ſortilegia grauiùs puniuntur: quia iura ipſa multùm abhorrent artem maleficam: vt *in toto tit. C. de malef. & mathe.* & ideò omnes iſtis malefici puniuntur vltimo ſupplicio; *l. nemo. l. multi. l. & ſi excepta. & l. eorũ in princ. C. eod. tit.* & ideo lex vocat illos humani generis inimicos, ex quo vt plurimum quærunt innocentum corpora illis veneficiis labefactare, *d. l. multi. & natura humana peregrini. l. ſi. eo. tit.*

Ars maleſica ex odio eſt.

¶ Regulariter igitur puniũtur pœnâ capitis tam ipſi magiſtri, quàm hi qui illos conſulunt & hæc fieri mandant, *d. l. nemo in fin. & l. multi.* ſi quis verò magiſter ad alterius domum acceſſerit exercendi maleficij cauſa igne conerematur: is verò qui illum præmiis & ſuaſionib⁹ euocauerit & aſſociauerit, omnia eius bona publicantur & in inſulam deportantur. Sed contra hoc eſt text. *in l. nemo C. eod. titul.* vbi dicit, quòd ille qui conſulit & vocat iſtos magiſtros punitur pœnâ capitis; ſolut. gl. *in d. l. nemo* refert vtramq; pœnam: ſed non ſoluit contrarium, quidam dixerunt, quòd in *d. l. nullus.* licèt ille magiſter fuerit adductus ad domũ alteri⁹ cauſâ faciẽdi ſortilegia, ipſa tamẽ nõ fuerũt facta, *in d. l. nemo.* Solut. non placet, quia ſapit diuinationem: quia ſi non apparet, quòd in *d. l.* nulla fuerint facta ſortilegia minùs

Sortilegij pœna diuerſa.

nùs etiã apparet *in d.l.nemo.* quòd facta vel non facta fuerint: niſi dicere quòd ille qui conſulit, interuenit in eis & credit his, quæ fiunt, eſſe vera, propterea grauiùs punitur: vt *d. l.nemo.* is verò qui adducit maleficum ſiue ſortilegum ad domum alterius, poteſt eſſe, quòd ſit ignarus, putà famulus vel alius, qui non interuenit vel non credit in eis: ideò mitiùs punitur, tamen in hoc loco cogita.

Conuerſantes cũ ſortilegis vt ſint puniendi.

¶ Et nota quòd iſtorum amicitiam & conuerſationem, quamuis vetus beneuolentia fuerit, debemus relinquere, & eos omnino euitare: qui verò contra fecerint, omnibus eorum bonis publicatis in inſulam deportandi ſunt, *d.l.nullus.*

¶ Et nota quòd pro iſto crimine omnes poterunt indiſtinctè torqueri non obſtante quocumque priuilegio dignitatis: quod eſt ſpeciale in iſto crimine: & ex hoc nota limitationem *ad l.miles.C.de quæſtio.l.decuriones. & l.Diuo Marco eod.tit.*

¶ Si quis autem de hoc crimine teſtibus conuictus fuerit, & nihilominùs obſtinato corde inſtiterit in negando etiam præſentibus teſtibus qui illius detexerunt facinus, traditur viuus beſtiis vorandus, ac dentibus & vngulis lacerandus. Ita dicit tex. *in d. leg. & ſi excepta. in fine.*

Sortilegij doctor & diſcipulus eaſdẽ pœnas luẽt.

¶ Et nota etiam quòd eadem pœna capitis punitur ille qui docet artem prædictam, & ille qui ipſam addiſcit. *l.culpa.* & ibi gloſ. *C eod.tit.* quod videtur eſſe ſpeciale in iſto crimine; in crimine hæreſis eſt contra, *l. quicumque. §. eos verò. C. de hæret.* vbi minori pœna, ſcilicet pecuniaria puniuntur ſcholares: magiſtri verò pœna capitis.

¶ Eadem pœna vltimi ſupplicij puniuntur, qui eiſdem maleficiis inducunt membri languedinem, & virtutem viri aut mulieris generatiuam impediunt, aut lac nutricis deſiccant: vel quouis alio modo ipſa ſortilegia & maleficia conficiunt, ſiue in corpore per cibum vel potum, ſiue extra corpus aliquo ex modis, de quibus diximus *ſuprà in 2.& 3.quæſt.*

¶ Sed quæro nunc, quid ſi aliquis ſortilegus ſortilegia exercet ad bonum finem, ſcilicet ad ſanandum ægrotos maleficiatos, & ſoluendum aliorum facturas: an hoc licet impunè fieri, & videtur dicendum quòd ſic, ex quo facto nemini nocent, ſed alicui proſunt: non ſunt ergo digni punitione aliqua: & hoc eſt tex. *in l. eorum. §.1. C.eo.tit.* vbi ille, qui fecit ſortilegia ad incantandum imbres ne noceant ſegetibus vel plantis, nullâ pœnâ punitur: & ideò Bart. *ibi* per illũ tex. decidit hanc quæſtionem, dicens quòd non debet, qui curat iſtos infirmos maleficiatos aliquâ pœnâ puniri, hoc tamen eſt verum de iure ciuili, vt *ibi*: ſecùs autem eſt de iure canonico, quia Eccleſia ſummoperè abhorret iſta remedia ſortilega, etiãſi fiant ad effectum recuperandæ ſanitatis, non vult fieri poſſe hac ratione, quia non licet inuocare auxilium Dæmonis etiam pro mille corporum ſanitatibus recuperandis: quia minus malum eſt quòd pereat corpus quàm anima, cuius maius eſſet detrimentum. Vide text. *in c.admoneant 26.q. 7.* & ſi quis hoc facere ipſum præſumpſerit, ſi clericus eſt, degradetur & omni officio ac beneficio eccleſiaſtico priuandus erit: laicus autem excommunicandus: pro quo facit etiam tex. *in cap. nec mirum. §. ad hæc autẽ 26.q.5.* vbi omnes iſtæ ligaturæ, & ſuperſtitioſa incantationum remedia ſunt omnino damnata: quia hæc fieri non poſſunt abſque Dæmonis opera & ſuffragio; & imò dicit S. Auguſtinus *lib.10. de Ciuit. Dei.* cuius verba relata ſunt in d. c. *nec mi-*

Sortilegia ſanitiua prohibita.

rum.

num. quòd hæc ſunt talia remedia, quæ ars non commendat medicorum, ab Eccleſia omnino reprobata, meritò ſunt à Chriſti fidelibus euitanda. Vide S. Thom. *in ſecunda ſecundæ diſt. 95. art. 4. in ver. dicendum. tit. de ſuperſtit.* & Io. *lec. in ſum. conf. eod. tit. q. 2. & 13.*

¶ Vltra ea, quæ diximus *ſuprà* in prima ſpecie diuinatiua, addenda ſunt hæc, quid dicendum ſit de aſtrologis & chiromanticis, qui ſecundùm curſum aſtrorum & ſigna cœleſtia futura prognoſticant, an liceat hoc facere, vel ſint puniendi ſicut augures & aruſpices, aut alio modo?

Reſpondeo, aut hæc futura prædicunt ex certa ſcientia imponentes futuris contingentibus rebus neceſſitatem quamdam, quam dicunt cauſari ex motu corporum cœleſtium, & iſto modo ſunt hæretici, & puniuntur vt hæretici: vt latè diximus *ſuprà hac quæſt. in princ.* & *quæſt. præced.*

Ratio eſt, quia ſigna illa non ſunt cauſæ rerum finales, imponentes neceſſitatem humanis rebus agendis, aut homini: ſed ſunt ſigna quædam inclinatiua, ſiue indicatiua rerum futurarum ſecundùm communiter accidẽtia per regulas quaſdam, & naturas corporum cœleſtium, quæ multoties fallunt, quibus non ſubiicitur neceſſariò natura humana, quin poſſit illa euitare & vti liberi arbitrij poteſtate: vide Abbatem *in diſt. c. 2. extra eo. tit. q. 5.* aut illa prædicunt demonſtratiuè, præſumptiuè, ſiue inclinatiuè, aſſerentes quòd ex motu corporum cœleſtium tale quid inclinatiuè demonſtratur, ſiue figuratur in actibus hominum inferioribus, & hoc modo non eſt peccatum ex quo nullam imponunt neceſſitatem, ſed inclinationem quamdam, quam quis liberè euitare poterit, ſi velit vti prudentia & ſui liberi arbitrij poteſtate, vt latiùs dicemus *infrà*, & habetur per Abbatem *in d. c. 2. eo. tit.*

¶ Pro faciliori intelligentia præmiſſorum ſubiiciã infraſcriptas quæſtiones ſpeciales, declarando pœnas criminis cuiuſque. Et primò quæro quid de ſacerdotibus, qui cauſa doloris ſpoliant aras, aut extingunt luminaria conſueta, quâ pœnâ puniuntur? dic quòd clericus honore & dignitate priuatur, & ſic efficitur infamis: vt *in c. quicumque. in primo reſponſ. 26. q. 5.* & Io. *lec. in ſum. conf. eo. tit. q. 18.* & hoc niſi ſponte de præmiſſis coram Epiſcopo vel Metropolitano ſe culpabiles detulerint, & de ipſis condignam peregerint pœnitentiam, *d. c. quicumque.* alij ſacerdotes reperiuntur, qui ſumpta veſte lugubri Miſſas defunctorum celebrant pro viuentibus cauſa inimicitiæ, vt is, pro quo ſacrificium ipſum offerunt, moriatur aut incurrat mortis periculum, quâ pœnâ ſit puniendus: dic iſto caſu, quòd ſacerdos vel clericus qui ſcienter iſta fecerit, à proprij ordinis gradu priuatur & perpetui exilij ergaſtulo vnà cum eo qui ipſum ſacerdotem conſulit, aut præmiſſa fieri ordinauit ſiue mandauit relegatur: vt eſt tex. *in d. c. quicumque. in fin. 26. quæſt. 5.* & Io. *lec. in ſum. conf. eo. tit. quæſt. 20.*

Sacerdos immutans Eccleſiaſtica cauſa doloris infamia eſt.

¶ Deinde quæro quid de clericis & laicis qui imaginem Crucis, aut B. Mariæ Virginis, ſeu aliorum ſanctorum proiecerunt in terram, illáſque vrticis, ſpinis, vel pedibus conculcarunt, qua pœna puniendi ſunt? Caſus iſte ponitur per tex. *in c. ſi canonici. §. fin. de offi. ordi. lib. 6.* vbi dicit quòd vltrix ſic procedat dura ſententia contra eos, per quam alij id facinus patrare pertimeſcant: gloſ. verò declarando tex. primò dicit, quòd erũt priuandi loci ſui dignitate atque honore, niſi celeri ſatisfactione coram

Imagines indignè tractans vt ſit puniendus

Metropolitano ſe ſufficienter purgauerint : demum deuenitur ad aliam pœnam dicens quòd ſtatur arbitrio iudicis concludens in effectu quòd ſit pœna arbitraria, pro prima allegat text. *in d.c. quicumque* 29.q.5. & *l.j.ff. de iur.delib.* cum qua gl. tranſit Gem. *ibi.* Arch. autem dicit quòd poterant temporaliter puniri, quòd in vinculis publicis conuinciantur, vt *l.j.C.de his qui ad ſtatu. contum. & ff.de pœn.l.capitalium.* §. *qui ad ſtatuas*, vel quòd moriantur, vt not. *in l.1.C.ne lice.ſing. ſalua.&c.* hæc vltima pœna infertur de rigore iuris ciuilis, vt *d.l.1.* aliæ verò ſuperiores inferri poſſunt per iudicem Eccleſiaſticum, vt dicunt DD. *in d.c.ſi Canonici.§.fin.*

¶ Videndum eſſet etiam, quid de Iudæo, qui ſuper Crucem, dum deferretur publicè per vrbem, proiecit immunditias, quâ pœnâ puniatur? Iſtum caſum decidit Pet. de Anch. *in conſil.*15. quod incipit: *Spiritualis iudex in prouincia Romandolæ.* vbi dicit quòd Iudæus ipſe poterit per vtrumque iudicem caſtigari eccleſiaſticum & laïcum: & ſeueris pœnis puniri.

Sacerdotis celebrantis & nihil conficientis pœna.

¶ Quæro quid dicendum ſit de his, qui in ſortilegiis commiſcuerunt hoſtiam non ſacratam, ſuper qua tamen celebrata fuit vna aut plures Miſſæ, quâ pœnâ puniatur ſacerdos qui ſcienter ſuper hoſtia illa celebrauit Miſſas, vel qui celebrando non conſecrat aliquid: ſed capit panem & vinum apud altare ſine Sacramento, & omnes ac ſingulas ceremonias & ſolemnitates fecit apud altare excepta conſecratione, qua pœna puniatur? Caſus iſte ponitur *in c.de hom. de celebrat. Miſſ.* vbi text. nullam ponit pœnam temporalem: ſed credo, quòd ſit pœna arbitraria in eo, qui celebrat *Miſſam*, & ſine conſecratione accipit hoſtiam & vinum, quam iudex Eccleſiaſticus ſibi iniunget loco pœnitentiæ: is verò qui ſcienter celebrat ſuper hoſtia, aut alia re, cum qua fieri debent ſortilegia, grauiùs puniendus eſt, ſicut is qui ſortilegia ipſa conficeret: quia paria ſunt aliquid prohibitum facere, vel efficere aliquod neceſſarium antecedens, per quod peruenitur ad illud, vt *leg.oratio, ff.de ſponſa.* Vide text. *in dict.c.ſi quis Epiſcopus.*26.q.5. qui loquitur generaliter de omnibus ſortilegiis. Ille enim qui habuit animum delinquendi & deuenit ad actum proximum delicti, habetur ac ſi feciſſet & conſummaſſet delictum: non ſolùm de iure canonico, vt *in cap. ſicut dignum, de homicid. cum multis ſimilibus:* ſed etiam de iure ciuili, vt *leg. is qui cum telo, C.ad leg.Corn.de ſic.* & *leg.*1.§. *diuus*, & *ibi Bart.ff.eod.titul.* & habetur per Panor. *in dict.c.2.de ſortil.* & Io. *lec. in ſum. conſ. eo titul.quæſt.*24. & Oldra. *d.conſil.*210. *in 3.col.* laicus verò excommunicatur & relegatur de iure canonico in foro iudiciali; *cap. aliquanti.xxvj.q.*5. ſed ſi ſemel monitus, iterùm ſe immiſcear in prædictis, ſi eſt nobilis intruditur in carcerem: ignobilis fuſtigatur, mitratur, & publicè dehoneſtatur, *d.c.ſi quis Epiſcopus. cap.aliquanti c.ſortes. cum aliis ſequen.*

¶ Quid dicendum de his, qui imagines conficiunt atque baptizant, & cum illis conficiunt ſortilegia. Dic, aut ſortilegia ipſa fiunt ad aliquem effectum, qui dæmoni non conuenit, ſed ſoli Deo, & ſapiunt hæreſim manifeſtè, vt *ſuprà* diximus *quæſt. præcedenti:* & immo puniendi ſunt vt hæretici: vt *ſuprà* diximus *tit.1.quæſt.3.* ſalua tamen doctrina gloſ. de qua *in d.c.accuſatus.§.ſanè.de hæret.lib.6.* & ſaluis etiam limitationibus, de quibus *infrà in fine* dico illos eſſe puniendos eiſdem pœnis quibus alij in ſuperioribus caſibus: vide Oldra. in *d.conſ.*210.

vbi

vbi de hoc facit mentio & expreſſam & Ioan. *lec. in ſum. conf. eod. tit. q. xv.*

¶ Idem dicendum eſt de his, qui in ipſis ſortilegiis immiſcent ſacras reliquias ſanctorum martyrum, ſcilicet ex membris vel oſſibus aut de veſtibus eorumdem, *d. c. ſi quis Epiſcopus.* & *c. aliquanti.* & Panor. *in d. c. ij.* & Ioan. *lec. in d. tit. in ſum. q. xvi.*

¶ Idem etiam iudicandũ eſt de his, qui Sacramenta Eccleſiarum, ſcilicet oleum ſanctum baptiſmatis, chriſmatis, aut extremę vnctionis, ſeu aquam fontis baptiſmatis & ſimilia, *d. c. ij.* & *ibi* Abb. *& d. c. ſi quis Epiſcopus. cum aliis ſequent.*

¶ Idem quoque cenſendum eſt de his, qui in eiſdem ſortilegiis admiſcent aquam benedictam, candelas benedictas, ſacros agnuſdeos, ramos oliuarum aut frondes palmarum & ſimilia, de quibus habetur per Ioan. *lec. in d. ſum. eod. tit. q. vltim.*

Aſtrologorum futura prædicentium pœna eſt diuerſa.

¶ Iuxta prædicta videndum eſt, quid de aſtrologis, qui futura prædicunt, an puniantur, & quâ pœnâ. Dic aut illa prædicunt ex certa ſcientia, quaſi ſigna illa, per quæ futura coniecturantur, aut cauſæ rerum imponentes futuris rebus neceſſitatem in eſſe, quòd ſic vel ſic erunt, omnino & iſtud eſt hæreticum & puniri debent vt hæretici: quia fururorum notitia certa, prout eſt in eſſe rei, eſt ſolius Dei, vt habetur *Matth. 22. c. & 2. q. 4. conſuluiſti.* & *27. q. 3. ſciendũ.* & latè diximus *ſuprà q. præcedẽti*: aut illa prædicunt cõiecturaliter, demonſtratiuè ſiue inclinatiuè: & iſto modo nõ errant nec puniuntur aliquâ pœnâ: quia verũ eſt, quòd corpora cœleſtia habent quædam motiua & inclinationes ad corpora inferiora, & operationes humanas, ſecundùm quas multoties ſic fieri contingunt, quamuis euitari poſſunt, & propterea dicitur, quòd illa ſunt ſigna rerum, non autem cauſæ rerum: de quibus vide Panor. *in dict. c. 1. extra eod. tit. 3. col.*

¶ Quid enim dicendum ſit de his, qui ſortes quærũt in Euangeliis, aperiendo librum, & ſortificando in illis. Dic quòd prohibitum eſt, & puniuntur qui præmiſſa faciunt, modo quo *ſuprà 17. q. 2. hi qui.* Et quia diximus *ſuprà*, quòd ſunt prohibita remedia ſortilegiorũ, quæ fiunt ad ſanandum corpus maleficiatum, de iure canonico, licèt de iure ciuili permiſſa ſunt, vt *ſuprà* diximus *eadem q.* quæro nũc quid ſi aliquis in opere ſanatiuo dixit plura verba honeſta, & ſanctas ac deuotas orationes Dei, beatæque virginis Mariæ & aliorum ſanctorum; & illa eadem fecerit dicere per ipſum maleficiatum ad deuotionem beatæ Virginis Mariæ, aut alicuius ſancti Martyris, nihilominùs poſteà Magiſter ſiue Magiſtra Sortilegiorum aliqua verba extranea dixerit publicè vel ſecretè, quæ non videtur congruere illi operi religioſo, & ſanitatis, an iſta dicantur eſſe ſuperſtitioſa, & punienda. Dic quòd ſic, quia quotieſcumque cum rebus, aut verbis religioſis, ſiue Eccleſiaſticis miſcentur aliqua verba extranea, & quæ naturaliter non tendunt ad opus illud ſanitatis, nec poſſunt naturaliter talem effectum operari neceſſariò, tunc dicũtur eſſe ſuperſtitioſa, & faciunt totum opus ſuperſtitioſum & damnabile, quod eſt maximè quotieſcumq; adiunguntur nomina quędam ignota aut characteres, ſeu aliæ diuerſæ obſeruationes, quas manifeſtum eſt naturaliter efficaciam ad ſanitatem habere non poſſe, illa non fiunt ſine ſuperſtitione & Dęmonis miniſterio, vt dicit S. Th. *in ſum. ſecunda ſecundæ. q. xcv. art. 2. ver. dicendũ, in tit. de ſuperſt.* & Ioan. *lec. in ſum conf. eod. tit. q. 11.*

Superſtitioſa quæ dicantur.

Et propterea ſunt puniendæ de iure canonico: quia ſi clericus eſt, qui talia

fecit deponitur: laicus verò excommunicatur pro prima vice; 26. q. 7. *admoneans.* ſed ſi monitus, ſpreta monitione iterùm ſe ingeſſerit in eiſdē, ſi eſt nobilis vir & honeſtæ familiæ, incarceratur aut relegatur: ignobilis verò cum vituperio fuſtibus cæditur, 26. q. 5. c. *ſi quis Epiſc. c. aliquanti. c. ſortes, & c. ſeq.* & per Abb. *in d. c. 2. de ſortil.* vbi dicit, quòd pœna iſtorum eſt arbitraria; & hoc puto verius ſecundùm qualitatem facti, conditionē perſonarum, & animum delinquentis, *arg. l. aut factū. & l. reſpiciendum. §. delinquunt. ff. de pœn.* & *l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infam. c. ſicut dignum. in princ. de homic.* De iure autem ciuili remedia iſta non puniuntur, dummodò fiant ad bonum finem, *d. l. eorum. ſi.* & *ibi* Bar. *C. de malef. & math.* & aliàs diximus *ſuprà eod. quæſt. 6.*

¶ Idem dicendum eſt de his, qui faciunt ſchedulas, aut breuia, & ligaturas ſuſpendendas & deferendas ad collum maleficiati, cùm continent aliquid extrinſecum, ſiue extraneum ſignum ſit, character aut nomen quod naturaliter non tendit ad concluſionem & intellectum aliorum verborum, vel ad opus ſanitatis, tunc iudicatur illud eſſe ſuperſtitioſum & punibile: quia fieri non poteſt abſque ſuffragio & inſtructione diaboli, vt dicunt ſupradicti Doctores *in locis præditis*, & habetur *in c. nec mirum. §. ad hæc omnia, & c. 26. q. 5.* & per S. Auguſt. *lib. 21. de Ciuit. Dei.* & ideò puniuntur his pœnis, quas *ſuprà* diximus *hac eadem q. in membris proximè relatis.*

¶ Quid ſi inter alia verba vel nomina Dei, quæ iſtæ maleficæ ſæpiùs deſcribere faciunt in earum ſchedulis vel breuibus appoſuerint hoc verbū, *Deus Acharon*, an ſit verbum ſuperſtitioſum & diabolicum. Dic quòd ſic: quia illud eſt nomen Beelzebub principis dæmoniorum: vt habetur 4. *Regum 1. c.* dum Elias monitus ab Angelo reprehendit Ochoſiam Regem ſub his verbis: *Numquid non eſt vobis Deus in Iſraël, vt eatis ad conſulendum Beelzebub, Deum Acharon, immò de lectulo ſuper quem aſcendiſti, non deſcēdes, ſed morte morieris.* Quod bene not. quia ſæpiùs in iſtis ſchedulis & breuibus hoc nomen, ſcilicet *Deus Acharon* reperies expreſſum. Vide d. Io. de Turrecr. *in c. contra idolorum 26. q. 5.* & d. Io. *lec. in ſum. conſ. eod tit. q. 11. & 13.*

Deus Acharō quid ſignificet.

¶ Quid dicendum de his, qui ſacrificāt Mammonæ deo nummorum, vt diuites efficiantur, qua pœna ſunt puniendi? Dic, quòd ſi eſt clericus, ſecundùm quorumdam opinionem indiſtinctè eſt priuatus ipſo iure omni officio, beneficio, honore & dignitate, ſiue occultum ſit crimen, *ſiue* publicum: & ideò neceſſariò indiget diſpenſatione, ſi vult amplùs celebrare: quidam alij dixerunt, quòd quando crimen eſt occultum, poſſunt agere pœnitentiam, confitendo peccatum ſuum, & non incurrunt pœnam illam priuationis, & ideò non indigent neceſſariò diſpenſatione: ſi verò crimen eſſet publicum, aut notorium, tunc incurrit irregularitatem & priuationē ipſo iure, & indiget diſpenſatione: nihilominùs præcedens opinio videtur eſſe magis tuta in foro conſcientiæ, vt quis petat diſpenſationem etiā quando crimen eſſet occultum. Vide d. Io. *lec. in ſum. conſ. eod. tit. quæſt. vlt.*

¶ Vbi iſtis æquiparat etiam ſacerdotes, qui in ſortilegiis immiſcent Sacramenta Eccleſiaſtica, ſcilicet oleum ſanctum chriſmatis, baptiſmi, vel extremæ vnctionis aut aquam fontis baptiſmatis, eiſdem pœnis puniuntur, de quibus aliàs diximus *ſuprà eo. quæſt.* laici verò de iure canonico pri-

ma

ma vice ſunt excommunicati, & ſunt à limine Eccleſiæ repellendi: ſed ſi poſt primam monitionem iterum ſe ingeſſerint in eiſdem, ſi nobilis eſt condemnatur ad perpetuos carceres: ignobilis verò fuſtigatur publicè cum maximo dedecore: deinde in exilium condemnatur, ſecundùm quod habetur *26.q.5.ſi quis Epiſc c.aliquanti cũ aliis ſeqq.* Abbas tamen dixit *in d.c.2. de ſorti.* quòd iſtorum pœnæ erunt arbitrariæ mitigandæ, alterandæ, neque leuandæ ſecundùm facti qualitatem aut turpitudinem ſeu ſcandalum, quod inde poſſet oriri, aut exortum iam eſſet. Item perſonarum conditionem & animum delinquentis; aut ex ſimplicitate dicitur lapſus in illud, & ad aliquem bonum effectum, vt habetur *in d.c.2 extra eod.tit.* vel ſi ex propria malitia, animo aliquem decipiendi, & ſimilia, vt *ibi* per Abb. latiùs dicitur: & diximus *ſuprà proximè.* Vide tex. *in c. ſicut dignum. in princ. de homic.*

¶ De iure verò ciuili pro omnibus ſortilegiis huiuſmodi eſt pœna vltimi ſupplicij, *l.nullus.l.eorum.in princ.l.nemo.l multi.* & *l.ſi excepta. C.eo.tit.*

¶ Exceptis ſortilegiis, quæ fiunt ad ſanandum maleficiatum, vel liberandum aliquem ab alia infirmitate, aut incantandum imbres, grandines & fulgura, ne noceant ſegetibus, arboribus & plantis, aut animalibus, vel fœtibus eorum: omnia iſta, quæ proſunt & non nocent rebus temporalibus, aut perſonis permiſſa ſunt de iure ciuili, & nullam pœnam merentur, vt *d.l.eorum.§ fin.* & *ibi* Bart *C.eo. tit.* & aliàs diximus *ſuprà.*

¶ Videndum quoque eſſet quid de diuinationibus, quæ fiunt per ſomnia ſecundùm illorum interpretationem, prout habetur in ſomniis Danielis, & per dominum Albumaſar *in lib. quem fecit de interpretat. ſomnio.* de quibus latè vide d. Ioan. *lect. in ſum. conſ.eo.tit. quæſt.6.* & quid dicendum ſit de incantationibus ſerpentum, illis videlicet, quæ fiunt contra ſerpentes; vbi dicas, quòd aut in illis præcantationibus imploratur dumtaxat auxilium Dei ſimpliciter cum deuotione, abſque aliqua machinatione intrinſeca, & non erunt reprobandæ, imò commendandæ: aut illis imploratur diaboli ſuffragium, vt ſortiantur effectum ſiue tacitè, ſiue expreſſè: & erunt illicitæ penitùs & damnabiles: ſed qualiter cognoſci poterit an ſint licitæ vel illicitæ, & an & quando in eis imploratur auxilium dæmonis tacitè vel expreſſè, vel ſolius Dei: dic quòd eſt diligenter aduertendum ad verba ipſa, item ad modum, ritum & ordinem ipſius incantationis: quia ſi in eis inſunt aliqua verba extranea, vel ignota nomina, aut characteres, ſiue verba quædam extranea, quæ nõ congruunt concluſioni, nec naturæ verborum ſupradictorum, nec poſſũt ſecundùm eorum naturam aliquid operari circa effectum, de quo agitur: tunc opera ipſa dici non poſſunt niſi ſuperſtitioſa & diabolica, in quibus diabolus plurimùm operatur, & illius ſuffragium ſaltim tacitè inuocatur, ſecundùm quod concludit Ioan. *lec. in ſum.conſ.eo.tit.q.15.* & diximus *ſuprà ea.quæſt.in illo art de remediis quæ fiunt contra maleficiatum:* & ideò iſto caſu puniendi erunt de iure canonico pœnis ſuprà proximè dictis. De iure verò ciuili nulla pœna erunt puniendi, ex quo dictæ incantationes fiunt vt proſint, ſcilicet ne hominibus noceãt ſerpentes. Verùm, quia in iſtis ſortilegiis, amatoriis maximè & veneficis, quæ dicuntur fieri in corpore, ſæpiùs interueniunt pocula quædam, quæ traduntur potanda perſonæ maleficiandæ, quæ communiter appellari ſolent *pocula amatoria aut venefica:*

Opera ſuperſtitioſa.

ex

ex quorum potu, quandoque præter ſpem & intentionem tradentis, mors abſorbentis ſuccedit: quandoque verò non: ideò aliqua de ipſis poculis ſpecialiter videamus.

CAP. XII.

SVMMARIVM.

1 *Poculum amatorium porrigens & miniſtrans qua ſit pœna multandus.*
2 *Poculum dans amatorium, ſi ex illo, mors ſequatur, qualiter punietur.*
3 *Homicidium ſine dolo commiſſum, poteſt vltimo ſupplicio puniri.*
4 *Venenum diuerſimodè conſiderari poteſt.*
5 *Verbum iſtud*, venenum, *medium eſt & promiſcuum.*
6 *Venena ſanitatis inducendæ causâ confecta, vel nullum incommodum generantia, non reprobantur à iure.*
7 *Pœna*, leg. Corneliæ de ſicca. *quæ hodie.*
8 *Improuidè accidentia fato, non culpæ imputantur.*
9 *Pœna quibuſdam circunſtantiis cõcurrentibus ſunt leuandæ.*
10 *Poculum conceptorium miniſtrãs, ſi mors ſequatur, qua pœna veniat puniendus.*
11 *Caſuum conformitas iuris conformitatem exigit.*
12 *Determinabile relatum ad plura determinabilia dicit illa æqualiter determinare.*
13 *Poculum amatorium dupliciter poteſt conſiderari.*
14 *Intentio corrumpit actum, qui aliter excuſari poterat.*
15 *Venena diuerſimodè in iure conſiderantur.*
16 *Poculum ſterilitatis tradens quam pœnam incurrat.*

DVODECIMÒ igitur nũc quæro, ſi quis miniſtrauerit vel dederit poculum amatorium mulieri ad flectendum eius pudicum animum ad libidinem, ſi calefaciendum eius cor ad amandum virum prædictum, vel è contra, quid ſi mulier dederit poculum viro, vt amet ipſam, licèt hoc ratiùs contingat, quâ pœnâ puniatur qui poculum ipſum dederit? Reſpondeo, quòd de iure ciuili humiliores in matallum damnantur: honeſtiores verò in inſulam dimidia parte bonorum ſuorum confiſcata relegantur: ita dicit tex. *in l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn.*

¶ Clerici verò de iure canonico ſunt priuandi, *26 quæſt. 5. cap. ſi quis Epiſc.* & per Abbatem *in d. cap. 2. de ſortileg.*

¶ Sed quid ſi ex poculi huiuſmodi aſſumptione mors abſorbentis ſuccedat eo quòd forſan malè compoſitum fuerat, & non erat benè temperatum, vel in mala ſorbentis diſpoſitione ſumptum fuerit, quâ pœnâ punietur qui dederit: & videtur dicendum, quòd aliquâ pœnâ punietur extraordinariâ relegationis: vel ſimili, ex quo homicidium illud non fuit commiſſum dolo, nec cum propoſito occidendi: ideò non debet puniri pœnâ vltimi ſupplicij, *l. prima. §. diuus.* & *l. diuus. ff. ad leg. Cor. de ſiccar.* tamen contrarium dicit text. *in d. l. ſi quis aliquid dict. §. qui abortionis.* quòd ſi caſu moriatur qui vel quæ poculum prædictum abſorbuit qui tradidit vltimo ſupplicio puniendus eſt, licèt dolo non dederit, ſed bono zelo: & hoc eſt quia res ipſa eſt mali exempli.

Homicidium ſine dolo

¶ Ex quo nota caſum ſingularem, in quo quis punitur pœnâ vltimi ſupplicij,

Io commissum an capite puniatur.

supplicij, pro homicidio commisso sine dolo & intentione aliqua occidendi, cuius contrarium disponit regula iuris communis, de qua *in d.l. 1. leg. Cornel. & l. diuus.* & *l. 1. §. diuus. ff. ad leg. Corn. de sic.* & *l. is qui cum telo. C. eo tit.* quæ habet quòd nunquam infertur pœna mortis pro homicidio commisso sine dolo & proposito occidendi, imò in casu prædicto lata culpa non æquipatatur dolo, vt not. dicit Bart. *in d.l. in lege Cornelia. ff. de sica.* hîc enim nulla ratio, neque præsumptio viget contra ipsum, qui dedit poculum amatorium, ex qua coniecturari possit: quòd habuerit animum occidendi, imò in parte nulla offendendi: *d.l. in lege.* & *l. 1. §. diuus. ff. eo tit.* Contra prædicta oppono *d.l. 3. §. hæc adiectio. ff. ad leg. Cor. de sic.* vbi videtur esse tex. valdè contrarius *d. §. qui abortionis*: ibi enim dicitur quòd venenorum plura sunt genera, siue plures species, quorum quædam dicuntur mala venena, ea scilicet quæ facta sunt hominis necandi causâ: quædam alia sunt, quæ dicuntur bona, siue non mala venena: & ea sunt, quæ facta fuerunt ad sanandum corpus ægrotum: item ea, quæ fiunt ad concipiendum, & illud quod amatorium appellatur vel aliud quodcumque factum ad alium effectum, dummodò non ad occidendum. Et propterea subiungit tex. *in ver. adiectio*; quòd adiectio illa mali veneni opportunè posita fuit *in illa lege*, quoniã ex illa qualitate mala adiuncta demõstratur quædam esse venena non mala: ergo nomen hoc *venenum* medium est, siue promiscuum; adaptatur ad vtramque partem: respectu verò adiunctæ qualitatis, tam illud quod ad sanandũ, quàm illud quod ad occidendũ paratum est, continet: sed & id, quod amatoriũ appellatur, vel quod ad conceptionẽ traditur, continet omnia

Verbum *venenũ* medium est & promiscuum.

ista, quæ cõprehendi possũt sub nomine isto veneni, solũ enim *in ea lege* notatur quòd hominis necandi causa fit. Ergo cætera venena, quę non sunt facta hominis necandi causa, prout sunt venena sanatiua, amatoria, & ea quæ fiunt ad cõcipiendũ, non continentur sub lege illa, nec pœna illius legis plectuntur qui illa tradunt, & propterea tex. *ibi in fin.* explificat regulã istã ponendo casũ cũ sua decisione: vel quòd ex senatusconsulto iussa est relegari mulier illa, quæ non malo quidẽ animo, sed malo exẽplo medicamentũ ad conceptionẽ dedit: ex quo ea mulier, quæ illud acceperat, decesserit. Ex qua decisione probatur, quòd omnia venena, quæ non sunt facta hominis necãdi causa, dicũtur non mala venena: & ideò si ex illorũ potu quisquã perierit, qui tradidit, nõ tenetur pœna illi legis Corneliæ de sicariis, quæ hodie est pœna capitis, licèt olim esset perpetua deportatio, & omniũ bonorum publicatio; *l. 3. §. legis. ff. ad leg. Cor. de sic.* & *in §. itẽ lex Cornelia. inst. de pub. iud.* licèt alia minori pœna puniretur, scilicet relegationis, vt *l. 3. in adiect. in fi.* ratione prædicta: quia defuit animus occidẽdi tã in cõpositione, quàm in traditione. Pro quo facit tex. nos. *in l. 1. §. C. eo tit. de sicar.* vbi dicitur, quòd ea, quæ ex improuiso casu potiùs, quàm fraude accidũt, fato plerumque non noxę siue culpę imputãtur; & per consequens mitiùs puniuntur, vt *l. §. fi. 2. l. 1. §. diuus. ff. eo tit.* vbi, si quis in rixa alium cucuma, vel claua percusserit: ex quo non occidendi animo illum percussit, leuiandã esse pœnam huic percussori Iurisconsultus constituit. Idem sit in casu nostro; & licèt tex. *in d.l 3. §. in decisione* loquatur de veneno conceptionis, nõ autem amatorio, ratio tamen præcedens, quã dedit Iurisconsultus, est generalis cõprehẽdẽs omnia illa venena, quę facta nõ

Improuisa accidentia cui imputentur

fuerunt hominis necandi causâ, sed ad alium effectum, prout est iste xii. Quotiescumque autem ratio est generalis, & indeterminatè posita in lege comprehendit omnem determinationem, quæ ad illam potest adaptari, & vbicumque se extendit ratio, extenditur etiam ipsa lex, & illius dispositio: *l metum autem. §. animaduertendum. ff. quòd met. cau.* & *ibi* Bar. *in pri. no. l. nomen. §. fin. ff. de leg. 3.* Illa igitur ratio, quæ multùm in ea lege notatur, scilicet quòd venena facta non sint hominis necandi &c. comprehendit generaliter omnia venena, quæ facta sunt absque illa qualitate: tria enim venena, de quibus Iurisconsultus fecit mentionem *in d.l. 3. illa.* expressit tãquam exempla regulæ, vt sit sensus. Quicumque venenum amatorium sanatiuum, vel conceptionis, seu quodcumque aliud venenum, non factum hominis necandi causa, cuiquam tradiderit, non animo occidendi, ex cuius potu ille, qui assumpsit, periit, qui dedit poculum puniri non debet pœna illius legis Corneliæ. Cuius decisionis rationem duplicem cõsideraui: prima est quia lex Cornelia de sicariis, vt proximè dixi *cap. 5.* nõ cõprehendit ista venena, de quibus *suprà in d.l. 3. in prin.* & *ibi* Bar. Secunda est, quia quotiescumque mors prouenit ex facto alicuius, absque animo & proposito occidendi, nunquam ille punitur pœna illius legis Corneliæ, & sic pœna mortis, sed alia mitiori pœna iuxta modum culpæ; *d.l. 1. §. fin. C. ad leg. Cor. de sicar.* vbi dicitur, quòd ea, quæ ex improuiso casu absque fraude accidunt, fato potiùs quàm noxæ imputantur: ideò excusantur à pœna ipsius legis. Idem disponitur *in d.l. 1. §. diuus. & l. diuus. & l. in lege Cornelia.* & *ibi* Barto. *ff. eo. tit.* Idem Bar. *in l. absentem. & in l. aut facta. ff. de pœn.* & *in c. sicut dignum. in prin.* & *ibi* per Canonistas *de homi.*

Venenorum tres species.

¶ Cùm itaque in poculo, siue veneno conceptionis dolus & animus occidendi omnino d. fuerit, tam in compositione quàm in traditione, vidébatur dicendum, quòd nulla pœna puniri deberet: tamen Iurisiator dicit, quòd propter malum exemplum iussã est relegari ea, quæ non quidem malo animo: sed malo exemplo medicamenta ad conceptionem dedit, ex quibus illa, quæ biberit, periit.

Poculã conceptorum vtrum accelerãs quomodo dãnetur.

¶ Hæc autem tria venena sunt æquiparata primò quoad compositionem: quia sunt facta absque causa hominis necandi: secundò quoad traditionem: quia omnia traduntur absque animo & proposito occidendi: quare non est dicendum quòd etiam in decisione & pœnę impositione sint similiter æquiparata, cùm factum idem esse videtur, & eadem ratio in omnibus militat, vt suprà dixi: ergo deberet in omnibus esse eadem iuris dispositio; *l. i Iud. ff. ad leg. Aqui. l. adigere. §. quamuis. ff. de inr. patro. l. cùm pater. §. dulcissimis ff. ad leg 2. l. hac actio.* & *ibi* Bar. *ff. de calum.* & est gloss. *in Clẽ. auditor. in ver. Romana de rescri. & Clem. 1. in ver. eligatur. de elec.* maximè, quia alia ratio mali exempli; quæ est posita pro ratione decidendi *in d. §. adiectio.* & *d. §. qui abortionis*: ita militat in vno, sicut in alio casu: ergo deberet etiam esse eadem pœna in vtroque casu statuta, de qua *in d. §. adiectio*, attenta casuum conformitate & æqualitate in facto deberet etiam esse conformitas iuris, per ea quæ no. voluit Bartol. *in leg. omnes populi. in 4. q. princip. ff. de iustit. & iure.* & diu. Alexand. *in leg. peregre. §. quibus. in 2. col. ff. de acquir possess.*

¶ Pro quo facit etiam regula illa, quòd vnum determinabile relatum ad plura determinabilia debet illa pariformiter determinare, *l. nam*

hoc

hoc iure ff. de vul. & pu. & Bar. *in l. cẽt. in* 18. *columna in verſi. pro alia. eo. tit.* ſed ratio compoſitionis, traditionis, atque deciſionis vnica videtur eſſe in omnibus, hoc eſt, quòd ea, quæ ponitur in vno caſu, militat etiam in alio caſu: ergo deberet eſſe vtriuſque pariformis pœnæ deciſio, *d. l. iam hoc iure. cum aliis prædictis.*

† Quid dicendum in hac ambiguitate? Contrarium profectò eſt valdè vrgens: iſta enim opinio poſſet ſuſtineri per regulas & rationes prædictas, & magis æqua videtur quàm illa, de qua *in d. §. qui abortionis*, quæ eſt nimis rigida & contra omnes regulas iuris communis: Bar. enim *in dicto §. qui abortionis*, nihil dicit, ſed remittit ſe ad dictum §. *adiectio.* vbi monet iſtud contrarium de dicto §. *qui abortionis.* tamen ſoluit multùm ſimpliciter, nec tangit difficultatem poculi amatorij: dicit enim quòd *in dicto §. adiect.* tex. loquitur in poculo conceptionis: & ſic in re licita, ibi verò *in §. qui abortionis*, tex. loquitur in poculo ipſius abortionis: & ſic de eo, qui incumbebat rei illicitæ & prohibitæ: imò traditur diuerſa pœna in vno, quàm in alio. De poculo autẽ amatorio, & de quo in vtraque lege mentio fit, nullum verbum fecit Bart.

Abortiuum tradens homicida corporalis.

¶ Ego enim poſt aliquas meditationes conſideraui contrarium iſtud ita ſolui poſſe, quòd *in dicto §. qui abortionis.* vterque habebat animum occidendi, vnus occidendi infantem in vtero matris, & ſic eſt homicida corporalis, vt *l. prægnantem. & l. Cicero. de pœn.* Alter autem, qui dedit poculum amatorium, ex quo illud dedit cauſa fornicãdi & peccandi cum ea, dicitur homicida ſpiritualis: quia illo peccato mortali occidit animam: *de conſe. diſt. 4. quæris. de pœn. diſt. 1. noli. & 22. q. 5. illic. & c. ſi aliquis extra de homic.* Ex quo igitur vterque eſt homicida tam in ipſa traditione, quàm propoſito, ergo pari pœna puniendi ſunt. Sed iſta ſolutio parum valet, quia non reperio cautum de iure ciuili, quòd pro vno peccato mortali quis incurrat pœnam mortis, ſicut pro homicidio dolosè commiſſo, niſi in caſibus à iure expreſſis.

Amatorium tradens homicida ſpiritualis.

Ideò deueniendum eſt ad aliam ſolutionem, & antequàm ad vlteriora procedam, ſciendum eſt, quòd in hac materia poculorum duo ſunt principaliter conſideranda, quæ præcedunt caſum mortis. Primum eſt quòd conſiderari debet compoſitio: ſecundum verò traditio: item in compoſitione conſideranda eſt cauſa, propter quam venenum ipſum componitur & fit: aut enim fit cauſa occidendi hominem, aut non. Primo caſu fit locus pœnæ *d. l. legis Corneliæ de ſica.* ſecundo verò non, vt *d. l. 3. in princ. & §. adiectio.* in traditione verò duo alia ſunt conſideranda in cauſa prima & immediata, quæ reſpicit principium, id eſt principalis intentio ipſius tradentis. Item cauſa mediata & finalis quæ reſpicit finem actus, ad quem tendit animus illius, qui tradidit: ſi enim proxima cauſa & principalis intentio tradentis rendebat ad occidendum, nulli dubium eſt, quòd tradens tenetur pœna illius legis Corneliæ de ſicariis, vt *l. 1. §. diuus. & l. 3. in princ. & l. 1. lege Cornelia. ff. eo tit. etiam quòd mors ſecuta non fuerit. l. in princip. & l. is qui cum telo. C. eo. tit.*

Poculi compoſitio & eius cauſa.

Poculi traditio quæ duabus etiam de cauſis inducitur.

Si verò non habuit animum occidendi, tunc conſideranda eſt illa cauſa remota & finalis intentio, ſiue vltimus effectus rei, ad quam traduntur ipſa pocula: aut enim tradantur ad bonum & honeſtum finem, ſcilicet conceptionis vel ſanitatis; & iudi-

cantur bona & honeſta : & tunc quis excuſatur à pœna capitali morte ſecuta : ſed alia mitiori pœna punitur, vt *d. l.* 4. §. *adiectio in fine.* & *ſuprà* diximus.

¶ Aut finalis intentio & vltimus eius effectus tendebat ad turpe & illicitum, ſicut eſt in poculo amatorio, cuius effectus eſt libidinis apprehenſio, & illicitus mulieris concubitus, vtaliàs diximus *ſuprà*, & habe[illegible] *eorum, in princ. C. de malef. & Math.* & iſto caſu non excuſatur propter principalem eius intentionem, ſiue cauſam proximam, ſcilicet quòd non habuerit animum occidendi : ſed attenditur magis illa cauſa finalis & vltimus effectus, ad quem venena tendebant: & ideò indubitanter punitur pœnâ vltimi ſupplicij; *d. ſi quis aliquid. §. abortionis.* vbi eſt caſus. *ff. de pœn.* Et ratio deciſionis eſt, quia dabat operam rei illicitæ: imò non videtur excuſandus, quia dicitur eſſe in culpa, & ideò tenetur etiam de caſu fortuito, qui præter ſpem & intentionem inopinatè prouenit : vt eſt caſus 1. *c. ff. de homic. lib. 6.* & facit tex. *in arg. in c. ſicut dignum. eo. tit. in anti. l. 5. ſi mulier. ff. quod met. cau. l. qui occidit. §. in hac. ff. ad leg. Aquil.* Ex quibus patet quòd illorum trium venenorum, de quibus *in d. l. 3. §. adiectio.* non eſt omnimoda ſimilitudo quoad omnia, ſed ſolùm quoad primas cauſas reſpectu compoſitionis & traditionis in eo, quod in vtroque deficit animus occidendi, quoad iſta ſunt ſimilia & æquiparata : ſed quoad vltimum effectum & cauſam finalem ipſius traditionis ſunt diſſimilia, vt *ſuprà* diximus, quia ea quæ fiunt ad ſanandum & concipiendum habent honeſtum & laudabilem finem. *l. eorum. §. fin. de malef. & Math.* & *d. l. 3. in princ.* & habetur *Gen. 2. c.* ea verò quæ fiunt ad amandum & flectendum, &c. habent turpem & illicitum finem, *d. l. eorum in princ.* & diximus *ſuprà.* In iſtis igitur diſconueniunt & ſunt diſſimilia, ideò faciunt diuerſificare pœnas: quia licèt à principio neuter haberet animum occidendi, tamen vnus dabat operam rei licitæ & honeſtæ, alter verò dabat operam rei illicitæ, turpi & reprobę, vt proximè diximus.

Poſt hæc alio modo conſideraui reſponderi poſſe ad iſtud contrarium, quòd *in d. §. qui abortionis*, ideò punitur pœna mortis ille qui dedit, quia venenum illud fuerat compoſitum arte malefica per ſortilegum ſiue maleficum, qui illud Dæmonis inſtructione & ſuffragio interueniente compoſuerat, ſecundùm ea quæ diximus *ſuprà in 3. & 6. quæſt. In §. aut ē adiectio.* compoſitum fuit arte & ſcientia naturali, ſcilicet medicorum peritia nulla intetueniente ſuperſtitione. Ars enim ipſa malefica & mathematica eſt valdè reprobata, & vndique damnata, & per conſequens omnia opera, quæ ipſi malefici faciunt, ſiue ad amorem ſiue ad occiſionem, vel ægritudinem ſunt damnata, nec minori pœna puniuntur, quàm pœna mortis, *d. l. eorum. in princ.* vbi ponitur vterque caſus, & vnica eſt vtriuſque deciſio & pœna: ea enim quæ dicũtur *in d. §. qui abortionis*, debẽt intelligi & interpretari ſecundùm ter[illegible]inos *d. l. eorum, in princ.* ideò atrociùs puniũtur ibi quàm in d. §. *adiectio.* propter ſuperſtitionem illius damnatiſſimæ artis, & ſecundùm iſtam declarationem ille tex. *in d. §. qui abortionis*, nõ videtur eſſe ita exorbitãs à iure cõmuni, imò ſecũdũ ius cõmune regulatur. Ad tex. autem *in d. §. adiect.* poteſt dupliciter reſponderi : primò, quia deciſio illius tex. & pœna, de qua *ibi*, nõ adiũgitur pro poculo amatorio ſed conceptionis, quæ ſunt diuerſa: quoad vltimum effectũ, vt *ſuprà* diximus: ergo debẽt diuerſo iure cẽſeri, *l.*

Papinianus

Intentio corrumpit actũ, qui aliter excuſari non poteſt.

Veneno. rum æquiparatio ſola eſt in compoſitione & traditione.

Poculũ tradens morte punitur quòd per ſortilegia

Opera maleficorum damnantur.

Amatorium & conceptionis poculũ differũt.

Papinianus exuli. ff. de mino. ſi aliter enim euenit caſus quàm ipſe opinabatur, ſibi imputetur qui dedit poculum amatorium per modum ſuperſtitioſum: quia ex quo à principio dabat operam rei illicitæ: ex hoc enim non caret culpa, ideo tenetur etiam de caſu fortuito, vt *in d.c.ſi. de homic. lib.6.* vbi ſi dominus mandauit ſeruo, quòd acciperet baculum & percuteret Titium, citra mortem tamen & quòd diligenter caueret, ne ipſum occideret, quia nolebat eum interficere: ſi tamen famulus tam grauiter Titium percuſſerit, quòd ipſum occiderit ille dñs mandans non excuſatur propterea à pœna homicidij, licet numquã habuerit animum occidendi illum; & ratio eſt illa de qua *ſuprà proximè*, pro quo facit text. *in c. ſicut dignum in princ. extra eo. tit. in antiq. l. ſi mulier. ff. quòd met. cau. & l. qui occidit. §. in hac ff. ad leg. Aquil.* Venena igitur, de quibus loquitur text. *in d. §. adiectio.* non fuerũt facta per ſortilegum ſiue maleficum per modum ſuperſtitioſum, ſed arte naturali hominis & peritia medicorum, ſicut fiunt & componuntur venena ſanatiua medicinarũ, quod patet: quia in vtroque titulo fit mentio de venenis, ſcilicet *in tit. leg. Cornelia, de ſicariis. ff. & C. & in tit. de malef. & Math.* ſed *in tit. legis Cornelia* fit mentio & tractatur de venenis naturalibus, quæ hominis ingenio, & & peritia medicorum fiunt abſque aliqua ſuperſtitione, ſiue Dæmonis inuocatione tacita vel expreſſa, prout eſt venenum ſanatiuum, quòd miſcetur in medelis ad ſanandum corpora ægrotantium, *d. l. 1.* & *l. 3. in princip. ff. ad leg. Cor. de ſica.* Venena verò, de quibus loquitur titulus & iura, *C. de malef. & Math.* ſunt illa quæ fiũt per ſortilegos, magos, maleficos, aut Necromanticos & ſimiles, ope & ſuffragio Dæmonis, ad quæ illius inuocatio diuerſis precibus tacitè vel expreſsè ſemper interuenit & habetur, vt dicit Io. *lec. in ſum. conſ. eo. tit. q. 11. & 12.* & *l. multi. l. etſi excepta. C. eo. tit.* Ex hac igitur declaratione colligitur iſta diſtinctio, quòd aut venena, ſiue pocula amatoria fuerunt compoſita per ſortilegum ſiue maleficum modo ſuperſtitioſo, & per inuocationem Dæmonis tacitam vel expreſſam: & tunc ſi ex illorum potu cauſatur mors potantis, tradens ille punitur pœnâ vltimi ſupplicij, de qua *in dict. §. qui abortionis*: aut non fuerunt facta per ſortilegum nec eo modo ſuperſtitioſo, ſed humana induſtria aut medicorum peritia: & iſto caſu morte ſecuta non punietur pœnâ mortis ille, qui tradidit, ſed alia mitiori pœna, de qua *in d.c. 3. §. ad tert.* an, aut, & quando remedia & pocula ipſa dicantur eſſe ſuperſtitioſa, & qualiter cognoſcatur, vide quæ diximus *ſuprà eod. quæſt. preced.* in materia remediorum quæ fiunt ad ſanandum.

Veneni diuerſa eſt ratio in iure.

Venena naturalia.

Venena Sortileg. & Malefic.

Venena Maleficia tradens ad mortem pœnâ mortis tenetur.

¶ Cogita tamen ſuper præmiſſis: quia DD. non declarant, & ego hactenùs non reperi magis congruam reſponſionem. Et tenendo iſtam opinionem pro ſolutione dictæ oppoſitionis, non obſtant ea, quæ ſuperiùs in contrarium adducebãtur, & primò quòd illa vnica ratio, de qua *in l. 4. in princ. 2. §. 1.* viget pariter in omnibus venenis, quæ non ſunt facta hominis necandi, &c. quia fateor quòd quoad compoſitionem reſpectu primæ cauſæ, & quoad traditionem, reſpectu vnius qualitatis, ſcilicet carentiæ animi occidendi æquiparantur omnia iſta: non tamen ſequitur, quòd quoad alia quæ ſequuntur, & ſic in omnibus dicantur eſſe æquiparata: quia quoad vltimum effectũ ſiue naturalem intentionẽ, ſunt longè diuerſa, vt latiùs *ſuprà* diximus: non mirum igitur ſi ſit diuerſa deciſio in vno

Venena miniſtrantes morte ſequente & medic induſtria quam incurrãt pœnam.

quàm in alio: & diuerſæ pœnæ ſtatutæ ſint; & ex hoc poteſt etiam ſolui aliud, quod vnum determinabile relatum, &c. quia illud eſt verum, & procedit quando illa determinabilia ſunt in omnibus æquiparata, & vnica ratio in omnibus viget æqualiter, ſed quando inter ipſa militat diuerſa ratio, tunc non poſſunt pariformiter determinari: ſed difformiter, ſecundū quod militat diuerſitas rationis, *l. Lucius. & ibi* Doct. *ff. de vulg. & pupil.* & Bart. *in l. Titia. §. Titia. ff. de lega. 2.* Sozi. *in l. cum auus, in 27. col. ff. de condi. & demon.*

Pocula conſideratione exempli & intentionis inducũt in traditione.

¶ Non obſtat etiam illud quod dicebatur de malo exemplo quod exprimitur in vtraque lege: quia tenendo ſecundam ſolutionem, dico quòd in caſu *d. l. in §. adiectio.* viget dumtaxat illud malũ exemplum, de quo *ibi*: intentio tamen tradentis, & effectus, ad quem tendebant pocula, erat iuſtus & honeſtus: ſed in caſu *d. §. qui abortionis.* ne dum viget malum exẽplum, verùm etiam mala intentio & turpis effectus, propter quem pocula prædicta facta & tradita fuerunt, ſcilicet explendæ libidinis per ſtupri vel adulterium, vt aliàs *ſuprà* diximus. Cùm igitur tendant ad diuerſum effectum, meritò vt diuerſa inter ſe debent diuerſo iure cenſeri, *d. l. Papinianus exuli.* & quòd ſimiliter diximus *ſuprà.* Idem videtur ſentire Bart. *in d. l. 3. §. adiectio. l. ſolutio. ne oppon. quam fecit de d. §. qui abortionis:* ſed ſecundùm vltimam ſolutionem dico, quòd non ſolùm dicuntur eſſe diuerſa quoad iſtum vltimum effectum, de quo *ſuprà*: verùm etiam quoad primas cauſas: & ſic quoad ipſam compoſitionem, quia illa, de quibus *in d. §. adiectio.* fiunt induſtria hominis naturali, & ſecundùm naturalem peritiam medicorum, ſicut alia venena ſanatiua medelarum, vt aliàs diximus: illa verò, de quibus *in d. §. qui abortionis*, fiunt per modum ſuperſtitioſum arte diabolica, & per inuocationem Dæmonum tacitam vel expreſſam, vt aliàs diximus, & habetur *in ſum. conſ.* per Ioan. *lect. eo. tit. q. 2. 11. & 13. per totum.* nec mirum igitur ſi grauiùs puniuntur: quia omnia opera, quæ fiunt arte malefica, ſunt plurimùm deteſtanda, & grauiùs punienda, vt *d. l. nullus*, & *l. nemo. C. de malef. & Math.* Et licèt iſta vltima ſolutio prima facie videatur ſubtilis & concludenter ſoluere nodum inter ipſas duas leges: præcedens tamen ſolutio mihi magis placet, & eſt magis iuridica: & hãc videtur tenere Bar. *in d. §. adiect.* vt *ſuprà* dixi: hæc enim vltima in veritate ſapit diuinationem: quia dicere quòd pocula illa, de quibus *d. §. qui abortionis*, fuerunt facta per ſortilegum ſiue maleficum, diaboli inſtructione, de hoc nullum verbum fit *in d. l.* nec ex aliquo iudicio vel coniectura hoc deduci poteſt. Prætereà video, quòd pocula, quæ fiunt arte magica & traduntur mulieri ad flectendum pudicum animum ad libidinem: licèt mulier ipſa non moriatur ex poculi ſumptione, tamen maleficus, & ille qui ipſum conſuluit, vel qui ſcienter dedit poculum, puniuntur omnes vltimo ſupplicio, vt *l. decet eorum, in princ. l. nemo.* & *l. multi. C. de malef. & Math.* vbi hæc expreſſe probantur; & tamen *in d. §. qui abortionis*, ex traditione illius poculi amatorij, quando mulier, quæ aſſumpſit, non moritur, non infertur pœna vltimi ſupplicij, ſed humiliores in metallum damnantur, honeſtiores verò in inſulam relegantur, confiſcatâ dimidiâ parte omnium bonorum ſuorum, vt *ibi* dicitur: ergo non eſt dicendum quòd illa ſint pocula facta arte magica, ſed naturali, prout ſunt ea, de quibus *in d. §. adiectio.* ſed ideo

Amatoria traduntur cui pœna

diuerſis

Veneni ſanatiui traditio, morte ſecuta, in qua ſit pœna

diuerſis pœnis puniuntur: quia tendunt ad diuerſum effectum, vt aliàs *ſup à* diximus: & hoc eſt de mente Bart. *in d.* §. *adiectio.* ponamus enim quòd quis dedit venenum ſanatiuum ægroto, vt recuperet ſanitatem & liberetur ab illa infirmitate, ex cuius tamen aſſumptione fuit liberatus à vita, quia mortuus eſt: certè dicendum quòd talis medicus, vel alius qui dedit venenum in medela ſit puniendus pœna mortis, vel relegationis, aut alia ſimili? Certè non: imò erit immunis ab omni pœna dummodo non interuenerit dolus aut lata culpa, vt *d. l.* 3. §. *alio ſenatuſconſulto. ff. de ſica.* quia in iſto veneno defuit dolus & animus occidendi: deficit etiam malum exemplum & turpitudo finalis intentionis: quia omnia ſunt bona & cum bona intentione facta, immò euadit impunis: ergo ſunt omnino diuerſa quoad effectum.

¶ Poſtremò, vt me expediam ab iſta quæſtione, ſic diſtingue: Aut nos loquimur de poculo abortionis ſeu amatorio, tunc aut ex illius aſſumptione ille qui aſſumpſit, periit, aut non: priori caſu ille qui dedit, etſi dolo non dederit, punitur vltimo ſupplicio, propter malum exemplum. Suppleas tu & turpitudinem finalis intentionis: & ita intelligitur tex. *in d.* §. *qui abortionis*, vbi eſt caſus.

¶ Aut non fuit mors ſecuta, & iſto caſu humiliores in metallum perpetuò damnantur: honeſtiores verò propter malum exemplum confiſcata dimidia parte bonorum ſuorum in inſulam perpetuò relegantur, ſecundùm quod dicit tex. cum gloſſ. *in d.* §. *qui abortionis.*

¶ Aut nos loquimur in veneno conceptionis, & tunc aut ex illius ſumptione quis periit, & ille qui tradidit punitur pœna relegationis, dũtaxat propter malum exemplum, ex quo in ipſo tradente erat bona, & iuſta intentio ſua finalis, quæ tendebat ad ſuſcipiendam prolem, quod eſt fauorabile, vt *ſupra* diximus. Si enim iſta eſt cauſa fauorabilis, in quo igitur conſiſtit iſtud malum exemplum, de quo loquitur rex. *in d.* §. *adiectio. in fin.* Reſpon. quia mulier illa videtur quodammodo voluiſſe violentare naturam & voluiſſe imponere fœcunditatem in vtero, in quo Deus & natura impoſuerunt ſterilitatem, propter hoc videtur eſſe malum exemplum, quia fuit nimiùm audax: nam prohibitum eſt velle ſubuertere ordinem naturæ, *cap. ſi aliquis. de homic. in antiquis.*

Mulier conceptoria ſumens naturam violétat.

¶ Aut non fuit ſecuta mors illius abſorbentis, & nullâ pœnâ punitur, ex quo caret dolo & culpa, dummodò aliquod ſcandalum ſubſecutum non fuerit; & ita videtur ſentire Gl. *in dicto* §. *adiectio.* Aut nos loquimur de veneno ſanatiuo, quod ſit causâ ſanitatis, & miſcetur in medelis: & iſto caſu ſiue ſequatur mors abſorbentis, ſiue liberatio ab illa ægritudine, ſiue non: in omnem euentum qui tradidit vel compoſuit, erit immunis ab omni pœna, dummodò non abſit dolus vel culpa, *d. l.* 3. §. *alio contrario ſenſu*, & *ſuprà proximè* diximus: & per hæc ſum expeditus de iſta ardua & nobili quæſtione. Sed antequam ad vlteriora procedam, quæro in hac materia, quid ſi aliquis causâ libidinis aut odij aliquid potandum dederit mulieri, vt parere vel concipere non poſſit, (quod dicitur venenum, ſiue poculum ſterilitatis, quod eſt contrarium veneno conceptionis (de quo *ſuprà proximè* dixi). qua pœna ille, qui tradidit puniatur? Reſpondeo quòd de iure canonico quaſi homicida puniendus erit: ita dicit text. vbi eſt caſus iſte *in cap. ſi aliquis. de homic.* ſed gloſ. *ibi* dicit quòd

Pocula citra mortem & ſcandalum abſorpta non puniuntur.

Venenũ ſanatiuũ pœnæ immunitatem inducit.

Poculũ ſterilitatis miniſtrans & porrigẽs quã pœnam incurrat.

Sterilitatis pocula tradens cui pœnæ ſubdatur.

quòd debet intelligi de pœna ſpirituali, ſcilicet excommuncationis, quæ infertur tam in clericum, quàm in laicum: non tamen clericus propter hoc efficitur irregularis, ac ſi verum hominem viuentem occidiſſet, niſi probaretur infantem animatum & viuentem occidiſſe: vide gloſ *in dict. cap. ſi aliquis.* & *ibi* Abb. Si verò loquimur de iure ciuili, fit eadem diſtinctio: aut infans in vtero matris adhuc nullus erat homo: quia adhuc formatus non fuerat nec animatus, & tradens poculum punitur pœnâ extraordinariâ ſiue relegationis, *d. §. qui abortionis. l. diuus. ff. de extraord. crim. & l. Cicero. §. fin. ff. de pœn.* aut erat iam animatus & viuens, & punitur de homicidio: quia hominem dicitur occidiſſe, vt *l. 1. ff. ad leg. Pōp. de parricid.* & meliùs *in l. pen. C. ad leg. Cor. de ſica.* & *l. 1. in prin. ff. eo. tit.* & per Gloſ. *in d. l. diuus. ff. de extraord. crim.* & *infrà* latiùs dicam *in ſequenti queſtione.*

CAP. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Poculum abortionis tradens mulieri pragnanti qualiter puniatur.*
2 *Mulier ſcienter poculum abortionis ſumens, quam pœnam incurrat.*
3 *Abortiuum procurans dupliciter poteſt conſiderari.*
4 *Anima hominis dicitur in ſanguine conſiſtere.*
5 *Infans intra quod tempus dicatur in vtero formatus?*
6 *Infans in vtero dicitur virtute planetarum formari & vegetari.*
7 *Infans ſeptem menſium poteſt viuere, & octo non: & quare.*
8 *Mulier pragnans ſeptem menſium accipiens poculum abortionis tenetur vt matricida.*
9 *Poculum abortionis dans mulieri ſeptem menſium pragnanti tenetur* lege Cornelia de ſica.
10 *Poculum abortionis à muliere pragnante ſumptum, diuerſimodè poteſt conſiderari, & ſecundùm diuerſitatem conſiderationis inſpici.*
11 *Poculum abortionis tradens, ex quo ſequatur mors, tenetur pœnâ mortis, ſiue dolo fecerit, ſiue non.*
12 *Abortiuum procurans fœtus non dum animati qua pœna tenetur.*
13 *Poculum abortionis miniſtrantes & componentes aquè puniuntur.*

DECIMOTERTIÒ proſequendo materiam poculorum quæro, quid ſi aliquis miniſtrauerit poculum mulieri prægnanti ad effectum vt faceret abortiuum, quod poſteà effectualiter ſubſecutum fuerit, quâ pœnâ puniatur? Nec putes quæſtionem iſtam eſſe eamdem, de qua *in d. §. qui abortionis*, quia *ibi* non fit mentio de abortu ſecuto, vel de infante occiſo, ſed diſponitur *ibi*, quando poculum ipſum nocuit matri. Ad propoſitum igitur reſpondeo quòd in hac quæſtione repetenda eſt diſtinctio illa, quam *ſuprà proximè in fine præcedentis quæſt.* dedimus: quòd aut infans in vtero matris erat iam animatus & viuens, aut non. Primo caſu, qui dedit poculum nulli dubium eſt, quòd ſecuto aborſu tenetur de homicidio, *l. penult. C. ad leg. Corn. de ſica. l. 1. in princ. ff. eo. tit. l. Cicero in prin. ff. de pœn.* & not. per gloſ. *in l. diuus. ff. de extraord. crim.* gloſſ. eſt *in cap. ſi aliquis de homic. & 2. quæſt. 4. cap. conſuluiſti:* quia

Aborſus infantis animati aut inanimati.

Mala venena hominis necandi causa.

quia ifto caſu dicitur occidiſſe hominem & ſumus propriè in terminis legis Corneliæ de ſicariis *cap. quinto* vt *l. 3. in princ. ff. eod. tit.* & iſta dicuntur eſſe mala venena, quæ facta ſunt hominis necandi causâ, *d l. 3. in princ.* Secundo verò caſu, quando partus ſiue infans nondum erat animatus, neque formatus ſecuto aborſu, non tenetur de ſicariis: ſed alia pœnâ extraordinariâ relegationis vel ſimili ad arbitrium iudicis, ſecundùm qualitatem facti & perſonarum conditionem: *d.l. diuus.* & *l. Cicer. fin.* & *l. prægnantem ff. de pœn.* & *l. ſi mulierem viſceribus, ff. ad leg. Corn. de ſicar.*

¶ Mulier autem, quæ ſcienter poculum ipſum aſſumpſit vt faceret abortiuum, ſi inde ſit ſecutus aborſus & infans iam animatus & completus erat, tenetur pœnâ legis Pompeiæ de parricidis: quia eſt matricida, vt *l. 1. in ver. mater. ff. ad leg. Pomp. de parric.* & *ibi* Bar. & Bar. *in d.l. diuus*, idem tenet. Quòd ſi mulier ipſa adhuc prægnans receptâ pecuniâ partũ ſuum abegerit, tenetur pœna capitis indiſtinctè, ſiue partus erat iam animatus ſiue non: & hoc propter turpitudinem illam receptionis pecuniarum, quia dicitur aſſaſſinium: vt *l. Cicer. in princ. ff. de pœn.* vide Bar. *in d.l. diuus.*

Abortiuũ procurantis duplex eſt diſtinctio.

¶ Sed quia ſit illa diſtinctio, quòd aut partus erat animatus aut non: in materia abortionis quæro, quanto tempore partus ſiue infans in vtero matris dicitur eſſe animatus à die cõceptionis? Reſpond. cùm primùm formatus fuerit infans & completus corpore, tunc anima ingreditur in ipſo corpore quæ infunditur à Deo: illo tunc cum corpus reperitur formatum. *xxxvj. q. ij. quod vero.* & *c. Moyſes.* nõ enim conuenit quòd anima priùs infundatur in corpore illo, antequam habeat perfectam formam in omnibus partibus & membris ſuis: quia non eſt conueniens quòd habitare debeat in corpore ſicco, hoc eſt rudi & informi: debet enim habere ſedem ſiue domum ſuam perfectam, in qua habitare poſſit, vt dicit gloſ. *in d.c. quod vero* & *c. Moyſes.* quæ gloſ. *in ver. ſicco:* dicit quòd ſecundùm quorumdam opinionem anima dicitur habitare in ſanguine, & propterea dicit, quòd Normandi, Anglici, & Poloni fortiter bibunt ne contingat animam habitare in ſicco.

¶ Rurſus quæritur, quo tempore, vel intra quantum tempus infans dicitur eſſe formatus in vtero matris. Glo. *in d.l. diuus*, videtur tenere quòd in quadraginta diebus. Bart. *ibi* dicit hoc eſſe verum in maſculo: in fœmina verò poſt 60. dies. Domum hoc declarãdum reliquit Naturalibus: dominus autem Conciliat. *in ſuis differentiis. Phyſic. diff. xlix.* dicit quòd trigeſimo, aut. xxxv. die ad plus, partus ſiue infans in vtero matris dicitur eſſe formatus.

Infans in vtero virtute planetarum formatur & vegetatur.

¶ Deinde ponit notabilem & pulchram doctrinam circa partus genituram, formationem, & augmentum, & de illius ortu. Dicit enim quòd vnuſquiſque infans à principio ſuæ creationis, dum primò incipit generari vſque ad diẽ ſui ortus, recipit fomentum & influentiã ab omnibus ſeptem planetis, quorum vnuſquiſque ſinguſo menſe ſucceſſiuè ſui ſideris gratiã naturaliter operatur in ipſo infante, in vtero matris iacẽte, ſecũdùm quã paulatim infans recipit augmentum, ita quòd deuenit ad perfectionẽ ſuam & venit in lucem. Primo enim mẽſe regnat Saturnus, qui eſt frigidus & ſiccus, inimicus vitę humanæ, quæ conſiſtit in calido & humido, vt per glo. prædictam *in d.c. quòd verò & c. Moyſes.* iſtius planetæ ſeu ſideris natura eſt ſperma viri de recenti efflu-

Planetæ dominãtes in fœtu in vtero.

Saturnus 1. menſe infœtem coagulat & inſpiſſat.

xum in ventre matris, quod adhuc li-

quidum eſt, vnà cum ſpermate mulieris inſimul coagulare & inſpiſſare: ita quòd poſſit recipere formam, & adeò fortiter illud perſtringit coagulando, quòd reducit illud tanquam in maſſã paſtæ: quo ſic in vnum coagulato fit paulatim extenſio & formatur primò caput, deinde alia membra, adeò quòd trigeſimo die completo communiter infans ſolet habere formam ſuam perfectam.

Iupiter ſecundo menſe infantẽ extendit

¶ Secundo menſe venit Iupiter, qui eſt calidus, amicus vitę humanę, & inimicus mortis, & infantem ipsũ, quem formatum reperit, extendit & auget: quos verò inuenit nondum eſſe bene formatos, illorum formas complet mirabili gratia & fortuna: quod euenire ſolet quandoque propter debilitatem matris: & hinc eſt, quòd mulieres iſtæ communiter ſolẽt ſecundo menſe ſentire infantem in vtero commoueri

Mars tertio menſe augmẽto incũbit.

¶ Tertio menſe Mars ſuccedit, qui eſt calidus & ſiccus vt ignis, & iſte ſimiliter fert opem augmento partus: illas humiditates, quas reperit ex reſiduis ſideris Iouis deſiccat, & incumbit augmento pueri.

Venus quarto menſe.

¶ Quarto deinde menſe venit Venus, quæ frigida & humida vtraque, & ipſa ſimiliter temperat ſuperfluas caliditates ignitas præcedentis ſideris.

Mercurius quinto. Sol ſexto mẽſe. Luna ſeptimo.

¶ Quinto ſuccedit Mercurius.

¶ Sexto Sol.

¶ Septimo Luna & vnumquodque ſidus procedit proportionabiliter ſecundùm eius naturam in augmentũ ipſius infantis. Completo igitur ſeptimo menſe curſus iſte ſidereus reuertitur iterùm ad primum, quod eſt Saturnus, qui regnat & operatur octauo menſe. Deinde ad Iouem qui venit nono menſe: poſteà Martem qui decimo: & ſic de ſingulis ſucceſſiuè. Et hinc eſt quòd infans, qui naſcitur ſeptimo menſe viuit, eò quia naſcitur ſub ſidere Lunæ, vitæ humanæ compatibili: & quia tunc infans dicitur eſſe perfectus, ex quo participauit de natura & qualitatibus omnium ſeptẽ ſiderum ſiue planetarum, ſi naſcitur illo ſeptimo menſe, dum Luna dominatur, viuit: & quàmplures reperiuntur qui nati ſunt ſeptimo menſe & viuunt: ſi verò octauo menſe veniret in lucem, perrarò vel nunquam viuit: ratio eſt, quia venit ſub ſidere Saturni maligno & multùm contrario vitæ hominis, ex quo, vt dixi, eſt frigidus & ſiccus, habet conformitatẽ cum morte. Illi igitur, qui ſub iſto ſidere veniunt in lucem, adeò grauiter vulnerantur & premuntur iſtius ſideris malignitate & frigiditate, quòd neceſſe eſt vt pereant. Hi verò, qui nono menſe veniunt in lucem, prout maior pars venit, omnes communiter viuunt & creſcunt, ex quo *ſub* Ioue ceteris benigniore ſidere, & humanæ vitæ conſeruatore oriuntur, de quo magis quàm de aliis natura lætatur: hæc licèt ſint aliquantulùm extra materiam noſtram; tamen quia ſunt delectabilis intelligentiæ, ſaltem pro iunioribus, *hîc* inſerere placuit.

Saturnus octauo. Iupiter nono menſe.

¶ Redeamus nunc ad materiam noſtram, qua quærebamus, quanto tempore infans in vtero matris dicitur eſſe formatus: & concludendum eſt ſecundùm opinionem dicti Doct. quòd communiter trigeſima & quandoque trigeſima quinta die ad plus à die ipſius conceptionis; quidam alij dixerunt quòd maſculus poſt xl. fœmina verò poſt lxxx. dies habet perfectam formam. Ita dicit gloſ. *5. diſt. in princ. in ver. xl.* quam refert & ſequitur Abb. *in c. ſi aliquis in fi. de homic.* tamen de iure ciuili non eſt diſcedendum ab opinione gloſ. *in l. diuus.* quæ eſt communiter approbata. Si igitur poſt dictum tempus mulier

acceperit

ac ceperit poculum abortionis ſciéter, te nétur vt matricida, & legis Pompeiæ de parricidiis pœnâ punienda eſt, vt *d.l.1.§.mater. ff.ad leg. Pomp. de parric.*

¶ Si autem alius ſcienter dederit poculum prædictum, quod ipſa mulier ignoranter accepit, ille qui tradidit, punitur pœna legis Corneliæ de ſicariis, vt *l.1 in princ.& l.3.ff.eo.tit. de ſica.*

Abortium à prægnãte ſumptũ multimodè attenditur.

¶ Si verò poculum prædictum aſſumptum fuerit ante tempus prædictum, ſcilicet antequam puerperium eſſet formatum in vtero: & tunc aut mulier accepit pecuniam pro bibendo poculum, vt faceret abortiuum: & iſto caſu mulier ſemper punitur pœnâ capitis, ſiue infans erat iam formatus, ſiue non, *d l.Cicero.in princ.& ibi* Bar.& idem Bar. *in d.l.diuus. ff.de extraor.crimin.* Si verò mulier pecuniam non accepit, non punitur pœna mortis: quando ante tempus formationis & vitæ ipſius infantis aſſumpſit poculum: ſed aliâ pœnâ extraordinariâ relegationis, *d. l.diuus.* & *ibi* gloſ. & Bar. *in l. prægnantem.* & *l. Cicero.* §. *fin.ff.de pœn.* & *l.ſi mulierem viſceribus.ff.ad leg. Cor. de ſica.* quod verũ eſt de iure ciuili per iura prædicta.

Pœna abortiui à prægnante ſumpti in iure ciuili.

¶ De iure autem Canonico infertur pœna ſpiritualis, ſcilicet excommunicationis quocumque tempore fuerint data dicta pocula, etiam ſi eſſent data mulieri nihil adhuc habenti in vtero, ad effectum ne conciperet, eadem pœnâ puniuntur velut homicidæ, *c. ſi aliquis. de homic. in antiq.* & diximus *ſuprà prox.q.in fin.* Prædicta omnia tamen procedunt quando fuit ſecutus effectus, quòd mulier fecit abortiuum partum: ſed quid ſi non obſtante poculo mulier peperit filium viuentem, & qui dedit poculum, vel ipſa mulier puniatur, & qua pœna. Vide do. Andr. Barb. *in conſi.15. in 2.vol.* vbi dicit quòd non debet poniri pœna mortis, ex quo non fuit ſecutus effectus: quia hodie in malefieiis potiùs ſpectatur euentus quàm ſolus animus delinquentis ſine effectu: nihilominùs non euadet impunis ille qui ſcienter tradidit vel quæ ſcienter aſſumpſit, quia poterit relegari, per ea quæ habentur *in l. ſi quis aliquid.* §. *qui abortionis. ff. de pœn.* Quandoque verò ex poculo huiuſmodi ſumpto mulier ipſa periit: & tũc ille qui tradit, punitur pœnâ vltimi ſupplicij, licèt non dederit dolosè contra ipſum, quia res mali exempli eſt, & iſte propriè caſus *in d. §. qui abortionis in fin.* Quid ſi aliquis dederit poculum amatorium mulieri prægnanti, vt flecteret eius animum ad amandũ ipſum tradentem, ex quo poculo mulier ipſa periit, qua pœna puniatur tradens. Die quòd eadem pœna vltimi ſupplicij, quamuis animum occidendi non habuerit, & dolo non fecerit: vt *d.§. qui abortionis.* qui deeidit vtrumque caſum in terminis, hæc tamen, quæ *ſuprà* diximus, procedunt de iure ciuili & inter laicos. De iure autem Canonico vltra ea, quæ diximus *ſuprà*, clariùs hîc diſtingue, quòd aut loquimur de iure antiquo ſecundùm legem Moyſis, aut de iure nouo ſecundùm conſtitutiones Pontificum. Primo caſu ſi infans iam formatus & animatus erat, quòd qualiter, & quanto tempore dicatur eſſe formatus & animatus, diximus *ſuprà ead.queſt.* tunc det animam pro anima, & ſic punitur pœna mortis qui dedit poculum abortionis, quo necauit infantem: vt *in cap. Moyſes. 32.queſt. 2. in prine.* aut partus nondum erat completus in forma, nec animatus; & tradens poculum huiuſmodi mulctatur pecunia arbitrio iudicis, *dict.cap.Moyſes.* Ratio eſt, quia

Abortium à prægnãte ſumpti multimodè attenditur.

Abortiui ſũpti ex iure canonico pœna ſpiritualis.

Abortiuo non obſtante ſi mulier peperit viuentem quis & qua pœna teneatur.

Abortiuũ tradens ex quo ſequatur mors, eadem mortis pœna tenetur. Amatorium prægnãti propinans ad amorẽ, ex quo mortua ſit, qua pœna mulctetur.

non poteſt dici exanimatũ illud quod caret anima, quam non habet adhuc.

¶ Secundo verò caſu, quando loquimur de iure Pontificio: aut loquimur de pœna irregularitatis vel degradationis, & iſta non infertur, niſi clericus effectualiter hominẽ viuentẽ occiderit: vel quòd ſit natus, vel adhuc in vtero matris non refert, & *in c.1.& c.ſicut dignum.§.1 de homic.* & per gl. *in d.c. Moyſes c.ſi aliquis in glo. eo.tit.* & gl. *ino.conſuluiſti.ij.q.4* idem ſequitur Panor. *in d.c.ſi aliquis.* aut loquimur de pœna excommunicationis, & iſta infertur pro quocũq; abortiuo ſecuto, ſiue puerperiũ erat animatũ, ſiue non: & iura ipſa appellãt iſtud homicidium: ſed antequàm infans ſit plenè formatus & animatus non poteſt dici propriè homicidium: quia non poteſt corpus exanimari, quod adhuc caret anima: vt *ſuprà proximè* diximus. Iſto caſu igitur impropriè dicitur homicidiũ. Vide tex. *in d.c.ſi aliquis.* & *ibi* do. Abb. imò hac pœnâ punitur, etiamſi aliquis libidine, aut odio daret mulieri, quæ nondũ concepit, venenata pocula ſterilitatis ad hoc ne coëundo cõcipere poſſit, vt *d.c.ſi aliquis.* vbi eſt caſus valdè not. quòd non ſolùm quis tenetur de homicidio pro abortiuo iã facto: ſed pro fiendo, vel pro impedimento præſtito ad concipiendum.

Abortium cõponẽtes & miniſtrantes æquè puniuntur.

¶ Et nota etiam hoc vnum in tota materia poculorum, quòd non ſolùm punitur qui ſcienter tradidit poculũ, verùm etiam ille qui ſcienter fecit & compoſuit: ita expreſsè not. Panor. *in d.c.ſi aliquis in princip.* & not. *in l.1 in prine. & l.3. ff.ad leg.Cor.de ſica.* hoc idem ſeruatur in quibuſcumque aliis ſortilegiis, vt not. Arch. *26.q.5.quicũque.& 1.diſt.ſi quis viduam 33.q.vlt. peſſimam.ff.ad leg.Iul.maie,& l.1.& ff. de iniur.l.itẽ apud Labeonem. §.adduxiſſe.*

CAP. XIV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos celebrans, ſi prætendens ſortilegium faciat preces inhoneſtas & indebitas, quam pœnam incurrat.*

2 *Sacerdos celebrans contra viuentem, vt citiùs moriatur, infamis efficitur.*

3 *Sacerdos ſimplex aut ignorans, an pro ſacramentorum abuſu ſit potiùs quàm expertus excuſandus.*

DECIMOQVARTÒ vltra ea, quæ diximus ſuprà *in 11.q.* videndum eſt quid de ſacerdotibus, qui ſuper rebus profanis & aptis ad faciendum ſortilegia, & ad illum duntaxat effectũ oblatis, vnam aut plures Miſſas ſcienter celebrant, adhibitis nefariis & inhoneſtis precibus & verbis ſuperſtitioſis, quibus pœnis puniuntur. Res verò ſuper quibus ſolent Miſſas ipſas celebrare, ſunt vt plurimùm iſtæ, panis crudus ſiue paſta, aut coctus vt placenta, item calamita, quandoque cutis indumenti pueri naſcentis, quam appellant *pelliculam virgineam*, & alia his ſimilia, ſimplicia, aut mixta, impoſita ſuper altari. illis modis, de quibus *ſuprà* diximus *in 3.q.* pro iſto facinore: dic quòd de iure Canonum clericus omnino deponitur: vt *in c.ſi quis Epiſcopus, 26.quæſt. 5.* ſi enim pro ſola celebratione Miſſæ defunctorum dicta pro viuentibus vt citiùs moriantur, aut periculum mortis incurrant, ſacerdos perpetuo

Sacerdos Miſſas celebrans ad effectũ ſortilegij quæ pœnas meatur.

Sacerdos celebrans contra viuentẽ vt mortem acceleret infamia notatur.

petuò priuatur officio, beneficio, ordine, gradu atque dignitate in perpetui exilij ergaſtulo, vnà cum conſulente, vel id fieri procurante, relegatur, vt *in capit. quicumque* 26. *quæſtione* 5. dixi & *ſuprà* 11. *quæſt. verſ. pro faciliori.* Quanto magis deberet iſte ſacerdos deponi & relegari, qui in Miſſarum ſuarum celebratione illa profana & immunda turpiter commiſcuit; illáque vel Deo, aut potiùs Dæmoni vouere turpibus & ſuperſtitioſis precibus non veretur. Certè non video cur minori pœna puniri poſſit: maximè quando ſcienter iſta patrauit, *dict. cap. quicumque. in* 2. *parte circa finem.* Pro quo facit argumentum textus *de conſecrat. diſtinct.* 2. *cùm omne crimen. in fine.* vbi grauiter punitur clericus depoſitione, qui abutitur ordine Sacramenti, licèt id non faciat ad effectum ſortilegiandi, aut per modum ſuperſtitioſum, vt latiùs *infrà* dicam.

Sacerdotis ſimplicitas & ignorantia in Sacramentorũ abuſu excuſationis loco ſint

¶ Quidam verò dixerunt, quòd pro huiuſmodi facinore ſit pœna arbitraria, iuxta doctrinam domini Abbatis *in dict. cap.* 2. *extra eodem titulo.* hoc tamen tolerari poſſet quotieſcumque factũ non eſſet valdè turpe, vel perſona ſacerdotis eſſet adeò ſimplex, & debilis ingenij, quòd de facili quis cognoſcere poſſet, quòd bona fide ductus, fuerit circumuentus putans benefacere & non peccare, vt *in dict. cap.* 2. & eſt tex. & *ibi.* Bar. *in l. ſi adulterium cum inceſtu. in verſ. idem pellioni ff. ad leg. Jul. de adul.*

CAP. XV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos abutens debito modo & ordine ſacrificandi, quam pœnam incurrat?*

DECIMOQVINTÒ quæro, quid de ſacerdotibus, qui abutuntur debito modo & ordine ſacrificandi: vt quia non ponunt vinum cum aqua ſimul in calice: ſed vinum tantùm, aquam ſolam, vel botrum uvarum comprimunt in calice, aut panniculum muſto intinctum & diu conſeruatum aqua ablauant, & illam lauaturam ponunt in calice loco vini aqua commixti, aut panem Sacramenti intinctum in vino calicis ſacrato tradunt laicis pro communione ſiue Euchariſtiæ Sacramento, quibus pœnis puniuntur. Omnia iſta narrantur in tex. *in cap. cùm omne crimen. de conſecrat. diſtinct.* 2. & concluditur *in fine*, quòd ſacerdos pro iſto facinore debet priuari ad tempus omni ordine & gradu arbitrio iudicis, & tamdiu ſic priuatus exiſtere, donec iudici viſum fuerit illum congruam pœnitentiam peregiſſe, vt poſteà purgatus ad omnia ſua priſtina reſtituatur, vt *ibi* dicitur.

CAP. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Vasa sacra Ecclesiastica, vel res Ecclesiæ benedictas polluens, & in vsum profanum illas conuertens, qua pœna sit puniendus.*
2 *Presbyter vel Diaconus rebus abutens sacris vel sacratis, qualiter puniantur.*
3 *Presbyter vel Clericus admiscens res sacras sortilegiis omni dignitate priuantur.*
4 *Rebus sacris vel benedictis abutens habetur vt sacrilegus.*

DECIMOSEXTÒ quæro qua pœna punitur sacerdos vel laïcus, qui vasa Ecclesiastica sacrata vel vestes sacras aut benedictas (vt est altaris palla, calix, patena, purificatorium, tabernaculum sacramenti Eucharistiæ, aut aliquarum reliquiarum, item lapidem sacratum, totum aut partem, siue corporale, manipulum, stolam, camisiam, patenam: item vela quæ sunt in sanctuario, aut iuxta imaginem Crucis, aut B. Mariæ virginis & alia his similia acceperit, & ad profanos vsus irreuerenter conuerterit, aut damnabiliùs in sortilegiis commiscuerit. Dic quòd primo casu, quando quis abutitur illis in profanis domesticis vsibus circa sortilegia, de iure antiquo secundùm legem Moysis vltione diuina percutiebantur, & sæpiùs morte, & totius status subuersione, si erant reges vel alij principes, vt habetur *Daniel. 5.* vbi rex Baltassar filius Nabuchodonosor postquàm cœpit erga Deum & res sacras irreuerenter se habere, & quòd sacrata vel benedicta vasa aurea & argentea ex sacro templo Domini in Hierusalé abstulerat, & cum illis ipse rex Baltassar vnà cum principibus & primatibus suis, vxoribus, atque concubinis in conuiuiis suis vinum biberant, iratus est valdè Deus de tanta eorum insolentia: & primò monuit regem Baltassarem quodam præconio litterarum miraculosè scriptarum in albo pariete aulæ regiæ, quas nemo sapiétum ipsius regis Baltassaris, sed solus Daniel interpretatus est, & comminatus fuit futurum malum iudicium cõtra ipsum, adeò vt illa nocte ipse rex Baltassar ab inimicis suis interfectus est, & regnum suum ad extraneas manus deuenit. Vide *ind. c. Daniel*, de quo fit mentio *de consec. dist. 1. c. vestimenta.* & *in c. sancta.* vnde concludi potest, quòd de iure antiquo pro huiusmodi rapina & abusu sit pœna mortis & bonorum suorum publicatio aut mala successio.

Res sacras polluens & profanans qua pœna teneatur.

¶ De iure verò Pontificio Diaconus pro isto crimine tribus annis & sex mensibus excommunicatus existit, & ab altaris ministerio omnino suspensus habetur.

¶ Presbyter verò decem annis & sex mensibus remanet excommunicatus, & habetur *de consec. dist. 1. nemo per ignorantiam.*

Presbyteri pœna in abusu sacrorũ.

¶ Si verò bona prædicta ipsi immiscuerunt in sortilegiis, aut aliis tradiderunt vt immiscerent, grauiùs puniuntur: quia clericus debet deponi, & omnibus suis officiis atque beneficiis, ordine, gradu, & dignitate priuari, & in perpetuum carcerem intrudi, aut in exilium perpetuum mitti, vt *d. c. si quis Episcopus.* & *c. quicumque in fi. 26. q. 5.* Vel dic secundùm Abb. *in d. c. 2. extra eod. tit.* quòd erit pœna arbitraria, secundùm arbitrium iudicis moderanda, attenta qualitate facti, & personarum conditione, vt aliàs diximus *suprà eod.* per dicta iura, quæ ampliùs non refero vt capiam breuitatẽ.

¶ Et

Rebus ſacris abutens etiam pœna ſacrilegij tenetur:

¶ Et nota vnum in tota materia ſortilegiorum, quòd ille qui abutitur rebus ſacris vel benedictis & Eccleſiaſticis ſemel dedicaris, non ſolùm tenetur pœnis, de quibus, *ſuprà*; verùm etiam tenetur pœna ſacrilegij, quia in veritate per ſimilem contrectationem rerum ſacratum committitur ſacrilegium, vt habetur. *xvij.q.iv.ſacrilegium.* & *c. ſi quis contumax.*§.1.& domin.Ioan. *lect.in ſum. in tit. de ſacr.q.iij.* & Sanct.Thom.*in 2. 2. q.xcix. art. iij. verſic. dicendum.* & de pœna ipſorum vide in dict. *c. ſi quis contumax.* Imo dicit Arch. *in c. felicis,de pœn.lib.vj. in princ.* quòd ſacrilegium committit quilibet de ordinibus clericorum, qui ariolos, incantores, aruſpices, & ſimiles conſuluit,vel ſimilia fecit, intelligens in effectu quòd omnis ſortilegus poteſt dici ſacrilegus, & de ſacrilegio puniri: vide tamen quæ latiùs dicam *infrà tit.ſequent. q.*1. Et nota etiam quòd pro iſto crimine ſubtractionis vaſorum ſacrorum de Eccleſia imponuntur grauiores pœnæ, de quibus habetur *xj.q.ij. de viro. vide ibi.*

Sortilegus dici poteſt ſacrilegus.

Pœna ſacerdotis preces inhoneſtas celebrationi immiſcentis.

nefandas & turpes abſque alicuius rei immixtione,protulerint,illa aut Deo, aut Dæmoni vouendo,non abſq; magna ſuperſtitione dicauerint, quæro qua pœna puniantur: & vt faciliùs res iſta apprehendi poſſit, ſubdam exemplum prout habui ſemel in facto Romæ. Quidam vir Hiſpanus clericus in ſacris beneficiatus & decretorum Doct. ætatis annorum xlv. vel circa, captus erat amore quarundam monialium iuuenum, quæ erant plurimùm formâ venuſtæ, quas iſte ſæpius ad monaſterium viſitabat, & blandis verbis atq; muneribus multoties blandiebatur eis:adeò quòd propter illarum pulchritudinem & venerabilem venuſtatem,ille Hiſpanus paulatim cœpit ardeſcere,& frequentiùs illarum monaſterij limina viſitare, & in tam magnam deuenit inſaniam & cœcitatem, quòd die noctéque tam in ſomnis, quàm in vigilia nihil aliud niſi illarum amplexus & concubitus meditabatur, corde, verbo, geſtis,aut ſignis. Er in tam grauem dementiam adductus fuit, quòd aſſerebar expreſsè, ex quo ipſe erat clericus eſſe ſponſum Eccleſiæ,& moniales illas ſimiliter eſſe ſponſas Eccleſiæ: nam quia dicebantur eſſe ſponſæ Chriſti, qui repræſentatur per Eccleſiam, concludebat quòd ſponſi & ſponſæ ſpirituales, hoc eſt ſacerdotes & moniales poterant adinuicem carnaliter copulari ſine peccato: & quod ita Deus præordinauerat putans ſummum bonum in ſolo coïtu conſiſtere: & quod turpius eſt, ipſe ſæpius hoc prædicabat illis iuueniculis: adeò quòd ipſæ cœperunt illum euitare: vnde ipſe clericus poſteà deuenit in maiorem inſaniam: quia quotidie cùm eſſet litteratus componebat aliquas orationes & preces nefarias,quibus orabat Deum & alios ſanctos,vt præſtarent ſibi robur

Summũ bonum qui ponebat in coïtu.

CAP. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos preces nefandas in ſua celebratione faciens qualiter puniatur.*

2 *Exemplum ſacerdotis Hiſpani, preces profanas in ſuis ſacrificiis offerre conſueti.*

3 *Votum inhoneſtum Deo exhibens quam pœnam incurrat.*

DECIMOSEPTIMÒ quæro quid de his ſacerdotibus, qui in miſſarum ſuarum celebrationibus huiuſmodi aliquas preces

bur maximum in renibus, in lumbis verò calorem talem pro poſſe facillimè in magna abundantia luxuriari, & coïtum carnis ſæpiſſime complere: & quia illarum monialium quædam vocabatur Cecilia, altera Vrſula, alia verò Magdalena & Clara, in ipſis ſuis orationibus, quas quotidie de nouo formabat ſummis precibus deprecabatur virgines illas ſanctas & beatas poſt Dei inuocationem, vt ex dono gratiæ ſpecialis in mentibus & cordibus ipſarum monialium hanc meditationem & firmam opinionem infunderent; ita quòd ipſæ moniales firmiter putarent, & crederent nullum aliud magis meritorium opus Deo fieri poſſe, quàm coïre, & carnaliter commiſceri, creſcere & multiplicare, nulla adhibita perſonarum diſtinctione, ſit ſacra vel profana: ſit coniugata vel ſoluta: ſit conſanguinea vel extranea, & ſimilia: & quod ex coïtu huiuſmodi putarent votum caſtitatis nullatenùs infringi poſſe: ſed magis hoc Deo placere quàm holocauſtum ſiue ſacrificium: & vltra hoc quòd ardentiùs illarum corda incaleſcerent ad amandum & vehementer diligendum virum ipſum ſacerdotem, qui erat ſponſus Eccleſiæ & eius vota carnalia firmiter maxima cum humilitate adimplere, eiuſque mandatis vt veri patris parere, aſſerens quòd illo modo conſummandum erat matrimonium ſpirituale inter religioſos viros & mulieres quemadmodum matrimonium carnale conſummatur per veram vtriuſque coniugum carnalem copulam, vt *in c. continebatur. primo reſponſo. de deſpon. impub.* & *in c. tua nos. de deſponſa.*

Matrimonij ſpiritualis conſummatio

¶ Quas quidem ſchedulas ipſe clericus portabat quotidie ad quoddam monaſterium, vbi morabantur quidam boni & puriſſimi ſacerdotes mendicantes, qui potiùs ſimplicitate & bonitate quàm doctrina religionem ſuam profitebantur, & die qualibet ad Eccleſiam illius monaſterij accedebat ad miſſam, & ſingulis diebus vnam ex ipſis ſchedulis dabat ſacerdoti; & dabat etiam iulium vnum pro eleemoſyna, ad hoc vt in celebratione miſſæ, ſcilicet in momento preces illas Deo & ſanctis virginibus prædictis offerret cum deuotione, orando Deum & ſanctas virgines prædictas, vt pia vota ipſius orantis exaudirent, & hoc modo decepit vnum vel duos ex ſimplicioribus & rudioribus illorum monachorum, & interim ipſe quoque intereſſe miſſæ & totidem ealdemque preces ipſe cum deuotione recitabat, & proſequendo vlterius in hac ſua ſuperſtitione quotidie nouas orationes componens deuenit tandem ad manus cuiuſdam monachi, qui erat cæteris magis doctus atque expertus, qui ſumpta ſchedula duplicata vnà cum eleemoſyna acceſſit ad altare & perlegens quæ intus erant verba, valde obſtupuit, & ne miſſæ ſacrificium perturbaret dimiſit ſchedulam illam in angulo altaris, & proſecutus fuit miſſam: demum eâ completa, ipſe monachus multùm reprehendit ipſum clericum Hiſpanum, dicens, quòd verba illa erant valde turpia & ſuperſtitioſa, nec merebantur per aliquem ſacerdotem in tanto miſſæ myſterio memorari. At ille ſubrifit deridens monachi illius ſimplicitatem & ignorantiam, cœpitque ſecum vel diſputare, quia argutus erat & quaſdã interpretationes diuinæ Scripturæ longè erroneas attribuens, adeò quòd non tranſibat abſque ſcrupulo & labe hæreticæ prauitatis, vt aliàs diximus *ſupra, titul. 1. & 2.* Videns itaque monachus ille ipſum clericum tam graui errore apprehenſum,

Schedula ſacerdotis alteri data vt offerat Deo in celebratione

henſum, ſumptis pluribus ex illis ſuis ſchedulis, quas adinuenit, de præmiſſis omnibus conſulit quam primùm Reueren. dominum Vicariũ Papæ: cuius tunc ego auditor aderam, mihíque mandauit vtrùm hunc cognoſcerem, & ipſum clericum pro nodo culpæ corriperem: qui ſtatim ncarceratus & examinatus omnia ad nguem confeſſus eſt; imò à princiio inſtabat pertinax in illa ſua erronea opinione, volens defendere falàs quaſdam & nouas interpretatioes, quas diuinæ Scripturæ attribuerat, qui quàm primùm vidit me præparari ad declarandum illum hæretium, & pœnis hæreticorum ſubiiciélum, niſi errorem ipſum reuocaret, ncontinenti omnia reuocauit, & errorem ſuum ſolemniter abiurauit: dcò quòd pro hæreſis ſuſpicione ieruit veniam, & reuocauit omnes las ſuas interpretationes, quas derat diuinæ Scripturæ, & reliquas nnes inſanias ſuas, quas *ſuprà* naruimus: nihilominùs, vt cautiùs in turum procéderet, de mãdato ſumi domini noſtri Papæ fuit relegatus vrbe ad certũ quoddã tẽpus tãtùm.

¶ Ad propoſitum nunc quæſtios noſtræ redeundo, quæro, ſi repe.tur aliquis ſacerdos, qui ſcienter eces huiuſmodi aut ſimiles, quæ nõ idunt ad verum diuinum cultum & utem animæ, ſed potiùs vertuntur peccatum in rem damnabilem, in ſſæ ſolemni ſacrificio celebrauerit: alio quouis modo vouerit aut oberit, qua pœna puniatur? Dic quòd caſu putarem eſſe priuandum ni ordine, gradu, officiis atque ieficiis Eccleſiaſticis, quin etiam gandum eſſe tam ipſum ſacerdoi, quàm illum qui ipſum conſulit, m præmiſſa fieri mandat, *argum. m quæ habentur in dicto cap. quique. in fin. 26. q. 5.* vbi ſi ſacerdos pro viuentibus celebrat Miſſam defunctorum, vt illi, pro quibus Miſſa celebratur, citiùs moriãtur aut mortis periculũ incurrant, ſacerdos ipſe puni. tur pœnis prædictis: & nihilominùs ibi non apparet de aliqua ſuperſtitioſa oratione aut ceremoniis, ſed ſolùm de turpi celebrantis animo ac intentione, quantò magis in caſu noſtro ob oculos poſito iſte deberet hac pœna, & verò multò atrociori, puniri, qui recitauit preces iſtas obſcœnas diuino cultui admodum contrarias, & quæ omnes tendunt ad peccatum & totius Chriſtianæ fidei læſionem, & Eccleſiæ Catholicæ detrimentum, dũ quærit per ſacrificium Miſſæ præbere materiam peccandi & malè faciendi, per quam & eius holocauſtum ſolent peccata dimitti. *de conſecrat. diſtin. 2. cùm omne crimen.* & *ead. diſt. nihil in ſacrificiis.* & diximus *ſuprà titulo 1. q. 2. in principio.* Nihilominùs iſto caſu non diſcederem ab opinione Abbatis, de qua *in dicto cap. ſecundo, extra eodem titulo*: ſcilicet quòd pœnæ huiuſmodi ſint aggrauandæ vel minuẽdæ iuxta qualitatem facti, aut turpitudinem, ſiue ſcandalum quod inde exoritur, & perſonarum conditionem in quibus omnibus plurimùm vertitur arbitrium iudicis: ponamus enim quòd eſſet aliquis ſimplex, humilis ſacerdos, idiota, qui ſit aliàs bonæ conditionis & famæ, & puræ conſcientiæ, qui ad preces & mandata alicuius magni Principis, Baronis, aut viri magnæ conditionis ſimiles preces emiſerit: eritne dicendum quòd ſit puniendus ille, ſicut alius verſurus, malitioſus, & qui in iſtis turpitudinibus delectatur? certè non: & propterea benè & ſanctè diſpoſuit text. *in cap. ſicut dignum, in principio de homicid. & in l. reſpiciendum. & l. aut facta. ff. de pœn. & l. quid ergo. & ibi* Bart. *ff. de his qui notantur infã.* & Bar. Bal. & alij *in l. 1. §.*

Sacerdos Miſſam defuncti, ad mortem viuentis celebrãs qua ſit pœna puniendus.

Pœnarũ grauitas vnde imponatur facinoroſis.

Attenditur animus & intentio delinquentis.

diuus,& in l.diuus.& l.in leg.Corn.ff. ad legem Corneliam de ſicariis, vbi dicunt, quòd in omnibus criminibus attenditur principaliter animus & intentio delinquentis, an ex ſimplicitate quadam vel ignorantia, aut dolo & malitia inductus fuerit ad peccandum, taléque facinus perpetrandum, vt his diligenter & cautè attentis decernatur, & fiat variatio pœnæ, pro quo bene facit textus, & quod ibi not.gloſ.& Panormitanus *in d.cap.2. extra eod.tit.*

¶ Præterea ponamus, quòd aliquis perſuadet ſacerdoti quòd voueat, & offerat pro eo preces quaſdã in Miſſa; quæ expreſſè non apparebant nec cognoſcebantur, ſaltem per virum rudẽ & inexpertum, quòd eſſent ſuperſtitioſa: vt quia in ipſis apparebant à principio verba quædam honeſta & religioſa: deinde verò ſuperſtitioſa & diabolica, ſed erant per nomina quædam adeò ignota ipſi ſacerdoti, quòd putabat omnia eſſe bona, & nullam in ſe habere ſuperſtitionem: iſto caſu ſimiliter putarem dictum ſacerdotem eſſe longè mitiùs puniendum, per ea, quæ *ſuprà* diximus, *& d.c. & ibi* gloſ. *extra eod.tit.*

Laus Deo, beatæque ac glorioſæ Virgini Mariæ gratiæ immortales.

FINIS.

INDEX

INDEX ALPHABETICVS

RERVM, VERBORVM, AC SENTENTIARVM MEMORABILIVM, quæ in hac ſecundi Tomi parte altera continentur.

A

ABIVRATIO Dæmonis cuiuſdam, pag. 104. col. 2

Aborſus infantis animati aut inanima i, 312. col. 3

Abortiui à prægnante ſumpti pœna in iure ciuili, 315. c. 1

eiuſdem pœna ſpiritualis ex iure canonico, ibid.

Abortiuo non obſtante ſi mulier peperit viuentem, quis & qua pœna teneatur, ibidem

Abortiuum à prægnante ſumptum multimodè attenditur, ibid.

Abortiuum tradens ex quo mors ſequatur eadem mortis pœna tenetur, ibid. c. 2

Abortiuum tradens homicida eſt corporalis, 307. c. 1

Abortiuum procurantis duplex eſt diſtinctio, 313. c. 1

Abortiuum componentes & miniſtrantes æque puniuntur, 316. c. 1

Abraham primus Dei martyr, 25. col. 1. è fornace ſaluus euaſit, ibidem, col. 2. mandatum à Deo, 26. col. 1

Abuſus diuinarum appellationum, 52. col. 1. rerum ſanctarum in artibus magicis, 168. col. 2. ſacrorũ ad faciliorem adorationem inſtruit Dæmon, 289. c. 2

Acetum cur Chriſtus non biberit, 69. c. 2

Acheronta mouere, 14. c. 2

Aduentus Chriſti teſtes, 33. col. 1

Ægritudines omnes à Dæmone, 100. c. 1

Ægyptij imaginibus vſi in neceſſitatibus,

tibus, 87. c.1
Aërimantia quid & vnde, 225. c.1
Alexander Magnus nomen Dei adorauit, 34.c.2
Amatorium tradens poculum homicida eſt, 307.c.1. & conceptorium poculum differunt, 308.c.2
Amatorium tradens qua pœna puniatur, 310. c.2. prægnanti propinans ad amorem, ex quo mortua ſit, qua pœna mulctetur, 315.c.2
Amici duo viuentes & mortui, 58. col.2
Amor parentum in crudelitatem verſus, 27 col.2
Angeli cur à ſacerdotio arceantur, 69.col.1. qualiter dicantur comedere, 137.c.1. præſentia & præterita norunt, 247.c.2. habitant in ſuis corporibus, 267. c. 2. ſtellæ dicti ſunt, 12.c.2. è quibus ordinibus dejecti, ib. hominum cuſtodes, 20. col.1
Angelis paradiſus eſt deſtinatus, 10. c.1. omnibus cõmiſſa eſt eadem poteſtas, 246.c.2
Angelorum definitio, 261. c.2. operationes in aſſumptis corporibus, 263.c.1. minor pars corruit, 12. c. 1
Angelus præmonuit Noë futuri diluuij, 24. c. 1. Romanis eos caſtigans apparuit, 52.col.2. vterque naturalia nouit, 247.c.2
Animalibus infirmitates à maleficis inferuntur, 124.c.2
Annuli ſeptem planetarum Iarchæ, &c. 86. c.2. Gygis & Paracelſi inuiſibilem & victorem reddiderunt, 87.c.2
Apoſtata quo caſu hæretico ſit deterior, 279.c.1
Apoſtatas aggrediũtur aquilonei ſpiritus, 19.c.1
Apparitio trium Angelorum facta Abrahæ, 54.c.1. Dæmonum ſub forma humana, ibidem c.2 animarum defunctorum, 61. c.1. bonorum angelorum in aſſumptis corporibus, 134.c.1
Apparitiones variæ angelorum, 141. col.2
Apuleius in aſinum verſus, 136.c.1
Aqua maledictionis adulteras prodens, 36.c.1
Aquilo ominoſus Cabaliſtis, 19.col.2
Arcades in lupos, 144.c.1
Aretia ſiue Tyræa Noë vxor, 25.col.1
Argentini fodinæ Dæmonum, 98.c.1
Argutia Dæmonum & ſortilegorum eſt eadem, 231.c.1
Arioli qui & vnde ſic dicti, 225. c.2
Ars fulguritoria, 40. col.1. Dæmonum, 205.c.1. malefica eſt in odio, 297.c.2
Articuli facultatis Theologiæ Pariſienſis reprobantes artes magicas, 172.& ſeqq. vſque ad 175.
Artium magicarum finis, 167.c.2
Aruſpices qui ſint, 225.c.2
Aſina Balaam qua ratione ipſum allocuta ſit, 267.c.1
Aſpectus cœleſtes cur aufugiant Dæmones, 93.c.2
Aſſumptio formarum in Dæmone pro occaſione & ſubſtantiæ gradu, 55.c.2
Aſtrologi qui ſint, 225. c.2
Aſtrologiæ cognitio exacta nõ eſt, 1. periti prioribus temporibus, ibidem.
Aſtrologorum cauſæ ſunt iudicum Eccleſiaſticorum, 183.c.1. futura prædicentium pœna eſt diuerſa, 301.c.1
Aſtutia Dæmonum in fodinis, 98.c.2
Auditus Dæmonum, 58.c.1
Auerrhois libri, 43.c.1
Augures qui & vnde, 225.c.2
S. Auguſtini dubium de compreſſis mulierum & Dæmonum, 218.c.1
Auguſtus Antonio formidabilis, 106. c.1
Auium ſimilitudinem inducit Dæmon,

mon, 55. c. 1
Aurum Diaboli instrumentum, 89. c. 2
Auspiciis omnia fiebant, 39. c. 1. & 40. col. 1

B

BAsiliſci conſpectus mortifer, 105. c. 2
Balaam aridus, 20. c. 1
Bathi vexillum cum charactere X. profligat Polonos, 88. c. 1
Beatæ Virgini preces effuſæ quid cõtra ſpectra valeant, 78. c. 2
Bernardi Comenſis inquiſitio, 112. c. 2
Blaſphemia Lamiarum, 219. c. 1
Boni angeli bonos puniunt, 52. col. 1 in receſſu conſolantur, 61. col. 1
Branchis vates, 31. col. 1

C

CAbala falſa quæ, 44. col. 2
Cabaliſtarum error de creatione Dæmonum, 5. c. 2
Cæremoniæ Maleficarum, 75. c. 1
Cæremoniis magicis morbi non inferuntur, 254. c. 1
Caïni poſteri, 24. c. 2
Campanarum & luminum vſus in Eccleſia, 21. col. 2. ſono Dæmon receſſit, 214. c. 2
Canis loquela, 267. c. 1
Capituli *Epiſcopi* explicatio, 118. c. 2. 216. c. 2. & 217. c. 1
Carolenſis quidam in proteſtatione cæſus & tandem liberatus, 67. col. 1
Caſeus præſtigioſarum mulierum, 199. c. 1
Caſus de ſortilegiorum hæreſi ad ſecreta reuelanda, 289. c. 1
Cauſa vna omnium & ſummè bona eſt, 4. c. 2
Cauſa poſita aut ſublata tollitur aut remouetur effectus, 205. c. 1
Cauſarum liberarum effectus quomodo cognoſcantur, 190. c. 1
Cham patrem Noë fratribus deridẽdum propinat, 24. c. 2
Characteres & ſigna quibuſuis Dæmonibus ſua adſcribuntur, 88 c. 1
Characteres Mathematici aut Magici, figuræ vel litteræ damnantur, 174. c. 1
Chiromantia, 44. c. 2. an cum peccato exerceatur, 231. c. 2
Chriſti abnegatio & iuramentum Lamias apoſtatas facit, 219. c. 2
Chriſtiani ſuperſtitionibus dediti, 45. col. 2
Chriſtus quomodo fingatur à pictoribus, 33. col. 1. poſt reſurrectionem qualiter comederit, 146. c. 2. luci cõparatur, 239 c. 2. à diabolo de terra eleuatus eſt, 265. c. 1. & trãslatus eſt à diabolo, 214. c. 2
Circe cur dicatur ſocios Vlyſſis in beſtias conuertiſſe, 140. c. 1. & 144. c. 1. eiuſdem transformatio quæ fuerit, 199. c. 2
Claui, lapides, &c. euomiti an ſint ſpecies naturales, 237. c. 2
Coëundi impotentia in maribus & fœminis, 252. col. 1
Coïtus contra naturam, 26. c. 2. Dæmonum cum mulieribus, 134. c. 2. & 273. c. 1
Colloquium cum Dæmonibus poſſibile, 133. c. 2
Comedere non conuenit Angelis, 146. c. 1
Comenſis quidam Maleficus deprehenſus eſt in ludo Herodiadis, 112. c. 2
Concilij Ancyrani decreta contra Sortilegos & Maleficos, 120. c. 2
Concubitus origo, 71. c. 2
Confeſſio delet & tegit peccata, 65. c. 2. Dæmonum, 96. c. 1. Strigum, 111. c. 1. & 112. c. 1. ſociorum de illuſionibus, 156. c. 1. eorumdem

in causa hæresis, ibidem, cum iuramento facit indicium contra socium, 157.c.2
Confessio in tormentis tribus modis extorquetur, 159.c.2. quæ præiudicare possit, 160.c.2
Coniecturæ & præsumptiones contra Striges, 123. c. 2. an valeant ad manifestandum, 153.c.2
Consecratio seu execratio quomodo fiat, 236.c.1
Consilia & cogitationes Dæmonum contra honorem Dei irrita, 15.c.2
Constitutio Pij V. de reis ad iudices sæculares remittendis, 127. c. 2. item Alexandri V I. 129. c.2. item Innocentij V I I I. 187.c.1
Contraria contrariis curantur, 224.c.1
Contrariorum eadem est ratio, 18.c.1 naturalis oppositio, 102.c.2
Conuersantes cum maleficis vt sint puniendi, 298.c.1
Conuersatio Maleficarum fugienda, 238.c.2
Cõuersio Strigũ & abiuratio, 120.c.1
Conuiuæ & conuiuium Dæmonum euanescunt, 77.c.1
Corpora Dæmonũ sub sensum nõ cadunt, 54.c.1. vt nostra variis mẽbris distincta sũt, 57.c.1. à Dæmonibus assũpta an sint naturalia aut apparentia, 262.c.1
Corruptores vt quid tolerentur, 169. col.2
Creatio Dæmonum quæ sit, 5. hominis est solius Dei, 286.c.2
S. Crucis abnegatio & conculcatio, 209. c.2. & reliquiarum proiectio sapit hæresim, ibid.
Cultus variarum gentium, 59.c. 2. professorum Sortilegorum, 180. c. 1. Dæmoni vt creatori exhibetur, 228.c.2. Dæmonis obseruatur iisdem ferè ritibus & ordinibus ac inter Christianos & Catholicos, 261.c.2
Cumanensium Dæmon, 67.c.2
Cupiditatibus malorum satisfaciunt Dæmones, 106.c.2
Curatio superstitiosa, 255.c.2
Curiositas hominum quò feratur, 188.c.2
Cutis infantis ad sortilegia, 224.c.2. virginea, 235.c.1

D

DÆmon Angelum lucis effingit, 48.c.2. sub hominis nigerrimi forma, 55. c.1. horribiliores animantiũ formas cur affingat, ib. humana specie quid affingat, 58.c.1
Dæmon subterraneus sub vetulæ forma, 84 c.1
Dæmonem adorantes cæteris illi sunt chariores, 228.c.2
Dæmones qui ex Philosophis, 2. c.1. sunt ex Stoicis, Platonicis, & fide nostra, 3.c.2. dicti Diaboli ob calumniam, 4.c.1
Dæmones qui ex Theologis, 4.c.2. vt Angeli boni & perfecti creati sunt omnes, sed dispari modo, 6 c.2
Dæmones an sint, 164.c.1. è cœlo vt plumbum in aquam præcipitati, & ad inferna relegati, 11.c.2. inferiores inclusi sunt aëri, ibidem
Dæmones nonnisi malum volunt & agunt, 13.c.2. qui sub aëre manesce, 14. quod in cœlo non potuerunt, id in terra tentarunt, ibidem
Dæmones vnde ansam nobis nocendi sumant, 22. col. 1. accessu suo horrores concitant, 50.col.2. corporei sunt ex Thalmudistis & Rabbinis, 53. c.2. cibos non vorant, 58.c.2. cadaueribus gaudent, ibid. nos inuadendo quid refrigerij sentire videntur, 65.c.1
Dæmones Angelorum ministerio ligati, 70.col.2. opera sua per energumenos perficiunt, 79. c. 2. non possunt ditare pro arbitrio, 82.c.1
Dæmones classibus distincti sunt, 83. c.1.

c.1. cogi se fingunt, 98. c.1. possunt in nobis duobus modis operari, 280.c.1. in locum vxoris succubant viro, 281.c.2

Dæmoni omnia sua referentes, 26. col.1

Dæmonibus inferi destinati, 10.c.1. nõ licet animas reuocare, 47. col. 2. quædam effecta naturalia ascribuntur, 165.c.1

Dæmonis nomen quibus spiritibus conueniat, 4.c.1

Dæmonis magna est potestas & cupiditas ad nocendum. 138.c.1. assistentia spiritualis & corporalis, 147.c.1. tanta est potestas, vt non alia comparetur ei, 148.c.2

Dæmonis inuocatio in sortibus mittendis, 191. c. 2. fraudes in decipiendis hominibus, 193. c.2. opera cur obscura, 239.c.2. notitia de rebus naturalibus, 250. c. 2. virtus acutissima, 264.c.1. vox vt proferatur, 267.c.2

Dæmonũ virtus & natura difficulter internoscitur, 1.c.1. statio in cœlis à creatione ad lapsum quanto tempore, 10. c.1. potestas à Deo limitata, 17. c.1. voluntas nocendi diuersa, ib. nomina, 46.c.1. ministeria erga homines, 47.c.2

Dæmonum astutia in illusione, 48.c.2 in nocẽdo concordia, 51.c.2. nocẽdi cupiditas, 61. c.1. quorundam munus vt otiosi non simus, 64. col.2

Dæmonum potestas ab Angelis imminuta, 91. c. 1. opera famulitia, 97.c.1. notitia, 203. c.1. aduocatio quomodo fiat, 235.c.2

Dagon Syrorum idolum, 89.c.1

Decretum facultatis Theologiæ Parisiensis contra errores Magicos, 264. ad 267

Decussis Platonica, 78.c.1

Delati ab angelis, 76. c.1. à Dæmone, ibidem, sine crimine, ibid.c.2

Delatio Strigum realis est ex processibus, 112.c.1. & 158. c.1. Lamiarum quæ, 132.c.2. præstigiosa est, 258.c.1.

Delinquentibus animus & intentio in criminibus attenditur, 321.c.1.

Demarathus in lupum versus, 91.c.1

Deportatio Christi & Samuelis an fuerit similis, 197.c.1

Deportatio Sortilegarum non est realis, 258.c.1

Depositio inusitati de Lamiarum transcursu, 132.c.1

Descensus ad inferos, 30.c.2

Desperationis origo, 22. c.2

Dei & Dæmonis eædem sunt litteræ ex Cabalistis, 48.c.2

Dei perfecta sunt opera, 5. pietas in hominem, 15. misericordia, 16.c. 1. paterna in nos affectio, 19.c.2. inuocatio & crucis signum prohibentur, 212.c.1.

Deorum denominatio, 68.c.2

Deus Acharon quid significet, 302. c.1

Deus & homo in vno supposito, 34. c.2. cur Dæmones male facere permittat, 62.c.2. cur multa Magicis artibus perfici sinat, 94.c.1

Diaboli forma horrenda, 53. c. 1. Christum nunquam rogarunt, 96. c.1. fodinas incolentes, 98.c 2. cur Deus eos permittat auro & argento homines fallere, ibid. nocere possunt diuersimodè, 99. c.2. non semper occupatos detinent, 102. c. 2. possunt naturaliter mouere corpus de loco ad locum, 116.c.2. inuocantur à maleficis, 133.c.2

Diaboli cur interdum vera dicant, 134. c. 1. varias inducunt formas ad decipiendum, 135.c.1. vbinam detineantur vsque ad diem iudicij, 137.c.1. non adsunt inuocanti pro arbitrio, ibidem, c.2. non possunt ex corporibus assumptis semen emittere, 145. c.2. ad quem locum

locum detruſi ſint poſt lapſum, 146.c.2
Diaboli ſunt & mirabilia operantur, 164.c.2.ſunt hoſtes naturæ humanæ, 165. c. 2. vt ſanent corpora, 168.c.1. cogi finguntur, 170.c.1.
Diaboli ſunt incapaces coïtus, 218.c.1.vt alliciantur, 229.c.1.aſtutia in reddendis reſponſis, 249.c.1
Diabolica pompa euaneſcit in laude Dei, 269.c.1
Diabolicæ ſectæ profeſſores exterminandi, 280.c.1
Diabollcis artibus dediti vt diuitiis & deliciis fruantur, 51.col.1
Diabolus ſpecie prægrandis moloſſi, 78.c.1. nonniſi mendax & homicida, 108. c. 2. cur actibus noſtris aſſiſtat, 137. c.2. non poteſt cum omnibus magicis tranſmutare homines eſſentialiter in bruta, 148. c.2.
Diabolus loquitur mendacium, 134. c.1. aſſiduè tentat homines, 155. c.2. nihil gratis impertit, 196.c.1. maieſtatem ementitur, 210.c.2
Diabolus quomodo corpus conficere poſſit, 218.c.1. ſemine caret, ibid. c.2. cur ſortilegia aliquo ſanctitatis velamine prætexar, 245. c. 1. quæ manifeſtarit presbytero Peruſino, 249. c. 2. habet notitiam rerum, 250.c.1
Diabolus in forma humana an realiter detulerit Chriſtum, 264.c.2
Diabolus aut Sortilegus an poſſint nocere corporibus Chriſtianorum, 282.c.2
Dianæ & Herodiadis ludus, 116.col. 1. de nocte celebratur, 119.c.2
Dilectio terrena annexum habet peccatum, 290.c.1
S. Dionyſij opinio de creatione Dæmonum, 6
Diſſidij Angelorum cauſæ petuntur à diſpari voluntate, 12
Diuinatio prima ſpecies eſt ſortilegij, 184.c.1. quatuor ſunt eius ſpecies, ibidem, & 225.c.1
Diuinatio quid ſit, 188.c.2.cum Dæmonum inuocatione, 191.c.1.hæreſim non inferens, 192. c. 1. eſt præcipua ſpecies ſortilegij, 225.c.1
Diuinationis tria ſunt genera, 223.c.1
Diuinationum aliquæ ex tacito pacto Dæmonum, ibidem
Diuinator quis dicatur, 189.c.1. differt à Propheta, 190.c.2
Diuini vnde, ibidem
Diuinitas Chriſti mortuorum ſuſcitatione probatur, 198.c.2
Diuitiarum cupidine quatuor Neapoli interempti à diabolo, 99. c.2
Domus inhabitata & crebris Dæmonum terroribus infeſtata, 103.c.1. & ſeq.c.1
Draco dictus diabolus, 3. c.1.è ſeraphico ordine, ibidem
Druydes non pepercerunt humano ſanguini in ſacrificiis, 18.col.1

E

Effecta veneficarum omnia Dei permiſſu, 56.c.2
Effecta maleficorum vnde virtutem habeant, 233. c.1. Sortilegij quid requirant, ibidem
Eleazari annulo curatus energumenus, 86.c.2
Elementis abutuntur Dæmones vt exerceant artes, 68. col.2
Empirica & methodica ſuperſtitioſa cuius ſint virtutis, 167.c.2
Energumeni qui ſint, 65. c.1. quædam diuexata, ibid. col. 2. an cogendi ſint magico ritu, 80.col.2
Epiſcopi de ſortilegiis cognoſcunt, 192.c.2
Epulæ Strigimagorum & Dæmonum, 75.c.2
Equitatio in hirco ad ludos, 272.c.2
Euchariſtiæ abuſus ad maleficia, 191. c.1

Examen maleficij faciendum ab Inquisitoribus, 209.c.2
Excommunicati cur Sathanæ dabantur vexandi tempore nascentis Ecclesiæ, 166.c.1
Exemplum de Dæmone inuocanti ipsum obtemperante, 135.c.2
Exorcistarum cautela, 80.c.1. non est par potestas, 81.c.1

F

FAcinora multa perpetrantur à Lamiis vigilantibus, 186.c.1
Fallax promissio Dæmonum, 167. c.1
Fallere nos solet Dæmon, 170.c.1
Fascinatio quid sit, 123.c.2
Febris quid sit, 259. c.2
Fides & intentio in obseruationibus requiruntur, 169.c.1
Figuræ superstitiosæ, 42.c.2
Filiorum Dei concubitus cum filiis hominum, 71.c.2
Filium Dei incarnandum præuidens Dæmon adorare cum suis recusauit, 8.c.1
Filius ex coïtu Dæmonis natus quomodo dicatur, 263.c.1
Fœminæ plures quàm viri arti diabolicæ addicuntur, 213. & vnde hoc, ibidem
Forma substantialis ab agente quomodo materiæ vniatur, 196. c.1. quas requirat dispositiones vt informetur, 199.c.1
Fuga Dæmonum in aduentu Christi, 33.c.2
Futura duobus modis cognoscuntur, 189.c.2
Futurorum prædictio vt concessa. 38. c.2. causæ so habent ad effecta tripliciter, 189.c.2. notitiã nullus habet præter Deum, 230.c.1
Futurorum incapax est Dæmon, 248. c.1. duplex est cognitio, ibid. cognitio in suis causis, ibidem

G

GEnerationem impedientia veneficia, 252.c.1
Genethliaci qui & vnde, 225.c.2
Genij apud poëtas qui mali dicantur, 17.c.1
Genius Socratis quid ei reuelauerit, 81.c.2
Gentis impiæ impatientia, querimonia & in Deum inuectio, 170. c.2
Geomantiæ superstitio vnde dicatur, 43.c.2
Gigantes diluuij causa fuerunt, 24. c.1
Goëtiæ & pharmaciæ vsus inter Lamias, 49.c.1
Gracta Maga in vaccam conuersa, 93. c.1
Gratiæ priuatio mors animæ, 35.c.1
Grauiora crimina maiores & clariores exigunt probationes, 154. c.2

H

HAbacuc translatus ab Angelo, 214.c.2
Hæreses ad quid, 166. c. 1. de coïtu Dæmonum cum fœminis, 218. c.1
Hæresis Marcionistarum, 191.c.1
Hæresis Lamiarum, 116.c.1
Hæresis crimen multas requirit probationes, 158.c.2. in crimine hæresis de sociis reus est interrogandus, 159.c.1
Hæretica respectu operantis, 288. c.1
Hæreticorum quorumdam error de creatione dæmonum, 4. columna 2
Hæreticus quis sit censendus, 158. c.2
Hebræorum gens, 34.c.1: litterarum punctis

punctis occupati, 34.col.1.errores, ibid. cæcitas, ibid. lingua ex integritate orta, 50.col.1
Hecates ars magica & miracula, 48. col. 2
Heroës qui & vnde, 72.c.1
Heterus veſte donatus à Dæmone, 96.c.2
Hiſtoria Sabinenſis Lamiæ, 215. c.1
Homagium & obedientia Dæmoni præſtita à Maleficis, 133.c.1
Homerus ab inferis excitatus, 46. col. 2
Homicidium ſine dolo commiſſum an capite puniatur, 304.c.2.& ſeq.
Homines qua ætate vexentur à Diabolo, 18.col.1. neceſſe eſt reſiſtere diabolo, 23.col.1
Homines Dæmonum imitatores, 61. c. 2. non poſſunt vi magicarum conuerti in bruta animalia, 138. col.2. omnium perditiſſimi & Dæmoni ſeruientes quomodo dicantur, 210.c.1
Hoſtia conſecrata ad quid in puluerem redacta, 234.c.1
Hoſtiæ conſecratæ abuſus ad amorem illicitum, 109.c.1
Humanam ſpeciem cur aſſumat Dæmon, 58.c.1
Hydromantiæ genera, 41.c.1. ei Numa fuit addictus, 43.c.2
Hydromantici qui & vnde, 194.c.1

I

IBes Ægyptiorum, 85.c.1
Idola plurima prodiis coluntur, 28. col.2
Idololatriæ genera, 40.c.1
Idololatriam & hæreſim manifeſtam quæ ſapiant ſortilegia, 181.c.1
Ieſuiſtarum acta in Braſilia, 95.c.1
Ieſus ab Hebræis, Arabibus, Chaldæis & Cabaliſtis quomodo dicatur, 34.col.1
Ignem adorantes, 39. c.1
Imaginatio facit caſum, 167.c.2
Imagines à Dæmonibus aſſumptæ non ſunt terreſtres nec aqueæ, 56. c.1. animarum falſæ, 64. c.1. necromanticæ quomodo cudendæ, 85. c.2
Imagines conficientes & eis vtentes an crimine careant, 86.c.1. aſtrologicæ & magicæ damnantur, 173.c.2.& 174.c.1. Maleficæ Dæmonum operatione conficiuntur, 202.c.2
Imagines cereæ igni admouentur etiam ad amorem, 232.c.1. ad locum ſacrificiorum à Sortilegis deferuntur, 242.c.1. an proſint effectui Sortilegorum, 244.c.2
Imagines an Dæmon à Sortilegis fabricari doceat, 245.c.1
Imagines irreuerenter tractantes an ſint hæretici habendi, 291.c.1.& vt ſint puniendi, 299.c.2
Imaginis perſonæ cruciantur, 229.c.1
Imaginum introductor diabolus, 88. c.1
Imaginum execratio, 219.c.1
Imitatio pſalmorum Dauidis, 31.c.2.
Imprecationes ollæ iniectæ, 89.c.1
Improuiſa accidentia cui imputentur, 305.c.2
Incantationes in ſe experti, 154.c.2
Incantatores, 225.c.2
Incubi & ſuccubi qui ſint, 101.c.1.& eorum apparitio, 60.col.1
Incuborum vnus coïr cum virgine, 73.c.2
Infans in vtero virtute planetarum formatur & vegetatur, 313.c.2
Infirmitates à Maleficis illatæ, 133. c.1
Infirmitatum immiſſio, 236.c.2
Inquiſitorum cautela inter interrogationes obſeruanda, 122.c.2. poſſunt compellere iudices ſæculares ad exhibendum hæreticum, 128.c.1
Inquiſitores vt poſſint cognoſcere de Lamiis,

Lamiis, 129. c. 2
Inquisitores Hispaniæ contra Lamias procedunt, 186. c. 2. de Lamiis vt hæreticis cognoscunt, ibid.
Inquisitorum est cognoscere de sortilegiis & superstitionibus, 184. c. 1
Instrumenta Sortilegiorum, 140. c. 2
Intellectus diaboli indiget superiori lumine ad diuinam cognitionem, 247. c. 1
Intelligentia diaboli acutissima, ibid.
Intentio corrumpit actum, qui aliter excusari non potest, 308. c. 1
Inuidet Adamo diabolus, 5. c. 1
Inuocantibus Dæmon colloquitur, 134. c. 1
Inuocatio superstitiosa Dæmonum, 46. c. 1
Iosephus Ægyptiis venditur à fratribus, 28. col. 1
Iosias sacra Soli ac Lunæ sustulit, 44. col. 2
Iudex sæcularis potest ab Inquisitore compelli per excommunicationem, 128. c. 2
Iuliani Apostatæ impium edictum contra Christianos, 98. c. 1
Iupiter cuius sit virtutis in formando & vegetando infantem in vtero, nono mense operatur, 314. c. 1. secundo mense extendit infantem, ibid.

L

LAmech sollicitatur libidine, 23. c. 2
Lamia quædam deportata & reportata à Dæmone, 215. c. 1. quædam Sabinensis, ibid.
Lamiæ quæ & vnde, 72. col. 2. & 186. c. 1. vt hæreticæ ab inquisitoribus puniendæ, 129. c. 1. in Castro Nazano repertæ, 214. c. 2
Lamiarum equitatio quæ sit, 182. c. 1. equitatio super bestias, 209. c. 1. professio quomodo fiat, 210. c. 2. error de equitatione & consortio Dæmonum damnatur, 152. c. 1. transuectio & coïtus cum Dæmone an te vera fiat, 213. c. 2
Lamiarum secta, 116. c. 1. hæresis, ibidem, nefaria scelera, 131. col. 1. multa facinora, 211. c. 2. duo genera, 216. c. 2. vtraque secta noctu obambulat, ibid.
Lamiarum societas cum Dæmone annexam habet apostasiam vel hæresim, 161. c. 1. aliquæ soporatæ & illusæ, 214. c. 1
Lamias transuehi non impugnat, 77. c. 1
Languores maleficiati, 237. c. 1
Lares sic dicti Dæmones, 60. c. 2
Laruæ & Lemures, 61. c. 2. & 210. c. 2
Latria quid. 180. c. 2
Leges diis acceptas referentes, 29. c. 1
Legio Dæmon sic dictus, 66. c. 1
Legio Dæmonum cur porcos intrarit, 166. c. 1
Leones contra Samaritanos, 64. c. 2
Liberi arbitrij potestas homini à creatione concessa, 254. c. 2. cur Deus hoc homini dederit, ibid.
Libri Magici igni damnati, 48. c. 1. & Astrologici à Sixto V. prohibiti, 183. c. 2
Libri sacri non omnibus manifestati, 30. c. 1
Ligatio multifaria, 106. c. 1. magna ligularum, 107. c. 1
Venereæ potentiæ venefica & lethifera, ibidem, quinque fit modis, 124. c. 1. cum precibus ad remedia morborum, 255. c. 2
Ligatura Comitis cuiusdam Argentinensis, 253. c. 2
Liminum superstitio, 89. c. 1. maleficia, ibid.
Linguis diuersis à vernacula loquitur dæmoniacus, 100. c. 2
Litterarum studia interdicta, 33. c. 1
Locus infaustus morte cuiusdam Hebræi

bræi insignitus, 78.c.1
Loca apparentium dæmonum, 59.c.1. à Dæmonibus vexata, ibid.
Lombardia Lamiarum hæresi infecta, 129.c.2
Lothi vxor in statuam transformata, 85.c.1
Lucem odit qui malè agere intendit, 239.c.2
Lucis præsentia Dæmonum insidiæ retunduntur, 21.c.2
Lucifer vnde, 8.c.2. eius complices, ibid. tentat Euam in paradiso, 1 c. 2
Lucretia quædam Lamia deprehenditur, 174.c.1
Lucta Angeli cum Iacob, 10.c.2
Ludi Beneuentani, 174 c.2
Ludus Dianæ & Herodiadis, 75 c.1
Luminum vsus ex primitiua Ecclesia, 22.c.1
Lumen cur oderint Dæmones, 58. c.1
Lunæ Solisque cultus, 39. c.2. abiit in insignia Turcarum, 71.c.1. magnitudo, ibid. carminibus cœlo detrahebatur, 200.c.2. laborans quomodo sonitibus iuuabatur, ibid.
Luporum Viennensium rabies & voracitas, 64.c.2. & seq.

M

B. MAchario puella se obtulit, 90.c.2
B. Macharius Dæmonis fallaciam soluit, 138.c.2
Magæ exules, 48.c.1
Magi qui sint, 194.c.1. & 226.c.1. mirabilia operantur ex pacto cum Dæmonibus, 194.c.2. illusionibus decepti à Dæmone, 198. c.1. an possint transmutare in bruta, ibid. c.2. Pharaonis an conuerterint virgas suas in veros dracones, 266.c.1
Magica obseruantia in quibus consistat, 161.c.2
Magica tractant Lapij, 67.c.2. effecta vt damnentur, 168.c.1
Magicæ artes Romanorum lege prohibitæ, 139.c.2. cur non sint permissæ, 164.c.1. cuicumque bono etiam interdictæ, 185.c.2
Magister magnæ experientiæ quis, 252.c.2
Magisterulus quis, 272.c.2
Magus quidam celebris, 252.c.2
Mahumecti aduentus, 29.c.1
Maiestas apparentis Dæmonis vnde petatur, 55.c.2
Mala venena quæ hominis necandi causa, 313.c.1
Maleficarum scopus carnis voluptas, 147.c.1. multa genera, 201. c.2. varia appellatio, 133.c.1. rusticitas & inscientia, 203.c.2 potestas & scientia nocendi, ibid. opera vtrinque damnantur, 308. c.2
Malefici à Dæmone decepti, 89.c.1. igne damnari, 92.c.2. non possunt in omnes mala inferre, 90. c.1. cur non omnibus nocere possint, ibid. non sunt carcerandi, sed morte damnandi, 127.c.1
Malefici qui sint, 201.c.1.& 226.c.1
Malefici an sint hæretici tria important consideranda, 106.c.1. in ea hæresi puniendi, 206.c.2
Malefici curantes maleficiales infirmitates, 223.c.2. quomodo ingrediantur cubicula clausa, 238. c.1. decertantes ad inuicem, 253.c.1
Malefici bonum operantes non puniuntur in iure, 154.c.1
Maleficia omnia non illusoriè, sed aliqua verè experiuntur, 186.c.2
Maleficia maleficiis destructa, 225. c.2. aduersus coniugatos & alios, 135. c.2. & 142.c.2. maleficiis destruere non licet, ibidem, à quibus curentur, 185.c.1. D.i inuocatione & piis precibus destruuntur, 286.c.1

Maleficia

Maleficia amatoria quænam ſint, 201. c. 2. venefica in perſona, 202. c. 1. quomodo diſſolui permittantur, 204. c. 1. petens vt & operans peccat, 206. c. 1. cum Dæmonis inuocatione, 208. c. 1. extra corpus, 238. c. 1. in limine oſtij, vel ſub puluino lecti aliquando recondantur, ibid.
Maleficiati difficiliùs curantur quàm Dæmoniaci, 185. c. 2
Maleficij amatorij venefici inquiſitio, 206. c. 2
Maleficiorum exercitium, 206. c. 2
Maleficium maleficio diſſoluere non licet, 143. c. 1. poteſt ſolis verbis perfici, 283. c. 2
Malis Angelis malorum executio commiſſa eſt, 52. c. 1
Malitia Dæmonum non æqualis, 59. c. 1
Malorum animæ non exiſtunt, 5. c. 2
Malorum quatuor ſunt genera, 84. c. 2
Manus Diaboli attrahens & compellens, 242. c. 2
Maritus quidam vxorem maleficam defendere conatur in iudicio, 260. c. 2
Mars tertio menſe incumbit augmento infantis, 314. c. 1
Martinetus vocat ad congregationẽ diabolicam, 211. c. 2. & ſtat pro foribus in forma hirci, ibid.
Maſcæ quænam ſic dictæ, 109. c. 2
Materia non obedit Dæmoni, 91. c. 2
Matrimonij diſſolutio ex maleficio, 252. c. 1
Matrimonij ſpiritualis conſummatio, 310. c. 2
Medici ſortilegiis vtuntur in curationibus, 163. c. 1
Medicina non valet contra ſortilegia, 234. c. 2
Medicus Montis peſſulani refellitur de leonis imagine ad curationem renum, 154. c. 2
Membranæ virgineæ forma, 235. c. 1
Mendacia Dæmonum, 61. c. 1
Mendriſium oppidum Comenſe Striges habet, 103. c. 1
Menſtruæ purgationis ſuppreſſio, 105. c. 2
Menſtruata mulier inficit ſpeculum, 124. c. 1
Mercurius 5. menſe incumbit augmẽto infantis in vtero, 314. c. 1
Meridiani Dæmones potentiſſimi, 19. col. 1
Merita ſanctorum cuius ſint virtutis, 90. c. 1
Meſſiæ certitudinem non habuerunt Dæmones, 96. c. 1
Michaël beatorũ ſpirituũ dux, 9. c. 1
Miniſterij malum, 84. c. 2
Miracula B. Mariæ Virginis, 66. c. 1. differunt à prodigiis, 95. c. 2. fiunt bifariam, 140. c. 2. vera ſunt ſupra vires naturæ, 141. c. 1
Miracula quæ dicantur, 149. c. 1. Dæmonum ab intra, 150. c. 1
Miraculi vox largè ſumpta quid ſit, 149. c. 2. definitio, 263. c. 2
Miſericordia Dei quomodo comparetur, 170. c. 1. diuinæ terminus nõ eſt præfigendus, 171. c. 1
Montes loco templorum, 27. c. 2
Morbus naturalis quis ſit, 90. c. 2
Morbis quibuſdam liberati appenſione ſchedularum, &c. 107. c. 2
Morientes tẽtantur à diabolo, 23. c. 2
Mortem portendunt Dæmones frequenti conſpectu, 103. c. 1
Motus localis ad alios duplex eſt conſideratio, 264. c. 1
Moyſes miraculis clarus, 42. c. 1
Moyſis lignum in aquam proiectum, 62. c. 1
Mulier à mollitie animi & leuitate, 157. c. 1. an poſſit accuſare, 156. c. 2. eſt teſtis minùs idoneus, 162. c. 2
Mulier in ſacta Scriptura cur potiùs dicatur quàm Eua, 213. c. 1
Mulier quædã Sabinenſis in Lamia-

tu deprehensa, 215.c.1
Mulier facilis est & credula, 233.c.1. fragilis & flexilis, 243.c.1
Mulier conceptoria sumens naturam violentat, 311.c.2
Mulieres velato capite templa ingrediuntur, 73.col.1
Mulierum credulitas nimia, 315.c.1. fragilitas & libido, ibid.
Multa mala patrantur in coactione Dæmonum, 52.c.2
Mures Peruanis calamitates prænotarunt, 40.c.2

N

NAbuchodonosor & alij incantationes experti sunt, 165.c.1
Naturæ malum, 84.c.2. vires percallet Dæmon, 94.c.2
Natus cum serpente in humero, 86. c.2
Necessitas consilium rerum agendarum meditatur, 170.c1.
Necromantici qui, 226.c.1
Necromanticorum mors frequentissima, 49.c.2. terra frequentiùs obstructa, 52. c.2
Nectanebi imagines cereæ ad quid submersæ, 88.c.1
Nemo inuitus peccat, 232.c.2
Nili angues, 94. c.2
Nodi magici, 106.c.1
Noë quies Domini, 24.col.1
Nomen Dei non inuocatur à Strigibus, 269.c.1
Nominis Iesu efficacia, 76.c.2
Nomina falsa Dæmonum, 42.col.1
Nominum barbarorum confictio, 256.c.2
Notoria superstitio, 45.col.2
Noxæ malum, 84. c. 2. effecta, 85. c.1
Numinis imminutio non tam ex sideribus, quàm ex flagitiis, 22.c.2

O

OBseruantia effectuum non naturalium superstitiosa & suspecta est, 165.c.2
Obseruatio rerum maleficarum vxoris Sabinensis à marito, 268.c.1
Obseruationes quædam & cæremoniæ in Ecclesia, 169.c.1
Obseruationes superstitiosas quomodo suadeant Dæmones quatuor de causis, 166. c.2. in artibus magicis, 168.c.2
Obseruationes & effecta artium magicarum condemnantur, 176. col.1
Obsessi in statu peccandi nec merendi esse possunt, 80.c.2
Occupatio Dæmonum, 22.col.1
Ochozias rex increpatur, 235. c.2
Officium Dæmonis custodis Lamiarum, 211.c.1
Oleo sancto Romæ sunt abusæ duæ Striges, 291.c.2
Onomantia, 44.c.2
Operari per instans non potest Dæmon, 91.c.1
Opprobria quæ committant Striges, 111.c.1
Oppugnatio Dæmonum continua, 12.c.2
Oracula ex quercu reddita, 31.c.2. cessabant grassantibus delictis, 35. c.2
Oraculorum silentium, 32.c.1
Orationes falsæ sortilegorum, 221. c.2
Orbis vniuersi commendatio, 7. c.1. quomodo designetur, 39.c.2
Ordo rerum à Dæmonibus immutari non potest, 200.c.2
Orpheus verba immutari noluit, 50. c.1
Osiridis reliquiæ, 102.c.1

P

PActi taciti ratihabitio facta à dæmone, 195.c.2.qualitas & conditio, ibid.
Pactorum diabolicorum signa, 107. c. 1
Pactum Dei cum Abraham, 26. c.2
Pactum cum Dæmone in obseruatione superstitiosa damnatur, 165.c.2
Pactum publicum & solemne cum dæmone, 194.c.2
Pagani dicti Dæmones, 59.c.2.eorũ pœna, ibidem
Pars Australis propitior, 74.c.1
Particulæ indumentorum sacerdotalium sortilegiis amatoriis miscentur, 242.c.1
Paupertas auida thesauri reperiendi, 103.c.2
Peccatores vt & aliquando sanctos feriunt Dæmones, 105.c.1
Peccatum ex corruptione, 15.c.2
Pecuniam cur dæmones cumulent, 97 c.1
Perfectam rerum cognitionem nullus consequi potest, 38.c.1
Peripateticorum opinio de Dæmonibus, 13.c.2
Perplexitas oraculorum cui tribuenda, 37.c.2
Perseus è virgine natus, 30.c.2
Petitio quæ soli Deo competit, 208. c. 1. ex virtute naturali Dæmonis, ibid.
Phariſæorum calumnia contra Christum, 448.c.1
Physiognomia, 44.c.2
Pinguedo Pagani quæ & cuius sit virtutis, 251.c.1
Planetæ dominantes infanti in vtero, 313.c.2
Platonicorum opinio de spiritibus, 53.c.1
Platonis & Porphyrij error de spiritibus, 4.c.2
Plumbi infusio superstitiosa, 44.c.1. & 2
Pocula considerationem exempli & intentionis inducunt in traditione, 310. c.1. circa mortem & scandalum absorpta non puniuntur, 311. c.2
Poculi compositio & causæ illius, 307.c.2 traditio quæ duabus etiam de causis inducitur, ibid.
Poculum amatorium, 223. col. 2. conceptorium mortem accelerans quomodo damnetur, 306.c.2. tradens morte punitur per Sortilegia, 308.c.2. sterilitatis ministrans & porrigens quam pœnam incurrat, 311.c.2
Pœnæ & tormenta Dæmonum in exorcismis cui rei tribuantur, 102. c.1
Pœnarum grauitas vnde facinorosis imponatur, 215.c.2
Poëtæ à diabolo edocti, 30.c.1.diuinos Prophetas æmulantes, 31.c.1
Ponzinibius refellitur, 111.c.2
Porci in mare præcipitati, 64.c.2
Potentia generatiua restituta, 253. c.2
Potitiorum familia, 83.c.1
Præcepta Dei tabulis duabus lapideis insculpta, 28.c.2
Prædictiones interdum comprobatæ, 37. c.2. ex demonstratione, 231. c.2
Prælium Angelorum inter se vbinam fuerit commissum, 33.c.2
Prænotio cum Dæmonis inuocatione est hæresis, 191.c.2
Presbyteri pœna in abusu sacrorum, 318.c.2
Præscriptio loci datur Dæmoni, 91. c.2
Præstigiæ præstigiis impeditæ, 107. c.2
Præstigiosæ Magorum transmutationes, 150.c.2
Præsumptio vehemens qualem probationem

bationem faciat, 154.c.1
Præuaricatores Angelorum Romam conuocati, 69.c.1
Preces Ecclesiæ qua ratione institutę, 211.c.1
Preces impiæ ad robur & calorem in coitu, 101.c.2
Principibus Dæmones apparent, 97. c.2
Priscilliani error de animarum inspiratione, 198.c.1
Probationes maiores & clariores exiguntur in criminibus grauioribus, 154.c.2
Prodigia ex elementis locum dedere diis effingendis, 68.c.2. impendentes calamitates & spiritus prænunciarunt, 70.c.1. & dira omnia in ortu impiorum, 73.c.1
Prodigiorum captandorum modi diuersi, 41.c.1
Professio Sortilegorum duplex, 179. c.2. tacita quæ, ibid. expressa quæ, 180.c.1. solemnis & publica, ibid. priuata quæ, ibid.c.2. tacita cur dicatur, 217. c.2. expressa duplex, 228.c.1. priuata aliquando fit iisdem solemnitatibus ac religiosorum, ibid.
Proles Dæmonum an verè dicatur, 218.c.2
Promissa quæ non possit præstare Dæmon, 195.c.1
Promissio Dæmonis ex pacto, ibid.
Prognosticationis inuentio, 248. c.2
Propheta quis, 189.c.1
Prothei transmutatio, 150.c.1
Protestatio & abiuratio necessaria contra arreptionem & illusionem, 67.c.1
Puella susceptit à Dæmone puerum & enixa est, 73.c.2. rustica Latinè & Græcè respondet, 101.c.1
Panormitana S. Christinæ intercessione à Dæmone liberatur, ibid.
Aristotelis doctrinam professa est Dæmoniaca, ibid.c.2
Puellæ cuiusdam confessio de delatione & congregatione Strigum, 102. c.2
Puellæ Sabinensis historia, 269.c.2
Pueris lactantibus nocent Dæmones, 106.c.2
Pulmonum nostrorum quis vsus, 57. c.2
Pyromantici qui, 225.c.1
Pythagoricorum & Persicorum Magorum doctrina, 63.c.2
Pythonici qui & vnde, 225.c.2

Q

QVæ in spiritu solo fiunt, ea vel in corpore existunt, 118.c.1
Quantitas spiritualis quæ, 91.c.2
Quisque rerum suarum moderator & arbiter est, 265 c.2
Qui sunt extra communionem fidelium non sunt ampliùs oues Christi, 266.c.1

R

RAtificatio confessionis factæ in tortura qualem requirat obseruantiam, 154.c.1. confessionis extra locum quæstionis valet, 159.c.2. confessionis cessante dolore tormentorum valet, ibidem
Ratihabitio confessionis infra iustum tempus cessati doloris, 160.c.1. professionis Sortilegorum, 227.c.1
Ratio legis principalis est attendenda, 277.c.1. rationes contra transuectionem diabolicam, 258.c.2
Raziel Angelus quis sit Rabbinistis, 16.c.1
Rebus sacris abutens etiam pœna sacrilegij tenetur, 319.c.1
Reliquiæ Sanctorum ad Dæmones fugandos, 79.c.2
Remedia contra maleficia etiam iure Canonico interdicta, 255.c.1
Res malæ sunt ex malitia operantis, p.205.

205. col. 2
Res ſacras polluens & profanans qua pœna teneatur, 318.c.1
Reſeruata Deo ſoli, 286.c.2
Reſponſa Dæmonum quæ, 31.c.2. nõ tantùm voce, ſed etiam ſignis prodita, 35.c.2. cur dubia & perplexa, 37.c.1. 170.c.1. & 249.c.1. reddantur ſub idolorum forma, 230.c.1
Reſurrectio & Aſcenſio Chriſti, 31. col. 1
Reſuſcitare mortuum eſt potentiæ infinitæ, 118.c.2
Reuelatio ex templis & aliis locis petita, 82.c.1
Reuocatio animarum an ſit poſſibilis, 47.c.1
Romæ vna nocte quinquaginta puellæ dæmoniacæ factæ ſunt, 63.c.1
Romanorum leges qua lingua ſeruatæ, 29.col.2

S

SAbinenſis vir equitat in hirco ad ludos, 268.c.2
Sabinenſis Lamia virgis à marito cæditur, 215.c.2. defertur à marito, 216.c.1
Sacerdos abutens debito modo & ordine ſacrificandi quam pœnam incurrat, 317.c.2
Sacerdos quidam à Dæmone vectus, 77. col. 1. immutans Eccleſiaſtica causâ doloris infamis eſt 299. c.2. Miſſas celebrans ad effectũ ſortilegij qua pœna teneatur, 316.c.2. celebrãs contra viuentẽ vt mortẽ acceleret infamia notatur, ib. & qua pœna teneatur, ibid. preces inhoneſtas celebrationi immiſcens qualiter puniatur, 319.c.2
Sacerdotis hortatio ad mulierculam diabolicam, 74.c.2. ſacrilegi amor impudicus, 209.c.1. celebrantis & nihil conſecrantis quæ ſit pœna, 300. c.1. ſimplicitas aut ignoran-
tia in abuſu Sacramentorum excuſationis loco ſunt, 317.c.1. hæreſis & ſuperſtitio damnatur & pœnæ traditur, 316.c.2
Sacra maleficiis tantùm miſcentur ad amorem, 233.c.2
Sacramentalium abuſus ad maleficia exercenda hæreſim ſapit, 208.c.2
S. Sacramenti abuſus, 61.c.2
Sacramenta omnia Eccleſiæ violantur, 99.c.1
Sacrificia variarum gentium, 27.c.2. Lamiarum, 212.c.2
Sacrificium filij Deus præcepit Abrahæ, 27.c.1
Sal in epulis diabolicis deſideratur, 215.c.2
Salitores quinam dicantur, 225.c.2
Salomon in dubio verſatur, 169.c.2
Salutis hieroglyphica apud Ægyptios, 77. c.2
Samüelis anima in ſinu Abrahæ, 46. c.2. reſurrectio eiuſdem, 47. c.1. & an ſit vera, 196. c.1. anima ab inferis ſuſcitata, 197.c.1
Sanctorum aliqui miniſterio Dæmonum vſi ſunt, 80.c.2
Satanæ promiſſio, 230.c.1
Satanas diabolus vnde dictus, 16.c.2
Saturnus octauo menſe incumbit vegetationi infantis in vtero, 313.c.2. idem etiam primo menſe, ſeq.c.1
Saül veneficam adiens morte damnatur, 108.c.2
Saxum in D. Dominicum à Dæmone proiectum, 105.c.1
Schedula ſacerdotis cuiuſdam alteri data vt in celebratione offerat Deo, 320.c.2
Schedulæ collo appenſæ ad reſciſſionem morborum, 107.c.2
Scripturæ Dæmonum ad quid, 43.c.1
Secreta naturæ non ignorat nec obliuiſcitur Dæmon, 249.c.1. cordium perſcrutans ſortilegus dicitur hæreticus, 292.c.2
Seleuci anchora, 86.c.2

Semen ex alio corpore assumunt Dæmones ad coïtum, 145.c.2
Serpens æneus sanat morsum serpentis venenati, 32.c.2
Siderum obseruatio à Necromanticis quæsita, 49.c.2
Signa in cœlo, 84.c.1
Signo Crucis & nomine Iesu diabolica conuiuia euanescunt, 177.c.2. Dæmon fugatus, 78.c.2
Simon Magus, 194.c.2
Societas Dæmonum cum Lamiis superstitiosa, 133. c. 2. & amicitia initur inter hominem & Dæmonem, 228.c.1
Sociis criminis tanquam testibus criminosis non est credendum, 155. c.1
Sol sexto mense incumbit augmento infantis, 314.c.1
Solemnitates initiatorum sortilegiis, 271.c. 2
Solis eclipsis vniuersalis in plenilunio, 84.c.1
Somniorum interpretatio dormientibus frequens, 82.c.1
Sortes quæsitæ à bonis & malis, 43. c.1
Sortis nomen quomodo sumatur, 222.c.1
Sortilegi sunt de expressa professione diabolica, 187. c. 2. cui præstent obsequium, 168. c. 2. hostes sunt humani generis, 221. c.1. amatoriis adhibent Sacramenta, 234.c.2
Sortilegi qui propriè dicantur, 221.c.1 & cæteri eiusmodi sectæ reliquis sunt pauperiores, 231. c.1. quare in publica custodia detenti non vtantur arte sua, 284. c. 1. incarcerati cur non possint euadere, ibid.
Sortilegia quæ non subsunt inquisitioni, 192.c.2
Sortilegia amatoria & venefica æquè puniuntur, 226. c. 1. recondita, 244. c.1. in residuis hominum, ibid. per particulas cadauerum suspensorum, ibidem, professionis expressæ sapiunt hæresim manifestè, 288.c.1
Sortilegia cum mixturis reliquiarum Sanctorum an sapiant hæresim, 291.c.2
Sortilegia amatoria vt puniantur, 296.c.1. amatoria vt reliqua damnantur, ibid. venefica vt sint punienda in foro conscientiæ, 277. c. 1
Sortilegia sanatiua prohibita, 298 c.2
Sortilegij pœna in foro conscientiæ, 297.c.1. contra laïcos, ibid. doctor & discipulus eadem pœnas luent, 298.c.1
Sortilegiis orationes mixtæ, 221.c.2. amatoriis quæ immisceantur, 232. c.2. tria concurrũt, 231.c.1. tacitis quæ instrumenta concurrant, 241. c.1. initiatorũ solẽnitates, 271.c.2.
Sortilegio amatorio extra corpus interueniunt ligaturæ, 241.c.1
Sortilegiorum species tres, 22.c.1. species subalternæ ad alias, 235. c.2. mixturæ 224. c.2. species est Maleficium, 136.c.1 sacrificia quibus in locis fiant, 240. c.2. pœna diuersa, 297.c.2
Sortilegium quid sit, 179.c.2.& 221. c.1
Sortilegium, quod manifestam hæresim sapit, vt cognoscatur, 181.c.1. & quod non sapit, ibid. hæreticale quod, ibid.c.2
Sortilegium ad Episcopos & iudices Ecclesiasticos spectat, 182.c.1. variis modis perficitur à personis tacitæ professionis, 184. c.2. in corpore, ibidem, extra corpus, ibidem, diuinatiuum quid sit, 223.c.1
Sortilegium amatorium quid, 223.c.1. Veneficum & maleficum, ibid. multis modis fit, 217.c.1. cum hostia consecrata an manifesta fit hæresis, 288.c.2. vt puniatur, 296.

296.c.1. vt reliqui damnatur,ibid.
Sortilegorum professio duplex,222.c.1. interrogationes de præscientia futurorum,241.c.1. fictitia pœnitentia, 284.c.2
Sortilegus dici potest sacrilegus,319.c.1
Spectra quæ, 71.c.2. vnde dicantur arma metuere, 79.c.1. sub forma materteræ cuiusdam defunctæ, 104.c.1
Sperma non generatur in corporibus assumptis,262.c.2
Spermatis ortus, ibidem
Spes nulla de Deo à dæmonibus inducta, 167.c.1
Spiritus nequitiæ licèt vnius sint formæ, non tamen habent æquam tentandi potestatem, 17.c.2.æthærei furiosos sollicitant,18.c.2.cuaneſcentes sulphureum relinquunt odorem, 56.c.2
Spiritus organicè non mouentur, ossibus & neruis carent,57.c.1.tympanis sonant,70.c.2. nihil seminis possunt emittere,72.c.1.aquis prædominantes,83.c.2
Spiritus cur loco non insint, 91.c.2. qui negarint, 164.c.2.omnes multæ sunt potentiæ, 265. c.2
Spirituum facultas & substantia nota gentium sacerdotibus, 1.
Spirituum collusio & astutia, 2.c.1. pessimi omnium muti, & difficiliùs pelluntur,81.c.1. monita non spernenda,82.c.2
Sterilitatis pocula tradens cui pœnæ subdatur, 311.c.2
Stoicorum opinio de Dæmonibus,3.c.1
Stratagemata Dæmonum in consideratione corporis humani, 18.c.1
Strepitus in aëre vnde fiant,70.c.1
Striges vnde dictæ, 109. c.1. multis nominibus dictæ, ibid.
Striges vbi & quando congregentur, 110.c.1. quid diabolo promittant, ibid.lassæ & fatigatæ domum redeunt,273.c.2.quomodo adeant conuenticula, 111.c.1. die Iouis conueniunt, 113.c.2
Striges deludantur aliquando in somniis,117.c.2.ex ratihabitione phantasticę apparitionis apostatę & hæreticæ sunt,119.c.1.perfidæ & infideles,ib.c.2.apostatę & idololatrę quomodo sint, 120. c.1.& 121.c.1. hæreticæ quomodo verè sint apostatæ, idololatræ & hæreticæ, ibidem, & apostatæ differunt, 278.c.1
Striges coniugales actus impediunt & ligant quinque modis, 124.c.1
Striges cognoscuntur ex confessione & depositione sociarum, 122.c.2. manifestantur per coniecturas & præsumptiones, 123.c.1
Striges maleficiis destruunt terræ fructus,125. c.1. professæ quomodo ab Ecclesia expellendæ, 181.c.2
Striges effectualiter & localiter an deferantur, 182.c.1. nullo modo deferuntur in corpore, 260. c.1. deferuntur etiam in corpore multis rationibus, 261.c.1
Striges Nazanæ in Sabinensi territorio,271.c.1
Strigiatus pœna & cognitio,113.c.2. Comensis origo ab annis centum & quinquaginta, 114.c.2. ex familiaritate Dæmonis & effectis cognoscitur, 126. c.1. signa manifestationis, ibid. c.2
Strigimagarum error de transmutatione in animalia,151.c.2. processus,274. c.2. operatio impossibilis est in spiritu solo,282.c.1
Strix Sabinensis igni damnatur,270. c.2
Succuborum congressus cum iuuenibus,73.c.2. an coëant & quomodo, 145.c.1
Summum bonum in coïtu aliquis ponebat,319.c.2

Superstitionum species, 42. c.2. omnes à Dæmone, 44.c.1
Superstitiosa quæ dicantur, 301.c.1. opera, 303.c.2
Synderesis quid sit, 140.c.2

T

TEmpla Dæmoni extructa, 32.c.2 Templum Salomonis vero Deo extructum, ibid.
Tenebræ Romanis suspectæ, 21.c.1
Tentandi ratio quæ seruetur à Dæmone, 19.c.1
Tentatio diabolica 242.c.2.est præcipua diaboli conditio, 190.c.2
Tentationum eodem genere non semper tentamur, 20.c.2
Tentationibus exercemur & non submergimur ex diuina misericordia, 23.c.1
Tentator Christi & primorum parentum è supremo ordine, 17.c.2
Testimonium socij criminis an sit sufficiens indicium ad torturam, 153. c.1.& 157c.1
Theologorum opinio de Dæmonibus, 3.c.1
Theophania, 44.c.2
Thesaurorum perquisitio præstigiosa, 230.c.1.& seq.
Theurgia magiæ species, 48.c.1
Thuscorum cultus qui, 40.c.1
Tituli Dæmonum, 20.c.2
Transcursus Lamiarum, 132.c.2
Transformatio apud poëta, 27. c.1. in aliam speciem à solo Deo, 116. c.2.118.c.1 & 131.c.1
Translatio corporum possibilis est spiritibus bonis, 76.c.1
Transmigratio animarum & eius assertores, 64.c.1
Transmutatio Dæmonum, 94.c.1
Transmutationes quas narrant historici & poëtæ qualiter factæ intelligi debeant, 139.c.1. veræ fiunt per miracula, 140. c.2. in bruta à Dæmonibus factæ sunt illusoriæ & phantasticæ, 199.c.2
Transuectio Lamiarum improbatur rationibus, 260.c.2. realis probatur ratione, ibidem

V

VArietas sensibilium transit in mundi intellectilis ornamentum, 7.c.1
Vaticinia Sybillarum, &c. 95.c.2
Velocitas Dæmonum, 59.c.1
Venationum ligaturæ, 44.c.2
Veneficorum puluis maleficialis, 251. c.1
Veneficium multifariàm fit, 202.c.2
Venena per puluercs & mixturas, 230.c.1. naturalia, 309.c.1. Sortileg. & Malefic. ibid.
Venena malefica tradens ad mortem pœna mortis tenetur, ibid.c.2
Venena ministrantes morte sequente & medicorum industria quam pœnam incurrant, ibidem
Veneni verbum medium est & promiscuum, 305.c.1. diuersa est ratio in iure, 309.c.1. sanatiui traditio morte secuta in qua sit pœna, 311. c.1
Venenorum tres sunt species, 306.c. 1. æquiparatio sola est in compositione & traditione, 308.c.1
Venenum sanatiuum pœnæ immunitatem inducit, 311.c.2
Venus quarto mense incumbit vegetationi infantis in vtero, 314.c.1
Verba diuina ad fascinum & contra recitantur, 41.c.2. superstitionum vana sunt, 49.c.2
Verborum potentia malefica, 237. c.1
Versi quidam in bruta animalia, 92. c.2
Vertumni varia transformatio, 14.c.1
Victoria nostra contra Dæmones vnde petenda, 17.c.2

Vir Sabinenſis cum vxore ad congregationem Lamiarum transfertur, 215.c.2. crebrò interrogat de facto, 268.c.1
Virgæ magicæ competiendis theſauris, 99.c.1
Viri prudentes Deo curæ ſunt, 58.c.1
Viſiones Lamiarum, 217.c.1. in corpore & in ſpiritu fiunt, ibidem
Vlyſſis ſociorum mutatio, 92.c.2
Vmbræ dicti Dæmones, 97.c.2
Vnctiones veneficæ dormientibus in thalamo maleficiandis illatæ, 238.c.1
Voce muliebri Dæmon in naui procelloſa ſibi periculi cauſam intulit, 74.c.2
Voces Dæmonum, 57.c.2 articulatæ, ibidem
Voces humanæ ex arboribus auditæ, 35. col. 2
Vomitus maleficiati, 237. col. 2
Votum obedientiæ factum in manu Dæmonis, 211.col.1
Vrbium ſalutem ſibi Dæmones tribuerunt, 36.c.2
Vultu horridus Dæmon apparet, 100.c.1

Z

ZOna victoriæ data à Dæmone, 96.col.1
Zoroaſter qui, & Nembrothus primus inuentor Magiæ, 45. col. 2. igne periit, 25. col.1

FINIS.

Digitized by Google

DOCTA PER ORBEM SCRIPTA FERO

Digitized by Google